

**Kirkkonummen suomenkielisen
perusopetuksen
opetussuunnitelma 2016**

Nimi	Kirkkonummen suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma 2016
Kunta	Kirkkonummi
Koulu	Nissnikun koulu Heikkilän koulu Papinmäen koulu Kantvikin koulu Kartanonrannan koulu Vuorenmäen koulu Veikkolan koulu Kirkkoharjun koulu Masalan koulu Gesterbyn koulu Laajakallion koulu
Hyväksymispäivämäärä	18.5.2016

SISÄLTÖ

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta.	1
1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma.	1
1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet.	2
1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.	2
1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut.	3
1.4.1. Paikallinen tuntijako.	3
Tuntijako suomenkieliseen perusopetukseen.	4
Tuntijako kielikylpyopetukseen.	5
Tuntijako musiikkiluokille.	6
1.4.2. Kieliohjelma.	7
2. Perusopetus yleissivistyksen perustana.	10
2.1. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.	10
2.2. Perusopetuksen arvoperusta.	10
2.3. Oppimiskäsitys.	10
3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.	11
3.1. Perusopetuksen tehtävä.	11
3.2. Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet.	11
3.3. Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa.	11
4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri.	14
4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.	14
4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.	15
4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat.	15
4.3.1. Oppimisympäristöt.	15
4.3.2. Työtavat.	15
4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.	19
4.4.1. Monialaiset oppimiskokonaisuudet.	20
5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen.	21
5.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä.	21
5.2. Yhteistyö.	21
5.2.1. Oppilaiden osallisuus.	21
5.2.2. Kodin ja koulun yhteistyö.	22
5.2.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa.	22
Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.	23
5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö.	23

5.4. Opetuksen järjestämistapoja.	26
5.4.1. Opetuksen mahdolliset painotukset.	26
Matemaattis-luonnontieteellinen painotus.	26
Musiikin painotus.	28
Virtuaaliluokkaopetus.	29
Vuosiluokkiin sitomaton opetus.	30
Yhdysluokkaopetus.	31
Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.	31
Joustava perusopetus.	31
Opetus erityisissä tilanteissa.	32
5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta.	32
6. Oppimisen arviointi.	35
6.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri.	36
6.2. Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet.	37
6.2.1. Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin.	37
6.2.2. Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt.	37
6.2.3. Itsearviointin edellytysten kehittäminen.	37
6.3. Arvioinnin kohteet.	38
6.3.1. Oppiminen arvioinnin kohteena.	38
6.3.2. Työskentely arvioinnin kohteena.	38
6.3.3. Käyttäytyminen arvioinnin kohteena.	39
6.3.4. Valinnaisaineiden arviointi.	42
6.4. Opintojen aikainen arviointi.	42
6.4.1. Arviointi lukuvuoden aikana.	42
6.4.2. Arviointi lukuvuoden päättyessä.	43
6.4.3. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana.	43
Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain.	43
6.4.4. Arviointi nivelkohdissa.	43
Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi.	43
Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi.	44
6.5. Perusopetuksen päättöarviointi.	44
6.6. Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät.	45
6.6.1. Lukuvuositodistus.	45
6.6.2. Välitodistus.	45
6.6.3. Erotodistus.	45
6.6.4. Perusopetuksen päättötodistus.	45
6.7. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset.	45

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki.	46
7.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.	46
7.1.1. Ohjaus tuen aikana.	48
Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma.	48
7.1.2. Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana.	48
7.2. Yleinen tuki.	49
7.3. Tehostettu tuki.	49
7.4. Erityinen tuki.	51
7.4.1. Pedagoginen selvitys.	52
7.4.2. Erityisen tuen päätös.	52
7.4.3. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.	52
7.4.4. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen.	53
7.4.5. Pidennetty oppivelvollisuus.	53
7.5. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.	56
7.5.1. Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.	56
8. Oppilashuolto.	57
8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö.	57
8.1.1. Oppilashuoltoryhmät.	58
8.2. Yhteisöllinen oppilashuolto.	58
8.3. Yksilökohtainen oppilashuolto.	60
8.4. Oppilashuoltosuunnitelmat.	60
8.5. Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta.	61
8.5.1. Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta.	61
8.5.2. Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.	70
9. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset.	72
9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset.	72
9.2. Romanit.	72
9.3. Viittomakieliset.	73
9.4. Muut monikieliset oppilaat.	73
10. Kaksikielisen opetuksen järjestäminen.	75
10.1. Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia.	75
10.2. Paikallisesti päätettävät asiat.	76
11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus.	87

12. Valinnaisuus perusopetuksessa.	88
12.1. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit.	88
12.2. Valinnaiset aineet.	88
12.3. Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät.	89
12.4. Paikallisesti päätettävät asiat.	89
13. Uusi tekstikappale.	93
14. Vuosiluokat 1-2.	94
14.1. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen.	94
14.2. Koululaiseksi kasvaminen.	113
14.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe.	115
14.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2.	115
14.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	115
14.6. Oppiaineet.	119
14.6.1. VIERAAT KIELET.	119
Englanti, A-oppimäärä.	119
Saksa, A-oppimäärä.	120
Ranska, A-oppimäärä.	121
14.6.2. Liikunta.	122
14.6.3. Elämäkatsomustieto.	134
14.6.4. Käsityö.	140
14.6.5. USKONTO.	152
Katolinen uskonto.	156
Evangelisluterilainen uskonto.	159
Islam.	163
Ortodoksinen uskonto.	166
14.6.6. Kuvataide.	170
14.6.7. Musiikki.	188
14.6.8. Ympäristöoppi.	206
14.6.9. TOINEN KOTIMAINEN KIELI.	232
Ruotsin kieli, A-oppimäärä.	232
14.6.10. Matematiikka.	233
14.6.11. Äidinkieli ja kirjallisuus.	253
Suomen kieli ja kirjallisuus.	255
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	332
14.6.12. Oppilaanohjaus.	398
15. Vuosiluokat 3-6.	401
15.1. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe.	401
15.2. Oppijana kehittyminen.	404

15.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.	406
15.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6.	411
15.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	412
15.6. Oppiaineet.	415
15.6.1. Historia.	415
15.6.2. Yhteiskuntaoppi.	439
15.6.3. Itsestä huolehtiminen ja arjentaidot.	450
15.6.4. Työelämätaidot ja yrittäjyys.	452
15.6.5. VIERAAT KIELET.	452
Englanti, A-oppimäärä.	452
Saksa, A-oppimäärä.	475
Ranska, A-oppimäärä.	498
15.6.6. Ajattelu ja oppimaan oppiminen.	522
15.6.7. Liikunta.	523
15.6.8. Elämäkatsomustieto.	555
15.6.9. Käsityö.	569
15.6.10. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.	599
15.6.11. USKONTO.	599
Katolinen uskonto.	603
Evangelisluterilainen uskonto.	615
Islam.	626
Ortodoksinen uskonto.	638
15.6.12. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.	649
15.6.13. Kuvataide.	649
15.6.14. Musiikki.	690
15.6.15. Monilukutaito.	739
15.6.16. Ympäristöoppi.	741
15.6.17. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu.	805
15.6.18. TOINEN KOTIMAINEN KIELI.	806
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	807
Ruotsin kieli, A-oppimäärä.	817
15.6.19. Matematiikka.	833
15.6.20. Äidinkieli ja kirjallisuus.	890
Suomen kieli ja kirjallisuus.	892
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	1046
15.6.21. Oppilaanohjaus.	1187
16. Vuosiluokat 7-9.	1190

16.1. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.	1190
16.2. Yhteisön jäsenenä kasvaminen.	1195
16.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen.	1197
16.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9.	1206
16.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	1206
16.6. Oppiaineet.	1212
16.6.1. Historia.	1212
16.6.2. Yhteiskuntaoppi.	1240
16.6.3. Musiikki.	1249
16.6.4. Biologia.	1249
16.6.5. VIERAAT KIELET.	1279
Ranska, B2-oppimäärä.	1279
Saksa, B2-oppimäärä.	1292
Englanti, A-oppimäärä.	1305
Saksa, A-oppimäärä.	1324
Venäjä, B2-oppimäärä.	1346
Ranska, A-oppimäärä.	1357
16.6.6. Liikunta.	1383
16.6.7. Kotitalous.	1412
16.6.8. Fysiikka.	1431
16.6.9. Terveystieto.	1472
16.6.10. Elämäkatsomustieto.	1495
16.6.11. Käsityö.	1505
16.6.12. Tekstiilityö.	1516
16.6.13. Kotitalous.	1516
16.6.14. Maantieto.	1519
16.6.15. USKONTO.	1558
Katolinen uskonto.	1563
Evangelisluterilainen uskonto.	1571
Islam.	1579
Ortodoksinen uskonto.	1587
16.6.16. Kuvataide.	1596
16.6.17. Musiikki.	1630
16.6.18. Kemia.	1655
16.6.19. Liikunta.	1697
16.6.20. TOINEN KOTIMAINEN KIELI.	1697
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	1698

Ruotsin kieli, A-oppimäärä.	1718
16.6.21. Matematiikka.	1736
16.6.22. Äidinkieli ja kirjallisuus.	1789
Suomen kieli ja kirjallisuus.	1791
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	1921
16.6.23. Oppilaanohjaus.	2016

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta](#)

1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Kirkkonummen kunnan paikallinen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden 2014 sekä muiden perusopetusta ohjaavien normien (perusopetuslaki ja -asetus sekä valtioneuvoston asetus) perusteella.

Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle Kirkkonummella. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa niin opetuksen järjestäjän toimintaa kuin koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Tässä opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Kirkkonummen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu moniammatillisena yhteistyönä. Sen laadinnassa on otettu huomioon opetuksen laadun jatkuva kehittäminen ja oppijan koulutuksellinen jatkumo.

Kirkkonummen kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu kaikille kouluille yhteisenä siten, että koulukohtaisesti määriteltävät osiot kirjataan opetussuunnitelmaan perustuviin lukuvuosittaisiin suunnitelmiin. Näillä suunnitelmilla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Keskeiset lukuvuosisuunnitelmissa päätetyt asiat tiedotetaan myös huoltajille ja oppilaille.

Opetussuunnitelma ja siihen liittyvä koulukohtainen lukuvuosisuunnitelma toimivat opettajan työvälineinä opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Opetussuunnitelmatyöhön on osallistunut koko perusopetuksen henkilöstö kuntakohtaisten työryhmien muodossa ja yhteisissä koulutuspäivissä. Oppilaat ovat osallistuneet opetussuunnitelman laadintaan pohtimalla laaja-alaisen osaamisen taitoja sekä monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Huoltajat ovat voineet kommentoida opetussuunnitelmatekstejä vanhempainyhdistysten kautta sekä koulujen OPS-tilaisuuksissa. Opetussuunnitelman työversio on myös ollut kunnan kotisivulla huoltajien luettavissa ja kommentoitavissa. Opetussuunnitelmatyössä ovat olleet mukana myös esiopetuksen ja oppilashuollon edustajat

sekä yhteistyökumppaneita esimerkiksi kirjastosta joko työryhmissä tai antaen kommentteja teksteistä.

Opetussuunnitelma on hyväksytty suomenkielisessä varhaiskasvatus- ja opetuslautakunnassa 18.5.2016.

1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet](#)

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa on otettu huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- Varhaiskasvatuksen suunnitelma
- Esiopetuksen opetussuunnitelma
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- Lisäopetuksen opetussuunnitelma
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- Lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Kirkkonummen kunnan sivistystoimen tieto- ja viestintästrategia.

Lisäksi laaditaan oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään yhdessä tasa-arvosuunnitelman kanssa. Vuosittaisen tarkastelun lisäksi suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kirkkonummella oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma liitetään lukuvuosisuunnitelman yhteyteen, ja se tulee päivittää vähintään kolmen vuoden välein yhdessä oppilaiden kanssa.

Edellä mainitut paikalliset suunnitelmat ovat luettavissa kunnan kotisivuilta.

1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen](#)

Kirkkonummella paikallisen opetussuunnitelman arviointi tapahtuu vuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmien ja Koulutuksen järjestäjän kehittämissuunnitelman (KuntaKeSu) arvioinnin kautta. Arvioinnin apuna käytetään mm. valtakunnallisia Perusopetuksen laatuarvioinnin kriteereitä, huoltajakyselyitä, koulujen itsearviointeja, auditointeja sekä oppilaille suunnattuja kyselyitä. Lukuvuosisuunnitelman toteutumisen arviointi ja seuraavan lukuvuoden suunnittelu aloitetaan kevätlukukaudella. Monialaisten opintokokonaisuuksien arvioinnissa ja suunnittelussa oppilaat ovat mukana lukuvuosisuunnitelman laatimisen yhteydessä. KuntaKeSu:a arvioidaan ja päivitetään yhdessä luottamushenkilöiden kanssa. Arvioinnin tavoitteena on koulutuksen kehittäminen sekä oppimisen edellytysten parantaminen.

1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut](#)

Kirkkonummen kunnan opetussuunnitelman tässä luvussa kuvataan opetuksen järjestämiseen liittyvät sellaiset ratkaisut, joita ei ole kuvattu muissa luvuissa.

Näitä ovat

- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako perusopetukseen, kielikylypyopetukseen sekä musiikkiluokkien opetukseen)
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan.

1.4.1. Paikallinen tuntijako

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 1.4. Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut](#)

Tuntijako suomenkieliseen perusopetukseen

Kirkkonummen kunta		OPS 2016								
Peruskoulut										
Suomenkielisen opetustoimen perusopetuksen tuntijako										
Valtioneuvoston tuntijako (VN)										
Kirkkonummi (Kn)										
xxxxx = voidaan opettaa, jos OPS:ssa määrätään										
Vuosiluokat	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
Äidinkieli ja kirjallisuus (VN)	14		18			10			42	
Kirkkonummi	7	7	5	5	4	4	3	4	3	42
A1-kieli (VN)	xxxx xxxx					9	7			16
Kirkkonummi	0	0	2	2	3	2	2	2	3	16
B1-kieli (VN)	xxxx xxxx xxxx xxxx xxxx					2	4			6
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	2	1	1	2	6
Matematiikka (VN)	6		15			11			32	
Kirkkonummi	3	3	4	4	4	3	3	4	4	32
Ympäristöoppi (VN)	4		10						14	
Kirkkonummi	2	2	2	2	3	3				14
Biologia ja maantieto (VN)							7			7
Kirkkonummi							2	2	3	7
Fysiikka ja kemia (VN)							7			7
Kirkkonummi							2	3	2	7
Terveystieto (VN)							3			3
Kirkkonummi							0,5	1,5	1	3
Uskonto / Elämäkatsomustieto (VN)	2		5			3			10	
Kirkkonummi	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
Historia ja yhteiskuntaoppi (VN)	xxxx xxxx xxxxx					5	7			12
Kirkkonummi	0	0	0	1	2	2	2	2	3	12
Musiikki (VN)	2		4			2			8	
Kirkkonummi	1	1	2	2	1	2	2	0	0	11
Kuvataide (VN)	2		5			2			9	
Kirkkonummi	2	2	2	2	2	2	2	0	0	14
Käsityö (VN)	4		5			2			11	
Kirkkonummi	2	2	2	2	2	2	3	0	0	15
Liikunta (VN)	4		9			7			20	
Kirkkonummi	2	2	2	3	2	2	2	3	2	20
Kotitalous (VN)	xxxx xxxx xxxx xxxx xxxxx					3			3	
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (VN)						6	5			11
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	0	0	2	2	4
Taide- ja taitoaineet yhteensä (VN)										62
Kirkkonummi										67
Oppilaanohjaus	xxxx xxxx xxxx xxxx xxxxx					2			2	
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	0	0,5	0,5	1	2
Valinnaiset aineet (VN)										9
Kirkkonummi	0	0	0	0	1	1	1	4	3	10
Oppilaan vähimmäistuntimäärä (VN)	19	19	22	24	25	25	29	29	30	222
Oppilaan vähimmäistuntimäärä (Kn)	20	20	23	24	25	26	30	30	30	228
VN ja Kn-ero tuntimäärissä	1	1	1	0	0	1	1	1	0	6
A2-kieli (vapaaehtoinen)										(12)
Kirkkonummi										2
B2-kieli (vapaaehtoinen)										(4)
Kirkkonummi										2
Oppilaan tuntimäärä max. (Kn)	20	20	23	26	27	28	32	30	30	

Tuntijako kielikylpyopetukseen

Kirkkonummen kunta		OPS 2016																			
Peruskoulut																					
Kielikylpyopetuksen tuntijako																					
Vuosiluokat		1		2		3		4		5		6		7		8		9			
		suo	ruot	suo	ruot	suo	ruot	suo	ruot	suo	ruot	suo	ruot	suo	ruot	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi
		mi	si	mi	si	mi	si	mi	si	mi	si	mi	si	mi	si						
Äidinkieli ja kirjallisuus (VN)																					
Kirkkonummi					14										20						
A1-kieli (VN)																					
Kirkkonummi ruotsi			5		5		2		2		2		3		2		2		2		2
A1-kieli (VN)																					
Kirkkonummi englanti		0	0		2		2		3		2		2		2		2		3		
Matematiikka (VN)																					
Kirkkonummi			3		3		4		4		1 3		3		3		4		4		
Ympäristöoppi (VN)																					
Kirkkonummi			2		2		2		2		3		3		3						
Biologia ja maantieto (VN)																					
Kirkkonummi															2		2		3		
Fysiikka ja kemia (VN)															2		3		2		
Kirkkonummi																					
Terveystieto (VN)																					
Kirkkonummi															0,5		0,5		1		
Uskonto / Elämänkatsomustieto																					
Kirkkonummi			1		1		1 1		1		1		1		1		1		1		1
Historia ja yhteiskuntaoppi (VN)																					
Kirkkonummi		0	0		0		1		2		2		2		2		2		3		
Musiikki (VN)																					
Kirkkonummi			1		1		2		2		1		2		2		2				
Kuvataide (VN)																					
Kirkkonummi			2		2		2		2		2		2		2		2				
Käsityö (VN)																					
Kirkkonummi			2		2		2		2		2		2		3						
Liikunta (VN)																					
Kirkkonummi			2		2		2		3		2		2		2		2		3		2
Kotitalous (VN)																					
Kirkkonummi		0	0		0		0		0						3						
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (VN)																					
Kirkkonummi		0	0		0		0		0								2		2		
Taide- ja taitoaineet yhteensä																					
Taide- ja taitoaineet yhteensä (Kn)																					
Oppilaanohjaus																					
Kirkkonummi		0	0		0		0		0						0,5		0,5		1		
Valinnaiset aineet (VN)																					
Kirkkonummi		0	0		0		0		1		1		1		1		2		2		1 2
Oppilaan tuntimäärä max. (Kn)		2	18	2	18	6	17	6	18	8	17	10	16	18	13	19	11	18	12		
		suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi	suomi	ruotsi
		10 %	90 %	10 %	90 %	26 %	74 %	25 %	75 %	32 %	68 %	38 %	62 %	58 %	42 %	63 %	37 %	60 %	40 %		
Ops 2016: Kielikylpykielillä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 %, niin																					
Varhaiskasvatus ja esiopetus; Ops 2016 "lähies 100 %" (arvio)	Vuosiluokat 1-2; Ops 2016 "noin 90 %"	Vuosiluokat 3-4; Ops 2016 "noin 70 %"						Vuosiluokat 5-9; Ops 2016 "keskimäärin 50 %"													
99 %	90 %	74 %						50 %													

Tuntijako musiikkiluokille

Kirkkonummen kunta	OPS 2016										
Peruskoulut											
Musiikkiluokkien tuntijako, Kirkkoharjun koulu											
Valtioneuvoston tuntijako (VN)											
Kirkkonummi											
xxxx = voidaan opettaa, jos OPS:ssa määrätään											
Vuosiluokat	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.	
Äidinkieli ja kirjallisuus (VN)	14					18	10			42	
Kirkkonummi	7	7	5	5	4	4	3	4	3	42	
A1-kieli (VN)	xxxx		xxxx			9	7			16	
Kirkkonummi	0	0	2	2	3	2	2	2	3	16	
B1-kieli (VN)	xxxx		xxxx		xxxx			2		6	
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	2	1	1	2	6	
Matematiikka (VN)	6					15	11			32	
Kirkkonummi	3	3	4	4	4	3	3	4	4	32	
Ympäristöoppi (VN)	4					10				14	
Kirkkonummi	2	2	2	2	3	3				14	
Biologia ja maantieto (VN)							7			7	
Kirkkonummi							2	2	3	7	
Fysiikka ja kemia (VN)							7			7	
Kirkkonummi							2	3	2	7	
Terveystieto (VN)							3			3	
Kirkkonummi							0,5	1,5	1	3	
Uskonto / Elämänkatsomustieto (VN)	2					5	3			10	
Kirkkonummi	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10	
Historia ja yhteiskuntaoppi (VN)	xxxx		xxxx			5	7			12	
Kirkkonummi	0	0	0	1	2	2	2	2	3	12	
Musiikki (VN)	2					4	2			8	
Kirkkonummi	1	1	3	4	4	4	3	3	3	26	
Kuvataide (VN)	2					5	2			9	
Kirkkonummi	2	2	2	1	1	1	2	0	0	11	
Käsityö (VN)	4					5	2			11	
Kirkkonummi	2	2	1	1	1	2	3	0	0	12	
Liikunta (VN)	4					9	7			20	
Kirkkonummi	2	2	2	3	2	2	2	3	2	20	
Kotitalous (VN)	xxxx		xxxx			xxxx			3	3	
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3	
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (VN)							6	5		11	
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Taide- ja taitoaineet yhteensä (VN)										62	
Taide- ja taitoaineet yhteensä (Kn)										10	
Oppilaanohjaus	xxxx		xxxx			xxxx			2	2	
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	0	0,5	0,5	1	2	
Valinnaiset aineet (VN)							9			9	
Kirkkonummi	0	0	0	0	0	0	0	3	2	5	
Oppilaan vähimmäistuntimäärä (VN)	19	19	22	24	25	25	29	29	30	222	
Oppilaan vähimmäistuntimäärä (Kn)	20	20	23	24	25	26	30	30	30	228	
VN ja Kn ero tuntimäärissä	1	1	1	0	0	1	1	1	0	6	
A2-kieli (vapaaehtoinen)							(12)			(12)	
Kirkkonummi							2	2	2	2	12
B2-kieli (vapaaehtoinen)							(4)			(4)	
Kirkkonummi							2			2	4
Oppilaan tuntimäärä max. (Kn)	20	20	23	26	27	28	32	30	30		

1.4.2. Kieliohjelma

Kielikasvatus opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliohjelmina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

Kirkkonummen kunnan suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelma

Kunnan kieliohjelman eri kielten opetustuntien määrästä on päätetty kunnan suomenkielisen perusopetuksen yhteisessä tuntijaossa.

Kaikille yhteinen A1-kieli, englanti

Yhteisenä kielenä (A1) opetetaan kaikissa peruskouluissa englannin kieltä. Kielen opiskelu aloitetaan kolmannella vuosiluokalla. Englanninkielen oppimista voidaan pohjustaa jo 2. vuosiluokalta alkaen nk. kielisuihkutuksen avulla, jolloin luokanopettajat eri oppiaineiden oppitunneilla voivat opettaa ja harjoittaa englanninkielisiä sanoja, sanontoja, lauluja, loruja, lauseita yms.

Vapaaehtoinen A2-kieli

Vapaaehtoisena kielenä (A2) tarjotaan **toista kotimaista kieltä (ruotsia), saksaa ja ranskaa**. Opetusryhmä muodostetaan, mikäli kielen valinnoita oppilaita on vähintään 12. Vapaaehtoisen kielen opiskelu aloitetaan neljännellä luokalla ja kieltä opiskellaan perusopetuksen loppuun saakka. Vapaaehtoisessa kielessä tulee kuudennen vuosiluokan päättyessä saavuttaa yhteisen A1-kielen taso. Opetukseen käytettävästä tuntimäärästä päätetään kunnan tuntijaossa

Kaikille yhteinen B1-kieli, toinen kotimainen kieli

Vuosiluokalla 6-9 toisena kotimaisena kielenä (B1) opetetaan kaikissa kunnan peruskouluissa ruotsia. Kielen opetus aloitetaan 6. vuosiluokalta.

Valinnainen B2-kieli

Valinnaisena alkavana kielenä (B2) tarjotaan vuosiluokilla 8-9 Kirkkoharjun, Veikkolan ja Nissnikun kouluissa **saksaa, ranskaa ja venäjää**. Opetukseen käytettävästä tuntimäärästä päätetään kunnan tuntijaossa.

Toisen pitkän vieraan kielen sijoittuminen tuntijakoon ja lukujärjestyksiin

Oppilaan opinto-ohjelmaan valitun **A2-saksan tai A2-ranskan** opiskelu tapahtuu oppilaalle ylimääräisenä tuntina muiden oppiaineiden ja valinnaisten oppituntien tuntimäärän lisäksi vuosiluokilla 4.-7. Näin toisen pitkän vieraan kielen valinnoilla oppilaalla on 2 oppituntia enemmän kuin muilla oppilailla vuosiluokilla 4.-7. Kahdeksannelta vuosiluokalta alkaen A2 -kielenä opetettavat saksa ja ranska muuttuvat valinnaisaineiksi, jolloin toista vierasta kieltä lukevilla oppilailla on sama tuntimäärä kuin niillä, jotka eivät ole valinneet toista pitkää vierasta kieltä.

Ruotsia toisena pitkänä kielenä opiskelevilla oppitunnit sijoitetaan lukujärjestyksiin siten, että opiskelu tapahtuu 4.- 5.vuosiluokalla ylimääräisinä tunteina, ja jatkuu siten, että 6. ja 9. luokalla A2- kielenä opiskeltava ruotsi voidaan sijoittaa lukujärjestykseen samanaikaisesti ruotsin B1-kielen tuntien kanssa, tai koulun opettajaresurssin niin vaatiessa eri kohtaan lukujärjestyksessä kuin B1-kielen oppitunnit. Oppilaiden ruotsin kielen tuntimäärä on kuitenkin vuosiluokilla 6. ja 9. kaikilla oppilailla sama 2h/vk. 7. ja 8. luokalla toinen vapaaehtoisen pitkänä kielenä opiskeltava ruotsin tunti voidaan sijoittaa ruotsia B1-kielenä opiskelevien oppituntien kanssa samanaikaisesti ja toinen tunti 7. luokalla ylimääräisenä lisätuntina ja 8. luokalla oppilaan valinnaisainetuntina. Koulun opettajaresurssin niin vaatiessa toinen oppitunti voidaan sijoittaa myös eri kohtaan lukujärjestyksessä kuin B1-kielenä opiskeltava ruotsi.

Yhteenveto:

A2 saksa tai A2 ranska:

4.-7. luokka: kaksi ylimääräistä tuntia kaikkien muiden oppituntien (myös valinnaisaineiden) lisäksi

8. ja 9. luokka: 2 tuntia valinnaisainetunteina, ei ylimääräisinä tunteina

Vaikutus valinnaisaineisiin:

5.-7.luokalla: oppilas valitsee muita valinnaisaineita kuten muutkin yhden 1vvt mittaisen valinnaisen

8. luokalla: Oppilaalla vieraan kielen lisäksi valittavissa 2x 1 vvt valinnaisaine

9. luokalla: Oppilaalla vieraan kielen lisäksi valittavissa yksi 1 vvt valinnaisaine

A2 ruotsi 4.-5. luokka: 2 ylimääräistä tuntia 6. ja 9. luokalla: 2 tuntia kuuluu oppilaan viikotuntimäärään (samaan aikaan tai eri aikaan aloittavan B1-ruotsin kanssa lukujärjestyksessä) 7. luokalla: yksi tunti kuuluu oppilaan oppimäärään (samaan aikaan tai eri aikaan B1-ruotsin kanssa lukujärjestyksessä) ja yksi tunti ylimääräisenä tuntina

8.luokalla: yksi tunti kuuluu oppilaan oppimäärään (samaan aikaan tai eri aikaan B1-ruotsin kanssa lukujärjestyksessä) ja yksi oppitunti valinnaisaineena

Vaikutus valinnaisaineisiin:5.-7.luokalla: oppilas valitsee muita valinnaisaineita kuten muutkin yhden 1vvt mittaisen valinnaisen8.luokka: Oppilaalla A2-ruotsin lisäksi valittavissa yksi 2vvt ja yksi 1 vvt valinnaisaine9.luokka: Oppilaalla A2-ruotsin lisäksi valittavissa yksi 2vvt ja kaksi 1 vvt valinnaisainetta

Muiden valinnaisten aineiden laajuudet vuosiluokittain:

5. lk 1 vvt,

6. lk 1vvt,

7. lk 1vvt,

8. lk 2vvt, 1 vvt, 1 vvt,

9. lk 2vvt, 1vvt

Vapaaehtoisen A2-kielen opiskelun keskeyttäminen

Vapaaehtoinen A2-kieli on vapaaehtoinen valintapäätökseen asti. Sen jälkeen edellytetään valintaan sitoutumista. Jossain tapauksissa oppilaan tekemä valintapäätös on kuitenkin tehty ilmeisen heikoin perusteiden tai opiskelu saattaa muista syistä osoittautua liian raskaaksi, jolloin voidaan keskeyttäminen sallia.

Vapaaehtoisena kielenä (A2) toista kotimaista kieltä opiskellut oppilas jatkaa pääsääntöisesti kielen opiskelua peruskoulun loppuun asti. Jos oppilas keskeyttää toisen kotimaisen kielen opiskelun A2-oppimäärän tasoisena, on hänen kuitenkin suoritettava saman kielen yhteinen B1-oppimäärä.

Vapaaehtoisen A2-saksan tai A2-ranskan keskeyttäminen on mahdollista **vain oppimisvaikeuksien vuoksi tai terveydellisten syiden perusteella.**

Oppilaan huoltajan on esitettävä keskeyttämisen perusteet ja niihin liitettävät selvitykset koulun johtajalle/rehtorille. Päätöksen keskeyttämisestä tekee asianomaisen koulun johtaja/rehtori.

2. Perusopetus yleissivistyksen perustana

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 2. Perusopetus yleissivistyksen perustana](#)

2.1. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 2.1. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet](#)

2.2. Perusopetuksen arvoperusta

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 2.2 Perusopetuksen arvoperusta](#)

Paikalliset näkökulmat Kirkkonummella:

Päivittäisessä koulutyössä huomioidaan Kirkkonummen kuntastrategian arvot: **avoimuus, luottamus, rohkeus, kestävyys ja arvostus.**

- Kaksikielisyys
- Monikulttuurisuus
- Monipuolinen luonto, kulttuuriympäristö ja merellisyys (Porkkalanniemi, Nuksio, Meiko)
- Paikallishistoria (Porkkalan parenteesi, Hvitträsk, kalliomaalaukset, Kuninkaantie, Keskiaikainen kirkko, kasvu ja muutos 1960-luvulta tähän päivään)
- Kestävä kehitys esim. Vihreä lippu.

Arviointi ja seuranta

Oppilaat ja henkilöstö seuraavat arvoperustan toteutumista koulun arjessa ja arvioivat sitä lukuvuoden toiminnan arvioinnin yhteydessä (Perusopetuslaki 21§). Arviointia ja seuranta toteutetaan kehityskeskustelujen, arviointikeskustelujen ja jatkuvan itsearvioinnin kautta.

Arvoperustan toteutumisen arviointi ja seuranta rakentuu laajalle ja toimivalle kouluyhteisön yhteistyölle ja vuorovaikutukselle.

Kirkkonummen perusopetuksessa arvoperustan arvioinnissa ja toiminnan kehittämisessä hyödynnetään perusopetuksen laatuarviointia ja auditointia.

2.3. Oppimiskäsitys

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 2.3. Oppimiskäsitys](#)

Oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppilas sitoutuu ja ottaa vastuuta koulutyöstään. Oppimaan oppimisen ja reflektoinnin taidot korostuvat.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen kanssa erilaisissa oppimisympäristöissä.

Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa oppimista tukevaa ja kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet](#)

3.1. Perusopetuksen tehtävä

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 3.1 Perusopetuksen tehtävä](#)

Esi- ja perusopetuksen painopisteet Kirkkonummella ovat:

- Oppilaan osallisuus
- Kestävä tulevaisuus
- Laaja-alainen osaaminen
- Yhtenäinen oppimispolku
- Oppivan yhteisön hyvinvointi

Painopisteiden toteuttaminen eri vuosiluokilla kuvataan opetussuunnitelman luvuissa 13, 14 ja 15.

3.2. Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 3.2. Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet](#)

3.3. Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen](#)

Painotuksia Kirkkonummella:

Oppilas ottaa vastuuta oppimisesta ja toiminnastaan ikä- ja kehitystasonsa mukaan. Oppilas tunnistaa vahvuutensa ja omat tapansa oppia. Keskeistä on oppimaan oppimisen taidot ja elinikäinen oppiminen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppiminen edistää itsetuntemusta ja itsestä ja toisista huolehtimista. (L1, L2, L3)

Oppilaan monilukutaitoa kehitetään säännöllisesti hyödyntämällä monimediaista materiaalia (L4). Tekninen ympäristö, sähköiset oppimisympäristöt ja toimivat välineet ovat käytössä oppimisen tukena. Kirkkonummella noudatetaan sivistystoimen tieto- ja viestintätekniikan strategiaa (L5). Strategian mukaisesti kaikilla kouluilla laaditaan nykytilanteen kuvauksen pohjalta toimenpideohjelma tieto- ja viestintätekniikan käytön kehittämiseksi. Kirkkonummen kunnan sivistystoimen TVT-strategia on luettavissa kunnan kotisivulta.

Oppilaille tarjotaan monialainen lähestymistapa yrittäjyyteen ja työelämätaitoihin. Koulut ovat koko yhtenäisen perusopetuksen ajan aktiivisia yhteistyönrakentajia lähiympäristönsä yrittäjiin ja työelämään sekä hyödyntävät oppilaiden vanhempien kiinnostusta ja osaamista. Oppilaita kannustetaan oman harrastuneisuutensa hyödyntämiseen kouluopinnoissa ja opintojen hyödyntämistä harrastuksissaan. Opetuksessa tuetaan työelämätaitoja ja yrittäjyyskasvatusta esim. opintokäynneillä, vierailuilla ja projektimaisilla työtavoilla. Koulut voivat käyttää opetuksen tukena erilaisia yrittäjyyskasvatuksen ohjelmia esim. Nuori yrittäjyys ry:n ohjelmat ja Yrityskylä. Koulut myös hyödyntävät Kirkkonummen Yrittäjät ry:n tarjoamia yhteistyömahdollisuuksia (L6).

Oppilasta kannustetaan vaikuttamiseen oppimisympäristössään, mikä lisää osallisuuden tunnetta. Keskeistä on oppilaan sisäisen yrittäjyyden, sinnikkyuden ja ryhmätyötaitojen kehittäminen. Vaikuttamista ja osallistumista harjoitellaan ja toteutetaan vuosittain esim. oppilasagentit, oppilaskunta ja nuorisoparlamentti (L6, L7).

Tuntijakoon merkityt valinnaisaineet pohjautuvat laaja-alaisiin osaamisalueisiin.

Arviointi ja seuranta

Oppilaat ja henkilöstö seuraavat laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista koulun arjessa ja arvioivat sitä lukuvuoden toiminnan arvioinnin yhteydessä (Perusopetuslaki 21§). Arviointia ja seuranta toteutetaan kehityskeskustelujen, arviointikeskustelujen ja jatkuvan itsearvioinnin kautta.

Arviointi ja seuranta rakentuvat laajalle ja toimivalle kouluyhteisön yhteistyölle ja vuorovaikutukselle ja sitä toteutetaan kehityskeskusteluiden ja jatkuvan itsearvioinnin avulla. Toiminnan kehittämisessä hyödynnetään perusopetuksen laatuarviointia ja auditointeja.

4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri](#)

4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen](#)

Kirkkonummen kunnan suomenkielisessä opetustoimessa on kolme oppilaaksiottoaluetta, joilla kullakin on yhtenäiskoulu ja sen yläluokille oppilaita syöttäviä alaluokkien kouluja. Yhtenäiskouluissa on oppilaan koko koulupolun kattava yhtenäinen toimintakulttuuri. Yhteistyö yhtenäisen perusopetuksen ja katkeamattoman oppimispolun toteuttamiseksi on tiivistä yhtenäiskoulujen ja syöttävien koulujen välillä jokaisella oppilaaksiottoalueella. Koulujen rakenteet ja toiminta suunnitellaan ja toteutetaan niin, että ne tukevat aineenopettajien ja luokanopettajien tiivistä ja arjessa näkyvää yhteistyötä sekä kussakin koulussa että oppilaaksiottoalueella. Opettajat kehittävät opettajuuttaan ja työtapojaan kouluttautumalla ja verkostoitumalla. Aineenopettajien ja luokanopettajien yhteissuunnitteluun ja pedagogiseen yhteistyöhön osoitetaan tarvittavat rakenteet ja aika niin yhtenäiskoulujen sisällä kuin alueellisesti oppilaaksiottoalueittain. Näin vahvistetaan myös jakamisen kulttuuria.

Kaikessa toiminnassa korostetaan oppilaiden osallisuutta. Oppilaat ovat mukana tavoitteiden asettamisessa, toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Kouluissa toteutetaan mm. tuki- ja kummioppilastoimintaa sekä kestävän tulevaisuuden huomioivaa toimintaa. Kaikissa kouluissa on oppilaskuntaa edustava hallitus, jonka oppilaat valitsevat.

Huoltajat osallistetaan koulun toimintakulttuurin kehittämiseen mm. vanhempainyhdistysten, erilaisten tapahtumien ja tilaisuuksien sekä luokkatoimikuntien toiminnan kautta. Huoltajien osaamista huomioidaan mm. erilaisten teemapäivien, projektien ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa.

Perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu yhteneväiseksi esiopetuksesta toiselle asteelle. Nivelvaiheet kuvataan opetussuunnitelman vuosiluokkakohtaisissa osioissa Kirkkonummen toimintamallien mukaisesti. Koulut tekevät yhteistyötä mm. varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen, toisen asteen oppilaitosten, nuorisotoimen, kirjaston, kuvataidekoulun, musiikkiopiston, seurakuntien sekä erilaisten yritysten ja yhteisöjen kanssa.

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt pohjautuvat jaetun johtajuuden periaatteelle. Kaikki opettajat ovat yhteistyössä mukana koulun kehittämisessä. Myönteinen vuorovaikutus on tärkeä oppimista ja hyvinvointia edistävä tekijä. Tähän kiinnitetään kouluissa erityistä huomiota. Jokaisella koulu yhteisön jäsenellä on oikeus myönteiseen ja kunnioittavaan kohtaamiseen koulupäivän aikana.

Koulut kuvaavat lukuvuosisuunnitelmassaan, miten yhteistyö toteutetaan esiopetuksen, eri luokka-asteiden, seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien kanssa. Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan, miten tiimityöt ja vastuut on organisoitu sekä miten myönteistä vuorovaikutusta ylläpidetään ja edistetään. Jokainen koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet ja käytännön toteutuksen lukuvuosisuunnitelmassaan.

4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet](#)

4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1. Oppimisympäristöt

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 4.3 Oppimisympäristöt](#)

Tilojen käytön järjestelyssä ja suunnittelussa otetaan huomioon opetuksen ja oppimisen tarpeet. Ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen ja esteettinen sekä mahdollistaa leikki ja joustavat työtavat. Kiireetön ja kannustava ilmapiiri tukee oppimista. Oppimisessa hyödynnetään mahdollisimman paljon koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä mm. lähiympäristöä, liikuntapaikkoja ja kirjastoa. Tieto- ja viestintätekniikan välineet ovat päivittäisessä käytössä oppimisen edistäjänä ja tukena. Oppilaat voivat käyttää myös omia tietoteknisiä laitteitaan opettajan ja huoltajien kanssa sovittujen periaatteiden mukaan. Koulujen kansainvälistyminen ja kansainvälisyshankkeet laajentavat oppimisympäristöjä.

4.3.2. Työtavat

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 4.3 Työtavat](#)

Työtapojen tulee olla monipuolisia ja joustavia. Työtapoja valittaessa olennaisia tekijöitä ovat oppimisen ilo ja onnistumisen kokemukset. Itseohjautuvuuden ja ryhmään kuulumisen tunteen tukeminen lisää motivaatiota. Vastuunotto ja erilaisissa rooleissa toimiminen ovat osa jokapäiväistä koulutyötä.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen tapahtuu parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan itse. Tämä taas motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Jokainen koulu täsmentää oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja käytännön toteutuksen lukuvuosisuunnitelmassaan.

Opetuksen eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollistaa omaehtoisen oppimisen suunnittelun, erilaisten työtapojen valinnan ja yksilöllisen etenemisen. Kirkkonummen opetussuunnitelmaan on laadittu eri eriyttämisen tapoja ja muotoja kuvaava taulukko opettajan työn avuksi.

Eriyttämisen laajuus

	ALASPÄIN ERIYTTÄVÄ	YLÖSPÄIN ERIYTTÄVÄ
OPPIMATERIAALI	e-kirjat, omat kirjat, äänikirjat, oma materiaali	soveltavat tehtävät, oma materiaali lisävihkot (esim. matikan Solmu, www.solmu.fi)
SÄHKÖINEN OPPIMATERIAALI	perustehtäviä, e-tehtäviä	soveltavia tehtäviä
RYHMÄJAOT	joustavia, monipuoliset muodostamisperiaatteet ryhmille (esim. kognitiiviset taidot, luontevahvuudet), luokkarajoja ylittävät ryhmäjaot	joustavia, monipuoliset muodostamisperiaatteet ryhmille (esim. kognitiiviset taidot, luontevahvuudet), luokkarajoja ylittävät ryhmäjaot
TEHTÄVIEN MÄÄRÄ	perustehtäviä, vähemmän, osa tehtävistä suullisesti (kotitehtävissä vanhempien kuittaus), erilaisia läksyjä/ erilaiset läksyt	mielekkäitä ja monipuolisia lisätehtäviä, enemmän, erilaisia läksyjä/erilaiset läksyt
KOEJÄRJESTELY	enemmän aikaa ja selkeämmät yksilölliset ohjeet, yksilöllinen koejärjestely, kokeen suoritus- tai täydennysmahdollisuus suullisesti, kokeen pilkkominen osiin, koetilanteessa kokeen palautus kaikilla yhtä aikaa, tarvittaessa tauko kokeen keskellä, tieto koealueen keskeisistä asioista kirjallisesti etukäteen	aihealuetta koskevat vaikeammat koetehtävät sekä mahdollisuus vaativampiin vastauksiin
TILANKÄYTTÖ	eri tilassa keskitytään erilaisiin tehtäviin, joustava, kiinnitetään huomiota istumapaikkaan luokassa; kenen vieressä istuu, miten kuulee, näkee opettajan, missä asennossa pulpetti suhteessa opettajaan ja tauluun, luokan materiaalien häiriötekijöiden karsiminen, koulun muiden tilojen hyödyntäminen	eri tilassa keskitytään erilaisiin tehtäviin, joustava, koulun muiden tilojen hyödyntäminen
MUISTIINPANOT	valmiit muistiinpanot, koonnit, vaihtoehtoiset tavat muistiinpanojen tallentamiseen, yksinkertaisia ja selkeitä, kuvien käyttö	oppilaan omat lisäykset, mahdollisuus käyttää muuta kirjallisuutta tai/ja nettiä lisätiedon hankinnassa

	<p>tukemaan muistamista, muistipanotekniikan ohjeistus (kannustaa oppilasta löytämään oman muistiinpanotekniikkansa),</p> <p>läksyviikko, läksyjen merkitseminen päivämäärällä, muistilappujen käyttö vihossa ja kirjoissa. Mahdollisuus ottaa kännykällä kuva taulukuvasta tai muusta tarpeellisesta tiedosta, opettajan muistiinpanot selkeitä visuaalisesti ja sisällöllisesti, oppilaiden aistikanavien ja liikkeen hyödyntäminen oppimisessa ja muistamisen strategioissa</p>	
RESURSSIAPU	<p>avustaja, digitaaliset laitteet, resurssiopettaja, erityisopetus, toinen oppilas apuna helppoissa tukitehtävissä esim. muistuttamassa läksyn merkitsemisessä, ryhmätöissä ja esim. lukuläksyn kuuntelutehtävissä, erityisopettaja apuna luokkatilanteessa</p>	<p>avustaja, digitaaliset laitteet, resurssiopettaja, erityisopetus, erityisopettaja apuna luokkatilanteessa</p>

Eriyttämisen syvyys

	ALASPÄIN ERIYTTÄVÄ	YLÖSPÄIN ERIYTTÄVÄ
OPPIMATERIAALI	e-kirjat, omat kirjat, äänikirjat, erityismateriaalien käyttö, havaintomateriaali, pelit, selkokirjat (lukuaineet), kuvat ja videot	soveltavien materiaalien käyttö, ongelmanratkaisutehtävät, luova kirjoittaminen, prosessikirjoittaminen, haasteelliset kirjat, videot, autenttiset materiaalit, syventävät ja soveltavat projektityöt, pelit
TUEN KOLMIPORTAISUUS	oppimissuunnitelma, HOJKS, tukiopeus, erityisopeus, läksytuki	oppimissuunnitelma tarvittaessa, valinnaisaineet
TUKIOPETUS	tarvittaessa, ennakoiva tukiopeus sekä varmentava tukiopeus	
ERITYISOPETUS	tarvittaessa, erityisopettaja apuna luokkatilanteessa	erityisopettaja apuna luokkatilanteessa
RYHMÄJAOT	joustavat opetusryhmät, (esim. lukuryhmät) samanaikaisopeus, avustaja, parityöskentely, monipuoliset muodostamisperiaatteet ryhmille (esim. kognitiiviset taidot, luonteenvahvuudet), luokkarajoja ylittävät ryhmäjaot	joustavat opetusryhmät, avustaja, monipuoliset muodostamisperiaatteet ryhmille (esim. kognitiiviset taidot, luonteenvahvuudet), luokkarajoja ylittävät ryhmäjaot
TEHTÄVIEN MÄÄRÄ, TASO	vaikeusaste, vaatimustaso	vaikeusaste, vaatimustaso, apuopettajana toimiminen, harrastuneisuutta ja kiinnostuneisuutta osoittavat, haastattelut, materiaalin tuominen sekä itse tekeminen, oma itse tehty lisämateriaali
VAIHTOLEVAT TYÖTAVAT	sähköiset materiaalit, digitaaliset laitteet, suulliset työt, urakat	itsenäinen työskentely, yhteisön hyväksi työskentely, urakat, moninaiset työtavat saman tehtävän sisällä

Etenemisnopeus

	ALASPÄIN ERIYTTÄVÄ	YLÖSPÄIN ERIYTTÄVÄ
OPPIMATERIAALI	tehtävien määrän karsiminen, keskitytään perustaitoihin	lisätehtävät, harrastuneisuutta ja kiinnostuneisuutta osoittavat tehtävät, oma itse tehty lisämateriaali
AVUSTAJAN TUKI	tarvittaessa	tarvittaessa
RYHMÄJAOT	joustavat opetusryhmät, monipuoliset muodostamisperiaatteet ryhmille (esim. kognitiiviset taidot, luontevahvuudet)	joustavat opetusryhmät, monipuoliset muodostamisperiaatteet ryhmille (esim. kognitiiviset taidot, luontevahvuudet)
TUKIOPETUS	tarvittaessa, ennakoiva sekä varmentava tukiovetus	
LÄKSYKERHO	tuettu läksyjen tekeminen	mahdolliset muut aiheita tukevat kerhot
ERITYISOPETUS	tarvittaessa	
TUEN KOLMIPORTAISUUS	HOJKS tai oppimissuunnitelma, luokan kertaaminen	oppimissuunnitelma

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet](#)

Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Eheyttämisen avulla oppilaat voivat hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan kannalta.

Eheyttämistä kouluilla voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- Jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- Toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- Suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- Muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- Kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttettynä

- Valinnaisaineissa
- Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Ehdytetyn opetuksen mahdollistamiseksi opettajien tulee entistä laajemmin suunnitella opetusta yli vuosiluokka- ja oppiainerajojen. Koulujen tiimirakenne tukee eheyttämisen toteuttamista käytännössä. Opetuksessa pyritään kohti kokonaisvaltaisempaa oppimista, jolloin oppilas kokee oppimisen merkitykselliseksi. Opiskeltavat asiat kiinnittyvät ympäröivään todellisuuteen ja sen ilmiöihin.

4.4.1. Monialaiset oppimiskokonaisuudet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet](#)

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelun lähtökohtana on tiedonalakohtainen eheyttävä oppiminen tai ilmiökeskeinen oppiminen. Oppilaat osallistuvat suunnitteluun. Yhteisissä teemoissa huomioidaan käsiteltävien asioiden paikallisuus ja ajankohtaisuus. Monialaisten kokonaisuuksien sisällöt valitaan niin, että ne tukevat laaja-alaisten taitojen kehittymistä, perusopetuksen arvoperustaa, yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuurin kehittymistä ohjaavia periaatteita ja paikallisia näkökulmia.

Yhteisiä teemoja ovat ajattelun ja oppimisen taidot, itsetuntemus, tunne- ja vuorovaikutustaidot, ilmaisun taidot, kulttuuri, kansainvälisyys, hyvinvointi, kriittiset mediataidot, teknologia, liikenne, yrittäjäyys, demokratia, kestävä kehitys, Kirkkonummi, lähiympäristö ja luonto. Tarkemmat suunnitelmat kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Nämä teemat linkittyvät myös esiopetuksen opetussuunnitelmaan.

Oppimiskokonaisuuksien tarkoitus on käsitellä oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita toiminnallisesti. Lukuvuosittain toteutettavat monialaiset oppimiskokonaisuudet ja mukana olevat oppiaineet määritellään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Suunnittelu aloitetaan yhdessä oppilaiden kanssa edellisenä keväänä. Tämä voidaan toteuttaa myös koulujen välisenä tai koulujen ja esiopetuksen yhteistyönä.

Monialaisen oppimiskokonaisuuden kesto vastaa tuntimäärältään vähintään oppilaiden yhden vuosiviikotunnin tuntimäärää. Työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa sekä oppilaan itsearvioinnissa.

Koulu huolehtii lukuvuosisuunnitelmassaan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus vuodessa. Toteutuminen arvioidaan lukuvuosisuunnitelman toteutumisen arvioinnin yhteydessä.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutumista arvioidaan seuraavilla kriteereillä:

- Onko oppilaan osallisuus vahvistunut?
- Onko oppilaalla ollut mahdollisuus olla mukana tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa?
- Ovatko oppilaat saaneet tuoda esiin merkitykselliseksi kokemiaan kysymyksiä sekä käsitelleet ja edistäneet niitä?
- Ovatko oppilaat opiskelleet erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä?
- Ovatko oppilaat saaneet työskennellä useiden eri aikuisten kanssa?

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen](#)

5.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä](#)

Kaikki koulussa työskentelevät osallistuvat tehtävästään riippumatta kasvatustyöhön ja turvallisen koulupäivän luomiseen. Oppilaat osallistetaan kouluyhteisön hengen mukaiseen toimintaan ja yhteiseen vastuuseen. Koulun toimintakulttuuri ohjaa oppilaita kestävään elämäntapaan niin koulussa kuin koulun ulkopuolella.

Koulussa toimii ryhmiä, joiden tehtävänä on edistää turvallisen oppimisympäristön luomista sekä oppilaiden välisten konfliktitilanteiden ratkaisemista. Ryhmissä voi toimia niin oppilaita kuin opettajakin. Ryhmät voidaan koota valtakunnallisten mallien mukaan (esim. Verso tai Kiva). Oppilasryhmien edustajat tulevat säännöllisesti kuulluiksi yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä tai muussa koulun turvallista oppimisympäristöä kehittävässä ryhmässä.

Oppilaat osallistuvat koulun järjestyssääntöjen laadintaan. Järjestyssäännöt päivitetään tarpeen mukaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulussa valvotaan, että sovitusta säännöistä pidetään kiinni.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näissä ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään. Poissaolojen seurantaan on Kirkkonummella olemassa toimintamalli, joka löytyy lukuvuosisuunnitelman liitteestä. Lisätietoa toimintamallista löytyy opetussuunnitelman luvusta 8.5.

5.2. Yhteistyö

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.2. Yhteistyö](#)

5.2.1. Oppilaiden osallisuus

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.2. Oppilaiden osallisuus](#)

Jokainen oppilas osallistetaan koulutyön suunnitteluun ja arviointiin. Oppilaat otetaan mukaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien, oppimisympäristön ja yhteisen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Heitä ohjataan ideoimaan yhteistyötä myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kuten muiden kunnan toimialojen, poliisin, yritysten, urheiluseurojen, seurakuntien ja erilaisten yhdistysten kanssa. Oppimispolkunsa aikana oppilaalla on mahdollisuus valita valinnaisia opintojaksoja ja osallistua itse oman oppimispolkunsa suunnitteluun.

Kouluissa toimii oppilaskunta, jolle valitaan oppilaskunnan hallitus. Oppilaskunnan ja sen hallituksen tehtävänä on edistää oppilaslähtöisiä käytänteitä mielekkään koulupäivän toteuttamiseksi. Toiminnassa kiinnitetään huomiota kaikkien oppilaiden osallistumiseen ja vastuuttamiseen oppilaan ikätason mukaisesti. Oppilaskuntaa ohjataan ideoimaan ja

suunnittelemaan yhteistyötä koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Oppilaskuntaa ohjaava opettaja huolehtii, että edellä mainitut tavoitteet tulevat huomioituiksi oppilaskunnan toiminnassa ja oppilaskunnan hallituksen työskentelyssä.

5.2.2. Kodin ja koulun yhteistyö

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.2. Kodin ja koulun yhteistyö](#)

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä kehitetään suunnitelmallisesti oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi tiiviissä yhteistyössä vanhempainyhdistysten kanssa.

Kouluissa järjestetään tilaisuuksia, joissa vanhemmat voivat tutustua koulun toimintaan ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutukseen. Vanhemmille luodaan mahdollisuuksia osallistua koulutyön suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.

Kouluissa järjestetään vanhempainiltoja ja henkilökohtaisia tapaamisia huoltajien ja oppilaiden kanssa. Sähköisen ja muun viestinnän avulla vanhemmat saavat säännöllisesti informaatiota oppilaan toiminnasta koulussa. Viestinnän tehtävänä on lisätä oppilaan koulumotivaatiota opettajalta tulevan positiivisen palautteen kautta ja antaa vanhemmille mahdollisuus välittömään palautteeseen koulun toiminnasta.

Koulu kuvaa lukuvuosisuunnitelmassa, miten oppilaiden osallisuutta edistetään ja miten yhteistyötä eri toimijoiden kesken järjestetään, seurataan ja kehitetään. Opetuksen järjestäjä seuraa, arvioi ja tarvittaessa kehittää yhteistyön toimivuutta mm. laatuarviointien ja auditointien avulla.

5.2.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.2. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa](#)

Kirkkonummella koulut tekevät tiivistä yhteistyötä, joka korostuu erityisesti alueellisessa yhteistyössä oppilaaksiottoalueittain. Alueilla on käytössä yhteisiä toimintamalleja koulutyön järjestämisessä, jotka tukevat oppilaan yhtenäisen koulupolun muodostumista. Yhteistyössä laaditut toimintamallit korostuvat varsinkin nivelvaiheissa esiopetuksesta perusopetukseen sekä luokkamuotoisesta opetuksesta aineenopetukseen siirryttäessä. A2-kielistä sekä valinnaisista aineista on mahdollista muodostaa alueellisesti yhteisiä opetusryhmiä, ja samalla hyödynnetään myös opettajaresursseja eri koulujen välillä. Yhteistyö on mahdollista molempien kieliryhmien koulujen välillä.

Pedagoginen yhteistyö toimii niin aineenopettajien ja luokanopettajien kesken kuin myös aineryhmittäin ja vuosiluokkatasoittain. Yhteistyössä opettajat suunnittelevat ja toteuttavat opetustaan, erilaisia projekteja sekä monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yksi yhteistyön muodoista on samanaikaisopettajuus ja oppilaiden joustavat ryhmittelyt. Opettajien oppiaine- ja luokkarajat ylittävää yhteistyön tukemiseksi ja opettajien osaamisen jakamiseksi opettajilla on käytössään yt-aikaa ja veso-koulutukset. Kouluissa toimii erilaisia opettajien muodostamia työryhmiä tai tiimejä, joiden tarkoitus on tiivistää ja monipuolistaa opettajien yhteistyötä sekä jakaa heille vastuuta koulun kehittämisestä ja toiminnasta. Koulujen yhteistyökäytännöt ja -rakenteet pohjautuvat jaetun johtajuuden periaatteelle, jonka mukaan kaikki opettajat ovat mukana koulun kehittämisessä. Myönteinen vuorovaikutus on tärkeä oppimista ja hyvinvointia edistävä tekijä. Tähän kiinnitetään kouluissa erityistä huomiota. Jokaisella koulu yhteisön jäsenellä on oikeus myönteiseen ja kunnioittavaan kohtaamiseen koulupäivän aikana.

Kirkkonummella suositaan kansallista ja kansainvälistä verkostoitumista pedagogiikan kehittämiseksi. Koulut ovat mukana kansainvälisissä yhteistyöprojekteissa erimaalaisten koulujen kanssa oman halukkuutensa mukaan. Kansainvälisten järjestöjen kautta myös opettajien on mahdollista hankkia lisäkoulutusta ulkomailta. Koulut ovat mukana erilaisissa kansallisissa

kehityshankkeissa verkostoituakseen oman kunnan ja alueen ulkopuolisten koulujen kanssa. Tarkoituksena sekä kansainvälisissä että kansallisissa verkostoissa on kehittää ja monipuolistaa koulujen toimintaa.

Huoltajat osallistetaan koulun toimintakulttuurin kehittämiseen vanhempainyhdistysten, erilaisten tapahtumien ja tilaisuuksien sekä luokkatoimikuntien toiminnan kautta. Koulujen välinen yhteistyö näkyy myös huoltajien osallistamisessa yhteisinä alueellisina vanhempainiltoina ja tapahtumina. Huoltajien osaaminen huomioidaan erilaisten teemapäivien, projektien ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa.

Koulut tekevät yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen, toisen asteen oppilaitosten, nuorisotoimen, kirjaston, kuvataidekoulun, musiikkiopiston, kansalaisopiston, seurakuntien, erilaisten yritysten ja yhteisöjen sekä muiden koulun tavoitteita hyödyttävien tahojen kanssa. Yhteistyö esikoulujen kanssa korostuu koulutulokkaiden nivellystä tehtävässä. Vierailuja lähialueen oppilaitoksiin tehdään erityisesti peruskoulun päättövaiheessa. Toisen asteen oppilaitokset esittelevät toimintaansa myös kouluilla.

Kirjastoon koululaiset tekevät useasti vierailuja koulupolkunsa aikana oppiakseen näin hyödyntämään kirjaston tarjoamia palveluja. Yhteistyössä kunnan nuorisotoimen kanssa toteutetaan oppilaiden ryhmäyttämistä, päihdevalistus- ja näpistysluentoja. Nuorisotyön ohjaajat käyvät kouluilla säännöllisesti ja pitävät erilaisia koulupäivystyksiä. Nuorisotoimen kanssa pyritään tiiviiseen ja tehokkaaseen yhteistoimintaan.

Yhteistyömuotoja seurakuntien kanssa ovat päivänavaukset, koululaisjumalanpalvelukset, seurakunnan nuorisotyön pitämät tunnetaitojen yms. kurssit ja koulupäivystykset, kouluvierailut, kerhotoiminta, kriisityön yhteistyö ja kirkkotilojen hyödyntäminen koulutyössä. Seurakunta tekee kasvatuskumppanuuden hengessä yhteistyötä koulujen kanssa uskonnolliseen moninaisuuteen ja suvaitsevaisuuteen liittyen.

Työelämätaidot ovat keskeinen osa oppilaan koko koulupolkuja. Paikallisia yrityksiä hyödynnetään myös työelämään tutustumisjaksoilla. Koulut kehittävät yhteistyössä kunnan muiden koulujen kanssa yrittäjyyskasvatuksessa käytettäviä työkaluja hyödyntäen etenkin YES-keskuksen tarjoamaa tukea. Yhteistyössä kunnan opetustoimen ja yrittäjyyskasvatustyöryhmän kanssa jaetaan kouluissa hyviksi todettuja yrittäjyyskasvatuskäytäntöjä, jotta ne ovat mahdollisimman tehokkaasti myös kunnan muiden koulujen käytössä. Koulut tekevät yhteistyötä lähialueen yritysten ja yrittäjien kanssa, jotta koulut voivat mahdollisimman tehokkaasti käyttää näitä yhteistyökumppaneita opetuksen tukena. Etenkin monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa tulisi hyödyntää lähialueen yrityksiä ja vierailujen avulla tuoda esiin, miten monialaista osaamista voidaan yrityksissä käytännössä hyödyntää. Yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä ovat myös yrittäjien vierailut ja yritysvierailut.

Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa

5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö](#)

Kirkkonummella Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman keskeiset toimintatapalinjaukset ovat kunnan kaikissa kouluissa yhteisiä ja ne esitellään seuraavassa. Suunnitelmaa voidaan täsmentää tarpeellisin osin koulukohtaisesti.

Kurinpidolliset keinot kirjataan ja kurinpitokeinoon johtanut teko yksilöidään. Oppilaan näkökanta tekoon kuullaan ja kirjataan. Luokasta poistaminen kirjataan sähköiseen reissuviikkoon. Kasvatuskeskusteluja ja jälki-istuntoja varten täytetään erillinen ko. tarkoitukseen laadittu lomake tai asia kirjataan kurinpidollisten toimenpiteiden kirjaan. Kasvatuskeskusteluista lähetetään kaikissa kouluissa yhteisesti käytössä olevan pohjan mukainen tiedote huoltajille. Myös muista

kurinpitotoimenpiteistä tiedotetaan huoltajaa. Edellä mainitut tiedottamiset tehdään sähköisen reissuvihkon kautta.

Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskeva suunnitelma:

Tapahtunut rike	Kurinpitokeino	Huomioitavaa
Oppilas häiritsee opetusta ja muiden oppimista.	Poistaminen luokkahuoneesta tai muusta koulun toiminnasta.	Oppilaan valvonta on järjestettävä ja poistamisesta ilmoitetaan huoltajalle saman päivän aikana.
Oppilas rikkoo järjestyssääntöjä.	Kasvatuskeskustelu	Kasvatuskeskustelun määrää opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelun pitää rikkeen havainnut opettaja, luokanopettaja, luokanvalvoja tai tehtävään erikseen määrätyt opettajat.
Oppilas rikkoo järjestyssääntöjä kasvatuskeskusteluista huolimatta.	Jälki-istunto	Jälki-istuntorangaistuksen määrää opettaja tai rehtori. Jälki-istuntoja annettaessa sovitaan koulukohtaisesti kuulemismenettelyistä, käytännön järjestelyistä ja tietojen arkistoinnista.
Oppilas häiritsee toimintaa kohtuuttomasti tai aiheuttaa vaaratilanteen.	Opetukseen osallistumisen epääminen loppupäivän ajaksi.	Osallistumisen epää rehtori ja asiasta ilmoitetaan kotiin.
Oppilas on vakavasti tai toistuvasti vaaraksi itselleen tai muille.	Kirjallinen varoitus	Kirjallisen varoituksen antaa rehtori. Ennen kirjallista varoitusta yksilöidään varoitukseen johtanut teko tai laiminlyönti sekä kuullaan oppilasta. Myös huoltajille varataan tilaisuus tulla kuulluksi. Kirjallisesta varoituksesta annetaan päätös.
Oppilas on vakavasti tai toistuvasti vaaraksi itselleen tai muille kirjallisesta varoituksesta huolimatta.	Määräaikainen erottaminen enintään kolmeksi kuukaudeksi	Tehdään suomenkielisen varhaiskasvatus- ja opetuslautakunnan esityksestä. Voidaan panna täytäntöön, vaikka se ei ole lainvoimainen, jos oppilas on käyttäytynyt niin uhkaavasti tai väkivaltaisesti, että toisen oppilaan tai koulussa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu. Ennen määräaikaista erottamista oppilasta kuullaan ja yksilöidään erottamiseen johtanut teko tai laiminlyönti. Myös oppilaan huoltajalle

Kasvatuskeskustelu on keino puuttua oppilaan järjestyssääntöjen rikkomiseen, kun opettajan antama ohjaus ja palaute sekä muut pedagogiset ratkaisut työrauhan ja järjestyksen saavuttamiseksi eivät ole riittäneet tai rike on riittävän suuri. Kasvatuskeskustelu käydään opetuksen ulkopuolella ja se voi olla joko välitön tai laajennettu. Välitön kasvatuskeskustelu käydään mahdollisimman pian keskustelutarpeen aiheuttaneen tapahtuman jälkeen ja huoltajaa informoidaan suoraan keskustelutilanteesta puhelimitse tai sähköisen reissuvihon kautta. Laajennetussa kasvatuskeskustelussa huoltajaa informoidaan keskustelusta etukäteen ja huoltaja on paikalla keskustelussa. Kasvatuskeskustelu kirjataan ja lomake säilytetään koulussa sen ajan, jonka oppilas on kirjoilla koulussa. Tämän jälkeen tiedot hävitetään.

Vahingonkorvausmenettelyssä noudatetaan soveltuvin osin Vahingonkorvauslain 2 luvun 1§ ja 2§ ja Kirkkonummen sivistyslautakunnan yleisohjetta vahingontekojen korvauskäytännöstä koulussa. Oppilaiden ikä ja teko huomioiden korvausmenettelyä voidaan sovitella tai suhteuttaa. Esineen haltuunotossa ja oppilaan tavaroiden tai tavaroiden tutkimisessa noudatetaan Perusopetuslakia (36d-36i§). Koulu voi laatia tarpeen mukaan tarkennetut lainmukaiset ohjeet.

Kun kurinpidollisia keinoja käytetään, noudatetaan perusopetuslakia. Koulun johto on vastuussa henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta. Uuden henkilökunnan perehdyttämisessä varmistetaan, että työntekijä tutustuu kasvatus- ja kurinpitosuunnitelmaan.

Koteja tiedotetaan kasvatuskeskustelukäytännöistä ja kurinpitokeinoista lukuvuoden alussa jaettavan/julkaistavan koulutyön tiedotteen avulla. Muut tahot saavat em. tiedot koulun lukuvuosisuunnitelmasta tai esimerkiksi koulujen kotisivuilta.

Luokanopettaja tai luokanvalvoja seuraa luokkansa oppilaiden kurinpitomenettelyjä. Koulun yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä seuraa seuraamusten kertymistä ja arvioi niiden vaikuttavuutta. Yksittäisen oppilaan kohdalla seurataan, onko kasvatuskeskusteluilla tai kurinpitokeinoilla vaikutusta käyttäytymiseen. Näin arvioidaan, mikä on edellä mainittujen keinojen vaikuttavuus. Kasvatuskeskusteluiden tai kurinpitokeinojen ollessa jatkuvia, on syytä miettiä muita vaikuttavampia toimenpiteitä ja apukeinoja yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä.

5.4. Opetuksen järjestämistapoja

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.4. Opetuksen järjestämistapoja](#)

5.4.1. Opetuksen mahdolliset painotukset

Matemaattis-luonnontieteellinen painotus

Kirkkoharjun koulussa voi opiskella matemaattis-luonnontieteellisiä aineita painotetusti vuosiluokilla 7-9. Painotukseen valitut oppilaat opiskelevat matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa ja maantietoa perusopetusta syvällisemmin ja monipuolisemmin.

Luokalla opiskellaan yleisopetuksen oppimäärän lisäksi 0,5 vvt matematiikkaa ja 0,5 vvt maantietoa 7. luokalla, 1 vvt matematiikkaa, 0,5 vvt kemiaa ja 0,5 vvt biologiaa 8. luokalla ja 1 vvt syventävää fysiikkaa 9. luokalla.

Luokalle voivat pyrkiä kaikkien Kirkkonummen koulujen 6. luokkalaiset. Oppilaat valitaan painotusluokalle valintakokeella. Valintakoe perustuu alakoulun matematiikan ja ympäristöopin oppimääriin sekä harrastuneisuuteen. Valintakokeessa testataan matemaattis-luonnontieteellisten aineiden perusosaamista ja loogista päättelykykyä.

Tavoitteet

Matemaattis-luonnontieteellisen painotuksen tavoitteena on kehittää oppilaiden matemaattis-luonnontieteellistä ajattelua ja loogista päättelykykyä sekä lisätä kiinnostusta ja myönteistä asennoitumista matematiikkaa ja luonnontieteitä kohtaan. Tavoitteena on tarjota oppilaille haasteita painotetuissa oppiaineissa, tukea laaja-alaisen osaamisen kehittymistä (mm. sosiaaliset taidot, monilukutaito) sekä vahvistaa kiinnostusta opiskella luonnontieteitä tulevaisuudessa.

Sisällöt

Sisällöt ovat samat kuin yleisopetuksessa. Painotuksen tuomat lisätunnit käytetään yleisopetuksen aihealueiden syventämiseen ja laajentamiseen sekä mahdollisuuksien mukaan myös oppiainerajat ylittävien laaja-alaisen oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen. Opetuksessa pyritään ottamaan huomioon ajankohtaisuus ja oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet.

Työtavat

Työtavat ovat samat kuin yleisopetuksessa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota ilmiöpohjaisuuteen, tutkimuksellisuuteen ja monipuolisuuteen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan retkiä ja opintokäyntejä sekä pyritään saamaan vierailijoita koululle.

Arviointi

Painotetun opetuksen oppimäärät arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty. Arviointi on luonteeltaan formatiivista ja sisältyy päivittäiseen työskentelyyn.

Oppiainekohtaiset tavoitteet ja sisällöt:

Matematiikka

Vuosiluokille yhteisten tavoitteiden lisäksi:

- kehittää matemaattista ajattelua, loogista päättelykykyä ja ongelmanratkaisukykyä
- syventää perusopetuksen sisältöjä
- lisätä oivaltamisen ja oppimisen iloa
- kehittää monilukutaitoa
- ohjata pitkäjänteiseen työskentelyyn
- ohjata tiedon etsimiseen ja käyttämiseen itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa
- lisätä valmiuksia jatko-opintoihin

Vuosiluokille yhteisten sisältöjen lisäksi:

- lukujärjestelmät
- muistikaavat
- ongelmanratkaisun ja matemaattisen ajattelun syventäminen ja soveltaminen
- matemaattiset projektit
- todennäköisyyslaskennan syventäminen

Fysiikka

Vuosiluokille yhteisten tavoitteiden lisäksi:

- lisätä käytännön harjoittelua
- syventää tutkimuksellista otetta
- syventää kuvaajien tulkinta- ja piirtämistaitoja
- syventää laskennallista fysiikkaa
- oppia kriittisen ajattelun taitoja
- lisätä valmiuksia jatko-opintoihin.

Vuosiluokille yhteisten sisältöjen lisäksi:

- mekaniikan ja sähköopin sisältöjen syventäminen
- elektroniikka käytännössä
- tutkimuksen teko, esittäminen ja dokumentointi

Kemia

Vuosiluokille yhteisten tavoitteiden lisäksi:

- lisätä käytännön harjoittelua
- lisätä erilaisten kemian työtapojen ja välineiden käyttöä
- syventää tutkimuksellista otetta
- oppia kriittisen ajattelun taitoja
- lisätä valmiuksia jatko-opintoihin.

Vuosiluokille yhteisten sisältöjen lisäksi:

- vaativammat reaktioyhtälöt
- epäorgaanisen ja orgaanisen kemian syventäminen
- elinympäristön kemia tutkimuksellisesti.

Biologia ja maantieto

Vuosiluokille yhteisten tavoitteiden lisäksi:

- syventää perusopetuksen sisältöjä
- lisätä biologian ja maantiedon työtapojen ja välineiden käyttöä ryhmäkoon mahdollistamissa rajoissa
- syventää kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan
- kehittää oppilaiden tutkimustaitoja
- kehittää luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä
- innostaa vaikuttamaan ja toimimaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi
- ohjata itsenäiseen tiedonhankintaan
- lisätä valmiuksia jatko-opintoihin.

Vuosiluokille yhteisten sisältöjen lisäksi:

- ekosysteemien rakenteen ja toiminnan syventäminen
- eliöryhmien tunnistaminen ja luokittelu
- lajintuntemuksen syventäminen
- ympäristömuutokset, erityisesti ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen
- globalisaation vaikutukset ja alueelliset kehityskysymykset
- ajankohtaiset biologian ja maantieteen ilmiöt.

Musiikin painotus

Kirkkoharjun koulussa voi opiskella musiikkia painotetusti vuosiluokilla 3.–9. Musiikkiluokat tarjoavat musiikista kiinnostuneille oppilaille monipuolista musiikkikasvatusta osana perusopetusta. Musiikkiluokalle pyritään pääsykokeella, jolla testataan yleistä musikaalisuutta. Musiikkiluokalle voivat pyrkiä kaikki Kirkkonummen kunnan 2. luokkalaiset.

Painotetussa musiikin opetuksessa luodaan edellytyksiä musiikin harrastamiseen. Musiikkiluokalla lauletaan ja soitetaan paljon yhdessä, esiinnyttään sekä opiskellaan musiikkitietoa ja musiikin historiaa.

Painotetussa musiikinopetuksessa musiikkia opetetaan seuraavasti:

3. lk 3 vvt, 4.-6. lk 4 vvt, 7.-9. lk 3 vvt

Tavoitteet

Yleisopetuksen vuosiluokkakohtaisten tavoitteiden lisäksi painotetun musiikin opetuksen tavoitteena on:

- syventää perusopetuksen sisältöjä
- lisätä kiinnostusta ja myönteistä asennoitumista musiikkia kohtaan
- tarjota oppilaille haasteita
- lisätä valmiuksia jatko-opintoihin
- tukea laaja-alaisen osaamisen kehittymistä (mm. sosiaaliset taidot, monilukutaito)
- ohjata pitkäjänteiseen työskentelyyn

Sisällöt

Sisällöt ovat samat kuin yleisopetuksessa. Painotuksen tuomat lisätunnit käytetään yleisopetuksen aihealueiden syventämiseen ja laajentamiseen sekä mahdollisuuksien mukaan myös oppiainerajat ylittävien laaja-alaisen oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen. Opetuksessa pyritään ottamaan huomioon ajankohtaisuus ja oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet.

Työtavat

Työtavat ovat samat kuin yleisopetuksessa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota tekemällä oppimiseen, monipuolisuuteen ja musiikkiteknologian hyödyntämiseen. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan retkiä ja opintokäyntejä, sekä pyritään saamaan vierailijoita koululle. Musiikkiluokat esiintyvät säännöllisesti koulun ja lähiympäristön tapahtumissa ja järjestävät omia konsertteja.

Arviointi

Arviointi on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaille annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Virtuaaliluokkaopetus

Virtuaaliluokat – painotettu opetus

Nissnikun koulussa tarjotaan painotettua opetusta vuosiluokilla 7-9. Kullakin yläkoulun luokkatasolla toimii virtuaaliluokaksi kutsuttu painotetun opetuksen luokka, jonka opinto-ohjelmaan sisältyy mediakasvatuksen opintoja ja noin kerran jaksossa pidettäviä projektipäiviä.

Virtuaalipäiviksi kutsuttuina projektipäivinä oppilaat työskentelevät jonkin projektityön tai ilmiön parissa. Virtuaalipäiviin sisältyy usein tutustumiskäyntejä ja vierailuja, jotka muodostavat perustan tehtävälle. Osa virtuaalipäivistä on etätöitä kotona, kirjastossa tai muualla, yksin tai ryhmässä.

Virtuaaliluokkien opinto-ohjelmaan sisältyy mediakasvatuksen opintoja, joihin paneudutaan opintojen aikana sekä yleisesti luokkaopetuksessa että kahdeksannella ja yhdeksännellä vuosiluokalla mediakasvatuksen kursseilla. Kursseilla opitaan mediavalmiuksia ja mediavälineiden käyttötaitoja. Sisältöjen tuottaminen, analysoiminen ja välineiden käyttötaitojen opiskelu etenevät kursseilla rinnakkain. Mediakasvatus on virtuaaliluokkien oppilaille valinnaisaineiden pitkä valinta, joka tehdään luokalle haettaessa.

Virtuaaliluokalle haetaan soveltuvuuskokeella kuudennen luokan kevätlukukaudella. Kokeessa oppilaat kirjoittavat oman hakemuksensa ja arvioivat omia opiskelutaitojaan ja -valmiuksiaan.

Näiden lisäksi luokanopettajat arvioivat hakijan valmiuksia ja soveltuvuutta painotetulla luokalla opiskeluun.

Virtuaaliluokan opiskelijoilta edellytetään kykyä työskennellä itsenäisesti ja toimia ryhmässä sekä kykyä kantaa vastuuta omasta opiskelusta ja ryhmän projekteista. Painotettuun opetukseen hakeutuvilta toivotaan halua ja kykyä tavoitteelliseen ja pitkäjänteiseen opiskeluun. Hakijoilta toivotaan lisäksi kiinnostusta viestintä- ja ilmaisutaitoja kohtaan sekä kiinnostusta tieto- ja viestintätekniiikan käyttöön opiskelun välineenä.

Tavoitteet

Virtuaaliluokkien opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaiden kriittistä ajattelutaitoa ja medialukutaitoa sekä lisätä kiinnostusta luovaan ongelmanratkaisuun. Tärkeää on vastuu omasta opiskelusta. Tavoitteena on tarjota oppilaille uudenlaisia positiivisia haasteita. Virtuaaliluokalla tutustutaan erilaisiin oppimisympäristöihin ja uuden tieto- ja viestintätekniiikan käytön oppimiseen ja soveltamiseen. Lisäksi kodin ja koulun välistä yhteistyötä pyritään tehostamaan.

Sisällöt

Virtuaaliluokkien opetukseen kuuluu projektipäiviä, jolloin oppilaat työskentelevät kotona, kirjastossa, retkikohteessa tai muualla koulun ulkopuolella. Luokkamuotoisessa opetuksessa media on painotetusti opetuksen sisältönä ja välineenä, ja opetuksessa painotetaan erilaisten mediatuotosten analyysiä. Mediakasvatuksen kursseilla keskitytään omien mediasisältöjen tuottamiseen.

Kansainvälisyys on osa virtuaaliluokkien toimintaa opintojen loppuvaiheessa. Luokat ovat yleensä yhteydessä ulkomaisiin yhteistyökouluihin ja tekevät näiden kanssa yhteistyötä. Mahdollisuuksien mukaan virtuaaliluokan oppilaat tekevät opintojen päättövaiheessa leirikoulumatkan ulkomaille, mutta sen edellytyksenä on oppilaiden yritteliäs asenne, aktiivinen ja toimiva varainkeruu sekä koulun, vanhempien ja oppilaiden yhteistyö.

Työtavat

Luokkien projekteissa ja virtuaalipäivien tehtävissä kiinnitetään huomiota tutkimuksellisuuteen, ilmiöpohjaisuuteen sekä tavallista monipuolisempaan tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämiseen. Luokat tekevät vierailuja ja opintokäyntejä muita luokkia enemmän. Mediakursseilla painotetaan toiminnallisia työmuotoja ja omien mediasisältöjen tuottamista.

Arviointi

Mediakasvatuksen kurssit muodostavat pitkän valinnan ja oppimäärä arvioidaan numeerisella asteikolla. Virtuaalipäivien tehtävät arvioidaan ja niiden arviointi vaikuttaa osaltaan tehtävään liittyvien oppiaineiden arviointiin. Itse- ja vertaisarviointi ovat osa tehtävien arviointia.

Vuosiluokkiin sitomaton opetus

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.4 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu](#)

Kirkkonummen perusopetuksessa opetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä.

Kirkkonummella vuosiluokkiin sitomaton opiskelu koskee pääsääntöisesti yksittäisiä oppilaita, joille laaditaan oppimissuunnitelma.

Siirrettäessä yksittäinen oppilas vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen noudatetaan oppilaskohtaisessa oppimissuunnitelmassa oppilaalle määritellyjä tavoitteita ja kokonaisuuksia. Lisäksi määritellään oppilaskohtaisessa oppimissuunnitelmassa seuraavat asiat:

- mitkä ovat oppimäärään sisältyvät opintokokonaisuudet, joista opinnot rakentuvat
- mikä on tuntijako ja mitkä ovat opetuksen tavoitteet sekä sisällöt näille opintokokonaisuuksille
- mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia
- miten opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan.

Yhdysluokkaopetus

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.4 Yhdysluokkaopetus](#)

Opetussuunnitelma on laadittu siten, että se on mahdollista toteuttaa yhdysluokkaopetuksena. Yhdysluokka voidaan muodostaa tarpeen mukaan. Syynä voi olla joko vähäinen oppilasmäärä tai pedagogiset perusteet. Jos koulussa järjestetään yhdysluokkaopetusta, sen toimintatavoista kerrotaan koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Suunnitelmassa määritellään:

- miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä käytettävät keskeiset toimintatavat
- miten opetusryhmät muodostetaan sekä
- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin, jos käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.4 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus](#)

Etäyhteyksiä voidaan hyödyntää esimerkiksi oman kielen sekä oman uskonnon opetuksessa. Yhteistyö eri koulujen välillä on suotavaa etäyhteyden avulla myös muun muassa silloin, kun on järkevää yhdistää eri koulujen opetusresursseja. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta päättää opetuksen järjestäjä. Tekijänoikeuksia koskevaan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Joustava perusopetus

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.4 Joustava perusopetus](#)

Kirkkonummen kunnan yhtenäiskouluilla voi toimia 7-9 vuosiluokkien joustavan perusopetuksen ryhmiä. Joustavan perusopetuksen luokka on suunnattu nuorille, joilla on vaikeuksia suorittaa peruskoulu loppuun perinteisin keinoin, joilla on riski syrjäytyä niin koulutuksellisesti kuin sosiaalisestikin sekä heille, jotka hyötyvät toiminnallisesta ja työpainotteisesta opiskelusta. Joustavassa perusopetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa, mutta opetusjärjestelyt poikkeavat perinteisestä. Iso osa opiskelusta tapahtuu muissa oppimisympäristöissä kuin koululla. Oppimisympäristöinä hyödynnetään aktiivisesti esimerkiksi työpaikkoja, leirikouluja, kulttuurilaitoksia ja muita vastaavia. Joustavassa perusopetuksessa painotetaan oppilaan kokonaisvaltaista oppimista, elämänhallintaan vaadittavien taitojen monipuolistamista ja syventämistä sekä oman tulevaisuuden suunnitteluun motivoitumista. Oppilasta ohjaavat tehostetusti ryhmän opettaja, ohjaaja ja opinto-ohjaaja. Osa oppimäärästä suoritetaan työpaikkaopiskelujaksoilla, jolloin oppilas osallistuu ohjatusti työpaikan tehtäviin, saa kokemuksia eri aloilta ja samalla suorittaa oppimistehtäviä. Työpaikkaopiskelujaksojen kesto riippuu oppilaan tarpeista ja on pisimmillään 4-6 viikkoa. Jaksojen aikana on myös koulupäivä tai -päiviä. Työpaikkaopiskelun aikana ryhmän opettaja tai ohjaaja seuraa oppimisen edistymistä käymällä työpaikalla ja pitämällä yhteyttä sekä työnantajaan että oppilaaseen itseensä. Koulun

jopo-toiminnasta vastaava tekee työpaikkojen kanssa sopimukset. Koulun vakuutukset ovat voimassa työpaikkaopiskelijajaksen aikana.

Jopo-luokalle haetaan erillisellä hakulomakkeella ja luokalle otetaan korkeintaan kymmenen oppilasta. Oppilaat valitsee rehtori yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän ja ryhmän opettajan suositusten perusteella. Oppilasvalintoja tehtäessä käytetään apuna oppilaiden ja perheiden haastatteluja. Oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma. Opintokokonaisuudet voidaan arvioida, kun oppilaan katsotaan suorittaneen tarvittavat tiedot ja taidot. Valinnaisaineista osa suoritetaan työpaikoilla tai yhteistyötahojen kanssa. Oppilaalle voidaan antaa erillinen väliarviointi, kun opintokokonaisuus katsotaan suoritetuksi.

Opetus erityisissä tilanteissa

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.4 Opetus erityisissä tilanteissa](#)

Oppilas voi tarvita opetuksen erityistä järjestämistä ja tukea esimerkiksi tilanteissa, joissa hän sairastuu vakavasti tai muuten vaikeassa elämäntilanteessa. Tällöin opetusta voidaan järjestää esimerkiksi sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokeskuksessa yksilöllisten tarpeiden mukaan, yhteistyössä huoltajien kanssa ja noudattamalla kunnan opetussuunnitelmaa. Erityisesti tilanteissa, joissa oppilas siirtyy sairaalaopetuksesta takaisin omaan kouluunsa, sovitaan moniammatillisessa yhteistyössä oppilaan opetusjärjestelyistä. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma, jonka laatimisen vastuu määrittellään koulun oppilashuoltoryhmässä tapauskohtaisesti.

5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta](#)

Kirkkonummella on laadittu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, jota päivitetään säännöllisesti. Koulussa työskentelevät henkilöt sekä koulujen yhteistyötahot työskentelevät näiden periaatteiden mukaisesti.

Kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminnan tavoitteena on muun muassa tukea oppilaiden kasvua ja kehitystä, lisätä yhteisöllisyyttä sekä rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoimintaa koordinoidaan kunnan tasolla, jotta käytössä olevat resurssit saadaan parhaalla mahdollisella tavalla käyttöön ja jotta lapsilla olisi tasa-arvoiset mahdollisuudet kerhotoimintaan eri koulujen välillä.

Kirkkonummella noudatetaan opetushallituksen määrittelemiä kerhotoiminnan tavoitteita ja kerhotoimintaa kehitetään perusopetuksen laatukriteerit huomioon ottaen. Kerhotoiminnan tavoitteena on nivouttaa se osaksi koulupäivää ja kehittää yhteistyötä kodin ja koulun välillä sekä eri tahojen kanssa.

Toiminnan piiriin pyritään saamaan erityisesti niitä lapsia, joilla ei ole muuten mahdollisuutta harrastaa säännöllisesti. Kerhoihin osallistuminen on vapaaehtoista ja maksutonta.

Kerhoja voidaan tarjota myös muille alueen koulujen oppilaille. Eri toimijat ja myös huoltajat voivat osallistua kerhotoiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Kirkkonummella järjestetään perusopetuslain mukaista iltapäivätoimintaa sekä mahdollisesti aamupäivätoimintaa. Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoava opetuksen järjestäjä laatii oman toimintasuunnitelman. Toiminta tapahtuu joko koulussa tai koulun lähiympäristössä. Iltapäivätoiminnan tarkoituksena on tarjota ohjattua ja virkistävää vastapainoa ja tukea koulutyölle

sekä mahdollisuuksia lasten omaan toimintaan ja lepoon turvallisen aikuisen seurassa. Toiminnassa voidaan varata aikaa myös läksyjen tekemiseen.

Koululaisten iltapäivätoiminnan yleisenä tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä luoda pohja hyvälle kasvuille. 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien erityisopetukseen otetuille tai siirretyille oppilaille järjestetään iltapäivätoimintaa koulupäivän jälkeen. Toimintaan osallistuminen on oppilaille vapaaehtoista ja maksullista. Vapaaehtoiseen koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumisen perusteella ei järjestetä maksutonta koulukuljetusta. Ajankohtaista lisätietoa aamu- ja iltapäivätoiminnasta löytyy Kirkkonummen kunnan kotisivuilta.

Kirjasto

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi koulut tekevät yhteistyötä kunnan kirjastojen kanssa. Kirjastot tarjoavat kouluille esimerkiksi kirjavinkkausta ja kirjastoauto kiertää oman aikataulunsa mukaisesti kouluilla. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja itsenäiseen tiedonhakuun. Kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä ja lisäävät mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa.

Ruokailu

Kouluruokailun tavoitteena on tarjota oppilaille rentouttava virkistys hetki koulutyön lomassa, kasvattaa terveellisiin ruokatuottumuksiin, avartaa makutottumuksia sekä olla olennaisena osana ravitsemus- ja kestävä kehityksen kasvatusta sekä tapakasvatusta. Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Oppilaiden yksilöllisistä ravitsemuksellisista sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvistä tarpeista ja tukitoimista sekä seurannasta sovitaan yhdessä oppilaan, huoltajan, kouluterveydenhuollon sekä ruokailusta vastaavan henkilöstön kanssa.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Koulumatkat

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Kuljetusjärjestelyt koskevat oppilaita, joilla on perusopetuslain 32 §:n mukaisesti ja sivistyslautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen. Kuljetukset järjestetään ensisijaisesti julkista liikennettä käyttäen. Tällöin oppilaille myönnetään matkakortti, joka oikeuttaa käyttämään reitiliikennettä. Tilausliikennettä (taksi tai tilausbussi) käytetään toissijaisesti täydentämään julkista liikennettä. Koulukuljetuksissa

käytettävät tilausajoneuvot on merkitty koulukuljetustunnuksin. Julkisessa liikenteessä oppilaat noudattavat sitä koskevia ohjeistuksia ja toimintatapoja ja käyttäytyvät hyvin. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä.

Kuljetuksen vuoksi koululla odottavalle oppilaalle järjestetään perusopetuslain 32 §:n 4 momentin mukaisesti mahdollisuus ohjattuun toimintaan. Odotusaikana oppilaalle voidaan järjestää mahdollisuus esimerkiksi kotitehtävien suorittamiseen tai muuhun koulutyötä tukevaan toimintaan.

Koulukuljetukset ovat osa koulun toimintaa. Oppilaat saavat osana perusopetusta valmiudet liikkua turvallisesti liikenteessä. Liikennekasvatukseen osallistuvat kotien ja koulujen lisäksi myös esimerkiksi lähipoliisi ja tilausliikenteen koulukuljetusliikennöitsijät. Keskeistä on turvallisuutta edistävien toimintatapojen ja asenteiden omaksuminen. Koulumatkaliikennettä koskevan opastuksen lisäksi oppilaille voidaan jakaa esimerkiksi liikenneturvallisuutta käsittelevää materiaalia.

6. Oppimisen arviointi

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 6. Oppimisen arviointi](#)

Kirkkonummen kunnan arviointikulttuurissa painotetaan oppilaan, huoltajan ja opettajan **monipuolista vuorovaikutusta** sekä **jatkuvaa opintojen aikaista arviointia**. Arviointi perustuu opetussuunnitelman yleisen osan, monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä oppiaineiden vuosiluokkaistettuihin **tavoitteisiin**.

Kaiken arvioinnin tulee tukea oppilaan oppimista, kasvua ja kehitystä. Arviointi auttaa oppilasta oppimaan, löytämään omat tapansa oppia ja kannustaa elinikäiseen oppimiseen. Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia. Tämä tehdään suhteessa niihin tavoitteisiin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä sekä itsearviointia, vertaisarviointia, opetusryhmän yhteistä arviointia ja arviointikeskusteluja Kirkkonummen kunnan opetussuunnitelman arvioinnin vuosikellon mukaisesti. Opettajat laativat omat arviointisuunnitelmansa vuosikellopohjalle. Suunnitelmissa kuvataan arviointitavat, ja -ajankohdat. Opettajan arvioinnin vuosikellon toteutumista arvioidaan vuosittain kehityskeskustelujen yhteydessä.

Oppilaan oma rooli arviointiprosessissa korostuu. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen antamisen avulla. Arviointi perustuu aina oppimisen arviointiin eikä kohdistu koskaan oppilaan persoonaan tai arvoon ihmisenä.

Sekä huoltajille että oppilaille tulee tiedottaa:

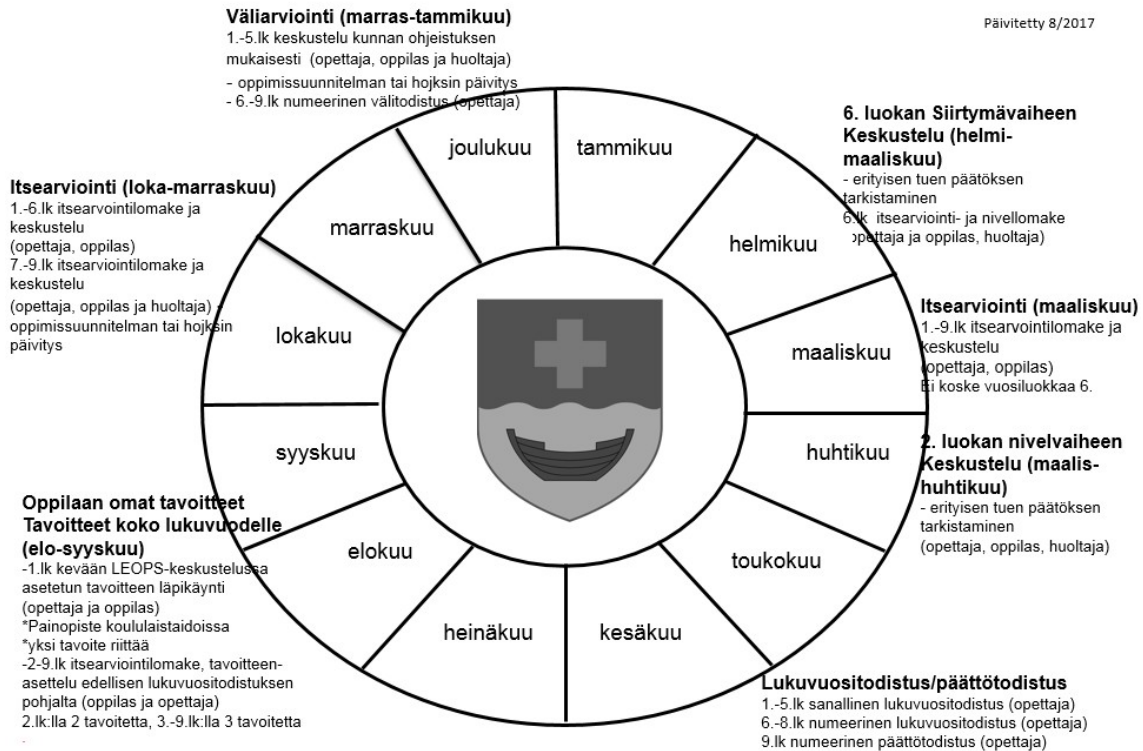
- mitä oppilaan on tarkoitus oppia,
- mitä oppilas on jo oppinut ja
- miten oppilas voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Koulut tiedottavat vuosittain arviointimenetelmistä sekä arvioinnin toteuttamisesta suhteessa oppimisen tavoitteisiin. Arviointikäytänteitä kehitetään yhteistyössä huoltajien kanssa.

Arviointikulttuurin kehittämisen paikalliset painopistealueet:

- monipuoliset arviointimenetelmät
- opintojen aikainen jatkuva arviointi
- oppilaan aktiivinen rooli oman oppimisensa arvioijana
- arviointi on luonteeltaan kannustavaa.

Arvioinnin vuosikello Kirkkonummen kunnassa 1.- 9.luokilla

6.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 6.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri](#)

Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti. Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohhta. Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa.

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajien antamalla palautteella. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Onnistumisen kokemukset kannustavat oppimaan lisää, mutta myös epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia. Niitä

hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja oppilaita kunnioittavalla tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearviointin ja vertaisarviointin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytännöistä. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin. Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

Arviointi on myös opettajien itsearviointin ja oman työn reflektoinnin väline. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

6.2. Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 6.2. Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet](#)

6.2.1. Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajan työtä sekä yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole opettajalle asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavaan tasoon.

6.2.2. Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Kirkkonummella opettajat varmistavat elokuussa ja tammikuussa oppilaiden omien tavoitteiden asettelun yhteydessä sen, että oppilas ymmärtää oppimisen tavoitteet ja arviointiperusteet kussakin oppiaineessa. Tavoitteiden saavuttamista pohditaan itsearviointikeskusteluissa lokamarraskuussa ja helmikuussa.

Jokainen opettaja tekee kuntakohtaiselle arvioinnin vuosikellolomakkeelle opetusryhmänsä arviointiaikataulun syksyn ensimmäisen suunnittelupäivän yhteydessä. Arviointiaikataulussa määritellään ne tavat, joilla itsearviointi, vertaisarviointi ja palautteen antaminen toteutetaan. Näin varmistetaan erityisesti jatkuvan arvioinnin toteutuminen.

6.2.3. Itsearviointin edellytysten kehittäminen

Itsearviointin tarkoituksena on, että oppilas ymmärtää opetukselle asetetut tavoitteet ja hahmottaa parhaat toimintatavat niiden saavuttamiseksi. Itsearviointin tarkoituksena on lisätä oppilaan tietoisuutta omasta edistymisestään ja kuinka oppilas voi itse vaikuttaa koulutyöhönsä.

Oppilaalle tarjotaan opintojen aikana jatkuvasti mahdollisuuksia itse- sekä vertaisarvioinnin harjoitteluun pienempien opintokokonaisuuksien, kuten esimerkiksi projektitöiden, yhteydessä.

Kunnan sisällä käytetään yhtenäisiä itsearviointilomakkeita, jotka oppilaat tekevät kaksi kertaa vuodessa: kerran sekä syys- että kevätlukukaudella. Opettaja käy oppilaan kanssa lyhyen arviointikeskustelun lomakkeen pohjalta. Itsearvioinnissa painotetaan opiskelutaitoja, käyttäytymistä sekä oppilaan asettamia tavoitteita omalle oppimiselleen. Vuosiluokilla 1-2, 3-6 ja 7-9 käytetään vuosiluokkakohtaisia kunnassa yhtenäisiä itsearviointilomakkeitaan. Toiminta-alueittain tai oppiainekokonaisuuksittain opiskelevien oppilaiden itsearviointia toteutetaan koulun arjessa, yksilöllisesti, kullekin oppilaalle mahdollisin keinoin.

Vertaisarviointi on sanallista ja luonteeltaan kannustavaa sekä oppilaan oppimista edistävää. Vertaisarvioinnin yhteydessä on tärkeää harjoitella antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Opettajan tehtävänä on luoda kannustava ilmapiiri oppimiselle. Opettajat ohjaavat oppilaita vertaisarviointiin ja antavat oppilaille tarpeeksi mahdollisuuksia vertaisarvioinnin toteuttamiseen sekä palautteen antamiseen kaikilla luokka-asteilla.

6.3. Arvioinnin kohteet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 6.3. Arvioinnin kohteet](#)

6.3.1. Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Oppimisen edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä. Osaamisen kehittyminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.

Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

Oppimisen ja työskentelyn arviointiin sisältyy oppilaan ja opettajan välinen vuorovaikutus, palaute, itsearviointi, vertaisarviointi ja monipuoliset näytöt.

6.3.2. Työskentely arvioinnin kohteena

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa vrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin. Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

Oppimisen ja työskentelyn arvioinnissa korostuu oppilaan ja opettajan välinen päivittäinen vuorovaikutus, palaute, vertaisarviointi, itsearviointi ja monipuoliset näytöt.

6.3.3. Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen arviointi perustuu yhteiseen kriteeristöön. Käyttäytymisen arviointi on jatkuvaa vuorovaikutusta, jossa oppilasta ohjataan jatkuvaan itsearviointiin ja tehdään yhteistyötä huoltajan kanssa.

Käyttäytymisen arvioinnissa käytetään kunnan yhteistä arviointipohjaa, jossa esitellään kriteerit vuosiluokille 1-5 ja 6-9. Käyttäytymisen arvioinnissa otetaan huomioon myös itse- sekä vertaisarviointi. Käyttäytymisen arviointiin osallistuvat kaikki oppilasta opettavat opettajat.

Käyttäytymisen kriteerit vuosiluokilla 1-5

Käyttäytymisen arviointi perustuu:

Kasvatuksessa ja opetuksessa tavoitteena on aina, että oppilaat

- toimivat vastuuntuntoisesti siten, että käyvät koulua säännöllisesti
- huolehtivat kaikista koulutyössä esiin tulevista tehtävistä ja velvoitteista tunnollisesti
- ovat rehellisiä ja luotettavia - ottavat huomioon toisen ihmisen
- kunnioittavat ihmisen perusoikeuksia - ovat oikeudenmukaisia
- ovat yhteistyöhaluisia ja yhteisvastuullisia - ylläpitävät työrauhaa
- ovat huomaavaisia ja auttavaisia
- ovat oma-aloitteisia
- suhtautuvat vastuuntuntoisesti työ- ja elinympäristöönsä
- ottavat huomioon sekä oman että muiden kouluyhteisön jäsenten turvallisuuden

KÄYTTÄYTYMISEN KRITEERIT

Koululaisena	++++	+++	++	+
otat toiset huomioon <i>puhetapa, vuoron odottaminen, anteeksipyyttäminen, toisten kanssa toimiminen</i>	käyttäytyvät ystävällisesti	tulevat yleensä toimeen toisten kanssa	olet toisinaan vaikeuksissa muiden kanssa	olet toistuvasti vaikeuksissa toisten kanssa
noudatat yhteisiä sääntöjä <i>työrauha, aikataulun noudattaminen, koulun ja luokan säännöt</i>	esimerkillisesti	yleensä	vaihtelevasti	suhtaudut sääntöihin välinpitämättömästi
noudatat hyviä tapoja <i>ruokailutavat, tervehtiminen, kohteliaisuudet</i>	esimerkillisesti	yleensä	vaihtelevasti	suhtaudut hyviin tapoihin välinpitämättömästi
huolehdit yhteisestä ympäristöstä <i>omien jälkien siivous, yhteisistä tiloista huolehtiminen, oman ja toisten työn arvostaminen</i>	oma-aloitteisesti	yleensä	vaihtelevasti	välinpitämättömästi
huolehdit yhteisistä välineistä <i>tavaroiden palautus oikeille paikoille, välineiden asianmukainen käyttö</i>	oma-aloitteisesti	yleensä	vaihtelevasti	välinpitämättömästi

Käyttäytymisen arviointi vuosiluokilla 6-9

Käyttäytyminen arvioidaan vuosiluokilla 6-9 yhdellä numeerisella arvosanalla asteikolla 4-10. Päätötodistukseen ja 9. luokan välitodistukseen käyttäytymisen arviota eri merkitä.

Vuosiluokilla 6-9 tavoitteena on, että oppilas ottaa vastuuta omasta koulunkäynnistään ja tekemisistään. Hän osallistuu säännöllisesti opetukseen ja koulun yhteisiin tapahtumiin. Lisäksi hän noudattaa koulun järjestyssääntöjä sekä annettuja ohjeita. Oppilas ottaa toiminnassaan huomioon muut ihmiset sekä oman että muiden ihmisten turvallisuuden. Hän osoittaa yhteistyökykyä sekä yhteisvastuullisuutta, auttaa ja kannustaa muita. Oppilas pitää omalta osaltaan huolta työrauhasta sekä hyvästä ilmapiiristä ja suhtautuu vastuullisesti omaan ympäristöönsä. Oppilas käyttää asiallista kieltä ja noudattaa hyviä käytöstapoja ottaen huomioon meneillään olevan tilanteen tai tilaisuuden. Hän on suvaitseva muita ihmisiä kohtaan sekä kunnioittaa heitä ja heidän koskemattomuuttaan. Hyvän käyttäytymisen tavoitteita ovat myös oppilaan rehellisyys ja luotettavuus.

Oppilas saa arvosanan kahdeksan, jos hän on saavuttanut edellä mainitut käytöksen tavoitteet hyvin mutta hän on voitu joutua ohjaamaan käytökseen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Arvosanaa kahdeksan voidaan pitää käytöksen perustasona.

ARVOSANOJEN KUVAUKSET

arvosana	arvosanojen kuvaus
10	Oppilas on saavuttanut erinomaisesti käyttäytymisen tavoitteet ja hän vaikuttaa omalla toiminnallaan myönteisesti ja rakentavasti koko kouluyhteisöön.
9	Oppilas on saavuttanut kiitettävästi käyttäytymisen tavoitteet. Hän on myönteinen ja pyrkii vaikuttamaan omaan yhteisöönsä positiivisesti.
8	Oppilas on saavuttanut käyttäytymisen tavoitteet hyvin mutta häntä on voitu joutua ohjaamaan tavoitteiden saavuttamisessa.
7	Oppilas on saavuttanut käyttäytymisen tavoitteet tyydyttävästi. Hänelle on parantamisen varaa eri käytöksen tavoitealueilla ja hänen käytöksensä on jouduttu puuttumaan ohjaamalla ja kasvatuskeskustelemalla.
6	Oppilas on saavuttanut kohtalaisesti käyttäytymisen tavoitteet. Tavoitteet ovat jääneet toistuvasti saavuttamatta useilla eri tavoitealueilla ja hänen käytöksensä on puututtu usein kurinpidollisin toimin. Arvosanan kuusi yhteydessä oppilaalle annetaan erillinen käytöksen liite.
5	Oppilas on saavuttanut välttävästi käyttäytymisen tavoitteet. Käyttäytymisen tavoitteet ovat jääneet jatkuvasti ja tietoisesti saavuttamatta useilla eri tavoitealueilla. Oppilaan käytökseen on jouduttu puuttumaan jatkuvasti kurinpidollisin toimin. Arvosanan viisi yhteydessä oppilaalle annetaan erillinen käytöksen liite.
4	Oppilas voi aiheuttaa omalla toiminnallaan vaaraa kouluyhteisölle eikä hän ole ojennettavissa koulun kurinpidollisin toimin.

6.3.4. Valinnaisaineiden arviointi

Valinnaisten aineiden arvioinnissa toteutetaan samaa arviointikulttuurin perustaa kuin kaikessa muussakin arvioinnissa. Valinnaisten aineiden arvioinnin täsmälliset periaatteet on esitelty kattavasti opetussuunnitelman osiossa [Valinnaisuus perusopetuksessa](#).

6.4. Opintojen aikainen arviointi

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 6.4 Opintojen aikainen arviointi](#)

6.4.1. Arviointi lukuvuoden aikana

Opintojen aikaisen formatiivisen arvioinnin ja palautteen antamisen periaatteet, kokonaisuus ja pedagoginen tehtävä oppimisen edistämässä

Koko arviointiprosessin periaatteet johdetaan arvioinnin kulttuurista: oppilaan arviointi on aina oppilaan oppimista tukevaa, se on monipuolista ja sen on annettava oppilaalle työkaluja oman oppimisen arviointiin. Oppilaan on ehdottoman tärkeää ymmärtää arvioinnin rooli oppimisessa - se kohdistuu aina oppimiseen, ei oppilaan persoonaan tai ihmisarvoon.

Arvioinnin menetelmät ovat kunnan sisällä yhtenäiset. Kunnan yhteisten arviointikäytänteiden ajankohdat ovat arvioinnin vuosikellossa.

Arviointia ovat arviointikeskustelut ja niihin liittyvät arviointilomakkeet sekä kirjalliset todistukset. Kirkkonummen kunnassa arviointikeskustelut käydään arvioinnin vuosikellon ja arviointiperiaatteiden mukaisesti. Keskustelun kohteena ovat ainakin oppiminen, työskentely ja käyttäytyminen.

Arviointikeskusteluperiaatteet

1. Arviointikeskustelun tavoitteena on antaa tietoa oppilaan saavuttamista oppimistavoitteista ja edistymisestä sekä asettaa tavoitteita tulevalle työskentelylle. Arviointikeskustelun tarkoitus on kuulla ennen kaikkea oppilaan omia, opettajan ja huoltajan näkemyksiä.
2. Keskustelun kohteina ovat oppiminen, työskentelytaidot, käyttäytyminen sekä edistyminen eri oppiaineissa. Keskustelussa tulee antaa tietoa oppilaan vahvuuksista ja niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Lisäksi keskustelussa käsitellään muita oppilaan kannalta ajankohtaisia asioita.
3. Keskustelun tulee olla avointa ja luottamuksellista ja siihen tulee valmistautua huolellisesti etukäteen.
4. Keskustelu käydään vähintään kerran lukuvuodessa yhdessä opettajan, oppilaan ja huoltajien välillä.
5. Oppiainekokonaisuuksittain opiskelevien oppilaiden arviointikeskustelu käydään oppilaan HOJKSin päivittämisen yhteydessä.
5. Kouluissa keskustelun järjestävät luokanopettajat ja luokanvalvojat. Tarvittaessa keskusteluihin voi osallistua myös oppilaan muita opettajia.
6. Luokanopettaja ja luokanvalvoja saavat arviointitietoa muilta oppilasta opettavilta opettajilta sekä koulun henkilökunnalta.
7. Arviointikeskustelu on vuosiluokilla 1-5 väliarviointi.
8. Arviointikeskustelut ovat osa opettajan työtä.

9. Oppilaan arvioinnista ja sen eri muodoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille ainakin lukuvuoden alussa.

10. Vanhemmat osallistuvat arviointikeskusteluun.

6.4.2. Arviointi lukuvuoden päättyessä

Vuosiluokilla 1-5 arviointi toteutetaan sanallisesti ja vuosiluokilla 6-9 numeraalisesti.

Sanallisessa arvioinnissa kuvataan muutamalla lauseella oppilaan edistyminen opinnoissa ja työskentelytaidot. Oppimista ja työskentelyä verrataan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja oppilaiden yksilöllisesti asettamiin tavoitteisiin. Arviointiin kirjataan lukuvuoden opinnoissa edistyminen ja suoriutuminen, oppilaan vahvuudet ja kehittämisen kohteet. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät sanalliseen arviointiin. Lukuvuositodistuksesta tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Arvioinnissa painotetaan opettajan ja oppilaan välistä arviointikeskustelua, jossa myös oppilas itse pääsee arvioimaan omaa oppimistaan.

Mikäli oppilaan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tuodaan tämä hyvissä ajoin sekä oppilaan että heidän huoltajiensa tietoon, jotta oppilaalla on mahdollisuus osoittaa edistymistään opinnoissaan vielä ennen lukuvuoden päätteeksi tehtävää arviointia.

Oppiainekokonaisuuksittain opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan kirjallisesti lukuvuosittain. Arviointi on sanallinen koko perusopetuksen ajan.

6.4.3. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Mikäli oppilaan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, keskustellaan tästä välittömästi oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa edistyminen ennen lukuvuoden päättymistä. Mikäli oppilas saa hylätyn arvosanan, hänen on mahdollista osoittaa osaamisensa kesäkuun kolmen ensimmäisen viikon aikana. Järjestelyistä vastaa oppilaan koulu.

6.4.4. Arviointi nivelkohdissa

Toisen ja kuudennen luokan loppuvaiheessa (siirtymävaiheen keskustelu) oppilaille annetaan suullista ohjaavaa palautetta, jossa erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan vahvuuksiin ja opiskelumotivaation tukemiseen.

Kuudennella luokalla oppilaalle annetaan tietoa myös hänen edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisissa osa-alueissa.

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen arvioida ja suunnitella yhdessä myös oppilaan tarvitsemää ohjausta ja tukea. Nivelvaihetta lähestyttäessä korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus. On tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi.

Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti
  - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
  - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti
  - taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä.

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa. Lukuvuositorjunnassa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Siirtymävaiheissa käydään arviointikeskustelut kunnan arvioinnin vuosikellon mukaisesti.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan lukuvuositorjunnan lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytänteet ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositorjunnassa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion tai numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositorjuntaan. Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Nivelvaiheissa käydään arviointikeskustelut, joissa paikalla ovat opettaja, oppilas ja huoltaja. Keskustelun pohjana käytetään koko kunnassa yhtenäisiä lomakkeita, joissa on huomioitu nivelvaiheiden painotukset. Kuudennen luokan arviointikeskustelu tulee käydä ennen nivelvaiheen tiedoksiantopalaveria tammi-helmikuussa arvionnin vuosikellon mukaisesti.

6.5. Perusopetuksen päättöarviointi

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 6.5 Perusopetuksen päättöarviointi](#)

Kirkkonummella päättöarvioinnissa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita.

Valinnaisaineiden osuus on esitetty kattavasti opetussuunnitelman kohdassa [Valinnaisuus perusopetuksessa](#).

6.6. Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 6.6. Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät](#)

Arviointi tapahtuu aina suhteessa tavoitteisiin.

Vuosiluokilla 1-5 käytetään vain sanallista arviointia ja syyslukukauden lopussa annettava välitodistus toteutetaan suullisen arviointikeskustelun muodossa. Arviointikeskustelun pohjana käytetään kaavaketta, joka perustuu laaja-alaisen osaamisen painopisteisiin.

Myös lukuvuositodistuksissa käytetään vuosiluokilla 1-5 sanallista arviointia. Sanallinen arvio on muutaman lauseen mittainen teksti, josta käy selväksi kuinka oppilas on edennyt opinnoissaan, kuinka hän on työskennellyt sekä ne asiat, joissa oppilas on eritoten onnistunut hienosti kuluneen lukuvuoden aikana. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on mukana sanallisen arvioinnin sisällöissä. Lisäksi lukuvuositodistuksesta käy ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Vuosiluokilla 6-9 käytetään numeroarviointia kaikissa todistuksissa. Poikkeuksena ovat alle kahden vuosiviikkotunnin mittaiset valinnaiset aineet, jotka arvioidaan sanallisesti asteikolla hyväksyty / hylätty. Valinnaisten kielten päättöarvioinnissa noudatetaan opetushallituksen ohjeita.

6.6.1. Lukuvuositodistus

Kirkkonummella käytetään kunnan yhtenäisten todistus pohjien mukaisia lukuvuositodistuksia. Käyttäytymisen arviointi on lukuvuositodistuksen liitteenä vuosiluokilla 1-5.

Mallitodistukset (1.-5.lk, 6.lk, 7.-8.lk) liitteenä.

6.6.2. Välitodistus

Kirkkonummella käytetään kunnan yhtenäisten todistus pohjien mukaisia välitodistuksia vuosiluokilla 6-9. Mallitodistukset (6.-9.lk) liitteenä.

Vuosiluokilla 1-5 ei anneta välitodistusta. Väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna.

6.6.3. Erotodistus

Kirkkonummella käytetään kunnan yhtenäisten todistus pohjien mukaisia erotodistuksia. Mallitodistukset (1.-5.lk, 6.lk, 7.-9.lk) liitteenä.

6.6.4. Perusopetuksen päättötodistus

Kirkkonummella käytetään kunnan yhtenäisen todistus pohjan mukaista perusopetuksen päättötodistusta. Mallitodistus liitteenä.

6.7. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 6.7. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset](#)

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki](#)

7.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet](#)

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset

Kirkkonummella oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelun peruseriaatteena on tuen joustavuus ja mukautuvuus. Tuen tarve, tukimuotojen riittävyys ja sopivuus arvioidaan säännöllisesti hyvässä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, oppilasta opettavien opettajien ja tarvittaessa oppilashuollon työntekijöiden sekä oppilaan terapeuttien kanssa. Tuen tarve voi olla tilapäistä tai jatkuvaa. Oppilas voi tarvita tilanteensa mukaan yhden tai useampia tukimuotoja. Oppimisen tuki on olennainen osa koulupäivän arkea ja jokaisen opettajan työtä. Oppilaan tulee saada myönteisiä ja kannustavia oppimiskokemuksia ja pienikin edistyminen tulee huomata. Jokaisen oppilaan tukimuodot suunnitellaan oppilaan vahvuuksista lähtien ja korostaen. Kaikki oppiminen perustuu sille, että oppilas on avoin ja innokas oppimaan!

Tuen tarpeen havaitseminen

Tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi tapahtuu normeerattujen testien ja kokeiden avulla, sekä oppilasta opettavien opettajien jatkuvan arvioinnin ja havainnoinnin perusteella. Tuen tarve voidaan arvioida myös oppilashuollon aloitteesta, vanhempien aloitteesta tai oppilas itse pyytää tukea opiskelulle. Mikäli yleisen tuen tai tehostetun tuen säännölliset tukimuodot eivät riitä, oppilaan oppimisprofiiliin kartoittaa koulupsykologi. Tutkimustulosten perusteella mietitään lisää tukitoimia ja jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Esiopetuksesta alakouluun siirryttäessä laaja-alainen erityislastentarhanopettaja sekä alakoulun laaja-alainen erityisopettaja tekevät tiivistä yhteistyötä lasten tuen tarpeen selvittämiseksi ja tiedon siirtämiseksi edelleen kouluun. Koulutulokkailta kartoitetaan ensimmäisillä kouluviikoilla kielelliset, matemaattiset ja hahmotuksen valmiudet. Oppimisen edistymisen seuranta on jatkuvaa ja säännöllistä läpi koulupolun. Kirkkonummella laaja-alaisilla erityisopettajilla on käytössä yhteinen testauskalenteri. Kirkkonummen kunnan linjaukset mm. testauskalenterin suhteen tarkistetaan lukuvuosittain kunnan erityisopettajien yhteisessä tapaamisessa.

Oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvän huolen herätessä oppilasta opettava opettaja tai luokanvalvoja keskustelelee oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin. Koulussa käynnistetään tukitoimet heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarvetta seurataan ja tarvittaessa järjestetään tapaaminen asianosaisten kanssa. Oppilaan on suositeltavaa olla mukana tässä huoltajien ja koulun edustajien yhteisessä tapaamisessa, oppilaan ikätaso ja tilanne huomioon ottaen. Mitä vanhempi oppilas on, sitä tärkeämpää hänen on olla tietoinen niistä toimenpiteistä, joita häntä varten on suunniteltu. Näin taataan oppilaan osallisuus ja vastuu tukitoimien toteutumisesta.

Nivelvaiheet

Koulupolun varrella kiinnitetään erityistä huomiota nivelvaiheisiin: esiopetuksesta alkuopetukseen, toiselta luokalta kolmannelle luokalle, alakoulusta yläkouluun sekä yläkoulusta toiselle asteelle. Toisen ja kolmannen vuosiluokan sekä kuudennen ja seitsemännen vuosiluokan nivelvaiheissa käydään arviointikeskustelut opettajan, oppilaan ja huoltajan välillä. Keskustelujen pohjana käytetään yhtenäistä kaavaketta koko kunnassa, ja keskustelujen ajankohdat löytyvät kunnan yhteisestä arvioinnin vuosikellosta. Opetuksen järjestämistä edellyttävien välttämättömien tietojen siirto ja tieto oppilaan mahdollisesta tarvitsemasta pedagogisesta tuesta tapahtuu nivelpalavereissa. Psykologit ja kuraattorit oppilashuollon työntekijöinä ovat velvollisia siirtämään oppilaan oppilashuollolliset tiedot kollegalleen seuraavalle vuosiluokalle.

Alemmalla vuosiluokalla laaditut viimeisimmät pedagogiset asiakirjat: pedagoginen arvio, oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys ja HOJKS ovat voimassa oppilaan siirtyessä seuraavalle vuosiluokalle, kunnes uudet tarpeelliset asiakirjat laaditaan. Alkuperäiset pedagogiset asiakirjat säilytetään aina siinä oppilaitoksessa, jossa ne on laadittu ja asiakirjojen kopiot siirretään seuraavan asteen oppilaitokseen.

Nivelvaihe esiopetuksesta perusopetukseen

Nivelvaihe esikoulusta alakouluun alkaa jo kevättalvella, kun koulujen laaja-alaiset erityisopettajat käyvät tutustumassa alueensa esikouluryhmiin. Nivelvaihepalaverissa esikoululaisten esiopetuksen oppimissuunnitelma siirretään tulevan koulun rehtorille ta tulevalle luokanopettajalle. Palaverissa siirretään myös tieto tulevien koululaisten pedagogisen tuen tarpeesta. Oppilashuollolliset tiedot varhaiskasvatuspsykologi siirtää suoraan koulupsykologille ja kuraattori koulukuraattorille. Varhaiskasvatuksessa aloitettu ja esiopetuksessa täydennetty lapsen Kasvun kansio voidaan siirtää edelleen alkuopetukseen, jossa sitä voidaan käyttää lapsen osaamisen dokumentoinnin ja itsearvioinnin välineenä. Esiopetuksessa alkanutta kasvatuskumppanuutta jatketaan hyvänä kodin ja koulun yhteistyönä alkuopetuksessa.

Tarpeelliset tiedot kunkin lapsen kasvusta, oppimisesta ja työskentelystä siirretään esiopetuksesta alkuopetukseen Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen- prosessikuvauksen mukaisesti

Nivelvaihe 2.luokalta kolmannelle siirryttäessä

Vuosiluokkien 2 ja 3 siirtymävaiheessa varmistetaan riittävän tiedon siirtyminen toisen luokan opettajalta ja muilta mahdollisilta yhteistyötahoilta kolmannen luokan opettajalle. Toisen luokan opettaja siirtää tiedot tulevalle opettajalle. Mikäli tämä ei ole mahdollista, koulu varmistaa tiedon siirtämisen (rehtori, erityisopettaja tai muu koulun lukuvuosisuunnitelmassa määritelty vastuuhenkilö). Toukokuun nivelpalaverissa käydään oppilaista pedagogista keskustelua, ja käydään läpi mahdolliset pedagogiset asiakirjat. Nivelvaiheessa 2-3 luokilla tapahtuu pedagogisten asiakirjojen päivitys 2 luokan keväällä. Toisen ja kolmannen luokan nivelvaiheessa on mahdollisuus tarvittaessa jakaa luokat ja ryhmät uudelleen.

Nivelvaihe alakoulusta yläkouluun siirryttäessä

Nivellytys alakoulusta yläkouluun alkaa kuudennen luokan aikana, kun opinto-ohjaajat kiertävät 6. luokissa esittäytymässä ja esittelemässä yläkouluun. Ennen nivelpalavereja kuudensien luokkien opettajat ovat tavanneet oppilaat näiden huoltajien kanssa, ja tapaamisissa täytetään yhdessä nivellomake, jonka tietojen siirtämisen yläkouluun huoltaja ja oppilas vahvistavat allekirjoituksellaan. Yläkoulussa järjestettävässä nivelpalaverissa kuudennen luokan opettaja käy läpi oppilaidensa pedagogisen tuen tarpeen. Samalla oppilaasta täytetty nivellomake sekä pedagogisten asiakirjojen kopiot siirretään yläkouluun. Muu oppilashuollollisen tuen tarve sekä mahdolliset asiantuntijalausunnat siirretään huoltajan ja oppilaan kanssa sovitulla tavalla oppilashuollon työntekijältä toiselle.

Nivelvaihe yläkoulusta toiselle asteelle

Nivelvaihe yläkoulusta toisen asteen oppilaitoksiin tapahtuu yläkouluissa yhteistyössä oppilaiden, huoltajien, opinto-ohjaajien, luokanvalvojen, laaja-alaisen erityisopettajien ja pienryhmien opettajien kanssa. Oppilaat saavat tukea niveltietolomakkeen täyttämiseen koulun henkilökunnalta (erityisopettaja, opinto-ohjaaja, oppilashuoltohenkilöstö). Oppilaat vievät niveltietolomakkeen mukanaan uuteen oppilaitokseen. Oppilaan ja huoltajan luvalla peruskoulusta voidaan siirtää tietoja uuteen oppilaitokseen. Yhteishakuun liittyviä käytännönjärjestelyjä selvitetään 9. luokan kuluessa tiedotteilla ja yhteishakuinfotilaisuuksissa. Oppilaat täyttävät sähköisesti yhteishakulomakkeet opinto-ohjaajan ohjannassa tai erikseen sovitusti huoltajan vastuulla kotona.

Yhteistyö eri hallinnon alojen välillä ja päätöksen teko

Kirkkonummella koulupsykologit ja -kuraattorit sekä kunnan nuorisotoimi ovat sivistystoimen alaisuudessa. Kunnan perusturvan (terveys- ja sosiaalitoimen) kanssa tehdään hallintokuntien välistä moniammatillista yhteistyötä oppilaan ja perheen tukemiseksi tavoitteena oppilaan tukiverkoston rakentaminen. Muita yhteistyötahoja ovat mm. seurakunta, eri yhdistykset sekä ammatilliset oppilaitokset. Toisen asteen oppilaitosten kanssa tehdään yhteistyötä muun muassa järjestämällä oppilaiden tutustumisia ammatilliseen koulutukseen, koulutuskokeiluja ym.

Päätökset oppilaan tuen järjestelyistä ja tuen toteuttamisesta tehdään koulun tasolla. Oppilaan siirtyminen tehostettuun tukeen käsitellään koulun pedagogisessa tukitiimissä ja rehtori tai rehtorin valtuuttamana koulun laaja-alainen erityisopettaja vie päätöksen sähköiseen Helmi-oppilashallintojärjestelmään. Kirkkonummella johtava koulupsykologi tekee erityisen tuen ja pidennetyn oppivelvollisuuden hallintopäätökset. Koulujen rehtorit ovat vastuussa siitä, että kaikille koulun tehostetun tuen oppilaille tehdään oppimissuunnitelma ja erityisen tuen oppilaille laaditaan HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma). Rehtori vastaa myös siitä, että oppilaiden erityisen tuen päätökset tarkistetaan ainakin toisen ja kuudennen vuosiluokan kevätlukukaudella ja oppilaiden oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t päivitetään vähintään kerran lukuvuodessa

7.1.1. Ohjaus tuen aikana

Oppimisen ja koulunkäynnin yhtenä tukimuotona on myös oppilaanohjaus. Jokaisen oppilasta opettavan opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevan oppilaan kasvua ja kehitystä niin, että oppilas kykenee vahvistamaan itseluottamustaan, itsearviointitaitojaan, opiskelunvalmiuksiaan sekä kykyä suunnitella tulevaisuuttaan.

Oppilaanohjauksen tavoitteena on, että koulussa havaitaan mahdollisimman varhain oppimisvaikeudet, opiskelumotivaation lasku, oppilaan käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset ja sellaiset ulkoisten tekijöiden muutokset, jotka voivat vaikuttaa oppimistapahtumaan tai koulussa viihtymiseen. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa. Ohjauksella on keskeinen merkitys ennaltaehkäisevänä toimintamuotona, josta yhtenä esimerkkinä on varhainen puuttuminen. Tukea tarvitsevien oppilaiden ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan muuttuvat tarpeet ohjaukseen arvioidaan osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajien, opettajien, oppilashuollon edustajien sekä mahdollisesti avustavan henkilöstön kanssa. Oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan myös oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:iin.

Myös ryhmätason ohjaamiseen kiinnitetään huomiota. Opettaja ohjaa ryhmää toimimaan niin, että sen sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Ryhmässä kiinnitetään huomiota kannustavaan ja hyväksyvään ilmapiiriin. Kirkkonummen kunnan oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma löytyy seuraavasta luvusta.

Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

[Linkki Kirkkonummen kunnan ohjaussuunnitelmaan](#)

7.1.2. Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Toimiva yhteistyö kotien kanssa vaikuttaa myönteisesti oppilaiden koulumenestykseen, kotitehtävien tekemiseen ja yleiseen asenteeseen opiskelua kohtaan. Esiopetuksessa alkanut kasvatuskumppanuus jatkuu hyvänä yhteistyönä huoltajien kanssa perusopetuksessa. Kirkkonummen kouluissa kodin ja koulun viestinnän välinen on sähköinen Helmi-järjestelmä. Kodin ja koulun välisen yhteistyön toteutumista kuvataan tarkemmin koulujen omissa lukuvuosisuunnitelmissa.

7.2. Yleinen tuki

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 7.2 Yleinen tuki](#)

Yleinen tuki

Yleisen tuen pedagogisia tukimuotoja käytetään monipuolisesta Kirkkonummella osana koulun arkea. Vaihtelevat työtavat, opiskelun teeman, rytmin ja etenemisen eriyttäminen, osaamisen näyttömahdollisuuksien eriyttäminen, kertaava- ja ennakkoiva tukiopetus, opetuksen strukturointi sekä joustava oppilaiden ryhmittely ovat olennainen osa yleistä tukea. Avustaja tukee ja kannustaa oppilaita omatoimisuuteen oppitunneilla ja erityisopettaja tukee monimuotoisesti oppimista niin luokassa, pienryhmässä kuin yksilöllisestikin. Koulut voivat tarjota oppilailleen koulupäivien jälkeen myös erilaisia läksykerhoja, joiden avulla pyritään ennalta ehkäisemään mahdollisia oppimisen solmukohtia. Myös muut koulujen tarjoamat harrastuskerhot tukevat lapsen sosiaalisia taitoja ja lapsen kasvua. Koulukohtainen kerhotarjonta ilmenee koulujen omissa lukuvuosisuunnitelmissa. Yleisen tuen käytännönjärjestelyt vaihtelevat kouluittain käytettävissä olevien resurssien mukaan. Tarkempi resurssien jako ilmenee koulukohtaisista lukuvuosisuunnitelmista.

Yleisen tuen järjestäminen on oppilasta opettavan opettajan vastuulla. Samoin myös yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista vastaa oppilasta opettava opettaja. Yhteistyö koteihin toimii pääsääntöisesti Helmin välityksellä. Oppilaan luokanopettaja / luokanvalvoja on vastuussa oppilasta koskevan tarpeellisen tiedon siirtämisestä oppilasta opettaville muille opettajille. Tiedot voivat liittyä oppilaan toiminnanohjauksen tai tarkkaavuuden haasteisiin, koulutyöhön vaikuttavaan sairauteen tai oppimisen kognitiivisiin haasteisiin.

Myös yleisen tuen aikana voidaan oppilaalle laatia oma oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma tulee laatia, jos oppilas opiskelee vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaan, oppilaalle on tehty päätös erityisistä opetusjärjestelyistä (PoL § 18) tai oppilas opiskelee vl. 7-9 ns. joustavassa perusopetuksessa. Oppimissuunnitelma on hyvä laatia myös silloin, kun oppilas siirtyy tehostetusta tuesta yleiseen tukeen tai oppilaalla on paljon poissaoloja. Oppimissuunnitelma auttaa luomaan kokonaiskäsityksen asioista, joita oppilaalta odotetaan, ja tavoitteista, joihin oppilas pyrkii. Oppimissuunnitelma on mahdollista laatia myös lahjakkaalle oppilaalle kuvaamaan oppisisältöjen syventämistä ja laajentamista, sekä niihin liittyviä pedagogisia järjestelyjä. Oppimissuunnitelman laatii luokanopettaja tai luokanvalvoja yhteistyössä muiden oppilasta opettavien opettajien sekä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Oppimissuunnitelma tarkistetaan vähintään lukuvuosittain tai tarpeen vaatiessa useammin.

7.3. Tehostettu tuki

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 7.3. Tehostettu tuki](#)

Pedagoginen arvio ja oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Kun oppilas oppimisen ja koulunkäynnin tueksi tarvitsee jotakin tukimuotoa säännöllisesti ja pitkäkestoisesti tai useampia tukimuotoja samanaikaisesti, tulee oppilaasta tehdä pedagoginen arvio ja laatia hänelle oppimissuunnitelma, johon perustuen hänelle annetaan tehostettua tukea.

Alakoulussa luokanopettajan ja yläkoulussa luokanvalvojan tehtävänä on huolehtia, että oman ryhmän oppilaille laaditaan em. asiakirjat. Pedagogisen arvon ja oppimissuunnitelman laatimisessa opettajan työparina on koulun laaja-alainen erityisopettaja. Arvio ja oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa ja laatimiseen osallistuvat myös muut oppilasta opettavat opettajat sekä tarvittaessa oppilashuollon työntekijät ja muut asiantuntijat. Oppilashuollon työntekijöiden on hyvä olla mukana laatimassa asiakirjoja, kun tarkoituksena on oppilaan hyvinvoinnin ja kokonaiskehityksen tukeminen. Pedagoginen arvio käsitellään koulun pedagogisessa tukitiimissä, johon kuuluvat luokanopettajan tai luokanvalvojan / aineenopettajan lisäksi laaja-alainen erityisopettaja sekä tarvittaessa rehtori tai apulaisrehtori, oppilaanohjaaja, S2-opettaja ja oppilashuollon työntekijöitä. Sekä pedagoginen arvio että oppimissuunnitelma tehdään sähköisinä Helmi-oppilashallinto-ohjelmaan ja koulun arkistoon

arkistoidaan alkuperäiset tulosteet tarvittavin allekirjoituksin. Tehostettuun tukeen siirtymisestä tai siirtymisestä takaisin yleiseen tukeen ei tehdä hallintopäätöstä, mutta päätökset kirjataan Helmi-oppilashallinto-ohjelmaan.

Oppimissuunnitelman laadinnasta vastaava opettaja välittää opetustyön kannalta oleellisen tiedon muille oppilasta opettaville opettajille, jotta tehokkaat tukitoimet saadaan käynnistettyä tai jos on tarve tukitoimien muutoksiin. Tiedot voivat liittyä oppilaan toiminnanohjauksen tai tarkkaavuuden haasteisiin, koulutyöhön vaikuttavaan sairauteen tai oppimisen kognitiivisiin haasteisiin. Oppimissuunnitelma laaditaan hyvässä yhteistyössä huoltajien kanssa syksyisin, marraskuun loppuun mennessä ja tarkistetaan tarvittaessa lukuvuoden aikana. Tehostetun tuen tukimuodot ovat pääosin samat kuin yleisessä tuessa, mutta tukien intensiteetti vaihtelee. Laaja-alaisen erityisopettajan tuki on jatkuvampaa.

Jos oppilaalla on vaikeuksia saavuttaa yleisen opetussuunnitelman mukaisia oppiainetavoitteita, voidaan tehostetun tuen aikana käyttää ensisijaisesti erityisiä painoalueita, jotka muodostetaan opetussuunnitelmassa määrittelyistä, oppilaan oman vuosiluokan yleisen oppimäärän keskeisimmistä sisällöistä eli niin sanotuista oppiaineen ydinsisällöistä. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun etenemisen kannalta välttämättömät oppiainesisällöt. Oppilas pyrkii oman vuosiluokkansa tavoitteisiin. Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan käyttää tehostetun tai erityisen tuen aikana. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa niissä oppiaineissa, joiden oppimäärää ei ole yksilöllistetty. Painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä.

Opettaja seuraa ja arvioi oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä säännöllisesti tehostetun tuen aikana ja alakoulussa luokanopettaja ja yläkoulussa luokanvalvoja vastaa oppimissuunnitelman tarkistamisesta niin, että suunnitelma vastaa oppilaan tuen tarvetta. Opetuksen järjestäjän edustajana koulun rehtori vastaa siitä, että kaikille koulun tehostetun tuen oppilaille on laadittu oppimissuunnitelma.

Kun

a) tehostettu tuki ei enää ole tarpeen

-> Oppilaasta tehdään pedagoginen arvio, ja tuen päättymisen käsitellään moniammatillisesti pedagogisessa tukitiimissä. Oppilaalla on mahdollisuus saada tarvitessaan yleistä tukea. Helmi-oppilashallinto-ohjelmassa tehdään merkintä tehostetun tuen purkamisesta

b) tehostettu tuki ei riitä

-> Oppilaasta tehdään pedagoginen selvitys.

7.4. Erityinen tuki

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 7.4 Erityinen tuki](#)

Erityisen tuen käytännön järjestäminen

Kirkkonummella on erityisen tuen oppilaan mahdollista opiskella oman lähikoulun yleisopetuksen ryhmässä tai lähikoulun/alueen pienryhmässä. Kouluille on perustettu pienryhmiä oppilaiden tukemiseksi, jotta mahdollisimman moni perusopetuksen oppilas saisi tuen oppimiselleen ja koulunkäynnilleen mahdollisimman lähellä kotia. Pienryhmän koko on noin kymmenen oppilasta ja opettajana on erityisluokanopettaja. Olisi suotavaa, että koulun olisi mahdollista tarvittaessa suunnata avustajaresurssia pienryhmiin niin, että opettajan työparina olisi koulunkäyntiavustaja. Monelle pienryhmää tarvitsevalle oppilaalle on koulunkäyntiavustajan antama tuki yksi tärkeimmistä tukimuodoista. Opiskelu pienryhmässä voi olla koko- tai osa-aikaista tai tietyn ajanjakson kestävä. Pienryhmien toimintaperiaatteet on mahdollista päättää lukuvuosittain koulukohtaisesti niin, että toiminta vastaa mahdollisimman hyvin koulun/alueen oppilaiden tarpeita.

Erityisen tuen oppilaiden, jotka tarvitsevat erittäin vahvaa tukea, on mahdollista päästä kunnan keskitettyyn erityisopetukseen. Keskitetysti järjestetään niiden oppilaiden opetus, jotka tarvitsevat erittäin vahvaa tukea ja joilla on

- sosiaalisen sopeutumisen ja/tai tunne-elämän vaikeuksia
- psykiatrinen hoitosuhde
- laaja-alaisia oppimisen vaikeuksia / lievä kehitysviivästymä
- lievä tai keskivaikea kehitysvamma
- laaja-alaisia oppimisen vaikeuksia/kehitysvamma ja/tai autismi.

Sopeutumisen ja/tai tunne-elämän vaikeuksia kuntouttavaa opetusta annetaan [Heikkilän koulussa](#) (1 - 6 luokat) ja [Kirkkoharjun koulussa](#) (7 - 9 luokat).

Opetusta alakouluikäisille oppilaille, joilla on psykiatrinen hoitosuhde, annetaan [Heikkilän koulussa](#).

[Papinmäen koulussa](#) (erityiskoulu) on erityisopetuksen opetusryhmiä, joissa annetaan laaja-alaisia oppimisvaikeuksia kuntouttavaa opetusta, lievästi ja/tai keskivaikeasti kehitysvammaisten opetusta sekä autististen oppilaiden opetusta. Oppilaita opetetaan käytännönläheisesti ja opetuksen tavoitteet ja sisällöt on yksilöllistetty oppilaan kykyjä ja tarpeita vastaavaksi.

7.4.1. Pedagoginen selvitys

Pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet

Kun tehostettu tuki ei enää riitä, laaditaan oppilaasta pedagoginen selvitys moniammatillisena yhteistyönä koulun pedagogisessa tukitiimissä.

Pedagogisessa tukitiimissä kootaan yhteisvastuullisesti pedagogiseen selvitykseen

1. Oppilasta opettavien opettajien laatima pedagoginen selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä. Oppilaan luokanopettaja / luokanvalvoja on pedagogisten asiakirjojen vastuuhenkilö. Pedagoginen selvitys tehdään sähköisesti Helmi -oppilastietojärjestelmään.
2. Moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta, sen vaikutuksesta ja oppilaan kokonaistilanteesta. Koulupsykologin tutkimus liitetään tarvittaessa erityisen tuen päätöksen pohjaksi.
3. Moniammatillisena yhteistyönä tehdään em. asiakirjojen pohjalta arvio erityisen tuen ja mahdollisen oppiaineen yksilöllistämisen tarpeesta.

7.4.2. Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätöksen tekeminen ja tarkistaminen

Kirkkonummella tekee johtava koulupsykologi erityisen tuen päätöksen. Päätös on valituskelpoinen hallintopäätös. Päätöksen tekemiseksi tarvitaan kopiot seuraavista asiakirjoista:

1. pedagoginen selvitys
2. oppilaan ja huoltajan kuuleminen
3. lääkärin tai psykologin lausunto tai sosiaalityöntekijän tekemä selvitys, kun kyseessä on oppilaalle tehtävä ensimmäinen erityisen tuen päätös. Kun päätöstä tarkistetaan tarvitaan asiantuntijalausunto/selvitys vain jos oppilaan tilanteessa on tapahtunut oleellisia muutoksia.

Erityisen tuen päätös tulee tarkistaa toisen ja kuudennen vuosiluokan kevätlukukaudella. Tarkistuksesta vastaa koulun rehtori.

Alkuperäiset asiakirjat säilytetään siinä oppilaitoksessa, jossa ne on tehty, oppilaan oppivelvollisuusaika + 10 vuotta.

Kun erityiseen tukeen ei ole enää tarvetta, oppilaasta tehdään pedagoginen selvitys moniammatillisena yhteistyönä koulun pedagogisessa tukitiimissä. Asiakirjat toimitetaan johtavalle koulupsykologille, joka tekee päätöksen erityisen tuen purkamiseksi.

Kun erityisen tuen päätös on purettu, oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea ja hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

Luokanopettaja / luokanvalvoja ovat vastuussa tarpeellisen tiedon siirtämisestä oppilasta opettaville opettajille. Tiedot voivat liittyä oppilaan toiminnanohjauksen ja tarkkaavuuden haasteisiin, koulutyöhön vaikuttavaan sairauteen tai oppimisen kognitiivisiin haasteisiin.

7.4.3. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

HOJKS:n laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet

Erityisen tuen päätöksen saaneelle oppilaalle tulee laatia HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma). HOJKS:n laativat hyvässä yhteistyössä oppilasta opettavat opettajat, laaja-alainen erityisopettaja, mahdolliset oppilashuollon edustajat, huoltajat ja oppilas

itse. Asiakirjan laatimisen vastuhenkilö on oppilaan luokanvalvoja tai luokanopettaja, ja koulun rehtori on vastuussa siitä, että jokaiselle erityisen tuen päätöksen saaneelle oppilaalle laaditaan HOJKS. HOJKS laaditaan kolmen kuukauden kuluessa erityisen tuen päätöksen voimaantulosta.

Luokanopettaja / luokanvalvoja / erityisopettaja selvittää oppilaan huoltajille etukäteen HOJKS:n laatimisen perusteet ja tarpeellisuuden, ja kutsuu HOJKS-palaverin osallistujat koolle. Mahdollisia asiantuntijalausuntoja käytetään hyväksi opetusta suunniteltaessa. HOJKS:n allekirjoittavat oppilaan huoltajat, laadinnassa mukana olleet opettajat sekä koulun rehtori. Oppilaan huoltajat saavat allekirjoitetusta HOJKS:ta kopion. Pedagogiset asiakirjat laaditaan sähköisenä Helmi-oppilastietojärjestelmään, ja allekirjoitetut alkuperäiskappaleet säilytetään koulun arkistossa. Kaikki pedagogiseen selvitykseen ja HOJKS:n laatimiseen käytetyt asiakirjat ovat salaisia, joita säilytetään arkistointimääräysten mukaisesti. Opettajilla on asiakirjoihin lukuvoikeus. HOJKS:n liiteosa sisältää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät käytännön tiedot oppilaan opettamisesta ja tuen järjestämisestä. Liiteosa toimii opettajien ja koulunkäyntiavustajien työvälineenä.

Oppilaan luokanopettaja / aineenopettaja, laaja-alainen erityisopettaja sekä pedagoginen tukitiimi seuraavat oppilaan edistymistä ja tukitoimien vaikuttavuutta. Oppilaan huoltajat sekä oppilas itse ovat mukana HOJKS:n päivityksissä syyslukukaudella ja tarvittaessa tarkistuksissa kevätlukukauden lopussa.

7.4.4. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKS:n laatimista

Myös erityisen tuen aikana on mahdollista käyttää ensisijaisesti oppiaineen erityisiä painoalueita ennen oppiaineen yksilöllistämistä. Tällöin opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oppilaan oman vuosiluokan yleisen oppimäärän keskeisimmistä sisällöistä eli niin sanotuista ydinsisällöistä. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun etenemisen kannalta välttämättömät oppiainesisällöt. Oppilas pyrkii oman vuosiluokkansa tavoitteisiin. Painoalueet määritellään oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa niissä oppiaineissa, joiden oppimäärää ei ole yksilöllistetty. Painoalueiden määrittely on oppilasta opettavan opettajan tehtävä.

Jos oppilas ei jossain oppiaineessa kaikesta huolimatta saavuta minimitaloiteita, oppimäärä voidaan yksilöllistää ja oppilaalle laatia oppiaineen opiskeluun yksilölliset tavoitteet ja etenemistahti. Luokanopettaja / aineenopettaja selvittää oppiaineen yksilöllistämisen tarpeen jo pedagogista selvitystä laadittaessa. Johtava koulupsykologi tekee erityisen tuen päätöksen yhteydessä päätöksen myös ko. oppiaineen yksilöllistämisestä. HOJKS:n liitteeseen kirjataan yksilöllistetyn oppiaineen sisällöt, tavoitteet ja eteneminen.

Uuden oppiaineen yksilöllistämisestä on aina tehtävä uusi pedagoginen selvitys. Yksilöllistämispäätökset tekee myös tällöin johtava koulupsykologi.

7.4.5. Pidennetty oppivelvollisuus

Lapsi ohjautuu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin viisi - kuusivuotiaana. Suositus pidennetystä oppivelvollisuudesta on kirjattu lääkärin- tai psykologinlausuntoon. Yleisimmin pidennetty oppivelvollisuutta suositellaan vammaisille lapsille tai lapsille, joilla on kielellinen erityisvaikeus. Pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla erityisen tuen päätöksen tekee Kirkkonummella johtava koulupsykologi. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen saaneiden lasten kohdalla on erittäin tärkeää hyvä ja toimiva yhteistyö huoltajien, hoitavan tahon, varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun edustajien välillä. Yhteistyötä toteutetaan kunnassa laadittujen toiminta- ja nivelvaihemallien mukaisesti (www.kirkkonummi.fi>palvelut).

Pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat oppilaat voivat opiskella lähikoulussaan yleisopetuksen ryhmässä (ryhmäkoko maksimissaan 20 oppilasta) tai koulun/alueen pienryhmässä. Tällöin oppilas opiskelee oppiaineittain. Kun pidennetyt oppivelvollisuuden oppilas tarvitsee erittäin vahvaa tukea, on hänen mahdollista opiskella kunnan keskitetyssä erityisopetuksen ryhmässä. Keskitetyssä ryhmässä on mahdollista yksilöllistää useita oppiaineita tai oppilas voi opiskella oppiainekokonaisuuksittain. Integraatiota eri opetusmuotojen välillä toteutetaan mahdollisuuksien mukaisesti.

Vaikeimmin kehitysvammaisten opetus järjestetään ostopalveluna.

Oppiainekokonaisuuksittain järjestettävä opetus

Oppiainekokonaisuuksia on kuusi ja niiden sisällöissä on huomioitu laaja-alainen osaaminen. Kuten laaja-alaiselle osaamiselle on luonteavaa on oppiainekokonaisuuksilla ja niiden tavoitteilla useita liittymäkohtia toisiinsa. Eri oppiainekokonaisuudet voivat sisältää päällekkäisiäkin tavoitteita, jolloin näkökulma, lähestymistapa ja menetelmät vaihtelevat. Jokainen oppiainekokonaisuus sisältää tavoitteita alkeistaidoista kehittyneempiin taitoihin. Oppiainesisältöjen tavoitteissa ei edetä vuosiluokkasidonnaisesti vaan tavoitteet asetetaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS) oppilaan yksilöllisten taitojen ja kykyjen mukaan. Kehitysvammaisen ja autismin kirjon kuuluvan oppilaan kykyprofiili on usein epätasainen. Oppilas voi edetä jossain oppiainekokonaisuudessa nopeammin omien vahvuksiensa pohjalta ja toisaalta oppilas saa tukea ja aikaa oppimisensa tueksi niissä oppiainekokonaisuuksissa, joissa hän tarvitsee enemmän harjoitusta. Oppiainekokonaisuuksittain toteutettava opetus annetaan ryhmäopetuksena, vaikka oppilaiden tavoitteet muodostetaankin yksilöllisesti. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista tieto- ja viestintäteknologiaa (L5) hyödynnetään kaikessa opetuksessa siten, että se on sekä oppimisen kohde että väline. Turvataidot (L3) ja kestävä kehitys(L7) ovat painopistealueita, joiden osataitoja harjoitellaan kaikissa oppiainekokonaisuuksissa. Muut laaja-alaisen oppimisen taidot (L1, L2, L4 ja L6) sisältyvät yksittäisiin oppiainekokonaisuuksiin.

Oppiainekokonaisuuksittain etenevää opetusta suunnitellaan ja toteutetaan järjestelmällisesti ja joustavasti oppilaan yksilöllisten vahvuuksien, tarpeiden ja oppimistyylien pohjalta kiinnittäen huomiota luonnollisiin oppimisympäristöihin ja vaihteleviin opetusmenetelmiin. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaan oppimis- ja muiden valmiuksien mukaisesti tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Oppimisessa hyödynnetään koulupäivän eri tilanteita ja oppimisympäristöä sekä toimintatapoja kehitetään toimiviksi ja oppilasta motivoiviksi. Opetus on luonteeltaan kuntouttavaa ja siinä tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään että ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus on konkreettista, strukturoitua ja ennakoivaa, toiminnallisesti kokonaisvaltaista ja hyödyntää vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä kaikilla osa-alueilla. Opetuksessa huomioidaan oppimisen rajoitukset ja opetusryhmän tarpeet.

Opetus suunnitellaan ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yhteistyö huoltajan kanssa on välttämätöntä oppimisen tavoitteiden saavuttamiseksi. Oppilas osallistuu tavoitteiden asettamiseen kykyjensä mukaan. Oppilaan opetuksessa korostuu myös yhteistyö opettajien, muun henkilöstön, eri asiantuntijoiden ja yhteistyötahojen kanssa. Opetuksen suunnittelu, järjestelyt, seuranta ja arviointi tapahtuvat moniammatillisena yhteistyönä, jolloin tarvittaessa voidaan huomioida yhdessä huoltajien kanssa oppilaalle laadittuja kuntoutus - ja palvelusuunnitelmaa.

Oppiainekokonaisuudet ovat kieli, kommunikaatio ja vuorovaikutus, terveys ja toimintakyky, sosiaaliset taidot ja yksilönä yhteiskunnassa, ympäristö, luonto ja teknologia, ajattelu ja ongelmanratkaisu sekä taideilmaisu.

1. Kieli, kommunikaatio ja vuorovaikutus (L1, L2, L3, L4, L5 ja L7)

Oppiainekokonaisuuteen on yhdistetty äidinkielen ja kirjallisuuden, kommunikaation ja vuorovaikutuksen sisällöt. Nämä käsittävät puhutun ja kirjoitetun kielen, sopivan kommunikaatiokeinojen löytymisen, vuorovaikutustaitojen harjoittelun ja kielen käytön vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta,

ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, mahdollisten vaihtoehtoisten kommunikaatiomenetelmien hyödyntämistä ja luku- ja kirjoitustaidon harjaannuttamista aina kirjainten ja sanojen tunnistamisesta kohti sujuvaa luku- ja kirjoitustaitoa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Kehitysvammaisen ja autismin kirjoon kuuluvan oppilaan kohdalla on ensisijaisesti tärkeää, että kielen, kommunikaation ja vuorovaikutuksen tavoitteet vahvistuvat suomen kielellä. Mikäli katsotaan, että oppilas hyötyy myös vieraan kielen opiskelusta, tavoitteet valitaan yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta.

2. Terveys ja toimintakyky (L3, L5, L6 ja L7)

Oppiainekokonaisuudessa on yhdistetty liikunnan, terveystiedon, kotitalouden sekä arjen päivittäiset taidot. Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehonhahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Opetuksessa kannustetaan oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen ja itselle sopivan liikuntamuodon ja liikunnan ilon löytymiseen. Liikunnan opetus sisältää osa-alueita motoristen taitojen suunnitteluun ja ohjaukseen, tasapainoon, koordinaatioon, rytmiin, kestävytyteen ja lihasvoiman kehittämiseen liittyen. Oppilaalle valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta sekä liikunnan, terveystiedon että kotitalouden osalta. Arjen päivittäisten toimintojen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Näihin toimintoihin sisältyy tavoitteita aina arkielämän perustaidoista ja ohjauksen vastaanottamisesta itsenäiseen toimintaan ja oman elämän hallintaan.

3. Sosiaaliset taidot ja yksilönä yhteiskunnassa (L2, L3, L4, L5, L6 ja L7)

Oppiainekokonaisuudessa on yhdistetty sosiaaliset taidot, uskonto ja elämäkatsomustieto, historia ja yhteiskuntaoppi sekä oppilaanohjaus. Oppiainekokonaisuuden tavoitteena on tukea oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetus sisältää toimimista erilaisissa ympäristöissä sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua. Oppilaalle valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta sekä uskonnon ja elämäkatsomustiedon että historian ja yhteiskuntaopin osalta. Oppilaanohjauksessa tavoitteena on, että oppilas on osallisena oman elämänsä suunnittelussa ja saa kokemuksen siitä, että pystyy itse vaikuttamaan elämäänsä koskeviin päätöksiin.

4. Ympäristö, luonto ja teknologia (L1, L3, L4, L5, L6 ja L7)

Oppiainekokonaisuudessa on yhdistetty ympäristöoppi, biologia, maantieto, fysiikka ja kemia. Oppilaalle valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta kyseessä olevista oppiaineista.

5. Ajattelu ja ongelmanratkaisu (L1, L3, L4, L5 ja L7)

Oppiainekokonaisuus sisältää matemaattiset taidot, ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot sekä kognitiiviset taidot. Oppilaalle valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä matematiikan opetussuunnitelmasta. Ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Tiedon prosessoinnissa on tärkeää oppia tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetus sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita.

6. Taideilmaisu (L1, L2, L3, L5 ja L7)

Oppiainekokonaisuus sisältää musiikin, käsityön ja kuvataiteen. Oppilaille valitaan tavoitteita yksilöllisesti soveltaen yleisestä opetussuunnitelmasta kyseessä olevista oppiaineista. Tavoitteita asettaessa on otettava huomioon mahdolliset oppilaan haasteet motorisen kehityksen alueella. Taideaineet ovat sekä oppimisen välineitä että kohteita ja niillä on myös tärkeä kuntoutuksellinen tehtävä monien taitojen harjaannuttamisessa.

7.5. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot](#)

Tukiopetus

Oppilaan on mahdollista saada tukiopetusta kaikissa Kirkkonummen peruskouluissa. Tukiopetusta annetaan tuen tarpeen ilmetessä tai jos mahdollista jo ennakoivasti. Tukiopetusta voi antaa oppilaan oman opettajan lisäksi myös sovitusti joku toinen koulun opettajista.

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaista erityisopetusta antaa laaja-alainen erityisopettaja. Kirkkonummen kaikille peruskouluille on nimetty yksi tai useampia laaja-alaisia erityisopettajia riippuen koulun oppilasmäärästä.

7.5.1. Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Koulunkäyntiavustajat ovat Kirkkonummella pääsääntöisesti luokka- /ryhmäavustajia. Henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja on ainoastaan joillakin liikuntavammaisilla tai näkövammaisilla oppilaalla. Koulunkäyntiavustajaresurssin jaossa käytetään seuraavia periaatteita:

Kunnan keskitettyihin erityisopetuksen ryhmiin, joissa opiskelee kehitysvammaisia oppilaita tai oppilaita, joilla on keskittymisen, tarkkaavuuden ja sosiaalisen kanssakäymisen vaikeuksia tai psykiatrinen hoitosuhde resursoidaan kaksi avustajaa opetusryhmää kohden. Keskitettyihin erityisopetuksen ryhmiin, joissa oppilailla on laaja-alaisia oppimisen vaikeuksia resursoidaan yksi avustaja kuhunkin opetusryhmään. Jäljelle jäävä avustajaresurssi jaetaan kouluille oppilasmäärän mukaan. Koulu saa käyttöönsä lukuvuosittain avustajaresurssin, joka koulun sisällä jaetaan yhteistyössä opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa niihin opetusryhmiin, joissa on eniten avustajan tukea tarvitsevia oppilaita.

Päätöksen oppilaan saamasta tulkitsemis- tai avustajapalvelusta tai erityisistä apuvälineistä tekee koulun rehtori. Oppilaan saama tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:n.

8. Oppilashuolto

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 8. Oppilashuolto](#)

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu yhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko koulu yhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilaalla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.

Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Keskeistä oppilashuollossa on monialainen yhteistyö. Työtä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin Luku 8. Oppilashuolto](#)

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Kirkkonummen oppilashuollon resurssit ja yhteistyötahot sekä niiden toimintatavat on raportoitu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa, joka on luettavissa kunnan kotisivuilla.

Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Oppilashuollon palvelut jakaantuvat sivistystoimen ja perusturvan kesken. Sivistystoimi vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen psykologi- ja kuraattoripalveluista. Perusturva vastaa oppilashuoltoon liittyvistä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluista. Palvelut tuotetaan ensisijaisesti kunnan omana palveluntuotantona, jossa painotetaan hallintokuntien yhteistyötä. Kunnan omaa palvelutuotantoa täydennetään tarvittaessa ostopalveluna.

Koulukuraattorit ja koulupsykologit

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki edellyttää, että 1.8.2014 alkaen koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut ovat opiskelijoiden saatavilla esiopetuksesta aina toiselle asteelle saakka. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Mahdollisuus on järjestettävä myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Mikäli koulun oma kuraattori tai psykologi ei pysty määräajassa järjestämään aikaa, otetaan yhteys johtavaan koulupsykologiin ja tätä kautta oppilas ohjautuu saamaan lainmukaiset oppilashuollon palvelut.

Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa oppilas on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Kaikissa perusopetuksen kouluissa on käytettävissä koulupsykologi-, koulukuraattori- ja koulunkäyntiavustajapalvelut.

Koulukuraattori on sosiaalityön asiantuntija koulu yhteisössä. Sosiaalisten ongelmien tunnistaminen ja niihin puuttuminen on olennainen osa koulun sosiaalityötä. Koulukuraattori tarkastelee sosiaalisia ilmiöitä kokonaisvaltaisesti yksilön, perheen, ryhmän ja koulu yhteisön tasolla. Koulukuraattorityössä edistetään oppilaiden sosiaalista kasvua ja arjen sujumista, toimintakykyä ja vuorovaikutussuhteita. Koulukuraattorityön tavoitteena on oppilaiden hyvinvoinnin, sosiaalisen kehityksen ja koulunkäynnin tukeminen sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sosiaalityön keinoin.

Koulupsykologi on lapsen ja nuoren psykologisen kehityksen, psyykkisen hyvinvoinnin ja oppimisen psykologian erityisosaaja. Koulussa työskentelevä psykologi tarkastelee ilmiötä niin yksilön, perheen, ryhmän, yhteisön kuin organisaation näkökulmista. Koulupsykologin työn tavoitteena on edistää oppilaiden psyykkistä hyvinvointia yksilöinä ja yhteisön jäseninä sekä tukea oppimistavoitteiden saavuttamista. Sekä koulupsykologin että koulukuraattorin työhön sisältyy asiakastyötä, konsultaatiota sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi tehtyä yhteistyötä.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollossa jatkuu lastenneuvolassa aloitettu lapsen kasvun ja kehityksen seuranta. Tavoitteena on tukea oppilaan terveellistä kasvua ja kehitystä ja siten luoda perustaa hyvälle aikuisuudelle. Kouluterveydenhoitaja on avainasemassa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa tehden tiivistä yhteistyötä huoltajien ja koulun henkilöstön kanssa.

Kouluterveydenhoitaja huolehtii yhdessä koululääkärin kanssa kouluterveydenhuollon tehtävien toteutumisesta. Kouluterveydenhuolto on lakisääteistä, ennaltaehkäisevää toimintaa. Kouluterveydenhoitaja tapaa kaikki oppilaat vuosittain määräaikaistarkastuksissa. Luokilla 1, 5 ja 8 toteutetaan laaja terveystarkastus, johon sisältyy koululääkärin tapaaminen yhdessä huoltajien kanssa. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen. Lisäksi pyritään löytämään mahdolliset sairaudet varhaisessa vaiheessa sekä tunnistamaan terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät ottaen huomioon koko perheen hyvinvointi. Terveystarkastaja tapaa tiheästi niitä oppilaita, joilla on terveydellisiä erityistarpeita tai jotka ovat erityisen tuen tarpeessa. Suun terveydenhuolto kutsuu suun terveystarkastukseen ensimmäisen, viidennen ja kahdeksannen vuosiluokan oppilaat sekä opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluvat opiskelijat kerran opintojensa aikana.

Muut oppilaan koulunkäynnin tukemiseen osallistuvat tahot koulussa

Koulussa voi työskennellä määräaikaaisesti tai projektiluonteisesti esim. kunnan tai seurakunnan nuorisotyöntekijöitä. Oppilashuoltotyössä varmistetaan, että työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken on selkeä.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset.

8.1.1. Oppilashuoltoryhmät

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti Kirkkonummella toimii opetuksen järjestäjäkohtainen oppilashuollon ohjausryhmä, koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät sekä yksittäisen oppilaan koskevia asioita käsitteleviä tapauskohtaisesti koottavia asiantuntijaryhmiä. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, eli ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan, kun käsiteltävä asia edellyttää.

8.2. Yhteisöllinen oppilashuolto

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 8. Oppilashuolto](#)

Yhteisöllinen oppilashuolto on ensisijaisesti koulu yhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin pyrkivää ennalta ehkäisevää yhteistoimintaa kaikkien toimijoiden (oppilaat, vanhemmat, henkilökunta, alueen yhteistyötahot jne.) kanssa. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta koulu yhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä.

Oppilashuoltohenkilöstön työskentelyyn kuuluvat vierailut luokissa, oppituntien seuraaminen ja oppilaiden kanssa keskusteleminen. Oppilashuoltoryhmän jäsenet voivat kuulla tukioppilaita tai oppilaskunnan jäseniä. Oppilashuoltohenkilöstö on aktiivisesti mukana suunnittelemassa erilaisia teemapäiviä, vanhempainiltoja, kouluun tutustumispäiviä, koulukohtaisia kyselyjä ja erilaisia

koulun toimintakulttuurin kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä ja ohjelmia (esim. VERSO, KiVa-koulu, Askeleittain, Aggression portaat).

Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmässä käsitellään kouluterveyskyselyn tulokset, kriisisuunnitelmat, koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävät toimintamallit ja muut hyvinvointiin liittyvät selvitykset ja suunnitelmat.

Ryhmää johtaa joko rehtori tai virka-apulaisrehtori. Rehtorin ollessa poissa johtaa ryhmää koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjattu rehtorin sijainen. Oppilashuoltoryhmä on monialainen ja siihen kuuluu rehtorin/apulaisrehtorin lisäksi kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi, laaja-alainen erityisopettaja ja 7-9 -luokilla oppilaanohjaaja. Lisäksi oppilashuoltoryhmään voidaan kutsua mukaan oppilaiden, huoltajien, koulun henkilökunnan ja yhteistyötahojen edustajia asian ja toiminnan kannalta järkevällä tavalla. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita ja ryhmässä voi olla mukana esim. nuorisotyöntekijä, seurakunnan edustaja tms. joka vaikuttaa nuorten arjessa.

Oppilashuoltoryhmä	Kokoontuminen ja kokoonpano	Tehtävät	Kirjaaminen
Kokoontuu ennalta sovitusti koulun tarpeiden mukaan	<ul style="list-style-type: none"> rehtori/virka-apulaisrehtori, koollekutsuja ja puheenjohtaja tarvittaessa apulaisrehtori, mahdollisesti ryhmän kokousmuistioiden kirjaaja koulukuraattori kouluterveydenhoitaja koulupsykologi laaja-alainen erityisopettaja oppilaanohjaaja tarvittaessa opettaja-/oppilasedustus, koulun henkilökunnan tai yhteistyötahon edustaja 	<ul style="list-style-type: none"> Vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmä laatii koulun oppilashuolto-suunnitelman, edistää yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta sekä toteuttaa ja kehittää muuta yhteisöllistä oppilashuoltoa. Ryhmän käyttämiä keinoja voivat olla esim. kouluterveyskyselyn jalkauttaminen, luokkien hyvinvoinnin seuranta sosiogrammien, ilmapiiri- ja kiusaamiskartoitusten avulla. Ryhmää johtaa rehtori tai virka-apulaisrehtori. 	Vapaa-muotoinen muistio

8.3. Yksilökohtainen oppilashuolto

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 8. Oppilashuolto](#)

Yksilökohtainen oppilashuolto

Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.

Yksilökohtainen oppilashuolto toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Oppilaan omat toivomukset on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten ominaisuuksiensa mukaisesti. Alaikäisellä ja vajaavaltaisella on oikeus kieltää huoltajaa tai muuta laillista edustajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja. (Painava syy, jos ei selvästi vastoin oppilaan etua. Arvion edun vastaisuudesta tekee sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö.) Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä lastaan käyttämästä oppilashuollon palveluja.

Oppilaan terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen perustuu oppilaan ja oppilaan huoltajan kirjalliseen suostumukseen. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot oppilashuoltokertomukseen.

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Oppilashuoltokertomukset tallennetaan paperiversiona koulukohtaiseen oppilashuoltorekisteriin. Paperiversioiden ollessa käytössä koulukohtaisesta oppilashuollon rekisteristä vastaa koulun rehtori. Oppilashuoltokertomusten tallentamisessa ja arkistoinnissa on tavoitteena siirtyä sähköiseen järjestelmään. Sähköisen järjestelmän ollessa käytössä vastaa rekisteristä oppilashuollon esimies.

Kirkkonummen kunta ylläpitää rekisterinpitäjänä monialaisen yksilökohtaisen oppilashuollon rekisteriä. Oppilashuollon esimies toimii rekisterin vastuuhenkilönä ja määrittelee tapauskohtaisesti käyttöoikeudet rekisteriin tallennettaviin tietoihin.

8.4. Oppilashuoltosuunnitelmat

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 8. Oppilashuolto](#)

Oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka on luettavissa kunnan kotisivuilla
- Paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma, joka liitetään lukuvuosisuunnitelmaan.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Kirkkonummella oppilashuoltotyön linjauksista ja työnjaosta huolehtii opiskeluhuollon ohjausryhmä, jossa on edustajia sekä sivistystoimesta että perusturvasta eri oppilashuollon osaluilta.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä suunnittelee lukuvuoden aikana seurattavat toimenpiteet ja toimintatavat, joiden toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan hyödyntäen perusopetuksen laatukriteereitä.

8.5. Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 8. Oppilashuolto](#)

8.5.1. Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin Luku 8. Oppilashuolto](#)

Tässä luvussa kuvataan Kirkkonummen kunnan perusopetuksen oppilashuollon toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulu yhteisön ja -ympäristön on suojattava terveyttä. Hyvät työ- ja oppimisolosuhteet luovat edellytykset koko koulu yhteisön hyvinvoinnille, työkyvyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle. Oppilaan terveyden edistämiseksi on koulu yhteisön ja oppimisympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava yhteistyössä koulun ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa. Työolot tutkitaan säännöllisesti työsuojeluviranomaisten aloitteesta. Tarkastuksesta laaditaan raportti ja samoin todetuista puutteista ja niiden korjaamisesta laaditaan suunnitelma. Arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Koulu yhteisön ja – ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, koulutyön ergonomia, tapaturmavaarat, kalusteiden, sosiaalityötilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso huomioidaan tarkastuksessa. Tarkastuksessa tulee käydä läpi oppilashuollon suunnitelma.

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Kouluterveydenhuollon työntekijät osallistuvat koulu yhteisössä koululaisen terveyden edistämiseen ja terveystiedon vahvistamiseen yhteistyössä opetushenkilöstön ja oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa. Terveystieto-oppiaineen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa. Kouluterveydenhoitaja voi osallistua opettajan tukena terveystiedon opetukseen.

Kouluterveydenhuollossa toteutetaan lapsen kehitysasteen mukaisesti terveysneuvontaa ja – ohjausta. Yksilö- ja ryhmäneuvonnassa painotetaan kansanterveyden kannalta keskeisiä aiheita, ja tekijöitä, joita esimerkiksi kouluterveyskysely nostaa esiin.

Näitä ovat: mielenterveys, seksuaalisuus, tartuntataudit, väkivalta ja koulukiusaaminen, tapaturmien ehkäisy ja turvallisuus, ravitsemus, painon hallinta, tupakoinnin, päihteiden ja huumaavien aineiden käytön ehkäisy ja lopettaminen, uni ja lepo, hygienia, suun terveys, liikunnallinen elämäntapa sekä tietokonepelit, tv-viihde ja viihde-elektronikka. Yksilö- ja ryhmäneuvontaa toteutetaan suunnitelmallisesti ja koululaisen kehitykselliset tarpeet huomioiden kohdennettuna koululaisille ja heidän huoltajilleen.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Lasten ja nuorten koulupoissaolot ovat huolestuttava ja vakava sekä usein vaikeasti hoidettava ilmiö. Poissaololla on taipumus nopeasti muodostua oppilaalle ratkaisumalliksi ja lyhytkin poissaolo lisää syrjäytymisen riskiä. Koulupoissaoloilla on yhteys syrjäytymiseen ja mielenterveysongelmiin myöhemmin elämässä. Monialaisella yhteistyöllä verkoston kanssa varhaisessa vaiheessa voidaan löytää ratkaisuja tähän ongelmaan. Toimintasuunnitelma perustuu Takaisin tulevaisuuteen - projektissa (2012–2014) luotuun materiaaliin.

Ennalta ehkäisevän työn muotoja ovat muun muassa yhteistyö huoltajien kanssa sekä yhteisöllinen oppilashuolto. Tarkoituksena on luoda kouluympäristö, jossa kaikki oppilaat haluavat olla läsnä ja joka ottaa kannustavalla tavalla huomioon koulusta poissa olevat oppilaat. Koulun henkilökunta on velvollinen osoittamaan kiinnostusta ja huolenpitoa niitä oppilaita kohtaan, jotka oppituntien aikana oleskelevat käytävillä ja koulun pihalla.

Lapsen ja nuoren työn muotoja ovat myös muun muassa kiusaamista vastustavat toimintamuodot, tukikeskustelut, terveystarkastukset, oppimisvaikeuksien tunnistus, oppimisedellytysten mukainen opetusmuoto ja riittävä sekä oikea-aikainen oppimisen tuki.

Varhaisen puuttumisen kannalta on tärkeää, että:

- Huoltaja ilmoittaa aamulla lapsensa sairaudesta/poissaolosta.
- Koululla on päivittäiset rutiinit läsnäolon tarkastamiseen: kaikissa aineissa, kaikilla tunneilla mahdollinen poissaolo merkitään Helmiin

Toimintasuunnitelman tavoite:

- Puuttua poissaoloihin ajoissa syrjäytymisen ehkäisemiseksi.
- Tarjota selkeä toimintamalli niihin tilanteisiin, joissa oppilaan poissaolot ovat huolestuttavia.
- Luoda yhtenäinen järjestelmä poissaoloihin puuttumiseen oppilaille, huoltajille ja työntekijöille.
- Kehittää poissaoloja ehkäisevää työtä.
- Kehittää poissaoloja koskevaa verkostoyhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua ja oppilaan tehtävänä on huolehtia koulunkäynnistä työjärjestyksen mukaisesti.

Poissaoloihin puuttumisen mallin tarkoituksena on päästä puuttumaan mahdollisimman varhain poissaolojen taustalla oleviin ongelmiin yhdessä oppilaiden, huoltajien ja tarvittaessa viranomaisverkostojen kanssa. Pitkittyneet poissaolot voivat hankaloittaa opinnoissa etenemistä, vaikuttaa oppilaan kaverisuhteisiin ja pahimmillaan lisätä syrjäytymisen riskiä.

Opettaja/luokanvalvoja seuraa Helmin välityksellä poissaoloja päivittäin. Jos oppilas on luvatta poissa yhdenkin päivän tai jos selvitettyjä poissaoloja kertyy huolestuttavan paljon (esim. yhteensä viikon tuntimäärää vastaava määrä), opettaja on yhteydessä kotiin ja selvittelee tilannetta. Tarvittaessa sovitaan huoltajan kanssa koulun tukitoimista (opetusjärjestelyihin liittyvä tai oppilashuollollinen tuki).

Mikäli huoli oppilaan tilanteesta herää tai jos poissaolot jatkuvat, edetään **huolestuttavan koulusta poissaolon toimintasuunnitelman** mukaan. (Liite)

Ratkaisevaa ei aina ole poissaolotuntien määrä vaan poissaolojen kaava.

Huolestuttavan poissaolon toimintasuunnitelma päivitetään kouluilla lukuvuosittain.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Koulutapaturmilla tarkoitetaan oppilaalle koulumatkalla (=matka kotoa kouluun ja koulusta suoraan kotiin), koulussa muualla koulutuntien aikana koulutyötä suorittaessa tai koulun järjestämissä opettajan valvomisissa tilaisuuksissa sattunutta tapaturmaa. Kouluilla järjestetään myös eri järjestöjen toimintaa, joissa sattuneet tapaturmat eivät ole koulutapaturmia.

Tapaturmien ehkäisy kuuluu osaksi kokonaisvaltaista turvallisuuden edistämistä koulussa. Turvallisuussuunnittelun tulee pohjautua aina koulukohtaisten uhkatekijöiden selvittämiseen, jota edistetään jatkuvalla koulu- ja koulumatkatapaturmien seurannalla sekä säännöllisesti tehtävällä opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden tarkastuksella.

Opetushenkilöstön vastuulla on toteuttaa opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta tapaturmista ja turvallisuudesta. Lisäksi koulun johdon tulee huolehtia, että koulussa on riittävästi ensiaputaitoista henkilökuntaa, jotta toiminta hätätilanteessa on mahdollisimman tehokasta ja loukkaantunut henkilö saadaan mahdollisimman nopeasti hoitoon. Opettajien ja muun koulun henkilökunnan ensiaputaitoja ja näiden valmiuksien ylläpitämistä edistetään säännöllisillä koulutuksilla.

Suunnitelmallinen koulutapaturmien seuranta on suositeltavaa ja tuottaa tietoa suoraan kouluissa tehtävän ennaltaehkäisytyön tueksi.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä edellyttää päihteiden vastaisen työn kehittämistä koulu yhteisössä. Tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa päihteiden kanssa vaikeuksiin joutunut lapsi tai nuori ja puuttua tarkoituksenmukaisin keinoin hänen elämäntilanteeseensa.

Koulussa käsitellään päihteiden ja tupakkatuotteiden käytön terveydellisiä ja sosiaalisia vaikutuksia sekä riippuvuuden syntymistä ja merkitystä osana normaalia opetusta. Lisäksi järjestetään erillistä päihdevalistusta. Yleinen asennevaikuttaminen sekä itsetunnon ja elämänhallinnan vahvistamiseen tähtäävät keinot ovat keskeisiä päihteiden käyttöä ehkäiseviä toimia. Vanhempainilloissa/koko perheelle tarkoitetuissa tilaisuuksissa annetaan ajankohtaista tietoa päihdeasioista sekä vahvistetaan vanhemmuutta nuorten elämänhallintataitojen kehittämiseksi.

Alle 18-vuotiaiden päihteiden käyttöön puututaan aina. Kunnassa on laadittu päihdestrategia. Koulujen ja opiskeluhuollon henkilökuntaa koulutetaan päihteiden käytön tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen.

Tuntemattomien henkilöiden oleskeluun työpäivän aikana koulussa tai koulun alueella puututaan. Oppilaiden poissaoloja seurataan ja niihin puututaan välittömästi. Selittämättömät poissaolot, koulumenestyksen heikkeneminen, sekä käyttäytymisen ja ulkoisen olemuksen muutokset (välinpitämättömyys, passiivisuus tai korostunut vilkkaus, mielialavaihtelut, väsymys, hermostuneisuus) voivat liittyä päihteiden käyttöön.

Mitä varhaisemmassa vaiheessa puututaan päihteiden käyttöön, sitä suuremmat mahdollisuudet on vaikuttaa ja ehkäistä kierteen paheneminen. Aina epäilyn tai huolen herätessä opiskelija ohjataan terveydenhoitajalle tai asia otetaan esille opiskeluhoitoryhmässä, jossa suunnitellaan jatkotoimenpiteet. Vanhempiin otetaan yhteyttä ja tarvittaessa otetaan yhteyttä verkoston muihin toimijoihin. Avoin ja luottamuksellinen yhteistyö kotien kanssa päihdetilanteissa on tärkeää. Tarvittaessa järjestetään verkostokokouksia ja lapsi tai nuori ohjataan asianmukaiseen hoitoon.

Kuka tahansa voi tehdä lastensuojeluilmoituksen sosiaaliviranomaisille, jos on huolissaan lapsesta tai nuoresta. Laki velvoittaa opetus- ja oppilashuollon henkilöstöä lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Lastensuojeluilmoitus johtaa lapsen tai nuoren ja huoltajan tilanteen arviointiin ja tarvittaessa laajempaan lastensuojelun tarpeen selvitykseen.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset tehdään 1., 5. ja 8. luokilla. Vanhemmat kutsutaan aina mukaan tarkastuksiin ja tarkoitus on arvioida koko perheen hyvinvointia. Perheen, koulun ja kouluterveydenhuollon yhteistyötä vahvistetaan yhteisellä arvioinnilla oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan kaikki arvioinnissa esille tulevat asiat käydään läpi oppilaan ja vanhempien kanssa.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Kokonaisvastuu lapsen sairauden hoidosta ja lääkkeiden annosta on aina vanhemmilla. Vanhempien tehtävä on kertoa koulussa lapsen opettajalle ja avustajalle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Lapsen sairaus saattaa vaatia erityistoimenpiteitä, mutta erityisjärjestelyt on aina sovittava lapsi- ja perhekohtaisesti yhteisymmärryksessä kodin ja koulun kanssa.

Kun lapsella on vakava tai pitkäaikainen sairaus, on koulussa sovittava hoitoneuvottelu, johon osallistuvat vanhempien sekä opettajan ja avustajan lisäksi kouluterveydenhoitaja. Hoitoneuvottelussa tarkastellaan ja selvitetään lapsen selviytymistä koulussa ja hänen mahdollisesti vaatimiaan erityisjärjestelyjä sekä kirjataan hoitoneuvottelussa sovitut asiat. Kouluneuvotteluihin pyydetään paikalle kouluterveydenhoitaja ja tarvittaessa myös koululääkäri.

Hoitoneuvottelu sovitaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun lapsella on todettu vakava tai pitkäaikainen sairaus, joka vaikuttaa lapsen vointiin koulussa. Hoitoneuvottelua voi ehdottaa myös koulun henkilöstö kun lapsen voinnissa ja jaksamisessa tapahtuu havaittavia muutoksia. Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle koulussa tulee hätätilanne kuten epileptiakohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio.

Todistus erityisruokavalion tarpeesta -lomake on päivitetty vastaamaan valtakunnallista allergiaohjelmaa, joka korostaa terveyden tukemista. Pysyvistä erityisruokavalioidista, kuten keliakiaruokavaliosta ja diabeetikon ruokavaliosta sekä vaikeista ruoka-allergioista, täytetään todistus erityisruokavalion tarpeesta ruokailua varten. Lomake toimitetaan terveydenhoitajan kautta koulukeittiöön.

Kansallisen Allergiaohjelman mukaisesti lieviä oireita (ohimenevä suun kutina tai kirvely tai ihon punoitus) aiheuttavia ruoka-aineita ei tule enää hoitaa välttämällä vaan altistamalla ja vähitellen siedättämällä. Näin ollen lievistä allergiaa aiheuttavista ruoka-aineista ei enää laadita välttötodistusta. Uskonnollisista ja eettisistä ruokarajoituksista vanhemmat ilmoittavat erillisellä lomakkeella suoraan koulukeittiöön.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Pedagoginen tukitiimi

Koulu voi muodostaa pedagogisen tukitiimin, joka tukee oppimista, tunnistaa, ehkäisee ja lieventää oppimisen esteitä. Tukitiimi käy läpi lukuvuosittain koulun kaikkien opetusryhmien oppilaiden pedagogisen tuen tarpeen. Tiimi suunnittelee, ohjaa ja seuraa oppilaiden saaman pedagogisen tuen toteutumista. Tukitiimin käytössä on oppilaiden pedagoginen tukilomake. Tukitiimi käsittelee oppilaiden pedagogiset arviot ja selvitykset. Tukitiimin kokouksista laaditaan vapaa muistio. Tukitiimin kokoonpano ja toiminta määritetään koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Tukitiimin jäseniä voivat esimerkiksi olla oppilaan/opetusryhmän opettaja, laaja-alainen erityisopettaja, yläkouluissa opinto-ohjaaja sekä tarvittaessa apulaisrehtori, s2-opettaja, opetuksen/oppilashuollon työntekijöitä.

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Oppilasta opettavat opettajat laativat pedagogisen arvion. Tarvittaessa hyödynnetään oppilashuollon asiantuntijoiden konsultaatiota, jotta saadaan käsitys oppilaan kokonaistilanteesta. Päätetty ajankohta tehostetun tuen aloittamisesta, jatkamisesta tai päättymisestä kirjataan pedagogiseen arvioon ja suositeltavaa olisi, että ajankohta kirjattaisiin myös oppilaan oppilashallinto-ohjelmaan.

Tehostetun tuen pedagogiset tavoitteet ja toimet suunnitellaan oppimissuunnitelmaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa. Mikäli tehostetun tuen antamisesta huolimatta oppilaan kehitys ei etene toivotulla tavalla, aloitetaan pedagogisen selvityksen valmistelu erityisen tuen päätöstä varten.

Oppilasta opettavat opettajat valmistelevat pedagogisen selvityksen. Pedagogiset arviot ja selvitykset käsitellään tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä oppilashuollon henkilöstön kanssa joko pedagogisissa tiimeissä tai konsultoiden.

Oppilashuoltohenkilö arvioi, tarvitaanko pedagogisten tukitoimien lisäksi myös oppilashuollollista tukea tai selvitystä, esim. psykologisia tai lääketieteellisiä tutkimuksia, sosiaalista selvitystä tai koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin ohjaamista. Erityisen tuen pedagogiset tavoitteet ja toimet suunnitellaan HOJKSiin yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa.

PEDAGOGINEN TUKITIIMI	Kokoontuminen ja kokoonpano	Tehtävät	Kirjaaminen	Muuta huomioitavaa
Kokoontuu säännöllisesti koulun tarpeiden mukaan	<ul style="list-style-type: none"> ko. ryhmän opettaja laaja-alainen erityisopettaja oppilaanohjaaja tarvittaessa rehtori, apulaisrehtori, s2-opettaja, opetuksen/oppilashuollon työntekijöitä Kirjaaja on koululla nimetty kolmiportaisen tuen ohjaava opettaja. 	<ul style="list-style-type: none"> Oppimisen tukeminen, oppimisen esteiden tunnistaminen, lieventäminen ja ehkäisy. Käy läpi lukuvuosittain koulun kaikkien opetusryhmien oppilaiden pedagogisen tuen tarpeen. Suunnittelee, ohjaa ja seuraa oppilaiden saaman pedagogisen tuen toteutumista. Käytössä oppilaista pedagoginen tukilomake. Käsittelee oppilaiden pedagogiset arviot ja selvitykset. 	Vapaamuutoinen muistio	Toimenpiteitä tarvitsevat yksittäisen oppilaan terveyteen tai hyvinvointiin liittyvät asiat tuodaan joko tietylle oppilashuollon työntekijälle tai monialaisen asiantuntijaryhmän käsittelyyn.

Yhteistyö joustavan perusopetuksen yhteydessä

Hakeuduttaessa JOPO-luokalle oppilaat valitaan oppilaan ja huoltajan yhteisen hakemuksen sekä oppilaan haastattelun perusteella. Oppilaan koulunkäynnin tilanne kartoitetaan haettaessa. Oppilasta opettavat opettajat laativat tarvittaessa pedagogisen arvion tai pedagogisen selvityksen. Opettajien on mahdollista pyytää konsultaatiota oppilaan asioissa kootun asiantuntijaryhmän muilta jäseniltä saadakseen kattavan kuvan oppilaan kokonaistilanteesta. JOPO -luokalla opiskelevalla oppilaalla on saatavissa koulun oppilashuoltopalvelut.

Yhteistyötä oppilaan, huoltajan, JOPO -opettajan ja mahdollisten muiden tarvittavien oppilashuoltohenkilöiden kesken toteutetaan oppilaalle laadittuun oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjattujen toimien mukaisesti. Huoltajan tuki nuorelle on onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Opettaja toimii tiiviissä yhteistyössä muiden oppilaan koulunkäyntiä tukevien yhteistyötahojen kanssa.

Yhteistyö sairaalaopetuksen yhteydessä

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua.

Oppilaalla on omassa koulussaan käytössä kaikki koulun tukitoimet kolmiportaisen tuen mukaisesti. Mikäli oppilaan kohdalla opetus järjestetään oman koulun sijasta sairaalaopetuksessa, toteutetaan siirtyminen oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan, opetuksen järjestäjän, sairaalaopetusyksikön ja erikoissairaanhoidon moniammatillisessa yhteistyössä.

Sairaalaopetus on erikoissairaanhoidon yhteydessä annettavaa perusopetusta avo- ja osasto-oppilaille. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio.

Sairaalaopetuksessa tuetaan oppilaan koulupolkua. Nivelvaiheyhteistyö oppilaan oman koulun kanssa korostuu tulo- ja paluuvaiheessa. Oppilaan tukitoimien ja opetuksen järjestämiseksi järjestetään sairaalaopetuksen koordinoimana sekä tulo- että paluuvaiheessa verkostopalaveri, johon kootaan tarvittava oppilashuollollinen asiantuntijaryhmä. Oppilaan tulee voida palata siihen opetukseen, johon oppilas osallistui ennen siirtymistä sairaalaopetukseen.

Oppilashuollon tuki kurinpitorangeistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle jolle on määrätty kurinpitorangeistus tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Koulu huolehtii tiedonkulusta kodin ja koulun välillä sekä kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän oppilaan tuen saannin varmistamiseksi.

Määräaikaisesta erottamisesta päättää suomenkielinen varhaiskasvatus- ja opetuslautakunta. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltävässä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa lautakunnassa, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää kirjallista oppilaan tai huoltajan suostumusta. Ennen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamista tulee koollekutsujan sopia oppilaan ja tarvittaessa huoltajan kanssa asiantuntijaryhmän kokoonpanosta.

Koulut määrittelevät itse koulukohtaisen toimintakulttuurin. Se voi olla mm. konsultaatioajan järjestämistä opettajille oppilashuoltoryhmän kokoontumisen yhteydessä. Opettaja voi myös suoraan olla yhteydessä asiantuntijoihin ryhmän kokoamiseksi. Asiantuntijaryhmä kootaan (opettaja tai muu oppilashuollon jäsen, jolle asia kuuluu) kun tarvitaan monialaista näkökulmaa ja osaamista oppilaan tuen varmistamiseksi. Huoltajien on oltava läsnä tai huoltajilta/oppilaalta tulee olla suostumus asian käsittelystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Vastuuhenkilö (koolle kutsuja) tiedottaa opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitut järjestelyt tarvittaville henkilöille, esim. rehtorille. Koolle kutsu tulee olla kirjattuna koulun sopimalla tavalla (Helmi- viesti). Monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksen aluksi hankitaan oppilaan/huoltajan kirjallinen suostumus tapaamiselle ja läsnäolijoille.

MONIALAINEN ASIANTUNTIJA-RYHMÄ	Kokoontuminen ja kokoonpano	Tehtävät	Kirjaaminen	Muuta huomioitavaa
<p>Kokoontuu tapauskohtaisesti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kokoonpano vaihtelee riippuen käsiteltävän oppilaan/oppilasryhmän asiasta • mahdollisuuksien mukaan oppilas itse ja huoltaja • ne oppilashuollon/ opetuksen työntekijät, jotka ovat saaneet luvan ja joiden tehtäviin ensisijaisesti kuuluu käsiteltävän asian hoitaminen • asian käsittelyyn on mahdollista pyytää neuvoa ja konsultaatiota asiantuntijoilta • mahdollisesti muita asiantuntijoita ja oppilaan kanssa työskenteleviä henkilöitä 	<p>Prosessi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yksittäisen oppilaan/ opetusryhmän tuen tarpeen selvittäminen ja oppilashuollon palvelujen järjestäminen. • Oppilaan asian hoitaakseen ottanut työntekijä (opettaja/ oppilashuollon työntekijä) on yhteydessä oppilaaseen ja huoltajaan, kertoo huolestaan ja pyytää lupaa asian käsittelyyn monialaisessa asiantuntijaryhmässä • Oppilaalle ja huoltajalle tarjotaan mahdollisuus olla paikalla asian käsittelyssä. • Asiaa hoitavalla työntekijällä tulee olla oppilaan ja huoltajan kirjallinen lupa tai allekirjoitettu suostumuslomake 	<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmä valitsee keskuudestaan kirjaaajan, joka kirjaa sovitut asiat kunnan word-pohjaiseen oppilashuoltokertomukseen. • Oppilashuoltokertomukseen saa tutustua työntekijä, joka on osallistunut asian käsittelyyn. • Oppilashuoltokertomus säilytetään paperiversiona koulun arkistossa. • Yksittäisistä oppilaan oppilashuoltokertomuksista muodostuu oppilaan oppilashuoltokertomari • Koulun rehtori vastaa koulun oppilashuoltokisteristä. 	<p>Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alanikäistä lastaan käyttämästä oppilashuollon palveluja.</p> <p>Oppilaalla on oikeus kieltää huoltajaa osallistumasta asiansa käsittelyyn, jos syy on painava. Arvion tekee sos. ja terv.alan ammattihenkilö.</p> <p>Asiaa hoitavalla työntekijällä on seuraavat tiedot, jos huoltaja/oppilas ei ole itse paikalla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan hoidollinen tilanne: mahdollinen tokerto-hoitava ja tutkiva taho ja oppilaan saamat hoidolliset palvelut, terapiat, lääkitykset • viimeisimmät asiantuntijalausunnot • perusturvan antama tuki oppilaalle/ perheelle

		oppilaan asian käsittelyyn. <ul style="list-style-type: none"> • Työntekijä kutsuu työryhmän koolle. • Paikalla ovat ne asiantuntijat, joiden läsnäoloon oppilas ja huoltaja ovat antaneet suostumuksensa. 		
OPPILASHUOLLON TYÖNTEKIJÄN KONSULTOINTI	Kokoontuminen ja kokoonpano	Tehtävät	Kirjaaminen	Muuta huomioitavaa
Säännöllisesti, etukäteen sovitun aikataulun mukaisesti esim. 1 krt/vko.	<ul style="list-style-type: none"> • yksittäiset opetuksen/oppilashuollon työntekijät keskenään 	<ul style="list-style-type: none"> • Opettajan on mahdollista konsultoida oppilashuollon työntekijää/ muuta asiantuntijaa asiassa, joka koskee oppilasryhmän tai yksittäisen oppilaan terveydentilaa/ hyvinvointia. • Konsultointi tehdään työntekijöiden keskenään sopimalla ajalla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kouluilla ei kirjaamisvelvoitetta ellei sovitaisiin suunnitelmallisista jatkotoimenpiteistä. 	

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Oppilashuollon keskeisistä yhteistyötahoista perheneuvola, nuorisotoimi, nuorten hyvinvointiasema ja lastensuojelu on kuvattu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa.

Erikoissairaanhoidossa tehdään oppilaille neurologisia ja neuropsykologisia jatkotutkimuksia perusterveydenhuollon lääkärin läheteellä. Läheteen tekee useimmiten koululääkäri koulupsykologin lausunnon perusteella. Sairaalan foniatriit ja puheterapeutit tekevät myös tarvittaessa tutkimuksia ja antavat lausuntoja koulunkäynnin ja opetuksen suunnittelua ja järjestämistä varten.

Tunne-elämän tutkimus ja hoidon tarpeen arviointi sekä hoito tapahtuu Jorvin lastenpsykiatrian poliklinikalla, nuorisopsykiatrisella poliklinikalla ja Jorvin sairaalan lasten ja nuorisopsykiatrian osastoilla. Päästäkseen lastenpsykiatrisen poliklinikan asiakkaaksi, huoltajan on varattava lapselleen aika terveystieteidenkeskukseen tai koululääkärille. Lääkäri kirjoittaa tarvittaessa lähetteen yleensä oppilashuoltotyöryhmän jäsenen (koulupsykologin tai koulukuraattorin) lausunnon perusteella. Nuorisopsykiatrisen hoidon piiriin pääsee lääkärin lähetteellä.

Lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmä palvelee lapsia ja nuoria perusopetusikäisistä aina nuoriin aikuisiin asti. Ryhmän tavoitteena on tarjota lisäapua lapsen ja nuoren tilanteen selvittelyssä silloin, kun

- 1) lapsi tai nuori tarvitsee lisätutkimuksia perusturvassa tai erikoissairaanhoidossa
- 2) erikoissairaanhoidon palautteita on tarve käsitellä moniammatillisesti
- 3) lapsen tai nuoren kokonaistilanne vaatii hallintokuntarajat ylittävää yhteistyötä.

Kuntoutustyöryhmässä on edustus seuraavista ammattiryhmistä ja -alueista: lääkäri, puheterapia, toimintaterapia, fysioterapia, lastensuojelu ja oppilashuolto.

Koulu tekee yhteistyötä poliisin kanssa tarpeen mukaisesti tilanteissa, joissa oppilaan turvallisuus on vaarantunut. Yhteistyötä ohjaavat koulun toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Keskeistä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä on varmistaa oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Oppilaalla, huoltajilla ja jokaisella oppilasta tukevalla taholla on selkeä kuva siitä, miten ja kenen kanssa oppilaan asioita edistetään. Toimivan yhteistyön lähtökohtana on oppilaan, perheen ja toimijoiden keskinäinen arvostus. Yhteistyötä toteutetaan dialogisin keinoin. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Oppilashuollon toimijat ja niiden toimintaperiaatteet on kuvattu Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa. Yksittäistä oppilasta koskevassa oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä. Asian käsittely yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöllisellä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia koulun ulkopuolisia tahoja tai oppilaan läheisiä. Tällaisia koulun ulkopuolisia tahoja tai henkilöitä voivat olla esim. erikoissairaanhoidon tai lastensuojelun edustaja, lapselle läheinen sukulainen tai tukihenkilö. Oppilaan/huoltajan kirjallinen suostumus pyydetään liitteenä olevalla lomakkeella.

Oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta on tärkeää jakaa tietoa huoltajien ja niiden toimijoiden kanssa, jotka tukevat oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Mikäli oppilasta tuetaan koulun ulkopuolisten toimijoiden taholta (esim. lastensuojelu, erikoissairaanhoido), yhteistyön ja tiedon jakamisessa on hyvä hyödyntää mm. verkostotapaamisia kokonaistilanteen kartoittamiseksi. Tarkoituksena on koota oppilaan tukemisen kannalta keskeiset toimijat yhteen. Näin voidaan välttää mm. päällekkäisiä tukitoimia ja suunnitella oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisimmat toimet hänen tukemisekseen. Keskeistä on sopia yhdessä työnjaosta jatkotoimenpiteiden suhteen sekä seuraava tapaaminen seurannan varmistamiseksi. Verkostotapaamisten koollekutsumisen työnjaosta sovitaan koulun oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän kesken.

Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä suunnitellaan yhteistyössä oppilaiden kanssa. Oppilashuoltosuunnitelman laatimiseen osallistuvat myös oppilaskunnan edustajat. Luokkien yhteisöllistä hyvinvointia käsiteltäessä voidaan tehdä oppilaille kyselyitä ja kutsua oppilaita mukaan oppilashuoltoryhmään.

Vanhemmilta kerätään tietoa ja mielipiteitä luokkien ja kouluyhteisön toiminnasta vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa ja kyselyiden avulla. Suomenkielinen varhaiskasvatus- ja opetuslautakunta on linjannut, että huoltajia edustavat koulujen koti-

ja kouluyhdistysten edustajat, kun kouluilla laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva lukuvuosittainen suunnitelma.

Yksilökohtaisen oppilashuoltotyön suunnittelu tapahtuu aina yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa. Koulu tiedottaa monipuolisesti oppilashuollon käytännöistä ja oppilashuoltopalveluihin hakeutumisen periaatteista.

Oppilashuoltoryhmä tekee yhteistyötä koulun oppilaskunnan edustajien kanssa luokkakohtaisesti sekä oppilaskunnan hallituksen kanssa koko koulun tasolla. Koulun koti- ja kouluyhdistyksen edustajat voivat osallistua yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitteluun.

8.5.2. Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 8. Oppilashuolto](#)

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma liitetään koulun lukuvuosittaisen suunnitelman liitteeksi ja siihen sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut
2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat
  1. Yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
  2. Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
  3. Yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
  4. Yhteistyö ja käytännöt kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
  5. Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä
  6. Järjestyssäännöt
  7. Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
  8. Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
  9. Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden pähteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
  10. Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet
  11. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
    1. Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
    2. Edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
    3. Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
    4. Yhteistyö huoltajien kanssa
    5. Yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
    6. Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
    7. Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi
  12. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

1. Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
  2. Johtamisen periaatteet, yhteistyö ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
  3. Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
  4. Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
  5. Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
  6. Toimintavalmiuksien harjoittelu
  7. Suunnitelman arviointi ja päivittäminen
3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen
1. Pedagogisen oppilashuoltotiimin toiminta
  2. Kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi
  3. Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
  4. Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa
  5. Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
  6. Oppilashuollon tuki kurinpitorangeistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
  7. Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
  8. Oppilashuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys
  9. Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi.
4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa
1. Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
  2. Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen
1. Seurannasta vastuussa oleva taho koulussa
  2. Seurattavat asiat
  3. Käytettävät menetelmät
  4. Aikataulu
  5. Seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille

9. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä](#)

Oppilaiden kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus nähdään kasvun, luovuuden ja oppimisen voimavarana ja sitä hyödynnetään koko koulun toiminnassa. Kielitietoisessa koulussa jokainen opettaja on koulun kielen ja oman oppiaineensa kielen opettaja.

Koulut voivat verkostoitua eri toimijoiden kesken ja hyödyntää omaa lähiyhteisöä. Autenttisuus oppimisessa lisääntyy, kun pyydetään vierailijoita järjestöistä ja muista sidosryhmistä sekä hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa osuutta kulttuurisen osaamisen ja kokemuksellisuuden kautta. Tavoitteena on monikielisyuden tukeminen, arvostaminen ja kulttuurinen dialogi. Kulttuurienvälinen vuorovaikutus tuottaa uutta kulttuuria ja on siten dynaaminen prosessi.

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaisia kasvatus- ja oppimistavoitteita. Oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä tuetaan mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen ja oman katsomusaineen opetuksella. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuurista.

Kirkkonummen suomenkielisissä peruskouluissa opetuskieli on suomi. Opetuksen tukena voidaan käyttää tukiviittomia puheen ohella. Oppilaille voidaan järjestää myös omankielistä tukea eri oppiaineissa. Oppilaille voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

Kirkkonummen kouluissa pidetään arvossa yhteistyötä, keskinäistä ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta tukevaa kulttuuria.

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä](#)

Kouluissa arvostetaan saamen kieltä alkuperäiskansan omana äidinkielenä. Saamenkielistä oppilasta tuetaan ja rohkaistaan oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseen sekä osallistumaan oman äidinkielen opetukseen. Perusopetusta täydentävää saamen kielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan joko lähiopetuksena tai verkko-opetuksena. Kirkkonummen kunta on päättänyt, että se vastaa saamen kielellä oman äidinkielen opetusta saavien oppilaiden opetuksen järjestämiseen liittyvistä matkakustannuksista.

9.2. Romanit

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä](#)

Kirkkonummen kouluissa huomioidaan romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetusta täydentävää romanikielen opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan joko lähiopetuksena tai verkko-opetuksena. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

9.3. Viittomakieliset

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä](#)

Kirkkonummella ei järjestetä viittomakielistä opetusta, koska kunnassa ei ole yhtään perusopetusikäistä oppilasta, jonka äidinkieli olisi viittomakieli.

Joillakin oppilailla käytetään tukiviittomia puheen tukena tai puhetta korvaavana kommunikointimenetelmänä, samoin kuten esim. PCS-kuvia, nopeaa piirtämistä.

9.4. Muut monikieliset oppilaat

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä](#)

Monikielisten oppilaiden kaikessa opetuksessa otetaan huomioon oppilaan tausta ja lähtökohdat, aikaisempi kouluhistoria, äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika. Opetus järjestetään niin, että oppilas saa parhaan mahdollisen tuen opiskelulle ja siten tasavertaiset lähtökohdat jatko-opintoihin. Maahanmuuttajaoppilaiden koulupolku on kuvattu alla olevassa kaaviossa.

Kirkkonummen kunta järjestää keskitetysti perusopetukseen valmistavaa opetusta, joka on tarkoitettu niille oppilaille, joiden suomen kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä perusopetuksen luokassa opiskeluun. Opetus kestää pääsääntöisesti yhden lukuvuoden, mutta oppilas voi siirtyä perusopetukseen omaan lähikouluunsa jo aikaisemminkin.

Suomi äidinkielenä ja kirjallisuus –oppimäärän sijaan monikieliselle oppilaalle opetetaan joko kokonaan tai osin suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –oppimäärän mukaisesti, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärä voidaan vaihtaa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärään, kun oppilas on saavuttanut edellytykset sen oppimäärän mukaiseen opiskeluun.

Monikielisille oppilaille laaditaan tarvittaessa oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelmassa kerrotaan oppilasta koskevista mahdollisista erityisjärjestelyistä, tuesta ja suomen kielen kehitymisestä. Oppimissuunnitelmaan asetetut tavoitteet auttavat oppilasta etenemään opinnoissaan ja antavat tarpeellista tietoa oppilasta opettaville opettajille. Tarvittaessa oppilaalle voidaan tehdä opinto-ohjelma, jonka mukaan oppilas voi edetä vuosiluokkiin sitomattomasti.

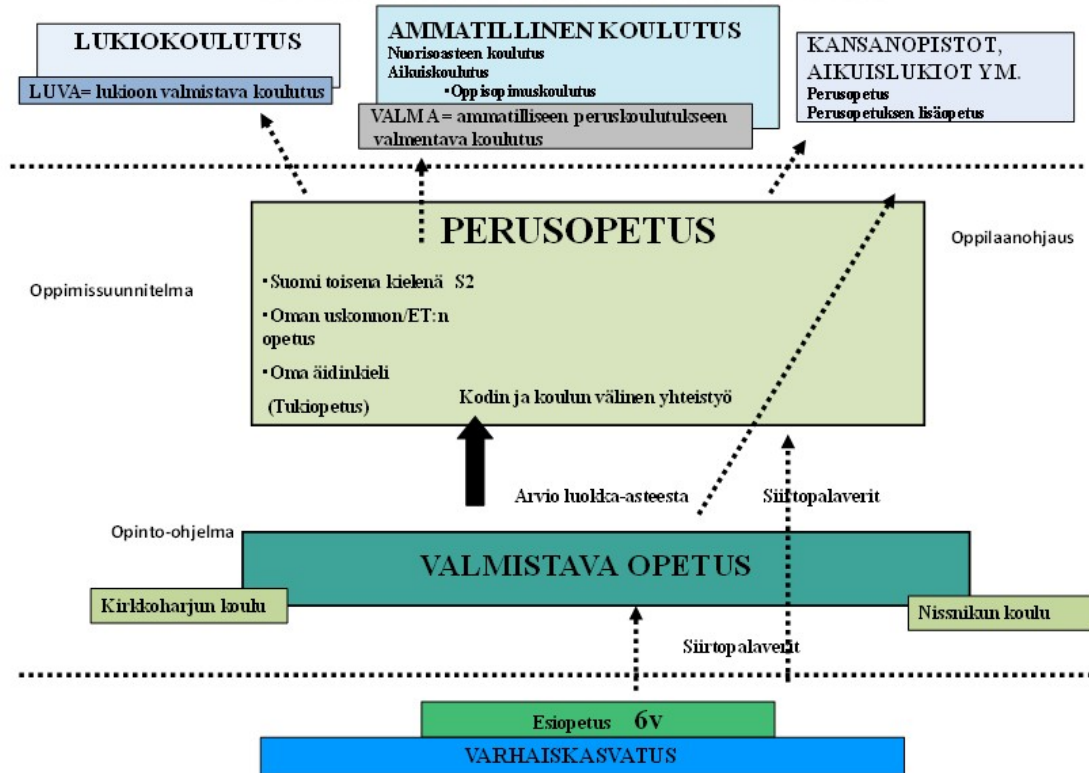
Kesken perusopetuksen maahan tulleiden opetuksessa huomioidaan vasta kehittyvä suomen kielen taito. Kunkin oppiaineen opettajan tulee valita, mitä keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä oppilaan on ensisijaisesti omaksuttava.

Monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Heitä rohkaistaan käyttämään osaamistaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kirkkonummen kunta järjestää oman äidinkielen opetusta useissa eri kielissä.

Monikielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja joustavia arviointitapoja. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kokonaistilanne ja hän saa osoittaa oppimistaan monin eri tavoin.

Perheiden kanssa tapahtuvaa yhteydenpitoa helpottamaan käytetään tarvittaessa tulkkipalveluita joko paikan päällä tapahtuvana tai etätulkkauksena.

MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN POLKU

10. Kaksikielisen opetuksen järjestäminen

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 10. Kaksikielinen opetus](#)

10.1. Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 10. Kaksikielinen opetus](#)

Kielikylpykielen opetus

Kielikylpy on vieraan kielen omaksumisen malli, jossa kieltä käytetään opetuksen välineenä oppilaalle luonnollisissa yhteyksissä ja mielekkäissä tilanteissa. Kielikylpyopiskelun yleistavoitteena on toiminnallinen kielitaito. Tavoitteena on, että oppilas selviytyy kielikylpykielellä erilaisista viestintätehtävistä: käyttää kieltä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ilmaisee tunteita, mielipiteitä ja asenteita sekä välittää ja hankkii tietoa kielikylpykielellä.

Opetuksessa pyritään käyttämään erilaisia oppimistapoja kuten yksilötyöskentelyä ja pari- ja ryhmätyöskentelyä sekä tehdään erilaisia projekteja. Lisäksi osallistutaan tarjolla oleviin, kohdekieleen liittyviin hankkeisiin. Projekteja pyritään tekemään myös koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa. Mahdollisuuksien mukaan vierailaan koulun ulkopuolella ja kutsutaan vierailijoita oppimisen elävöittämiseksi.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti saatavilla olevaa materiaalia. Opettajan tuottaman oppimateriaalin ohella käytetään ruotsin kielen oppikirjoja kielikylpyopetukseen soveltuvien osien. Lisäksi opetuksessa voidaan käyttää ruotsinkielistä ja pohjoismaista sosiaalista mediaa, musiikkia, oheislukemistoja, sanoma- ja aikakauslehtiä, elokuvia ja dokumentteja sekä tietoverkkoja.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä

- kts tuntijako

Muiden aineiden opetus koulun opetuskielellä

- kts tuntijako

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

1.- 2.luokilla koulun opetuskieltä opettavan opettajan tulee harjoittaa ja seurata oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Kielikylpyoppilaiden äidinkielen opetus alkaa vasta kolmannella luokalla, ja sen takia opettajan on hyvä olla tietoinen siitä, että opetus pitää aluksi olla hyvin konkreettista, ja ,että osaamisen taso on yleensä aluksi alhaisempi, mikä näkyy sitten arvioinnissa. Erot tasoittuvat kuitenkin kuudenteen luokkaan mennessä.

Arviointi on samanlaista niin kielikylpyoppilaille kuin muillakin oppilaille.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Kielikylpyoppilaille on oikeus ruotsinkieliseen erityisopettajaan. Heillä on oikeus saada erityisopetustunteja ja tukea oppimiseen ruotsin kielellä.

Lisäksi heillä on oikeus saada tukea myös suomenkielisissä oppiaineissa.

10.2. Paikallisesti päätettävät asiat

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 10. Kaksikielinen opetus](#)

Kaksikielistä opetusta (ruotsin kieli) järjestetään Kirkkonummella Gesterbyn (vuosiluokat 1-6) sekä Kirkkoharjun (vuosiluokat (7-9) kouluissa.

Kaksikielisen opetuksen yleiset tavoitteet kaikilla vuosiluokilla

Kaksikielinen opetus (kielikylpy) on vieraan kielen omaksumisen malli, jossa kieltä käytetään opetuksen välineenä oppilaalle luonnollisissa yhteyksissä ja mielekkäissä tilanteissa. Kielikylpyopiskelun yleistavoitteena on toiminnallinen kielitaito. Tavoitteena on, että oppilas selviytyy kielikylpykielellä erilaisista viestintätehtävistä: käyttää kieltä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ilmaisee tunteita, mielipiteitä ja asenteita sekä välittää ja hankkii tietoa kielikylpykielellä. Kielikylpykieli ruotsi on oppilaiden toinen opiskelukieli äidinkielen lisäksi kaikilla ala- ja yläkoulun vuosiluokilla. Kielikylpyopetuksen tavoitteet ovat yhtenevät eri vuosiluokilla, lukuun ottamatta ensimmäisen- ja toisen vuosiluokan äidinkielen tavoitteita.

Oppilaaksi oton periaatteet

Kaksikielinen opetus on tarkoitettu ensisijaisesti Kirkkonummella asuville suomenkielisille lapsille. Oppilaaksi oton periaatteet;

- oppilas on ollut kielikylpyesikoulussa, ruotsinkielisessä esiopetuksessa, kielikylpykoulussa, ruotsinkielisessä koulussa Suomessa tai ulkomailla
- ellei oppilaalla ole näitä taustoja, todennetaan lapsen ruotsinkielentaito haastattelemalla oppilasta, haastattelutilaisuudessa on mukana tuleva luokanopettaja ja toinen kielikylpyopettaja, ja siinä tarkastellaan oppilaan kielitaitoa ja taitotasoltaan ikätasoon kuuluvaa käyttäytymistä.

Soveltuvuuskokeita ei käytetä, ainoastaan haastatteluja ellei oppilas täytä oppilaaksi otton periaatteita.

Työtavat ja oppimateriaalit

Opetuksessa käytetään monipuolisesti saatavilla olevaa materiaalia. Opetuksessa pyritään käyttämään erilaisia oppimistapoja aina yksilötyöskentelystä, pari- ja ryhmätyöskentelyä ja tehdään erilaisia projekteja. Osallistutaan tarjolla oleviin, kieleen liittyviin hankkeisiin. Projekteja pyritään tekemään yhteistyössä myös koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa. Myös itsenäistä työskentelyä sovelletaan. Mahdollisuuksien mukaan vierailaan koulun ulkopuolella ja kutsutaan vierailijoita kouluun oppimisen elävöittämiseksi. Opettajan tuottaman oppimateriaalin ohella käytetään ruotsin kielen oppikirjoja kielikylpyopetukseen soveltuvin osin. Lisäksi opetuksessa voidaan käyttää ruotsinkielistä ja pohjoismaalaista sosiaalista mediaa, musiikkia, oheislukemistoja, sanoma- ja aikakauslehtiä, elokuvia ja dokumentteja sekä tietoverkkoja.

Arviointi

Oppilaan työskentelyä arvioidaan koko lukuvuoden ajan kaikissa opiskelutilanteissa. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja aktiivisuuteen sekä erilaisten tehtävien ja kokeiden suorittamiseen. Kirjallisin kokein mitataan oppilaan sanastoa, kielen rakenteiden hallintaa, luetun ja puhutun kielen ymmärtämistä. Oppilasta kannustetaan lisäksi itsearviointiin ja jatkuvan näytön merkitystä painotetaan. Tavoitteena on, että oppilas kehittyy kielitaidossaan siten, että hän saavuttaa opetussuunnitelman tavoitteet eri oppiaineissa.

Tavoitteet ja sisällöt:

1.luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

- selviytyy yksinkertaisista vuoropuheluista ja viestintätilanteista ja tunnistaa tavallisimpia koulussa käytettäviä sanoja (L1) (L2)
- kuuntelee keskittyen, haluaa, rohkenee ja osaa ilmaista itseään suullisesti (L1)
- oppii tuntemaan kirjaimet ja niiden oppimiseen liittyviä käsitteitä kuten äänne, kirjain, sana sekä lause ja teksti (L1) (L2)
- ymmärtää ison ja pienen alkukirjaimen käyttötilanteet (L1) (L4) (L5)
- oppii kirjoittamaan pieniä viestejä ruotsin kielellä (L1) (L2) (L4)
- ymmärtää harjoittelun ja säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen näiden taitojen kehittämisessä (L4) (L6)
- oppii kuuntelemaan kirjallisuutta niin, että hän sen avulla tutustuu kirjakieleen, hänen sanaja ilmaisuvaramonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat (L1) (L2)
- tutustuu ruotsinkieliseen kulttuuriin sekä tapoihin kirjallisuuden ja juhlatraditioiden kautta (L1) (L2) (L4) (L5)

1.luokan ruotsin kielen keskeiset sisällöt

- lukemisen ja kirjoittamisen päivittäistä harjoittelua
- äänne - kirjain vastaavuuden runsasta harjoittelua: äänneiden ja kirjainten yhdistämistä sanoiksi, kielellisen tietoisuuden kartoittamista
- oikeinkirjoituksen harjoittelua sanatasolla
- tekstin ymmärtämistä, parantaviin strategioihin tutustumista ja tottumista niiden käyttämiseen, keskeisten asioiden löytäminen tekstistä ja päätelmien tekeminen luetusta
- luettavan liittäminen omiin kokemuksiin ja tietoihin kielestä ja ympäröivästä tekstistä
- kirjainmuotojen harjoittelua niin, että kirjoittamisen rytmi löytyy, isojen ja pienten tekstauskirjainten käytön harjoittelua
- suullista ilmaisua erilaisissa viestintätilanteissa, osallistumista pari- ja luokkakeskusteluihin
- kuullun, nähdyn ja koetun työstämistä kerronnan ja leikin avulla
- monipuolista kirjallisuuteen tutustumista, opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien; satuihin, runoihin, kertomuksiin ja sarjakuviin tutustumista mahdollisuuksien mukaan myös elokuvina, kuunnelmina ja teatterina
- kirjaston käytön harjoittelua
- koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin tutustumista

1.luokan äidinkielen tavoitteet

- osaa keskustella ja tehdä päätelmiä kuulemistaan kirjoista (L1) (L2) (L4) (L5) (L7)
- osaa erottaa kuullun mielikuvitustekstin ja tietotekstin toisistaan (L1) (L2) (L3) (L5)
- löytää synonyymeja ja vastakohtia tavallisimmille suomen kielen sanoille (L1) (L4)
- sanavaraston kartuttamista ryhmäaihepiireittäin tukien kielikylpyopetuksen aihepiirejä (L1) (L2) (L4) (L5)
- vuorovaikutustilanteissa toimimista, draamaa (L2) (L5) (L6) (L7)

1.luokan äidinkielen sisällöt

- oppilas tutustuu monipuolisesti kirjallisuuteen kuunnellen
- sanavaraston rikastuttamista; synonyymeja, vastakohtia sanontoja
- opettajan lukemiseen keskittyvää kuuntelemista ja keskustelua
- juhlaperinteisiin tutustumista laulaen, leikkien ja keskustellen
- harjoitellaan käsitteitä
- monipuolisen itseilmaisun ja keskittyneen kuuntelun harjoittelua
- leikit ja pelit

2.luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

- oppilas oppii tarkkailemaan lukemistaan ja luetun ymmärtämistään (L1) (L4) (L5)
- oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa, hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy (L1) (L2) (L4)
- tottuu tekstejä kuunnellessaan, lukiessaan ja kirjoittaessaan tarkastelemaan kielen merkityksiä ja muotoja (L1) (L4)
- oppii vähitellen omaa tekstiä kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä (L1) (L4) (L5)
- osaa lukea sujuvasti ja ymmärtää tekstin sisältöä (L1) (L4)
- oman tekstin tuottamista, selkeitä, ymmärrettäviä lauseita, juonellisia tarinoita (L4) (L5)
- pyrkii käyttämään ruotsinkieltä aktiivisesti ja monipuolisesti (L2) (L6) (L7)
- osallistuu keskusteluun ilmaisemalla omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään (L2) (L6) (L7)
- selostaa havaintoja, tapahtumia ja tarinoita (L1) (L2) (L6) (L7)
- laajentaa aktiivisesti sanavarastoaan (L1) (L2) (L4) (L6)
- kykenee keskustelemaan luetuista kirjoista ja kertomaan niistä muille (L1) (L2) (L4) (L7)
- tutustuu käsitteisiin päähenkilö, tapahtuma-aika ja paikka sekä juoni (L1) (L2) (L4)

2.luokan ruotsin kielen keskeiset sisällöt

- ruotsin kielen käyttö itsensä ilmaisemiseen
- etenemistä kohti outojen, pitkien sanojen tunnistamista
- oikeinkirjoituksen harjoittelua lausetasolla
- opettelee etsimään tietoa erityyppisistä ikäkaudelleen sopivista lähteistä
- keskustelua ja tehtäviä luetusta tekstistä
- sujuvan lukemisen harjoittelua
- lauseiden lopetusmerkkeihin tutustumista ja niiden käytön harjoittelua omissa teksteissä
- tutustuu koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin

2.luokan äidinkielen tavoitteet

- sanavaraston kartuttamista ryhmäaihepiireittäin tukien kielikylpyopetuksen aihepiirejä (L1) (L4) (L5)
- vuorovaikutustaitojen harjoittelua (L2) (L7)
- kuuntelee keskittyen ja eläytyen tilanteen mukaan (L1) (L2) (L6)
- osallistuu keskusteluun ilmaisemalla omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään (L1) (L2) (L7)
- kykenee keskustelemaan luetuista kirjoista ja kertomaan niistä muille (L1) (L2) (L4) (L7)
- tutustuu käsitteisiin päähenkilö, tapahtuma-aika ja paikka sekä juoni (L1) (L2) (L4)

2.luokan äidinkielen sisällöt

- dramatisointia, pantomiimia ja improvisointia
- juhlaperinteisiin tutustumista laulaen, leikkien, keskustellen
- harjoitellaan käsitteitä
- opettajan lukemiseen keskittyvää kuuntelemista ja keskustelua kuullun perusteella
- leikit ja pelit

3. luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

- pyrkii käyttämään ruotsin kieltä aktiivisesti (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L6) (L7)
- pystyy omaksumaankin opiskeltavia asioita ruotsin kielellä (L1) (L2) (L3) (L4) (L5)
- ymmärtää yleiskielellä tapahtuvaa ilmaisua ja selviytyy sosiaalisista kohtaamisista ja viestintätilanteista (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L7)
- kykenee kertomaan omista ja itselleen tärkeistä asioista (L1) (L2) (L4) (L5) (L7)
- lukee sujuvasti ja ymmärtää pääasiat sekä tekstin kannalta olennaiset yksityiskohdat (L1) (L2) (L3) (L4) (L5)

- tottuu tarkkailemaan ja arvioimaan itseään lukijana (L1) (L2) (L5)
- oppii valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin (L1) (L2) (L4) (L5)
- harjoittelee itsenäistä tiedonhankintaa (L1) (L4) (L5)
- tutustuu ruotsinkieliseen kulttuuriin eri oppimisympäristöissä (L1) (L2) (L4) (L5) (L6)
- tutustuu oppimisstrategioihin (L1) (L4) (L5)

3. luokan ruotsin kielen keskeiset sisällöt

- tarkan ja päättelevän kuuntelemisen harjoittelua
- sanavaraston kartuttamista
- oikeinkirjoituksen ja oikeakielisyyden harjoittelua
- sanajärjestys
- vokaalien ja konsonanttien tunnistamista
- adjektiivieihin, verbeihin ja substantiiveihin tutustumista
- lauseiden ja tekstien tuottamista
- sujuvan kirjoittamisen harjoittelua eri menetelmin
- esitelmien tekemisen harjoittelua
- ruotsinkieliseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin tutustumista
- koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin tutustumista

3.luokan äidinkielen tavoitteet

- opetellaan lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikkaa (L1) (L4) (L5)
- harjoittelee tavuttamista (L1) (L2) (L4) (L5)
- sanavaraston kartuttamista, oppilaiden arkeen liittyvää sanastoa (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L6)
- pystyy kirjoittamaan lauseita ja lyhyitä tekstejä (L1) (L2) (L4) (L5)
- harjoittelee välimerkkien käyttöä (L1) (L2) (L4) (L5)
- ymmärtää lukemaansa tekstiä (L1) (L2) (L4) (L5)
- pystyy ilmaisemaan itseään luovasti (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L6) (L7)

3. luokan äidinkielen sisällöt

- tavutusharjoittelua
- aakkostamisen vahvistaminen
- suomenkieliseen kaunokirjallisuuteen kuuluviin kirjoihin tutustumista, perehtymistä ja kuvaamista eri menetelmin
- vokaalit ja konsonantit, lyhyen ja pitkän vokaalin sekä kaksoiskonsonantin harjoitusta
- sanaluokkien vahvistamista; substantiivit, adjektiivit ja verbit
- synonyymit ja vastakohtat
- omat tuotokset; erilaisten puhe-esitysten ja kirjoitetun tekstin tuottamista
- vuorovaikutustaidot erilaisten viestintätilanteiden ja puhe-esitysten harjoittelua
- draama- harjoittelua

4.luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

- myönteinen asenne ruotsin kielen käyttöön (L1) (L2) (L7)
- käyttää ruotsin kieltä aktiivisesti (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L6) (L7)
- pystyy omaksumaan opiskeltavia asioita ruotsin kielellä (L1) (L2) (L3) (L4) (L5)
- ymmärtää yleiskielellä tapahtuvaa ilmaisua ja selviytyy sosiaalisista kohtaamisista ja viestintätilanteista (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L7)
- kykenee kertomaan itselleen tärkeistä asioista (L1) (L2) (L4) (L5) (L7)
- pystyy toistamaan kuulemansa omin sanoin (L1) (L2) (L4) (L5)
- lukee sujuvasti ja ymmärtää pääasiat sekä tekstin kannalta olennaiset yksityiskohdat (L1) (L2) (L4) (L5)
- pystyy tarkkailemaan ja arvioimaan itseään lukijana (L1) (L2) (L5)
- osaa valita sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin (L1) (L2) (L4) (L5)

- harjoittelee itsenäistä tiedonhankintaa (L1) (L4) (L5)
- tutustuu ruotsinkieliseen kulttuuriin eri oppimisympäristöissä (L1) (L2) (L4) (L5) (L6)
- harjoittelee oppimisstrategioiden käyttöä (L1) (L4) (L5)

4.luokan ruotsin kielen keskeiset sisällöt

- kuulemansa toistamista eri tavoin
- sanavaraston kartuttamista, synonyymit ja vastakohtat
- oikeinkirjoituksen ja oikeakielisyyden harjoittelua
- sanajärjestys
- oppii kiinnittämään huomiota vokaalien ja konsonanttien kirjoitusasuun
- jo opittujen sanaluokkien vahvistamista
- lauseiden ja tekstien tuottamista
- sujuvan kirjoittamisen harjoittelua eri menetelmin
- esitelmien tekemisen harjoittelua yksin ja ryhmissä
- ruotsinkieliseen kirjallisuuteen ja kulttuuriin tutustumista
- koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin tutustumista

4.luokan äidinkielen tavoitteet

- pystyy ilmaisemaan itseään luovasti (L1)(L2)(L3)(L4)(L5)(L6)(L7)
- lukemisen vahvistamista (L1) (L2) (L4) (L5)
- osaa tavuttaa (L1) (L2) (L4) (L5)
- sanavaraston kartuttamista (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L6)
- pystyy kirjoittamaan tekstejä (L1) (L2) (L4) (L5)
- pystyy käyttämään välimerkkejä (L1) (L2) (L5)
- sisäistää lukemaansa tekstiä (L1) (L2) (L4) (L5)
- pystyy toistamaan kuulemansa ja lukemansa omin sanoin (L1) (L2) (L4) (L5)

4.luokan äidinkielen sisällöt

- suomenkieliseen kaunokirjallisuuteen kuuluviin kirjoihin tutustumista, perehtymistä ja kuvaamista eri menetelmin
- vahvistaa välimerkkien käyttöä; piste, kysymysmerkki, huutomerkki, pilkku ja vuorosanaviiva
- vokaalit ja konsonantit, lyhyen ja pitkän vokaalin sekä kaksoiskonsonantin harjoitusta
- sanaluokkien harjoitleminen
- synonyymit ja vastakohtat
- erilaisten puhe-esitysten ja kirjoitetun tekstin tuottamista
- erilaisten viestintätilanteiden harjoittelua

5. luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

- myönteinen asenne ruotsin kielen käyttöön (L1) (L2) (L3) (L7)
- laajentaa ja monipuolistaa kielikylypykielen käyttöä sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa ympäristöissä (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L6) (L7)
- oppilas käyttämään luovuuttaan ja ilmaisee itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä - ja esitystilanteissa (L1) (L2) (L4) (L5)
- oppilasta sujuvoittaa monilukutaitoaan ja kehittämään oppimisstrategioitaan (L1) (L2) (L4) (L5) (L6) (L7)
- tutustuu ikäkaudelleen sopivaan ruotsinkieliseen kirjallisuuteen (L2) (L4) (L5)
- kehittää edelleen oikeinkirjoitustaitoaan (L1) (L2) (L4) (L5)
- käyttää kielitaitoaan tiedonhankinnassa (L1) (L5)
- syventää kielentuntemustaan (L1) (L2) (L4) (L5)
- laajentaa sana- ja käsitevarastoaan (L1) (L2) (L4) (L5) (L6) (L7)
- hallitsee oikeinkirjoituksen pääpiirteet (L1) (L2) (L4) (L5)

5. luokan ruotsin kielen keskeiset sisällöt

- suullisen kielitaidon käyttäminen eri tilanteissa
- vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä
- opetellaan rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä
- harjoitellaan löytämään olennainen ja tärkeä eri lähteistä
- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät
- harjoitellaan erilaisten ikätasolle sopivien tekstien sujuvaa lukemista
- harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita
- laajennetaan sanavarastoa
- kirjoitelmat, referaatit, asiatekstien tuottaminen
- sanaluokkien tunnistaminen ja oikeaoppinen käyttäminen
- opetellaan verbien taipuminen kaikissa aikamuodoissa
- kerrataan lauseoppi; virke, päälause, sivulause, pilkku, lopetusmerkit
- sanajärjestys
- kuullun ja luetun tiivistäminen omin sanoin
- koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin tutustumista

5. luokan äidinkielen tavoitteet

- ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstien ymmärtämisen strategioita (L1) (L2) (L4) (L5)
- vahvistaa kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa (L1) (L2) (L4) (L5)
- opastaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarastoaan (L1) (L2) (L4) (L5) (L6) (L7)
- pystyy käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintätilanteissa (L1) (L2) (L3) (L4) (L5)

5. luokan äidinkielen sisällöt

- verbien taipuminen kaikissa aikamuodoissa
- nominien taipuminen sijamuodoissa
- sanaluokat
- vahvistetaan lauseoppia
- opitaan lauseenjäsenet
- kerrataan lauseoppi; virke päälause, sivulause, pilkku, lopetusmerkit
- harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita
- keskeisten lauseenjäsenten tehtävät, predikaatti ja subjekti
- yhdyssanat
- vahvistaa taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä

6. luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

- myönteinen asenne ruotsinkielen käyttöön (L1) (L2) (L3) (L7)
- aktiivinen ruotsin kielen käyttö (L2) (L3) (L4) (L5) (L6)
- laajentaa ja monipuolistaa kielikykykielen käyttöä sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa ympäristöissä (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L6) (L7)
- pystyy käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa (L1) (L2) (L5)
- sujuvoittaa monilukutaitoaan ja kehittää oppimisstrategioitaan (L1) (L2) (L3) (L4) (L5) (L6) (L7)
- tutustuu ikäkaudelleen sopivaan ruotsinkieliseen kirjallisuuteen (L2) (L4) (L5)
- kehittää edelleen oikeinkirjoitustaitoaan (L1) (L2) (L4) (L5)
- käyttää kielitaitoaan tiedonhankinnassa (L1) (L5)
- syventää kielentuntemustaan ja laajentaa sana- ja käsitevarastoaan (L1) (L2) (L4) (L5) (L6) (L7)

6.luokan ruotsin kielen keskeiset sisällöt

- suullisen kielitaidon käyttäminen eri tilanteissa
- vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä
- opetellaan rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä
- harjoitellaan löytämään olennainen ja tärkeä eri lähteistä
- harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät
- erilaisten ikätasolle sopivien tekstien sujuvaa lukemista
- harjoitellaan edelleen tekstinymmärtämisen strategioita sanavarastoa kartuttaen
- kirjoitelmat, referaatit, asiatekstien tuottamista
- sanaluokkien tunnistaminen ja oikeaoppinen käyttäminen
- vahvistetaan verbien taipuminen kaikissa aikamuodoissa
- kerrataan lauseoppi; virke, päälause, sivulause, pilkku, lopetusmerkit
- sanajärjestys
- vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä
- koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin tutustumista

6.luokan äidinkielen tavoitteet

- sujuvoittaa lukutaitoaan (L1) (L2) (L4) (L5)
- käyttää eri strategioita tekstien ymmärtämiseen (L1) (L2) (L4) (L5)
- vahvistaa edelleen kirjoitetun kielen, rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa (L1) (L2) (L4) (L5)
- laajentaa sana- ja käsitevarastoaan (L1) (L2) (L4) (L5) (L6) (L7)
- sujuvoittaa kielen tuntemustaan (L1) (L2) (L4) (L5)
- tutustuu ikäkaudelle sopivaan kirjallisuuteen (L2) (L4) (L5)
- pystyy käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa (L1) (L2) (L4) (L5)

6.luokan äidinkielen sisällöt

- kirjoitelmat, referaatit, asiatekstien tuottaminen
- sanaluokkien oikeaoppinen käyttäminen
- verbien taipuminen kaikissa aikamuodoissa
- nominien taipuminen sijamuodoissa
- vahvistetaan oikeinkirjoitusta
- vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä

Luokilla 7-9 äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ovat kielikylvyssä samat kuin ei-kaksikielisen opetuksen äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet.

7.luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

Kuullun ja luetun ymmärtäminen:

- Oppilas ymmärtää ikäiselleen kirjoitettua tietotekstiä; erottaa siitä keskeisen sisällön.
- Oppilas ymmärtää ja tulkitsee ruotsinkielistä tekstiä.
- Oppilas ymmärtää selkeää yleiskielistä puhetta.

Puhuminen ja kirjoittaminen

- Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, selostaa, kertoa ja kuvailla tutun tai opitun asian.
- Oppilas osaa ilmaista ja perustella mielipiteensä.
- Oppilas kuvailee omia arkikokemuksiaan, havaintojaan ja kokemuksiaan.
- Oppilas tuntee oikeinkirjoitussäännöt sana- ja lausetasolla.

Kulttuurinen osaaminen

- Oppilas tuntee ruotsin kielen aseman Suomessa ja tutustuu suomenruotsalaiseen kulttuuriin.

7.luokan ruotsin kielen keskeiset sisällöt

Luetunymmärtäminen

Tietotekstien lukeminen

- Tutustutaan eri oppiaineiden opiskelua tukevia aiheita käsitteleviin tietoteksteihin sanaston rikastuttamiseksi.
- Tutustutaan erilaisiin lukuteknikoihin, tärkeiden asioiden erottamiseen tekstistä.

Kirjallisuus

- Tutustutaan pohjoismaiseen kaunokirjallisuuteen.
- Luetaan, kuunnellaan ja käsitellään monipuolisesti kaunokirjallisia teoksia ja erilaisia tekstejä.

Kirjoittaminen, puhuminen ja vuorovaikutus

- Oppilas ilmaisee mielipiteensä ja perustelee kantansa (keskustelu, mielipidekirjoitus, arvostelu).
- Oppilas selostaa tutun tai opitun asian, kuvailee arkielämän tilanteita, kertoo tarinoita (referaatti, koevastaus, yhteenveto, uutisteksti, suullinen esitys, kertomus).
- Oppilas rohkaistuu käyttämään kielikylpykieltä eri tilanteissa sekä luokassa (paritehtäviä, haastatteluja, dramatisointia) että arkielämässä koulun ulkopuolella.

Arviointi

Välttävän osaamisen kuvaus:

- Oppilaan asenne kielikylpykieltä kohtaan on myönteinen.
- Oppilas pyrkii itse käyttämään kielikylpykieltä eri tilanteissa.
- Oppilas ymmärtää välttävästi kirjoitettua asiatekstiä (esim. sanomalehti, kaunokirjallisuus).
- Oppilas hahmottaa tekstistä ja puheesta keskeisen sisällön.

Hyvän osaamisen kuvaus:

- Oppilas ilmaisee ajatuksiaan kielikylpykielellä kirjoittaen ja puhuen.
- Oppilas pystyy osallistumaan tuttua aihepiiriä käsittelevään keskusteluun ja perustelee mielipiteensä.
- Oppilas tuntee oikeinkirjoitussäännöt ja osaa soveltaa niitä.
- Oppilas osoittaa mielenkiintoa kielikylpykieltä kohtaan.
- Oppilas käyttää aktiivisesti kielikylpykieltä eri tilanteissa.

8. luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

Kuullun ja luetun ymmärtäminen:

- Oppilas ymmärtää tietotekstiä, sanomalehtiartikkeleita ja selkeää yleiskielistä puhetta.
- Oppilas erottaa asiatekstistä keskeisen sisällön.
- Oppilas tekee päätelmiä ja arvioi lukemaansa.
- Oppilas ymmärtää ja tulkitsee kaunokirjallista tekstiä.

Puhuminen ja kirjoittaminen

- Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, selostaa, kertoa ja kuvailla tutun tai opitun asian.

- Oppilas osaa kirjoittaa tiivistelmän tietotekstistä.
- Oppilas osaa ilmaista ja perustella mielipiteensä.
- Oppilas käyttää hyväkseen erilaisia tietolähteitä.
- Oppilas kuvailee omia kokemuksiaan ja havaintojaan puhuen ja kirjoittaen.
- Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä lähteitä käyttäen.
- Oppilas tuntee oikeinkirjoitussäännöt sana- ja lausetasolla.
- Oppilas puhuu kieltä luontevasti ja ääntää oikein.

Kulttuurinen osaaminen

- Oppilas tuntee ruotsin kielen aseman Suomessa ja tuntee suomenruotsalaisen kulttuurin erityispiirteitä.

8.luokan ruotsin kielen keskeiset sisällöt

Luetun ja kuullun ymmärtäminen

Tietotekstien lukeminen

- Sanaston rikastuttamiseksi tutustutaan kielikylpykielellä opiskeltavien aineiden aiheita käsitteleviin tietoteksteihin ja dokumentteihin sekä perehdytään ajankohtaisiin aiheisiin.

Kirjallisuus

- Tutustutaan ruotsinkieliseen/pohjoismaiseen kaunokirjallisuuteen.
- Luetaan, kuunnellaan ja käsitellään monipuolisesti kaunokirjallisia teoksia ja erilaisia tekstejä.

Kirjoittaminen, puhuminen ja vuorovaikutus

- syvennetään 7.luokalla opittua: työstetään omia tekstejä kirjoitusprosessin eri vaiheissa apuvälineitä käyttäen (kirjoitelma, mielipidekirjoitus, kirjallisuusaine, arvostelu, asiateksti)
- käytetään kielikylpykieltä luontevasti eri tilanteissa sekä koulussa että arkielämässä koulun ulkopuolella.
- dramatisointia ja improvisointia, videointia ja puheilmaisuuden harjoittelua.

Kulttuurinen osaaminen

- Syvennetään suomenruotsalaiseen kulttuuriin tutustumista.

Arviointi

Välttävän osaamisen kuvaus:

- Oppilaan asenne kielikylpykieltä kohtaan on myönteinen.
- Oppilas pyrkii itse käyttämään kielikylpykieltä eri tilanteissa.
- Oppilas ymmärtää välttävästi kirjoitettua asiatekstiä (esim. sanomalehti, kaunokirjallisuus).
- Oppilas hahmottaa tekstistä ja puheesta keskeisen sisällön.
- Oppilas tuottaa ymmärrettävää tekstiä lähteitä hyväksi käyttäen.

Hyvän osaamisen kuvaus:

- Oppilas ilmaisee ajatuksiaan kielikylpykielellä kirjoittaen ja puhuen.
- Oppilas pystyy osallistumaan tuttua aihepiiriä käsittelevään keskusteluun ja perustelee mielipiteensä.
- Oppilas tuntee oikeinkirjoitussäännöt ja osaa soveltaa niitä.
- Oppilas osoittaa mielenkiintoa kielikylpykieltä kohtaan.
- Oppilas käyttää aktiivisesti kielikylpykieltä eri tilanteissa.
- Oppilas tuottaa sujuvaa tekstiä lähteitä hyväksi käyttäen.
- Oppilas lukee kielikylpykielellä kokonaisia teoksia ja osaa tulkita niitä.

9. luokan ruotsin kielen keskeiset tavoitteet

Kuullun ja luetun ymmärtäminen:

- Oppilas ymmärtää tietotekstiä, sanomalehtiartikkeleita ja selkeää yleiskielistä puhetta.
- Oppilas erottaa asiatekstistä tai kuulemastaan esityksestä keskeisen sisällön.
- Oppilas tekee päätelmiä ja arvioi lukemaansa.
- Oppilas ymmärtää ja tunnistaa tekstiin kätkeytyvät arvot ja mielipiteet.
- Oppilas tunnistaa erilaisia tekstilajeja.
- Oppilas ymmärtää ja tulkitsee kaunokirjallista tekstiä.

Puhuminen ja kirjoittaminen

- Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, selostaa, kertoa ja kuvailla tutun tai opitun asian.
- Oppilas osaa kirjoittaa tiivistelmän tietotekstistä.
- Oppilas osaa ilmaista ja perustella mielipiteensä.
- Oppilas käyttää hyväkseen erilaisia tietolähteitä.
- Oppilas kuvailee omia kokemuksiaan ja havaintojaan puhuen ja kirjoittaen.
- Oppilas tuottaa sekä tietotekstiä että kuvitteellisia tarinoita.
- Oppilas tuntee oikeinkirjoitussäännöt sana- ja lausetasolla.
- Oppilas puhuu luontevasti ja ääntää oikein.

Kulttuurinen osaaminen

- Oppilas tuntee suomenruotsalaisen kulttuurin erityispiirteitä.
- Oppilas tutustuu Ruotsin ja muiden pohjoismaiden oloihin ja kulttuuriin.

9.luokan ruotsinkielen keskeiset sisällöt

Luetun ja kuullun ymmärtäminen

Tietotekstien lukeminen

- Sanaston rikastuttamiseksi tutustutaan kielikylpykielillä opiskeltavien aineiden aiheita käsitteleviin tietoteksteihin ja dokumentteihin sekä perehdytään ajankohtaisiin aiheisiin.

Kirjallisuus

- Tutustutaan suomenruotsalaiseen kaunokirjallisuuteen.
- Tutustutaan ruotsalaiseen ja pohjoismaalaiseen kirjallisuuteen.
- Luetaan, kuunnellaan ja käsitellään monipuolisesti kaunokirjallisia teoksia ja erilaisia tekstejä.

Kirjoittaminen, puhuminen ja vuorovaikutus

- Tutustutaan Ruotsin sekä muiden pohjoismaiden yhteiskunnallisiin oloihin, elämänmuotoon ja kulttuuriin sekä ajankohtaisiin asioihin.
- Syvennetään aikaisemmin opittua: työstetään omia tekstejä (kirjoitelma, mielipidekirjoitus, kirjallisuusaine, arvostelu, asiateksti, raportti, työhakemus) kirjoitusprosessin eri vaiheissa apuvälineitä käyttäen
- Käytetään kielikylpykieltä luontevasti eri tilanteissa sekä koulussa että arkielämässä koulun ulkopuolella.

Arviointi

Välttävän osaamisen kuvaus:

- Oppilaan asenne kielikylpykieltä kohtaan on myönteinen.
- Oppilas pyrkii itse käyttämään kielikylpykieltä eri tilanteissa ja puhuu ymmärrettävästi.
- Oppilas ymmärtää välttävästi kirjoitettua asiatekstiä (esim. sanomalehti, kaunokirjallisuus).
- Oppilas hahmottaa tekstistä ja puheesta keskeisen sisällön.

- Oppilas osaa käyttää kieltenopiskelussa tarpeellisia apuvälineitä ja työstää tuottamaansa tekstiä kirjoitusprosessin aikana.
- Oppilas tuottaa ymmärrettävää tekstiä lähteitä hyväksi käyttäen.

Hyvän osaamisen kuvaus:

- Oppilas ymmärtää kirjoitettua ja puhuttua kielikylpykieltä erilaisissa arkielämän tilanteissa.
- Oppilas käyttää itse kielikylpykieltä opiskellessaan sekä arkielämän tilanteissa.
- Oppilas ymmärtää kirjoitettua asiatekstiä (esim. sanomalehti, kaunokirjallisuus).
- Oppilas ilmaisee ajatuksiaan sujuvasti kielikylpykielellä kirjoittaen ja puhuen.
- Oppilas tuottaa itse sekä tietotekstiä että kuvitteellisia tarinoita.
- Oppilas esiintyy/ pitää esitelmän kielikylpykielellä.
- Oppilas pystyy osallistumaan tuttua aihepiiriä käsittelevään keskusteluun ja osaa perustella mielipiteensä.

Lisäksi arvioinnissa huomioidaan:

- Oppilaan aktiivisuus ja osallistuminen keskusteluun oppitunneilla
- Oppilaan suoriutuminen annetuista kotitehtävistä
- Oppilaan työskentelytaidot ja kyky suhteuttaa ajankäyttö tehtävän vaativuuteen
- Projektien osalta vaikuttavat myös: tehtävien loppuun saattaminen annetussa ajassa ja oppilaan tuotteliaisuus.

11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus](#)

Kirkkonummen kunta ei ole hakenut järjestämislupaa erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvan perusopetuksen järjestämiseksi.

12. Valinnaisuus perusopetuksessa

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:](#) [Luku 12. Valinnaisuus perusopetuksessa.](#)

12.1. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:](#) [Luku 12. Valinnaisuus perusopetuksessa](#)

Opetuksen järjestäjä voi osoittaa paikallisessa tuntijaossa kaikki tai osan näistä tunneista suoraan taide- ja taitoaineiden yhteisiin oppimääriin ilman oppilaan valintaa. Näin meneteltäessä laaditaan opetussuunnitelma kunkin taide- ja taitoaineen osalta ottaen huomioon ko. oppiaineen paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelman perusteissa määritely oppiaineen rakenne.

Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi yhteisten taide- ja taitoaineiden opinnoiksi. Mikäli taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, laaditaan näiden tuntien muodostamille syventäville opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla niitä tarjotaan (ks. kohta [paikallisesti päätettävät asiat](#) luvussa 12). Opintojen nimi määrittyy ko. yhteisen taide- tai taitoaineen mukaisesti (esim. käsityön syventävät opinnot). Mikäli oppilaalle tarjottava kokonaisuus koostuu useammasta taide- ja taitoaineesta, sen nimestä ilmenee, mistä kaikille yhteisistä taide- ja taitoaineista opinnot muodostuvat.

Tuntien määrän ja sijoittelun eri vuosiluokille on päättänyt opetuksen järjestäjä. Tuntijako löytyy opetussuunnitelman luvusta 1. 4.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset kurssit ja kurssien laajuudet vuosiluokittain

8. lk 2vvt

9. lk 2vvt

Tässä kyseessä on kaksi erillistä valintaa, joista toinen valitaan 7. luokalla 8. luokalle ja toinen 8. luokalla 9. luokalle.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta.

Tämä tarkoittaa, **ettei taide- ja taitoaineiden valinnaisista opinnoista tule erillistä arviota lukuvuositodistukseen tai päättötodistukseen, vaan ne arvioidaan osana kaikille yhteisten taide- ja taitoaineiden oppimääriä.**

12.2. Valinnaiset aineet

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin:](#) [Luku 12. Valinnaisuus perusopetuksessa](#)

Valinnaisten aineiden perustaksi vuosiluokille 5-9 on otettu opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen taidot. Yhteiselle valinnaisainetarjottimelle Edison-oppimisalustalle eri osaamisalueiden alle koulut ovat kirjanneet oppiaineysteistyönä suunniteltuja soveltavia kursseja. Nämä tarkentuvat koulujen lukuvuosisuunnitelmassa. Valinnaiskurssipankki toimii innovatiivisten ideoiden jakajana ja tukee opettajien yhteistyötä.

Osa valinnaisten tunneista käytetään oppilaiden valintaan perustuvaan painotettuun opiskeluun. Jokainen valinnainen aine muodostaa oppimäärän, joka siten myös arvioidaan omana oppiaineenaan. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistuksiin nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. **Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.** Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytyt”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytyt”.

12.3. Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 12. Valinnaisuus perusopetuksessa](#)

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät on kuvattu kunnan kieliohjelmassa. Se löytyy luvusta 1.4. Kieliohjelma.

12.4. Paikallisesti päätettävät asiat

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 12. Valinnaisuus perusopetuksessa](#)

Valinnaiset aineet

Perusopetuksen valinnaisten aineiden tehtävä on syventää oppimista, laajentaa

opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa.

Soveltavilla valinnaisilla edistetään oppiaineiden välistä yhteistyötä.

Kirkkonummen kunnan valinnaiset aineet:

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen
2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
4. Monilukutaito
5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
6. Työelämätaidot ja yrittäjyys

7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Valinnaisten kurssien laajuudet vuosiluokittain:

5. lk 1 vvt,

6. lk 1vvt,

7. lk 1vvt,

8. lk 2vvt, 1 vvt, 1 vvt,

9. lk 2vvt, 1vvt.

Tässä 8. luokalla alkava 2vvt:n ja toinen 1 vvt:n valinta jatkuu 9. luokalle.

Valinnaisten kurssien muodostamisessa painotetaan ensisijaisesti oppiaineysteistyön kautta muodostettuja soveltavia kurseja.

Kursseilla on tavoitteena edistää laaja-alaista osaamista oppiaineysteistyön ja oppiainesisältöjen kautta.

Seuraavassa esitellään Kirkkonummen valinnaiset aineet ja niiden tavoitteet sekä muutamia kurssiesimerkkejä. Varsinaiset kurssit sisältöineen muokkautuvat koulukohtaisesti oppilaiden kiinnostuksen ja koulujen resurssien mukaan. Kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Tavoitteet:

- Oppilas oppii tekemään itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.
- Oppilas oppii näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.
- Oppilas oppii tunnistamaan oman tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan.

2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Tavoitteet:

- oppilas kehittää sosiaalisia taitojaan sekä oppii ilmaisemaan itseään ja näkemyksiään monipuolisesti ja vastuullisesti eri ympäristöissä ja tilanteissa
- Oppilas oppii tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä kohtaamaan arvostaen vieraita kulttuureita
- oppilas harjaantuu tulkitsemaan taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä

3. Itsestä huolehtiminen ja arjentaidot

Tavoitteet:

- Oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistäviä ja sitä haittaavia tekijöitä, turvallisuuden merkitystä, sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.
- Oppilas kehittää kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun.
- Oppilas harjaantuu kestävä elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.
- Oppilas osaa käyttää teknologiaa vastuullisesti ja pohtii siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

4. Monilukutaito

Tavoitteet:

- Oppilas oppii tulkitsemaan tilanteisiin ja kulttuuriin sidoksissa olevaa kieltä, symboleja, numeroita, graafisia esityksiä, kuvia, liikkuvaa kuvaa ja ääntä käyttäviä tekstejä ja osaa myös itse tuottaa merkityksiä niiden avulla.
- Oppilas oppii suunnittelemaan tiedonhakuja, arvioimaan lähteitä, erittelemään ja tulkitsemaan tekstejä, avaamaan käsitteitä ja ymmärtämään niiden välisiä suhteita.
- Oppilas harjaantuu organisoimaan työskentelyään, tuottamaan tekstejä, valitsemaan kuhunkin tilanteeseen tarkoituksenmukaisia ilmaisutapoja ja -välineitä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta sekä muokkaamaan tuotoksiaan.

5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tavoitteet:

- Oppilas ymmärtää tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittää käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa
- Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä
- Oppilas oppii hahmottamaan tieto- ja viestintäteknologian merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä yksilön ja yhteisön kannalta globaalissa maailmassa.

6. Työelämätaidot ja yrittäjyys

Tavoitteet:

- Oppilas harjaantuu työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti.
- Oppilas oppii työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.
- Auttaa opiskelijaa hahmottamaan työelämää ja sen vaatimia valmiuksia sekä ohjaa tiedostamaan omat oikeudet ja velvollisuudet työelämässä.
- Oppilas saa valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan.
- Ohjaa ymmärtämään työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet, sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Tavoitteet:

- Vahvistaa oppilaan kiinnostusta kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan
- Vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja
- Opettaa vastuullista suhtautumista kestävä tulevaisuuden rakentamiseen ja ympäristön suojeluun
- Opettaa arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia
- Oppia suunnittelu-, neuvottelu-, sovittelu- ja ristiriitojen ratkaisutaitoja sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Oppilaiden osallisuus

Koulujen oppilaskunnat, oppilaiden edustajina osallistuvat valinnaiskurssien suunnitteluun yhteistyössä opettajien kanssa.

Kunnan valinnaiskurssipankki

Kunnassa kootaan valinnaiskurssipankki Edisoniin, mikä sisältää kaikki tarjotut valinnaiskurssit sisältöineen ja arviointiperusteineen. Näin saamme kaikki hyvät ja innovatiiviset ideat käyttöön koko kunnassa.

13. Uusi tekstikappale

14. Vuosiluokat 1-2

14.1. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

SIIRTYMINEN ESIOPETUKSEEN JA ESIOPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN

ESIOPETUSTA EDELTÄVÄ KEVÄT – KESÄ

TOIMINTA	AJANKOHTA	TOTEUTUS	VASTUUHENKILÖ	KIDSALLISTUJA	PVM
esiopetusinfo huoltajille	tammikuu	alueelliset infotilaisuudet	palveluohjaajat	huoltajat, palveluohjaajat, päiväkodin johtajat, varhaiskasvatuksen psykologi, esiopetuksen kuraattori	
palveluohjaus huoltajille	tammikuu	Tiedotetaan esiopetukseen ilmoittautumisesta kunnan internetsivuilla ja virallisessa ilmoituslehdessä.	varhaiskasvatuksen suunnittelija		
esiopetukseen ilmoittautuminen	helmikuu	sähköinen (tai manuaalinen) ilmoittautuminen	huoltajat		
esiopetuksessa mahdollisesti tukea tarvitsevien lasten kartoittaminen alueilla	maaliskuu	Sopivan ryhmän ja tuen tarpeen suunnittelu yhteistyössä huoltajien kanssa sekä tutustumiskäynti lapsen kotiin.	palveluohjaaja	palveluohjaaja, lehtot, päiväkodin johtajat, lapsi ja huoltajat	
lapsivalinnat ja esiopetusryhmien muodostaminen	maalis-huhtikuu	Tehdään lapsivalinnat ja muodostetaan esiopetusryhmät.	palveluohjaaja ja päiväkodin johtajat	palveluohjaaja, päiväkodin johtajat, lehtot	
esiopetusryhmien tukiresurssien päättäminen	maalis-toukokuu	Suunnitellaan ja päätetään esiopetustyhmiin tukiresurssit.	erityispäivähoito-koordinaattori	resurssiryhmä	
esiopetustiedote huoltajille	huhti-toukokuu	Esiopetustiedote lähetetään huoltajille esiopetuspäätöksen mukana.	palveluohjaajat	palvelusihteerit	
oman äidinkielen ylläpito-opetukseen ilmoittautuminen	huhtikuu	sähköinen ilmoittautuminen	huoltajat		
tiedonsiirtopalaverit varhaiskasvatuksesta esiopetukseen	huhtikuu	Siirretään lapsen tiedot Lapsen varhaiskasvatuksen yhteenveto-lomakkeen	esiopetuksen opettaja	esiopetuksen opettaja ja lastentarhanopettaja, tarvittaessa lehto,	

		<p>pohjalta tulevaan esiopetusyksikköön. Huoltajat voivat halutessaan osallistua tiedonsiirtopalaveriin. Mikäli esiopetukseen siirtyvän lapsen tilanteessa on yksilöllisen oppilashuollon tarvetta, siirretään tieto erikseen sovitusti oppilashuollon henkilöstölle. Tiedonsiirto tapahtuu huoltajien luvalla. Opetuksen kannalta välttämätön tieto voidaan siirtää ilman huoltajan lupaa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat ja Kasvun kansiot siirretään esiopetukseen</p>		päiväkodin johtaja	
yksilökohtaiset tiedonsiirtopalaverit	toukokuu	Tarvittaessa järjestetään yksilökohtainen tiedonsiirtopalaveri.	lastentarhanopettajat	huoltajat, lastentarhanopettaja,	opettaja,
esiopetukseen tutustuminen	touko-kesäkuu	Järjestetään lapsille ja huoltajille tutustuminen esiopetuksen toimintaan, oppimisympäristöön ja henkilökuntaan.	päiväkodin johtaja	lapset, huoltajat, päiväkodin johtaja, esiopetuksen opettaja ja muu henkilökunta, lelto	
tutustumiskäynti lapsen kotiin	kesä-elokuu	Tarjotaan perheelle mahdollisuus opettajan	esiopetuksen opettaja	lapsi ja huoltajat, esiopetuksen opettaja,	

		tutustumiskäyntiin lapsen ja perheen kotiin. Tapaaminen voidaan järjestää myös esiopetusyksikössä.		tarvittaessa lelto	
tarina lapsesta	kesä-elokuu	Annetaan huoltajille kotitehtäväksi tehdä kuvatarina lapsesta lapsen Kasvun kansioon liitettäväksi.	esiopetuksen opettaja	huoltajat	
palveluohjaus huoltajille	kesäkuu	Tiedotetaan kouluvalmiusarviosta ja valmistavasta opetuksesta kunnan internetsivuilla.	erityispäivähoidon johtajasta erityisopetuksen koordinaattorit sekä perusopetuksen moku-koordinaattori		

ESIOPETUSVUOSI

TOIMINTA	AJANKOHTA	TOTEUTUS	VASTUUHENKILÖ	KIDSALLISTUJA	PVM
esiopetus alkaa	elokuu		esiopetuksen opettaja		
lapsen kehityksen ja oppimisvalmiuksien havainnointi ja kartoitus	koko lukuvuosi	Henkilökunta ja huoltajat dokumentoivat havaintojaan Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan. Lapsen kouluvalmius arvioidaan yhteisten havaintojen perusteella. Monikielisille lapsille tehdään Pienten kielireppu.	esiopetuksen opettaja	esiopetusryhmän henkilökunta, huoltajat, tarvittaessa lelto ja konsultoiva S2-opettaja	
vahvan tuen lasten kouluvalmiusprosessin seuranta ja koordinointi	koko lukuvuosi	Kotu-ryhmä ohjaa ja koordinoi vahvan tuen lasten kouluvalmiusprosessia erillisen ohjeistuksen mukaisesti.	Kotu-ryhmä		
esiopetusilta huoltajille	elo-syyskuu	Esitellään esiopetuksen tavoitteet, toimintatavat, esiopetussuunnitelma, Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma, esiopetuksen oppilashuolto, kouluvalmiusprosessi ja lelton rooli. Kuullaan huoltajien odotuksia ja toiveita esiopetuksesta.	päiväkodin johtaja	huoltajat, esiopetuksen opettaja ja muu henkilökunta, päiväkodin johtaja, lelto	
1. pedagoginen kahvila, alueellinen	elo-syyskuu	Toiminnallisen yhteistyön suunnitteluEsi- ja alkuopetuksen toiminnallisen	esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin	esi- ja alkuopettajat,esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava	

		yhteistyön vuosikelloon 15.9. mennessä.	johtaja ja rehtori	alueen päiväkodin johtaja ja rehtori	
varhaiskasvatuksen psykologin ja lelton tapaamiset	kesä-syyskuu	Käydään lapset konsultoiden läpi. Kartoitetaan mahdolliset vahvan tuen lapset ja heidän tarpeensa tutkimusten osalta.	varhaiskasvatuksen psykologi	varhaiskasvatuksen psykologi, lelto	
esiopetuksen kuraattorin konsultointi	elo-syyskuu	Esiopetuksen opettaja konsultoi esiopetuksen kuraattoria, mikäli lapsista on oppilashuollollista huolta.	esiopetuksen opettaja	esiopetuksen opettaja, esiopetuksen kuraattori	
yksikön oppilashuoltotyön suunnittelu	syyskuu	Päivitetään yksikkökohtainen yhteisöllinen oppilashuoltosuunnitelma.	päiväkodin johtaja	päiväkodinjohtaja, lelto, esiopetusyksikön henkilökunta, lapset, huoltajat, varhaiskasvatuksen psykologi, esiopetuksen kuraattori, terveydenhoitaja	
esiopetuksen tilastointi	15.9.	Tehdään 20.9. päivän tilanteen mukainen esiopetuksen tilastointi.	varhaiskasvatuksen suunnittelija	päiväkodin johtajat	
Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laatiminen	30.9. mennessä	Kolmikantakeskuksen lapsen vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista, oppimisesta, kasvusta ja kehityksestä sekä mahdollisesta tuen tarpeesta.	esiopetuksen opettaja	lapsi, huoltajat, esiopetuksen opettaja, tarvittaessa lelto ja muut yhteistyötahot	

yhteistyötapaam	syyskuu	Keskustellaan tarvittaessa lasten koulunkäynnin alkuvaiheista.	luokanopettaja	luokanopettaja, lasten esiopetuksen opettaja	
perusopetukses	lokakuu- marraskuu	Leltot esittelevät Kotu-ryhmälle mahdolliset kouluvalmiusarviota tarvitsevat lapset ja monikieliset lapset, joiden suomen kielen taso ei riitä yleisopetukseen. Psykologit päättävät tutkittavat lapset ja tutkivan tahon silloin, kun mietitään koulun käynnin aloittamista vuotta myöhemmin tai kunnan keskistettyä erityisopetuksen opetusryhmää. Erityispäivähoidon koordinaattori ilmoittaa mahdollisesti valmistavaa opetusta tarvitsevien lasten lukumäärän perusopetuksen moku-koordinaattorille.	Kotu-ryhmä	Kotu-ryhmä, leltot, alueen koulupsykologit, perusopetuksen moku-koordinaattori	
Pedagoginen arvio	esiopetusvuodenaikana	Tehostetun tuen aloittaminen perustuu Pedagogiseen arvioon, joka käsitellään yhteistyössä oppilashuollon	laaja-alainen erityislastentarhanopettaja	lelto, huoltajat, esiopetuksen opettaja, oppilashuolto henkilöstö, kuntouttava taho	

		ammattihenkilöstön kanssa.			
Tehostetun tuen oppimissuunnitelma	esiopetusvuodenaikana	Jos lapsi tarvitsee tehostettua tukea, laaditaan hänelle Tehostetun tuen oppimissuunnitelma, johon kirjataan lapselle järjestettävä tuki. Tehostetun tuen oppimissuunnitelma on Leopsin liitteenä ja sitä arvioidaan yhdessä opettajan ja huoltajien kanssa säännöllisesti esiopetusvuoden aikana.	laaja-alainen erityislastentarhanopettaja	lelto, huoltajat, esiopetuksen opettaja, oppilashuolto henkilöstö, kuntouttava taho	
Pedagoginen selvitys	esiopetusvuodenaikana	Mikäli tehostettu tuki ei riitä, laaditaan Pedagoginen selvitys.	laaja-alainen erityislastentarhanopettaja	lelto, huoltajat, esiopetuksen opettaja, kuntouttava taho	
Kuulemislomakkeen täyttäminen	esiopetusvuodenaikana	Laaja-alainen erityislastentarhanopettaja täyttää yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa kuulemislomakkeen. Lelto lähettää kuulemislomakkeen ja lapsen lausunnon johtavalle koulupsykologille.	laaja-alainen erityislastentarhanopettaja	lelto, huoltaja/huoltajat, lapsi	
Erityisen tuen päätös	esiopetusvuodenaikana	Johtava koulupsykologi tekee erityisen tuen päätöksen, pedagogisen selvityksen,	johtava koulupsykologi		

		kuulemislomakkeen ja lausunnon perusteella.			
HOJKS	esiopetusvuodenaikana	Erityisen tuen päätöksen saaneelle lapselle tehdään HOJKS, joka perustuu pedagogiseen selvitykseen.	laaja-alainen erityislastentarhanopettaja.	lelto, esiopetuksen opettaja, erityisopettaja, kuntouttava taho	
2. pedagoginen kahvila, alueellinen	marraskuu	lukuvuoden teemaan liittyvä aihe / koulutus	esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin johtaja ja rehtori	esi- ja alkuopettajat, esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin johtaja ja rehtori	
mahdollista koululyykkäystä tai opetusta keskitetyssä opetusryhmässä tarvitsevan lapsen yksilötutkimus	marras-tammikuu	Kartoitetaan lapsen tiedollisia ja taidollisia valmiuksia sekä sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä.	varhaiskasvatuksen psykologit	lapsi, varhaiskasvatuksen psykologit, perheneuvolan psykologi tai erikoissairaanhoidon asiantuntija	
lapsen kielitaitotasokeskustelu huoltajien kanssa	marras-kuu	Keskustellaan monikielisten lasten S2-kielitaidosta niiden lasten osalta, joiden kielitaidosta on huoli yleisopetuksen vaatimusten näkökulmasta.	esiopetuksen opettaja	esiopetuksen opettaja ja huoltajat, tarvittaessa konsultoiva S2-opettaja	
infotilaisuus monikielisten lasten huoltajille	tammikuu	Järjestetään informaatiotilaisuus perusopetuksesta	perusopetuksen moku-koordinaattori ja erityispäivähoidon koordinaattori	huoltajat, perusopetuksen moku-koordinaattori, erityispäivähoidon koordinaattori, konsultoiva S2-opettaja	
3. pedagoginen kahvila, kuntataso	tammikuu	lukuvuoden teemaan liittyvä aihe / koulutus	varhaiskasvatuksen johtaja ja opetustoimen johtaja	esi- ja alkuopettajat, päiväkodin johtajat ja	

				rehtorit, varhaiskasvatuksen johtaja, opetustoimen johtaja	
mahdollista koululyykkäystä tai opetusta keskitetyssä opetusryhmässä tarvitsevan lapsen yksilötutkimuksen palaute	tammi- helmikuu	Tutkivan tahon lausunto huoltajille ja Kotu- ryhmälle. Lausunto sisältää suosituksen lapsen tarvitsemasta tuesta ja mahdollisesta koulukuljetusta	varhaiskasvatuksen psykologit	huoltajat, varhaiskasvatuksen psykologit, lelto	
Tervetuloa kouluun – esite huoltajille	tammi- helmikuu	Esite lähetetään huoltajille lähikoulupäätöksen mukana sekä tiedoksi kouluihin ja esiopetusyksiköihin.	opetustoimen suunnittelija		
lähikoulupäätös	helmikuu	Päätökset tehdään lasten osoitetietoihin perustuen. Pienryhmäpaikat ja keskitettyjen ryhmien paikat jaetaan myöhemmin.	opetustoimen johtaja		
kouluun ilmoittautuminen ja koulukuljetushakemus	helmikuu	Sähköinen ilmoittautuminen. Ilmoittautuminen valmistavaan opetukseen tehdään täyttämällä ilmoittautumislomake koulun kansliassa.	huoltajat	rehtori, koulusihteeri, koulukuljetusvastaava	
aamu/ iltapäivätoimintaan hakeminen	helmikuu	sähköinen hakemus	huoltajat	aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnittelija	
oman äidinkielen ylläpito-	huhtikuu	sähköinen ilmoittautuminen	huoltajat		

opetukseen ilmoittautuminen					
alueelliset kouluvalmiuteen liittyvät palaverit	maaliskuu	Sovitaan kouluittain tukea tarvitsevien lasten koulupaikasta ja tukitoimista.	Kotu-ryhmä	Kotu-ryhmä, lehtot, rehtorit, koulupsykologit, kuraattori, erityisopettajat	
Erityisen tuen päätös ja HOJKS keskitettyihin erityisopetuksen ryhmiin	maalis-kesäkuu	Kun lapsi tarvitsee paikan kunnan keskitetystä erityisopetuksen ryhmästä, tehdään erityisen tuen päätös ja HOJKS. Jos erityisen tuen päätös tehdään vasta touko-kesäkuussa, HOJKS tehdään koulun alettua.	lelto / erityisopettaja	lelto ja esiopetuksen opettaja / erityisopettaja ja luokanopettaja	
Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman ja sen liitteenä mahdollisesti olevan Tehostetun tuen oppimissuunnitelman arviointi	maaliskuu	Kolmikantakeskusten esiopetuksen Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman toteutumisesta.	esiopetuksen opettaja	lapsi, huoltajat, esiopetuksen opettaja, tarvittaessa lelto	
oppilaaksiottopäätös ja koulukuljetuspäätökset	maaliskuu	Rehtori tekee oman koulunsa oppilaaksiottopäätökset. Kun vahvaa tukea tarvitsevan lapsen tuleva koulu on muu kuin lähikoulu, tekee opetustoimenjohtaja päätöksen oppilaan	rehtorit / opetustoimenjohtaja, hallintopäällikkö	opettaja,	

		koulupaikasta. Koulukuljetuspäätökset tekee hallintopäällikkö.			
aamu- ja iltapäiväkerhopäätökset	toukokuu	Ilta- ja aamupäivätoiminnat suunnittelu ja toteutus. Suunnittelija tekee päätökset hakemusten perusteella. Päätökset postitetaan koteihin toukokuussa.	opetustoimennuorokoulun suunnittelija		
erityisopettajan ja luokanopettajan tutustuminen esiopetusryhmiin	maalis- huhtikuu	erityisopettaja ja luokanopettaja käyvät tutustumassa koulun tuleviin ekaluokkalaisiin	rehtori	erityisopettaja, luokanopettaja, esiopetuksen opettaja, tarvittaessa lelto	
tiedonsiirtopalaveri esiopetuksesta perusopetukseen	maalis- huhtikuu	Siirretään lapsen tiedot Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman yhteenvedolomakkeen sekä sen liitteenä mahdollisesti olevan Tehostetun tuen oppimissuunnitelman pohjalta tulevaan kouluun. Huoltajat voivat halutessaan osallistua tiedonsiirtopalaveriin. Opetuksen kannalta välttämätön tieto voidaan siirtää ilman huoltajan lupaa.	rehtori	Pedagogiset asiat: esiopetuksen opettaja, luokanopettaja, lelto, rehtori, koulun erityisopettaja, koulupsykologi, S2-opettaja mahdollisuuksien mukaan	
yksilöllinen oppilashuolto	huhtikuu	Mikäli perusopetukseen siirtyvän lapsen tilanteesta on yksilöllisen oppilashuollon	erityisopetuksen kuraattori ja varhaiskasvatuksen psykologi	huoltajat, erikseen tapauskohtaisesti sovittavat henkilöt.	

		tarvetta, siirretään tieto erikseen sovituksi oppilashuollon henkilöstölle. Tiedonsiirto tapahtuu huoltajien luvalla.			
opetusryhmien muodostaminen	huhtikuu	Rehtori muodostaa opetusryhmät tiedonsiirtopalaverin ja havainnointitietojen perusteella.	rehtori	tarvittaessa luokanopettaja, erityisopettaja	
neuvotellen kouluun - tapaamiset	toukokuu	Tarvittaessa järjestetään yksilökohtainen tiedonsiirtopalaveri.	rehtori	huoltajat, esiopetuksen opettaja, lehto, rehtori, tarvittavat yhteistyötahot	
Kouluun tutustumispäivä ja huoltajille ensimmäinen vanhempainilta tai -aamu	toukokuu	Rehtori lähettää kutsut / kutsut jaetaan huoltajille ilmoittautumisten yhteydessä ja järjestetään tutustumispäivä.	rehtori	huoltajat, luokanopettaja, rehtori, tarvittaessa erityisopettaja ja terveydenhoitaja, oppilashuollon edustajia	
yksikön oppilashuoltotyön arviointi	toukokuu	Arvioidaan yksikkökohtaisen yhteisöllisen oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen toimintavuoden aikana.	päiväkodin johtaja	päiväkodin johtaja, lehto, esiopetusyksikön henkilökunta, lapset, huoltajat, varhaiskasvatuksen psykologi, esiopetuksen kuraattori, terveydenhoitaja	
4. pedagoginen kahvila, alueellinen	toukokuu	Esi- ja alkuopetuksen toiminnallisen yhteistyön arviointi sekä seuraavan lukuvuoden yhteistyön raamien ja linjausten	esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin johtaja ja rehtori	esi- ja alkuopettajat arvioinnin osalta, esiopetusyksiköiden esimiehet ja rehtorit arvioinnin ja suunnittelun osalta	

		suunnittelu ja aikataulutus.			
terveystarkastukset tuleville ekaluokkalaisille	lokko-elokuu	Kutsu terveystarkastukseen annetaan kouluun ilmoittautumisen yhteydessä tai vanhempainillassa.	kouluterveydenhoitaja	hoitaja huoltajat, kouluterveydenhoitaja	
Asiakirjojen siirto esiopetuksesta perusopetukseen	touko-kesäkuu	Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman yhteenvetomake ja mahdollisesti koko Leops, Tehostetun tuen oppimissuunnitelma, HOJKS, Pienten kielirepun seurantalomake, suomi toisena kielenä S2-suunnitelma sekä mahdolliset asiantuntijalausunnot siirretään tulevan koulun rehtorille. Varhaiskasvatuksen psykologi siirtää huoltajien luvalla oppilashuollolliset asiat.	esiopetuksen opettaja	esiopetuksen opettaja, rehtori, tarvittaessa esiopetuksen kuraattori, varhaiskasvatuksen psykologi	

ENSIMMÄINEN KOULUVUOSI

TOIMINTA	AJANKOHTA	TOTEUTUS	VASTUUHENKILÖ	KIOSALLISTUJAT	PVM
koulu alkaa	elokuu	Huoltajat toimittavat lapsestaan kuvatarinan tai kirjeen kouluun.	huoltajat	luokanopettaja	
ekaluokkalaisten opetuksellisen tuen järjestäminen	ensimmäinen/ toinen kouluviikko	Käydään läpi kevään tiedonsiirtopalaverin tiedot oppilaista, apuna havainnointilomake ja Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman yhteenvetolomake	erityisopettaja	luokanopettaja, erityisopettaja, S2-opettaja, rehtori/ apulaisrehtori, koulun oppilashuollon työntekijät tilanteen mukaan	
oppilaan omien tavoitteiden asettelu	elo-syyskuu	arvioinnin vuosikellon mukaisesti	luokanopettaja	oppilas, luokanopettaja	
lukivalmiustesti ja lähtötasokartoitus	elo-syyskuu	Tehdään tarvittaessa. Huomioidaan oppilaan äidinkieli. Huoltajat saavat tarvittaessa henkilökohtaisen palautteen lapsen taidoista ja mahdollisesta avun tarpeesta.	erityisopettaja	oppilas, erityisopettaja, mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen opettaja	
tukitoimien käynnistäminen	elo-marraskuu	Lapsella mahdollisesti olevan lausunnon mukaisesti ja/tai tarvittaessa aloitetaan joustavat opetusjärjestelyt, tukioetus, pienryhmätyöskentely, erityisopetus, avustaja, oppilashuollon palvelut tai muut sovitut tukitoimet.	luokanopettaja	erityisopettaja, S2-opettaja, oppilashuollon henkilöstö, huoltajat	

		Mahdollisuuksien mukaan käynnistetään lukupiirit, motoriikkaryhmät, matematiikan sekä toiminnanohjausryhmät. Tarvittaessa konsultaatioryhmän tapaaminen.			
vanhempainilta	elo-syyskuu		rehtori, luokanopettaja	huoltajat, luokanopettajat, rehtori tarvittaessa	
1. pedagoginen kahvila, alueellinen	elo-syyskuu	Toiminnallisen yhteistyön suunnittelu Esi- ja alkuopetuksen toiminnallisen yhteistyön vuosikelloon.	esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin johtaja ja rehtori	esi- ja alkuopettajat, esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin johtaja ja rehtori	
Oppimissuunnitelman / HOJKS:n tekeminen	syys- / marraskuu	Jos lapsi saa tehostettua tukea oppimiseensa, tehdään hänelle oppimissuunnitelma. Erityisen tuen oppilaalle tehdään HOJKS.	luokanopettaja	luokanopettaja, huoltajat, S2-opettaja, oppilashuollon henkilöstö, kuntouttava taho, mahdollisuuksien mukaan oppilas itse	
itsearviointi	marras- joulukuu	arvioinnin vuosikellon mukainen itsearviointi	luokanopettaja	oppilas	
yhteistyötapaaminen	syyskuu	keskustellaan tarvittaessa lasten koulunkäynnin alkuvaiheista.	luokanopettaja	luokanopettaja, lasten esiopetuksen opettaja	
2. pedagoginen kahvila, alueellinen	marraskuu	lukuvuoden teemaan liittyvä aihe / koulutus	esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin johtaja ja rehtori	esi- ja alkuopettajat, esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin	

				johtaja ja rehtori.	
ekaluokkalaisten läpikäyminen	marraskuu	pedagogiset asiat	luokanopettaja	pedagoginen tukitiimi	
välisarviointi	marras-joulukuu	Arvioidaan yhdessä oppilaan työskentelytaitoja, käyttäytymistä, oppimista ja onnistumisia sekä kehityskohteita. Tarkastellaan oppilaan itsearviointilomakkeeseen kirjatut tavoitteet ja niiden saavuttaminen.	luokanopettaja	oppilas, luokanopettaja, huoltajat, tarvittaessa erityisopettaja, S2-opettaja, muut oppilasta opettavat opettajat	
oppilaan omien tavoitteiden asettelu	tammikuu	arvioinnin vuosikellon mukaisesti	luokanopettaja	oppilas	
3. pedagoginen kahvila, kuntataso	tammikuu	lukuvuoden teemaan liittyvä aihe / koulutus	varhaiskasvatukseen ja johtaja ja opetustoimen johtaja	johtaja ja alkuopettajat, päiväkodin johtajat ja rehtorit, varhaiskasvatukseen johtaja, opetustoimen johtaja	
koululääkärin tarkastus	kesä- toukokuu		kouluterveydenhoitaja	terveydenhoitaja, koululääkäri, huoltajat, oppilas	
tarvittavien tukitoimien jatkaminen	tammi- toukokuu	Lapsella mahdollisesti olevan lausunnon mukaisesti ja/tai tarvittaessa aloitetaan/jatketaan joustavat opetusjärjestelyt, tukiopetus, pienryhmätyöskentely, erityisopetus, avustaja,	luokanopettaja	erityisopettaja, S2-opettaja, oppilashuollon henkilöstö	

		oppilashuollon palvelut tai muut sovitut tukitoimet.			
oppilaan kirjoitustaidon testaaminen	tammikuu	KKM (kirjoituksen kehitystaidon mittari) tarvittaessa	erityisopettaja	oppilas	
oppilaan itsearviointi	maalis-huhtikuu	arvioinnin vuosikellon mukaisesti	luokanopettaja	oppilas, huoltajat tarvittaessa	
oppilaan teknisen lukutaidon testaaminen	maaliskuu	Allu- testi tarvittaessa. Jos lapsen suomenkielen taito ei ole riittävä, voidaan käyttää toista testiä esim. Portaat.	luokanopettaja	oppilas, erityisopettaja (koonnit ja tiedotus)	
4. pedagoginen kahvila, alueellinen	toukokuu	Esi- ja alkuopetuksen toiminnallisen yhteistyön arviointi sekä seuraavan lukuvuoden yhteistyön raamien ja linjausten suunnittelu ja aikataulutus.	esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin johtaja ja rehtori	esi- ja alkuopettajat arvioinnin osalta, esiopetusyksiköiden esimiehet ja rehtorit arvioinnin ja suunnittelun osalta	
lukuvuosiarviointi	toukokuu		lasta opettavat opettajat yhteistyössä, tapauskohtaisesti myös erityisopettaja ja S2-opettaja		

Prosessikuvauksessa käytetyt lyhennykset:

lelto - laaja-alainen erityislastentarhanopettaja

Kotu-ryhmä - kasvun ja oppimisen tuen ryhmä (varhaiskasvatuksen psykologit, esiopetuksen kuraattori, johtava koulupsykologi, erityispäivähoidon ja erityisopetuksen koordinaattorit)

moku-koordinaattori - perusopetuksen monikulttuuristen oppilaiden opetuksen suunnittelija

S2-opettaja - konsultoiva suomi toisena kielenä – lastentarhanopettaja / S2-opettaja

HOJKS - henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

resurssiryhmä - varhaiskasvatusalueiden vastuulellot, tehostetun tuen ryhmien päiväkodin johtajat, erityispäivähoidon koordinaattori, varhaiskasvatuksen psykologit

Kirkkonummen kunnan yhtenäiset esi- ja alkuopetuksen rakenteet, toimintatavat ja aikataulut on kirjattu kaikkia toimijoita velvoittavaan Siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen - prosessikuvaukseen. Prosessikuvauksen mukainen yhteistyö varmistaa lapsen yhtenäisen oppimispolun. Esiopetusyksiköiden esimiehet ja lähikoulujen rehtorit vastaavat yhdessä prosessikuvauksen mukaisen toiminnan käynnistämisestä ja toteutumisesta omissa yksiköissään.

Koko kunnan yhteiseksi esi- ja alkuopetuksen teemaksi nostetaan vuosittain Esiopetuksen opetussuunnitelman luvusta 4.3 (Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet) ja Perusopetuksen opetussuunnitelman luvusta 4.4 (Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet) yksi tavoitealue;

ESIOPETUS	PERUSOPETUS
Ilmaisun monet muodot	Ilmaisun taidot, kriittiset mediataidot, teknologia
Kielen rikas maailma	Ajattelun ja oppimisen taidot, tunne- ja vuorovaikutustaidot
Minä ja meidän yhteisömme	Kirkkonummi, demokratia, kulttuuri, kansainvälisyys
Tutkin ja toimin ympäristössäni	Lähiympäristö ja luonto, kestävä kehitys, liikenne, yrittäjyys
Kasvan ja kehityn	Hyvinvointi, itsetuntemus

Pedagogisen yhteistyön varmistamiseksi Kirkkonummella toimii alueellisia pedagogisia kahviloita, jotka vahvistavat esi- ja alkuopetuksen dialogia sekä yhtenäistä ja johdonmukaista pedagogisen toimintakulttuurin suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä. Alueellinen yhteistyö käynnistyy keväällä esiopetusyksiköiden esimiesten ja lähikoulujen rehtoreiden yhteisessä tapaamisessa, jossa sovitaan pedagogisten kahviloiden aiheet ja mahdolliset koulutukset teeman mukaisesti ja kirjataan ne vuosisuunnitelmiin ja Toiminnallisen yhteistyön vuosikelloon. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vuosittain vastaava alueen rehtori toimii kevään suunnittelukokouksen koollekutsujana.

Esi- ja alkuopetuksen välinen toiminnallinen yhteistyö suunnitellaan lähikouluittain elokuussa pidettävässä ensimmäisessä alueellisessa pedagogisessa kahvilassa, johon osallistuvat esiopettajat kunnallisista ja yksityisistä esiopetusyksiköistä, lähikoulujen alkuopettajat sekä yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodinjohtaja ja rehtori. Tapaamisessa sovitaan esi- ja alkuopetuksen työparit (esiopettaja-alkuopettaja), jotka suunnittelevat ja toteuttavat yhteistyötä käytännön tasolla sovitun teeman mukaisesti. Opettajat suunnittelevat ja kirjaavat Toiminnallisen yhteistyön vuosikelloon myös tutustumiset toistensa toimintatapoihin ja oppimisympäristöihin lukuvuoden aikana. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä vastaava alueen päiväkodin johtaja ja rehtori toimivat yhteistyössä pedagogisten kahviloiden koollekutsujina.

Toimintavuoden aikana järjestetään vähintään neljä lasten yhteistyötapaamista, jossa lapset tutustuvat tulevaan kouluympäristöön, oppilaisiin, opettajiin ja koulutyön muotoihin. Yhteistyötapaamisia järjestetään sekä koulussa että päiväkodissa. Nämä kirjataan lukuvuosisuunnitelman liitteenä olevaan Toiminnallisen yhteistyön vuosikelloon. Esi- ja alkuopettajat arvioivat toiminnallista yhteistyötä säännöllisesti yhteisesti sovittujen käytäntöjen mukaisesti.

Varhaiskasvatuksessa aloitettu ja esiopetuksessa täydennetty lapsen Kasvun kansio voidaan siirtää edelleen alkuopetukseen, jossa sitä voidaan käyttää lapsen osaamisen dokumentoinnin ja itsearviointin välineenä.

Esiopetuksessa alkanutta kasvatuskumppanuutta jatketaan hyvänä kodin ja koulun yhteistyönä alkuopetuksessa.

Tarpeelliset tiedot kunkin lapsen kasvusta, oppimisesta ja työskentelystä siirretään esiopetuksesta alkuopetukseen Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen - prosessikuvauksen mukaisesti.

14.2. Koululaiseksi kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheyttettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet](#)

Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on tarjota oppimisen iloa ja onnistumisen kokemuksia, jotta oppilaalle voi muodostua myönteinen käsitys itsestään oppijana. 1-2 luokalle luodaan ilmapiiri, jossa oppilasta ja hänen aiemmin oppimiaan taitoja arvostetaan. Oppilaiden edistymistä seurataan tarkasti ja heidän oppimistaan tuetaan oikea-aikaisesti.

Kirkkonummen kunnan esi- ja perusopetuksen painopistealueet ovat oppivan yhteisön hyvinvointi, laaja-alaiset taidot, yhtenäinen oppimispolku, kestävä tulevaisuus ja oppilaiden osallisuus. Näitä painopistealueita peilataan opetussuunnitelman perusteiden laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Oppivan yhteisön hyvinvointi

Oppivassa yhteisössä harjoitellaan yhdessä toimimista toisiaan kannustaen ja tukien. Koulun toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten näkemykset ja kaikilla yhteisön jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa yhteisön toimintaan.

Oppivassa yhteisössä kiinnitetään huomiota kiireettömyyteen ja kasvunrauhaan. Yhteiset säännöt, struktuurit ja rutiinit luovat turvallisuuden tunnetta. Koulun ja luokan yhteiset säännöt luodaan yhdessä oppilaiden kanssa. Koulussa harjoitellaan sosiaalisia taitoja ja kannustavan palautteen antamista. Keskeiseksi nousevat positiivinen pedagogiikka ja tunnetaitokasvatus, joiden avulla lapsen kasvua ja kehitystä voidaan tukea. Koulut käyttävät erilaisia oppilaan hyvinvointia edistäviä ohjelmia, jotka käyvät ilmi kulukohtaisista lukuvuosisuunnitelmista.

Laaja-alaiset taidot

Oppilaan omien vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen luovat pohjan oppimiselle. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään harrastuksissa ja koulun ulkopuolella hankkimaansa osaamista ja jakamaan sitä myös toisille. Oppilaita tuetaan ottamaan vastuuta omasta työstään, ja heitä ohjataan sinnikkääseen ja yritteliääseen työskentelyyn. Koulussa harjoitellaan yhteistyö- ja ryhmätöitä, sekä tarjotaan mahdollisuuksia vastuutehtävien hoitamiseen.

Laaja-alaiset taidot auttavat oppilasta ymmärtämään ja hahmottamaan ympäröivää ja nopeasti muuttuvaa maailmaa. Laaja-alaisen taitojen opiskelu integroidaan osaksi oppiaineita niille luontevalla tavalla.

Yhtenäinen oppimispolku

Yhdenmukaiset käytännöt tukevat oppilaan kasvua ja kehitystä. Oppilaan yhtenäinen ja ehyt oppimispolku turvataan tekemällä tiivistä yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken noudattamalla siirtymävaihe esiopetuksesta perusopetukseen – prosessikuvausta. Kirkkonummella on myös määritelty yhteiset esi- ja perusopetuksen painopisteet, jotka luovat pohjaa yhtenäiselle toimintakulttuurille.

Yhteistyö huoltajien kanssa rakentuu tiiviin yhteistyön kautta, jossa hyvässä vuorovaikutuksessa sitoudutaan toimimaan yhdessä oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessin tukemisessa.

Oppilaiden varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa hankkimaansa osaamista arvostetaan ja opetus pohjautuu jatkumolle. Oppimisen edistymistä seurataan tiivistä ja sitä tuetaan oikea-aikaisesti. Oppilaita rohkaistaan ja tuetaan siirtymävaiheissa heidän ikä- ja kehitysvaiheensa huomioiden.

Kestävä tulevaisuus

Kestävä tulevaisuus tarkoittaa itsestä, toisista ja ympäristöstä huolehtimista. Koulun toiminnassa ja kulttuurissa tulee näkyä kestävän tulevaisuuden arvojen kunnioittaminen ja toisista huolehtiminen.

1-2 luokalla oppilaita ohjataan turvalliseen ja ekologiseen liikkumiseen kävellen ja pyöräillen. Koulussa harjoitellaan jätteiden lajittelemista sekä kierrättämistä. Oppilaat tutustuvat veden säästämiseen sekä heitä ohjataan pohtimaan omaa kuluttajuuttaan. Kouluissa toimii erilaisia koulukohtaisia kestävän kehityksen ohjelmia, joiden avulla oppilaan tietoisuutta kestävästä kehityksestä ja vastuun ottamista omasta ympäristöstä voidaan tukea.

Kouluissa tutustutaan kaksikielisyyteen sekä monikulttuurisuuteen tutustumalla omassa luokassa ja koulussa esiintyviin kulttuureihin, tapoihin ja perinteisiin.

Oppilaiden osallisuus

Kirkkonummella korostetaan oppilaiden osallisuutta. Oppilaat osallistuvat opetuksen ja toiminnan suunnitteluun sekä tavoitteiden asettamiseen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat myös monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaiden osallisuutta tuetaan rohkaisemalla oppilaita ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja vaikuttamaan koulun toimintaan kannustavassa (otetaan pois ja sana) ilmapiirissä, jossa oppilaalle on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä.

Koulussa harjoitellaan tavoitteiden asettamista, oman toiminnan arviointia, vaikuttamista ja äänestämistä. Oppilaiden omatoimisuutta ja vastuunottoa tuetaan erilaisten työtapojen kautta.

Kirkkonummen kouluissa toimii erilaisia foorumeja ja yhteistyökanavia, joiden avulla oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia lisätään. Näiden foorumeiden toiminta määritellään tarkemmin lukuvuosisuunnitelmassa. Kouluissa toimivien oppilaskuntien ja muiden foorumien avulla oppilaat saavat kokemuksia vaikuttamisesta.

14.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokkien 2 ja 3 siirtymävaiheessa varmistetaan riittävän tiedon siirtyminen toisen luokan opettajalta ja muilta mahdollisilta yhteistyötahoilta kolmannen luokan opettajalle. Toisen luokan opettaja siirtää tiedot tulevalle opettajalle. Mikäli tämä ei ole mahdollista, koulu varmistaa tiedon siirtämisen (rehtori, erityisopettaja tai muu koulun lukuvuosisuunnitelmassa määritelty vastuuhenkilö). Toukokuun nivelpalaverissa käydään oppilaista pedagogista keskustelua, ja käydään läpi mahdolliset pedagogiset asiakirjat. Nivelvaiheessa 2-3 luokilla tapahtuu pedagogisten asiakirjojen päivitys 2. luokan keväällä. Toisen ja kolmannen luokan nivelvaiheessa on mahdollisuus tarvittaessa jakaa luokat ja ryhmät uudelleen.

14.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeää, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

14.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita

ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

1-2 luokilla toiminnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat havainnot, kokemukset ja kysymykset. Oppilaita ohjataan tekemään ja keskustelemaan havainnoistaan. Koulun ilmapiirissä korostetaan avoimuutta, ihmettelyä. Oppilaiden varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa hankkimaa osaamista arvostetaan ja oppilaita tuetaan tunnistamaan omat vahvuutensa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa toimintaansa ja kannustetaan ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

1-2 luokilla oppilaat harjoittelevat oman vuoron odottamista, toisten kuuntelemista sekä yhdessä tekemistä. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja, jotka kehittävät ongelmaratkaisutaitoja sekä tarjoavat monipuolisia elämyksiä. Oppilaita tuetaan ymmärtämään asioiden välisiä yhteyksiä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Kirkkonummella opetuksessa hyödynnetään paikallisia kohteita, paikkoja ja yrityksiä. Opetuksessa huomioidaan paikallinen historia. Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan kunkin lukuvuoden kohteet sekä painotukset. Lisäksi huomioidaan uusi ja vanha rakennusperintö. Yhteistyötahoja yritysmaailmasta ovat oman alueen taiteilijat, kansalaisopisto ja taidenäyttelyt, seurakunta ja yhteisöt. Opetuksessa korostuu oppilaita arvostava kohtelu ja ohjaus ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin sekä maahanmuuttajataustaisten oman kulttuuriperinnön huomioiminen.

Koulussa arvostetaan hyviä tapoja ja oppilaita ohjataan hyvien käytöstapojen noudattamiseen. Koulussa harjoitellaan oman vuoron odottamista, toisten kuuntelemista sekä kauniita käytöstapoja. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan kannustavassa, ystävällisessä ja arvostavassa ympäristössä, jossa oppilaita kannustetaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti taiteen eri keinoja käyttäen.

1-2 luokilla tutustutaan suomalaisiin juhliin ja perinteisiin sekä muiden kulttuureiden perinteisiin, joita luokassa tai koulussa esiintyy. Oppilaita rohkaistaan avoimeen ja rohkeaan vuorovaikutukseen.

Koulussa otetaan huomioon lähiympäristön monipuolinen luonto sekä kulttuuriympäristö ja merellisyys. Lähiympäristöä ja paikallista historiaa tutkitaan oppilaan omasta perheestä ja juurista käsin, pohditaan kysymyksiä kuten mistä minä ja perheeni on tullut sekä mitä minun kotini paikalla on ennen ollu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Kirkkonummella opetuksessa voidaan hyödyntää esimerkiksi: Askeleittain, Lions Guest, Liikkuva koulu, välkäratoiminta, KiVa, verso. Tarkennukset kohteista näkyvät koulujen lukuvuosisuunnitelmassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa ovat hyödyllisiä erilaiset teemat, kuten lepo, uni, ravinto. Kestävä tulevaisuus (L7) huomioidaan kokonaisuudessaan.

Ensimmäisellä luokalla oppilaan tulee ottaa vastuuta itsestään uudella tavalla. Oppilasta tuetaan ja kannustetaan liikkumaan turvallisesti ja itsenäisesti koulumatkansa. Koulussa harjoitellaan ajan hahmottamista sekä kannustetaan oppilasta ottamaan vastuuta ja huolehtimaan itse omista tavaroistaan ja vastuistaan, kuten kotitehtävistä. Oppilasta kannustetaan kysymään ja pyytämään apua tarvittaessa.

Koulussa harjoitellaan yhteisiä pelisääntöjä ja niiden noudattamista. Oppilaat osallistuvat luokan pelisääntöjen luomiseen. Koulussa harjoitellaan sääntöjen noudattamista sekä pettymysten sietoa erilaisten leikkien ja pelien avulla.

Oppilasta ohjataan tunnistamaan erilaisia tunnetiloja ja harjoitellaan tunteiden ilmaisua. Opetuksessa voidaan hyödyntää erilaisia oppilaiden hyvinvointia edistäviä ohjelmia, kuten Askeleittain ja Lions Quest.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Kirkkonummella opetuksessa hyödynnetään kirjaston tarjoamia palveluita. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kirjastoa monipuolisesti. Näin oppilas rikastuttaa omaa tekstiympäristöään. Lisäksi erilaisiin projekteihin osallistuminen mahdollistaa tekstityyppeihin tutustumista ja hallintaa.

Luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen on vuosiluokille 1-2 opetuksessa keskiössä. Luku- ja kirjoitustaidon kehittymistä tuetaan luomalla rikas tekstiympäristö, jossa hyödynnetään myös monimediaista materiaalia. Oppilasta ohjataan hyödyntämään ja käyttämään kirjaston tarjoamia runsaita palveluista sekä häntä ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja mielenkiintoista luettavaa. Oppilasta kannustetaan ja ohjataan tuottamaan omaa tekstiään eri keinoin, mm. saduttamalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työkaksojen merkitykseen hyvinvoinnille.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Perustana on kunnan TVT - strategia / Kuuma-alueen opetuskäytön strategia. Opetuksessa käytetään kunnan yhteistä oppimisalustaa sekä hyödynnetään oppilaiden omia päätelaitteita.

Koulussa otetaan huomioon oppilaiden esiopetuksessa opitut taidot.

1-2 luokilla tutustuaan laitteisiin sekä oppimisalustaan leikin keinoin. Oppilaita kannustetaan tuottamaan itse omia satuja ja tarinoita sekä kuvia. Oppilaiden kanssa keskustellaan laitteiden ja internetin käytön pelisäännöistä ja turvallisesta käyttämisestä. Oppimisen tukena hyödynnetään kunnan yhtenäistä sähköistä oppimisalustaa ja noudetaan sivistystoimen tieto – viestintätekniikan strategiaa (valmistuu 2016).

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

1-2 luokilla harjoitellaan työskentelmään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta omasta työstään ja oppimisestaan, sekä harjoitellaan ryhmässä toimimista. Oppilasta kannustetaan luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa, mutta myös neuvottelemaan ja kuuntelemaan toisten ideoita. Oppilaita ohjataan sinnikkääseen työskentelyyn ja tehtävien loppuun saattamiseen. Oppilaita autetaan tunnistamaan omat vahvuutensa ja oppilaita kannustetaan hyödyntämään vahvuuksiaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

Kehitetään eteenpäin/hyödynnetään esiopetuksessa opeteltuja taitoja. Tärkeää on oppilaiden osallistuminen ja vaikuttaminen, jossa Kirkkonummen painotus seuraa valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Oppilaat asettavat tavoitteita oppimisella ja suunnittelevat koulun toimintaa ja ensimmäisestä luokasta lähtien heidän oma kehitystasonsa huomioiden. Oppilaat saavat vaikuttaa kouluympäristöön, oppimiseen ja koulun toimintaan liittyvissä asioissa, mikä lisää osallisuuden tunnetta. Vaikuttamista harjoitellaan myös oppilaskunnan toiminnassa.

14.6. Oppiaineet

14.6.1. VIERAAT KIELET

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus koulu yhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen

ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkuja voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Saksa, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Muun vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkuja voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Ranska, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä

tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Muun vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkuja voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

14.6.2. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehoisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, kehoilliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Liikunta

Kasvaminen liikkumaan ja liikunnan avulla kasvaminen ovat toiminnan lähtökohtana. Oppilaille mahdollistetaan oppimisen ilo, motoristen perustaitojen harjoittelu ja ohjaus turvallisiin liikuntatottumuksiin. Työtavat ohjaavat oppilaita yhteisöllisyyteen ja yhdessä tekemiseen. Reilun pelin henki ja hyvä käytös ovat taitoja, joita vahvistetaan. Kannustetaan oppilaita löytämään ilo omista ja ryhmän vahvuuksista. Koulun läheisyydessä olevia liikuntapaikkoja hyödynnetään osana opetusta. Opetus huomioi tunnekasvatuksen, kannustaa luovuuteen ja rohkaisee itseilmaisua.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaille ei anneta valmiita ratkaisumalleja vaan kannustetaan ja haastetaan keksimiseen ohjaavien kysymysten kautta. Oppilaille annetaan mahdollisuus tunnustella myönteisiä ja kielteisiä liikuntakokemuksia ja oppia niistä. Oppilaita ohjataan tavoitteiden asettamisessa sekä autetaan havaitsemaan omaa kehittymistä. Monipuolinen liikkuminen tukee ajattelun kehittymistä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan yhteistyöhön ja toisten kunnioittamiseen. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan esimerkiksi eri pari- ja ryhmätehtävien avulla. Oppilas harjoittelee kaikkien kanssa toimeentulemistä ja hänelle pyritään luomaan tunne, että hän saa vapaasti ilmaista itseään ja omia tuntemuksiaan. Opetus ottaa huomioon eri kulttuureista tulevat oppilaat ja mahdollisuuksien mukaan voidaan myös tutustua eri kulttuurien liikunnallisiin tapoihin. Oppilaita ohjataan arvostamaan omaa kehoaan ja olemustaan. Liikuntatunnit mahdollistavat pieniä esiintymiskokemuksia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas huolehtii, että hänellä on omat liikuntavarusteet mukana tunnilla. Tunnin päätyttyä oppilas huolehtii tarkoituksenmukaisesta peseytymisestä. Opetus korostaa liikunnallisen ja terveellisen elämäntavan ja sen merkityksen ymmärtämistä omalle kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Oppilasta tuetaan terveen minäkäsityksen rakentamisessa kannustamalla yrittämään ja tekemään oman parhaansa. Liikuntatuntien yhteydessä harjoitellaan kulkemaan koulun lähiympäristössä turvallisesti.

L4 Monilukutaito

Oppilas oppii suhtautumaan kriittisesti eri lähteistä tulevaan tietoon. Oppilasta ohjataan löytämään oleellista ja tärkeää tietoa oman hyvinvoinnin kannalta. Opetuksessa hyödynnetään erilaisia teksti- ja kuvaohjeita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti erilaisia tietoteknisiä sovelluksia ja hyödyntää niitä liikunnassa. Esimerkkilajeja: suunnistus, telinevoimistelu, yleisurheilu (liikkeiden omaksuminen videolta, omien liikemallien kuvaaminen/korjaaminen)

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikallisiin liikuntaseuroihin ja niiden toimintaan. Kannustetaan oman liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen ja mahdollisen liikunnallisen harrastuksen löytämiseen. Oppilaita kannustetaan löytämään omat vahvuutensa.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään läpi, mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita osallistetaan liikuntatuntien suunnitteluun ja toteutukseen. Vastuun antaminen ja siihen kasvattaminen mahdollistavat luottamuksen rakentumisen ja kehittävät itsetuntemusta sekä uskoa omaan tekemiseen. Oppilaat pohtivat liikuntatuntien tavoitteita ja toimintatapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoimisen ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkeavalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Ohjauksen ja tuen tärkein ominaispiirre liikunnassa on sosiaalisten ja psyykkisten tekijöiden korostaminen. Eriyttämisessä tulee huomioida oppilaiden liikuntamotiivien erilaisuus. Oppilaiden erilaiset tarpeet huomioidaan käyttämällä mm. vaihtelevia opetusmenetelmiä, etenemisnopeuksia, sisältöjä, välineitä, oppimisympäristöjä, opetusviestintää ja oppilaiden ryhmittelyä. Oppilaiden yhdessä toimimista, myönteisiä asenteita ja kannustavaa ilmapiiriä tukevat muun muassa hyväksytyksi tuleminen, osallistaminen, kannustava ja vuorovaikutteinen palaute.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä*
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa*
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa*
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.*

Arvioinnissa painotetaan ryhmätyöskentelytaitoja ja sosiaalista kanssakäymistä. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaslähtöisyys ja tavoitteiden asettaminen. Opettaja tukee ja ohjaa ryhmän ja yksilöiden tavoitteiden asettelua. Arvioinnin tulee olla myönteistä, kannustavaa ja oikeudenmukaista. Arvioinnin tulee tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Oppituntien

aikana tapahtuva välitön, jatkuva ja johdonmukainen palaute tukee oppimista. Arvioinnissa käytetään myös itse- ja vertaisarviointia ikätaso huomioiden. Itse- ja vertaisarvioinnissa oppijaa kannustetaan arvioimaan oppimista ja työskentelyä yksin ja osana ryhmää. Itsearvioinnissa oppijaa ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa. Opettaja toimii vuorovaikutuksessa opetusryhmän kanssa ja osallistaa ryhmää jatkuvaan ja säännölliseen arviointiin.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisen auttaminen ovat tärkeä osa 1. - 2. luokkalaisen sosiaalisen toimintakyvyn kehittymistä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuvaa ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. 1. - 2. luokkalaisen psyykkistä toimintakykyä tukevat myönteinen ja toiminnallinen ilmapiiri sekä kannustaminen. Turhien pelkojen poistaminen ja oppilaan pätevyuden vahvistaminen edistävät oppilaan hyvinvointia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3, L6, L7
T7	S2	L2, L3, L6, L7
T8	S2	L2, L6, L7
T9	S3	L1, L2, L3
T10	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla

Oppilasta kannustetaan fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaistaan ilmaisemaan itseään liikunnan avulla.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Oppilasta ohjataan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina

Oppilasta ohjataan motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimisessa niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, vaihtelevissa tilanteissa ja eri vuodenaikoina.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä

Luodaan mahdollisuus liikkua turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä. Tavoitteena on itseohjautuvuuden kehittäminen ja toimiminen erilaisissa ryhmissä ja vaihtelevissa ympäristöissä.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä

esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito

Tavoitteena on tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa

Tavoitteena on harjoittaa tunneilmaisutaitoja ja toimia hyväksyvässä ja iloisessa oppimisilmapiirissä.

Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisen auttaminen ovat tärkeä osa 1. - 2. luokkalaisten sosiaalisen toimintakyvyn kehittymistä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuvaa ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta

Tavoitteena on tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua oppituntien suunnitteluun ja toteutukseen.

Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisen auttaminen ovat tärkeä osa 1. - 2. luokkalaisten sosiaalisen toimintakyvyn kehittymistä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuvaa ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaiseeseen.

Tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisuun. Harjoitellaan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnustelua, hyväksymistä ja niistä oppimista.

Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. 1. - 2. luokkalaisten psyykkistä toimintakykyä tukevat myönteinen ja toiminnallinen ilmapiiri sekä kannustaminen. Turhien pelkojen poistaminen ja oppilaan pätevyyden vahvistaminen edistävät oppilaan hyvinvointia.

T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja

Tavoitteena on tuottaa myönteisiä liikunnallisia elämyksiä ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja.

Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. 1. - 2. luokkalaisten psyykkistä toimintakykyä tukevat myönteinen ja toiminnallinen ilmapiiri sekä kannustaminen. Turhien pelkojen poistaminen ja oppilaan pätevyyden vahvistaminen edistävät oppilaan hyvinvointia.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa

edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisiin ja turvallisiin tehtäviin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisen auttaminen ovat tärkeä osa 1. - 2. luokkalaisten sosiaalisen toimintakyvyn kehittymistä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. 1. - 2. luokkalaisten psyykkistä toimintakykyä tukevat myönteinen ja toiminnallinen ilmapiiri sekä kannustaminen. Turhien pelkojen poistaminen ja oppilaan pätevyyden vahvistaminen edistävät oppilaan hyvinvointia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3, L6, L7
T7	S2	L2, L3, L6, L7
T8	S2	L2, L6, L7
T9	S3	L1, L2, L3
T10	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla

Oppilasta kannustetaan fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaistaan ilmaisemaan itseään liikunnan avulla.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Oppilasta ohjataan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina

Oppilasta ohjataan motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimisessa niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, vaihtelevissa tilanteissa ja eri vuodenaikoina.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä

Luodaan mahdollisuus liikkua turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä. Tavoitteena on itseohjautuvuuden kehittäminen ja toimiminen erilaisissa ryhmissä ja vaihtelevissa ympäristöissä.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito

Tavoitteena on tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 1-2. luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa leikeillä ja radoilla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla temppu- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa tarinankerrontaan pohjautuvien liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa

Tavoitteena on harjoittaa tunneilmaisutaitoja ja toimia hyväksyvässä ja iloisessa oppimisilmapiirissä.

Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisen auttaminen ovat tärkeä osa 1. - 2. luokkalaisen sosiaalisen toimintakyvyn kehittymistä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuvaa ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta

Tavoitteena on tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua oppituntien suunnitteluun ja toteutukseen.

Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisen auttaminen ovat tärkeä osa 1. - 2. luokkalaisen sosiaalisen toimintakyvyn kehittymistä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuvaa ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.

Tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisuun. Harjoitellaan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnustelua, hyväksymistä ja niistä oppimista.

Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. 1. - 2. luokkalaisen psyykkistä toimintakykyä tukevat myönteinen ja toiminnallinen ilmapiiri sekä kannustaminen. Turhien pelkojen poistaminen ja oppilaan pätevyuden vahvistaminen edistävät oppilaan hyvinvointia.

T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja

Tavoitteena on tuottaa myönteisiä liikunnallisia elämyksiä ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja.

Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. 1. - 2. luokkalaisen psyykkistä toimintakykyä tukevat myönteinen ja toiminnallinen ilmapiiri sekä kannustaminen. Turhien pelkojen poistaminen ja oppilaan pätevyuden vahvistaminen edistävät oppilaan hyvinvointia.

14.6.3. Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustiedon tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

-

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Elämänkatsomustieto](#)

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja yhdistämään sitä jo olevaan tietoon.

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelulle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia ikäkaudelle sopivilla tavoilla.

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelevaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella oppittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa

ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan.

Opetukseen sisällytetään tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Elämäkatsomustiedon opetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Opetus ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Opetukseen kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaa ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. Oppilaat harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan. Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Opetus harjaannuttaa oppilaita kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitusajaksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä.

L5 Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (TVT) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Opetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön TVT-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat TVT:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. Oppilaita ohjataan TVT:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseräaateiden tuntemiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee opetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Opetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Opetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Pohditaan kysymystä "Kuka minä olen?" sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T2	S2	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L7
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L7
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua

T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin

T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua

T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä

T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyttä

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Pohditaan kysymystä "Kuka minä olen?" sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T2	S2	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L7
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L7
T7	S2	L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L3, L7
T9	S4	L3, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua

T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin

T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua

T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä

T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia

T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä

T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita

T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa

14.6.4. Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen

suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin ja halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

-

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Käsityö](#)

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset käsityön vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Käsityötaitojen suunnittelun ja tuottamisen oppimisen pohjana on ohjata oppilasta kokeilemaan, miten erilaisia materiaaleja voidaan työstää tuotteiksi. Tavoitteena on, että oppilas

oppii havainnoimaan oppimistaan kokeilemalla ja tutkimalla erilaisia materiaaleja. Oppilas oppii suunnittelemaan tuotteita annettujen rajattujen ohjeiden mukaan. Oppilas oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä työtapoja tuotteensa valmistuksessa. Oppilas oppii käyttämään ongelmanratkaisutaitojaan ja arvioimaan omaa työskentelyään kriittisesti. Käsityönopetuksessa ohjataan oppilasta kantamaan vastuuta oman työn etenemisestä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Käsityönopetuksessa hyödynnetään paikallisia kohteita, paikkoja ja yrityksiä mahdollisuuksien mukaan. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua. Opintokäyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään mahdollisuuksien mukaan monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Käsityönopetuksessa oppilas opettelee käyttämään erilaisia laitteita vastuullisesti ja turvallisesti erilaisia työturvallisuusohjeita noudattaen. Käsityönopetuksessa asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä.

Käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Oppilas opettelee soveltamaan oppimiaan asioitaan omassa arjessaan ja saa myönteisiä kokemuksia onnistuessaan.

L4 Monilukutaito

Käsityönopetuksen avulla oppilasta ohjataan etsimään tietoa useilla eri tavoilla. Oppilasta rohkaistaan hakemaan, käyttämään ja soveltamaan tietoa monipuolisesti. Näin oppilas rikastuttaa omaa ilmaisuun. Lisäksi oppilasta ohjataan osallistumaan erilaisiin projekteihin, jotka mahdollistavat tekstityyppeihin tutustumisen (tekstiili- ja teknisissä töissä tarvittavien ohjeiden ja symboleiden ymmärtämistä) ja hallinnan. Oppilas opettelee dokumentoimaan suunnitelmiaan useilla eri tavoilla sekä kuvin, sanoin että kirjallisesti.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Käsityönopetuksessa oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa osana käsityöprosessia. Tekemisen taitoja syvennettäessä oppilas oppii tunnistamaan erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja koneita sekä niihin liittyviä käytännön ongelmia. Oppilaita kannustetaan dokumentoimaan omia suunnitelmia sekä suunnitelmista valmistettuja tuotteita kuvin ja tekstein. Oppilaiden kanssa keskustellaan laitteiden ja internetin käytön pelisäännöistä ja turvallisesta käyttämisestä.

Opetuksessa käytetään kunnan yhteistä oppimisalustaa sekä hyödynnetään oppilaiden omia päätelaitteita.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Käsityönopetuksen keskeisenä tavoitteena on ohjata oppilasta yrittämään ja tuottamaan käsityöllisiä tuotteita kykyjensä mukaan. Oppilas harjoittelee työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta omasta työstään ja oppimisestaan, sekä harjoittelemaan ryhmässä toimimista. Oppilasta kannustetaan luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa, mutta myös neuvottelemaan ja kuuntelemaan toisten ideoita. Oppilaita ohjataan sinnikkääseen työskentelyyn ja tehtävien loppuun saattamiseen. Oppilaita autetaan tunnistamaan omat vahvuutensa ja oppilaita kannustetaan hyödyntämään vahvuuksiaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilas tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen

näkökulmista. Oppilas voi osallistua joko yksin tai yhdessä käsityöprojekteihin, joiden tarkoituksena on edistää kestävästä kehitystä taloudellisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti. Käsityöopetuksella tuetaan oppilaan osallisuuden tunnetta vaikuttajana ja kestävästä tulevaisuuden rakentajana.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksen lähtökohtana käytetään käsityön opetukseen tarkoitettuja työtiloja, jotka tukevat käsityöllistä oppimista. Oppilaalle tarjotaan uusia ja kiinnostavia aiheita, materiaaleja, tekniikoita ja ongelmia.

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja. Työskennellään sekä itsenäisesti että yhdessä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä

kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

S2 Kokeilu

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

S3 Suunnittelu

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

S4 Tekeminen

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

S5 Dokumentointi

Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

Oppilas tutustuu kokonaisen käsityöprosessin dokumentointiin tieto- ja viestintätekniikan avulla. Dokumentoinnilla voidaan tarkoittaa tuotteen suunnittelun, valmistamisen ja lopputuloksen kuvaamista esimerkiksi kuvin ja sanoin.

S6 Arviointi

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Oppilaat opettelevat antamaan kannustavaa ja rakentavaa palautetta toisilleen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T2	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L7
T4	S2, S3, S4	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön

Oppilasta rohkaistaan kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta

Oppilasta ohjataan kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa

Oppilasta ohjataan suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa.

Oppilas tutustuu kokonaisen käsityöprosessin dokumentointiin tieto- ja viestintätekniikan avulla. Dokumentoinnilla voidaan tarkoittaa tuotteen suunnittelun, valmistamisen ja lopputuloksen kuvaamista esimerkiksi kuvin ja sanoin.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti

Oppilasta opastetaan tutustumaan erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen. Oppilasta ohjataan toimimaan vastuuntuntoisesti materiaalin kanssa ja työskentelemään turvallisesti työympäristössä.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta

Käsityöprosessin avulla tuetaan oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas tutustuu kokonaisen käsityöprosessin dokumentointiin tieto- ja viestintätekniikan avulla. Dokumentoinnilla voidaan tarkoittaa tuotteen suunnittelun, valmistamisen ja lopputuloksen kuvaamista esimerkiksi kuvin ja sanoin.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja

materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Oppilaat opettelevat antamaan kannustavaa ja rakentavaa palautetta toisilleen.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

S2 Kokeilu

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilasideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

S3 Suunnittelu

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

S4 Tekeminen

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

S5 Dokumentointi

Tieto- ja viestintätekniiikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

Oppilas tutustuu kokonaisen käsityöprosessin dokumentointiin tieto- ja viestintätekniiikan avulla. Dokumentoinnilla voidaan tarkoittaa tuotteen suunnittelun, valmistamisen ja lopputuloksen kuvaamista esimerkiksi kuvin ja sanoin.

S6 Arviointi

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Oppilaat opettelevat antamaan kannustavaa ja rakentavaa palautetta toisilleen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T2	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L7
T4	S2, S3, S4	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön

Oppilasta rohkaistaan kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta

Oppilasta ohjataan kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa

Oppilasta ohjataan suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas tutustuu kokonaisen käsityöprosessin dokumentointiin tieto- ja viestintätekniikan avulla. Dokumentoinnilla voidaan tarkoittaa tuotteen suunnittelun, valmistamisen ja lopputuloksen kuvaamista esimerkiksi kuvin ja sanoin.

T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti

Oppilasta opastetaan tutustumaan erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen. Oppilasta ohjataan toimimaan vastuuntuntoisesti materiaalin kanssa ja työskentelemään turvallisesti työympäristössä.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta

Käsityöprosessin avulla tuetaan oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monenlaisiin materiaaleihin sekä työvälineisiin tutustumiseen. Oppilas kokeilee erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Oppilas ideoi ja työstää tuotettaan eteenpäin kokeilujensa pohjalta.

Oppilas tutustuu kokonaisen käsityöprosessin dokumentointiin tieto- ja viestintätekniikan avulla. Dokumentoinnilla voidaan tarkoittaa tuotteen suunnittelun, valmistamisen ja lopputuloksen kuvaamista esimerkiksi kuvin ja sanoin.

Oppilas harjoittelee itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Oppilaat opettelevat antamaan kannustavaa ja rakentavaa palautetta toisilleen.

Oppilas työskentelee kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Oppilas harjoittelee prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja esimerkiksi kuvien, sanojen ja tekstien avulla. Käsityöprosessin avulla harjoitellaan keskittymistä ja pitkäjänteistä työskentelyä.

Oppilas valmistaa omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja käsityöllisin menetelmin.

Oppilas oppii hyödyntämään omia tunteitaan, tarinoita ja mielikuvitustaan, rakennettua ja luonnonympäristöä suunnittelun pohjana. Suunnittelussa käytetään apuna erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Ideointivaiheessa tutustutaan materiaaleihin ja niiden ominaisuuksiin. Tutustutaan käsityön peruskäsitteisiin ja -välineistöön sekä tuotteisiin, jotka on tehty käsityöllisin menetelmin.

14.6.5. USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvauksen ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

-

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluympäristön luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja

keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Uskonto](#)

Uskonnonopetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää. Oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä tuetaan koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Uskonnonopetuksen erityisluonne muuhun opetukseen verrattuna tulee esille katsomusopetukselle luonteenomaisten elämäntaitojen osa-alueiden kautta, joita ovat erityisesti merkityksenantotaidot, eettiset taidot ja katsomusdialogitaidot.

Eettiset taidot ovat kykyä tiedostaa ja arvioida omia ja toisten arvoja ja asenteita, jakaa ajatuksia eettisistä kysymyksistä erilaisia arvoja ja näkemyksiä kunnioittaen, sekä kyky toimia omien arvojensa mukaisesti. Eettistä taitoa on myös taito tarvittaessa kyseenalaistaa vallitsevia arvoja.

Merkityksenantotaidot ovat kykyä löytää merkityksiä asioissa ja asioiden välillä. Oppiminen on pohjimmiltaan taitoa muodostaa merkityksiä erilaisten asioiden välille. Elämän mielekkyyden löytäminen edellyttää taitoa löytää merkityksiä suhteissa toisiin ihmisiin ja ympäröivään todellisuuteen.

Katsomusdialogitaidot ovat taitoa jakaa ajatuksia katsomuksellisista ja eksistentiaalisista kysymyksistä ja elää yhdessä muiden niistä eri tavalla ajattelevien kanssa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovan perustan muulle osaamiselle ja kehitymiselle. Tieto rakentuu usein monella tavalla ja se voi olla luonteeltaan epäselvää tai ristiriitaista. Opettajien on tärkeää rohkaista oppilaita omaan havainnointiin, avoimuuteen, yhteistyöhön, toisten näkemysten kuunteluun, argumentointiin, johtopäätöksiin ja uuden tiedon hakemiseen.

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti sekä yhdessä muiden kanssa. Oppilaiden omilla havainnoilla ja kokemuksilla on keskeinen asema opetuksessa. Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille.

Uskonnonopetuksessa oppilaiden ajattelua ja oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ihminen

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Uskonnonopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen sekä uskonnollisten merkitysten kuten pyhän tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Opetuksessa kehitetään oppilaiden taitoa jakaa ajatuksia katsomuksellisista ja eksistentiaalisista kysymyksistä ja elää yhdessä muiden niistä eri tavalla ajattelevien kanssa. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen uskonnolliseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta ovat tärkeä osa tätä tutustumista.

Oppilaille tarjotaan mahdollisuus tutustua kulttuuriperintöön monipuolisesti ja osallistua sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan. Uskonnonopetuksessa luontevaa on liittää koulutyöhön oppilaiden oman uskonnon vuotuisia juhlia, tapahtumia ja vuorovaikutustilanteita.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaa ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien, pelien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Uskonnonopetus tukee oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kehitystä itseään ja muita kunnioittavaksi aikuiseksi. Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan ja oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta itsestään, toisistaan ja teoistaan. Omien arvojen ja eettisten kysymysten pohtimista sekä kykyä toimia omien arvojen mukaisesti tuetaan. Uskonnonopetuksessa harjoitellaan sosiaalisia taitoja ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Samoin opetuksessa käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Uskonnonopetuksessa oppilaita ohjataan monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitusajaksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Monilukutaitoa kehitetään perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kykyä löytää merkityksiä asioissa ja asioiden välillä ja rohkaistaan jakamaan ajatuksia eettisistä kysymyksistä erilaisia arvoja ja näkemyksiä kunnioittaen. Monilukutaitoa on myös taito tarvittaessa kyseenalaistaa vallitsevia arvoja.

Uskonnonopetuksessa luonteva ympäristö edistää monilukutaitoa ovat eri uskontojen pyhät tekstit, taide, media ja uskontoihin, eettisiin kysymyksiin tai katsomuksiin liittyvät ajankohtaiset ilmiöt.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (TVT) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilaille on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön TVT-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat TVT:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Uskonnonopetuksessa TVT:n avulla vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan TVT:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota TVT:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Keskeistä ovat toisen kunnioittaminen, hyvät käytöstavat, vuorovaikutus ja turvallisuus. Oppilaita opastetaan käyttämään tärkeimpiä hakupalveluita ja tiedonhankintamenetelmiä. Opetus auttaa arvioimaan löydetyn tiedon alkuperää ja pätevyyttä kriittisesti. Opetuksessa käsitellään myös tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä kuten sananvapauden, uskonnon- ja katsomustenvapauden, ihmisoikeuksien sekä yksilön oikeuksien toteutumista.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

Uskonnonopetus tarjoaa monimuotoisia tilaisuuksia työskennellä yksin ja yhdessä muiden kanssa. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Opetus kasvattaa oppilaan itsetuntemusta ja luottamusta omiin kykyihin sekä taitoihin. Työelämään liittyvät eettiset kysymykset ovat osa uskonnonopetusta. Oppilaille annetaan mahdollisuus käsitellä työn etiikkaa, kestävästä kehityksestä sekä työympäristöihin liittyvää kulttuurista ja uskonnollista vuorovaikutusta. Oppilaat oppivat havainnoimaan ja tunnistamaan työelämän eri roolimalleja, arvoja ja vuorovaikutustilanteita.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla opetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Uskonnonopetus edistää ja luo edellytyksiä oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävästä kehityksestä, rauhaan, tasa-arvoon, uskonnonvapauteen ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Eriytämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 7.2.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Katolinen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvauksen ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Evangelisluterilainen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokierroon ja elämäntapaan liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoden ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäntapausten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa

niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulukuun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokiertoon ja elämäntapaan liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoden ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan

kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Islam

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä

Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänkysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänsäntään liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä

Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänsäntään ja siihen liittyvät elämänsäntämykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Ortodoksinen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisimpiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksiseen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja

lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisimpiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L3, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

14.6.6. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

-

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Kuvataide](#)

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja mahdollisuuksien mukaan muissakin ympäristöissä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Tutkiva ja luova työtapo sekä yhdessä oppiminen ovat luontevia piirteitä kuvataiteen opiskelussa. Työskennellessä muodostetaan intuitiivista ja omaan kokemukseen perustuvaa tietoa. Taiteen kautta pyritään tarjoamaan mahdollisuus innovatiivisten ratkaisujen löytämiseen sekä mielikuvituksen käyttöön. Harjoitetaan havaintokykyä. Haetaan rohkeutta uusille ratkaisuille ja opitaan käsittelemään myös ristiriitaista tai sanallistamatonta tietoa. Harjoitellaan erilaisen tiedon muuttamista visuaaliseen muotoon.

Oppimaan oppimisen taidot karttuvat kun oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettaman tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään erilaisia välineitä työssään ja sen esille tuomisessa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat saavat mahdollisuuden kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen itselleen ja ympäristölleen.

Kuvataiteen kautta oppilas kehittää visuaalisia keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään. Tarjotaan mahdollisuuksia erilaisten välineiden käyttötaidon harjoittamiseen. Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

Kuvataidetuoneilla opitaan moninaisten kulttuuristen piirteiden tunnistamista ja arvostamista. Ohjataan edistämään esteettisyyttä ja nauttimaan sen muodoista. Rakennetaan ympäristösuhdetta itse tutkien sekä siihen vaikuttaen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kuvataiteellisessa työskentelyssä oppilaat oppivat ajanhallintaa ja itsesääätelyä. Opitaan pitämään huolta omista ja yhteisistä työvälineistä. Oppilaat saavat ohjausta mainonnan kriittiseen tarkasteluun. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

L4 Monilukutaito

Kuvanlukutaito ja visuaalisen ympäristön lukutaito ovat olennainen osa monilukutaitoa.

Kuvanlukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida visuaalista tietoa eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia kuvia sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaat harjoittavat kuvanlukutaitoaan sekä perinteisissä että monimediaisissa teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia kuvia sekä ohjataan ymmärtämään niiden kulttuurisia yhteyksiä. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä kuvia ja niistä nousevia keskusteluja maailmasta. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja hyödyntämään itseään kiinnostavia sisältöjä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tutkivassa ja luovassa työskentelyssä käytetään tieto- ja viestintäteknikkaa monipuolisesti kuvallisen työskentelyn työvälineenä, tiedonhankinnan lähteenä sekä julkaisemisen väylänä. Tavoitteena on perehtyä kuvan merkitykseen mediassa. Opitaan kuvan käyttöä vastuullisesti ja turvallisesti. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa hyviä välineitä harjoittaa oppimisen taitoja.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Harjoitellaan ryhmätoimintaa sekä projektityöskentelyä sekä työprosessien suunnittelua ja hallintaa. Opitaan ennakoimaan mahdollisia vaikeuksia sekä kohtaamaan haasteita. Kannustetaan toimimaan aloitteellisesti sekä luovasti ja uusia vaihtoehtoja etsien. Kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamisessa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan mahdollisuutensa oman ympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Harjoitellaan suunnitelmien ja ehdotusten visualisointia omien ideoiden esittelemiseksi. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Rakennetaan omakohtaista luontosuhdetta taidetyöskentelyn kautta. Omassa työskentelyssä otetaan huomioon ekologisuus materiaaleihin ja suunnitteluun. Hahmotetaan

menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden yhteyksiä kulttuuriympäristössä sekä etsitään mahdollisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Ensimmäisellä ja toisella luokalla kokeillaan ja harjoitellaan erilaisia taitoja ja välineitä. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle*
- edistyminen materiaalien kokeilemisessä ja tekniikoiden harjoittelussa*
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä*
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.*

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten

ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomioita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T10	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä

Oppilasta kannustetaan havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä. Oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja.

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomoita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan

Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan. Oppilas oppii tekemään huomoita omista ja muiden töistä.

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomoita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla

Oppilasta innostetaan ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla. Tavoitteena on auttaa oppilasta löytämään oman näköistään kuvallista ilmaisua.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomoita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja

Oppilasta kannustetaan kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja. tavoitteena on kannustaa oppilasta kehittämään motorisia valmiuksiaan.

Oppilas opettelee noudattamaan ohjeita. Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja.

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomoita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa

Oppilasta kannustetaan pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomoita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla ja muiden kuvissa

Oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Tarjotaan oppilaalle mahdollisuus vertaisoppimiseen ryhmässä. Hän havainnoi erilaisten kuvien viestejä.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomioita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä

Oppilasta ohjataan käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä eri sisältöalueilta.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomioita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään

Oppilas oppii havainnoimaan ja huomioimaan lähiympäristöään sekä mahdollisia verkkoympäristöjä.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomioita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja

Oppilasta ohjataan tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomioita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys

Oppilasta kannustetaan ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttö, eri kulttuureiden kuviin tutustuminen mahdollisuuksien mukaan.

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi kuvien viestejä: esim. sarjakuva, valokuva, mainos, animaatio, elokuva.

Oppilas tutustuu erilaisiin verkkoympäristöihin esim. liikennemerkkeihin, katumainontaan ja internetin kuvamaailmaan.

Harjoitellaan esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöä työskentelyssä

Ensimmäisellä luokalla oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilas oppii tekemään huomoita omista ja muiden töistä sekä jakamaan huomioitaan toisten kanssa.

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja: esim. maalaaminen, piirtäminen, digitaalinen kuva, rakentelu, muovailu, painanta. Oppilas saa omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä

Ensimmäisellä luokalla oppilas oppii katsomaan ja tunnistamaan erityyppisiä kuvia ja keskustelemaan niistä. Leikinomaisen työskentelyn kautta hänelle tulee tutuksi kuvan tekemisen prosessi.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailen ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä

sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys-ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä

Oppilasta kannustetaan havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä. Oppilas harjoittelee kuvailmaisun keinoja, visuaalista havainnointia ja motorisia taitoja.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan

Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan. Kuvien tarkastelu ja niistä keskustelu on luonteva osa työskentelyä.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla

Oppilasta innostetaan ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja

Tavoittena on että oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologiaan, monipuolisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä oppii niiden käyttötaitoja.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa

Oppilasta kannustetaan pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa.

Oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin: sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa

Oppilas harjoittelee kuvallisen ajattelun taitoja ja vaikuttamisen keinoja. Hän havainnoi erilaisia kuvien viestejä.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä

Oppilasta ohjataan käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuvan, viihdekuvan, käsitellyn kuvan kautta.

Töissä harjoitellaan sommittelua.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään

Oppilas oppii havainnoimaan ja huomioimaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään, sekä mahdollisia verkkoympäristöjä.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta

Oppilasta innostetaan tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja

Oppilasta ohjataan tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin: sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys

Oppilasta kannustetaan ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttö, eri kulttuureiden kuviin tutustuminen mahdollisuuksien mukaan.

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvanteon prosessia. Oppilaat tutustuvat väriopissa pää- ja väliväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen. Oppilaat saavat omia töitään esille koulussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Pyritään toteuttamaan oman näköistä ilmaisua ja iloitsemaan siitä.

Toisella luokalla tehdään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta esim. lähiympäristön arkkitehtuurin tarkastelu ja tutustuminen arkkitehtuurin käsitteisiin:sisätila, ulkotila, luonnonympäristö, rakennuksen ikä.

Ympäristössä kiinnostuksen kohteena voivat olla esim. arjen esineet, liikennemerkit, katumainonta, internetin kuvamaailma

Oppilas tutustuu kestävään kehitykseen esim. käyttämällä kierrätys- ja luonnonmateriaaleja omassa työskentelyssään

Toisella luokalla oppilas harjoittelee kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelee erilaisia kuvatyyppejä esim. taidekuva, viihdekuva, käsitelty kuva.

Töissä harjoitellaan sommittelua. Taiteilijan työhön tutustutaan esim. virtuaalisesti.

14.6.7. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset musiikissa vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Musisoidessaan oppilaat oppivat kokemuksen, toiminnan ja oivaltamisen kautta. Oppikokonaisuudet rakentuvat loogiseksi jatkumoksi oppilaiden oppiessaan ikätasollaan taitoja jo opittujen asioiden lisäksi. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erilaisissa musiikillisissa ympäristöissä, hahmottamaan itsensä muusikkoina ja persoonina sekä vuorovaikutuksessa soitin- ja laulukokoonpanoissa muiden oppilaiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan luoviin ideoihin musiikin tekemisen ja ilmaisemisen kautta. Lisäksi oppilaita tuetaan oman musiikillisen minäkuvan kehittämisessä ja toisten näkemysten kuuntelemisessa esim. musiikkimaun suhteen. Musiikki itsessään auttaa aivojen kehittymistä ja näin edistää ajattelua ja oppimista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii ymmärtämään suomalaisen musiikin olevan osa länsimaista musiikkikulttuuria. Oppilas tutustuu musiikillisten työtapojen avulla maailmanmusiikin eri lajeihin sekä muihin musiikkikulttuureihin. Musiikki on oppiaine, jossa oppilaat oppivat vuorovaikutustaitoja yhdessä musisoiden erilaisten kokoonpanojen (esim. bändi, kuoro, lauluryhmä, orkesteri) jäseninä. Ilmaisulliset taidot sekä tunteiden käsittely kehittyvät yhteismusisoinnissa. Oppilasta kannustetaan luovaan toimintaan sekä musiikilliseen ilmaisuun ja keksimiseen (mm. säveltäminen, sovittaminen, sanoittaminen, tulkinta ja improvisointi). Esiintyminen ja yhteinen musisointi antavat oppilaalle vuorovaikutuskokemuksia oman tekemisen ja yleisön palautteen myötävaikutuksella. Valmistamalla yhdessä esityksiä ja konsertteja oppilas pääsee myös osallistumaan koulun sekä kaupungin paikallisen musiikillisen toimintakulttuurin kehittämiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia omaan hyvinvointiinsa ja oppii huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristönsä turvallisuudesta. Hän ymmärtää musiikin kuuntelemisen, soittamisen ja laulamisen edistävän terveyttä ja auttavan hallitsemaan tunteita. Yhteismusisointitilanteissa hän kehittää ihmissuhdetaitojaan. Oppilas harjoittelee tervettä äänenkäyttöä ja hengitystapaa erilaisten ääniharjoitusten ja laulujen avulla. Osallistumalla yhteislauluun hän oppii ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, mikä vahvistaa yhteenkuulumisen tunnetta ja itsetuntoa.

L4 Monilukutaito

Oppilas oppii musiikin kieltä, symboleja ja merkintätapoja (esim. nuotit, tabulatuurit ja sointumerkit). Oppilas tutustuu musiikin eri viestintävälineisiin ja niillä vaikuttamiseen sekä kehittää monilukutaitoaan. Musiikin monilukutaito kehittyy aktiivisesti musisoimalla, kuuntelemalla, säveltämällä, sanoittamalla ja ohjatulla kuuntelukasvatuksella.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas oppii hyödyntämään ja käyttämään tietotekniikan mahdollisuuksia musiikin eri osa-alueilla. Oman musiikin tuottamisen lisäksi tietotekniikkaa voidaan hyödyntää esim. tiedonhaussa tai tekemällä verkossa yhteistyötä toisten musiikintekijöiden kanssa. Opitaan huomioimaan tekijänoikeudet ja niihin liittyvät haasteet. Musiikkiteknologiaan tutustaan myös luokka- ja konserttitilanteissa, kun mietitään tilankäyttöä ja akustiikkaa tai käytetään vahvistimia ja muuta äänentoistoa sekä valaistusta.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaalle esitellään musiikki ammatillisesta näkökulmasta, jonka kautta kannustetaan oppilasta musiikin tekemiseen ammattina tai musiikin käyttöön osana ammattia. Musiikin ammattilaisten vierailut ja yhteistyömenetelmät oppilaiden kanssa edesauttavat luovan työn arvostamista ja tekijänoikeuksien kunnioittamista. Samalla ohjataan oppilaita hyödyntämään musiikkia työelämätaidona. Rohkaistaan oppilaita oma-aloitteisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja ajankäytön suunnitteluun harjoitustilanteissa sekä sietämään epäonnistumisia ja jännitystä musiikin tekemisessä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas tutustuu musiikin merkitykseen yhteiskunnallisen vaikuttamisen välineenä, ja samalla huomioidaan musiikki osana yhteiskunnallista kulttuuripolitiikkaa. Omassa kouluyhteisössään oppilaita rohkaistaan kehittämään yhteistä toimintakulttuuria osallistumalla musiikkitilaisuuksien suunnitteluun ja järjestelyihin. Yhteisö- ja laulutyöskentelyssä opetellaan lisäksi ryhmän osana toimimista sekä työskentelyssä ilmenevien ristiriitojen ja tunteiden käsittelemistä. Kestävää kehitystä tuetaan mm. opastamalla oppilaita akustisten ja teknisten musiikkilaitteiden ylläpitämiseen ja korjaamiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Eriyistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaitoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaitoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmii, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmii, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4	L5, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L4
T7	S1, S2, S3, S4	L7
T8	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen

Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä saaden siitä onnistumisen kokemuksia.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä

Oppilas harjoittelee tervettä äänenkäyttöä sekä laulussa että puheessa. Oppilas osallistuu yhteismusisointiin laulaen ja soittaen.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.

- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen

Oppilas hahmottaa ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä kuunnellen, liikkuen ja leikkien.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.

- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja

Oppilas kokeilee omia musiikillisia ideoitaan liikkuen, soittaen, laulaen tai teknologiaa hyödyntäen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta

Oppilas tutustuu musiikilliseen kulttuuriperintöön ja musiikin monimuotoisuuteen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä

Oppilas tutustuu musiikin merkintätapoihin musisoinnin yhteydessä.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa

Oppilas toimii vastuullisesti, käsittelee soittimia asianmukaisesti ja noudattaa ohjeita.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).

- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa

Oppilas harjoittelee tavoitteen asettamista ja esityksen valmistamista ryhmässä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto. Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan

hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4	L5, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L4
T7	S1, S2, S3, S4	L7
T8	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen

Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä saaden siitä onnistumisen kokemuksia.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä

Oppilas harjoittelee tervettä äänenkäyttöä. Oppilas osallistuu yhteismusisointiin laulaen ja soittaen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen

Oppilas hahmottaa ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä kuunnellen, liikkuen ja leikkien.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja

Oppilas kokeilee omia musiikillisia ideoitaan liikkuen, soittaen, laulaen tai teknologiaa hyödyntäen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.

- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta

Oppilas tutustuu musiikilliseen kulttuuriperintöön ja musiikin monimuotoisuuteen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä

Oppilas tutustuu musiikin merkintätapoihin musisoinnin yhteydessä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.

- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa

Oppilas toimii vastuullisesti, käsittelee soittimia asianmukaisesti ja noudattaa ohjeita.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa

Oppilas harjoittelee tavoitteen asettamista ja esityksen valmistamista ryhmässä.

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa

- kannustetaan oppilaita havainnoimaan musiikkia ja äänimaailmaa ja kertomaan havainnoistaan.
- pohditaan musiikin merkitystä omassa elämässä ja yhteisössä.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa

- harjoitellaan perussykettä kuunnellen ja liikkuen.
- tutustutaan nuottien aika-arvoihin (taa, ti-ti, tauko).
- harjoitellaan sävelkorkeuden hahmottamista.
- harjoitellaan äänenvoimakkuuden vaihtelua laulaen ja soittaen.
- tutustutaan erilaisiin sointiväreihin.
- harjoitellaan duurin ja mollin tunnistamista.
- tutustutaan musiikin muotorakenteisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmistossa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden oma kulttuuri ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Opetuksessa

- harjoitellaan luontevaa äänenkäyttöä ja lauluasentoa.
- lauletaan ja soitetaan ryhmän jäsenenä.
- käytetään omaa kehoa soittimena.
- tutustutaan rytmisoittimiin.
- harjoitellaan musiikillista ilmaisua ja keksintää.
- liikutaan musiikin mukana (laululeikit, musiikkiin eläytyminen).
- kuunnellaan musiikkia monipuolisesti.

14.6.8. Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja

muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Kopioidaan suoraan linkki perusteisiin, emme saaneet luotua linkkiä...

-

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin Ympäristöoppi](#)

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset kokemukset lähiympäristöstä: ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista.

Työtapojen valinnassa on keskeistä:

- oppilaan osallisuus ja vuorovaikutus, omien mielipiteiden esittäminen ja toisten kuunteleminen
- oppilaan aktiivinen toimijuus työskentelyssä, sen suunnittelussa ja erilaisten näkökulmien pohdinnassa
- monipuolisuus
- toiminnallisuus
- kokemuksellisuus
- elämyksellisyys
- draaman ja tarinoiden käyttö
- ympäristöopin monitieteinen perusta
- fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten arkikokemusten havainnointi ja tarkastelu

Oppimisympäristöjen valinnassa on keskeistä:

- monipuolisuus
- lähiluonto, rakennettu lähiympäristö
- TVT-ympäristöjen hyödyntäminen oppimisessa
- opettajien ja muun henkilökunnan välinen yhteistyö
- koulun mahdollinen yhteistyö esim. luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa
- oppimisympäristöjen muokkaaminen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten kokemusten havainnoimiseksi

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilasta tuetaan kolmiportaisen mallin mukaan. Ympäristöopissa erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota käsitteiden ymmärtämiseen ja myönteisiin oppimiskokemuksiin. Opetuksen eriyttämisellä tuetaan oppilaiden tasavertaista mahdollisuutta oppia ja ymmärtää. Eriyttämistä toteutetaan monipuolisesti esimerkiksi seuraavia asioita huomioiden:

- monipuoliset opiskelutavat
- turvallinen ja muut huomioiva toimiminen
- huomioidaan oppilaiden aiemmat tiedot, taidot ja erityistarpeet
- tutkimuksellista työskentelyä ikätaso ja valmiudet huomioiden
- yhdessä oppiminen
- mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisohjeiden avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

Ympäristöopissa arviointi on jatkuvaa, oppilaan ikätason ja valmiudet huomioivaa. Arvioinnin tarkoitus on tukea oppilaan oppimista olemalla monipuolista, rakentavaa ja kannustavaa. Arvioinnin avulla oppilasta tuetaan oppimisprosessin aikaisesti, ei ainoastaan arvioimalla lopputulosta. Opettaja voi toteuttaa arviointia esimerkiksi seuraavia arviointitapoja hyödyntäen:

- arvioidaan kokonaisuuksia, joilla on omat tavoitteensa
- tutkimuksissa ja projekteissa arvioidaan vain muutamaa osa-aluetta, joihin oppilaat voivat keskittyä
- myönteinen palaute ja kannustaminen kehittävät oppilaiden motivaatiota
- arvioidaan oppilaiden tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyä, tiedonhakuja ja ilmaisua
- arvioidaan tavoitteiden saavuttamista kokonaisuuksien jälkeen
- itsearviointi ja vertaisarviointi
- oppilasta ohjataan havainnoimaan itse omaa oppimistaan

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu ja kehitys

Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämäntilasta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

- kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan

yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

- lähiympäristön eliölajit
- vuodenaajat
- lähiympäristöön tutustuminen

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja

sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- omaan lähiympäristöön tutustuminen
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S2, S3, S4, S6	L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T15	S1, S5	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen

- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen

- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - omaan lähiympäristöön tutustuminen
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
-
- lähiympäristön eliölajit
  - vuodenaajat
  - lähiympäristöön tutustuminen

T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä

- kehon osat
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
  - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
-
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista
-
- lähiympäristön eliölajit
  - vuodenaajat
  - lähiympäristöön tutustuminen
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - omaan lähiympäristöön tutustuminen
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
-
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
-
- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluuyhteisössä

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - omaan lähiympäristöön tutustuminen
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
-
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista
-
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
-
- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa
-
- lähiympäristön eliölajit
  - vuodenaajat
  - lähiympäristöön tutustuminen
-
- kehon osat
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
  - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen

T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - omaan lähiympäristöön tutustuminen
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
-
- lähiympäristön eliölajit
  - vuodenaajat
  - lähiympäristöön tutustuminen
-
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa

- lähiympäristön eliölajit
- vuodenaajat
- lähiympäristöön tutustuminen

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- omaan lähiympäristöön tutustuminen
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

- kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen

- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista

T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin

- lähiympäristön eliölajit
- vuodenaajat
- lähiympäristöön tutustuminen

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- omaan lähiympäristöön tutustuminen
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä

- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista
- kehon osat
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
  - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa

T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - omaan lähiympäristöön tutustuminen
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- lähiympäristön eliölajit
  - vuodenaajat
  - lähiympäristöön tutustuminen
- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- kehon osat
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
  - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista

T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- omaan lähiympäristöön tutustuminen
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

- lähiympäristön eliölajit
- vuodenaajat
- lähiympäristöön tutustuminen

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista

- kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen

- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista

- kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen

- lähiympäristön eliölajit
- vuodenaajat
- lähiympäristöön tutustuminen

- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä

- omaan lähiympäristöön tutustuminen
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä

- kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- omaan lähiympäristöön tutustuminen
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista
- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa
- lähiympäristön eliölajit
- vuodenaajat
- lähiympäristöön tutustuminen
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen

- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - omaan lähiympäristöön tutustuminen
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- lähiympäristön eliölajit
  - vuodenaajat
  - lähiympäristöön tutustuminen
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista
- kehon osat
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
  - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina

- kehon osat
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
  - henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- lähiympäristön eliölajit
  - vuodenaajat
  - lähiympäristöön tutustuminen
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- omaan lähiympäristöön tutustuminen
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- omaan lähiympäristöön tutustuminen
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- lähiympäristön eliölajit
- vuodenaajat
- lähiympäristöön tutustuminen
- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa
- kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä ja arjen ilmiöistä, kasvien kasvatusta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista

T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä

- kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- elämän perusedellytykset: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito

- arjen terveystottumusten havainnointi
- pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu ja kehitys

Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämäkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
- tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
- elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
- lähiympäristön eliölajit
- sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
- kartan idea, pihakartta

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
- arjen terveystottumusten havainnointi
- terveys ja hyvinvointi koulussa

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omaan kotiseutuun tutustuminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S2, S3, S4, S6	L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S4, S6	L1, L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T15	S1, S5	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen

- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
  - elämänkaari
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
-
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
-
- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
  - lähiympäristön eliölajit
  - sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
  - kartan idea, pihakartta
-
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa

- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä

- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
  - elämänkaari
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
-
- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
  - lähiympäristön eliölajit
  - sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
  - kartan idea, pihakartta
-
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
-
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa
-
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluuyhteisössä

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omaan kotiseutuun tutustuminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminat
- tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
- elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset

- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
- lähiympäristön eliölajit
- sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
- kartan idea, pihakartta

- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
- arjen terveystottumusten havainnointi
- terveys ja hyvinvointi koulussa

T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omaan kotiseutuun tutustuminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
- lähiympäristön eliölajit
- sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
- kartan idea, pihakartta

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita

- havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutokseen
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutokseen
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omaan kotiseutuun tutustuminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
- arjen terveystottumusten havainnointi
- terveys ja hyvinvointi koulussa
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
- lähiympäristön eliölajit
- sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
- kartan idea, pihakartta
- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
- tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
- elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset

T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin

- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä

- lähiympäristön eliölajit
  - sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
  - kartan idea, pihakartta
-
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa
-
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
-
- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
  - elämänkaari
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
-
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä

- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
  - lähiympäristön eliölajit
  - sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
  - kartan idea, pihakartta
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
-
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
  - elämänkaari
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista

T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita

- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
  - lähiympäristön eliölajit
  - sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
  - kartan idea, pihakartta
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
  - elämänkaari
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle

T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
-
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista

- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
-
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
-
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa
-
- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
  - lähiympäristön eliölajit
  - sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
  - kartan idea, pihakartta

- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
- tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
- elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
  - elämänkaari
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa
- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
  - lähiympäristön eliölajit
  - sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
  - kartan idea, pihakartta
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille

- elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
- säänmukainen pukeutuminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
- arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
- harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutokseen
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
- lähiympäristön eliölajit
- sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
- kartan idea, pihakartta
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
- arjen terveystottumusten havainnointi
- terveys ja hyvinvointi koulussa

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina

- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
- omaan kotiseutuun tutustuminen
- omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
- pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
- lähiympäristön eliölajit
- sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
- kartan idea, pihakartta
- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
- tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
- elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutokseen
- arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
- turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona

- säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
-
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa

T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

- havainnointia ja luonnossa tutkimista erilaisissa ympäristöissä
  - lähiympäristön eliölajit
  - sään havainnointi ja kuvaaminen käsitteiden avulla
  - kartan idea, pihakartta
-
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
  - ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
  - arjen terveystottumusten havainnointi
  - terveys ja hyvinvointi koulussa
-
- harjoitellaan turvallista toimintaa lähiympäristössä ja liikenteessä
  - turvallinen toimiminen kouluympäristössä ja kotona
  - säänmukainen pukeutuminen
  - fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen ja kiusaamisen ehkäisy
  - arjen pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen
  - harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä olemista
-
- omista ja yhteisistä tavaroista huolehtiminen
  - omaan kotiseutuun tutustuminen
  - omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä
  - pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle
-
- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
  - tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille
  - elämänkaari
  - omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
-
- tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä ja teknologiasta
  - tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin
  - arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja

T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä

- ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot
- tunne- ja vuorovaikutustaidot ja niiden merkitys hyvinvoinnille

- elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito
- ravinnontuotanto ja juomaveden alkuperä
- arjen terveystottumusten havainnointi
- terveys ja hyvinvointi koulussa

14.6.9. TOINEN KOTIMAINEN KIELI

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työkentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, esimerkiksi ruotsiin. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista

yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

14.6.10. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaavaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

-

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohdiana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Matematiikka](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset matematiikassa vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vahvistetaan oppilaan taitoa esittää kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten laskutapoja ja samalla pohtimaan omia ratkaisuja. Matematiikkaan sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävien avulla sekä hyödyntämällä mielikuvitusta, kekseliäisyyttä, toiminnallisuutta ja leikkiä. Ohjelmointiin voi tutustua pelaamalla valmiita pelejä tai keksimällä sääntöjä omiin peleihin tai leikkeihin. Oppilasta tuetaan tunnistamaan itselleen sopivia työtapoja. Matematiikassa yksittäisen oppilaan tavoitteiden toteutumista tuetaan

esimerkiksi niin, että tämä osaa valita itselleen haastavuudeltaan sopivia tehtäviä ja sopivan etenemisvauhdin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita rohkaistaan kyseenalaistamaan erilaisia ratkaisuja ja keskustelemaan niistä rakentavasti. Oppilaita ohjataan työskentelemään yhteisöllisesti, esimerkiksi auttamaan toisiaan. Pehdytään aikavyöhykkeisiin ja eri valuuttoihin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Tärkeitä arjen taitoja matematiikassa ovat esimerkiksi kello, mittaaminen, rahankäyttö ja prosenttilaskennan soveltaminen. Näiden oppimiselle annetaan riittävästi aikaa. Oppimisessa hyödynnetään pelejä ja leikkejä. Harjoitellaan pituuden, ajan ja tilavuuden mittaamista. Kelloon liittyy lisäksi ajankäytön suunnittelu ja rahankäyttöön kriittiseen kuluttajuuteen ohjaamista. Oppilaita kannustetaan ymmärtämään matematiikan yhteys perheen arkeen ja laajempaan osana kansantalouden kokonaisuutta esimerkiksi ansiotulojen, verotuksen, kulutuksen ja yksilön taloussuunnittelun yhteydessä.

L4 Monilukutaito

Oppilas ohjataan aktiiviseksi taulukoiden, diagrammien, kuvien ja kuvaajien tulkitsijaksi ja tuottajaksi. Kiinnitetään huomiota kuvaajan asteikkojen valinnan merkitykseen. Oppilaita ohjataan löytämään oleellinen tieto kaiken informaation keskeltä. Kehitetään taitoa käsitellä arkeen liittyvää numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Harjoitellaan tulkitsemaan matemaattisia merkintöjä ja tuottamaan havainnoista yksinkertaisia matemaattisia malleja. Ratkaistaan arjen ongelmia matematiikan avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:t:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita ohjataan tv:t:n turvalliseen käyttöön ja hyviin käytöstapoihin verkkoympäristöissä. Matemaattisia taitoja voi harjoitella erilaisten matematiikan oppimispelien avulla. Aloitetaan tutustuminen ohjelmointiin pelaamalla valmiita pelejä tai keksimällä sääntöjä omiin peleihin tai leikkeihin. Myöhemmin harjoitellaan graafista ohjelmointia, ja lopulta tavoitteena on, että oppilas osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia jollakin ohjelmointikielellä. Opetellaan hyödyntämään taulukkolaskentaa tiedon keräämisessä ja tulkitsemisessä sekä graafisia ohjelmia geometrian yhteydessä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista matemaattisista tiedoista ja taidoista. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa matemaattista tietopohjaa. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään. Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitöillä. Mahdollisuuksien puitteissa myös yritysvierailuilla voidaan tutustua työelämään ja yrittäjyyteen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä matemaattisten taitojen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja osallistumisessa. Oppilasta ohjataan soveltamaan matematiikkaa yhteiskunnasta ja lähiympäristöstä kerätyn tiedon käsittelyssä ja tulkitsemisessä. Soveltamiskohteina voivat olla esimerkiksi vaalit, ympäristön ja ilmaston muutokset, yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tunnusluvut sekä talouden muutokset.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaalle tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikan käsitteitä havainnollistetaan toiminnallisesti ja välineiden avulla.

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja. Työskennellään sekä itsenäisesti että yhdessä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppiaineen kohtia ja keskeisiä käsitteitä, joiden oppiminen, ymmärtäminen ja muistaminen tuottaa oppilaille ongelmia, ovat vuosiluokilla 1-2 lukukäsite, yhtäsuuruuden käsite, lukujonot edestakaisin, lukualueen 0 - 20 yhteen- ja vähennyslaskut, erityisesti kymmenylitys, kymmenjärjestelmä ja kertolaskun käsite.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehityksessä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, tasapuolista, rohkaisevaa, kannustavaa ja oppimista tukevaa. Arviointi on avointa; oppilas tietää, mitä arvioidaan ja mistä arviointi koostuu. Oppilasta ohjataan tarvittaessa ymmärtämään, mitä pitäisi tehdä toisin kehittyäkseen. Arviointi on jatkuvaa, luontevasti koulutyön arjessa mukana. Arviointia annetaan suullisesti sekä sitä dokumentoidaan.

Arviointi on onnistunutta silloin, kun oppilas ja opettaja ovat samaa mieltä siitä, missä oppilas on onnistunut ja mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Matematiikassa arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua. Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monin tavoin sekä kirjallisesti, suullisesti että toiminnallisesti ja erilaisia apuvälineitä hyödyntäen.

Matematiikassa harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja tavoitteiden saavuttamisen seuraamista sekä arvioimaan omaa oppimista ja työskentelyä. Ryhmätyöskentelyssä voidaan hyödyntää myös vertaisarviointia.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
- Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
- Opetellaan ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelu- ja toimintataitoja leikkien kautta. Laaditaan vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
- Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
- ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
- Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
- Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa.
- Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.
- Harjoitellaan toiminnallisesti mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa.
- Harjoitellaan ajanyksiköitä sekä kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
- Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4	L4
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T6	S2	L1, L4
T7	S2	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S3	L1, L4, L5
T10	S3	L1, L4
T11	S4	L4, L5
T12	S1	L1, L2, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittämistä

Kiinnitetään huomiota positiivisen palautteen antamiseen.

- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
  - Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
  - Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
  - Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
  - Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
  - ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
  - Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
  - Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
  - Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
  - Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
  - Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
  - Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.
-
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
  - Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
  - Opetellaan ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelu- ja toimintataitoja leikkien kautta. Laaditaan vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa.
- Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.
- Harjoitellaan toiminnallisesti mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa.
- Harjoitellaan ajanyksiköitä sekä kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit.

T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa

Kannustetaan oppilasta hänen vahvuuksiensa kehittämiseen ja ylläpitämiseen.

- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
  - Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
  - Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
  - Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
  - Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
  - ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
  - Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
  - Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
  - Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
  - Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
  - Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
-
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
  - Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
  - Opetellaan ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelu- ja toimintataitoja leikkien kautta. Laaditaan vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa.
  - Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
  - Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.
  - Harjoitellaan toiminnallisesti mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
  - Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa.
  - Harjoitellaan ajanyksiköitä sekä kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
  - Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Ohjataan oppilasta arvioimaan omaa oppimistaan.

- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
  - Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
  - Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
  - Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
  - Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
  - ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
  - Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
  - Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
  - Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
  - Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
  - Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
  - Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa.
  - Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
  - Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.
  - Harjoitellaan toiminnallisesti mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
  - Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa.
  - Harjoitellaan ajanyksiköitä sekä kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit.
-
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
  - Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
  - Opetellaan ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelu- ja toimintataitoja leikkien kautta. Laaditaan vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan

Havainnoidaan oppilaan tekemien havaintojen ja päätelmien oikeellisuutta, tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa.
- Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

- Harjoitellaan toiminnallisesti mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
  - Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa.
  - Harjoitellaan ajanyksiköitä sekä kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
  - Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.
-
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
  - Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
  - Opetellaan ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelu- ja toimintataitoja leikkien kautta. Laaditaan vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.
-
- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
  - Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
  - Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
  - Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
  - Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
  - ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
  - Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
  - Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
  - Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
  - Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
  - Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja

Varmistetaan erityisesti luvun ja lukumäärän käsitteiden ymmärtäminen.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa.
  - Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
  - Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.
  - Harjoitellaan toiminnallisesti mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
  - Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa.
  - Harjoitellaan ajanyksiköitä sekä kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
  - Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
  - Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
  - Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
  - Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
  - Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
  - ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
  - Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
  - Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
  - Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
  - Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
  - Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
-
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
  - Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
  - Opetellaan ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelu- ja toimintataitoja leikkien kautta. Laaditaan vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä

Varmistetaan erityisesti luvun ja lukumäärän käsitteiden ymmärtäminen.

- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
- Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
- ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
- Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
- Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin

Perehdytään yhteen- ja vähennyslaskuun lukualueella 0-20.

- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
- Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
- ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

- Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
- Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
- Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita

Harjoitellaan sujuvaa yhteen- ja vähennyslaskutaitoa lukualueella 0-20. Varmistetaan kymmenlaskun ja -alituksen hallinta.

- Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja lukualueella 0 – 20. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.
- Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin
- ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 20.
- Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
- Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia

Tutustutaan kappaleisiin ja yleisimpiin tasokuvioihin tutkimalla, rakentamalla, piirtämällä ja luokittelemalla niitä.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa.
- Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.
- Harjoitellaan toiminnallisesti mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa.
- Harjoitellaan ajanyksiköitä sekä kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit.

T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate

Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa.
- Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.
- Harjoitellaan toiminnallisesti mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa.
- Harjoitellaan ajanyksiköitä sekä kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit.

T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin

Tutustutaan yksinkertaisiin taulukoihin ja pylväsdiagrammeihin.

- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
- Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

Harjoitellaan vaiheittaisten toimintaohjeiden laatimista ja niiden mukaan toimimista leikkien kautta.

- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
- Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
- Opetellaan ohjelmoinnissa tarvittavia ajattelu- ja toimintataitoja leikkien kautta. Laaditaan vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
- Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
- Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin ja algoritmiseen ajatteluun jatkuu leikkien kautta ja laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
- Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
- Tutustutaan laskujärjestykseen.
- Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
- Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita, rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita luokitellaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Harjoitellaan rahalaskuja lukualueen 0-100 puitteissa.

- Kerrataan kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit. Syvennetään taitoja harjoittelemalla yllä ja vaille- sekä kuluttua ja sitten -aikoja. Harjoitellaan sekä analogisen että digitaalisen kellon tulkintaa.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
- Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4	L4
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T6	S2	L1, L4
T7	S2	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S3	L1, L4, L5
T10	S3	L1, L4
T11	S4	L4, L5
T12	S1	L1, L2, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä

Kiinnitetään huomiota positiivisen palautteen antamiseen.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota, rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Harjoitellaan rahalaskuja lukualueen 0-100 puitteissa.
- Kerrataan kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit. Syvennetään taitoja harjoittelemalla yllä ja vaille- sekä kuluttua ja sitten -aikoja. Harjoitellaan sekä analogisen että digitaalisen kellon tulkintaa.

- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
  - Perehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
  - Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
  - Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
  - Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
  - Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
  - Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
  - Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
  - Tutustutaan laskujärjestykseen.
  - Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
  - Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
  - Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.
-
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
  - Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
  - Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin ja algoritmiseen ajatteluun jatkuu leikkien kautta ja laatimalla vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa

Kannustetaan oppilasta hänen vahvuuksiensa kehittämiseen ja ylläpitämiseen.

- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
  - Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
  - Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin ja algoritmiseen ajatteluun jatkuu leikkien kautta ja laatimalla vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
  - Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota, rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan.
  - Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
  - Harjoitellaan rahalaskuja lukualueen 0-100 puitteissa.
  - Kerrataan kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit. Syvennetään taitoja harjoittelemalla yli- ja vaille- sekä kuluttua ja sitten -aikoja. Harjoitellaan sekä analogisen että digitaalisen kellon tulkintaa.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.

- Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.
- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
- Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
- Tutustutaan laskujärjestykseen.
- Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
- Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.

T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Ohjataan oppilasta arvioimaan omaa oppimistaan.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota, rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Harjoitellaan rahalaskuja lukualueen 0-100 puitteissa.
- Kerrataan kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit. Syvennetään taitoja harjoittelemalla ylijä vaille- sekä kuluttua ja sitten -aikoja. Harjoitellaan sekä analogisen että digitaalisen kellon tulkintaa.
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
- Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
- Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin ja algoritmiseen ajatteluun jatkuu leikkien kautta ja laatimalla vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.
- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
- Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.

- Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
  - Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
  - Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
  - Tutustutaan laskujärjestykseen.
  - Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
  - Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
  - Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan

Havainnoidaan oppilaan tekemien havaintojen ja päätelmien oikeellisuutta, tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
  - Perehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
  - Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
  - Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
  - Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
  - Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
  - Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
  - Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
  - Tutustutaan laskujärjestykseen.
  - Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
  - Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
-
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
  - Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.
-
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
  - Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
  - Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin ja algoritmiseen ajatteluun jatkuu leikkien kautta ja laatimalla vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
  - Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota, rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan.

- Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Harjoitellaan rahalaskuja lukualueen 0-100 puitteissa.
- Kerrataan kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit. Syvennetään taitoja harjoittelemalla yli- ja vaille- sekä kuluttua ja sitten -aikoja. Harjoitellaan sekä analogisen että digitaalisen kellon tulkintaa.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja

Varmistetaan erityisesti luvun ja lukumäärän käsitteiden ymmärtäminen.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota, rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Harjoitellaan rahalaskuja lukualueen 0-100 puitteissa.
- Kerrataan kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit. Syvennetään taitoja harjoittelemalla yli- ja vaille- sekä kuluttua ja sitten -aikoja. Harjoitellaan sekä analogisen että digitaalisen kellon tulkintaa.
- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
- Pehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
- Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
- Tutustutaan laskujärjestykseen.
- Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
- Harjoitellaan erilaisia päässä laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
- Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
- Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
- Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin ja algoritmiseen ajatteluun jatkuu leikkien kautta ja laatimalla vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä

Varmistetaan erityisesti luvun ja lukumäärän käsitteiden ymmärtäminen.

- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
- Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
- Tutustutaan laskujärjestykseen.
- Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
- Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.

T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin

Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskua lukualueella 0-100. Perehdytään kertolaskuun ja luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys.

- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
- Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
- Tutustutaan laskujärjestykseen.
- Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
- Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.

T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita

Kehitetään sujuvaa peruslaskutaitoa lukualueella 0-100. Varmistetaan kymmenylityksen ja -alituksen hallinta.

- Kerrataan 1. luokan sisältöjä.
- Perehdytään kymmenjärjestelmän rakentumisen periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-100
- Ymmärrystä luvuista laajennetaan edelleen laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
- Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen.
- Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista.
- Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.
- Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100, joita konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa.
- Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
- Tutustutaan laskujärjestykseen.
- Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.
- Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.

T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia

Tutustutaan kappaleisiin ja tasokuvioihin tutkimalla, rakentamalla, piirtämällä ja luokittelemalla niitä.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita, rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita luokitellaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Harjoitellaan rahalaskuja lukualueen 0-100 puitteissa.
- Kerrataan kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit. Syvennetään taitoja harjoittelemalla ylijä vaille- sekä kuluttua ja sitten -aikoja. Harjoitellaan sekä analogisen että digitaalisen kellon tulkintaa.

T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate

Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika.

- Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.
- Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita, rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita luokitellaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Harjoitellaan rahalaskuja lukualueen 0-100 puitteissa.

- Kerrataan kellonajoista tasatunnit ja puolet tunnit. Syvennetään taitoja harjoittelemalla yli- ja vaille- sekä kuluttua ja sitten -aikoja. Harjoitellaan sekä analogisen että digitaalisen kellon tulkintaa.

T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin

Tutustutaan yksinkertaisiin taulukoihin ja pylväsdiagrammeihin.

- Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.
- Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

Harjoitellaan vaihteittaisten toimintaohjeiden laatimista ja niiden mukaan toimimista leikkien kautta. Tutustutaan laskujärjestyksen peruseräisiin.

- Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita.
- Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
- Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin ja algoritmiseen ajatteluun jatkuu leikkien kautta ja laatimalla vaihteittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

14.6.11. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

-

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin Äidinkieli ja kirjallisuus](#)

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita

ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 7.2.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän erityinen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset äidinkielessä ja kirjallisuudessa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- opiskelutekniikat, erilaiset tavat oppia
- muistiinpanotekniikat
- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen
- rakentavan vertaispalautteen antamisen taito
- saadun palautteen hyödyntäminen omien tuotosten hiomisessa
- pari- ja ryhmätyötaitojen harjoittelu
- itsearviointitaitojen harjoittelu

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- eri tekstien ja kaunokirjallisuuden avulla toisten asemaan asettuminen, ymmärrys toisista kulttuureista
- kuuntelemisen taidot
- puheenvuorot
- ilmaisutaitojen monipuolistaminen draamaharjoitusten avulla
- suomen kielen rakenteen tuntemuksen vahvistaminen
- erilaisiin kulttuurin osa-aleisiin tutustuminen (esim. teatteri)

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- asioimistaidot
- vuorovaikutustaidot
- kohteliaisuus
- vastuullinen toiminta verkossa
- kirjaston palveluihin tutustuminen

L4 Monilukutaito

- monipuoliset tekstit (esim. kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus ja mediatekstit)
- myös kuva, ääni, liike jne.
- lähdekritiikki

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- tiedonhaku
- lähdekritiikki

- tietokoneella kirjoittamisen taidot, valokuvataidot, videotaidot, muokkaustaidot

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

- vuorovaikutustaidot
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen
- palautteen vastaanottaminen ja antaminen

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen
- vaikuttaminen ja vaikuttavuus
- median toimintatapoihin perehtyminen
- vuorovaikutustaidot

Oppimisympäristöt

Äidinkielen ja kirjallisuuden taitoja harjoitellaan toiminnallisesti ja kannustavasti. Oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi ja oppilaita innostavaksi teksti- ja kieliympäristöksi. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia puhua ja tulla kuulluksi. Oppilasta osallistetaan opiskeluun ja vahvistetaan oppilaan myönteistä suhtautumista oppimiseen ja oppiaineeseen. Draamapedagogisten menetelmien avulla vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan oppilaiden vuorovaikutustaitoja. Opetuksessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti digiopetusaineistoja. Lisäksi tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä muiden oppiaineiden sekä paikallisen kirjaston ja teattereiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3

Opetus äidinkielessä ja kirjallisuudessa jakautuu toisiaan tukeviin osa-aleisiin: vuorovaikutus, tekstien tulkitseminen ja tuottaminen sekä kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppimistyyliä (esim. visuaalinen, auditiivinen ja toiminnallinen) ja tarjotaan oppilaille eritasoisia tehtäviä. Tarvittaessa oppilaalle voidaan antaa tukea oppimisvaikeuksissa vaihtelemalla työtapoja, avaamalla käsitteitä, antamalla tukiopetusta tai tekemällä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa (**ks. eriyttämistaulukko**). Oppilasta kannustetaan kehittymään monipuoliseksi tekstien lukijaksi ja tuottajaksi sekä löytämään itselleen sopivia opiskelutapoja.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan

oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Arvioinnin äidinkielessä ja kirjallisuudessa tulee olla oppimista tukevaa. Arvioinnissa painotetaan oppilaan vahvuuksia. Opettaja-, vertais- ja itsearviointien avulla oppilas saa monipuolista palautetta äidinkielen eri osa-alueilta. Kaikki neljä tavoite- ja sisältöaluetta vaikuttavat oppilaan arviointiin.

Oppilaan tulee tietää opiskelun tavoitteet ja arviointiperusteet. Oppilas osallistetaan arviointiin esimerkiksi itsearviointien ja arviointikeskustelujen avulla. Itsearviointien ja vertaisarviointien kriteerit on neuvottava oppilaille. Oppilaita ohjataan antamaan toisilleen rakentavaa palautetta. Vertaisarviointien avulla oppilas harjaantuu myös saamaan palautetta. Vertaisarviointia voidaan käyttää esimerkiksi kirjoitelmien, ryhmätöiden ja suullisten esitysten arvioinnissa. Vertaisarviointia voidaan tehdä esimerkiksi pareittain. Itsearviointien avulla oppilasta ohjataan konkretisoimaan omat tavoitteensa, taitojensa kehittämiskohteet ja vahvuutensa.

Opettaja seuraa oppilaan kehittymistä ja antaa hänelle jatkuvaa ja monimuotoista palautetta. Suullista palautetta opettaja voi antaa esimerkiksi tuntitilanteissa, kirjoitusprosessin aikana ja erilaisissa arviointikeskusteluissa. Kirjallista palautetta oppilas voi saada mm. kirjoitelmien ja vihkotyöskentelyn yhteydessä.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan itselle tutujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja, esim. tekemällä kysymyksiä tekstistä.</p> <p>Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva).</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kirjain-äännevastaavuus.</p> <p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Pohditaan sanojen merkityksiä ja esim. synonyymeja ja murre-eroja.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista 	

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>		<p>Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p>	<p>kuunnellen ja lukien.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/ millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <ul style="list-style-type: none"> toimitaan yksin ja yhdessä <p>Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> pien- ja suuraakkosia sanatasoista oikeinkirjoittamista virkkeiden kirjoittamista oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> nominien yksikkö ja monikko astevaihtelu taivutusmuotojen tunnistaminen verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit

<p>viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L3
T2	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1	L1, L2, L7
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L2, L4, L5
T9	S3	L1, L4, L5, L7
T10	S3	L2, L4, L5
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S4	L2, L4, L7
T13	S4	L2, L3, L4
T14	S4	L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan itselle tutujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tutujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7

<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tutujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista • itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista • kysymistä, pyytämistä ja vastaamista • kohteliasta kielenkäyttöä • mielipiteen ilmaisua • itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista • nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa • ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan

TEKSTIEN TULKITSEMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja, esim. tekemällä kysymyksiä tekstistä.</p> <p>Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva).</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kirjain-äännevastaavuus.</p> <p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Pohditaan sanojen merkityksiä ja esim. synonyymeja ja murre-eroja.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista 	

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>		<p>Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p>	<p>kuunnellen ja lukien.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/ millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	--

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä

TEKSTIEN TULKITSEMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnessa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja, esim. tekemällä kysymyksiä tekstistä.</p> <p>Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva).</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kirjain-äännevastaavuus.</p> <p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Pohditaan sanojen merkityksiä ja esim. synonyymeja ja murre-eroja.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänteiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista 	

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaan tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>		<p>Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p>	<p>kuunnellen ja lukien.</p>
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/ millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

TEKSTIEN TULKITSEMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja, esim. tekemällä kysymyksiä tekstistä.</p> <p>Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva).</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kirjain-äännevastaavuus.</p> <p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Pohditaan sanojen merkityksiä ja esim. synonyymeja ja murre-eroja.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista 	

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>		<p>Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p>	<p>kuunnellen ja lukien.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/ millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	--

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

TEKSTIEN TULKITSEMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja, esim. tekemällä kysymyksiä tekstistä.</p> <p>Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva).</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kirjain-äännevastaavuus.</p> <p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Pohditaan sanojen merkityksiä ja esim. synonyymeja ja murre-eroja.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänteiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista 	

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaan tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>		<p>Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p>	<p>kuunnellen ja lukien.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/ millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	---

T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipöytäisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimitaan yksin ja yhdessä <p>Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanataisoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit

<p>viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
--	--	--	--

T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipöytäisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimitaan yksin ja yhdessä <p>Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanataisoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaikat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit

<p>viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
--	--	--	--

T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <ul style="list-style-type: none"> toimitaan yksin ja yhdessä <p>Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> pien- ja suuraakkosia sanatasoista oikeinkirjoittamista virkkeiden kirjoittamista oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> nominien yksikkö ja monikko astevaihtelu taivutusmuotojen tunnistaminen verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit

<p>viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
--	--	--	--

T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

Vuosiluokka 2**Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet****S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen**

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain

tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan toisten kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä - harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä			
--	--	--	--

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Ohjataan tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Laajennetaan kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juoni.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille</p> <p>Opetellaan erottamaan toisistaan tietoteksti ja kaunokirjallinen teksti.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista kuunnellen ja lukien. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	---

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omassa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L4, L6, L7				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Tuotetaan yksinkertaisia tekstejä hyödyntäen kertomuksen perusrakennetta (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Vahvistetaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit,</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa 	

oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana		iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).		
--	--	---	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>-Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L3
T2	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1	L1, L2, L7
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L2, L4, L5
T9	S3	L1, L4, L5, L7
T10	S3	L2, L4, L5
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S4	L2, L4, L7
T13	S4	L2, L3, L4
T14	S4	L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan toisten kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä - harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä			
---	--	--	--

T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan toisten kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä - harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä			
---	--	--	--

T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan toisten kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä - harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä			
--	--	--	--

T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan toisten kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä - harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä			
--	--	--	--

T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Ohjataan tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Laajennetaan kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juoni.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille</p> <p>Opetellaan erottamaan toisistaan tietoteksti ja kaunokirjallinen teksti.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista kuunnellen ja lukien. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	---

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Ohjataan tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Laajennetaan kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juoni.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille</p> <p>Opetellaan erottamaan toisistaan tietoteksti ja kaunokirjallinen teksti.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista kuunnellen ja lukien. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	---

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Ohjataan tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Laajennetaan kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juoni.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille</p> <p>Opetellaan erottamaan toisistaan tietoteksti ja kaunokirjallinen teksti.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista kuunnellen ja lukien. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	---

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Ohjataan tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Laajennetaan kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juoni.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille</p> <p>Opetellaan erottamaan toisistaan tietoteksti ja kaunokirjallinen teksti.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista kuunnellen ja lukien. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	---

T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

TEKSTIEN TUOTTAMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L4, L6, L7				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Tuotetaan yksinkertaisia tekstejä hyödyntäen kertomuksen perusrakennetta (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Vahvistetaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit,</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa 	

oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana		iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).		
--	--	---	--	--

T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä

TEKSTIEN TUOTTAMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L4, L6, L7				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Tuotetaan yksinkertaisia tekstejä hyödyntäen kertomuksen perusrakennetta (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Vahvistetaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit,</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa 	

oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana		iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).		
--	--	---	--	--

T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

TEKSTIEN TUOTTAMINEN				
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L4, L6, L7				
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Tuotetaan yksinkertaisia tekstejä hyödyntäen kertomuksen perusrakennetta (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Vahvistetaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit,</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa 	

oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana		iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).		
--	--	---	--	--

T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>-Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>-Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>-Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai*
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.*

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin

luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset suomi toisena kielenä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 1-2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- opiskelutekniikat, erilaiset tavat oppia (S1 & S2)
- muistiinpanotekniikat (S1 & S2)
- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen (S1 & S2)
- rakentavan vertaispalautteen antamisen taito (S1 & S2)
- saadun palautteen hyödyntäminen omien tuotosten hiomisessa (S1 & S2)
- pari- ja ryhmätyötaitojen harjoittelu (S1 & S2)
- itsearviointitaitojen harjoittelu (S1 & S2)
- sana- ja käsitevarannon laajentaminen (S2)
- ilmaisuvarannon laajentaminen (S2)

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- eri tekstien ja kaunokirjallisuuden avulla toisten asemaan asettuminen, ymmärrys toisista kulttuureista (S1 & S2)
- kuuntelemisen taidot (S1 & S2)
- puheenvuorot (S1 & S2)
- ilmaisutaitojen monipuolistaminen draamaharjoitusten avulla (S1 & S2)
- suomen kielen rakenteen tuntemuksen vahvistaminen (S1 & S2)
- erilaisiin kulttuurin osa-alueisiin tutustuminen (esim. teatteri) (S1 & S2)
- suomalaiseseen kulttuuriin tutustuminen (S2)
- oppilaan oman kulttuurin arvostaminen ja huomioiminen (S2)

- oppilaan monikielisen identiteetin vahvistaminen (S2)

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- asioimistaidot (S1 & S2)
- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- kohteliaisuus (S1 & S2)
- vastuullinen toiminta verkossa (S1 & S2)
- kirjaston palveluihin tutustuminen (S1 & S2)
- oppilaan käsitys itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana (S2)

L4 Monilukutaito

- monipuoliset tekstit (esim. kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus ja mediatekstit) (S1 & S2)
- myös kuva, ääni, liike jne. (S1 & S2)
- lähdekritiikki (S1 & S2)
- hyödynnetään oppilaiden monikulttuurisia taustoja (S2)

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- tiedonhaku (S1 & S2)
- lähdekritiikki (S1 & S2)
- tietokoneella kirjoittamisen taidot, valokuvataidot, videotaidot, muokkaustaidot (S1 & S2)
- verkkopohjaisten sanakirjojen käyttö (S2)
- verkkopohjaiset ohjelmat suomen kielen opiskelussa (S2)

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen (S1 & S2)
- palautteen vastaanottaminen ja antaminen (S1 & S2)
- suomalainen työkuulttuuri (S2)
- erilaiset kielen käyttötilanteet eli rekisterit (S2)

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen (S1 & S2)
- vaikuttaminen ja vaikuttavuus (S1 & S2)
- median toimintatapoihin perehtyminen (S1 & S2)
- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- oppilaan oma kulttuuri-identiteetti (S2)

Oppimisympäristöt

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kaikissa kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppimäärään liittyviä taitoja harjoitellaan toiminnallisesti ja kannustavasti. Oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi ja oppilaita innostavaksi teksti- ja kieliympäristöksi, jossa otetaan huomioon myös oppilaiden monikielisyys. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia puhua ja tulla kuulluksi. Oppilasta osallistetaan opiskeluun ja vahvistetaan oppilaan myönteistä suhtautumista oppimiseen ja oppiaineeseen. Draamapedagogisten menetelmien avulla vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan oppilaiden vuorovaikutustaitoja. Opetuksessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti digiopetusaineistoja. Lisäksi tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Koulut voivat verkostoitua eri toimijoiden kesken ja hyödyntää omaa lähiyhteisöä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä jakautuu viiteen eri osa-alueeseen: vuorovaikutustilanteissa toimiminen (ilmaisugaranto, vuorovaikutustaidot), tekstien tulkitseminen (lukutaito, puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien tulkinta ja päättely, sana- ja käsitevaranto), tekstien tuottaminen (kirjoittaminen, näppäintaidot, tekstien arviointi ja palaute), kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (kielitietoisuus, kielen vaihtelu, kielitieto, kirjallisuus ja kulttuuri, lukuelämykset) ja kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (käsitys itsestä kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana, eri oppiaineiden kieli, itseohjautuva työskentely ja tiedonhaku).

Monikielisten oppilaiden kaikessa opetuksessa otetaan huomioon oppilaan tausta ja lähtökohdat, aikaisempi kouluhistoria, äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika. Kirkkonummella opetusta annetaan erillisissä S2 -ryhmissä, eriytettynä suomi äidinkielenä -opetuksen yhteydessä tai siten, että oppilas opiskelee osan tunneista suomi toisena kielenä -ryhmässä ja osan suomi äidinkielenä -ryhmässä. Opetuksessa huomioidaan kielellisesti hyvin eritasoiset oppilaat sekä joustavuus eri oppimäärien välillä. Oppilaan tarpeen S2-oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta.

Oppimäärän valinta ei silti rajoita opetusjärjestelyjä: mahdollisuuksien ja oppilaan oppimistarpeen mukaan S2-oppimäärää opiskeleva voi osallistua äidinkielen tunneille (suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän) kunhan huolehditaan tarvittavasta opetuksen eriyttämisestä.

Tarvittaessa oppilaalle voidaan antaa tukea oppimisvaikeuksissa. Oppilasta tuetaan myös yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa (**ks. eriyttämistaulukko**).

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen

- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän osaamisen arvioinnin tulee olla oppimista tukevaa. Arviointi ei nojaa taitotasoasteikkoihin, vaan hyvän osaamisen kuvaukseen ja päättöarvioinnin kriteereihin. Arvioinnissa ei ole keskeistä kielitaidon taso, vaan se miten oppilas pystyy käyttämään kieltä ja toimimaan kielellä. Arvioinnin fokus on siinä, mitä kielellä pystytään tekemään. Oppilas tietää tavoitteet ja osallistuu omien oppimistavoitteiden asettamiseen. Oppilas tietää missä on onnistunut ja missä voisi parantaa. Arvioinnissa painotetaan oppilaan vahvuuksia. Opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin avulla oppilas saa monipuolista palautetta kielitaidon eri osa-alueilta. Kaikki viisi tavoite- ja sisältöaluetta vaikuttavat oppilaan arviointiin.

Oppilaan tulee tietää opiskelun tavoitteet ja arviointiperusteet. Oppilas osallistetaan arviointiin esimerkiksi itsearvioinnin ja arviointikeskustelujen avulla. Itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin kriteerit on neuvottava oppilaille. Oppilaita ohjataan antamaan toisilleen rakentavaa palautetta. Vertaisarvioinnin avulla oppilas harjaantuu myös saamaan palautetta. Vertaisarviointia voidaan käyttää esimerkiksi kirjoitelmien, ryhmätöiden ja suullisten esitysten arvioinnissa. Vertaisarviointia voidaan tehdä esimerkiksi pareittain. Itsearvioinnin avulla oppilasta ohjataan konkretisoimaan omat tavoitteensa, taitojensa kehittämiskohteet ja vahvuutensa.

Opettaja seuraa oppilaan kehittymistä ja antaa hänelle jatkuvaa ja monimuotoista palautetta. Suullista palautetta opettaja voi antaa esimerkiksi tuntitilanteissa, kirjoitusprosessin aikana ja erilaisissa arviointikeskusteluissa. Kirjallista palautetta oppilas voi saada mm. kirjoitelmien ja vihkotyöskentelyn yhteydessä.

Arvioinnin tulee olla monipuolista. Oppimisen tavoitteet ja osaamisen taso tulee ilmaista selkeästi, jotta oppilas ja huoltajat saavat realistisen käsityksen siitä, mitä oppilaan on osattava ja millainen hän on kielenkäyttäjänä.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan itselle tutujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

TEKSTIEN TULKITSEMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja, esim. tekemällä kysymyksiä tekstistä.</p> <p>Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva).</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kirjain-äännevastaavuus.</p> <p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Pohditaan sanojen merkityksiä ja esim. synonyymeja ja murre-eroja.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaan tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>		<p>Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p>	<p>kuunnellen ja lukien.</p>
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/ millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.

S3 Tekstien tuottaminen

Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kielipillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelemaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit

<p>viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
<p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetaivoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
<p>T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p> <p>T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin</p> <p>T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan</p>	<p>Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin.</p> <p>Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekemällä havaintoja ympäristöstä • tulkitsemalla kuvia • harjoittelemalla tiedon kertomista toisille. <p>Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.</p>

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L4
T2	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S2	L1, L2, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S3	L2, L4
T7	S3	L4, L5
T8	S3	L1, L4, L5
T9	S4	L4, L6, L7
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S5	L1, L2, L4
T13	S5	L1, L2, L4
T14	S5	L1, L2, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tutujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisuohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Harjoitellaan itselle tutujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin

<p>VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN</p>			
<p>Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L7</p>			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan itselle tutujen asioiden kertomista ja kuvailemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. kertomista, oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Pienten harjoitusten avulla opetellaan ilmaisemaan itseään</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan eläytymään <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.</p> <p>Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista • itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista • kysymistä, pyytämistä ja vastaamista • kohteliasta kielenkäyttöä • mielipiteen ilmaisua • itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista • nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa • ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen

TEKSTIEN TULKITSEMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja, esim. tekemällä kysymyksiä tekstistä.</p> <p>Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä (äänen, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva).</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kirjain-äännevastaavuus.</p> <p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Pohditaan sanojen merkityksiä ja esim. synonyymeja ja murre-eroja.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänen, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänteiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>		<p>Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p>	<p>kuunnellen ja lukien.</p>
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/ millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.

T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan

TEKSTIEN TULKITSEMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja, esim. tekemällä kysymyksiä tekstistä.</p> <p>Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva).</p> <p>Opetellaan tunnistamaan kirjain-äännevastaavuus.</p> <p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Pohditaan sanojen merkityksiä ja esim. synonyymeja ja murre-eroja.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastaavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>		<p>Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p>	<p>kuunnellen ja lukien.</p>
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenaajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/ millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit

<p>viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
--	--	--	--

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit

<p>viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
--	--	--	--

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L6, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja</p>	<p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelevaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puhtaus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit

<p>viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronomininit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
--	--	--	--

T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUkena	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ja L4.	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p> <p>T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin</p> <p>T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin.</p> <p>Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekemällä havaintoja ympäristöstä • tulkitsemalla kuvia • harjoittelemalla tiedon kertomista toisille. <p>Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.</p>

T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUkena	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ja L4.	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p> <p>T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin</p> <p>T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin.</p> <p>Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekemällä havaintoja ympäristöstä • tulkitsemalla kuvia • harjoittelemalla tiedon kertomista toisille. <p>Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.</p>

T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet

T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana

T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin

T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan

Opetuksen sisällöt

Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin.

Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä:

- tekemällä havaintoja ympäristöstä
- tulkitsemalla kuvia
- harjoittelemalla tiedon kertomista toisille.

Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

Vuorovaikutustaidot, puhuminen ja kuullun ymmärtäminen

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista toisten tilanteissa kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutuskeskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, leluja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja menneitä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

	osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman keinoin	Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä. Harjoitellaan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.	
--	--	--	--

S2 Tekstien tulkitseminen

Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omaan kokemukseen sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Ohjataan tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Laajennetaan kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juoni.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille.</p> <p>Opetellaan erottamaan toisistaan tietoteksti ja kaunokirjallinen teksti.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista kuunnellen ja lukien. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p>

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puh-taus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelemaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Tuotetaan yksinkertaisia tekstejä hyödyntäen kertomuksen perusrakennetta (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Vahvistetaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja

koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ja L4	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin.
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä: <ul style="list-style-type: none"> • tekemällä havaintoja ympäristöstä • tulkitsemalla kuvia • harjoittelemalla tiedon kertomista toisille.
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L4
T2	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S2	L1, L2, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S3	L2, L4
T7	S3	L4, L5
T8	S3	L1, L4, L5
T9	S4	L4, L6, L7
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S5	L1, L2, L4
T13	S5	L1, L2, L4
T14	S5	L1, L2, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan

Vuorovaikutustaidot, puhuminen ja kuullun ymmärtäminen

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista toisten tilanteissa kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutuskeskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, leluja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja menneitä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

	osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman keinoin	Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä.	Harjoitellaan palauteen antamista ja saamista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.
--	---	--	--

T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua

Vuorovaikutustaidot, puhuminen ja kuullun ymmärtäminen

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista toisten tilanteissa kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutuskeskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, leluja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

	osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. puheen nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä. Harjoitellaan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.	
--	---	--	--

T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin

Vuorovaikutustaidot, puhuminen ja kuullun ymmärtäminen

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L4, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p> <p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p> <p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta</p>	<p>Harjoitellaan itselle tuttujen asioiden kertomista ja kuvailemista toisten tilanteissa kuuntelemista.</p> <p>Harjoitellaan kysymistä ja vastaamista.</p> <p>Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutuskeskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, leluja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän käytänteitä, esim. oman puheenvuoron odottamista, kuuntelemista itselle tutuista asioista kertomista ja kuvailemista kysymistä, pyytämistä ja vastaamista kohteliasta kielenkäyttöä mielipiteen ilmaisua itsensä ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteista nykyhetkeä ja mennyttä aikaa kerronnassa ääntämistä. <p>Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin.</p>

	osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman keinoin	Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja, esim. pöytä- nopeutta, voimakkuutta, selkeyttä. Harjoitellaan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa ryhmissä.	
--	--	--	--

T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Ohjataan tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Laajennetaan kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juoni.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille.</p> <p>Opetellaan erottamaan toisistaan tietoteksti ja kaunokirjallinen teksti.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista kuunnellen ja lukien. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p>

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puh- taus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	---

T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>Edistetään sujuvan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>Ohjataan tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p> <p>Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä.</p> <p>Laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan kuvia.</p> <p>Laajennetaan kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, tapahtumapaikka- ja aika, juoni.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan tiedon kertomista toisille.</p> <p>Opetellaan erottamaan toisistaan tietoteksti ja kaunokirjallinen teksti.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan ja ymmärtämään (äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti, kuva) • tunnistamaan kirjain-äännevastavuutta, äänneiden eroja ja niiden kestoja, sanahahmoja ja tavutusta • vokaaleja, konsonantteja, diftongeja ja äng-äännettä • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä • ymmärtämään kerronnan peruskäsitteitä, esim. päähenkilö, muut henkilöt, tapahtumapaikka • kirjoitettuun kieleen tutustumista kuunnellen ja lukien. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p>

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>			<ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa • keskeistä sanastoa: mm. perhe, koti, koulu, ruokailu, keho, puh-taus, vaatetus ja kauppa, vuodenajat, vuorokausi, liikenne ja terveydenhoito, luonto, maaseutu, kaupunki, tunnesanat ja aistit • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • kysymyssanat • persoonapronominit (minä, sinä, hän, me, te, he) • omistamisen ilmaiseminen (kenellä/millä ja genetiivi) • vastakohtat ja vertailu.
---	--	--	--

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L4, L6, L7

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	<p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelemaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Tuotetaan yksinkertaisia tekstejä hyödyntäen kertomuksen perusrakennetta (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Vahvistetaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelemaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Tuotetaan yksinkertaisia tekstejä hyödyntäen kertomuksen perusrakennetta (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Vahvistetaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa.

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L4, L6, L7			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p> <p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä perustelemaan niitä.</p> <p>Harjoitellaan kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p> <p>Toimitaan yksin ja yhdessä.</p> <p>Tuotetaan yksinkertaisia tekstejä hyödyntäen kertomuksen perusrakennetta (alku, keskikohta ja loppu).</p> <p>Vahvistetaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan näppäintaitoja.</p> <p>Vahvistetaan oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä).</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • pien- ja suuraakkosia • sanatasoista oikeinkirjoittamista • virkkeiden kirjoittamista • oikeinkirjoituksen perusasioita (sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä). <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominien yksikkö ja monikko • astevaihtelu • taivutusmuotojen tunnistaminen • verbin taivutus myönteisessä ja kielteisessä muodossa.

T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta

huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen</p> <p>T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Opitaan löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin.</p> <p>Tutustutaan juhlaperinteisiin.</p> <p>Osallistutaan esitysten tekemiseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastoon ja sen käyttöön • lastenkulttuuriin • juhlaperinteisiin. <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • löytämään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta • esitysten tekemistä.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ja L4	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin.
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä: <ul style="list-style-type: none"> • tekemällä havaintoja ympäristöstä • tulkitsemalla kuvia • harjoittelemalla tiedon kertomista toisille.
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ja L4	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p> <p>T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin</p> <p>T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin.</p> <p>Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekemällä havaintoja ympäristöstä • tulkitsemalla kuvia • harjoittelemalla tiedon kertomista toisille. <p>Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.</p>

T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ja L4	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p> <p>T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin</p> <p>T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin.</p> <p>Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekemällä havaintoja ympäristöstä • tulkitsemalla kuvia • harjoittelemalla tiedon kertomista toisille. <p>Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.</p>

14.6.12. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskelunvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammanteista.

-

Vuosiluokat 1–2

Oppilaanohjauksen tavoitteena alkuopetuksessa on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä hänen siirtyessään esiopetuksesta kouluun.

Oppilaanohjaus toteutetaan eri oppiaineiden sekä koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjauksessa keskitytään auttamaan oppilaan sopeutumista kouluyhteisöön mm. opettamalla hänelle opiskelun perustaitoja ja koulun sääntöjä sekä tukemalla sopeutumista omaan luokkaan.

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on vähitellen kehittää oppilaan vastuuta omasta työstään ja ympäristöstään sekä ohjata häntä omatoimisuuteen ja aktiivisuuteen opiskelussaan. Oppilasta

ja hänen vanhempiaan ohjataan 2. luokalla tapahtuvien valintojen tekemisessä. Alkuopetuksen aikana voidaan tutustua oppilasta lähellä oleviin ammatteihin, esimerkiksi oman perheen ja suvun ammatteihin sekä kouluyhteisössä oleviin ammatteihin.

Oppilaanohjauksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2 (T1, T2, T3)

1.luokka tavoitteet (L1, L2, L3)

- Oppilas saa tukea koulun alkaessa.
- Oppilas oppii koulutyöhön.
- Oppilas oppii vuorovaikutustaitoja.
- Oppilas oppii omassa ryhmässä toimimista

1.luokka sisällöt (S1, S3)

- Oppilaat tutustuvat toisiinsa sekä aikuisiin heidän ympärillään (luokanopettaja, erityisopettaja, koulunkäyntiavustaja, resurssiopettaja).
- Oppilaan tuen tarve kartoitetaan alkutesteillä.
- Oppilaat ja opettaja rakentavat yhdessä luokan säännöt sekä käyvät läpi koulun säännöt.
- Oppilaat ymmärtävät vastuunsa lisääntyvän sekä harjoittelevat sitä huolehtimalla läksyistä ja koulutavaroista.
- Oppilaat harjoittelevat vuorovaikutustaitoja leikkien, pelien ja erilaisten luokkatilanteiden avulla.

2.luokka tavoitteet (L1, L2, L3)

- Oppilas oppii omatoimista työskentelyä.
- Oppilas harjoittelee tiedonhankintaa.
- Oppilas saa tukea kielivalinnoissaan sekä erikoisluokille hakemisessa.
- Oppilas saa tietoja työelämästä.

2.luokka sisällöt (S1, S3)

- Oppilaan koulutyössä vaadittavia perustaitoja vahvistetaan.
- Oppilas saa tutustua koulutyötä tukeviin palveluihin, esimerkiksi kirjastoon, tietoverkkopalveluihin
- Oppilas saa tietoa kielivalinnoista sekä erikoisluokille hakemisesta.
- Oppilas voi tutustua lähellä oleviin ammatteihin, esimerkiksi vanhempien tai koulun ammatteihin.

15. Vuosiluokat 3-6

15.1. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokkien 2 ja 3 siirtymävaiheessa varmistetaan riittävän tiedon siirtyminen toisen luokan opettajalta ja muilta mahdollisilta yhteistyötahoilta kolmannen luokan opettajalle. Toisen luokan opettaja siirtää tiedot tulevalle opettajalle. Mikäli tämä ei ole mahdollista, koulu varmistaa tiedon siirtämisen (rehtori, erityisopettaja tai muu koulun lukuvuosisuunnitelmassa määritelty vastuuhenkilö). Toukokuun nivelpalaverissa käydään oppilaista pedagogista keskustelua, ja käydään läpi mahdolliset pedagogiset asiakirjat. Nivelvaiheessa 2-3 luokilla tapahtuu pedagogisten asiakirjojen päivitys 2 luokan keväällä. Toisen ja kolmannen luokan nivelvaiheessa on mahdollisuus tarvittaessa jakaa luokat ja ryhmät uudelleen.

Nivelvaihe 2.luokalta kolmannelle siirryttäessä

Toiminta	Ajankohta	Toteutus	Vastuuhenkilöt	pvm.
Yleisen tuen lomakkeiden ja Pedagogisten asiakirjojen päivitys Nivelpalaveri	2. luokan kevät	Päivitetään yleisen tuen lomakkeet ja pedagogiset asiakirjat. Nivelpalaverissa käydään läpi oppilaiden tiedot, oppimisen tukitoimet, S2-oppilaat	erityisopettaja, luokanopettaja yhteistyössä vanhempien kanssa nivelpalaveri 2. ja 3. luokanopettajat, rehtori, pedagoginen tukitiimi	
Tuleviin 3. luokkalaisiin tutustuminen	2. luokan kevät	Mahdollisuuksien mukaan tuleva 3. luokanopettajan esittely ja tutustuminen	luokanopettajat	
3. luokka alkaa	elokuu	Uudet luokat ryhmittyvät, mahdollisesti sekoitetut 2 luokat, koulun esittely ja tiedote koteihin	luokanopettaja, esittelyssä myös muut luokkien kanssa työskentelevää henkilökuntaa	
3.luokkalaisten opetuksellisen tuen järjestäminen	elokuu	Käydään läpi kevään nivelvaihepalaverin tiedot oppilaista ja mahdollisesti olevien lausuntojen mukaisesti ja/ tai tarvittaessa aloitetaan joustavat opetusjärjestelyt, tukiopetus, pienryhmätyöskentely, erityisopetus, avustaja, oppilashuollon palvelut	luokanopettaja, erityisopettaja, S2- opettaja oppilashuollon henkilöstö	
oppilaan omien tavoitteiden asettelu	elo-syyskuu	arvioinnin vuosikellon mukaisesti	oppilas, luokanopettaja	
Vanhempainilta	elo-syyskuu	Yhteiset koulukohtaiset asiat, kolmiportainen tuki, luokkakohtaiset asiat	luokanopettaja, huoltajat, rehtori	

Oppimissuunnitelman tai HOJKS:n tekeminen	syys-marraskuu	Jos oppilas saa tehostettua tukea oppimiseensa hänelle tehdään oppimissuunnitelman erityisen tuen oppilaalle tehdään henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)	luokanopettaja, huoltaja, S2-opettaja, oppilashuollon henkilöstö, kuntouttava taho, mahdollisuuksien mukaan oppilas itse	
Kolmannelle luokalle syksyllä mahdollisesti kuuluvat lukemisen ja matematiikan taitoja mittaavat testit	syyskuu	Tehdään tarvittaessa. Huomioidaan oppilaiden äidinkieli. Vanhemmat saavat palautteen lapsen taidoista ja mahdollisesta tuen tarpeesta.	erityisopettaja	
Tukitoimet		Mahdollisuuksien mukaan käynnistetään lukupiirit motoriikkaryhmät, matematiikan sekä toiminnanohjausryhmät	erityisopettaja, luokanopettaja	
Itsearviointi	loka- joulukuu	Arvioinnin vuosikellon mukainen itsearviointi	luokanopettaja, oppilas	
Kolmasluokkalaisten läpikäyminen	marraskuu	Pedagogiset asiat	luokanopettaja, pedagoginen tukitiimi	
Väliarviointi	marras- joulukuu	Oppilaan itsearvioinnin ja oppilaan oppimista, työskentelytaitoja sekä käyttäytymistä koulussa.	oppilas, huoltaja, oppilasta opettavat opettajat yhteistyössä, tapauskohtaisesti myös erityisopettaja, S2-opettaja	
Koululääkärin tarkastus	tammi- toukokuu		oppilas, huoltajat, koululääkäri, kouluterveydenhoitaja	

Tarvittavien tukitoimien jatkaminen	tammi-toukokuu	Oppilaalla mahdollisesti olevan lausunnon mukaisesti ja/ tai tarvittaessa aloitetaan/ jatketaan joustavat opetusjärjestelyt, tukiopetus, pienryhmätyöskentely, erityisopetus, avustaja, oppilashuollon palvelut	Luokanopettaja, erityisopettaja, S2-opettaja, oppilashuollon henkilökunta	
Oppilaan luku- ja kirjoitustaidon testaaminen sekä matematiikan oppimisen taidot	tammi-maaliskuu	Mahdolliset kolmannen luokan keväällä olevat luki- ja makeko testit	erityisopettaja	
Oppilaan itsearviointi	maalis-huhtikuu	Arvioinnin vuosikellon mukaisesti	luokanopettaja, oppilas, huoltajat tarvittaessa	
Oppilaan koulunkäynnin seuranta			luokanopettaja, tarvittaessa oppilashuollon tuki	
Lukuvuosiarviointi	toukokuu		Oppilasta opettavat opettajat yhteistyössä tapauskohtaisesti myös erityisopettaja ja S2-opettaja	

15.2. Oppijana kehittyminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja

omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet](#)

Kirkkonummen kuntakohtaiset painopistealueet perusopetuksen 3 - 6 luokille ovat oppivan yhteisön hyvinvointi, laaja-alaiset taidot, yhtenäinen oppimispolku, kestävä tulevaisuus ja oppilaiden osallisuus. Näitä painopistealueita peilataan opetussuunnitelman perusteiden laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Oppivan yhteisön hyvinvointi

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia kouluyhteisön jäseniä, niin lapsia kuin aikuisiakin, oppimiseen ja itsensä kehittämiseen. Yhteisö vahvistuu yhdessä tekemisen ja osallisuuden kokemuksilla. Sen rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta luoden näin perustan ja edellytykset oppimiselle. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kasvatuuskumppanuutta huoltajien kanssa pidetään tärkeänä.

Oppivassa yhteisössä työtä tehdään yhdessä. Työn ja opetuksen kehittämistä koskevalle keskustelulle tulee olla aikaa, tavoitteita sekä seuranta. Oppimateriaalia sekä parhaita pedagogisia käytänteitä jaetaan opettajien kesken. Opetus antaa oppilaille välineitä selvitä tulevaisuuden haasteista.

Turvallisen oppimisympäristön luomiseen tarvitaan käytäntöjä, joilla varmistetaan oppilaiden kuuleminen ja osallisuus sekä heidän hyvinvointinsa.

Keskeisiksi nousevat tunnetaidot, ratkaisukeskeinen ja toiminnallinen ongelmanratkaisu, erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen sekä omien mielipiteiden, ajatusten ja tunteiden tiedostaminen, tunnistaminen ja rakentava ilmaisu. Tunnetaitojen oppimisessa ja kiusaamisen vastaisessa toiminnassa käytetään erilaisia systemaattisesti eteneviä ohjelmia.

Laaja-alaiset taidot

Laaja-alaisten taitojen opiskelu integroidaan osaksi oppiaineita niille luontevalla tavalla. Laaja-alaiset taidot ovat tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuus. Oppilaita tulee peruskoulussa totuttaa erilaisissa ryhmissä työskentelyyn. Oma-aloitteisuutta ja yrittäjyyttä tulee edistää tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia itse valita työskentelytapoja sekä jakamalla heille vastuita luokan ja koko koulun sisällä.

Yhtenäinen oppimispolku

Yhtenäisen perusopetuksen tarkoituksena on luoda lapselle yhtenäinen oppimispolku esiopetuksesta perusopetuksen loppuun saakka. Oppimispolulla on kolme siirtymävaihetta, esiopetuksesta ensimmäiselle luokalle, toiselta kolmannelle luokalle sekä kuudennelta seitsemännelle luokalle. Onnistuneet siirtymävaiheet tukevat oppilasta ja auttavat tavoitteiden saavuttamisessa. Kodin ja koulun yhteistyö on yhtenäisen oppimispolun muodostamisessa erityisen tärkeää.

Kestävä tulevaisuus

Kestävä tulevaisuus tarkoittaa itsestä, toisista ja ympäristöstä huolehtimista. Koulussa tutustutaan kaksikielisyyteen sekä monikulttuurisuuteen, tutustumalla omassa luokassa ja koulussa esiintyviin kulttuureihin, tapoihin ja perinteisiin. Koulukohtaiset kestävän kehityksen ohjelmat ja ympäristöohjelmat ovat tärkeitä työkaluja. Koulun kestävän kehityksen kasvatusta ei ole vain tietojen oppimista, vaan ennen kaikkea toimintaa, osallistumista ja vaikuttamista. Kestävän kehityksen periaatteet näkyvät koulun toimintakulttuurissa ja arjen valinnoissa.

Oppilaiden osallisuus

Oppijoiden osallisuutta pyritään lisäämään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia tulla kuulluksi koulun toiminnassa. Oppijoiden ideoita ja näkemyksiä arvostetaan ja heidät otetaan mukaan opetuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin oppilaiden ikäkaudelle mahdollisin tavoin. Kirkkonummen kouluissa toimii erilaisia foorumeja ja yhteistyökanavia, joiden avulla oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia lisätään. Näiden foorumeiden toiminta määritellään tarkemmin lukuvuosisuunnitelmassa.

Kirkkonummella korostetaan oppilaiden osallisuutta. Oppilaat osallistuvat opetuksen ja toiminnan suunnitteluun sekä tavoitteiden asettamiseen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaiden osallisuutta tuetaan rohkaisemalla oppilaita ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja vaikuttamaan koulun toimintaan kannustavassa ja ilmapiirissä, jossa oppilaalle on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä. Oppilasta autetaan arvioimaan omaa toimintaansa ja oppimistaan, sekä harjoitellaan yhdessä neuvottelutaitoja sekä vaikuttamista. Kouluissa toimivien oppilaskuntien ja muiden foorumeiden avulla, oppilaat saavat kokemuksia vaikuttamisesta.

Oppilaat osallistuvat monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaiden omatoimisuutta ja vastuunottoa tuetaan erilaisten työtapojen kautta. Oppilaat saavat kokemusta tavoitteiden asettamista, oman toiminnan arvioinnista, äänestämisestä, vaikuttamisesta sekä neuvottelusta osallistumalla päätökseen tekoon. Oppilaat kohdataan yksilöinä ja heillä on oikeus pyytää apua tarvittaessa.

15.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Kirkkonummen kunnassa käytetään niveltämisen mallia, jonka tavoitteena on yhtenäinen oppimispolku läpi peruskoulun.

KUUDES VUOSILUOKKA

Toiminta	Ajankohta	Toteutus	Vastuuhenkilöt	Toteutunut, pvm
Alakoulun vanhempainilta	syyslukukauden alussa	Alakoulussa syyslukukauden alussa järjestettävässä vanhempainillassa informoidaan kuudesluokkalaisten oppilaiden huoltajia tulevasta alaja yläkoulun nivellysyhteistyöstä. Huoltajille esitellään käytössä oleva nivellomake, joka tammi-helmikuussa tullaan täyttämään yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa.	Rehtori, kuudensien luokkien opettajat. Vanhempainillassa voi tarvittaessa koulun käytänteisiin kuuluvana olla paikalla esim. oppilashuollon työntekijöitä.	
Kuudesluokkalaisten kartoitus koulun pedagogisessa tukitiimissä	syys- lokakuu	Arvioidaan kunkin kuudesluokkalaisten pedagogisen tuen tarpeet, käynnistetään tarvittavat tukitoimet ja mietitään jo mahdollisesti nivellomakkeeseen kirjattavia tarpeellisia asioita.	Kuudensien luokkien opettajat ja pedagoginen tukitimi + tarvittaessa rehtori ja tarvittavat oppilashuollon jäsenet, S2-opettaja.	
HOJKSien ja oppimissuunnitelmien päivittäminen	loka-marraskuu	Kuudesluokkalaisten e.m. asiakirjat päivitetään.	Kuudensien luokkien opettajat, erit.opettajat ym. tarvittavat tahot.	
Yläkoulun oppilaanohjaajan (-jien) vierailu kuudensissa luokissa	yhteisvalinnan jälkeen, maaliskuu-huhtikuu	Oppilaanohjaaja ja kuudensien luokkien opettajat sopivat ajankohdan yhdessä. Oppilaanohjaaja(t) informoi yläkoulun käytänteistä.	Oppilaanohjaaja, kuudensien luokkien opettajat	
Sähköinen tiedonsiirto	tammi-helmikuu	Yläkoulun koulusihteereille	Ylä- ja alakoulun koulusihteerit	

<p>ent. perustietolomakkeen (liite 1) tiedot poimitaan Helmestä</p>		<p>uuden lukukauden alkaessa käyttöoikeudet syöttävien alakoulujen oppilaisiin, Oppilaat ja heidän oppiainevalintansa y.m. siirretään Helmissä keväällä uudelle lukuvuodelle.</p>		
<p>Huoltajien tapaamiset, nivellomakkeiden täyttäminen (oppilaskohtaiset tiedot, liite 2) ja erityisen tuen päätösten tarkistaminen</p>	<p>tammi-helmikuu</p>	<p>Ennen huoltajan tapaamista on opettaja keskustellut oppilaan tuen järjestämisen kannalta oleellisten tahojen kanssa nivellomakkeeseen kirjattavista tarpeellisista asioista.</p> <p>Kuudensien luokkien opettajat tapaavat oppilaan ja tämän huoltajan. Tapaamisessa täytetään yhdessä nivellomake, jonka tietojen siirtämisen yläkouluun huoltaja ja oppilas vahvistavat allekirjoituksellaan.</p> <p>Mikäli oppilaan katsotaan tarvitsevan erityistä tukea yläkoulussa, huolehditaan, että pedagoginen selvitys sekä oppilaan ja huoltajan kuulemisen lomakkeet ovat</p>	<p>Kuudensien luokkien opettajat.</p>	

		täytettynä ja allekirjoitettuna ennen yläkouluun siirtymistä.		
Nivelpalaverit	maaliskuu	<p>Yläkoulussa järjestetään nivelpalaverit, joissa käydään läpi opetusryhmittäin kuudensilta luokilta tulevien oppilaiden pedagogisen tuen tarve. Muu oppilashuollollisen tuen tarve siirretään huoltajan ja oppilaan kanssa sovitulla tavalla oppilashuollon työntekijältä toiselle.</p> <p>Oppilaasta täytetty nivellomake + lausunnot (huoltajan suostumuksella) siirretään yläkouluun.</p> <p>Touko-kesäkuussa yläkoulun koulusihteerille lähetetään päivitetyt pedagogiset asiakirjat (ped.arvio, oppimissuunnitelma, ped.selvitys, HOJKS)</p>	Rehtori, erityisopettaja, 6. luokkien opettajat, 7. luokkien luokanvalvojat, koulujen pedagogiset tukitiimit. Tarvittaessa S2-opettaja, koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja.	
Vanhempainilta kuudesluokkalaisten vanhemmille	huhti-toukokuu	Järjestetään yläkoulussa: informoidaan aineopetusjärjestelmästä oppilashuollon oppilaanohjauksesta, uudet luokanvalvojat ja paikalla olevat oppilashuollon	Yläkoulun rehtori, oppilaanohjaaja(t), erityisopettaja, oppilashuollon työntekijät, uudet luokanvalvojat	

		työntekijät esittäytyvät.		
Kuudesluokkalaisten tutustuminen yläkouluun	toukokuu	Ylä- ja alakoulun rehtori sopivat ajankohdat koulukohtaisesti. Jos mahdollista tulevat luokanvalvojat tapaavat tulevat valvontaluokkansa.	Tukioppilas-opettajat, oppilaanohjaajat, tukioppilaat	
Ala- ja yläkoulun oppilashuollon työntekijöiden sekä erityisopettajien ja S2- opettajien tapaamiset ammattiryhmittäin	helmi-huhtikuu	Tapaaminen ammattiryhmittäin, siirretään yksittäiset pedagogiset oppilastiedot ja muu yksilökohtainen oppilashuollollisen tuen tarve oppilaan ja huoltajan suostumuksella.	Erytisopettajat, S2-opettajat, kuraattorit, psykologit, terveydenhoitajat	
Nivellyslomakkeiden läpikäynti	toukokuu (mahdollista tehdä myös nivelpalavereissa maaliskuussa)	Yläkoulun opetusjärjestelyjen kannalta tärkeät tiedot kootaan.	Yläkoulun pedagoginen tukitiimi	
Seitsemänsien luokkien opetusryhmien muodostaminen	maalis-toukokuu	Muodostetaan opetusryhmät seitsemänsien vuosiluokkien oppilaista.	Yläkoulun rehtori, oppilaanohjaajat, yläkoulun tarvittavat oppilashuollon työntekijät.	

SEITSEMÄS LUOKKA

Toiminta	Ajankohta	Toteutus	Vastuuhenkilöt	Toteutunut, pvm
Seitsemäsluokkalaisten jakaminen luokkaryhmiin	lokakuu, vanhempainilta elokuu, koulun aloituspäivä	Oppilaat jaetaan opetusryhmiin ja ryhmytetään	Rehtori, luokanvalvojat	
Seitsemäsluokkalaisten nivellomakkeiden siirtäminen luokanvalvojille	elokuu-syyskuu (mahdollista tehdä myös jo nivelpalavereissa maalis-huhtikuussa)	Järjestetään yhteispalaveri, jossa arvioidaan kunkin seitsemäsluokkalaisten pedagogisen tuen tarve ja käynnistetään tarvittavat tukitoimet.	Seitsemänsien luokkien luokanvalvojat, pedagoginen tukitimi ja tarvittaessa S2-opettaja ja muut oppilashuollon työntekijät.	
Nivellomakkeiden tietojen välittäminen aineenopettajille	elo-syyskuussa	Opetuksen järjestämisen edellyttämä välttämätön tieto siirretään aineenopettajille. Varataan tarpeeksi aikaa YT-kokouksista.	Luokanvalvojat, aineenopettajat, S2-opettaja, tarvittaessa oppilashuoltoryhmä	
Seitsemäsluokkalaisten kartoitus opetusryhmittäin tukitiimissä	elokuu	Arvioidaan jo käynnistettyjä tukitoimia ja käynnistetään tarvittavat uudet tukitoimet.	Seitsemänsien luokkien luokanvalvojat, pedagoginen tukitiimi ja tarvittavat oppilashuollon työntekijät.	

15.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestäväen elämäntavan omaksumiselle ja kestäväen kehityksen tarpeen pohtimiselle.

15.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan ja syvennetään kaikissa oppiaineissa. Keskiössä ovat vuorovaikutustaidot, toisten kuunteleminen ja keskustelutaidot. Oppilaiden kanssa tutustutaan ja harjoitellaan erilaisia oppimisen keinoja, vaihtelevia työtapoja sekä erilaisia opiskelustrategioita. Oppilasta rohkaistaan luoviin ratkaisuihin niin itsenäisessä työskentelyssä kuin erilaisissa ryhmissä. Oppilaat keskittyvät myös oman toiminnan ohjaamiseen harjoitellen itsekuria ja sinnikkyyttä. Yhdessä opettellaan rakentavaa ja myönteistä oman työn arviointia sekä vertaisarviointia. Tutustutaan syy- ja seuraussuhteen käsitteisiin ja syvennetään näitä oman ikätason mukaisesti.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuoliseksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan

arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Oppilaat tutustuvat lähiseutuunsa, omaan sukuunsa ja taustaansa. Koulut tekevät yhteistyötä lähialueen ja oman kunnan eri tahojen, järjestöjen, seurakuntien jne. kanssa. Oppilaiden kanssa tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja pohditaan kulttuurin merkitystä itselle ja omalle yhteisölle. Äidinkieltä ja vieraita kieliä käytetään ilmaisun välineenä. Harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista ja perustelua sekä muiden eriävän mielipiteen huomiointia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Opetellaan hyviä käytöstapoja sekä ryhmässä toimimisen pelisääntöjä ja toimitaan rakentavassa vuorovaikutuksessa niin muiden oppilaiden kuin ympäröivien aikuisten kanssa. Työn suunnittelua, ajanhallintaa sekä muita arjen hallinnantaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa. Oppilaiden arjessa syvennetään toiminnallisen ongelmanratkaisun taitoja. Oppilaat tutustuvat yleiseen liikenneturvallisuuteen sekä toimintaan vaaratilanteissa. Oppilaan minuutta vahvistetaan ja häntä autetaan tunnistamaan omat henkiset ja fyysiset rajansa. Arjen taitojen osana opitaan myös kuluttamisesta, kuluttajana toimimisesta sekä kriittisestä mediatietoisuudesta ja medialukutaidosta.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkuttaa ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon

lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Oppilaita ohjataan havainnointiin ja heidän kiinnostustaan ja huomiokykyään eri aihepiireissä kasvatetaan. Oppilaat syventävät aiemmin opittuja monilukutaitoja ja he harjoittelevat tiedonhaku- ja käyttöä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseränteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetusikässä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisen työjaksojen merkityksestä terveydelle. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen rakentuu kunnan TVT-strategian ja luokka-asteminimien mukaisesti. Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologian käyttöön ja opettelee hyödyntämään sitä osana omaa opiskeluaan.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Oppilaita ohjataan yritteliäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen. Yhteistyötä tehdään paikallisten yritysten ja verkostojen kanssa mahdollisuuksien mukaan. Oppilaan aktiivista roolia oman oppimisen suunnittelussa ja oman osaamisen jakamisessa korostetaan.

Yrittäjyyskasvatuksessa korostuvat tiimityötaitojen, vuorovaikutustaitojen, esiintymistaitojen, ongelman ratkaisun, asioiden käytäntöön soveltamisen ja oma-aloitteisuuden kehittäminen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Kehitetään eteenpäin aiemmin opittuja taitoja. Kunnan painotukset seuraavat valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Oppilaan mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa tuetaan monipuolisesti.

15.6. Oppiaineet

15.6.1. Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan

mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 4-6

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

-

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Historia](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset historiassa vuosiluokilla 5-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ohjataan oppilasta huomaamaan, että historiallinen tieto voi rakentua monella tavalla. Oppilas ymmärtää, että historiallinen tieto rakentuu aina lähteiden varaan ja niistä tehtyihin tulkintoihin, joita tulee tarkastella kriittisesti. Oppilaalle kehittyy kyky ja halu tutkia ja käsitellä historiallisia lähteitä sekä ilmiöitä. Syventävä tieto ja oman toiminnan arviointi edistävät oppimista ja motivaatiota. Historia oppiaineena avaa oppilaalle mahdollisuuksia ymmärtää syy- ja seuraussuhteita häntä ympäröivässä maailmassa.

L2Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Historia tarjoaa oppilaalle turvallisen ja monipuolisen tavan tutkia omaa kulttuurista käsitystään suhteessa muihin kulttuureihin. Monipuoliset aineistot ja työskentelytavat antavat virikkeitä laajentaa oman todellisuuden rajoja ja ymmärtämään erilaisia ajattelutapoja ja niiden taustoja. Tavoitteena on, että oppilaat osaavat tarkastella asioita erilaisten ihmisten näkökulmista ja tätä kautta oppia kohtaamaan ja ymmärtämään kansojen ja ihmisryhmien erilaisuutta.

Oppiaineessa perehdytään muun muassa erilaisiin aatteisiin ja siihen, miten ne ovat vaikuttaneet eri kulttuureissa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan, tulkitsemaan ja esittämään erilaisia historiallisia aineistoja monipuolisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppiaineen tärkeä tavoite on ohjata oppilaita ymmärtämään, että yhteiskunta koostuu yksilöistä, joiden ajatukset ja teot vaikuttavat puolestaan koko yhteiskuntaan. Historia tarjoaa oppilaalle

mahdollisuuden hahmottaa nykypäivää ja tapahtumaketjuja, jotka ovat muovanneet nykyajasta sellaisen kuin se on. Oppilas pystyy tämän tiedon avulla ymmärtämään ja myös ennakoimaan tulevaisuuden kehityslinjoja. Hän tiedostaa, että omien tekojen ja päätösten avulla voi vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen.

Arjen historia antaa oppilaalle mahdollisuuden tutustua siihen, millaista ihmisten arki on aikojen saatossa ollut. Oppilas voi verrata omaa arkeaan menneisyyden ihmisen arkeen.

L4 Monilukutaito

Historia on oppiaine, joka perustuu erilaisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin. Oppilaita ohjataan lähdekritiikin hallintaan käsitteenä ja käytännössä. Historiallisia lähteitä ovat muun muassa tekstit, kuvat, esineet ja erilaiset audiovisuaaliset materiaalit. Monipuolisiin lähteisiin tutustuminen tukee oppilaan kriittisen ajattelun kehittymistä.

Oppiaineessa tuotetaan historiallisia tulkintoja, jotka esitetään monipuolisin keinoin. Muun muassa draamaa ja tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia hyödynnetään esitysten toteuttamisessa. Oppiaineen luonne antaa mahdollisuuden monimediaisten tekstien tuottamiseen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologia on paitsi väline oppimisen tukena, myös nyky-yhteiskunnassa oleellinen itseisarvo. Historiassa tuotetaan monipuolisesti erilaisia esityksiä ja tekstejä, joten niissä käytettäviin sovelluksiin perehdytään ja niiden vastuulliseen käyttöön kiinnitetään huomiota. Tieto- ja viestintäteknologia antaa uudenlaisia mahdollisuuksia esimerkiksi oppilaiden väliseen yhteistyöhön ja yhteydenpitoon. Samalla oppilaat oppivat verkkomaailman pelisääntöjä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Historia antaa oppilaille mahdollisuuksia ymmärtää työn ja sen luonteen muutosta ihmiskunnan historian aikana. Oppilaat ymmärtävät työn keskeisen merkityksen yhteiskunnalle. Positiivista suhtautumista työhön ja työelämään vahvistetaan. Oppiaineessa opitaan ryhmätyötaitoja, projektityöskentelyä ja oman toiminnan arviointia.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Historian keskeisiä taitoja on syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen ja ymmärtäminen. Oppiaine tarjoaa hyvän mahdollisuuden pohtia ja ymmärtää menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksessa hyödynnetään kotiseudun paikallishistoriaa ja historiallisia kohteita. Lähiympäristön historiallisiin kohteisiin tehdään vierailuja. Opetuksessa ohjataan muun muassa tämän avulla mikro- ja makrohistorialliseen lähestymistapaan. Historia soveltuu mainiosti monialaisten oppimiskokonaisuuksien osaksi.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Historian opiskelussa oleellista on, että oppilasta ohjataan hyvien työskentelytaitojen kehittymisessä. Esimerkiksi esseevastaus on tekstimuotona historian opiskelussa tärkeä taito.

Oppiaine vaatii myös hyvää monilukutaitoa, jota kehitetään muun muassa monipuolisten historiallisten lähteiden avulla.

Oppilaan kulttuurinen osaaminen kehittyy oppiaineessa luontevasti. Hän joutuu asettumaan erilaisten ihmisten asemaan ja eläytymään erilaisiin tilanteisiin.

Historian opiskelun ongelmat voivat liittyä muun muassa käsitteenmuodostukseen. Oppimisen haasteissa oppilasta tuetaan kolmiportaisen tuen mallin mukaisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Oppilaat käyttävät opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi oppimansa reflektointiin itsearviointia ja vertaisarviointia.

Historian arviointi alakoulussa perustuu vuosiluokkien 5-6 opiskeluun.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

S3 Keskiaika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

S4 Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

S5 Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla

- Säädetyt ja niiden muodostuminen. Säätöjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T11	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Säädöt ja niiden muodostuminen. Säätöjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen

- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

- Ihmlslajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätäjien ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
-
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

T9 ohjata oppilasta esittämääseen muutoksille syitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
-
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
-
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätäjien ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä

- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
-
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
-
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
-
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
-
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
-
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

S3 Keskiaika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

S4 Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

S5 Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla

- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T11	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
-
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätöjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot

- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.

- Säädöt ja niiden muodostuminen. Säätöjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin

- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Säädty ja niiden muodostuminen. Säättyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Säädty ja niiden muodostuminen. Säättyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen

- Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätyjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan

- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
  - Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
  - Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
  - Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätöjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
-
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
-
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
-
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.

- Säädyt ja niiden muodostuminen. Säätöjen ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
- Suomen varhaiset kulttuurit
- Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa

- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Säädty ja niiden muodostuminen. Säätysten ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
- Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
- Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
- Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
- Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
- Suomeen suuntautuneet ristiretket
- Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
- Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
- Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin
- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Säädty ja niiden muodostuminen. Säätysten ja kuninkaan välinen valtataistelu
- Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
- Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
- Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
- Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen

- Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.

T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

- Ihmislajin kehitys ja levittäytyminen Afrikasta ympäri maailmaa
  - Jääkauden jälkeinen aika ja metsästäjä-keräilijäheimot
  - Maanviljelyksen ja keskeisten korkeakulttuurien synty
  - Ihmisen riippuvaisuus ympäristöstään ja luonnonvarojen hyödyntäminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Säädty ja niiden muodostuminen. Säätysten ja kuninkaan välinen valtataistelu
  - Ruotsi 1500–1700-luvuilla ja Suomi osana Ruotsin suurvaltaa
  - Nuijasota osana Ruotsin veljesriitoja
  - Elämää Suomen kaupungeissa ja maaseudulla
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.
- Kreikka ja hellenismi
  - Rooma tasavallasta kahtiajakautumiseen
  - Suomen varhaiset kulttuurit
  - Ihmisten eriarvoisuus muinaisissa yhteiskunnissa
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään viidennen luokan aikana.
- Kirkon merkitys Eurooppaa yhdistävänä valtatekijänä
  - Ristiretket ja eurooppalaisten vuorovaikutus islamilaisen maailman kanssa
  - Suomeen suuntautuneet ristiretket
  - Bysantti Rooman valtakunnan jatkajana
  - Tavallisen ihmisen elämä keskiajalla
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään viidennen ja kuudennen luokan aikana.
- Löytöretkien vaikutus eurooppaan
  - Tutustutaan löytöretkiin liittyviin maanosiin ja niiden kulttuureihin

- Taiteiden, tieteiden ja teknologian kehitys
- Reformaatio ja kirkon vallan muutos Euroopassa
- Valistusajattelu ja suuret vallankumoukset
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kuudennen luokan aikana.

15.6.2. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin tehtävä vuosiluokilla 4-6

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

-

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Yhteiskuntaoppi](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Yhteiskuntaopin opiskelussa ajattelu ja oppimaan oppimisen kehittäminen on vahvasti läsnä. Yhteiskuntaopissa kehitetään oppilaan kriittistä ajattelua ja oppilaita ohjataan pohtimaan asioita

eri näkökulmista. Monipuolisten työtapojen ja -menetelmien avulla tuetaan ja vahvistetaan erilaisia oppimisen tapoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Yhteiskuntaopissa tutustutaan suomalaisen yhteiskunnan toimintaan ja sen perusrakenteisiin. Oppilaille tarjotaan valmiuksia oman identiteetin rakentamiseen nyky-yhteiskunnassa eri yhteisöjen jäsenenä. Oppiaineessa tarkastellaan yhteiskunnan sääntöjä ja arvoja muuttuvassa maailmassa. Mielipiteiden esittäminen ja perusteleminen ovat opiskelussa keskeisessä asemassa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteiskuntaopissa tarkastellaan arjen taitoja kansalaisena ja kuluttajana. Oman talouden hallinta, kuluttaminen ja omien oikeuksien, valintojen ja vastuiden tunteminen ovat oppiaineessa vahvasti esillä.

L4 Monilukutaito

Yhteiskuntaoppi elää mediassa. Monilukutaito on keskeinen kansalaistaito, sillä yhteiskuntaopin asioita käsitellään jatkuvasti mediassa. Tiedotusvälineillä ja medialla on suuri yhteiskunnallinen merkitys ja niitä tarkastellaan kriittisesti. Opiskelussa tarkastellaan ja hyödynnetään moninaisia mediasisältöjä ja erilaisia tekstejä. Oppilaat käyttävät, tuottavat ja tulkitsevat erilaisia tekstejä yksin ja ryhmässä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Yhteiskuntaopin opiskelussa hyödynnetään laaja-alaisesti tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, tuottamisessa ja osallistumisessa. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen kehittyy opiskelun yhteydessä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämätaidot ja yrittäjyys näkyvät oppiaineen sisällöissä ja toimintatavoissa. Oppiaineessa käsitellään työtä ja yrittäjyyttä yksilön, talouden ja yhteiskunnan näkökulmasta. Oppiaineessa tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi taloudelliseksi toimijaksi. Positiivista suhtautumista työhön ja työelämään vahvistetaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Yhteiskuntaopissa luodaan perustaa ja ymmärrystä yhteiskunnalliselle osallistumiselle ja vastuulliselle vaikuttamiselle. Oppiaineessa kannustetaan oppilaita osallisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Oppilaita ohjataan pohtimaan oman ja yhteisön toiminnan vaikutuksia kestävä tulevaisuuden näkökulmasta.

Oppimisympäristö ja työtavat

Yhteiskuntaopissa tutustutaan lähiympäristön yrityksiin. Yritysten kanssa tehdään myös yhteistyötä. Yhteistyö voi olla esimerkiksi vierailuja yrityksiin tai vierailijoita koulussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Yhteiskuntaopin opiskelussa oleellista on, että oppilasta ohjataan hyvien työskentelytaitojen kehittymisessä. Esimerkiksi esseevastaus on tekstimuotona yhteiskuntaopin opiskelussa tärkeä taito. Oppiaine vaatii hyvää monilukutaitoa. Monilukutaitoa kehitetään muun muassa monipuolisten lähteiden ja materiaalien avulla.

Oppiaine tukee luontevasti oppilasta arjen taitojen kehittymisessä, sillä käsiteltävät asiat kuuluvat yhteiskunnan jäsenen perustaitoihin ja -tietoihin.

Yhteiskuntaopin opiskelun haasteet voivat liittyä käsitteenmuodostukseen. Oppilasta tuetaan kolmiportaisen tuen mallin mukaisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Oppilaat toteuttavat itsearviointia. Oppiaineessa on käytössä myös vertaisarviointi.

Yhteiskuntaopin arviointi alakoulussa perustuu vuosiluokkien 4-5 opiskeluun.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

- Erilaisiin päätöksentekoihin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
- YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
- Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
- S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
- Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
- S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana

S4 Taloudellinen toiminta

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

- Yritysvierailut ja -vierailijat.
- Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
- Työllisyys ja työttömyys.
- Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
- Nuori työntekijä, kesätyöt.
- S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	
T2	S1, S2, S3, S4	
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T5	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T7	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S4	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
- Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
- S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana
- Yritysvierailut ja -vierailijat.
- Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
- Työllisyys ja työttömyys.
- Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
- Nuori työntekijä, kesätyöt.
- S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana
- Erilaisiin päätöksentekokeelmiin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
- YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
- Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
- S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Yritysvierailut ja -vierailijat.
- Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
- Työllisyys ja työttömyys.
- Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
- Nuori työntekijä, kesätyöt.
- S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana
- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
- Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
- S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana

- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana
- Erilaisiin päätöksentekoeleimiin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
- YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
- Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
- S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.

T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana
- Erilaisiin päätöksentekoeleimiin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
- YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
- Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
- S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.
- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
- Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
- S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

- Yritysvierailut ja -vierailijat.

- Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
  - Työllisyys ja työttömyys.
  - Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
  - Nuori työntekijä, kesätyöt.
  - S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
  - Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
  - S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana
- Erilaisiin päätöksentekoeleimiin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
  - YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
  - Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
  - S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.
- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
  - Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
  - S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

- Yritysvierailut ja -vierailijat.
  - Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
  - Työllisyys ja työttömyys.
  - Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
  - Nuori työntekijä, kesätyöt.
  - S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
  - Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
  - S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.

- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
- Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
- S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana
- Erilaisiin päätöksentekoeleimiin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
- YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
- Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
- S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.

- Yritysvierailut ja -vierailijat.
- Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
- Työllisyys ja työttömyys.
- Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
- Nuori työntekijä, kesätyöt.
- S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja peruseriaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

- Erilaisiin päätöksentekokeleimiin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
- YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
- Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
- S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
- Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
- S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana

S4 Taloudellinen toiminta

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

- Yritysvierailut ja -vierailijat.
- Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
- Työllisyys ja työttömyys.
- Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
- Nuori työntekijä, kesätyöt.
- S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1, S2, S3, S4	
T5	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T8	S1, S4	L3
T9	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Erilaisiin päätöksentekokeelmiin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
- YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
- Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
- S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.
- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
- Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
- S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana
- Yritysvierailut ja -vierailijat.
- Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
- Työllisyys ja työttömyys.
- Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
- Nuori työntekijä, kesätyöt.
- S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työn teon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

- Yritysvierailut ja -vierailijat.
  - Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
  - Työllisyys ja työttömyys.
  - Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
  - Nuori työntekijä, kesätyöt.
  - S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
  - Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
  - S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erialaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

- Erilaisiin päätöksentekokoelimiin tutustuminen. Esimerkiksi oppilaskunta, kunnanvaltuusto ja eduskunta.
  - YK:n toiminta ja keskeiset alajärjestöt (Unicef).
  - Lasten oikeudet ja velvollisuudet.
  - S2 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana.
- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
  - Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
  - S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
  - Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
  - S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.

- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana
- Yritysvierailut ja -vierailijat.
- Yritysten ja julkisten palvelujen ero.
- Työllisyys ja työttömyys.
- Työelämän perusteita, kuten työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.
- Nuori työntekijä, kesätyöt.
- S4 käsitellään Kirkkonummella viidennen luokan aikana

T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuuskäsitteitä.

- Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa.
- Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Kansalaisjärjestöjen merkitys Suomessa.
- S3 käsitellään Kirkkonummella neljännen ja viidennen luokan aikana
- Tutustutaan joihinkin ammatteihin ja perehdytään siihen, millainen ammattirakenne Kirkkonummella on.
- Pohditaan lähiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään, miten lähiympäristöä saisi kehitettyä.
- S1 käsitellään Kirkkonummella neljännen luokan aikana

15.6.3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Valinnaisen tehtävä on syventää oppimista ja laajentaa opintoja oppilaan oman kiinnostuksen ja tarpeiden mukaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttäedistäviä ja sitä haittaavia tekijöitä, turvallisuuden merkitystä sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas kehittää kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas harjaantuu kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas osaa käyttää teknologiaa vastuullisesti ja pohtii siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttäedistäviä ja sitä haittaavia tekijöitä, turvallisuuden merkitystä sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas kehittää kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas harjaantuu kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas osaa käyttää teknologiaa vastuullisesti ja pohtii siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

15.6.4. Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Valinnaisen tehtävä on syventää oppimista ja laajentaa opintoja oppilaan oman kiinnostuksen ja tarpeiden mukaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 5

Vuosiluokka 6

15.6.5. VIERAAT KIELET

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Englannin A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Englanti A-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoidaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailla kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien peruseränteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailla kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearviointin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitoilla. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vierailla yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihinsa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan

merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen leviniisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherymiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Aihepiirinä käsitellään oppilasta itseään sekä hänen lähipiiriään ja näissä tarvittavaa käyttökieltä. Harjoitellaan yksinkertaisia fraaseja verbejä, adjektiiveja ja substantiiveja.

Tutustutaan foneettisiin merkkeihin ja englannin kielen ääntämisen säännönmukaisuuksiin.

Harjoitellaan yksinkertaisia rakenteita, kuten:

Yksikkö (artikkelit) ja säännöllinen monikko

Kysymyssanoja

Persoonapronomineja

Prepositioita

Numeraaleja

Omistamisen ilmaiseminen

Yleispreesenssiin tutustuminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T3	S1	L1, L2
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T9	S3	L2, L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

Aihepiirinä käsitellään oppilasta itseään sekä hänen lähipiiriään ja näissä tarvittavaa käyttökieltä. Harjoitellaan yksinkertaisia fraaseja verbejä, adjektiiveja ja substantiiveja.

Tutustutaan foneettisiin merkkeihin ja englannin kielen ääntämisen säännönmukaisuuksiin.

Harjoitellaan yksinkertaisia rakenteita, kuten:

Yksikkö (artikkelit) ja säännöllinen monikko

Kysymyssanoja

Persoonapronomineja

Prepositioita

Numeraaleja

Omistamisen ilmaiseminen

Yleispreesensin tutustuminen

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Aihepiirinä käsitellään oppilasta itseään sekä hänen lähipiiriään ja näissä tarvittavaa käyttökieltä. Harjoitellaan yksinkertaisia fraaseja verbejä, adjektiiveja ja substantiiveja.

Tutustutaan foneettisiin merkkeihin ja englannin kielen ääntämisen säännönmukaisuuksiin.

Harjoitellaan yksinkertaisia rakenteita, kuten:

Yksikkö (artikkelit) ja säännöllinen monikko

Kysymyssanoja

Persoonapronomineja

Prepositioita

Numeraaleja

Omistamisen ilmaiseminen

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Aihepiirinä käsitellään oppilasta itseään sekä hänen lähipiiriään ja näissä tarvittavaa käyttökieltä. Harjoitellaan yksinkertaisia fraaseja verbejä, adjektiiveja ja substantiiveja.

Tutustutaan foneettisiin merkkeihin ja englannin kielen ääntämisen säännönmukaisuuksiin.

Harjoitellaan yksinkertaisia rakenteita, kuten:

Yksikkö (artikkelit) ja säännöllinen monikko

Kysymyssanoja

Persoonapronomineja

Prepositioita

Numeraaleja

Omistamisen ilmaiseminen

Yleispreesenssiin tutustuminen

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan

merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Aihepiirinä käsitellään oppilaan omaa elämää sekä lähiympäristöä. Lisäksi tutustutaan joidenkin englanninkielisten maiden kulttuureihin. Harjoitellaan yksinkertaisten lauseiden muodostamista.

Tutustutaan edelleen foneettiin merkkeihin ja englannin kielen ääntämisen säännönmukaisuuksiin.

Rakenteina:

epäsäännöllisiä monikkomuotoja

kysymyssanoja

persoonapronominit ja niiden omistusmuodot

s-genetiivi

prepositioita

numeraaleja

ajan ilmaiseminen (viikonpäivät, kuukaudet, kellonajat)

yleispreesens (yksikön 3. persoona ennakoiden)

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T3	S1	L1, L2
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T9	S3	L2, L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

Aihepiirinä käsitellään oppilaan omaa elämää sekä lähiympäristöä. Lisäksi tutustutaan joidenkin englanninkielisten maiden kulttuureihin. Harjoitellaan yksinkertaisten lauseiden muodostamista.

Tutustutaan edelleen foneettisiin merkkeihin ja englannin kielen ääntämisen säännönmukaisuuksiin.

Rakenteina:

epäsäännöllisiä monikkomuotoja

kysymyssanoja

persoonapronominit ja niiden omistusmuodot

s-genetiivi

prepositioita

numeraaleja

ajan ilmaiseminen (viikonpäivät, kuukaudet, kellonajat)

yleispreesens (yksikön 3. persoona ennakoiden)

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Aihepiirinä käsitellään oppilaan omaa elämää sekä lähiympäristöä. Lisäksi tutustutaan joidenkin englanninkielisten maiden kulttuureihin. Harjoitellaan yksinkertaisten lauseiden muodostamista.

Tutustutaan edelleen foneettisiin merkkeihin ja englannin kielen ääntämisen säännönmukaisuuksiin.

Rakenteina:

epäsäännöllisiä monikkomuotoja

kysymyssanoja

persoonapronominit ja niiden omistusmuodot

s-genetiivi

prepositioita
numeraaleja
ajan ilmaiseminen (viikonpäivät, kuukaudet, kellonajat)
yleispreesens (yksikön 3. persoona ennakoiden)

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Aihepiirinä käsitellään oppilaan omaa elämää sekä lähiympäristöä. Lisäksi tutustutaan joidenkin englanninkielisten maiden kulttuureihin. Harjoitellaan yksinkertaisten lauseiden muodostamista.

Tutustutaan edelleen foneettisiin merkkeihin ja englannin kielen ääntämisen säännönmukaisuuksiin.

Rakenteina:

epäsäännöllisiä monikkomuotoja
kysymyssanoja
personapronominit ja niiden omistusmuodot
s-genetiivi
prepositioita
numeraaleja
ajan ilmaiseminen (viikonpäivät, kuukaudet, kellonajat)
yleispreesens (yksikön 3. persoona ennakoiden)

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihinsa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita. Tutustutaan laajemmin englanninkielisiin maihin ja kulttuureihin.

Ääntämisessä kiinnitetään huomiota jo esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

lyhyiden adjektiivien vertailu ja pitkien adj. vertailu alustavasti

persoonapronominit

there is/are- rakenne

järjestysluvut

konjunktioita ja lauseiden yhdistäminen

yleispreesens (yksikön 3. persoona ja do-apuverbin käyttö)

kestopreesens

imperfekti

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T8	S3	L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja

viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita. Tutustutaan laajemmin englanninkielisiin maihin ja kulttuureihin.

Ääntämisessä kiinnitetään huomiota jo esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

lyhyiden adjektiivien vertailu ja pitkien adj. vertailu alustavasti

persoonapronominit

there is/are- rakenne

järjestysluvut

konjunktioita ja lauseiden yhdistäminen

yleispreesens (yksikön 3. persoona ja do-apuverbin käyttö)

kestopreesens

imperfekti

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita. Tutustutaan laajemmin englanninkielisiin maihin ja kulttuureihin.

Ääntämisessä kiinnitetään huomiota jo esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

lyhyiden adjektiivien vertailu ja pitkien adj. vertailu alustavasti

persoonapronominit

there is/are- rakenne

järjestysluvut

konjunktioita ja lauseiden yhdistäminen

yleispreesens (yksikön 3. persoona ja do-apuverbin käyttö)

kestopreesens

imperfekti

T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.1: Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita. Tutustutaan laajemmin englanninkielisiin maihin ja kulttuureihin.

Ääntämisessä kiinnitetään huomiota jo esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

lyhyiden adjektiivien vertailu ja pitkien adj. vertailu alustavasti

persoonapronominit

there is/are- rakenne
järjestysluvut
konjunktioita ja lauseiden yhdistäminen
yleispreesens (yksikön 3. persoona ja do-apuverbin käyttö)
kestopreesens
imperfekti

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotasoa A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita. Tutustutaan laajemmin englanninkielisiin maihin ja kulttuureihin.

Ääntämisessä kiinnitetään huomiota jo esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

lyhyiden adjektiivien vertailu ja pitkien adj. vertailu alustavasti
persoonapronomit
there is/are- rakenne
järjestysluvut
konjunktioita ja lauseiden yhdistäminen
yleispreesens (yksikön 3. persoona ja do-apuverbin käyttö)
kestopreesens
imperfekti

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä

vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita.

Ääntämisessä kiinnitetään laajemmin huomiota esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

adjektiivien vertailu

indefiniittipronominit

there is/are -rakenteen syventäminen

adverbejä

artikkelit ja ainesanat

perussanajärjestys

imperfektin syventäminen

futuuriin tutustuminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T8	S3	L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja

viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita.

Ääntämisessä kiinnitetään laajemmin huomiota esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

adjektiivien vertailu

indefiniittipronominit

there is/are -rakenteen syventäminen

adverbejä

artikkelit ja ainesanat

perussanajärjestys

imperfektin syventäminen

futuuriin tutustuminen

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita.

Ääntämisessä kiinnitetään laajemmin huomiota esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

adjektiivien vertailu

indefiniittipronominit

there is/are -rakenteen syventäminen

adverbejä

artikkelit ja ainesanat

perussanajärjestys

imperfektin syventäminen

futuuriin tutustuminen

T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaatavuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.1: Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita.

Ääntämisessä kiinnitetään laajemmin huomiota esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

adjektiivien vertailu

indefiniittipronominit

there is/are -rakenteen syventäminen

adverbejä

artikkelit ja ainesanat

perussanajärjestys

imperfektin syventäminen

futuuriin tutustuminen

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Aihepiireinä oppilas ja hänen elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan koskemaan muutakin kuin arkipäiväisiä tilanteita.

Ääntämisessä kiinnitetään laajemmin huomiota esimerkiksi intonaatioon ja sanapainoon.

Rakenteita:

adjektiivien vertailu

indefiniittipronomit

there is/are -rakenteen syventäminen

adverbejä

artikkelit ja ainesanat

perussanajärjestys

imperfektin syventäminen

futuuriin tutustuminen

Saksa, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielen opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kielenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Vieraan kielen A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimiseen.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös

mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Muu vieras kieli A-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päätelemällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoidaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraisissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, audiitiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailta kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien

käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:t:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:t:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:t:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien peruseriaatteiden tuntemusta. Tv:t:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailta kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:t:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:t:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearviointin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitöillä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vierailta yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsitelyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla

tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan saksankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.). Tutustutaan sähköisen materiaalin avulla saksankieliseen aineistoon. Saksan kieleen tutustuminen laulujen, pelien, lorujen ja leikkien avulla.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omassa ilmaisussa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Harjoitellaan erilaisia opiskelustrategioita, omaa tapaa oppia. Autetaan oppilasta luomaan itsestään myönteinen kuva saksan oppijana. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omassa ilmaisussa. Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja vastuuta saksan kielen opiskelusta. Oppilas tulee tietoisemmaksi opetuksen tavoitteista ja osallistuu ryhmän toimintaan. Opitaan, että virheiden tekeminen on osa oppimisprosessia, kannustetaan yrittämään ja keskitytään viestien välittymiseen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Painotetaan suullista kielitaitoa ja rohkaistaan oppilasta kielen suulliseen tuottamiseen. Harjoitellaan lyhyitä, pienimuotoisia viestinnällisiä jokapäiväisiä tilanteita. Harjoitellaan erilaisia kulttuurisidonnaisia kielenkäyttötarkoituksia. Oppilas ymmärtää pääasiat kuulemastaan ja lukemastaan tekstistä. Tutustutaan saksan kielen perusrakenteisiin leikkien ja toiminnallisuuden kautta. Sanaston ja rakenteiden opiskelua harjoitellaan erilaisten suullisten ja kirjallisten tekstien avulla. Harjoitellaan alusta lähtien ääntämistä sekä muita kielen suulliseen ilmaisuun liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi sanapaino ja äännemerkit.

Kieliopillisia rakenteita ovat mm. erilaiset pronominit sekä säännöllisten verbien preesens. Myös muutamia tärkeimpiä epäsäännöllisiä verbejä opetellaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan saksankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.). Tutustutaan sähköisen materiaalin avulla saksankieliseen aineistoon. Saksan kieleen tutustuminen laulujen, pelien, lorujen ja leikkien avulla.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan saksankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.). Tutustutaan sähköisen materiaalin avulla saksankieliseen aineistoon. Saksan kieleen tutustuminen laulujen, pelien, lorujen ja leikkien avulla.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkiensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan saksankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.). Tutustutaan sähköisen materiaalin avulla saksankieliseen aineistoon. Saksan kieleen tutustuminen laulujen, pelien, lorujen ja leikkien avulla.

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan saksankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.). Tutustutaan sähköisen materiaalin avulla saksankieliseen aineistoon. Saksan kieleen tutustuminen laulujen, pelien, lorujen ja leikkien avulla.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

Harjoitellaan erilaisia opiskelustrategioita, omaa tapaa oppia. Autetaan oppilasta luomaan itsestään myönteinen kuva saksan oppijana. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuissa. Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja vastuuta saksan kielen opiskelusta. Oppilas tulee tietoisemmaksi opetuksen tavoitteista ja osallistuu ryhmän toimintaan. Opitaan, että virheiden tekeminen on osa oppimisprosessia, kannustetaan yrittämään ja keskitytään viestien välittymiseen.

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Painotetaan suullista kielitaitoa ja rohkaistaan oppilasta kielen suulliseen tuottamiseen. Harjoitellaan lyhyitä, pienimuotoisia viestinnällisiä jokapäiväisiä tilanteita. Harjoitellaan erilaisia kulttuurisidonnaisia kielenkäyttötarkoituksia. Oppilas ymmärtää pääasiat kuulemastaan ja lukemastaan tekstistä. Tutustutaan saksan kielen perusrakenteisiin leikkien ja toiminnallisuuden

kautta. Sanaston ja rakenteiden opiskelua harjoitellaan erilaisten suullisten ja kirjallisten tekstien avulla. Harjoitellaan alusta lähtien ääntämistä sekä muita kielen suulliseen ilmaisuun liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi sanapaino ja äännemerkit.

Kieliopillisia rakenteita ovat mm. erilaiset pronominit sekä säännöllisten verbien preesens. Myös muutamia tärkeitä epä säännöllisiä verbejä opetellaan.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotasoa A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Painotetaan suullista kielitaitoa ja rohkaistaan oppilasta kielen suulliseen tuottamiseen. Harjoitellaan lyhyitä, pienimuotoisia viestinnällisiä jokapäiväisiä tilanteita. Harjoitellaan erilaisia kulttuurisidonnaisia kielenkäyttötarkoituksia. Oppilas ymmärtää pääasiat kuulemastaan ja lukemastaan tekstistä. Tutustutaan saksan kielen perusrakenteisiin leikkien ja toiminnallisuuden kautta. Sanaston ja rakenteiden opiskelua harjoitellaan erilaisten suullisten ja kirjallisten tekstien avulla. Harjoitellaan alusta lähtien ääntämistä sekä muita kielen suulliseen ilmaisuun liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi sanapaino ja äännemerkit.

Kieliopillisia rakenteita ovat mm. erilaiset pronominit sekä säännöllisten verbien preesens. Myös muutamia tärkeitä epä säännöllisiä verbejä opetellaan.

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotasoa A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Painotetaan suullista kielitaitoa ja rohkaistaan oppilasta kielen suulliseen tuottamiseen. Harjoitellaan lyhyitä, pienimuotoisia viestinnällisiä jokapäiväisiä tilanteita. Harjoitellaan erilaisia kulttuurisidonnaisia kielenkäyttötarkoituksia. Oppilas ymmärtää pääasiat kuulemastaan ja lukemastaan tekstistä. Tutustutaan saksan kielen perusrakenteisiin leikkien ja toiminnallisuuden kautta. Sanaston ja rakenteiden opiskelua harjoitellaan erilaisten suullisten ja kirjallisten tekstien avulla. Harjoitellaan alusta lähtien ääntämistä sekä muita kielen suulliseen ilmaisuun liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi sanapaino ja äännemerkit.

Kieliopillisia rakenteita ovat mm. erilaiset pronominit sekä säännöllisten verbien preesens. Myös muutamia tärkeitä epä säännöllisiä verbejä opetellaan.

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Painotetaan suullista kielitaitoa ja rohkaistaan oppilasta kielen suulliseen tuottamiseen. Harjoitellaan lyhyitä, pienimuotoisia viestinnällisiä jokapäiväisiä tilanteita. Harjoitellaan erilaisia kulttuurisidonnaisia kielenkäyttötarkoituksia. Oppilas ymmärtää pääasiat kuulemastaan ja lukemastaan tekstistä. Tutustutaan saksan kielen perusrakenteisiin leikkien ja toiminnallisuuden kautta. Sanaston ja rakenteiden opiskelua harjoitellaan erilaisten suullisten ja kirjallisten tekstien avulla. Harjoitellaan alusta lähtien ääntämistä sekä muita kielen suulliseen ilmaisuun liittyviä seikkoja, kuten esimerkiksi sanapaino ja äännemerkit.

Kieliopillisia rakenteita ovat mm. erilaiset pronominit sekä säännöllisten verbien preesens. Myös muutamia tärkeitä epä säännöllisiä verbejä opetellaan.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Laajennetaan tietoa saksan kielen levinneisyydestä. Harjoitellaan erilaisia viestinnällisiä tilanteita ja niissä selviytymistä käyttämällä kiertoilmaisuja puutteellisen kielitaidon korvaamiseksi. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Vahvistetaan oppilaan itsestään luomaa myönteistä kuvaa saksan kielen oppijana. Oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan ja olemaan kannustava. Lisätään oppilaan vastuuta opiskelun suunnittelussa ja toteutuksessa. Harjoitellaan kielenkäyttötaitoja. Kehitetään oppilaan itsearviointitaitoja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tietoa ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten vaativampien tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Syvennetään saksan kielen perusrakenteiden hallintaa. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. substantiivien eri sijamuotoja, substantiivien monikkoa, prepositioita ja säännöllistä perfektiiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L2, L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.

Laajennetaan tietoa saksan kielen levinneisyydestä. Harjoitellaan erilaisia viestinnällisiä tilanteita ja niissä selviytymistä käyttämällä kiertoilmaisuja puutteellisen kielitaidon korvaamiseksi. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Laajennetaan tietoa saksan kielen levinneisyydestä. Harjoitellaan erilaisia viestinnällisiä tilanteita ja niissä selviytymistä käyttämällä kiertoilmaisuja puutteellisen kielitaidon korvaamiseksi. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkiellensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Laajennetaan tietoa saksan kielen levinneisyydestä. Harjoitellaan erilaisia viestinnällisiä tilanteita ja niissä selviytymistä käyttämällä kiertoilmaisuja puutteellisen kielitaidon korvaamiseksi. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.

Laajennetaan tietoa saksan kielen levinneisyydestä. Harjoitellaan erilaisia viestinnällisiä tilanteita ja niissä selviytymistä käyttämällä kiertoilmaisuja puutteellisen kielitaidon korvaamiseksi. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

Vahvistetaan oppilaan itsestään luomaa myönteistä kuvaa saksan kielen oppijana. Oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan ja olemaan kannustava. Lisätään oppilaan vastuuta opiskelun suunnittelussa ja toteutuksessa. Harjoitellaan kielenkäyttötaitoja. Kehitetään oppilaan itsearviointitaitoja.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

Vahvistetaan oppilaan itsestään luomaa myönteistä kuvaa saksan kielen oppijana. Oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan ja olemaan kannustava. Lisätään oppilaan vastuuta opiskelun suunnittelussa ja toteutuksessa. Harjoitellaan kielenkäyttötaitoja. Kehitetään oppilaan itsearviointitaitoja.

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tietojen ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten vaativampien tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Syvennetään saksan kielen perusrakenteiden hallintaa. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. substantiivien eri sijamuotoja, substantiivien monikkoa, prepositioita ja säännöllistä perfektia.

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tietojen ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten vaativampien tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Syvennetään saksan kielen perusrakenteiden hallintaa. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. substantiivien eri sijamuotoja, substantiivien monikkoa, prepositioita ja säännöllistä perfektia.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja

mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten vaativampien tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Syvennetään saksan kielen perusrakenteiden hallintaa. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. substantiivien eri sijamuotoja, substantiivien monikkoa, prepositioita ja säännöllistä perfektiiä.

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten vaativampien tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Syvennetään saksan kielen perusrakenteiden hallintaa. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. substantiivien eri sijamuotoja, substantiivien monikkoa, prepositioita ja säännöllistä perfektiiä.

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten vaativampien tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Syvennetään saksan kielen perusrakenteiden hallintaa. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. substantiivien eri sijamuotoja, substantiivien monikkoa, prepositioita ja säännöllistä perfektia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vähän. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Ohjataan oppilasta kriittiseen tiedonhakuun.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omilla ilmaisuihin, muistiinpanamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan yhä kielenopiskelutaitoja, kuten uuden sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omilla ilmaisuihin. Opetellaan päättelämään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Lisätään oppilaan vastuuta opiskelun suunnittelussa ja toteutuksessa. Oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan ja olemaan kannustava. Kehitetään oppilaan itsearviointitaitoja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdaksi on oppilaiden jokapäiväinen elämänsä, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämäntyyli. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä

ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Harjoitellaan saksan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. akkusatiivi, dativi, perfekt ja vaihtoprepositiot.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L2, L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vähän. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Ohjataan oppilasta kriittiseen tiedonhakuun.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vähän. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Ohjataan oppilasta kriittiseen tiedonhakuun.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vähän. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Ohjataan oppilasta kriittiseen tiedonhakuun.

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa

kieltä vähän. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan oman kielen ja saksan kielen eroja.

Hankitaan tietoa saksalaisen kulttuurin erityispiirteistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutustuttaessa kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja levinneisyyteen. Ohjataan oppilasta kriittiseen tiedonhakuun.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

Opetellaan yhä kielenopiskelutaitoja, kuten uuden sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuissa. Opetellaan päättämään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Lisätään oppilaan vastuuta opiskelun suunnittelussa ja toteutuksessa. Oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan ja olemaan kannustava. Kehitetään oppilaan itsearviointitaitoja.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

Opetellaan yhä kielenopiskelutaitoja, kuten uuden sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuissa. Opetellaan päättämään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Lisätään oppilaan vastuuta opiskelun suunnittelussa ja toteutuksessa. Oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan ja olemaan kannustava. Kehitetään oppilaan itsearviointitaitoja.

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Harjoitellaan saksan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. akkusatiivi, datiivi, perfekti ja vaihtoprepositiot.

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Harjoitellaan saksan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. akkusatiivi, datiivi, perfekti ja vaihtoprepositiot.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Harjoitellaan saksan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. akkusatiivi, dativi, perfekt ja vaihtoprepositiot.

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Harjoitellaan saksan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. akkusatiivi, dativi, perfekt ja vaihtoprepositiot.

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa, lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan omaa elämää ja mielenkiinnon kohteita. Vahvistetaan luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa etsittäessä materiaalia ja tuottaessa tekstiä. Vahvistetaan ääntämistä ja sanapainoa.

Harjoitellaan saksan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. akkusatiivi, dativi, perfekt ja vaihtoprepositiot.

Ranska, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Vieraan kielen A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-

eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimiseen.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Muu vieras kieli A-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämisiksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa

tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailta kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien peruseriaatteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailta kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearvioinnin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitöillä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vierailta yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan

merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan kieltenopiskelutaitoja ja muistiinpainamiskeinoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omilla ilmaisuihinsa.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta. Oppilas tulee tietoisemmaksi opetuksen tavoitteista ja osallistuu ryhmän toimintaan. Opitaan, että virheiden tekeminen on osa oppimisprosessia, kannustetaan yrittämään ja keskitytään viestin välittämiseen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä ja oikeiden ääntämistottumustensa harjoittelussa. Alusta asti harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä jokapäiväisissä, lyhyissä ja pienimuotoisissa kielenkäyttötilanteissa.

Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi tervehdykset, kuulumisten kysyminen ja kertominen, (harrastukset). Sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi sukulaisuussanat, värit, lukusanat, eläimet, arkiset esineet, vaatteet, ruoat ja esittäytyminen. Kieliopillisia rakenteita ovat esimerkiksi substantiivien artikkelit yksikössä ja monikossa, persoonapronominit, yksikön omistuspronominit, kieltolauseet, I ryhmän verbit ja joitakin tärkeimpiä epäpäättyneitä verbejä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L2, L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä.

Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

Opetellaan kieltenopiskelutaitoja ja muistiinpainamiskeinoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omilla ilmaisuisilla.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta. Oppilas tulee tietoisemmaksi opetuksen tavoitteista ja osallistuu ryhmän toimintaan. Opitaan, että virheiden tekeminen on osa oppimisprosessia, kannustetaan yrittämään ja keskitytään viestin välittymiseen.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

Opetellaan kielenopiskelutaitoja ja muistiinpainamiskeinoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omilla ilmaisuisilla.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta. Oppilas tulee tietoisemmaksi opetuksen tavoitteista ja osallistuu ryhmän toimintaan. Opitaan, että virheiden tekeminen on osa oppimisprosessia, kannustetaan yrittämään ja keskitytään viestin välittymiseen.

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä ja oikeiden ääntämistottumusten harjoittelussa. Alusta asti harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä jokapäiväisissä, lyhyissä ja pienimuotoisissa kielenkäyttötilanteissa.

Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi tervehdykset, kuulumisten kysyminen ja kertominen, (harrastukset). Sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi sukulaisuussanat, värit, lukusanat, eläimet, arkiset esineet, vaatteet, ruoat ja esittäytyminen. Kieliopillisia rakenteita ovat esimerkiksi substantiivien artikkelit yksikössä ja monikossa, persoonapronominit, yksikön omistuspronominit, kieltolauseet, I ryhmän verbit ja joitakin tärkeimpiä epä säännöllisiä verbejä.

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä ja oikeiden ääntämistottumustan harjoittelussa. Alusta asti harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä jokapäiväisissä, lyhyissä ja pienimuotoisissa kielenkäyttötilanteissa.

Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi tervehdykset, kuulumisten kysyminen ja kertominen, (harrastukset). Sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi sukulaisuussanat, värit, lukusanat, eläimet, arkiset esineet, vaatteet, ruoat ja esittäytyminen. Kieliopillisia rakenteita ovat esimerkiksi substantiivien artikkelit yksikössä ja monikossa, persoonapronominit, yksikön omistuspronominit, kieltolauseet, I ryhmän verbit ja joitakin tärkeimpiä epäsäännöllisiä verbejä.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä ja oikeiden ääntämistottumustan harjoittelussa. Alusta asti harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä jokapäiväisissä, lyhyissä ja pienimuotoisissa kielenkäyttötilanteissa.

Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi tervehdykset, kuulumisten kysyminen ja kertominen, (harrastukset). Sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi sukulaisuussanat, värit, lukusanat, eläimet, arkiset esineet, vaatteet, ruoat ja esittäytyminen. Kieliopillisia rakenteita ovat esimerkiksi substantiivien artikkelit yksikössä ja monikossa, persoonapronominit, yksikön omistuspronominit, kieltolauseet, I ryhmän verbit ja joitakin tärkeimpiä epäsäännöllisiä verbejä.

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä ja oikeiden ääntämistottumustan harjoittelussa. Alusta asti harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä jokapäiväisissä, lyhyissä ja pienimuotoisissa kielenkäyttötilanteissa.

Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi tervehdykset, kuulumisten kysyminen ja kertominen, (harrastukset). Sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi sukulaisuussanat, värit, lukusanat, eläimet, arkiset esineet, vaatteet, ruoat ja esittäytyminen. Kieliopillisia rakenteita ovat esimerkiksi substantiivien artikkelit yksikössä ja monikossa, persoonapronominit, yksikön omistuspronominit, kieltolauseet, I ryhmän verbit ja joitakin tärkeimpiä epäsäännöllisiä verbejä.

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä ja oikeiden ääntämistottumustan harjoittelussa. Alusta asti harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä jokapäiväisissä, lyhyissä ja pienimuotoisissa kielenkäyttötilanteissa.

Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi tervehdykset, kuulumisten kysyminen ja kertominen, (harrastukset). Sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi sukulaisuussanat, värit, lukusanat, eläimet, arkiset esineet, vaatteet, ruoat ja esittäytyminen. Kieliopillisia rakenteita ovat esimerkiksi substantiivien artikkelit yksikössä ja monikossa, persoonapronominit, yksikön omistuspronominit, kieltolauseet, I ryhmän verbit ja joitakin tärkeimpiä epäsäännöllisiä verbejä.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityspiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan kielenopiskelutaitoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuisissa. Opetellaan pääättelemään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan

ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskieloppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi ruokailu, ostosten tekeminen, päivästä kertominen, (henkilön kuvailu). Laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä ja uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi kellonajat, perhe, ruumiinosat, koulu, vapaa-ajan vietto, matkustaminen. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. paikkaa ilmaisevia prepositioita, genetiivi alustavasti, partitiivi alustavasti, lisää epäsäännöllisiä verbejä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L2, L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityspiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityspiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkiensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityspiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.

Tutustutaan ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityspiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

Opetellaan kieltenopiskelutaitoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuisissa. Opetellaan päättämään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

Opetellaan kieltenopiskelutaitoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuisissa. Opetellaan päättämään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta.

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi ruokailu, ostosten tekeminen, päivästä kertominen, (henkilön kuvailu). Laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä ja uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi kellonajat, perhe, ruumiinosat, koulu, vapaa-ajan vietto, matkustaminen. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. paikkaa ilmaisevia prepositioita, genetiivi alustavasti, partitiivi alustavasti, lisää epäsäännöllisiä verbejä.

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi ruokailu, ostosten tekeminen, päivästä kertominen, (henkilön kuvailu). Laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä ja uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi kellonajat, perhe, ruumiinosat, koulu, vapaa-ajan vietto, matkustaminen. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. paikkaa ilmaisevia prepositioita, genetiivi alustavasti, partitiivi alustavasti, lisää epäsäännöllisiä verbejä.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi ruokailu, ostosten tekeminen, päivästä kertominen, (henkilön kuvailu). Laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä ja uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi kellonajat, perhe, ruumiinosat, koulu, vapaa-ajan vietto, matkustaminen. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. paikkaa ilmaisevia prepositioita, genetiivi alustavasti, partitiivi alustavasti, lisää epäsäännöllisiä verbejä.

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi ruokailu, ostosten tekeminen, päivästä kertominen, (henkilön kuvailu). Laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä ja uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi kellonajat, perhe, ruumiinosat, koulu, vapaa-ajan vietto, matkustaminen. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. paikkaa ilmaisevia prepositioita, genetiivi alustavasti, partitiivi alustavasti, lisää epäsäännöllisiä verbejä.

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Pääpaino on aluksi suullisessa viestinnässä. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä pelien, leikkien ja musiikin keinoin. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi ruokailu, ostosten tekeminen, päivästä kertominen, (henkilön kuvailu). Laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä ja uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi kellonajat, perhe, ruumiinosat, koulu, vapaa-ajan vietto, matkustaminen. Kerrataan 4. luokalla opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. paikkaa ilmaisevia prepositioita, genetiivi alustavasti, partitiivi alustavasti, lisää epäsäännöllisiä verbejä.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Jatketaan tutustumista ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityspiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan kielenopiskelutaitoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuisissa. Opetellaan pääättelemään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Oppilas harjoittelee reagoimaan, vaikka ei vielä osaisi pukea ajatuksiaan lauseiksi. Oppilas harjoittelee pyytämään selvennystä ja toistoa. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä ja lyhyiden tekstien kirjoittamista. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Tarjotaan

mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi mielipiteen ilmaiseminen, tien neuvominen, avun pyytäminen (asuinpaikasta kertominen). Kerrataan ja laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä. Uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi ammatit, säätila, vuodenajat, kuukaudet, valtiot, kansallisuudet, luonto, (metsäneläimet jne.). Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. kysymyssanat ja -lauseet, järjestysluvut, partitiivi, lähifutuuri, à- ja de-prepositioiden käyttö, il y a -rakenne, päivämäärän ilmaiseminen, lisää epäsäännöllisiä verbejä, (passé composé avoir-apuverbillä).

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L2, L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.

Jatketaan tutustumista ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Jatketaan tutustumista ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Jatketaan tutustumista ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.

Jatketaan tutustumista ranskan kielen levinneisyyteen. Rohkaistaan käyttämään ele-/kehonkieltä. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin, etenkin englantiin. Hankitaan tietoa ranskalaisen kielen ja kulttuurin erityispiirteistä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan ranskankieliseen materiaaliin (elokuvat, musiikki, kirjallisuus jne.).

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

Opetellaan kieltenopiskelutaitoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuisissa. Opetellaan päättämään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

Opetellaan kieltenopiskelutaitoja, kuten uuden asian sitomista vanhaan tietoon. Kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita aktiivisesti omissa ilmaisuisissa. Opetellaan päättämään tuntemattomien sanojen merkitys asiayhteydestä.

Opetellaan ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta ranskan kielen opiskelusta.

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Oppilas harjoittelee reagoimaan, vaikka ei vielä osaisi pukea ajatuksiaan lauseiksi. Oppilas harjoittelee pyytämään selvennystä ja toistoa. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä ja lyhyiden tekstien kirjoittamista. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi mielipiteen ilmaiseminen, tien neuvominen, avun pyytäminen (asuinpaikasta kertominen). Kerrataan ja laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä. Uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi ammatit, säätila, vuodenajat, kuukaudet, valtiot, kansallisuudet, luonto, (metsäneläimet jne.). Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan

uusia, esim. kysymyssanat ja -lauseet, järjestysluvut, partitiivi, lähifuturi, à- ja de-prepositioiden käyttö, il y a -rakenne, päivämäärän ilmaiseminen, lisää epäsäännöllisiä verbejä, (passé composé avoir-apuverbillä).

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Oppilas harjoittelee reagoimaan, vaikka ei vielä osaisi pukea ajatuksiaan lauseiksi. Oppilas harjoittelee pyytämään selvennystä ja toistoa. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä ja lyhyiden tekstien kirjoittamista. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi mielipiteen ilmaiseminen, tien neuvominen, avun pyytäminen (asuinpaikasta kertominen). Kerrataan ja laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä. Uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi ammatit, säätila, vuodenajat, kuukaudet, valtiot, kansallisuudet, luonto, (metsäneläimet jne.). Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. kysymyssanat ja -lauseet, järjestysluvut, partitiivi, lähifuturi, à- ja de-prepositioiden käyttö, il y a -rakenne, päivämäärän ilmaiseminen, lisää epäsäännöllisiä verbejä, (passé composé avoir-apuverbillä).

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Oppilas harjoittelee reagoimaan, vaikka ei vielä osaisi pukea ajatuksiaan lauseiksi. Oppilas harjoittelee pyytämään selvennystä ja toistoa. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä ja lyhyiden tekstien kirjoittamista. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Harjoitellaan ranskan ääntämistä

ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi mielipiteen ilmaiseminen, tien neuvominen, avun pyytäminen (asuinpaikasta kertominen). Kerrataan ja laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä. Uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi ammatit, säätila, vuodenajat, kuukaudet, valtiot, kansallisuudet, luonto, (metsäneläimet jne.). Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. kysymyssanat ja -lauseet, järjestysluvut, partitiivi, lähifutuuuri, à- ja de-prepositioiden käyttö, il y a -rakenne, päivämäärän ilmaiseminen, lisää epäsäännöllisiä verbejä, (passé composé avoir-apuverbillä).

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Oppilas harjoittelee reagoimaan, vaikka ei vielä osaisi pukea ajatuksiaan lauseiksi. Oppilas harjoittelee pyytämään selvennystä ja toistoa. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä ja lyhyiden tekstien kirjoittamista. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi mielipiteen ilmaiseminen, tien neuvominen, avun pyytäminen (asuinpaikasta kertominen). Kerrataan ja laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä. Uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi ammatit, säätila, vuodenajat, kuukaudet, valtiot, kansallisuudet, luonto, (metsäneläimet jne.). Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. kysymyssanat ja -lauseet, järjestysluvut, partitiivi, lähifutuuuri, à- ja de-prepositioiden käyttö, il y a -rakenne, päivämäärän ilmaiseminen, lisää epäsäännöllisiä verbejä, (passé composé avoir-apuverbillä).

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Oppilas harjoittelee käyttämään vähäistäkin kielitaitoa erilaisissa tilanteissa. Oppilas harjoittelee reagoimaan, vaikka ei vielä osaisi puheeksi ajatuksiaan lauseiksi. Oppilas harjoittelee pyytämään selvennystä ja toistoa. Lisätään kirjallisen viestinnän harjoittelua. Siirrytään vaativampiin suullisiin vuorovaikutustilanteisiin. Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä tavallisissa kielenkäyttötilanteissa. Harjoitellaan luetun ja kuullun ymmärtämistä ja lyhyiden tekstien kirjoittamista. Rohkaistaan lukemaan ja kuuntelemaan itseä kiinnostavia aineistoja. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Harjoitellaan ranskan ääntämistä ja oikeinkirjoitusta sekä tutustutaan peruskielioppiin eriaiheisten tekstien ja arkisten tilanteiden avulla.

Tilanteita ovat esimerkiksi mielipiteen ilmaiseminen, tien neuvominen, avun pyytäminen (asuinpaikasta kertominen). Kerrataan ja laajennetaan aiemmin opittuja sanastollisia aihepiirejä. Uusia sanastollisia aihepiirejä ovat esimerkiksi ammatit, säätila, vuodenajat, kuukaudet, valtiot, kansallisuudet, luonto, (metsäneläimet jne.). Kerrataan aiemmin opittuja rakenteita ja harjoitellaan uusia, esim. kysymyssanat ja -lauseet, järjestysluvut, partitiivi, lähifuturi, à- ja de-prepositioiden käyttö, il y a -rakenne, päivämäärän ilmaiseminen, lisää epä säännöllisiä verbejä, (passé composé avoir-apuverbillä).

15.6.6. Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Tehtävänä on syventää oppimista ja laajentaa opintoja oman kiinnostuksen mukaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan tavoitteet

Oppilas oppii tekemään itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Sisältö kuvataan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas oppii näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Sisältö kuvataan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas oppii tunnistamaan oman tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan.

Sisältö kuvataan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan tavoitteet

Oppilas oppii tekemään itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

Sisältö kuvataan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas oppii näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Sisältö kuvataan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas oppii tunnistamaan oman tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan.

Sisältö kuvataan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

15.6.7. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

-

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Liikunta](#)

Kasvaminen liikumaan ja liikunnan avulla kasvaminen ovat toiminnan lähtökohtana. Oppilaille mahdollistetaan oppimisen ilo, motoristen perustaitojen harjoittelu ja ohjaus turvallisiin liikuntatottumuksiin. Työtavat ohjaavat oppilaita yhteisöllisyyteen ja yhdessä tekemiseen. Reilun pelin henki ja hyvä käytös ovat taitoja, joita vahvistetaan. Kannustetaan oppilaita löytämään ilo omista ja ryhmän vahvuuksista. Koulun läheisyydessä olevia liikuntapaikkoja hyödynnetään osana opetusta. Opetus huomioi tunnekasvatuksen, kannustaa luovuuteen ja rohkaisee itseilmaisuun.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaille ei anneta valmiita ratkaisumalleja vaan kannustetaan ja haastetaan keksimiseen ohjaavien kysymysten kautta. Oppilaille annetaan mahdollisuus tunnustella myönteisiä ja kielteisiä liikuntakokemuksia ja oppia niistä. Oppilaita ohjataan tavoitteiden asettamisessa sekä autetaan havaitsemaan omaa kehittymistä. Monipuolinen liikkuminen tukee ajattelun kehittymistä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan yhteistyöhön ja toisten kunnioittamiseen. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan esimerkiksi eri pari- ja ryhmätehtävien avulla. Oppilas harjoittelee kaikkien kanssa toimeentulemistä ja hänelle pyritään luomaan tunne, että hän saa vapaasti ilmaista itseään ja omia tuntemuksiaan. Opetus ottaa huomioon eri kulttuureista tulevat oppilaat ja mahdollisuuksien mukaan voidaan myös tutustua eri kulttuurien liikunnallisiin tapoihin. Oppilaita ohjataan arvostamaan omaa kehoaan ja olemustaan. Liikuntatunnit mahdollistavat pieniä esiintymiskokemuksia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas huolehtii, että hänellä on omat liikuntavarusteet mukana tunnilla. Tunnin päätyttyä oppilas huolehtii tarkoituksenmukaisesta peseytymisestä. Opetus korostaa liikunnallisen ja terveellisen elämäntavan ja sen merkityksen ymmärtämistä omalle kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Oppilasta tuetaan terveen minäkäsityksen rakentamisessa kannustamalla yrittämään ja tekemään oman parhaansa. Liikuntatuntien yhteydessä harjoitellaan kulkemaan koulun lähiympäristössä turvallisesti.

L4 Monilukutaito

Oppilas oppii suhtautumaan kriittisesti eri lähteistä tulevaan tietoon. Oppilasta ohjataan löytämään oleellista ja tärkeää tietoa oman hyvinvoinnin kannalta. Opetuksessa hyödynnetään erilaisia teksti- ja kuvaohjeita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti erilaisia tietoteknisiä sovelluksia ja hyödyntää niitä liikunnassa. Esimerkkilajeja: suunnistus, telinevoimistelu, yleisurheilu (liikkeiden omaksuminen videolta, omien liikemallien kuvaaminen/korjaaminen)

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikallisiin liikuntaseuroihin ja niiden toimintaan. Kannustetaan oman liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen ja mahdollisen liikunnallisen harrastuksen löytämiseen. Oppilaita kannustetaan löytämään omat vahvuutensa.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään läpi, mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita osallistetaan liikuntatuntien suunnitteluun ja toteutukseen. Vastuun antaminen ja siihen kasvattaminen mahdollistavat luottamuksen rakentumisen ja kehittävät itsetuntemusta sekä uskoa omaan tekemiseen. Oppilaat pohtivat liikuntatuntin tavoitteita ja toimintatapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Ohjauksen ja tuen tärkein ominaispiirre liikunnassa on sosiaalisten ja psyykkisten tekijöiden korostaminen. Eriyttämisessä tulee huomioida oppilaiden liikuntamotiivien erilaisuus. Oppilaiden erilaiset tarpeet huomioidaan käyttämällä mm. vaihtelevia opetusmenetelmiä, etenemisnopeuksia, sisältöjä, välineitä, oppimisympäristöjä, opetusviestintää ja oppilaiden ryhmittelyä. Oppilaiden yhdessä toimimista, myönteisiä asenteita ja kannustavaa ilmapiiriä tukevat muun muassa hyväksytyksi tuleminen, osallistaminen, kannustava ja vuorovaikutteinen palaute.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Arvioinnissa painotetaan ryhmätyöskentelytaitoja ja sosiaalista kanssakäymistä. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaslähtöisyys ja tavoitteiden asettaminen. Opettaja tukee ja ohjaa ryhmän ja yksilöiden tavoitteiden asettelua. Arvioinnin tulee olla myönteistä, kannustavaa ja oikeudenmukaista. Arvioinnin tulee tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Oppituntien aikana tapahtuva välitön, jatkuva ja johdonmukainen palaute tukee oppimista. Arvioinnissa käytetään myös itse- ja vertaisarviointia ikätaso huomioiden. Itse- ja vertaisarvioinnissa oppijaa kannustetaan arvioimaan oppimista ja työskentelyä yksin ja osana ryhmää. Itsearviointiin oppijaa ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa. Opettaja toimii vuorovaikutuksessa opetusryhmän kanssa ja osallistaa ryhmää jatkuvaan ja säännölliseen arviointiin.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Tavoitteena on kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Oppilasta kannustetaan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

Tavoitteena on kehittää tasapaino- ja liikkumistaitoja sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

Tuetaan oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä

sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Kannustetaan oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysismotorisia ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

Tavoitteena oppia ja harjoitella uimataitoa, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla. Kannustetaan oppilasta omatoimisuuteen, aloitekykyyn ja vastuunottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

Tavoitteena kannustaa oppilasta tulemaan toimeen muiden oppijoiden kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen monimuotoisissa oppimisympäristöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Tavoitteena harjoittaa oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua oppituntien suunnitteluun ja toteutukseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

Kannustetaan oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja harjoitetaan itsenäisen työskentelyn taitoja. Harjoitellaan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnustelua, hyväksymistä ja niistä oppimista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Huolehditaan, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaille annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia

mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Tavoitteena on kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Oppilasta kannustetaan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä

sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

Tavoitteena on kehittää tasapaino- ja liikkumistaitoja sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

Tuetaan oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Kannustetaan oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysismotorisia ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

Tavoitteena oppia ja harjoitella uimataitoa, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla. Kannustetaan oppilasta omatoimisuuteen, aloitekykyyn ja vastuunottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun

muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

Tavoitteena kannustaa oppilasta tulemaan toimeen muiden oppijoiden kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen monimuotoisissa oppimisympäristöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Tavoitteena harjoittaa oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua oppituntien suunnitteluun ja toteutukseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

Kannustetaan oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja harjoitetaan itsenäisen työskentelyn taitoja. Harjoitellaan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnustelua, hyväksymistä ja niistä oppimista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Huolehditaan, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan

käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaille annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Tavoitteena on kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Oppilasta kannustetaan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

Tavoitteena on kehittää tasapaino- ja liikkumistaitoja sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

Tuetaan oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Kannustetaan oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysismotorisia ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan

käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

Tavoitteena oppia ja harjoitella uimataitoa, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla. Kannustetaan oppilasta omatoimisuuteen, aloitekykyyn ja vastuunottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

Tavoitteena kannustaa oppilasta tulemaan toimeen muiden oppijoiden kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen monimuotoisissa oppimisympäristöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Tavoitteena harjoittaa oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua oppituntien suunnitteluun ja toteutukseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

Kannustetaan oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja harjoitetaan itsenäisen työskentelyn taitoja. Harjoitellaan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnustelua, hyväksymistä ja niistä oppimista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Huolehditaan, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

S3 Psykykinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun

ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Tavoitteena on kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Oppilasta kannustetaan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

Tavoitteena on kehittää tasapaino- ja liikkumistaitoja sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

Tuetaan oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Kannustetaan oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysismotorisia ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

Tavoitteena oppia ja harjoitella uimataitoa, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla. Kannustetaan oppilasta omatoimisuuteen, aloitekykyyn ja vastuunottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

3.-6. luokkalaisilla painopisteenä on monipuolisten perustaitojen vakiinnuttaminen motorisia taitoja tukevien pienpelien, harjoitteiden ja leikkien avulla. Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 3.-6.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun, kamppailun, luistelun, hiihdon, pallopelien sekä musiikki- ja tanssiliikunnan avulla. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia ja päätöksentekoa. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla tempu-, kiipeily- ja hyppelyradoilla, juoksu- ja kiinniottoleikeillä sekä vaihtelevilla rytmiharjoitteilla. Käsittelytaitoja ovat esimerkiksi heittäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtaminen, kiinniottaminen ja vierittäminen.

Näitä taitoja tulee harjoittaa jatkuvasti ja ne toimivat myös tulevien lajitaitojen pohjana. Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä esimerkiksi kahta tai kolmea eri kykyä. Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

Tavoitteena kannustaa oppilasta tulemaan toimeen muiden oppijoiden kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen monimuotoisissa oppimisympäristöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Tavoitteena harjoittaa oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua oppituntien suunnitteluun ja toteutukseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

Sosiaalinen toimintakyky kehittyy esimerkiksi empatian korostamisen, omien ja yhteisten välineiden huolehtimisen, rehellisyyden, ystävällisyyden ja työrauhan ylläpitämisen avulla. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit ja kisailut opettavat kielteistenkin tunteiden käsittelyä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

Kannustetaan oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja harjoitetaan itsenäisen työskentelyn taitoja. Harjoitellaan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnustelua, hyväksymistä ja niistä oppimista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Huolehditaan, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppilaan mahdollisuus vaikuttaa tuntien sisältöihin, mahdollisuus esteettisiin kokemuksiin, mahdollisuus ilmaista itseään kehollisesti ja turvallisuuden tunne oikeudenmukaisesta kohtelusta kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaalle annetaan mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia.

15.6.8. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

-

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Elämänkatsomustieto](#)

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja yhdistämään sitä jo olevaan tietoon.

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelulle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia ikäkaudelle sopivilla tavoilla.

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelevaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan.

Opetukseen sisällytetään tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Elämänkatsomustiedon opetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Opetus ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Opetukseen kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. Oppilaat harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan. Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä,

toisista ja arjen sujumisesta. Opetus harjaannuttaa oppilaita kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitusajaksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä.

L5 Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (TVT) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Opetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön TVT-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat TVT:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. Oppilaita ohjataan TVT:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseräpäätösten tuntemiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee opetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle koulu yhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä

ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Opetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävästä hyvinvointia edistäviksi. Opetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävästä tulevaisuuden rakentamisessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisun- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T9	S3	L2, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäntattomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemys erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävä kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta,

erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T9	S3	L2, L3
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-aidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäntapojen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen

merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-aidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

15.6.9. Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

-

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Käsityö](#)

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset käsityön vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Käsityötaitojen suunnittelun ja tuottamisen oppimisen pohjana on ohjata oppilasta kokeilemaan, miten erilaisia materiaaleja voidaan työstää tuotteiksi. Tavoitteena on, että oppilas oppii havainnoimaan oppimistaan kokeilemalla ja tutkimalla erilaisia materiaaleja. Oppilas oppii suunnittelemaan tuotteita annettujen rajattujen ohjeiden mukaan. Oppilas oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä työtapoja tuotteensa valmistuksessa. Oppilas oppii käyttämään ongelmanratkaisutaitojaan ja arvioimaan omaa työskentelyään kriittisesti. Käsityönopetuksessa ohjataan oppilasta kantamaan vastuuta oman työn etenemisestä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Käsityönopetuksessa hyödynnetään paikallisia kohteita, paikkoja ja yrityksiä mahdollisuuksien mukaan. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua. Opintokäyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään mahdollisuuksien mukaan monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Käsityönopetuksessa oppilas opettelee käyttämään erilaisia laitteita vastuullisesti ja turvallisesti erilaisia työturvallisuusohjeita noudattaen. Käsityönopetuksessa asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä.

Käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Oppilas opettelee soveltamaan oppimiaan asioitaan omassa arjessaan ja saa myönteisiä kokemuksia onnistuessaan.

L4 Monilukutaito

Käsityönopetuksen avulla oppilasta ohjataan etsimään tietoa useilla eri tavoilla. Oppilasta rohkaistaan hakemaan, käyttämään ja soveltamaan tietoa monipuolisesti. Näin oppilas rikastuttaa omaa ilmaisuun. Lisäksi oppilasta ohjataan osallistumaan erilaisiin projekteihin, jotka mahdollistavat tekstityyppeihin tutustumisen (tekstiili- ja teknisissä töissä tarvittavien ohjeiden ja symboleiden ymmärtämistä) ja hallinnan. Oppilas opettelee dokumentoimaan suunnitelmiaan useilla eri tavoilla sekä kuvin, sanoin että kirjallisesti.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Käsityönopetuksessa oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa osana käsityöprosessia. Tekemisen taitoja syvennettäessä oppilas oppii tunnistamaan erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja koneita sekä niihin liittyviä käytännön ongelmia. Oppilaita kannustetaan dokumentoimaan omia suunnitelmia sekä suunnitelmista valmistettuja tuotteita

kivin ja tekstein. Oppilaiden kanssa keskustellaan laitteiden ja internetin käytön pelisäännöistä ja turvallisesta käyttämisestä.

Opetuksessa käytetään kunnan yhteistä oppimisalustaa sekä hyödynnetään oppilaiden omia päätelaitteita.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Käsityönopetuksen keskeisenä tavoitteena on ohjata oppilasta yrittämään ja tuottamaan käsityöllisiä tuotteita kykyjensä mukaan. Oppilas harjoittelee työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta omasta työstään ja oppimisestaan, sekä harjoittelemaan ryhmässä toimimista. Oppilasta kannustetaan luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa, mutta myös neuvottelemaan ja kuuntelemaan toisten ideoita. Oppilaita ohjataan sinnikkääseen työskentelyyn ja tehtävien loppuun saattamiseen. Oppilaita autetaan tunnistamaan omat vahvuutensa ja oppilaita kannustetaan hyödyntämään vahvuuksiaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilas tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista. Oppilas voi osallistua joko yksin tai yhdessä käsityöprojekteihin, joiden tarkoituksena on edistää kestävästä kehitystä taloudellisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti. Käsityönopetuksella tuetaan oppilaan osallisuuden tunnetta vaikuttajana ja kestävän tulevaisuuden rakentajana.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksen lähtökohtana käytetään käsityön opetukseen tarkoitettuja työtiloja, jotka tukevat käsityöllistä oppimista. Oppilaalle tarjotaan uusia ja kiinnostavia aiheita, materiaaleja, tekniikoita ja ongelmia.

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja. Työskennellään sekä itsenäisesti että yhdessä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Eriytämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaitojen ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneilyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntyä ja energian käyttöä.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Oppilas oppii työskentelyssään käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustuu turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Oppilas perehtyy laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja opettelee työskentelemään turvallisesti.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

Oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen vahvistetaan sekä innostetaan keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsiyössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyytlejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas oppii työskentelyssään käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustuu turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Oppilas perehtyy laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja opettelee työskentelemään turvallisesti.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsiyössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta vielä eteenpäin.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsiyöprosessi ja sen dokumentointi

Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsiyöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsiyöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta vielä eteenpäin.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas oppii työskentelyssään käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustuu turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Oppilas perehtyy laadukkaasti tuotteen ominaisuuksiin ja opettelee työskentelemään turvallisesti.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta vielä eteenpäin.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta vielä eteenpäin.

Oppilas oppii työskentelyssään käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustuu turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Oppilas perehtyy laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja opettelee työskentelemään turvallisesti.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivia välineistöä

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas oppii työskentelyssään käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustuu turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Oppilas perehtyy laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja opettelee työskentelemään turvallisesti.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta vielä eteenpäin.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta vielä eteenpäin.

Oppilas oppii työskentelyssään käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustuu turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Oppilas perehtyy laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja opettelee työskentelemään turvallisesti.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Toimintaa ohjataan rajaamalla kokeiluja tavoitteiden ja taitojen mukaan. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta. Kokonaisessa käsityöprosessissa oppilas lähtee suunnittelemaan työtään annetun aihepiiriin mukaan. Oppilasideoi, suunnittelee ja kokeilee. Näiden pohjalta oppilas valmistaa suunnitelmansa. Oppilas valmistaa tuotteensa tekstiilityön tai teknisen työn keinoin tai molempia käyttäen. Lopuksi oppilas arvioi omaa kokonaista käsityöprosessiaan ja dokumentointia osana prosessia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

Vahvistetaan oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostetaan keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Toimintaa ohjataan rajaamalla kokeiluja tavoitteiden ja taitojen mukaan. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden

kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta. Kokonaisessa käsityöprosessissa oppilas lähtee suunnittelemaan työtään annetun aihepiiriin mukaan. Oppilasideoi, suunnittelee ja kokeilee. Näiden pohjalta oppilas valmistaa suunnitelmansa. Oppilas valmistaa tuotteensa tekstiilityön tai teknisen työn keinoin tai molempia käyttäen. Lopuksi oppilas arvioi omaa kokonaista käsityöprosessiaan ja dokumentointia osana prosessia.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Toimintaa ohjataan rajaamalla kokeiluja tavoitteiden ja taitojen mukaan. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta. Kokonaisessa käsityöprosessissa oppilas lähtee suunnittelemaan työtään annetun aihepiiriin mukaan. Oppilasideoi, suunnittelee ja kokeilee. Näiden pohjalta oppilas valmistaa suunnitelmansa. Oppilas valmistaa tuotteensa tekstiilityön tai teknisen työn keinoin tai molempia käyttäen. Lopuksi oppilas arvioi omaa kokonaista käsityöprosessiaan ja dokumentointia osana prosessia.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/ tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Toimintaa ohjataan rajaamalla kokeiluja tavoitteiden ja taitojen mukaan. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Toimintaa ohjataan rajaamalla kokeiluja tavoitteiden ja taitojen mukaan. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Toimintaa ohjataan rajaamalla kokeiluja tavoitteiden ja taitojen mukaan. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta. Kokonaisessa käsityöprosessissa oppilas lähtee suunnittelemaan työtään annetun aihepiirin mukaan. Oppilasideoi, suunnittelee ja kokeilee. Näiden pohjalta oppilas valmistaa suunnitelmansa. Oppilas valmistaa tuotteensa tekstiilityön tai teknisen työn keinoin tai molempia käyttäen. Lopuksi oppilas arvioi omaa kokonaista käsityöprosessiaan ja dokumentointia osana prosessia.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa

työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Toimintaa ohjataan rajaamalla kokeiluja tavoitteiden ja taitojen mukaan. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää

tuotetta tai teosta eteenpäin. Oppilas tutustuu ohjelmoimalla aikaan saatuihin toimintoihin, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

Oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen vahvistetaan sekä innostetaan keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin. Oppilas tutustuu ohjelmoimalla aikaan saatuihin toimintoihin, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyytlejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin. Oppilas tutustuu ohjelmoimalla aikaan saatuihin toimintoihin, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin. Oppilas tutustuu ohjelmoimalla aikaan saatuihin toimintoihin, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin. Oppilas tutustuu ohjelmoimalla aikaan saatuihin toimintoihin, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin. Oppilas tutustuu ohjelmoimalla aikaan saatuihin toimintoihin, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyytlejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

Oppilasta ohjataan ymmärtämään, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin. Oppilas tutustuu ohjelmoimalla aikaan saatuihin toimintoihin, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas laatii omalle tuotteelleen tai teokselleen ja työskentelylleen suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/ tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntyä ja energian käyttöä.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Suunnittelun lähtökohtana painotetaan oppilaan omia kiinnostuksen kohteita. Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Oppilas valitsee työlleen luontevan käsityöllisen toteutustavan joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai kumpiakin yhdistellen. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Oppilas harjoittelee ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perekäytetään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T6	S1, S2, S6	L5
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

Oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen vahvistetaan sekä innostetaan keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Oppilas harjoittelee ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Suunnittelun lähtökohtana painotetaan oppilaan omia kiinnostuksen kohteita. Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Oppilas valitsee työlleen luontevan käsityöllisen toteutustavan joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai kumpiakin yhdistellen. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin, johon kuuluu tuotteen suunnittelu, valmistus sekä valmis tuote. Prosessi dokumentoidaan joko osin tai kokonaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä

yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Oppilas harjoittelee ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Suunnittelun lähtökohtana painotetaan oppilaan omia kiinnostuksen kohteita. Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Oppilas valitsee työlleen luontevan käsityöllisen toteutustavan joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai kumpiakin yhdistellen. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys, laadukkuus ja toimivuus.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Suunnittelun lähtökohtana painotetaan oppilaan omia kiinnostuksen kohteita. Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Oppilas valitsee työlleen luontevan käsityöllisen toteutustavan joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai kumpiakin yhdistellen. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Oppilas harjoittelee ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Oppilas harjoittelee ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivia välineistöä

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Oppilas valmistaa erilaisia yksilöllisiä ja/tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Oppilas työskentelee joko itse tai yhteisöllisesti tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Suunnittelun lähtökohtana painotetaan oppilaan omia kiinnostuksen kohteita. Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Oppilas valitsee työlleen luontevan käsityöllisen toteutustavan joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai kumpiakin yhdistellen. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Oppilas harjoittelee ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

Opastetaan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Suunnittelun lähtökohtana painotetaan oppilaan omia kiinnostuksen kohteita. Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Oppilas valitsee työlleen luontevan käsityöllisen toteutustavan joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai kumpiakin yhdistellen. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia

sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

Oppilasta ohjataan arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia. Oppilas arvioi onnistumistaan suunnittelussa, työskentelyssä sekä lopputuotoksessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Oppilas tekee käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ja opettelee antamaan rakentavaa yksilö- ja ryhmäpalautetta.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

Oppilasta ohjataan arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Suunnittelussa oppilas hyödyntää erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Oppilas havainnoi ja analysoi esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuvioita, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia sekä pohditaan materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Tutkitaan rakenteita ja energian käyttöä.

Suunnittelun lähtökohtana painotetaan oppilaan omia kiinnostuksen kohteita. Oppilas laatii omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelman. Oppilas kehittää suunnitelmaa tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Oppilas valitsee työlleen luontevan käsityöllisen toteutustavan joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai kumpiakin yhdistellen. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Oppilas tutkii materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas soveltaa näin hankittua tietoa omassa työssään. Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puulajeja, metalleja,

muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Oppilas harjoittelee ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta oppilas kehittää tuotetta tai teosta eteenpäin.

15.6.10. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Valinnaisen tehtävä on syventää oppimista ja laajentaa opintoja oppilaan oman kiinnostuksen ja tarpeiden mukaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 5

Vuosiluokka 6

15.6.11. USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat

harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

-

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Uskonto](#)

Uskonnonopetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää. Oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä tuetaan koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Uskonnonopetuksen erityisluonne muuhun opetukseen verrattuna tulee esille katsomusopetukselle luonteenomaisten elämäntaitojen osa-alueiden kautta, joita ovat erityisesti merkityksenantotaidot, eettiset taidot ja katsomusdialogitaidot.

Eettiset taidot ovat kykyä tiedostaa ja arvioida omia ja toisten arvoja ja asenteita, jakaa ajatuksia eettisistä kysymyksistä erilaisia arvoja ja näkemyksiä kunnioittaen, sekä kyky toimia omien arvojensa mukaisesti. Eettistä taitoa on myös taito tarvittaessa kyseenalaistaa vallitsevia arvoja.

Merkityksenantotaidot ovat kykyä löytää merkityksiä asioissa ja asioiden välillä. Oppiminen on pohjimmiltaan taitoa muodostaa merkityksiä erilaisten asioiden välille. Elämän mielekkyyden löytäminen edellyttää taitoa löytää merkityksiä suhteissa toisiin ihmisiin ja ympäröivään todellisuuteen.

Katsomusdialogitaidot ovat taitoa jakaa ajatuksia katsomuksellisista ja eksistentiaalisista kysymyksistä ja elää yhdessä muiden niistä eri tavalla ajattelevien kanssa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovan perustan muulle osaamiselle ja kehitymiselle. Tieto rakentuu usein monella tavalla ja se voi olla luonteeltaan epäselvää tai ristiriitaista. Opettajien on tärkeää rohkaista oppilaita omaan havainnointiin, avoimuuteen, yhteistyöhön, toisten näkemysten kuunteluun, argumentointiin, johtopäätöksiin ja uuden tiedon hakemiseen.

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti sekä yhdessä muiden kanssa. Oppilaiden omilla havainnoilla ja kokemuksilla on keskeinen asema opetuksessa. Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille.

Uskonnonopetuksessa oppilaiden ajattelua ja oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ihminen

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Uskonnonopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen sekä uskonnollisten merkitysten kuten pyhän tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Opetuksessa kehitetään oppilaiden taitoa jakaa ajatuksia katsomuksellisista ja eksistentiaalisista kysymyksistä ja elää yhdessä muiden niistä eri tavalla ajattelevien kanssa. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen uskonnolliseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta ovat tärkeä osa tätä tutustumista.

Oppilaille tarjotaan mahdollisuus tutustua kulttuuriperintöön monipuolisesti ja osallistua sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan. Uskonnonopetuksessa luontevaa on liittää koulutyöhön oppilaiden oman uskonnon vuotuisia juhlia, tapahtumia ja vuorovaikutustilanteita.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien, pelien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Uskonnonopetus tukee oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kehitystä itseään ja muita kunnioittavaksi aikuiseksi. Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan ja oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta itsestään, toisistaan ja teoistaan. Omien arvojen ja eettisten kysymysten pohtimista sekä

kykyä toimia omien arvojen mukaisesti tuetaan. Uskonnonopetuksessa harjoitellaan sosiaalisia taitoja ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Samoin opetuksessa käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Uskonnonopetuksessa oppilaita ohjataan monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Monilukutaitoa kehitetään perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuukselle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kykyä löytää merkityksiä asioissa ja asioiden välillä ja rohkaistaan jakamaan ajatuksia eettisistä kysymyksistä erilaisia arvoja ja näkemyksiä kunnioittaen. Monilukutaitoa on myös taito tarvittaessa kyseenalaistaa vallitsevia arvoja.

Uskonnonopetuksessa luonteva ympäristö edistää monilukutaitoa ovat eri uskontojen pyhät tekstit, taide, media ja uskontoihin, eettisiin kysymyksiin tai katsomuksiin liittyvät ajankohtaiset ilmiöt.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (TVT) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailta on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön TVT-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat TVT:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Uskonnonopetuksessa TVT:n avulla vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan TVT:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota TVT:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Keskeistä ovat toisen kunnioittaminen, hyvät käytöstavat, vuorovaikutus ja turvallisuus. Oppilaita opastetaan käyttämään tärkeimpiä hakupalveluita ja tiedonhankintamenetelmiä. Opetus auttaa arvioimaan löydetyn tiedon alkuperää ja pätevyyttä kriittisesti. Opetuksessa käsitellään myös tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä kuten sananvapauden, uskonnon- ja katsomustenvapauden, ihmisoikeuksien sekä yksilön oikeuksien toteutumista.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka

auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

Uskonnonopetus tarjoaa monimuotoisia tilaisuuksia työskennellä yksin ja yhdessä muiden kanssa. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Opetus kasvattaa oppilaan itsetuntemusta ja luottamusta omiin kykyihin sekä taitoihin. Työelämään liittyvät eettiset kysymykset ovat osa uskonnonopetusta. Oppilaille annetaan mahdollisuus käsitellä työn etiikkaa, kestäväää kehitystä sekä työympäristöihin liittyvää kulttuurista ja uskonnollista vuorovaikutusta. Oppilaat oppivat havainnoimaan ja tunnistamaan työelämän eri roolimalleja, arvoja ja vuorovaikutustilanteita.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla opetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Uskonnonopetus edistää ja luo edellytyksiä oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestäväää kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon, uskonnonvapauteen ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Katolinen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapahtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisäärän, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisena kasvamisen perustana,

omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapahtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävästä tulevaisuudesta rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Pehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapahtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlit ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Pehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapahtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisena kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Evankelisluterilainen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystäväyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyliä ja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteiden ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovoudesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvämmällä kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämäntapa- ja arvokysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyliä ja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulaisen säännön etiikkaa kristinuskossa

ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyliä ja uskonnon kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulustien sääntöjen etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyliä ja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteiden ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa.

Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Islam

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntietä. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyYTEEN, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävästä tulevaisuudesta rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eetiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Ortodoksinen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyYTEEN, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan ortodoksinen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksinen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksinen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksinen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksinen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä

ja uskonnottomuutta elämäkatsomuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä

Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntutkimuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä

Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalista vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntutkimuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä

Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämäntutkimuksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalista vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntutkimuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä

Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalista vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

15.6.12. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Valinnaisen tehtävä on syventää oppimista ja laajentaa opintoja oppilaan oman kiinnostuksen ja tarpeiden mukaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 5

Vuosiluokka 6

15.6.13. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan

mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

-

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Kuvataide](#)

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti. Oppilastöitä on esillä koulussa ja mahdollisuuksien mukaan muissakin ympäristöissä.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Tutkiva ja luova työtapo sekä yhdessä oppiminen ovat luontevia piirteitä kuvataiteen opiskelussa. Työskennellessä muodostetaan intuitiivista ja omaan kokemukseen perustuvaa

tietoa. Taiteen kautta pyritään tarjoamaan mahdollisuus innovatiivisten ratkaisujen löytämiseen sekä mielikuvituksen käyttöön. Harjoitetaan havaintokykyä. Haetaan rohkeutta uusille ratkaisuille ja opitaan käsittelemään myös ristiriitaista tai sanallistamatonta tietoa. Harjoitellaan erilaisen tiedon muuttamista visuaaliseen muotoon.

Oppimaan oppimisen taidot karttuvat kun oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettaman tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään erilaisia välineitä työssään ja sen esille tuomisessa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat saavat mahdollisuuden kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen itselleen ja ympäristölleen.

Kuvataiteen kautta oppilas kehittää visuaalisia keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään. Tarjotaan mahdollisuuksia erilaisten välineiden käyttötaidon harjoittamiseen. Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

Kuvataidetunneilla opitaan moninaisten kulttuuristen piirteiden tunnistamista ja arvostamista. Ohjataan edistämään esteettisyyttä ja nauttimaan sen muodoista. Rakennetaan ympäristösuhdetta itse tutkien sekä siihen vaikuttaen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kuvataiteellisessa työskentelyssä oppilaat oppivat ajanhallintaa ja itsesääätelyä. Opitaan pitämään huolta omista ja yhteisistä työvälineistä. Oppilaat saavat ohjausta mainonnan kriittiseen tarkasteluun. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Oppilaat harjaantuvat kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

L4 Monilukutaito

Kuvanlukutaito ja visuaalisen ympäristön lukutaito ovat olennainen osa monilukutaitoa.

Kuvanlukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida visuaalista tietoa eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia kuvia sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaat harjoittavat kuvanlukutaitoaan sekä perinteisissä että monimediaisissa teknologioita eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia kuvia sekä ohjataan ymmärtämään niiden kulttuurisia yhteyksiä. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä kuvia ja niistä nousevia tulkintoja maailmasta ikätason mukaisesti. Oppilaita ohjataan havaitsemaan omia vahvuuksiaan ja hyödyntämään itseään kiinnostavia sisältöjä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tutkivassa ja luovassa työskentelyssä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kuvallisen työskentelyn työvälineenä, tiedonhankinnan lähteenä sekä julkaisemisen väylänä. Tavoitteena on perehtyä kuvan merkitykseen mediassa. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Opitaan kuvan käyttöä vastuullisesti ja turvallisesti. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa hyviä välineitä tehdä omia ajatuksia näkyviksi ja siten myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Harjoitellaan ryhmätoimintaa sekä projektityöskentelyä sekä työprosessien suunnittelua ja hallintaa. Opitaan ennakoimaan mahdollisia vaikeuksia sekä kohtaamaan haasteita. Kannustetaan toimimaan aloitteellisesti sekä luovasti ja uusia vaihtoehtoja etsien. Kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamisessa. Tutustutaan taiteen harrastamisen mahdollisuuksiin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan mahdollisuutensa oman ympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Harjoitellaan suunnitelmien ja ehdotusten visualisointia omien ideoiden esittelemiseksi. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Rakennetaan omakohtaista luontosuhdetta taidetyöskentelyn kautta. Omassa työskentelyssä otetaan huomioon ekologisuus materiaaleihin ja suunnitteluun. Hahmotetaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden yhteyksiä kulttuuriympäristössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuhan rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Taideoppimiselle luodaan turvallinen, kunnioittava ja itseilmaisuuhan rohkaiseva ilmapiiri.

Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja.

Ikäkauden mukaisesti 3-4 luokilla opitaan käyttämään monipuolisesti eri taitoja ja tekniikkoja entistä laajemmalla välineistöllä ja

5-6 luokilla taitoja syvennetään ja laajennetaan sekä omassa aineessa, että yhteydessä muihin oppiaineisiin

Lähtökohtana ohjauksen eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen taitojen huomioiminen.

Oppilaalle annetaan tarvittaessa yksilöllistä ohjausta työn aloittamisessa, jatkamisessa ja loppuun saattamisessa.

Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja kuten tarinallisuutta, rinnastuksia ja jäsentelyä käytetään erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa.

Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset motoriset taidot. Henkilökohtaisella ohjauksella ja materiaalivalinnoilla autetaan oppilasta työskentelyssä.

Oppilaiden lahjakkuus huomioidaan antamalla tarvittaessa haasteellisempia tehtäviä ja keskustelemalla työhön liittyvistä erityiskysymyksistä.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Oppilaan tulee tietää mistä arviointi koostuu. Suullisen arvioinnin lisäksi keskusteluja dokumentoidaan mahdollisuuksien mukaan. Oppilas voi koostaa jossain muodossa omia töitä ja niiden reflektointia portfolio-tyyppisesti.

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Oppilaan tulee tietää mistä arviointi koostuu. Työskentelyä dokumentoidaan mahdollisuuksien mukaan eri vaiheissa. Oppilas muodostaa näkemystä omasta kehittymisestään esimerkiksi kokoamalla omia töitään ja niiden reflektointia portfolio-tyyppiseksi kokonaisuudeksi.

Itsearviointiin keskeisiä kysymyksiä:

- mitä olen oppinut ja mitä haluan oppia?
- miten voisin sanallistaa taitojani ja tietojani?
- miten kehityn?
- mitä ovat vahvuuteni?

Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen, osana ryhmän työskentelyä voidaan soveltaa vertaisarviointia.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omassa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Oppilas käyttää kuvailmaisun keinoja ja jatkaa kehittymistään motorisissa taidoissaan. Hän havainnoi taidetta, ympäristöä ja visuaalista kulttuuria moniaistisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havainnoita ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omassa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omassa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Oppilasta innostetaan ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen. Oman näköinen ilmaisu

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omissa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Oppilas harjoittelee taiteellisen ilmaisun keinoja, luonnostelua ja sommittelua.

Oppilas käyttää perustasolla tieto- ja viestintäteknologiaa, eri materiaaleja ja työvälineitä sekä vahvistaa niiden käyttötaitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omissa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssään.

Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskustelujen kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omassa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omassa kuvissaan

Oppilasta ohjataan tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin. Oppilas harjoittelee vaikuttamaan kuvallisesti.

Oppilas havainnoi erityyppisten kuvien viestejä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omassa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta.

Oppilas harjoittelee sommittelua.

- kuvatyypin tarkastelu esim. taidekuvan, käsitellyn kuvan kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailen ja painaen.

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omassa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin. Opetusryhmän kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailen ja painaen.

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omassa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan

Oppilasta innostetaan kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan. esim. luokan oppilaiden kulttuurit ja alkuperäiskulttuurit oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omassa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Oppilasta ohjataan keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista: huomioimaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omissa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Oppilasta kannustetaan ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan: esim. kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttö

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Kolmannella luokalla opetuksen lähtökohtana ovat lapsen arjessa kohtaamat kuvat esim. kirjojen/lehtien kuvat, sarjakuvat, videot, mainokset, valokuvat, animaatiot ja elokuvat.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Kolmannella luokalla oppilaat tutustuvat väriopissa vastaväreihin sekä tekevät kuvia erilaisin keinoin maalaten ja piirtäen. Oppilaat tutustuvat digitaaliseen kuvan käyttöön ja tekevät teoksia rakentaen, muovailten ja painaen.

Kolmannella luokalla oppilas tutustuu sommitteluun tutkimalla erilaisia kuvatyyppejä ja harjoittelee sommittelun käyttöä omissa töissään. Oppilaiden kanssa katsotaan kuvia eri aikakausilta ja tutkitaan niitä yhdessä. Taideteoksia käytetään omien töiden lähtökohtina.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Oppilasta kannustetaan havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä ja keinoja hyödyntäen: esimerkiksi rytmi, liike, valo ja varjo.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista. Oppilas asettaa oman ikätasonsa mukaan tavoitteita itselleen ja arvioi omaa työskentelyään suhteessa tavoitteisiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Oppilasta innostetaan ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen. Oman näköinen ilmaisu

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Oppilasta ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan. Tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Oppilasta ohjataan tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen. Itsearviointi prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Oppilasta ohjataan tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppejen tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohdiana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin. Eri aikakausien kuvat ja niiden tutkiminen yhdessä, esim. esihistoria ja varhaiset korkeakulttuurit.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan

Oppilasta innostetaan kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvistaan: esimerkiksi luokan oppilaiden kulttuurit, alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Oppilasta ohjataan keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista: huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Oppilasta kannustetaan ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan: esimerkiksi kierrätys- ja luonnonmateriaalien luova käyttö, muotoilu.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Neljännellä luokalla opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Taidemuseo tai -näyttelyvierailu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Neljännellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. kylmät ja lämpimät värit, valo ja varjo, liike ja tilan käyttö. Oppilas käyttää omia kuvan tekemisen taitojaan esim. maalaamalla, piirtämällä, muovailemalla, grafiikan keinoin, rakentamalla, käyttäen digitaalista kuvaa ja animaatioita.

Neljännellä luokalla opetuksessa huomioidaan ympäristön ja tuotteiden esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma muotoilussa esim. materiaalin alkuperä, elinkaari ja järkevä käyttö omassa työskentelyssä. Oppitunneilla harjoitellaan omien mielipiteiden ja mieltymysten ilmaisemista.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Oppilasta kannustetaan havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä ja keinoja hyödyntäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havainnoita ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksoiden taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi

oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan sanallisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Oppilasta innostetaan ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen. Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Oppilasta ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan. Oppilas hallitsee tieto- ja viestintäteknologiaa, monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä. Tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja. Tarkennetaan väriopin käsitteitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Oppilasta ohjataan tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden kautta: esimerkiksi projektityöt, parityöt ja ryhmätyöt.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Oppilasta ohjataan tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan. Oppilas pyrkii vaikuttamaan ja osallistumaan kuvien avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Oppialta ohjataan tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin. Oppilas harjoittelee kuvan tulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan

Oppilasta innostetaan kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan: esimerkiksi luokan oppilaiden kulttuurit, alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina, historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyypin tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Oppilasta ohjataan keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma: esimerkiksi eri aikojen kauneuskäsitykset.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyypin tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Oppilasta kannustetaan ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan: esimerkiksi tuotesuunnitteluun tutustuminen, materiaali, käyttötarkoitus, muotoilu. Oman maan kulttuuriperinnön arvostaminen ja säilyttäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Viidennellä luokalla opetuksen sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Oppilas tekee kuvallisia muistiinpanoja havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisin keinoin. Opetuksessa huomioidaan tuotesuunnittelu, muotoilu, materiaalit ja niiden käyttötarkoitus. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta. Opetuksessa keskustellaan oman maan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Viidennellä luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat alkuperäiskulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Viidennellä luokalla oppilaille tarkennetaan kuvataiteen käsitteistöä esim. tilan kuvaamista perspektiivin ja päällekkäisyyden keinoin. Oppilas opettelee kuvan käsittelyä ja rajaamista. Lisäksi oppilas tutustuu väriopissa puhtaisiin ja murrettuihin väreihin. Kuvan tekemisen ja luonnostelun välineinä käytetään monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

***S2 Ympäristön kuvakulttuurit:** Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.*

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

S3 Taiteen maailmat:

***S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.*

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Oppilasta kannustetaan havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä ja keinoja hyödyntäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelevaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelevaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelevaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Oppilasta innostetaan ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen. Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohdina. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Oppilasta ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan. Oppilas hallitsee tieto- ja viestintäteknologiaa, monipuolisia materiaaleja ja työvälineitä. Tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja. Tarkennetaan väriopin käsitteitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohdina. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Oppilasta ohjataan tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen. Itsearviointi prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden kautta: esimerkiksi projektityöt, parityöt, ryhmätyöt, oma portfolio.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan

Oppilasta ohjataan tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan. Oppilas pyrkii vaikuttamaan ja osallistumaan kuvien avulla. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Oppialta ohjataan tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta. Oppilas harjoittelee sommittelua sekä kuvatyyppien tarkastelua ja tulkintaa esimerkiksi taidekuvan, valokuvan, uutiskuvan ja käsitellyn kuvan kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin. Oppilas harjoittelee kuvan tulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan

Oppilasta innostetaan kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan: esimerkiksi luokan oppilaiden kulttuurit ja taidehistorialliset ajanjaksot oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina, historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Oppilasta ohjataan keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma: esimerkiksi eri aikojen kauneuskäsitykset.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Oppilasta kannustetaan ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan: esimerkiksi tuotesuunnitteluun tutustuminen, materiaali, käyttötarkoitus, muotoilu. Oman maan kulttuuriperinnön arvostaminen ja säilyttäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuudennella luokalla oppilaiden kuvailmaisun lähtökohtina ovat taidehistorialliset ajanjaksot. Työskentelyssä hyödynnetään historiassa samanaikaan käsiteltävien jaksojen taidehistoriaa. Oppilas harjoittelee kuvantulkintaa ja ymmärtämistä esittävässä ja ei-esittävässä taiteessa.

Toteutetaan taidemuseo tai -näyttelyvierailu mahdollisuuksien mukaan.

Kuudennella luokalla tarkennetaan tilan kuvaamisen keinoja esim. ilma- ja väriperspektiivi, valo ja muoto ja havaintoon perustuvan tilan kuvaaminen. Väriopissa tarkennetaan käsitteitä esim. värien valöörit. Oppilas harjoittelee liikkuvan kuvan perusteita, kuvakulmia ja kuvakokoja. Mahdollisuuksien mukaan oppilaat valmistavat pienoiselokuvan.

Oppilas pyrkii ilmaisemaan tarkasti havaintojaan ja tekemään luonnoksia. Oppilaan taito ilmaista ajatuksiaan ja havaintojaan syvenee. Oppilas oppii arvostamaan toisten näkemyksiä ja perustelemaan ajatuksiaan kuvataiteen peruskäsitteistöä käyttämällä.

Oppilas harjoittelee työskentelytavoitteiden asettamista itselleen ja ryhmälleen sekä itsearviointia prosessin aikana ja valmiissa työssä. Oppilas oppii oman ja toisten töiden arvostamista keskusteluiden, projektitöiden, pari- ja ryhmätöiden sekä oman portfolion kautta.

Kuudennella luokalla oppilas tarkastee kuvia eri lähtökohdista ja pohtii todellisuuden sekä fiktion suhdetta esimerkiksi elokuvassa, uutis- ja dokumenttikuvassa. Oppilas harjoittelee kuvan muokkaamista.

Opetuksessa huomioidaan ympäristön esteettinen, ekologinen ja eettinen näkökulma. Opetuksessa voidaan tarkastella eri aikojen kauneuskäsityksiä ja tutustua tuotesuunnitteluun, muotoiluun, materiaaleihin ja niiden käyttötarkoitukseen. Opetuksessa keskustellaan kulttuuriperinnön arvostamisesta ja säilyttämisestä.

15.6.14. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Musiikki](#)

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset musiikissa vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Musisoidessaan oppilaat oppivat kokemuksen, toiminnan ja oivaltamisen kautta. Oppikokonaisuudet rakentuvat loogiseksi jatkumoksi oppilaiden oppiessaan ikätasollaan taitoja jo opittujen asioiden lisäksi. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erilaisissa musiikillisissa ympäristöissä, hahmottamaan itsensä muusikkoina ja persoonina sekä vuorovaikutuksessa soitin- ja laulukokoonpanoissa muiden oppilaiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan luoviin ideoihin musiikin tekemisen ja ilmaisemisen kautta. Lisäksi oppilaita tuetaan oman musiikillisen minäkuvan kehittymisessä ja toisten näkemysten kuuntelemisessa esim. musiikkimaun suhteen. Musiikki itsessään auttaa aivojen kehittymistä ja näin edistää ajattelua ja oppimista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii ymmärtämään suomalaisen musiikin olevan osa länsimaista musiikkikulttuuria. Oppilas tutustuu musiikillisten työtapojen avulla maailmanmusiikin eri lajeihin sekä muihin musiikkikulttuureihin. Musiikki on oppiaine, jossa oppilaat oppivat vuorovaikutustaitoja yhdessä musisoiden erilaisten kokoonpanojen (esim. bändi, kuoro, lauluryhmä, orkesteri) jäseninä. Ilmaisulliset taidot sekä tunteiden käsittely kehittyvät yhteismusisoinnissa. Oppilasta kannustetaan luovaan toimintaan sekä musiikilliseen ilmaisuun ja keksimiseen (mm. säveltäminen, sovittaminen, sanoittaminen, tulkinta ja improvisointi). Esiintyminen ja yhteinen musisointi antavat oppilaalle vuorovaikutuskokemuksia oman tekemisen ja yleisön palautteen myötävaikutuksella. Valmistamalla yhdessä esityksiä ja konsertteja oppilas pääsee myös osallistumaan koulun sekä kaupungin paikallisen musiikillisen toimintakulttuurin kehittämiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia omaan hyvinvointiinsa ja oppii huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristönsä turvallisuudesta. Hän ymmärtää musiikin kuuntelemisen, soittamisen ja laulamisen edistävän terveyttä ja auttavan hallitsemaan tunteita. Yhteismusisointitilanteissa hän kehittää ihmissuhdetaitojaan. Oppilas harjoittelee tervettä äänenkäyttöä ja hengitystapaa erilaisten ääniharjoitusten ja laulujen avulla. Osallistumalla yhteislauluun hän oppii ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, mikä vahvistaa yhteenkuulumisen tunnetta ja itsetuntoa.

L4 Monilukutaito

Oppilas oppii musiikin kieltä, symboleja ja merkintätapoja (esim. nuotit, tabulatuurit ja sointumerkit). Oppilas tutustuu musiikin eri viestintävälineisiin ja niillä vaikuttamiseen sekä kehittää monilukutaitoaan. Musiikin monilukutaito kehittyy aktiivisesti musisoimalla, kuuntelemalla, säveltämällä, sanoittamalla ja ohjatulla kuuntelukasvatuksella.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas oppii hyödyntämään ja käyttämään tietotekniikan mahdollisuuksia musiikin eri osa-alueilla. Oman musiikin tuottamisen lisäksi tietotekniikkaa voidaan hyödyntää esim. tiedonhaussa tai tekemällä verkossa yhteistyötä toisten musiikintekijöiden kanssa. Opitaan huomioimaan tekijänoikeudet ja niihin liittyvät haasteet. Musiikkiteknologiaan tutustaan myös luokka- ja konserttitilanteissa, kun mietitään tilankäyttöä ja akustiikkaa tai käytetään vahvistimia ja muuta äänentoistoa sekä valaistusta.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaalle esitellään musiikki ammatillisesta näkökulmasta, jonka kautta kannustetaan oppilasta musiikin tekemiseen ammattina tai musiikin käyttöön osana ammattia. Musiikin ammattilaisten vierailut ja yhteistyömenetelmät oppilaiden kanssa edesauttavat luovan työn arvostamista ja tekijänoikeuksien kunnioittamista. Samalla ohjataan oppilaita hyödyntämään musiikkia työelämätaidona. Rohkaistaan oppilaita oma-aloitteisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja ajankäytön suunnitteluun harjoitustilanteissa sekä sietämään epäonnistumisia ja jännitystä musiikin tekemisessä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas tutustuu musiikin merkitykseen yhteiskunnallisen vaikuttamisen välineenä, ja samalla huomioidaan musiikki osana yhteiskunnallista kulttuuripolitiikkaa. Omassa kouluyhteisössään oppilaita rohkaistaan kehittämään yhteistä toimintakulttuuria osallistumalla musiikkitilaisuuksien suunnitteluun ja järjestelyihin. Yhteisö- ja laulutyöskentelyssä opetellaan lisäksi ryhmän osana toimimista sekä työskentelyssä ilmenevien ristiriitojen ja tunteiden käsittelemistä. Kestävää kehitystä tuetaan mm. opastamalla oppilaita akustisten ja teknisten musiikkilaitteiden ylläpitämiseen ja korjaamiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määrittellessään osaamisen

tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Oppimisen arviointi musiikissa perustuu opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

6. vuosiluokan lukuvuositodistuksen arvosana pohjautuu valtakunnallisiin arviointikriteereihin.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).

- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä ja saa onnistumisen kokemuksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Oppilas käyttää ääntään luontevasti ikäkauteen soveltuvalla tavalla ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas tutustuu keho-, rytm- ja melodiasoittimien perussoittotekniikoihin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).

- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, sointiväri- ja dynamiikka-hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Oppilas kehittää yksin tai ryhmässä omia musiikillisia ideoita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssin kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Oppilas osaa kertoa musiikista ja musiikillisista kokemuksistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.

- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Oppilas tutustuu musiikin käsitteisiin ja niihin liittyviin merkintätapoihin musisoinnin yhteydessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, sointiväri- ja dynamiikka-hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Oppilas kiinnittää huomiota ääniympäristön turvallisuuteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Oppilas osallistuu yhteisen musiikillisen tavoitteen asettamiseen ja toimii tavoitteen mukaisesti. Oppilas arvioi tavoitteen toteutumista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, sointiväri- ja dynamiikka-hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Kolmannella luokalla tutustutaan suomalaiseen kansanmusiikkiin ja suomalaiseen taidemusiikkiin (esim. Sibelius).

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, sointiväri- ja dynamiikka-hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, sointiväri- ja dynamiikka-hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan

musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä ja saa onnistumisen kokemuksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Oppilas käyttää ääntään luontevasti ikäkauteen soveltuvalla tavalla ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas tutustuu keho-, rytm- ja melodiasoittimien perussoittotekniikoihin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).

- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Oppilas kehittää yksin tai ryhmässä omia musiikillisia ideoita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Oppilas osaa kertoa musiikista ja musiikillisista kokemuksistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Oppilas tutustuu musiikin käsitteisiin ja niihin liittyviin merkintätapoihin musisoinnin yhteydessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmien ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.

- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Oppilas kiinnittää huomiota ääniympäristön turvallisuuteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmien ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Oppilas osallistuu yhteisen musiikillisen tavoitteen asettamiseen ja toimii tavoitteen mukaisesti. Oppilas arvioi tavoitteen toteutumista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan erilaisiin soittimiin ja harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä ryhmässä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4 ja 4/4).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja p-f, cresc., dim.)
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa, neljäsosatauko).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (tahti, kertausmerkit, C-duuriasteikon sävelet g-avaimella c1-c2).
- opetellaan kuuntelemalla erottamaan duuri ja molli.
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa sekä soitto- ja kuuntelutehtäviä. Oppilaita rohkaistaan musiikilliseen kokeiluun ja omien sävellysten keksimiseen.

Ohjelmiston valinnassa huomioidaan

- vuoden kierto, lukuvuoden tapahtumat ja koulun toimintakulttuuri.
- oppilaiden omat kulttuurit ja kulttuuriperinnön vaaliminen.
- eri kulttuurien musiikki.

Neljännellä luokalla tutustutaan pohjoismaiseen taidemusiikkiin ja sinfoniaorkesterin soittimiin.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).

- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä rakentavasti ja saa onnistumisen kokemuksia. Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkiteknologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).

- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Oppilas käyttää ääntään luontevasti ikäkauteen soveltuvalla tavalla ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas kehittää keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, sointiväri- ja dynamiikka-hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun. Oppilas hahmottaa perussykkeen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkiteknologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja osaa kertoa kuulemastaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkiteknologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).

- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Oppilas kehittää yksin tai ryhmässä omia musiikillisia ideoita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkiteknologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Oppilas osaa kertoa musiikista ja musiikillisista kokemuksistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien

perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Oppilas toimii musiikin merkintätapojen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Oppilas kiinnittää huomiota ääniympäristön turvallisuuteen sekä käyttää laitteita ja soittimia turvallisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).

- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Oppilas asettaa tavoitteen kehittääkseen omaa musiikillista osaamistaan, toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa ja arvioi tavoitteen toteutumista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Viidennellä luokalla tutustutaan länsimaisen taidemusiikin aikakausiin.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehityksessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan

musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkiteknologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkiteknologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.

- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä rakentavasti ja saa onnistumisen kokemuksia. Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkiteknologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Oppilas käyttää ääntään luontevasti ikäkauteen soveltuvalla tavalla ja osallistuu yhteislauluun. Oppilas kehittää keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan. Oppilas pyrkii sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, sointiväri- ja dynamiikka-hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).

- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun. Oppilas hahmottaa perussykkeen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmien ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja osaa kertoa kuulemastaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.

- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisoitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisoitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Oppilas kehittää yksin tai ryhmässä omia musiikillisiä ideoita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkitekologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Musisoitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).

- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukykyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Oppilas esittää näkemyksiään musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiään musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Oppilas toimii musiikin merkintätapojen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien

perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmien ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Oppilas kiinnittää huomiota ääniympäristön turvallisuuteen, käyttää laitteita ja soittimia turvallisesti ja tunnistaa musiikin vaikutuksen omaan hyvinvointiinsa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkit, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkiteknologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Oppilas asettaa tavoitteen kehittääkseen omaa musiikillista osaamistaan, toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa ja arvioi tavoitteen toteutumista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien

perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Opetuksessa

- ohjataan oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja lauletaan yhdessä.
- ohjataan oppilasta huomioimaan musisoinnissa muut ryhmän jäsenet ja suhteuttamaan oma äänensä yhteiseen tuotokseen.
- tutustutaan bändisoittimiin. Ohjataan oppilasta huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.
- tutustutaan musiikkitekologiaan.
- harjoitellaan perussoittotekniikoita keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimilla.
- ohjataan oppilasta keholliseen ilmaisuun esimerkiksi luovan liikunnan, laululeikkien ja tanssien kautta.
- rohkaistaan oppilasta omien musiikillisten ideoiden tuottamiseen ja toteuttamiseen.

Lauletaan ja soitetaan vuodenkiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyviä kappaleita. Ohjelmistoon sisällytetään suomalaista musiikkia, musiikkia eripuolilta maailmaa sekä taidemusiikkia eri aikakausilta. Kannustetaan oppilasta oman musiikin tuottamiseen.

Kuudennella luokalla tutustutaan kevyen musiikin historiaan.

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Opetuksessa:

- harjoitellaan perussykettä (tasajakoinen, kolmijakoinen).
- harjoitetaan rytmisiä taitoja ja tutustutaan musisoiden eri tahtilajeihin (2/4, 3/4, 4/4 ja 6/8).
- tutustutaan tempon, rytmin ja dynamiikan peruskäsitteistöön (esim. rit., acc. ja pp-ff, cresc., dim.).
- harjoitellaan aika-arvojen tunnistamista ja hahmottamista musisoinnin yhteydessä (puolinuotti, neljäsosa, kahdeksasosa ja vastaavat tauot).
- harjoitellaan nuottikuvan lukemista (aiemmin opitun lisäksi esim. korotus- ja alennusmerkki, tahtiosoitus, maalit, segno, coda, da capo, reaalisointumerkit).
- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun ja harjoitellaan esiintymistaitoja.

Pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa. Rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista ja kuvailemaan kuulemaansa. Integroidaan musiikkia eri oppiaineisiin.

15.6.15. Monilukutaito

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Valinnaisen tehtävä on syventää oppimista ja laajentaa opintoja oppilaan oman kiinnostuksen ja tarpeiden mukaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan tilanteisiin ja kulttuuriin sidoksissa olevaa kieltä, symboleja, numeroita, graafisia esityksiä, kuvia, liikkuvaa kuvaa ja ääntä käyttäviä tekstejä ja osaa myös itse tuottaa merkityksiä niiden avulla.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas oppii suunnittelemaan tiedonhakuja, arvioimaan lähteitä, erittelemään ja tulkitsemaan tekstejä, avaamaan käsitteitä ja ymmärtämään niiden välisiä suhteita.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas harjaantuu organisoimaan työskentelyään, tuottamaan tekstejä, valitsemaan kuhunkin tilanteeseen tarkoituksenmukaisia ilmaisutapoja ja -välineitä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta sekä muokkaamaan tuotoksiaan.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan tilanteisiin ja kulttuuriin sidoksissa olevaa kieltä, symboleja, numeroita, graafisia esityksiä, kuvia, liikkuvaa kuvaa ja ääntä käyttäviä tekstejä ja osaa myös itse tuottaa merkityksiä niiden avulla.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas oppii suunnittelemaan tiedonhakuja, arvioimaan lähteitä, erittelemään ja tulkitsemaan tekstejä, avaamaan käsitteitä ja ymmärtämään niiden välisiä suhteita.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas harjaantuu organisoimaan työskentelyään, tuottamaan tekstejä, valitsemaan kuhunkin tilanteeseen tarkoituksenmukaisia ilmaisutapoja ja

-välineitä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta sekä muokkaamaan tuotoksiaan.

Sisältö tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

15.6.16. Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Ympäristöoppi](#)

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Ympäristöoppi](#)

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

- toiminnallisuus
- kokemuksellisuus
- elämyksellisyys
- draaman ja tarinoiden käyttö
- monitieteinen perusta
- vaihtelevat oppimisympäristöt
- vuorovaikutus koulun ulkopuolisten tahojen kanssa, esim. luonto- ja tiedekeskukset
- oppilaiden osallisuus yksinkertaisissa tutkimuksissa
- oppilaiden aktiivinen työskentely
- vuorovaikutuksellisuus ja omien mielipiteiden esittäminen ja toisten kuuntaminen
- fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten kokemusten havainnointi ja tarkastelu
- mahdollinen koulun sisäinen yhteistyö eri aineiden ja luokka-asteiden opettajien ja koulun henkilökunnan kanssa
- vierailukohteina esim. terveyskeskus, palokunta ja poliisi,
- oppimisympäristöjen muokkaaminen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten kokemusten havainnoimiseksi

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

- monipuoliset opiskelutavat
- turvallisuus ja muiden huomioiminen

- oppilaiden aiemmat tiedot ja taidot sekä elämäntilanne ja kulttuuritausta
- oikeus yksityisyyteen henkilökohtaisissa asioissa
- eriyttäminen, esim. tutkimuksellinen työskentely
- yhteisönä toimiminen ja yhdessä oppiminen
- mahdollisuus syventymiseen ja rauhoittumiseen
- oppilaan tukeminen kolmiportaisen mallin mukaan
- erityistä huomiota kiinnitettävä käsitteiden ymmärtämiseen

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Arvioidaan monipuolisesti ja voidaan hyödyntää esim. seuraavia arviointitapoja:

- Arvioidaan kokonaisuuksia, joilla on omat tavoitteensa.
- Tutkimuksissa ja projekteissa arvioidaan vain muutamaa osa-aluetta, joihin oppilaat voivat keskittyä.
- Myönteinen palaute ja kannustaminen kehittävät oppilaiden motivaatiota.
- Arvioidaan oppilaiden tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyä, tiedonhakua ja ilmaisua.
- Arvioidaan tavoitteiden saavuttamista kokonaisuuksien jälkeen.
- Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa ja muiden oppimista.
- Sanallinen arviointi.
- Itsearviointi ja vertaisarviointi.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin,

sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihitteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalien ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatuksi sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehen oikeudet

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen

ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä

- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet

- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita

- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

Terveystiedon painotuksia: Oppilas on nyt siirtynyt alkuopetuksesta kolmannelle luokalle ja oma vastuu koulunkäynnistä kasvaa. Rohkaistaan ja kannustetaan oppilasta itsenäiseen ja oma-aloitteiseen työskentelyyn sekä koulunkäynnissä että arjen tilanteissa, esim. oman välipalan tekeminen, pukeutuminen, itsestä huolehtiminen, läksyjen teko.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
  - eläinten hyvinvointi
  - vastuu lähiympäristöstä
  - toisista huolehtiminen
-
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - maa- ja kallioperä
  - eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
  - kappaleiden liikkeen muutoksia ja voiman käsite
  - jokamiehenoikeudet
-
- veden kiertokulku
  - yhteyttämisen perusidea
  - avaruuteen tutustuminen
-
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
  - liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
-
- ilmansuunnat
  - Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
  - tutustutaan maailmankarttaan
-
- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
  - tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävä kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävä tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
  - liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
-
- veden kiertokulku

- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet
- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan
- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen
- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen
- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

Terveystiedon painotuksia: Opetellaan havainnoimaan oman kehon viestejä erilaisissa tilanteissa, esim. liikkumisen vaikutukset sykkeeseen ja hengitykseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan
- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet
- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
  - eläinten hyvinvointi
  - vastuu lähiympäristöstä
  - toisista huolehtiminen
-
- ilmansuunnat
  - Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
  - tutustutaan maailmankarttaan
-
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - maa- ja kallioperä
  - eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
  - kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
  - jokamiehenoikeudet
-
- veden kiertokulku
  - yhteyttämisen perusidea
  - avaruuteen tutustuminen
-
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
  - liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

Terveystiedon painotuksia: Liikennekäyttäytymisen harjoittelua

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeen muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet

- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita

- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä

- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen

- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi

- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen

- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä

- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeen muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä

- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita

- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen
- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet
- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita
- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen
- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita
- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - maa- ja kallioperä
  - eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
  - kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
  - jokamiehenoikeudet
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
  - liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
- veden kiertokulku
  - yhteyttämisen perusidea
  - avaruuteen tutustuminen

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
  - eläinten hyvinvointi
  - vastuu lähiympäristöstä
  - toisista huolehtiminen
- veden kiertokulku
  - yhteyttämisen perusidea
  - avaruuteen tutustuminen
- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
  - tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita
- ilmansuunnat
  - Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
  - tutustutaan maailmankarttaan
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - maa- ja kallioperä
  - eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
  - kappaleiden liikkeiden muutoksia ja voiman käsite
  - jokamiehenoikeudet

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
  - eläinten hyvinvointi
  - vastuu lähiympäristöstä
  - toisista huolehtiminen
-
- ilmansuunnat
  - Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
  - tutustutaan maailmankarttaan
-
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - maa- ja kallioperä
  - eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
  - kappaleiden liikkeen muutoksia ja voiman käsite
  - jokamiehen oikeudet
-
- veden kiertokulku
  - yhteyttämisen perusidea
  - avaruuteen tutustuminen

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä

- toisista huolehtiminen
- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeen muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- maa- ja kallioperä
- eliöiden ja niiden elinympäristöjen tunnistaminen ja luokittelu lähiympäristössä
- kappaleiden liikkeen muutoksia ja voiman käsite
- jokamiehenoikeudet
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen
- veden kiertokulku
- yhteyttämisen perusidea
- avaruuteen tutustuminen

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja

nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveystietoa arjessa

Terveystiedon painotuksia: Arjen terveystottumusten omatoiminen suorittaminen; esimerkiksi nukkumaan meno ajoissa, säänmukainen pukeutuminen, terveelliset välipalat, päivittäinen liikkuminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveystottumusten ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänsä eri vaiheita ja selittää murrosikänsä liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

- ikätasoon sopivia ensiaputaitoja
- tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- eläinten hyvinvointi
- vastuu lähiympäristöstä
- toisista huolehtiminen
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita
- liikenne-, palo- ja sähköturvallisuus, myrkytykset, lähiympäristön vaaratekijöitä
- ilmansuunnat
- Suomi osana maailmaa: luonnonympäristö, kartta, kulttuuri
- tutustutaan maailmankarttaan

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvatoimia esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeen muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatuksi sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itsen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy

- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itsen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen

- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, teksti, kartat ja muu media

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi

- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, teksti, kartat ja muu media

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma
- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävä tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media
- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu

- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä
- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media
- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä
- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itsen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu

- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media
- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy
- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy

- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi

- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen

- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy

- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media

- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma
- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiötä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä
- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, teksti, kartat ja muu media
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itsen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy
- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma
- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä
- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.

- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen

- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä

- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi

- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissään alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi

- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen

- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy

- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

- ravintoketju
- yhteyttäminen
- ääni- ja valoilmiot, ilma

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä

- kiusaamisen ehkäisy
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- luokittelu ja vertailu
- erilaiset ilmiöt, materiaalit ja arkea helpottavat sovellukset, joita voivat olla esim. kolmiorakenne, vipu ja jousi

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveystottumustaan arjessa

Painotetaan yksilöllisiä eroja kasvussa ja kehityksessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapojen eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

- vuorovaikutustilanteet ja yhteisöt sekä niiden merkitys hyvinvoinnille
- turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä
- kiusaamisen ehkäisy
- terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: oman toiminnan vaikutukset itseen ja toisiin ihmisiin
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisuuden edistäminen
- Pohjoismaat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- Baltia pääpiirteissään
- monipuolista tiedonhankintaa: esim. kuvat, tekstit, kartat ja muu media
- yleisimpien sairauksien tunnistaminen, ehkäisy ja itsehoito
- arjen terveystottumukset ja mielenterveystaidot
- harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

- ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvatoimia esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihitteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalien ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomedialla.

- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeen muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatuksi sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erialaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä

- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävä kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävä tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen

- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy

- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

Terveystiedon painotus: Omien valintojen vaikutus omaan hyvinvointiin ja terveyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti

- ravintoketju
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta

ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

Ristiriitatilanteissa toimimisen ja tilanteiden selvittämisen harjoittelu.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju

- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä

- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
  - ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
  - luonnonvarojen kestävä käyttö
  - terveyden edistäminen
-
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
  - ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
  - terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
  - omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
  - ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
  - luonnonvarojen kestävä käyttö
  - terveyden edistäminen
-
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
  - monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
-
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
-
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
  - ravinnontuotanto ja ruoan reitti
  - ravintoketju
-
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
  - turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
-
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
  - ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
  - terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
  - omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
  - ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
  - luonnonvarojen kestävä käyttö
  - terveyden edistäminen
- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
  - ravinnontuotanto ja ruoan reitti
  - ravintoketju
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
  - turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
  - monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
  - ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
  - terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
  - omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnat ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.

- ihmisen rakenne, elintoiminnat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaansa alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen
- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen

- perehtyminen lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen

- ravinnontuotanto ja ruoan reitti
- ravintoketju
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- liike ja voima sekä niihin liittyviä käsitteitä
- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntulkun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

- hyvinvointi yhteisössä: fyysinen ja henkinen koskemattomuus
- turvallisuuden edistäminen arjen tilanteissa ja yhteisöissä
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- terveyden edistäminen
- Euroopan luonnonympäristö ja ihmisen toiminta
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- ihmisen rakenne, elintoiminat, kasvu ja kehitys
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, murrosikä
- terveyden osa-alueet, terveystottumukset, sairauksien ehkäisy
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään

terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti kartoja ja muuta geomediala.

- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

- tupakka ja päihteet
  - ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
  - omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
  - harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
-
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
  - monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
  - harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta

- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestäväen kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestäväen tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havainnoita ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

- tupakka ja päihteet
  - ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
  - omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
  - harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
  - monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
  - harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
  - metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
  - energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaas
  - kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaas
  - kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
  - metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
  - energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tupakka ja päihteet
  - ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
  - omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
  - harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
  - luonnon ja kulttuurin moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
  - monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
  - muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
  - monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen

- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö

- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta

- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Terveystiedon painotusta: Ohjataan oppilasta tarkastelemaan kriittisesti mediasisältöä, esim. kuvamuokkaukset, mainosten viestit

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
  - luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
  - monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
  - muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
  - metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
  - energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
  - tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
  - kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
  - monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
  - harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tupakka ja päihteet
  - ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
  - omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
  - harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään

käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita

- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta

- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate

- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta

- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurin moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurin moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita

- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fyysisiä ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fyysisiä ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät

- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet
- tutkimuksen tekemisen eri vaiheita
- tutustutaan kasvion laadintaan, esim. puut ja pensaat
- kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitys ja havainnointi, esim. metsät
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tarkastellaan eliöiden, elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan välisiä vuorovaikutussuhteita
- metsät, niiden hyötykäyttö ja suojeleminen
- energialajit, energialajien muuntuminen ja energian säilymisen periaate

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveystottumustaan arjessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveystiedon osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö
- monikulttuurisessa maailmassa eläminen, globaalin hyvinvoinnin edistäminen
- harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista yhteisen projektin kautta
- tupakka ja päihteet
- ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys ja murrosikä
- omaan hyvinvointiin vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia asioita
- harjoitellaan omaa oppimista tukevia asioita
- muut maanosat, niiden luonnonympäristö ja ihmisen toiminta: monipuolisesti esimerkkejä ja ajankohtaisuutta uutisista
- luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen: globaali ymmärrys
- monipuolista tiedonhankintaa: kartat, kuvat, tekstit ja muu media
- muiden maanosien luonnonympäristöjä ja ihmisen toimintaa
- turvallisuuden edistäminen: palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet

15.6.17. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Valinnaisen tehtävä on syventää oppimista ja laajentaa opintoja oppilaan oman kiinnostuksen ja tarpeiden mukaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan tavoitteet

Oppilas kehittää sosiaalisia taitojaan sekä oppii ilmaisemaan itseään ja näkemyksiään monipuolisesti ja vastuullisesti eri ympäristöissä ja tilanteissa.

Sisällöt tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas oppi tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä kohtaamaan arvostaen vieraita kulttuureja.

Sisällöt tarkennetaan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas harjaantuu tulkitsemaan taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

Sisällöt tarkennetaan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan tavoitteet

Oppilas kehittää sosiaalisia taitojaan sekä oppii ilmaisemaan itseään ja näkemyksiään monipuolisesti ja vastuullisesti eri ympäristöissä ja tilanteissa.

Sisällöt tarkennetaan koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas oppi tuntemaan ja arvostamaan omaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä kohtaamaan arvostaen vieraita kulttuureja.

Sisällöt tarkennetaan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Oppilas harjaantuu tulkitsemaan taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä.

Sisällöt tarkennetaan koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

15.6.18. TOINEN KOTIMAINEN KIELI

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto-

ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kielenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

-

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Toinen kotimainen kieli](#)

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailta on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 14. Toinen kotimainen kieli](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan

yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiaineraajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa

otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraisissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailta kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailta kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä

tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearvioinnin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitoilla. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vieraila yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriytämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsitelyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

Tutustutaan suomen kieleen lainattuihin sanoihin, harjoitellaan huomaamaan, missä ruotsin kieltä voi nähdä Kirkkonummella ja missä ruotsin kieltä tarvitaan.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi ja tutustutaan suomenruotsin ja riikinruotsin eroihin.

S2 Kielenopiskelutaidot

Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella, nimistöissä ja julkisissa tiloissa sekä rohkaistaan käyttämään alkeellistakin kielitaitoa mahdollisuuksien mukaan.

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa siten, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ohjataan oppilasta harjoittelemaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti. Harjoitellaan esittäytymään, kertomaan itsestä ja toisesta ja kysymään toiselta. Harjoitellaan perheestä, oppilaiden omasta vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista kertomista

Keskeiset rakenteet:

- persoonapronomineja
- keskeisimpiä verbejä
- kysymyssanoja ja -lauseita
- kieltosanoja
- kellonaikoja
- substantiivin taivutus, yksikkö ja monikko
- prepositioita
- adjektiiveja
- omistusmuotoja

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2
T3	S2	L1, L3, L5
T4	S2	L3, L5
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L4
T8	S3	L4
T9	S3	L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.

Tutustutaan suomen kieleen lainattuihin sanoihin, harjoitellaan huomaamaan, missä ruotsin kieltä voi nähdä Kirkkonummella ja missä ruotsin kieltä tarvitaan.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi ja tutustutaan suomenruotsin ja riikinruotsin eroihin.

T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.

Tutustutaan suomen kieleen lainattuihin sanoihin, harjoitellaan huomaamaan, missä ruotsin kieltä voi nähdä Kirkkonummella ja missä ruotsin kieltä tarvitaan.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi ja tutustutaan suomenruotsin ja riikinruotsin eroihin.

T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella, nimistöissä ja julkisissa tiloissa sekä rohkaistaan käyttämään alkeellistakin kielitaitoa mahdollisuuksien mukaan.

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa siten, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta

T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ruotsin kielen käyttöalueiden ja – mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella, nimistöissä ja julkisissa tiloissa sekä rohkaistaan käyttämään alkeellistakin kielitaitoa mahdollisuuksien mukaan.

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa siten, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.2: Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.

Ohjataan oppilasta harjoittelemaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti. Harjoitellaan esittäytymään, kertomaan itsestä ja toisesta ja kysymään toiselta. Harjoitellaan perheestä, oppilaiden omasta vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista kertomista

Keskeiset rakenteet:

- persoonapronomineja
- keskeisimpiä verbejä
- kysymyssanoja ja -lauseita
- kieltosanoja
- kellonaikoja
- substantiivin taivutus, yksikkö ja monikko
- prepositioita
- adjektiiveja
- omistusmuotoja

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso: A1.2: Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.

Ohjataan oppilasta harjoittelemaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti. Harjoitellaan esittäytymään, kertomaan itsestä ja toisesta ja kysymään toiselta. Harjoitellaan perheestä, oppilaiden omasta vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista kertomista

Keskeiset rakenteet:

- persoonapronomineja
- keskeisimpiä verbejä
- kysymyssanoja ja -lauseita
- kieltosanoja
- kellonaikoja
- substantiivin taivutus, yksikkö ja monikko
- prepositioita
- adjektiiveja
- omistusmuotoja

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso: A1.2: Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.

Ohjataan oppilasta harjoittelemaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti. Harjoitellaan esittäytymään, kertomaan itsestä ja toisesta ja kysymään toiselta. Harjoitellaan perheestä, oppilaiden omasta vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista kertomista

Keskeiset rakenteet:

- persoonapronomineja
- keskeisimpiä verbejä
- kysymyssanoja ja -lauseita
- kieltosanoja
- kellonaikoja
- substantiivin taivutus, yksikkö ja monikko
- prepositioita
- adjektiiveja
- omistusmuotoja

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolle sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.1: Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.

Ohjataan oppilasta harjoittelemaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti. Harjoitellaan esittäytymään, kertomaan itsestä ja toisesta ja kysymään toiselta. Harjoitellaan perheestä, oppilaiden omasta vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista kertomista

Keskeiset rakenteet:

- persoonapronomineja
- keskeisimpiä verbejä
- kysymyssanoja ja -lauseita
- kieltosanoja
- kellonaikoja
- substantiivin taivutus, yksikkö ja monikko
- prepositioita
- adjektiiveja
- omistusmuotoja

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.1: Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

Ohjataan oppilasta harjoittelemaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti. Harjoitellaan esittäytymään, kertomaan itsestä ja toisesta ja kysymään toiselta. Harjoitellaan perheestä, oppilaiden omasta vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista kertomista

Keskeiset rakenteet:

- persoonapronomineja
- keskeisimpiä verbejä
- kysymyssanoja ja -lauseita
- kieltosanoja
- kellonaikoja
- substantiivin taivutus, yksikkö ja monikko
- prepositioita
- adjektiiveja
- omistusmuotoja

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Luku 14 Toinen kotimainen kieli](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämisiksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan

yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiaineraajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa

otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailta kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailta kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä

tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearvioinnin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitoilla. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vieraila yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runtas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsitelyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisiin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa. Se antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

Havainnoidaan, kuinka ruotsin kieli näkyy Kirkkonummella esim. nimistössä, katukuvassa ja tuttavapiirissä.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Tutustutaan erilaisiin kielenopiskelustrategioihin.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Keskeiset aihepiirit:

- Minä itse, perheeni, ystäväni, harrastukset ja vapaa-ajan vietto, värejä, eläimiä, ruokia, viikonpäivät ja kuukaudet sekä kellonajat
- elämä ruotsinkielisessä ympäristössä niin Suomessa kuin Ruotsissakin

Keskeiset kielenkäyttötilanteet:

- tervehtiminen, itsestä kertominen ja tutustuminen, säätiloista kertominen.

Keskeisiä rakenteita:

- persoonapronominit

- numerot
  - preesens
  - kysymyslause
  - omistussanoja
  - substantiivin en- ja ett-sukujen esittely
-
- ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T3	S1	L2
T5	S2	L1, L7
T6	S2	L5, L6
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä

Oppilas tietää, että Kirkkonummen kunta on kaksikielinen kunta ja osaa havaita ruotsin kieltä arkisessa ympäristössään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia ja kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta

Havainnoidaan, kuinka ruotsin kieli näkyy Kirkkonummella esim. nimistössä, katukuvassa ja tuttavapiirissä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkieltensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Havainnoidaan, kuinka ruotsin kieli näkyy Kirkkonummella esim. nimistössä, katukuvassa ja tuttavapiirissä.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

Tutustutaan erilaisiin kieltenopiskelustrategioihin.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Tutustutaan erilaisiin kieltenopiskelustrategioihin.

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Keskeiset aihepiirit:

- Minä itse, perheeni, ystäväni, harrastukset ja vapaa-ajan vietto, värejä, eläimiä, ruokia, viikonpäivät ja kuukaudet sekä kellonajat
- elämä ruotsinkielisessä ympäristössä niin Suomessa kuin Ruotsissakin

Keskeiset kielenkäyttötilanteet:

- tervehtiminen, itsestä kertominen ja tutustuminen, säätiloista kertominen.

Keskeisiä rakenteita:

- persoonapronominit
  - numerot
  - preesens
  - kysymyslause
  - omistussanoja
  - substantiivin en- ja ett-sukujen esittely
-
- ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

Ohjataan oppilasta huomaamaan Kirkkonummen mahdollisuudet käyttää ruotsin kieltä arjessa myös koulun ulkopuolella, esimerkiksi harrastuksissa.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Ohjataan oppilasta löytämään itselleen sopivia kielenopiskelutapoja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohdana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Syvennetään ja laajennetaan 4. luokalla opittua.

Ohjataan oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.

Keskeiset aihepiirit:

- koulu, kotipaikasta ja kodista kertominen, harjoitellaan mielipiteen ilmaisua

Keskeisiä rakenteita:

- prepositioita
- päälause
- apuverbejä
- substantiivin taivutus: monikkomuotoja
- substantiivin epämääräisen ja määräisen muodon ymmärtäminen
- adjektiivin taivutus
- adjektiivin vertailu

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L2
T6	S2	L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L2, L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia

Auttaa oppilasta huomaamaan kaksikielisen kunnan mahdollisuudet kielen käyttämiseen arjessa myös koulun ulkopuolella, esim. harrastuksissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Ohjataan oppilasta huomaamaan Kirkkonummen mahdollisuudet käyttää ruotsin kieltä arjessa myös koulun ulkopuolella, esimerkiksi harrastuksissa.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Ohjataan oppilasta löytämään itselleen sopivia kielenopiskelutapoja.

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiinimaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Syvennetään ja laajennetaan 4. luokalla opittua.

Ohjataan oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.

Keskeiset aihepiirit:

- koulu, kotipaikasta ja kodista kertominen, harjoitellaan mielipiteen ilmaisua

Keskeisiä rakenteita:

- prepositioita
- päälause
- apuverbejä
- substantiivin taivutus: monikkomuotoja
- substantiivin epämääräisen ja määräisen muodon ymmärtäminen
- adjektiivin taivutus
- adjektiivin vertailu

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Syvennetään ja laajennetaan 4. luokalla opittua.

Ohjataan oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.

Keskeiset aihepiirit:

- koulu, kotipaikasta ja kodista kertominen, harjoitellaan mielipiteen ilmaisua

Keskeisiä rakenteita:

- prepositioita
- päälause
- apuverbejä
- substantiivin taivutus: monikkomuotoja
- substantiivin epämääräisen ja määräisen muodon ymmärtäminen
- adjektiivin taivutus
- adjektiivin vertailu

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Syvennetään ja laajennetaan 4. luokalla opittua.

Ohjataan oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa esim. ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta.

Keskeiset aihepiirit:

- koulu, kotipaikasta ja kodista kertominen, harjoitellaan mielipiteen ilmaisua

Keskeisiä rakenteita:

- prepositioita
- päälause
- apuverbejä
- substantiivin taivutus: monikkomuotoja
- substantiivin epämääräisen ja määräisen muodon ymmärtäminen
- adjektiivin taivutus
- adjektiivin vertailu

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

Kieleen tutustuessa hyödynnetään kirjastoa tai muuta paikallista tarjontaa.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisussa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Ohjataan oppilasta vahvistamaan itselleen sopivia kieltenopiskelustrategioita.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Syvennetään ja laajennetaan 4. ja 5. luokalla opittua

Uusia aihepiirejä ja kielenkäyttötilanteita:

- vaatesanasto, asiointi, avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen

Keskeiset rakenteet:

- imperfekti
- ett-sanojen monikko
- demonstratiivipronomineja
- persoonapronominien objektimuotoja
- järjestyslukuja

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4	S1	L4, L5
T6	S2	L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L2, L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ruotsin kielen havaitseminen ympäristössä	Oppilas osaa kertoa, missä ruotsin kieltä voi nähdä tai kuulla.

Kieleen tutustuessa hyödynnetään kirjastoa tai muuta paikallista tarjontaa.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Ohjataan oppilasta vahvistamaan itselleen sopivia kielenopiskelustrategioita.

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Syvennetään ja laajennetaan 4. ja 5. luokalla opittua

Uusia aihepiirejä ja kielenkäyttötilanteita:

- vaatesanasto, asiointi, avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen

Keskeiset rakenteet:

- imperfekti
- ett-sanojen monikko
- demonstratiivipronomineja
- persoonapronominien objektimuotoja
- järjestyslukuja

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Syvennetään ja laajennetaan 4. ja 5. luokalla opittua

Uusia aihepiirejä ja kielenkäyttötilanteita:

- vaatesanasto, asiointi, avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen

Keskeiset rakenteet:

- imperfekti
- ett-sanojen monikko
- demonstratiivipronomineja
- persoonapronominien objektimuotoja
- järjestyslukuja

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Syvennetään ja laajennetaan 4. ja 5. luokalla opittua

Uusia aihepiirejä ja kielenkäyttötilanteita:

- vaatesanasto, asiointi, avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen

Keskeiset rakenteet:

- imperfekti
- ett-sanojen monikko
- demonstratiivipronomineja
- persoonapronominien objektimuotoja
- järjestyslukuja

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Syvennetään ja laajennetaan 4. ja 5. luokalla opittua

Uusia aihepiirejä ja kielenkäyttötilanteita:

- vaatesanasto, asiointi, avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen

Keskeiset rakenteet:

- imperfekti
- ett-sanojen monikko
- demonstratiivipronomineja
- persoonapronominien objektimuotoja
- järjestyslukuja

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Syvennetään ja laajennetaan 4. ja 5. luokalla opittua

Uusia aihepiirejä ja kielenkäyttötilanteita:

- vaatesanasto, asiointi, avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen

Keskeiset rakenteet:

- imperfekti
- ett-sanojen monikko
- demonstratiivipronomineja
- persoonapronominien objektimuotoja
- järjestyslukuja

15.6.19. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvausta matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

-

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Matematiikka](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset matematiikassa vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vahvistetaan oppilaan taitoa esittää kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten laskutapoja ja samalla pohtimaan omia ratkaisuja. Matematiikkaan sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävien avulla sekä hyödyntämällä mielikuvitusta, kekseliäisyyttä, toiminnallisuutta ja leikkiä. Ohjelmointiin voi tutustua pelaamalla valmiita pelejä tai keksimällä sääntöjä omiin peleihin tai leikkeihin. Oppilasta tuetaan tunnistamaan itselleen sopivia työtapoja. Matematiikassa yksittäisen oppilaan tavoitteiden toteutumista tuetaan esimerkiksi niin, että tämä osaa valita itselleen haastavuudeltaan sopivia tehtäviä ja sopivan etenemisvauhdin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita rohkaistaan kyseenalaistamaan erilaisia ratkaisuja ja keskustelemaan niistä rakentavasti. Oppilaita ohjataan työskentelemään yhteisöllisesti, esimerkiksi auttamaan toisiaan. Pehdytään aikavyöhykkeisiin ja eri valuuttoihin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Tärkeitä arjen taitoja matematiikassa ovat esimerkiksi kello, mittaaminen, rahankäyttö ja prosenttilaskennan soveltaminen. Näiden oppimiselle annetaan riittävästi aikaa. Oppimisessa hyödynnetään pelejä ja leikkejä. Harjoitellaan pituuden, ajan ja tilavuuden mittaamista. Kelloon liittyy lisäksi ajankäytön suunnittelu ja rahankäyttöön kriittiseen kuluttajuuteen ohjaamista. Oppilaita kannustetaan ymmärtämään matematiikan yhteys perheen arkeen ja laajempaan osana kansantalouden kokonaisuutta esimerkiksi ansiotulojen, verotuksen, kulutuksen ja yksilön taloussuunnittelun yhteydessä.

L4 Monilukutaito

Oppilas ohjataan aktiiviseksi taulukoiden, diagrammien, kuvien ja kuvaajien tulkitsijaksi ja tuottajaksi. Kiinnitetään huomiota kuvaajan asteikkojen valinnan merkitykseen. Oppilaita ohjataan löytämään oleellinen tieto kaiken informaation keskeltä. Kehitetään taitoa käsitellä arkeen liittyvää numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Harjoitellaan tulkitsemaan matemaattisia merkintöjä ja tuottamaan havainnoista yksinkertaisia matemaattisia malleja. Ratkaistaan arjen ongelmia matematiikan avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita ohjataan tv:n turvalliseen käyttöön ja hyviin käytöstapoihin verkkoympäristöissä. Matemaattisia taitoja voi harjoitella erilaisten matematiikan oppimispelien avulla. Aloitetaan tutustuminen ohjelmointiin pelaamalla valmiita pelejä tai keksimällä sääntöjä omiin peleihin tai leikkeihin. Myöhemmin harjoitellaan graafista ohjelmointia, ja lopulta tavoitteena on, että oppilas osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia jollakin ohjelmointikielellä. Opetellaan hyödyntämään taulukkolaskentaa tiedon keräämisessä ja tulkitsemisessä sekä graafisia ohjelmia geometrian yhteydessä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista matemaattisista tiedoista ja taidoista. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa matemaattista tietopohjaa. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään. Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitoilla. Mahdollisuuksien puitteissa myös yritysvierailuilla voidaan tutustua työelämään ja yrittäjyyteen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä matemaattisten taitojen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja osallistumisessa. Oppilasta ohjataan soveltamaan matematiikkaa yhteiskunnasta ja lähiympäristöstä kerätyn tiedon käsittelyssä ja tulkitsemisessa. Soveltamiskohteina voivat olla esimerkiksi vaalit, ympäristön ja ilmaston muutokset, yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tunnusluvut sekä talouden muutokset.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikan käsitteitä havainnollistetaan toiminnallisesti ja välineiden avulla.

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja. Työskennellään sekä itsenäisesti että yhdessä.

Matematiikan opiskelussa hyödynnetään taulukkolaskentaohjelmia sekä dynaamisen geometrian ohjelmistoja. Laskimia tai laskentaohjelmia käytetään vuosiluokilla 3-9, mutta tärkeää on vahvistaa ja ylläpitää myös päässälaskutaitoa.

Harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan matemaattisen tekstin tuottamista sekä kuvioiden piirtämistä tietokoneella.

Tehtäviä ratkotaan ja kuvioita piirretään kynää ja paperia käyttäen. Opetellaan käyttämään matemaattisia välineitä kuten viivainta ja harppia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Matematiikan solmukohtia

Oppiaineksen kohtia ja keskeisiä käsitteitä, joiden oppiminen, ymmärtäminen ja muistaminen tuottaa oppilaille ongelmia ovat vuosiluokilla 3-6 kertotaulut, jakokäsite ja jakolaskut, 10-järjestelmä (desimaaliluvut ja mittayksiköt), murtoluvun käsite ja prosenttien käsite sekä vuosiluokkien 1–2 solmukohtat.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa oppitua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, tasapuolista, rohkaisevaa, kannustavaa ja oppimista tukevaa. Arviointi on avointa; oppilas tietää, mitä arvioidaan ja mistä arviointi koostuu. Oppilasta ohjataan tarvittaessa ymmärtämään, mitä pitäisi tehdä toisin kehittyäkseen. Arviointi on jatkuvaa, luontevasti koulutyön arjessa mukana. Arviointia annetaan suullisesti sekä sitä dokumentoidaan.

Arviointi on onnistunutta silloin, kun oppilas ja opettaja ovat samaa mieltä siitä, missä oppilas on onnistunut ja mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Matematiikassa arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa oppitua. Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monin tavoin sekä kirjallisesti, suullisesti että toiminnallisesti ja erilaisia apuvälineitä hyödyntäen.

Matematiikassa harjoitellaan tavoitteiden asettamista ja tavoitteiden saavuttamisen seuraamista sekä arvioimaan omaa oppimista ja työskentelyä. Ryhmätyöskentelyssä voidaan hyödyntää myös vertaisarviointia.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käyttämistä graafisten komponenttien avulla.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmeja ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
- Tutustutaan symmetriaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella pääättelemällä, onko tapahtuma mahdollon, mahdollinen vai varma.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

Harjoitellaan itsearviointia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käskyttämistä graafisten komentokomponenttien avulla.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmeja ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
- Tutustutaan symmetriaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
  - Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
  - Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
  - Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
  - Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
  - Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
  - Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Tutustutaan laskujärjestykseen
  - Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.
-
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioon ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
  - Tutustutaan symmetriaan.
  - Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käskyttämistä graafisten komentokomponenttien avulla.

- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

Kannustetaan oppilasta keskustelemaan ja esittämään kysymyksiä matematiikasta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
- Tutustutaan symmetriaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.

- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käskyttämistä graafisten komentokomponenttien avulla.

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Kannustaa oppilasta ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin.
- Tutustutaan symmetriaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käskyttämistä graafisten komentokomponenttien avulla.

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käskyttämistä graafisten komentokomponenttien avulla.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
- Tutustutaan symmetriaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
  - Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
  - Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
  - Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
  - Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
  - Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
  - Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Tutustutaan laskujärjestykseen
  - Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
  - Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käskyttämistä graafisten komentokomponenttien avulla.
-
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
  - Tutustutaan symmetriaan.

- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

Ohjataan oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä kirjallisesti ja suullisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käskyttämistä graafisten komentokomponenttien avulla.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
- Tutustutaan symmetriaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

Tuetaan oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin tutustumalla positiivisiin murtolukuihin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsité	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-1000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Käydään läpi erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Tutustutaan laskujärjestykseen
- Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja käytännön tilanteissa ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua.

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriin käsitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
- Tutustutaan symmetriaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin
- Tutustutaan symmetriaan.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan mittayksikköjärjestelmään. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Laaditaan yksinkertaisia toimintaohjeita graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan käskyttämistä graafisten komentokomponenttien avulla.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
- Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
- Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
- Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla.

- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
- Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
- Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttujen aiheiden parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja tutustutaan pinta-alan laskemiseen.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdollon, mahdollinen vai varma.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

Harjoitellaan itsearviointia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.

- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
  - Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
  - Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
  - Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
  - Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
  - Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
  - Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
  - Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.
-
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
  - Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
  - Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
  - Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
  - Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
  - Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheeseen parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-ala ja tutustutaan pinta-alan laskemiseen.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiansa asioiden välillä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiansa asioiden välisistä yhteyksistä

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
- Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.

- Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheiden parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja tutustutaan pinta-alan laskemiseen.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
-
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.
  - Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
  - Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
  - Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
  - Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
  - Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
  - Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
  - Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
  - Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

Kannustetaan oppilasta keskustelemaan ja esittämään kysymyksiä matematiikasta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

- Laajennetaan lukualetta lukuihin 0-10 000.
  - Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
  - Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
  - Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
  - Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
  - Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
  - Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
  - Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
  - Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
-
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
  - Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
  - Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
  - Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
  - Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
  - Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheeseen parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta- ja tilavuuslaskemiseen.

- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Kannustetaan oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
- Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
- Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheeseen parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja tutustutaan pinta-alan laskemiseen.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
- Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

- Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
- Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
- Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.
- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
- Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.

- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
  - Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
  - Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.
-
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
  - Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
  - Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
  - Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
  - Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
  - Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheeseen. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-ala ja tutustutaan pinta-alan laskemiseen.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
- Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
- Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
- Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
- Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
- Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheeseen parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-ala ja tutustutaan pinta-alaan laskemiseen.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

Ohjataan oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä kirjallisesti ja suullisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmitä kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

- Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
  - Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
  - Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
  - Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.
-
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
  - Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
  - Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
  - Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
  - Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
  - Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheeseen parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piteitä ja tutustutaan pinta-alan laskemiseen.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.

- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
- Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
- Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
- Pehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä. Vahvistetaan murtoluvun käsitettä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
- Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.

- Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
- Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

- Laajennetaan lukualuetta lukuihin 0-10 000.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan erilaisia ratkaisutapoja, kuten hajotelmat, täydentäminen, kymppiparit ja tuplat, ja keskustellaan niistä.
- Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen.
- Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja kertotaulujen 1-10 osaaminen.
- Harjoitellaan kertolaskualgoritmia kaksinumeroisella kertojalla ja varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
- Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Harjoitellaan laskujärjestystä ja lausekkeiden kirjoittamista sekä sulkeiden käyttöä.
- Pyöristetään lukuja käytännön tilanteissa ja lasketaan likiarvoilla. Harjoitellaan tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioimista.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Pohjustetaan negatiivisen luvun käsitettä esimerkiksi lämpötilojen avulla.
- Vahvistetaan murtoluvun käsitettä ja harjoitellaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.
- Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja desimaaliluvuilla. Tutustutaan murtolukujen ja desimaalilukujen välisiin yhteyksiin.

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometrinen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.

- Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
- Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
- Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheeseen parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja tutustutaan pinta-alan laskemiseen.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushetken suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Kerrataan tasokuvioiden luokittelu monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien luokittelua.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.
- Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.
- Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheeseen parissa. Kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja tutustutaan pinta-alan laskemiseen.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyypin.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. Etsitään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin arvo.

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Laaditaan yksinkertaisia toimintaohjeita graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan edelleen yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin. Opetellaan hahmon käskyttämistä komentokomponenttien avulla. Harjoitellaan algoritmista ajattelua esimerkiksi jakokulman tai allekkain jakamisen avulla.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
- Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
- Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
- Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
- Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla.

- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutustutaan yhtälöön ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
- Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
- Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
- Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

Harjoitellaan itsearviointia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvät / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
- Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
- Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pitejä ja pinta-aloja.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
- Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutustutaan yhtälöön ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättämällä ja kokeilemalla.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
- Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
- Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
- Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
- Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

Ohjataan oppilasta tunnistamaan ja antamaan esimerkkejä havaitsemistaan yhteyksistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
- Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.

- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.
  - Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
  - Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
  - Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
  - Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutustutaan yhtälöön ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättämällä ja kokeilemalla.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
  - Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
-
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
  - Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
  - Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
  - Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
  - Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
  - Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
  - Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
  - Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
  - Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perekäytetään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
  - Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelamista.
  - Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
  - Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
  - Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pitejä ja pinta-aloja.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
  - Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
-
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
  - Käsitellään lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
  - Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
  - Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
  - Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
  - Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
  - Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perekäytetään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutustutaan yhtälöön ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
- Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
- Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
- Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
- Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutustutaan yhtälöön ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättämällä ja kokeilemalla.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
- Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
- Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
- Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutustutaan yhtälöön ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
- Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
- Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
- Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
- Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.

- Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
  - Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
  - Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Pehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
  - Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
  - Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
-
- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
  - Käsitellään lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
  - Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.

- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
  - Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
  - Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
  - Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutustutaan yhtälöön ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.
-
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
  - Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
  - Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
  - Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.
  - Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
  - Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
  - Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
  - Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

Ohjataan oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä kirjallisesti ja suullisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
  - Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
  - Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
  - Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
  - Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
  - Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
  - Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
  - Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
  - Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Pehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutustutaan yhtälöön ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.
-
- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
  - Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
  - Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Pehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
  - Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.
  - Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
  - Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
  - Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
  - Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
  - Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

Käytetään desimaalilukuja osana kymmenjärjestelmää.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
- Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
- Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
- Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
- Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Pehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Syvennetään murtolukujen ja desimaalilukujen käsitteen kehittymistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
- Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
- Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
- Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
- Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Pehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista

yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

- Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrystä kymmenjärjestelmästä. Laajennetaan lukualuetta edelleen.
- Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Harjoitellaan jakolaskua tilanteissa, joissa jako ei mene tasan.
- Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.
- Syvennetään laskujärjestyksen osaamista ja lausekkeiden kirjoittamista.
- Pyöristetään lukuja ja lasketaan likiarvoilla. Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.
- Opiskellaan murtoluvun laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.
- Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

Tutustutaan symmetriaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometrinen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
- Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.

- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittamista.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
- Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
- Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushetken suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

- Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.
- Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.
- Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
- Kerrataan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteet. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittamista.
- Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.
- Laajennetaan koordinaatisto kaikkiin neljänneksiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja.
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu.
- Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

Laaditaan ja tulkitaan taulukoita ja diagrammeja. Tutustutaan tilastollisiin tunnuslukuihin ja todennäköisyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvusta suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Laaditaan toimintaohjeita graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitellään lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukuluettua negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimitusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännön mukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

- Tutkitaan lukujonon säännön mukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja

pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piiirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

Harjoitellaan itsearviointia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiansa asioiden välillä

Ohjataan oppilasta tunnistamaan ja antamaan esimerkkejä havaitsemistaan yhteyksistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvusta suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättämällä ja kokeilemalla.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piiirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.

- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioden piiiirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisoin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
  - Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
-
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
  - Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
  - Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
  - Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piiirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
-
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
  - Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
  - Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
-
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.
-
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
  - Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
  - Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
  - Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättämällä ja kokeilemalla.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piiirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

Ohjataan oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä kirjallisesti ja suullisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.
- Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.
- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.
- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).
- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piiirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

Käytetään desimaalilukuja osana kymmenjärjestelmää.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

Vahvistetaan oppilaan lukukäsitteen kehittymistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.
- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Varmistetaan peruslaskutoimistusten hallitseminen ja laskulausekkeiden kirjoittaminen sekä tuloksen suuruusluokan ja mielekkyyden arvioiminen.

- Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
- Harjoitellaan prosenttiluvun ja -arvon laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

Ohjataan oppilasta käyttämään mittakaavaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushetken suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

- Varmistetaan aikaisemmin opiskeltujen sisältöjen osaaminen.
- Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.
- Harjoitellaan aikalaskuja ja tutustutaan aikavyöhykkeisiin.
- Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

Laaditaan ja tulkitaan taulukoita ja diagrammeja. Käytetään tilastollisia tunnuslukuja ja tutustutaan todennäköisyyteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyypiarvon.

- Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyypiarvo.
- Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelöllä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Laaditaan toimintaohjeita graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

- Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
- Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
- Tutustutaan tarkemmin ohjelmointikielen mekanismeihin graafisessa ohjelmointiympäristössä (esimerkiksi ehtolause, silmukkarakenne).

15.6.20. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista

identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat oppitavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediasisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

-

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin Äidinkieli ja kirjallisuus](#)

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden

itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosessistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

-

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemissa ja heitä kiinnostavissa kirjoissa ja muissa monimuotoisissa teksteissä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset äidinkielessä ja kirjallisuudessa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- opiskelutekniikat, erilaiset tavat oppia
- muistiinpanotekniikat
- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen
- rakentavan vertaispalautteen antamisen taito
- saadun palautteen hyödyntäminen omien tuotosten hiomisessa
- pari- ja ryhmätyötaitojen harjoittelu
- itsearviointitaitojen harjoittelu
- opiskelumaailman tekstien laatiminen (esim. koevastaus)
- lähteiden käytön harjoittelu

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- eri tekstien ja kaunokirjallisuuden avulla toisten asemaan asettuminen, ymmärrys toisista kulttuureista
- kuuntelemisen taidot
- puheenvuorot
- ilmaisutaitojen monipuolistaminen draamaharjoitusten avulla
- kielen vaihteluun tutustuminen (puhe- ja yleiskieli, murteet)
- suomen kielen rakenteen tuntemuksen vahvistaminen
- erilaisiin kulttuurin osa-aleisiin tutustuminen (esim. teatteri)
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen
- median sisältöihin ja toimintatapoihin tutustuminen

- kirjallisuuden tyylilajeihin ja keskeisiin kirjailijoihin tutustuminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- asioimistaidot
- vuorovaikutustaidot
- kohteliaisuus
- vastuullinen toiminta verkossa
- kirjaston palveluihin tutustuminen

L4 Monilukutaito

- monipuoliset tekstit (esim. kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus ja mediatekstit)
- myös kuva, ääni, liike jne.
- lähdekritiikki
- erilaisten tekstilajien piirteet
- tekstien vaikuttamiskeinoihin tutustuminen
- faktan ja mielipiteen erottaminen
- lukustrategioiden harjoittelu
- kirjallisuuden analysointi- ja tulkintataidot

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- tiedonhaku
- lähdekritiikki
- tietokoneella kirjoittamisen taidot, valokuvataidot, videotaidot, muokkaustaidot
- esitysohjelmien käytön harjoittelu valmisteltujen puhe-esityksen yhteydessä
- viestintätaidot verkossa
- tekijänoikeudet

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

- vuorovaikutustaidot
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen
- palautteen vastaanottaminen ja antaminen

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen
- vaikuttaminen ja vaikuttavuus
- median toimintatapoihin perehtyminen
- kantaaottavien tekstien harjoittelu (esim. mielipidekirjoitus ja arvostelu)
- vaikuttavien puheenvuorojen esittäminen (esim. sovittelu ja väittely)
- netinkäyttäjän vaikutuskeinojen tarkastelu
- vuorovaikutustaidot
- kokous- ja neuvottelutaidot

Oppimisympäristöt

Äidinkielen ja kirjallisuuden taitoja harjoitellaan toiminnallisesti ja kannustavasti. Oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi ja oppilaita innostavaksi teksti- ja kieliympäristöksi. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia puhua ja tulla kuulluksi. Oppilasta osallistetaan opiskeluun ja vahvistetaan oppilaan myönteistä suhtautumista oppimiseen ja oppiaineeseen. Draamapedagogisten menetelmien avulla vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan

oppilaiden vuorovaikutustaitoja. Opetuksessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti digiopetusaineistoja. Lisäksi tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä muiden oppiaineiden sekä paikallisen kirjaston ja teattereiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Opetus äidinkielessä ja kirjallisuudessa jakautuu toisiaan tukeviin osa-aleisiin: vuorovaikutus, tekstien tulkitseminen ja tuottaminen sekä kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppimistyyli (esim. visuaalinen, audiitiivinen ja toiminnallinen) ja tarjotaan oppilaille eritasoisia tehtäviä. Tarvittaessa oppilaille voidaan antaa tukea oppimisvaikeuksissa vaihtelemalla työtapoja, avaamalla käsitteitä, antamalla tukiopetusta tai tekemällä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa (**ks. eriyttämistaulukko**). Oppilasta kannustetaan kehittymään monipuoliseksi tekstien lukijaksi ja tuottajaksi sekä löytämään itselleen sopivia opiskelutapoja.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Arvioinnin äidinkielessä ja kirjallisuudessa tulee olla oppimista tukevaa. Arvioinnissa painotetaan oppilaan vahvuuksia. Opettaja-, vertais- ja itsearviointin avulla oppilas saa monipuolista palautetta äidinkielen eri osa-alueilta. Kaikki neljä tavoite- ja sisältöaluetta vaikuttavat oppilaan arviointiin. Kuudennen vuosiluokan äidinkielen ja kirjallisuuden arvioinnissa käytetään valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppilaan tulee tietää opiskelun tavoitteet ja arviointiperusteet. Oppilas osallistetaan arviointiin esimerkiksi itsearviointin ja arviointikeskustelujen avulla. Itsearviointin ja vertaisarviointin kriteerit on neuvottava oppilaille. Oppilaita ohjataan antamaan toisilleen rakentavaa palautetta. Vertaisarviointin avulla oppilas harjaantuu myös saamaan palautetta. Vertaisarviointia voidaan käyttää esimerkiksi puheiden, kirjoitelmien, ryhmätöiden ja esitelmien arvioinnissa. Itsearviointin avulla oppilasta ohjataan konkretisoimaan omat tavoitteensa, taitojensa kehittämiskohteet ja vahvuutensa.

Opettaja seuraa oppilaan kehittymistä ja antaa hänelle jatkuvaa ja monimuotoista palautetta. Suullista palautetta opettaja voi antaa esimerkiksi tuntitilanteissa, kirjoitusprosessin aikana ja erilaisissa arviointikeskusteluissa. Kirjallista palautetta oppilas voi saada mm. kirjoitelmien, kokeiden ja vihkotyöskentelyn yhteydessä. Arviointilomakkeilla palautetta voidaan antaa esimerkiksi esitelmien ja puheiden jälkeen tai tietyn jakson lopussa.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvausta sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimedialaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriä ja taitoa ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatestit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi • verbin persoonamuodot • adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan hakukoneiden käyttöä • opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjoituksia, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykyculttuurista klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan klassikkosatuihin.</p> <p>Luetaan lastenkirjallisuutta.</p> <p>Opetellaan etsimään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta esim. kirjavinkkausten avulla.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vierailaan teattereissa ja museoissa.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinon taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvausta sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimedialaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriänsä ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

**T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva
sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa
vuorovaikutustilanteissa**

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatestit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi • verbin persoonamuodot • adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan hakukoneiden käyttöä • opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

	kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--	--

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatekstit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi • verbin persoonamuodot • adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan hakukoneiden käyttöä • opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

	kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--	--

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatekstit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi • verbin persoonamuodot • adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan hakukoneiden käyttöä • opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

	kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--	--

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatekstit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi • verbin persoonamuodot • adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan hakukoneiden käyttöä • opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

	kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--	--

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjoituksia, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjeitä, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjoituksia, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjoituksia, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan klassikkosatuihin.</p> <p>Luetaan lastenkirjallisuutta.</p> <p>Opetellaan etsimään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta esim. kirjavinkkausten avulla.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vierailaan teattereissa ja museoissa.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan klassikkosatuihin.</p> <p>Luetaan lastenkirjallisuutta.</p> <p>Opetellaan etsimään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta esim. kirjavinkkausten avulla.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vierailaan teattereissa ja museoissa.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan klassikkosatuihin.</p> <p>Luetaan lastenkirjallisuutta.</p> <p>Opetellaan etsimään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta esim. kirjavinkkausten avulla.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vieraillaan teattereissa ja museoissa.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nykyaika, mennyt aika, tulevaisuus) <p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita kirjallisuuden lajit tekstilajeja taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat verbityypit verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen synonyymit, vastakohtat ja homonyymit sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyytit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykyculttuurista klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä ryhmissä ja yksin.</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan tietokirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

vuorovaikutustilanteissa		
--------------------------	--	--

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinon taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

vuorovaikutustilanteissa		
--------------------------	--	--

**T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva
sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa
vuorovaikutustilanteissa**

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

vuorovaikutustilanteissa

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä
<p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nykyaika, mennyt aika, tulevaisuus) 	<p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
<p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p>	<p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>		

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
---	--	--

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nykyaika, mennyt aika, tulevaisuus) <p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyä, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nykyaika, mennyt aika, tulevaisuus) <p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

	tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	---	--	--

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nykyaika, mennyt aika, tulevaisuus) <p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita kirjallisuuden lajit tekstilajeja taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat verbityypit verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen synonyymit, vastakohtat ja homonyymit sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä ryhmissä ja yksin.</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan tietokirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista

lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä ryhmissä ja yksin.</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan tietokirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin kirjastoon ja sen palveluihin taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle

mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä ryhmissä ja yksin.</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan tietokirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ammärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia

piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetiivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omassa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova vuoropuhelua otsikointia ja kappalejakoa puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat verbityypit verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot lauseenjäsenyyksen perusteita suomen kielen ominaispiirteitä sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiötä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta (nykykirjallisuutta ja klassikoita).</p> <p>Luetaan lapsille ja nuorille soveltuvaa tietokirjallisuutta</p> <p>Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ammärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelevaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ammärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetiivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	--	--

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetiivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	--	--

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	---	--

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	---	--

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet • erilaisia lausetyyppejä • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • otsikointia ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsenyyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet • erilaisia lausetyyppejä • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • otsikointia ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsenyyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet • erilaisia lausetyyppejä • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • otsikointia ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsenyyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet • erilaisia lausetyyppejä • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • otsikointia ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsenyyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
---	--	--	--

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta (nykykirjallisuutta ja klassikoita).</p> <p>Luetaan lapsille ja nuorille soveltuvaa tietokirjallisuutta</p> <p>Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta (nykykirjallisuutta ja klassikoita).</p> <p>Luetaan lapsille ja nuorille soveltuvaa tietokirjallisuutta</p> <p>Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta (nykykirjallisuutta ja klassikoita).</p> <p>Luetaan lapsille ja nuorille soveltuvaa tietokirjallisuutta</p> <p>Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelevaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen

sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden laji • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.
<p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p>	<p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • moduksien tunnistaminen • lauseenjäsenyyksen perusteita • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p>	
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla. Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.	
--	---	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsenyyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiötä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat S1:ssä L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja S2:ssa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä - oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.</p> <p>Tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä keskenään.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa Viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelevaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinon taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelevaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelevaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

**T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva
sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa
vuorovaikutustilanteissa**

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelevaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden laji • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.
<p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p>	<p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • moduksien tunnistaminen • lauseenjäsenyyksen perusteita • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p>	
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	

<p>tekstilajityyppiä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.</p> <p>Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	---	--

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella.</p> <p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita kirjallisuuden laji tekstilajeja taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsenyyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.</p> <p>Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
---	--	---	--

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella.</p> <p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden laji • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • moduksien tunnistaminen • lauseenjäsenyyksen perusteita • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.</p> <p>Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
---	--	---	--

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden laji • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.
<p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p>	<p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p>	<p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • moduksien tunnistaminen • lauseenjäsenyyksen perusteita • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.
<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella.</p>	
<p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.</p> <p>Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
---	--	---	--

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsennyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsenyyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsenyyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsenyyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat S1:ssä L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja S2:ssa L2, L3 ja L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilasta tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.</p> <p>Tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä keskenään.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat S1:ssä L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja S2:ssa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä - oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.</p> <p>Tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä keskenään.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat S1:ssä L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja S2:ssa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi

Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppiaineessa

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa

Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.

Tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä keskenään.

Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.

Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.

Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä - oppiaineessa

Tutustutaan

- oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin
- puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin
- kirjastoon ja sen palveluihin
- taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin
- suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai*
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.*

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan

kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. **Äidinkielen** oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset suomi toisena kielenä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 3-6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- opiskelutekniikat, erilaiset tavat oppia (S1 & S2)
- muistiinpanotekniikat (S1 & S2)
- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen (S1 & S2)
- rakentavan vertaispalautteen antamisen taito (S1 & S2)
- saadun palautteen hyödyntäminen omien tuotosten hiomisessa (S1 & S2)
- pari- ja ryhmätyötaitojen harjoittelu (S1 & S2)
- itsearviointitaitojen harjoittelu (S1 & S2)
- opiskelumaailman tekstien laatiminen (esim. koevastaus) (S1 & S2)
- lähteiden käytön harjoittelu (S1 & S2)
- sana- ja käsitevarannon laajentaminen (S2)
- ilmaisuvarannon laajentaminen (S2)

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- eri tekstien ja kaunokirjallisuuden avulla toisten asemaan asettuminen, ymmärrys toisista kulttuureista (S1 & S2)
- kuuntelemisen taidot (S1 & S2)
- puheenvuorot (S1 & S2)
- ilmaisutaitojen monipuolistaminen draamaharjoitusten avulla (S1 & S2)
- kielen vaihteluun tutustuminen (puhe- ja yleiskieli, murteet) (S1 & S2)
- suomen kielen rakenteen tuntemuksen vahvistaminen (S1 & S2)
- erilaisiin kulttuurin osa-alueisiin tutustuminen (esim. teatteri) (S1 & S2)
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen (S1 & S2)
- median sisältöihin ja toimintatapoihin tutustuminen (S1 & S2)

- kirjallisuuden tyylilajeihin ja keskeisiin kirjailijoihin tutustuminen (S1 & S2)
- suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen (S2)
- oppilaan oman kulttuurin arvostaminen ja huomioiminen (S2)
- oppilaan monikielisen identiteetin vahvistaminen (S2)

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- asioimistaidot (S1 & S2)
- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- kohteliaisuus (S1 & S2)
- vastuullinen toiminta verkossa (S1 & S2)
- kirjaston palveluihin tutustuminen (S1 & S2)
- oppilaan käsitys itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana (S2)

L4 Monilukutaito

- monipuoliset tekstit (esim. kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus ja mediatekstit) (S1 & S2)
- myös kuva, ääni, liike jne. (S1 & S2)
- lähdekritiikki (S1 & S2)
- erilaisten tekstilajien piirteet (S1 & S2)
- tekstien vaikuttamiskeinoihin tutustuminen (S1 & S2)
- faktan ja mielipiteen erottaminen (S1 & S2)
- lukustrategioiden harjoittelu (S1 & S2)
- kirjallisuuden analysointi- ja tulkintataidot (S1 & S2)
- hyödynnetään oppilaiden monikulttuurisia taustoja (S2)

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- tiedonhaku (S1 & S2)
- lähdekritiikki (S1 & S2)
- tietokoneella kirjoittamisen taidot, valokuvataidot, videotaidot, muokkaustaidot (S1 & S2)
- esitysohjelmien käytön harjoittelu valmisteltujen puhe-esitysten yhteydessä (S1 & S2)
- viestintätaidot verkossa (S1 & S2)
- tekijänoikeudet (S1 & S2)
- verkkopohjaisten sanakirjojen käyttö (S2)
- verkkopohjaiset ohjelmat suomen kielen opiskelussa (S2)

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen (S1 & S2)
- palautteen vastaanottaminen ja antaminen (S1 & S2)
- suomalainen työkulttuuri (S2)
- erilaiset kielen käyttötilanteet eli rekisterit (S2)

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen (S1 & S2)
- vaikuttaminen ja vaikuttavuus (S1 & S2)
- median toimintatapoihin perehtyminen (S1 & S2)
- kantaaottavien tekstien harjoittelu (esim. mielipidekirjoitus ja arvostelu) (S1 & S2)
- vaikuttavien puheenvuorojen esittäminen (esim. sovittelu ja väittely) (S1 & S2)
- netinkäyttäjän vaikutuskeinojen tarkastelu (S1 & S2)
- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- kokous- ja neuvottelutaidot (S1 & S2)
- oppilaan oma kulttuuri-identiteetti (S2)

Oppimisympäristöt

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kaikissa kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään liittyviä taitoja harjoitellaan toiminnallisesti ja kannustavasti. Oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi ja oppilaita innostavaksi teksti- ja kieliympäristöksi, jossa otetaan huomioon myös oppilaiden monikielisyys. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia puhua ja tulla kuulluksi. Oppilasta osallistetaan opiskeluun ja vahvistetaan oppilaan myönteistä suhtautumista oppimiseen ja oppiaineeseen. Draamapedagogisten menetelmien avulla vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan oppilaiden vuorovaikutustaitoja. Opetuksessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti digiopetusaineistoja. Lisäksi tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Koulut voivat verkostoitua eri toimijoiden kesken ja hyödyntää omaa lähiyhteisöä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä jakautuu viiteen eri osa-alueeseen: vuorovaikutustilanteissa toimiminen (ilmaisugaranto, vuorovaikutustaidot), tekstien tulkitseminen (lukutaito, puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien tulkinta ja päättely, sana- ja käsitevaranto), tekstien tuottaminen (kirjoittaminen, näppäintaidot, tekstien arviointi ja palaute), kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (kielitietoisuus, kielen vaihtelu, kielitieto, kirjallisuus ja kulttuuri, lukuelämykset) ja kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (käsitys itsestä kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana, eri oppiaineiden kieli, itseohjautuva työskentely ja tiedonhaku).

Monikielisten oppilaiden kaikessa opetuksessa otetaan huomioon oppilaan tausta ja lähtökohdat, aikaisempi kouluhistoria, äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika. Kirkkonummella opetusta annetaan erillisissä S2 -ryhmissä, eriytettynä suomi äidinkielenä -opetuksen yhteydessä tai siten, että oppilas opiskelee osan tunneista suomi toisena kielenä -ryhmässä ja osan suomi äidinkielenä -ryhmässä. Opetuksessa huomioidaan kielellisesti hyvin eritasoiset oppilaat sekä joustavuus eri oppimäärien välillä. Oppilaan tarpeen S2-oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta.

Oppimäärän valinta ei silti rajoita opetusjärjestelyjä: mahdollisuuksien ja oppilaan oppimistarpeen mukaan S2-oppimäärää opiskeleva voi osallistua äidinkielen tunneille (suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän) kunhan huolehditaan tarvittavasta opetuksen eriyttämisestä.

Tarvittaessa oppilaalle voidaan antaa tukea oppimisvaikeuksissa. Oppilasta tuetaan myös yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa (**ks. eriyttämistaulukko**). Kesken perusopetuksen maahan tulleiden opetuksessa huomioidaan vasta kehittyvä suomen kielen taito. Opettajan tulee valita, mitä keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä oppilaan on ensisijaisesti omaksuttava.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosessistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän osaamisen arvioinnin tulee olla oppimista tukevaa. Arviointi ei nojaa taitotasoasteikkoihin, vaan hyvän osaamisen kuvaukseen ja päättöarvioinnin kriteereihin. Arvioinnissa ei ole keskeistä kielitaidon taso, vaan se miten oppilas pystyy käyttämään kieltä ja toimimaan kielellä. Arvioinnin fokus on siinä, mitä kielellä pystytään tekemään. Oppilas tietää tavoitteet ja osallistuu omien oppimistavoitteiden asettamiseen. Oppilas tietää missä on onnistunut ja missä voisi parantaa. Arvioinnissa painotetaan oppilaan vahvuuksia. Opettaja-, vertais- ja itsearviointien avulla oppilas saa monipuolista palautetta kielitaidon eri osa-alueilta. Kaikki viisi tavoite- ja sisältöaluetta vaikuttavat oppilaan arviointiin.

Oppilaan tulee tietää opiskelun tavoitteet ja arviointiperusteet. Oppilas osallistetaan arviointiin esimerkiksi itsearviointien ja arviointikeskustelujen avulla. Itsearviointien ja vertaisarviointien kriteerit on neuvottava oppilaille. Oppilaita ohjataan antamaan toisilleen rakentavaa palautetta. Vertaisarviointien avulla oppilas harjaantuu myös saamaan palautetta. Vertaisarviointia voidaan käyttää esimerkiksi kirjoitelmien, ryhmätöiden ja suullisten esitysten arvioinnissa. Vertaisarviointia voidaan tehdä esimerkiksi pareittain. Itsearviointien avulla oppilasta ohjataan konkretisoimaan omat tavoitteensa, taitojensa kehittämiskohteet ja vahvuutensa.

Opettaja seuraa oppilaan kehittymistä ja antaa hänelle jatkuvaa ja monimuotoista palautetta. Suullista palautetta opettaja voi antaa esimerkiksi tuntitilanteissa, kirjoitusprosessin aikana ja erilaisissa arviointikeskusteluissa. Kirjallista palautetta oppilas voi saada mm. kirjoitelmien ja vihkotyöskentelyn yhteydessä.

Arvioinnin tulee olla monipuolista. Oppimisen tavoitteet ja osaamisen taso tulee ilmaista selkeästi, jotta oppilas ja huoltajat saavat realistisen käsityksen siitä, mitä oppilaan on osattava ja millainen hän on kielenkäyttäjänä.

Kuudennen vuosiluokan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arvioinnissa käytetään valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan

ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatestit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi verbin persoonamuodot adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan hakukoneiden käyttöä opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit verbin taiputus: myönteinen ja kielteinen muoto taivutusmuotojen tunnistaminen synonyymit, vastakohtat sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet paikan ilmaisu suomen kielen ominaispiirteitä

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjeitä, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taiputus: myönteinen ja kielteinen muoto • taiputusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
--	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan klassikkosatuihin.</p> <p>Luetaan lastenkirjallisuutta.</p> <p>Opetellaan etsimään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta esim. kirjavinkkausten avulla.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vierailaan teattereissa ja museoissa.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan

eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6, L7	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään</p> <p>kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan</p> <p>itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen</p>	<p>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S3	L1, L4, L5
T8	S3	L1, L2, L4
T9	S3	L1, L2, L4
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S4	L2, L4
T13	S5	L1, L2, L7
T14	S5	L4, L7
T15	S5	L1, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ammärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuppaninsa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ammärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> • pari- ja ryhmäkeskusteluja <p>Harjoitellaan mielipiteiden perustelemista.</p> <p>Harjoitellaan aktiivisen kuuntelijan roolia</p> <ul style="list-style-type: none"> • annetaan jokaiselle puheenvuoro • harjoitellaan kiinnittämään huomiota puheenvuorojen sisältöön • harjoitellaan osoittamaan kuuntelemista myös eleillä <p>Harjoitellaan antamaan palautetta ja ottamaan sitä vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • draamaharjoituksia • pienimuotoisten esitysten rakentamista <p>Harjoitellaan äänenkäyttöä erilaisissa esitys- ja viestintätilanteissa.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluuyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatestit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi verbin persoonamuodot adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan hakukoneiden käyttöä opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit verbin taiputus: myönteinen ja kielteinen muoto taivutusmuotojen tunnistaminen synonyymit, vastakohtat sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet paikan ilmaisu suomen kielen ominaispiirteitä

	tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	---	--	--

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatestit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi verbin persoonamuodot adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan hakukoneiden käyttöä opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit verbin taiputus: myönteinen ja kielteinen muoto taivutusmuotojen tunnistaminen synonyymit, vastakohtat sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet paikan ilmaisu suomen kielen ominaispiirteitä

	tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	---	--	--

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Tarkastellaan tekstin rakennetta (otsikot, väliotsikot, kuvatestit, tietoruudut, vuoropuhelu).</p> <p>Harjoitellaan eri tekstilajien tunnistamista (satu, uutinen, tietoteksti).</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: verbi, substantiivi, adjektiivi verbin persoonamuodot adjektiivien vertailuasteet <p>Tutustutaan kirjallisuuden käsitteisiin.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua kirjallisuutta.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan hakukoneiden käyttöä opetellaan hyödyntämään kirjastoa tiedonhankinnassa 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> aakkoset, vokaalit, konsonantit, diftongit ja äng-äänne mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit verbin taiputus: myönteinen ja kielteinen muoto taivutusmuotojen tunnistaminen synonyymit, vastakohtat sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet paikan ilmaisu suomen kielen ominaispiirteitä

	tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	---	--	--

T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjeitä, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taivutus: myönteinen ja kielteinen muoto • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
--	--	--	--

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjeitä, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taiputus: myönteinen ja kielteinen muoto • taiputusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
--	--	--	--

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä (satuja, tarinoita, runoja, uutisia, kirjeitä, viestejä sähköisissä ja ei-sähköisissä ympäristöissä).</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia.</p> <p>Tutustutaan virkkeen käsitteeseen.</p> <p>Kirjoitetaan erilaisia virkeitä.</p> <p>Kerrataan lopetusmerkit (piste, huutomerkki, kysymysmerkki).</p> <p>Kerrataan oikeinkirjoituksen perusasioita ja harjoitellaan käyttämään niitä omissa teksteissä (yhdyssanat, diftongit, kaksoiskonsonantit).</p> <p>Havainnoidaan astevaihtelua.</p> <p>Opetellaan ajatuskartan käyttöä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. isot kirjaimet, yhdyssanat, virkkeen lopetusmerkit. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit • verbin taiputus: myönteinen ja kielteinen muoto • taiputusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • toteamus-, kysymys-, käsky- ja huudahduslauseet • paikan ilmaisu • suomen kielen ominaispiirteitä

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
--	--	--	--

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan klassikkosatuihin.</p> <p>Luetaan lastenkirjallisuutta.</p> <p>Opetellaan etsimään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta esim. kirjavinkkausten avulla.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vierailaan teattereissa ja museoissa.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua

kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan klassikkosatuihin.</p> <p>Luetaan lastenkirjallisuutta.</p> <p>Opetellaan etsimään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta esim. kirjavinkkausten avulla.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vierailaan teattereissa ja museoissa.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -

kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan klassikkosatuihin.</p> <p>Luetaan lastenkirjallisuutta.</p> <p>Opetellaan etsimään itseä kiinnostavaa kirjallisuutta esim. kirjavinkkausten avulla.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p> <p>Mahdollisuuksien mukaan vierailaan teattereissa ja museoissa.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6, L7

Opetuksen tavoitteet

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen

Opetuksen sisällöt

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6, L7

Opetuksen tavoitteet

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään
kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan
itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen

Opetuksen sisällöt

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6, L7

Opetuksen tavoitteet

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään
kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan
itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen

Opetuksen sisällöt

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyä, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nyky aika, mennyt aika, tulevaisuus) <p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita kirjallisuuden lajit tekstilajeja taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat verbityypit verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen synonyymit, vastakohtat ja homonyymit sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

	tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä ryhmissä ja yksin.</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan tietokirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osaitaitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan

eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6, L7.	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään</p> <p>kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S3	L1, L4, L5
T8	S3	L1, L2, L4
T9	S3	L1, L2, L4
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S4	L2, L4
T13	S5	L1, L2, L7
T14	S5	L4, L7
T15	S5	L1, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuppaninsa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä palautteen antamista ja saamista.</p> <p>Vahvistetaan taitoja toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa.</p> <p>Pidetään pienimuotoisia esitelmiä</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan äänenkäyttöä (puheen nopeus, äänen voimakkuus, painotus) harjoitellaan katsekontaktia yleisöön harjoitellaan itselle tutusta aiheesta puhumista avainsanojen avulla 	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyä, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nyky aika, mennyt aika, tulevaisuus) <p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
---	--	--

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyä, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nyky aika, mennyt aika, tulevaisuus) <p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
--	--	--

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyä, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>Harjoitellaan tekemään kysymyksiä ja ajatuskarttoja tekstistä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (nyky aika, mennyt aika, tulevaisuus) <p>Harjoitellaan synonyymien monipuolista käyttöä</p> <p>Tutustutaan sanojen hierarkiaan (ylä- ja alakäsite).</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen), taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä		
---	--	--

T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyyppillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan tekstien elävöittämistä esim. synonyymien avulla.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja.</p> <p>Opitaan tunnistamaan virke, päälause ja sivulause.</p> <p>Opitaan tunnistamaan konjunktiot ja niiden paikka virkkeessä</p> <p>Opitaan käyttämään verbien persoona- ja aikamuotoja omissa teksteissä</p> <p>Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisnimien ja erisnimien kirjoittaminen • yhdyssanat, yhdysmerkki • välimerkit <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta mm. erisnimet, yleisnimet, yhdyssanat, välimerkit • otsikointia ja kappalejakoja • tiedonhankintaa, mm. ajatuskartta, tukisanalista <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, verbit, pronominit, numeraalit, taipumattomat sanat • verbityypit • verbin taivutus: preesens, imperfekti (myönteinen ja kielteinen), passiivi (tunnistaminen) • taivutusmuotojen tunnistaminen • synonyymit, vastakohtat ja homonyymit

			<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen --> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	---

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä ryhmissä ja yksin.</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan tietokirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua

kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä ryhmissä ja yksin.</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan tietokirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -

kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä ryhmissä ja yksin.</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta.</p> <p>Tutustutaan tietokirjallisuuteen.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6, L7.

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6, L7.

Opetuksen tavoitteet

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään

kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsenneilyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6, L7.	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään</p> <p>kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja • taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia

merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetiivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdyslauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova vuoropuhelua otsikointia ja kappalejakoa puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat verbityypit verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot lauseenjäsenyyksen perusteita suomen kielen ominaispiirteitä sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
--	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta (nykykirjallisuutta ja klassikoita).</p> <p>Luetaan lapsille ja nuorille soveltuvaa tietokirjallisuutta</p> <p>Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.

Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ,L4, L6, L7.	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S3	L1, L4, L5
T8	S3	L1, L2, L4
T9	S3	L1, L2, L4
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S4	L2, L4
T13	S5	L1, L2, L7
T14	S5	L4, L7
T15	S5	L1, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramoan ja taitoan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramo	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramoan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekeskustelunsa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p> <p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p> <p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvausta sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimedialaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä</p>	<p>Vahvistetaan oppilaan valmiuksia jakaa omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään.</p> <p>Harjoitellaan perustelevaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia ajan ilmaisemista kerronnassa. <p>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan.</p>

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	---	--

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetiivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	--	--

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan</p> <p>T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p> <p>T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemustaan ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimedialaisissa ympäristöissä</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat (nominat, verbit ja partikkelit) • verbien taipuminen persoonamuodoissa ja aikamuodoissa (presens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti) • keskeiset sijamuodot (nominatiivi, 	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden lajit • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbin taiputus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>partitiivi, genetiivi)</p> <p>Harjoitellaan lauseenjäsennystä (keskeisimmät lauseenjäsenet subjekti, predikaatti ja objekti).</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla.</p> <p>Opitaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja ja aihe.</p> <p>Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>Aarjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
--	--	--	--

T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
<p>Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kanta-aottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.</p>

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet • erilaisia lausetyyppejä • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • otsikointia ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsenyyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
--	--	--	--

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdyslauseet • erilaisia lausetyyppejä • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • otsikointia ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
--	--	--	--

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä -oppiaineessa
<p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p> <p>T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p> <p>T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa</p>	<p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>Harjoitellaan elävöittämään tekstejä esim. synonyymien ja vertauskuvien avulla.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdyssanat, yhdysmerkki, välimerkit <p>Harjoitellaan vuoropuhelun kirjoittamista.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet • erilaisia lausetyyppejä • erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova • vuoropuhelua • otsikointia ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • verbityypit • verbintaivutus: persoonamuodot, aikamuodot • lauseenjäsennyksen perusteita • suomen kielen ominaispiirteitä • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä

yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			
--	--	--	--

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta (nykykirjallisuutta ja klassikoita).</p> <p>Luetaan lapsille ja nuorille soveltuvaa tietokirjallisuutta</p> <p>Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta (nykykirjallisuutta ja klassikoita).</p> <p>Luetaan lapsille ja nuorille soveltuvaa tietokirjallisuutta</p> <p>Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6, L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p> <p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan.</p> <p>Opitaan tunnistamaan puhekielen ja kirjakielen ero.</p> <p>Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa</p> <p>Luetaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta (nykykirjallisuutta ja klassikoita).</p> <p>Luetaan lapsille ja nuorille soveltuvaa tietokirjallisuutta</p> <p>Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja jaetaan lukukokemuksia.</p> <p>Tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.

Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ,L4, L6, L7.

Opetuksen tavoitteet

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.

Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ,L4, L6, L7.

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsenneilyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.

Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2 ,L4, L6, L7.

Opetuksen tavoitteet

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramaansa ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.

Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella.</p> <p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden laji • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • moduksien tunnistaminen • lauseenjäsenyyksen perusteita • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.</p> <p>Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
---	--	---	--

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsenyyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat S1:ssä L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja S2:ssa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä - oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilasta tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.</p> <p>Tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä keskenään.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osaitaitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6 ja L7.	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
<p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S3	L1, L4, L5
T8	S3	L1, L2, L4
T9	S3	L1, L2, L4
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S4	L2, L4
T13	S5	L1, L2, L7
T14	S5	L4, L7
T15	S5	L1, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramentoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramento	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramentoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.		
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.		
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L7 ja suomi toisena kielenä -oppiaineessa L1, L2, L3, L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>Vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä.</p> <p>Harjoitellaan perustelemaan mielipide omiin kokemuksiin ja tietoon pohjautuen.</p> <p>Vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p> <p>Harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja.</p> <p>Vahvistetaan aktiivisen kuuntelemisen taitoja sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.</p> <p>Harjoitellaan suhtautumaan kriittisesti eri medioihin.</p> <p>Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, puheet, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset.</p>

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella.</p> <p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden laji • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • moduksien tunnistaminen • lauseenjäsenyyksen perusteita • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.</p> <p>Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
---	--	---	--

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella.</p> <p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa lukustrategioita kirjallisuuden laji tekstilajeja taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsenyyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.</p> <p>Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
---	--	---	--

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päätelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn,</p>	<p>Harjoitellaan käyttämään sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja, kuten ajatuskartta, tukisanalista, tiivistelmä.</p> <p>Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa, esim. sujuvuutta, selkeyttä ja luetun ymmärtämistä.</p> <p>Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja.</p> <p>Opetellaan tarkastelemaan tekstejä kriittisesti ja kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja.</p> <p>Opetellaan löytämään olennainen tieto.</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisten tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella.</p> <p>Kerrataan sanaluokat ja lauseenjäsenet.</p> <p>Kerrataan verbien persoona- ja aikamuodot.</p> <p>Opetellaan sijamuotojen käyttöä.</p> <p>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lukustrategioita • kirjallisuuden laji • tekstilajeja • taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • moduksien tunnistaminen • lauseenjäsenyyksen perusteita • sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Jaetaan lukukokemuksia erilaisten harjoitusten ja esitysten avulla.</p> <p>Opetellaan käyttämään aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	
---	--	---	--

T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
<p>Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.</p>

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsennyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsennyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4 ja L5.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä</p> <ul style="list-style-type: none"> kertomuksia, runoja, tietotekstejä, mielipidekirjoituksia <p>Tutustutaan eri genreihin, esim. fantasia, scifi, jännitys, kauhu.</p> <p>Sujuvoitetaan näppäintaitoja.</p> <p>Syvennetään tekstin jäsentämisen taitoja esim. ajatuskarttojen ja muistiinpanojen avulla (otsikointi, kappalejako, juonikaavio) ja opetellaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>Kerrataan virkkeen, päälauseen ja sivulauseen käsitteet.</p> <p>Syvennetään oikeinkirjoituksen taitoja:</p> <ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat ja sanaliitot liitepartikkelit suora ja epäsuora esitys <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> virke: päälause, sivulause, konjunktiot, yhdylauseet erilaisia lausetyyppejä erilaisia tekstejä: kuvaava, kertova, kantaa ottava otsikointia ja kappalejakoa koevastausta puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta (mm. yhdyssanat, sanaliitot) <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbin taivutus (persoonamuodot, aikamuodot) moduksien tunnistaminen lauseenjäsenyyksen perusteita sanavaraston laajentaminen -> ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat S1:ssä L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja S2:ssa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä - oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilasta tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.</p> <p>Tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä keskenään.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat S1:ssä L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja S2:ssa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä - oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.</p> <p>Tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä keskenään.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat S1:ssä L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja S2:ssa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä - oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilasta tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi</p>	<p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin sekä vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin.</p> <p>Tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä keskenään.</p> <p>Käytetään kirjastoa ja sen palveluja sujuvasti.</p> <p>Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan alueen teatteri- ja museotarjontaa.</p> <p>Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin • suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteeseen.

kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6 ja L7.	
Opetuksen tavoitteet T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	Opetuksen sisällöt Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsenneilyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

15.6.21. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heidä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

-

3.-6. luokka

Vuosiluokkien 3-6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta ohjataan tekemään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3-6 aikana tutustutaan erilaisiin ammatteihin ja työelämään.

Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilaita kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilasta ohjataan myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioonottamiseen. Ohjauksen avulla oppilaita tuetaan heidän valinnoissaan ja erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

3. luokan sisällöt

- Oppilas saa tukea uusien oppiaineiden opiskelussa (A1-kieli).
- Oppilas tutustuu erilaisiin opiskeluteknikoihin ja saa tukea oman oppimistapansa löytämiseen.
- Oppilas harjoittelee tiedonhankinta- ja käsittelytaitoja.
- Oppilaan tutustuminen lähiympäristön ammatteihin ja työelämään jatkuu.
- Oppilas tutustuu omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa koulussa ja lähiympäristössä.

4. luokan sisällöt

- Oppilasta ohjataan kehittämään itsetuntemusta ja itsearviointitaitoja.
- Oppilaan myönteistä oppijakäsitystä vahvistetaan.
- Oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja vahvistetaan.
- Oppilas kehittää ryhmätyötaitojaan ja oppii huomaamaan jaetun tiedon hyödyt. Keskeisinä sisältöinä ovat ryhmätyön vaiheet, tekniikat ja erilaiset roolit ryhmässä.
- Oppilas saa tukea uusien oppiaineiden opiskelussa (historia ja yhteiskuntaoppi, vapaaehtoinen A2-kieli).
- Oppilas harjoittelee tiedonhankinta- ja käsittelytaitoja sekä medialukutaitoa.
- Oppilas tutustuu lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Työelämän edustajia pyydetään mahdollisuuksien mukaan esittäytymään koululle.
- Oppilas tutustuu omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa koulussa ja lähiympäristössä.

5. luokan sisällöt

- Oppilas laajentaa opiskelutaitojaan, omaksumalla uusia oppimistekniikoita.
- Oppilas syventää tiedonhankinta- ja käsittelytaitojaan sekä medialukutaitoaan.
- Oppilasta ohjataan itsenäiseen ja vastuulliseen työskentelyyn.
- Oppilas vahvistaa ryhmätyötaitojaan ja oppii huomaamaan jaetun tiedon hyödyt. Keskeisinä sisältöinä ovat ryhmätyön vaiheet, tekniikat ja erilaiset roolit ryhmässä.
- Oppilas ohjataan tekemään valinnaisainevalintoja.
- Oppilas tutustuu omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa koulussa ja lähiympäristössä.
- Tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja.

6. luokan sisällöt

- Oppilas saa tukea uuden oppiaineen opiskelussa (B1 kieli).
- Oppilaan itsetuntemusta vahvistetaan.
- Oppilas syventää ryhmätyötaitojaan ja oppii huomioimaan jaetun tiedon hyödyt. Keskeisinä sisältöinä ovat ryhmätyön vaiheet, tekniikat ja erilaiset roolit ryhmässä.
- Oppilas tutustuu työelämään, ammatteihin ja yrittäjyyteen esimerkiksi vierailemalla yrityskylässä tai yrityksessä.
- Oppilas tutustuu omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa koulussa ja lähiympäristössä.
- Oppilas ohjataan tekemään valinnaisainevalintoja.
- Oppilas tutustuu aineenopettajajärjestelmään.
- Oppilas saa tukea ja ohjausta nivelvaiheessa.
- Oppilas pääsee tutustumaan 7.-9. luokan työskentelyyn.

16. Vuosiluokat 7-9

16.1. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Kirkkonummen kunnassa käytetään niveltämisen mallia, jonka tavoitteena on yhtenäinen oppimispolku läpi peruskoulun.

KUUDES VUOSILUOKKA

Toiminta	Ajankohta	Toteutus	Vastuuhenkilöt	Toteutunut, pvm
Alakoulun vanhempainilta	syyslukukauden alussa	Alakoulussa syyslukukauden alussa järjestettävässä vanhempainillassa informoidaan kuudesluokkalaisten oppilaiden huoltajia tulevasta alaja yläkoulun nivellysyhteistyöstä. Huoltajille esitellään käytössä oleva nivellomake, joka tammi-helmikuussa tullaan täyttämään yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa.	Rehtori, kuudensien luokkien opettajat. Vanhempainillassa voi tarvittaessa koulun käytänteisiin kuuluvana olla paikalla esim. oppilashuollon työntekijöitä.	
Kuudesluokkalaisten kartoitus koulun pedagogisessa tukitiimissä	syys- lokakuu	Arvioidaan kunkin kuudesluokkalaisten pedagogisen tuen tarpeet, käynnistetään tarvittavat tukitoimet ja mietitään jo mahdollisesti nivellomakkeeseen kirjattavia tarpeellisia asioita.	Kuudensien luokkien opettajat ja pedagoginen tukitimi + tarvittaessa rehtori ja tarvittavat oppilashuollon jäsenet, S2-opettaja.	
HOJKSien ja oppimissuunnitelmien päivittäminen	loka-marraskuu	Kuudesluokkalaisten e.m. asiakirjat päivitetään.	Kuudensien luokkien opettajat, erit.opettajat y.m. tarvittavat tahot.	
Yläkoulun oppilaanohjaajan (-jien) vierailu kuudensissa luokissa	yhteisvalinnan jälkeen, maaliskuu-huhtikuu	Oppilaanohjaaja ja kuudensien luokkien opettajat sopivat ajankohdan yhdessä. Oppilaanohjaaja(t) informoi yläkoulun käytänteistä.	Oppilaanohjaaja, kuudensien luokkien opettajat	

<p>Sähköinen tiedonsiirto ent. perustietolomakkeen (liite 1) tiedot poimitaan Helmestä</p>	<p>tammi-helmikuu</p>	<p>Yläkoulun koulusihteereille uuden lukukauden alkaessa käyttöoikeudet syöttävien alakoulujen oppilaisiin, Oppilaat ja heidän oppiainevalintansa y.m. siirretään Helmissä keväällä uudelle lukuvuodelle.</p>	<p>Ylä- ja alakoulun koulusihteerit</p>	
<p>Huoltajien tapaamiset, nivellomakkeiden täyttäminen (oppilaskohtaiset tiedot, liite 2) ja erityisen tuen päätösten tarkistaminen</p>	<p>tammi-helmikuu</p>	<p>Ennen huoltajan tapaamista on opettaja keskustellut oppilaan tuen järjestämisen kannalta oleellisten tahojen kanssa nivellomakkeeseen kirjattavista tarpeellisista asioista. Kuudensien luokkien opettajat tapaavat oppilaan ja tämän huoltajan. Tapaamisessa täytetään yhdessä nivellomake, jonka tietojen siirtämisen yläkouluun huoltaja ja oppilas vahvistavat allekirjoituksellaan. Mikäli oppilaan katsotaan tarvitsevan erityistä tukea yläkoulussa, huolehditaan, että pedagoginen selvitys sekä oppilaan ja</p>	<p>Kuudensien luokkien opettajat.</p>	

		huoltajan kuulemisen lomakkeet ovat täytettynä ja allekirjoitettuna ennen yläkouluun siirtymistä.		
Nivelpalaverit	maaliskuu	<p>Yläkoulussa järjestetään nivelpalaverit, joissa käydään läpi opetusryhmittäin kuudensilta luokilta tulevien oppilaiden pedagogisen tuen tarve. Muu oppilashuollollisen tuen tarve siirretään huoltajan ja oppilaan kanssa sovitulla tavalla oppilashuollon työntekijältä toiselle.</p> <p>Oppilaasta täytetty nivellomake + lausunnot (huoltajan suostumuksella) siirretään yläkouluun.</p> <p>Touko-kesäkuussa yläkoulun koulusihteerille lähetetään päivitetty pedagogiset asiakirjat (ped.arvio, oppimissuunnitelma, ped.selvitys, HOJKS)</p>	Rehtori, eityisopettaja, 6. luokkien opettajat, 7. luokkien luokanvalvojat, koulujen pedagogiset tukitiimit. Tarvittaessa S2-opettaja, koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja.	
Vanhempainilta kuudesluokkalaisten vanhemmille	huhti-toukokuu	Järjestetään yläkoulussa: informoidaan aineopetusjärjestelmästä, oppilaanohjauksesta, uudet	Yläkoulun rehtori, oppilaanohjaaja(t), erityisopettaja, koulun työntekijät, uudet luokanvalvojat	

		luokanvalvojat ja paikalla olevat oppilashuollon työntekijät esittäytyvät.		
Kuudesluokkalaisten tutustuminen yläkouluun	toukokuu	Ylä- ja alakoulun rehtori sopivat ajankohdat koulukohtaisesti. Jos mahdollista tulevat luokanvalvojat tapaavat tulevat valvontaluokkansa.	Tukioppilas-opettajat, oppilaanohjaajat, tukioppilaat	
Ala- ja yläkoulun oppilashuollon työntekijöiden sekä erityisopettajien ja S2- opettajien tapaamiset ammattiryhmittäin	helmi-huhtikuu	Tapaaminen ammattiryhmittäin, siirretään yksittäiset pedagogiset oppilastiedot ja muu yksilökohtainen oppilashuollollisen tuen tarve oppilaan ja huoltajan suostumuksella.	Erytisopettajat , S2-opettajat, kuraattorit, psykologit, , terveydenhoitajat	
Nivellyslomakkeiden läpikäynti	toukokuu (mahdollista tehdä myös nivelpalavereissa maalishuhtikuussa)	Yläkoulun opetusjärjestelyjen kannalta tärkeät tiedot kootaan.	Yläkoulun pedagoginen tukitiimi	
Seitsemänsien luokkien opetusryhmien muodostaminen	maalis-toukokuu	Muodostetaan opetusryhmät seitsemänsien vuosiluokkien oppilaista.	Yläkoulun rehtori, oppilaanohjaajat, yläkoulun tarvittavat oppilashuollon työntekijät.	

SEITSEMÄS VUOSILUOKKA

Toiminta	Ajankohta	Toteutus	Vastuuhenkilöt	Toteutunut, pvm
Seitsemäsluokkalaisten jakaminen luokkaryhmiin	lokakuu, vanhempainilta elokuu, koulun-aloituspäivä	Oppilaat jaetaan opetusryhmiin ja ryhmytetään	Rehtori, luokanvalvojat	
Seitsemäsluokkalaisten nivellomakkeiden siirtäminen luokanvalvojille	maaliskuussa	Järjestetään yhteispalaveri, jossa arvioidaan kunkin seitsemäsluokkalaisten pedagogisen tuen tarve ja käynnistetään tarvittavat tukitoimet.	Seitsemänsien luokkien luokanvalvojat, pedagoginen tukitimi ja tarvittaessa S2-opettaja ja muut oppilashuollon työntekijät.	
Nivellomakkeiden tietojen välittäminen aineenopettajille	elo-syyskuussa	Opetuksen järjestämisen edellyttämä välttämätön tieto siirretään aineenopettajille. Varataan tarpeeksi aikaa YT-kokouksista.	Luokanvalvojat, aineenopettajat, S2-opettaja, tarvittaessa oppilashuoltoryhmä	
Seitsemäsluokkalaisten kartoitus opetusryhmittäin tukitiimissä	lokakuu	Arvioidaan jo käynnistettyjä tukitoimia ja käynnistetään tarvittavat uudet tukitoimet.	Seitsemänsien luokkien luokanvalvojat, pedagoginen tukitiimi ja tarvittavat oppilashuollon työntekijät.	

16.2. Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt

suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet](#)

Kirkkonummen kuntakohtaiset painopistealueet perusopetuksen 7-9 -luokille ovat laaja-alaiset taidot, oppivan yhteisön hyvinvointi, yhtenäinen oppimispolku, kestävä tulevaisuus ja oppilaiden osallisuus. Näitä painopistealueita peilataan opetussuunnitelman perusteiden laaja-alaisen osaamisen osa-alueissa.

Oppivan yhteisön hyvinvointi

Vuosiluokkien 7-9 erityistehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita voimakkaiden kehitysvuosien aikana. Tässä työssä kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeää. Koulussa ohjataan nuorta oman kehityksen ja yksilöllisyyden ymmärtämiseen. Koulutyössä huolehditaan, että oppilailla on mahdollisuus tuntea turvallisuutta ja rohkaisuta uusien tilanteiden kohtaamiseen. Opiskelumotivaation ylläpitäminen on tärkeää jatko-opintojenkin kannalta. Oppimisen tuen päätösten tarkistaminen tukee tätä tavoitetta. Koulu yhteisössä tuetaan sellaista yhteisöllisyyttä, joka ei salli kiusaamista, seksuaalista häirintää eikä rasismia tai syrjintää.

Laaja-alaiset taidot

Laaja-alaiset taidot ovat tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuus. Yhteiskunnan muuttuessa tarve laaja-alaisiin taitoihin kasvaa. Näiden taitojen kehittymistä tuetaan kaikissa oppiaineissa niille luonteenomaisella tavalla. Tätä painopistealuetta tukee myös monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa.

Yhtenäinen oppimispolku

Vuosiluokkien 7-9 aikana yhtenäisen oppimispolun toteutuminen vaatii tukea nivelvaiheissa siirryttäessä 6. luokalta 7. luokalle ja toisen asteen opintoihin siirryttäessä. Näiden vuosiluokkien aikana syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan aiemmin opittuja tietoja ja taitoja, jotta oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset peruskoulun jälkeisille opinnoille. Peruskoulun oppimäärän loppuunsaattaminen ja realistiset valinnat jatko-opinnoissa ovat osa tätä painopistealuetta. Kodin ja koulun sekä koulun ja työelämän vuorovaikutus tulevaisuuteen vaikuttavissa valinnoissa tukee yhtenäistä oppimispolkua.

Kestävä tulevaisuus

Perusopetuksessa ohjataan kestävä kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen tunnistamiseen ja toimimiseen sen mukaisesti. Oppilaita ohjataan ymmärtämään mitä kestävä elämäntavan eri osa-alueet (ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen) käytännön elämässä merkitsevät ja heitä ohjataan kestävä elämäntavan omaksumiseen. Tässä oppilaiden on tärkeä ymmärtää omia vahvuuksiaan ja kehitystarpeitaan ja tehdä niiden pohjalta realistisia valintoja.

Kouluissa tutustutaan kaksikielisyyteen sekä monikulttuurisuuteen tutustumalla omassa luokassa ja koulussa esiintyviin kulttuureihin, tapoihin ja perinteisiin.

Oppilaiden osallisuus

Oppijoiden osallisuutta pyritään lisäämään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia tulla kuulluksi koulun toiminnassa. Oppijoiden ideoita ja näkemyksiä arvostetaan ja heidät otetaan mukaan opetuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin oppilaiden ikäkaudelle mahdollisin tavoin. Kirkkonummen kouluissa toimii erilaisia foorumeja ja yhteistyökanavia, joiden avulla oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia lisätään. Näiden foorumeiden toiminta määritellään tarkemmin lukuvuosisuunnitelmassa.

Kirkkonummella korostetaan oppilaiden osallisuutta. Oppilaat osallistuvat opetuksen ja toiminnan suunnitteluun sekä tavoitteiden asettamiseen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesta. Oppilaiden osallisuutta tuetaan rohkaisemalla oppilaita ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja vaikuttamaan koulun toimintaan kannustavassa ja ilmapiirissä, jossa oppilaalle on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä. Oppilasta autetaan arvioimaan omaa toimintaansa ja oppimistaan, sekä harjoitellaan yhdessä neuvottelutaitoja sekä vaikuttamista. Kouluissa toimivien oppilaskuntien ja muiden foorumeiden avulla, oppilaat saavat kokemuksia vaikuttamisesta.

Oppilaat osallistuvat monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaiden omatoimisuutta ja vastuunottoa tuetaan erilaisten työtapojen kautta. Oppilaat saavat kokemusta tavoitteiden asettamista, oman toiminnan arvioinnista, äänestämisestä, vaikuttamisesta sekä neuvottelusta osallistumalla päätökseen tekoon. Oppilaat kohdataan yksilöinä ja heillä on oikeus pyytää apua tarvittaessa.

16.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtyä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

Kirkkonummen kunnassa käytetään niveltämisen mallia, jonka tavoitteena on yhtenäinen oppimispolku läpi peruskoulun.

KAHDEKSAS VUOSILUOKKA

Toiminta	Ajankohta	Toteutus	Vastuuhenkilöt	Toteutunut, pvm
Kahdeksaluokkalaisten pedagogisessa tukitiimissä.	11.12.2018-joulukuu	Päivitetään nivellomakkeiden tiedot. Arvioidaan kunkin kahdeksaluokkalaisten pedagogisen tuen tarve ja käynnistetään tarvittavat tukitoimet. Huomioitava yhteistyö huoltajien kanssa!	Kahdeksansien luokkien luokanvalvojat, pedagoginen tukitiimi ja tarvittavat oppilashuollon työntekijät.	

YHDEKSÄS VUOSILUOKKA (HUOM! KOSKEE MYÖS LISÄOPETUKSESSA OPISKELEVIA)

Toiminta	Ajankohta	Toteutus	Vastuuhenkilöt	Toteutunut, pvm
Yhdeksäsluokkalaisten vanhemmilta/ sähköinen informointi	syys-lukukauden alussa	Vanhempainillassa informoidaan yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden huoltajia tulevasta yläkoulun ja toisen asteen välisestä nivellystyöstä. Huoltajille esitellään käytänteet päivämäärineen ja käytössä olevat lomakkeet ja oppaat.	Oppilaanohjaajat, tarvittaessa paikalla esim. oppilashuollon työntekijöitä.	
Yhdeksäsluokkalaisten kartoitus oppilashuoltotyöryhmässä	syys- lokakuu	Päivitetään nivellomakkeiden tiedot. Winellska skolanissa kartoitetaan kaikkien päättöluokkalaisten tilanne. Arvioidaan ja käynnistetään tarvittavat tukitoimet.	Yhdeksänsien luokkien luokanvalvojat tai erityisluokanopettajat, oppilaanohjaajat, laaja-alaiset erityisopettajat, oppilashuoltotyöryhmä	
Oppaiden ja muun tiedotusmateriaalin läpikäyminen	marras-joulukuu	Oppilaanohjaajat käsittelevät oppilaiden kanssa esim. seuraavat materiaalit: Opetushallituksen opas, Ammatilliset oppilaitokset ja lukiot-opas. Lisäksi internetsivujen läpikäynti (haenyt, koulutusnetti, opiskelijaksi.net)	Oppilaanohjaajat	
Kirkkonummen koulutusmessut	marraskuu	Järjestetään yhdeksänsien luokkien oppilaille ja	Sepän ja Kirkkoharjun koulun oppilaanohjaajat	

		huoltajille koulutusmessut Kirkkonummen ja lähialueiden toisen asteen koulutustarjonnasta.	järjestävät vuorovuosina. Veikkolan koulun ja Winellska skolanin oppilaanohjaajat järjestävät kouluilla oman tiedotustilaisuuden/ messut.	
Huoltajien lupa tiedonsiirtoon	marras-joulukuu	Oppilaanohjaajat pyytävät huoltajilta kirjallisesti luvan oppilaan henkilötietojen ja päättöarvosanojen siirtämisestä Kouluta-järjestelmään lupa tiedonsiirtoon-lomakkeella. Samalla lomakkeella informoidaan huoltajia kesän ohjauksesta.	Oppilaanohjaajat	
Koehaku	marras-helmikuu	Oppilaat harjoittelevat yhteishakua www.haenyt.fi -osoitteessa.	oppilaanohjaajat	
Terveystarkastus kaikille yhdeksäsluokkala-	lukuvuoden aikana sille	Arvioidaan oppilaan erityistarpeet ammatinvalinnan ja jatko-opiskelun kannalta ja arvioidaan/ suunnitellaan mahdolliset tukitoimet.	terveydenhoitajat, huoltajat ja tarvittaessa koululääkäri	
Oppilaiden henkilötietojen siirto Kouluta-järjestelmään	tammikuu	Niiden oppilaiden, joiden huoltajilta on saatu lupa, henkilötiedot siirretään Kouluta-järjestelmään.	rehtorit, oppilaanohjaajat, koulusihteerit	

		Jos oppilas ja huoltaja eivät anna lupaa yllä mainittuun tiedonsiirtoon, oppilaanohjaaja ei näe oppilaan hakutilannetta eikä voi antaa siitä tietoa oppilaalle tai huoltajalle.		
Välitodistusten antaminen	joulu-helmikuu	Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus , jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.	Rehtori, oppilaanohjaajat	
Hallintolain mukainen huoltajien kuuleminen	tammi-helmikuu	Huoltajat täyttävät Huoltajan kuulemislomakkeen . Niiden oppilaiden osalta, jotka hakevat yhteishaun ulkopuoliseen koulutukseen, huoltajien kuuleminen tapahtuu kirjallisesti esim. HOJKSin päivittämisen yhteydessä. Koehaun tulostettua hakulomaketta on mahdollista käyttää huoltajan kuulemisissa. Huom! Yhteishuoltajuustapauksissa on kuultava molempia huoltajia.	Oppilaanohjaajat, tarvittaessa erityisluokanopettaja, huoltajat	

Yhteishaku	maaliskuu	Hakuaika xx.02.-xx.03.20xx. Oppilaat täyttävät sähköisen hakulomakkeen koulussa.	Oppilaanohjaajat	
Oppilaiden koteihin tieto pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin sekä kielikokeisiin kutsutuista	huhtikuu	Oppilaanohjaajat saavat Koulutajärjestelmän kautta tiedon kokeisiin kutsutuista oppilaista. Lukumäärätietojen kirjaaminen (o-asema > lomakkeet >nivel yläkoulusta toiselle asteelle > oppilastietojen koonta) Tarvittaessa yhteydenotto etsivän nuorisotyön ohjaajiin (päivystysnumeron kautta) tai Svepsin edustajiin (ruotsinkielinen), jotka tulevat kouluille kertomaan ohjauksesta.	Oppilaanohjaajat Oppilaanohjaajat	
Lupa tiedonsiirtoon perusopetuksesta jatko-opintoihin-lomakkeen esittäminen	toukokuu	Oppilaat esittävät lupa tiedonsiirtoon perusopetuksesta jatko-opintoihin-lomakkeen yhdessä oppilaanohjaajien ja erityisopettajien kanssa. Huoltajat täyttävät ja allekirjoittavat lomakkeen. Lomake palautetaan yläkouluun	Oppilaanohjaajat, erityisopettajat	

		<p>ja säilytetään arkistossa.</p> <p>Huom! Yhteishuoltajuustapauksissa on lupa saatava molemmilta huoltajilta.</p> <p>Tarvittaessa jatko-opintopaikasta pyydetään oppilaasta tarkempia tietoja, jotka yläkoulu voi antaa huoltajilta saadun luvan rajoissa.</p>		
Tietoa peruskoulun päättävälle nuorelle -opas	huhti-kesäkuu	<p>Oppilaanohjaajat jakavat perusopetuksen päättävälle oppilaille oppaan, jossa on tietoa yhteishaun ulkopuolisista jatkokoulutuspaikoista.</p> <p>Oppilaanohjaajat merkitsevät oppaaseen kesäkuun päivät, jolloin ovat tavoitettavissa.</p> <p>Winellska skolanissa jaetaan oppilaille oma tiedote.</p>	Oppilaanohjaajat	
Päättöarvosanatiedon siirtäminen Koulutajärjestelmään	lokakuu	<p>Niiden oppilaiden, joiden huoltajilta on saatu lupa, päättöarvosanatiedot siirretään Koulutajärjestelmään.</p> <p>Mikäli oppilas ja hänen huoltajansa kieltävät yläkoulua siirtämästä</p>	Rehtorit, oppilaanohjaajat, koulusihteerit	

		<p>päätösarviointitietoja, huolehtivat he itse tietojen toimittamisesta opiskelijavalintoja varten Opetushallituksen ohjaus- ja neuvontapalveluun annettuun päivämäärään mennessä.</p>	
Arvosanakorotukset ja muut tietoihin tulleet muutokset, valinta-ajot	kesäkuu	<p>Arvosanakorotukset ja muut tietoihin tulleet muutokset tehdään annettuun määräaikaan mennessä.</p> <p>Opetushallitus ajaa valinta-ajot Koulutassa.</p>	Yhteistyössä rehtorit, koulusihteerit ja oppilaanohjaajat, oppilas
Tieto yhteishaun tuloksista	kesäkuu	<p>Oppilaanohjaajat saavat tiedot yhteishaun tuloksista xx.06.20xx ja antavat saatujen tietojen perusteella oppilaille ohjausta sekä tarvittaessa ohjaavat nuoret etsivän nuorisotyön ohjaajien ohjaukseen.</p> <p>Lukumäärätiedot kirjataan viikon sisällä yhteishaun tulostietojen saannista</p> <p>(O-asema > lomakkeet >nivel yläkoulusta toiselle asteelle > oppilastietojen koonta)</p>	<p>Oppilaanohjaajat</p> <p>Oppilaanohjaajat</p>

Opiskelupaikan vastaanottaminen	kesäkuu	Oppilas ottaa vastaan opiskelupaikan, huoltajan vastuulla.	Oppilas, huoltaja	
Etsivän nuorisotyön ohjaus	kesä-heinäkuu	Oppilasta opastetaan jatkokoulutukseen hakeutumisessa (täydennyskaku, muut yhteishaun ulkopuoliset koulutusvaihtoehdot).	Etsivän nuorisotyön ohjaajat, ruotsinkielisellä puolella oppilaanohjaajat yhteistyössä Sveps'in kanssa	
Etsivän nuorisotyön ohjaus	elokuu	Soittaminen ohjauksessa oleville nuorille.	Etsivän nuorisotyön ohjaajat, ruotsinkielisellä puolella oppilaanohjaajat yhteistyössä Sveps'in kanssa	
Jatkoseuranta	syyskuu	Ohjaustilanteen tiedot ilmoitetaan opetustoimen johtajalle, ruotsinkieliset ilmoitetaan chefen för svensk dagvård och utbildning sekä nuorisotoimenjohtajalle.	Etsivän nuorisotyön ohjaajat, opetustoimen johtaja, ruotsinkielisellä puolella oppilaanohjaajat yhteistyössä Sveps'in kanssa ja chefen för svensk dagvård och utbildning ja nuorisotoimenjohtaja.	
Jatkoseuranta	tammikuu	Ohjaustilanteen tiedot ilmoitetaan opetustoimen johtajalle, ruotsinkieliset ilmoitetaan chefen för svensk dagvård och utbildning sekä nuorisotoimenjohtajalle.	Etsivän nuorisotyön ohjaajat, opetustoimen johtaja, ruotsinkielisellä puolella oppilaanohjaajat yhteistyössä Sveps'in kanssa ja chefen för svensk dagvård och utbildning ja nuorisotoimenjohtaja.	

Jatkoseuranta	toukokuu	Ohjaustilanteen tiedot ilmoitetaan opetustoimen johtajalle, ruotsinkieliset ilmoitetaan chefen för svensk dagvård och utbildning sekä nuorisotoimenjohtajalle.	Etsivän nuorisotyön ohjaajat, opetustoimen johtaja, ruotsinkielisellä puolella oppilaanohjaajat yhteistyössä Sveps'in kanssa ja chefen för svensk dagvård och utbildning ja nuorisotoimenjohtaja.
---------------	----------	--	---

Lisäopetus

Kirkkonummen kunnan lisäopetuksen opetussuunnitelma on laadittu Opetushallituksen ohjeistuksen sekä Lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 pohjalta erilliseksi opetussuunnitelmaksi.

16.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määriteltävä luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävä elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävä kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävä kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

16.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja

tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelevaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentamisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Lasten ja nuorten osallisuus on yksi Kirkkonummen kunnan painopistealueista. Oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat ja tukee kunkin aineen tiedonhankinnan ja -käsittelyn strategioita.

Eri oppiaineissa pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä kannustetaan tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen. Tämä tukee Kirkkonummen kunnan painotusta yhtenäisestä oppimispolusta.

Oppivan yhteisön hyvinvointi vahvistuu, kun jokaisella oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti.

Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan

tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaat elävät voimakkaita identiteetin muodostumisen kehitysvuosia. Koulun tehtävä on suunnitelmallisesti ohjata ja tukea nuorta muun muassa oman kulttuuri-identiteetin rakentamisessa niin, että kunnioitus ja luottamus muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan kasvaa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Kunnan painopistealue, kestävä tulevaisuus, korostaa myös kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa.

Kulttuuri syntyy yhteisössä. Kirkkonummen kouluissa oppilaille annetaankin mahdollisuuksia kokea yhteisöllisyyttä sekä tulkita ja tuottaa taidetta ja kulttuuriperintöä. Heitä tuetaan huomaamaan kulttuurin merkitys yksilön ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Kirkkonummen alueen paikallista kulttuuritarjontaa käytetään hyväksi mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi kunnan kirjasto ja yhdistykset voivat toimia kumppaneina tässä kulttuurikasvatustyössä. Tämä työ tukee osaltaan oppivan yhteisön hyvinvointia.

Kirkkonummen kouluissa koetaan tärkeäksi tukea oppilaiden osallisuutta. Nuorille annetaan mahdollisuuksia vaikuttaa ja tuoda esiin omia ajatuksiaan. Kussakin oppiaineessa oppilaat harjoittelevat oppiaineelle luontevalla tavalla ilmaisemaan mielipiteitään rakentavasti ja toimimaan monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärhythmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja

harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihhteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Oppivan yhteisön hyvinvointi sekä oppilaiden osallisuus toteutuvat, kun oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Tämän lisäksi oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta sekä lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Näiden tavoitteiden toteutumista edistää riittävä uni ja lepo, päihhteettömyys ja tasapainoinen päivärytmi sekä liikkuminen ja monipuolinen ruokavalio. Hyvinvointia lisää myös sosiaalisten taitojen vahvistaminen sekä tunnetaitojen harjoittaminen.

Kestävän tulevaisuuden sekä laaja-alaisten taitojen painopistealueet toteutuvat, kun eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoja kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja

tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Oppilaiden osallisuus korostuu, kun tiedon tuottamisen, tulkinna ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössään, mediassa sekä yhteiskunnassa.

Kestävän tulevaisuuden tavoitteen mukaisesti harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestäväan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja välttään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuojaja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen rakentuu Kirkkonummen tvt-strategian ja luokkasteminimien mukaisesti. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö muotoutuu luontevaksi osaksi oppilaan ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Oppilaiden hyvinvointi huomioiden, heitä opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. Oppilaita ohjataan myös vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan tieto- ja viestintäteknologian käytössä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa.

Kirkkonummella oppilaat osallistuvat tet-harjoitteluun (työelämään tutustuminen) 7-9 -luokkien aikana. Tet-harjoittelu tukee erityisesti kunnan painopistealueista oppilaiden osallisuutta. Muut painopistealueet (laaja-alaiset taidot, kestävä tulevaisuus, oppivan yhteisön hyvinvointi) toteutuvat esimerkiksi kummiyritystoiminnan, yrittäjyyskurssin ja erilaisten projektitöiden avulla, vierailujen ja vapaaehtoistyön kautta.

Koulukohtaisesti päätetään tavat, joilla verkostoituminen lähialueille ja kansainvälisestikin yritysten ja muiden yhteistyötahojen kanssa toteutuu.

Yrittäjyyskasvatuksessa korostuvat tiimityötaitojen, vuorovaikutustaitojen, esiintymistaitojen, ongelman ratkaisun, asioiden käytäntöön soveltamisen ja oma-aloitteisuuden kehittäminen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tuleminen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-

elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä toimimista.

Kirkkonummella tämä toteutuu mm. oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnassa. Oppilailla on myös koulukohtaisesti mahdollisuus toimia erilaisissa osallistavissa projekteissa ja foorumeissa.

16.6. Oppiaineet

16.6.1. Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentamista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Historia](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset historiassa vuosiluokilla 5-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ohjataan oppilasta huomaamaan, että historiallinen tieto voi rakentua monella tavalla. Oppilas ymmärtää, että historiallinen tieto rakentuu aina lähteiden varaan ja niistä tehtyihin tulkintoihin, joita tulee tarkastella kriittisesti. Oppilaalle kehittyy kyky ja halu tutkia ja käsitellä historiallisia lähteitä sekä ilmiöitä. Syventävä tieto ja oman toiminnan arviointi edistävät oppimista ja motivaatiota. Historia oppiaineena avaa oppilaalle mahdollisuuksia ymmärtää syy- ja seuraussuhteita häntä ympäröivässä maailmassa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Historia tarjoaa oppilaalle turvallisen ja monipuolisen tavan tutkia omaa kulttuurista käsitystään suhteessa muihin kulttuureihin. Monipuoliset aineistot ja työskentelytavat antavat virikkeitä laajentaa oman todellisuuden rajoja ja ymmärtämään erilaisia ajattelutapoja ja niiden taustoja. Tavoitteena on, että oppilaat osaavat tarkastella asioita erilaisten ihmisten näkökulmista ja tätä kautta oppia kohtaamaan ja ymmärtämään kansojen ja ihmisryhmien erilaisuutta.

Oppiaineessa perehdytään muun muassa erilaisiin aatteisiin ja siihen, miten ne ovat vaikuttaneet eri kulttuureissa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan, tulkitsemaan ja esittämään erilaisia historiallisia aineistoja monipuolisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppiaineen tärkeä tavoite on ohjata oppilaita ymmärtämään, että yhteiskunta koostuu yksilöistä, joiden ajatukset ja teot vaikuttavat puolestaan koko yhteiskuntaan. Historia tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden hahmottaa nykypäivää ja tapahtumaketjuja, jotka ovat muovanneet nykyajasta sellaisen kuin se on. Oppilas pystyy tämän tiedon avulla ymmärtämään ja myös ennakoimaan tulevaisuuden kehityslinjoja. Hän tiedostaa, että omien tekojen ja päätösten avulla voi vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen.

Arjen historia antaa oppilaalle mahdollisuuden tutustua siihen, millaista ihmisten arki on aikojen saatossa ollut. Oppilas voi verrata omaa arkeaan menneisyyden ihmisen arkeen.

L4 Monilukutaito

Historia on oppiaine, joka perustuu erilaisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin. Oppilaita ohjataan lähdekritiikin hallintaan käsitteenä ja käytännössä. Historiallisia lähteitä ovat muun muassa teksti, kuvat, esineet ja erilaiset audiovisuaaliset materiaalit. Monipuolisiin lähteisiin tutustuminen tukee oppilaan kriittisen ajattelun kehittymistä.

Oppiaineessa tuotetaan historiallisia tulkintoja, jotka esitetään monipuolisin keinoin. Muun muassa draamaa ja tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia hyödynnetään esitysten toteuttamisessa. Oppiaineen luonne antaa mahdollisuuden monimediaisten tekstien tuottamiseen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologia on paitsi väline oppimisen tukena, myös nyky-yhteiskunnassa oleellinen itseisarvo. Historiassa tuotetaan monipuolisesti erilaisia esityksiä ja tekstejä, joten niissä käytettäviin sovelluksiin perehdytään ja niiden vastuulliseen käyttöön kiinnitetään huomiota. Tieto- ja viestintäteknologia antaa uudenlaisia mahdollisuuksia esimerkiksi oppilaiden väliseen yhteistyöhön ja yhteydenpitoon. Samalla oppilaat oppivat verkkomaailman pelisääntöjä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Historia antaa oppilaille mahdollisuuksia ymmärtää työn ja sen luonteen muutosta ihmiskunnan historian aikana. Oppilaat ymmärtävät työn keskeisen merkityksen yhteiskunnalle. Positiivista suhtautumista työhön ja työelämään vahvistetaan. Oppiaineessa opitaan ryhmäytötaitoja, projektityöskentelyä ja oman toiminnan arviointia.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Historian keskeisiä taitoja on syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen ja ymmärtäminen. Oppiaine tarjoaa hyvän mahdollisuuden pohtia ja ymmärtää menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksessa hyödynnetään kotiseudun paikallishistoriaa ja historiallisia kohteita. Lähiympäristön historiallisiin kohteisiin tehdään vierailuja. Opetuksessa ohjataan muun muassa tämän avulla mikro- ja makrohistorialliseen lähestymistapaan. Historia soveltuu mainiosti monialaisten oppimiskokonaisuuksien osaksi.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Historian opiskelussa oleellista on, että oppilasta ohjataan hyvien työskentelytaitojen kehittymisessä. Esimerkiksi esseevastaus on tekstimuotona historian opiskelussa tärkeä taito. Oppiaine vaatii myös hyvää monilukutaitoa, jota kehitetään muun muassa monipuolisten historiallisten lähteiden avulla.

Oppilaan kulttuurinen osaaminen kehittyy oppiaineessa luontevasti. Hän joutuu asettumaan erilaisten ihmisten asemaan ja eläytymään erilaisiin tilanteisiin.

Historian opiskelun ongelmat voivat liittyä muun muassa käsitteenmuodostukseen. Oppimisen haasteissa oppilasta tuetaan kolmiportaisen tuen mallin mukaisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Oppilaat käyttävät opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi oppimansa reflektointiin itsearviointia ja vertaisarviointia.

Historian arviointi yläkoulussa perustuu vuosiluokkien 7-8 opiskeluun.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa

Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan

Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

S4 Suurten sotien aika

Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokraus
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu

- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokraus
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokraus
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana
- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu

- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemaansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.

- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokraus
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana
-
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat

- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana
- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos

- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana
- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana
- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.

- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana

- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu

- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
-
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
-
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana
-
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa

Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan

Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

S4 Suurten sotien aika

Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika

- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokraus
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokraus
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.

- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen

- Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
-
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemannen luokan aikana.
-
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

- Maaseudun elämää
  - Teollinen vallankumous
  - Kaupungistuminen
  - Yhteiskunnalliset muutokset
  - Suomen teollistuminen
  - Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Autonomian synty
  - Suomalaisuuden rakentaminen
  - Venäläistämisen aika
  - Suomen itsenäistyminen
  - Suomen sisällissota
  - Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- I ja II maailmansota
  - Demokratiat ja diktatuurit
  - Kylmän sodan aika
  - YK ja ihmisoikeudet
  - Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
  - Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
-
- Suuri rakennemuutos
  - Elintason nousu ja arjen muutos
  - Hyvinvointivaltion rakentaminen
  - Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

- Suuret aatteet
  - Imperialismin ja kolonialismin aika
  - Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
  - Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
-
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
  - Kehittyvien maiden haasteet
  - Sotien ja kriisien taustat
  - Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokrakausi
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika

- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokraus

- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

- Autonomian synty
- Suomalaisuuden rakentaminen
- Venäläistämisen aika
- Suomen itsenäistyminen
- Suomen sisällissota
- Kirkkonummella S3-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- I ja II maailmansota
- Demokratiat ja diktatuurit
- Kylmän sodan aika
- YK ja ihmisoikeudet
- Paikallinen painotus: Porkkalan vuokraus
- Kirkkonummella S4-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Maaseudun elämää
- Teollinen vallankumous
- Kaupungistuminen
- Yhteiskunnalliset muutokset
- Suomen teollistuminen
- Kirkkonummella S1-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.
- Suuri rakennemuutos
- Elintason nousu ja arjen muutos
- Hyvinvointivaltion rakentaminen
- Kirkkonummella S5-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.
- Afrikan maiden itsenäistyminen ja Aasian nousu
- Kehittyvien maiden haasteet
- Sotien ja kriisien taustat
- Kirkkonummella S6-sisällöt käsitellään kahdeksannen luokan aikana.

- Suuret aatteet
- Imperialismin ja kolonialismin aika
- Yhdysvaltojen kasvu suurvallaksi
- Kirkkonummella S2-sisällöt käsitellään seitsemännen luokan aikana.

16.6.2. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuuntuntoiseksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

-

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Yhteiskuntaoppi](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Yhteiskuntaopin opiskelussa ajattelu ja oppimaan oppimisen kehittäminen on vahvasti läsnä. Yhteiskuntaopissa kehitetään oppilaan kriittistä ajattelua ja oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista. Monipuolisten työtapojen ja -menetelmien avulla tuetaan ja vahvistetaan erilaisia oppimisen tapoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Yhteiskuntaopissa tutustutaan suomalaisen yhteiskunnan toimintaan ja sen perusrakenteisiin. Oppilaille tarjotaan valmiuksia oman identiteetin rakentamiseen nyky-yhteiskunnassa eri yhteisöjen jäsenenä. Oppiaineessa tarkastellaan yhteiskunnan sääntöjä ja arvoja muuttuvassa maailmassa. Mielipiteiden esittäminen ja perusteleminen ovat opiskelussa keskeisessä asemassa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Yhteiskuntaopissa tarkastellaan arjen taitoja kansalaisena ja kuluttajana. Oman talouden hallinta, kuluttaminen ja omien oikeuksien, valintojen ja vastuiden tunteminen ovat oppiaineessa vahvasti esillä.

L4 Monilukutaito

Yhteiskuntaoppi elää mediassa. Monilukutaito on keskeinen kansalaistaito, sillä yhteiskuntaopin asioita käsitellään jatkuvasti mediassa. Tiedotusvälineillä ja medialla on suuri yhteiskunnallinen merkitys ja niitä tarkastellaan kriittisesti. Opiskelussa tarkastellaan ja hyödynnetään moninaisia mediasisältöjä ja erilaisia tekstejä. Oppilaat käyttävät, tuottavat ja tulkitsevat erilaisia tekstejä yksin ja ryhmässä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Yhteiskuntaopin opiskelussa hyödynnetään laaja-alaisesti tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia tiedon hankinnassa, tuottamisessa ja osallistumisessa. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen kehittyy opiskelun yhteydessä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämätaidot ja yrittäjyys näkyvät oppiaineen sisällöissä ja toimintatavoissa. Oppiaineessa käsitellään työtä ja yrittäjyyttä yksilön, talouden ja yhteiskunnan näkökulmasta. Oppiaineessa tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi taloudelliseksi toimijaksi. Positiivista suhtautumista työhön ja työelämään vahvistetaan.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Yhteiskuntaopissa luodaan perustaa ja ymmärrystä yhteiskunnalliselle osallistumiselle ja vastuulliselle vaikuttamiselle. Oppiaineessa kannustetaan oppilaita osallisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Oppilaita ohjataan pohtimaan oman ja yhteisön toiminnan vaikutuksia kestävä tulevaisuuden näkökulmasta.

Oppimisympäristö ja työtavat

Yhteiskuntaopissa tutustutaan lähiympäristön yrityksiin. Yritysten kanssa tehdään myös yhteistyötä. Yhteistyö voi olla esimerkiksi vierailuja yrityksiin tai vierailijoita koulussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä

näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Yhteiskuntaopin opiskelussa oleellista on, että oppilasta ohjataan hyvien työskentelytaitojen kehittämisessä. Esimerkiksi esseevastaus on tekstimuotona yhteiskuntaopin opiskelussa tärkeä taito. Oppiaine vaatii hyvää monilukutaitoa. Monilukutaitoa kehitetään muun muassa monipuolisten lähteiden ja materiaalien avulla.

Oppiaine tukee luontevasti oppilasta arjen taitojen kehittämisessä, sillä käsiteltävät asiat kuuluvat yhteiskunnan jäsenen perustaitoihin ja -tietoihin.

Yhteiskuntaopin opiskelun haasteet voivat liittyä käsitteenmuodostukseen. Oppilasta tuetaan kolmiportaisen tuen mallin mukaisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Oppilaat toteuttavat itsearviointia. Oppiaineessa on käytössä myös vertaisarviointi.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

- Demokratia ja oikeusvaltio
- Päätöksenteko ja vallankäyttö
- Poliittinen järjestelmä
- Laki ja turvallisuus
- Ajankohtaisten teemojen seuranta ja käsittely mediassa

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

- Oppilaskuntatoiminta, nuorisofoorumin toiminta tai muu koulun oppilaita osallistava ryhmätoiminta
- Paikallisten asioiden seuraaminen mediassa
- Kansalaisjärjestöt paikallistasolla

S4 Taloudellinen toiminta

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestäväen kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

- Talouden peruskäsitteet, kuten BKT ja inflaatio
- Talouden ilmiöt, kuten suhdannevaihtelut
- Talouden toimijat, kuten työntekijät, yrittäjät, pankit
- Eri näkökulmat talouteen ja talouspolitiikkaan
- Paikalliset yritykset ja yrittäjät

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L4, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4, L7
T3	S2, S3	L2, L4, L7
T4	S1, S2, S3	L3, L4, L5
T5	S1, S4	L1, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L4
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L7
T8	S1, S4	L2, L4, L6, L7
T9	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Oppilaskuntatoiminta, nuorisofoorumin toiminta tai muu koulun oppilaita osallistava ryhmätoiminta
- Paikallisten asioiden seuraaminen mediassa
- Kansalaisjärjestöt paikallistasolla

- Talouden peruskäsitteet, kuten BKT ja inflaatio
- Talouden ilmiöt, kuten suhdannevaihtelut
- Talouden toimijat, kuten työntekijät, yrittäjät, pankit
- Eri näkökulmat talouteen ja talouspolitiikkaan
- Paikalliset yritykset ja yrittäjät

- Demokratia ja oikeusvaltio
- Päätöksenteko ja vallankäyttö
- Poliittinen järjestelmä
- Laki ja turvallisuus
- Ajankohtaisten teemojen seuranta ja käsittely mediassa

- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

- Talouden peruskäsitteet, kuten BKT ja inflaatio
- Talouden ilmiöt, kuten suhdannevaihtelut
- Talouden toimijat, kuten työntekijät, yrittäjät, pankit
- Eri näkökulmat talouteen ja talouspolitiikkaan
- Paikalliset yritykset ja yrittäjät

- Demokratia ja oikeusvaltio
- Päätöksenteko ja vallankäyttö
- Poliittinen järjestelmä
- Laki ja turvallisuus
- Ajankohtaisten teemojen seuranta ja käsittely mediassa

- Oppilaskuntatoiminta, nuorisofoorumin toiminta tai muu koulun oppilaita osallistava ryhmätoiminta
- Paikallisten asioiden seuraaminen mediassa
- Kansalaisjärjestöt paikallistasolla

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.

- Demokratia ja oikeusvaltio
- Päätöksenteko ja vallankäyttö
- Poliittinen järjestelmä
- Laki ja turvallisuus
- Ajankohtaisten teemojen seuranta ja käsittely mediassa

- Oppilaskuntatoiminta, nuorisofoorumin toiminta tai muu koulun oppilaita osallistava ryhmätoiminta

- Paikallisten asioiden seuraaminen mediassa
- Kansalaisjärjestöt paikallistasolla

T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.

- Oppilaskuntatoiminta, nuorisofoorumin toiminta tai muu koulun oppilaita osallistava ryhmätoiminta
- Paikallisten asioiden seuraaminen mediassa
- Kansalaisjärjestöt paikallistasolla

- Demokratia ja oikeusvaltio
- Päätöksenteko ja vallankäyttö
- Poliittinen järjestelmä
- Laki ja turvallisuus
- Ajankohtaisten teemojen seuranta ja käsittely mediassa

- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yrittäjyys- ja työelämätaidot	Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta

- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

- Talouden peruskäsitteet, kuten BKT ja inflaatio
- Talouden ilmiöt, kuten suhdannevaihtelut
- Talouden toimijat, kuten työntekijät, yrittäjät, pankit

- Eri näkökulmat talouteen ja talouspolitiikkaan
- Paikalliset yritykset ja yrittäjät

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu	Oppilas pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsenytyneesti.

- Oppilaskuntatoiminta, nuorisofoorumin toiminta tai muu koulun oppilaita osallistava ryhmätoiminta
- Paikallisten asioiden seuraaminen mediassa
- Kansalaisjärjestöt paikallistasolla
- Demokratia ja oikeusvaltio
- Päätöksenteko ja vallankäyttö
- Poliittinen järjestelmä
- Laki ja turvallisuus
- Ajankohtaisten teemojen seuranta ja käsittely mediassa
- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

- Oppilaskuntatoiminta, nuorisofoorumin toiminta tai muu koulun oppilaita osallistava ryhmätoiminta
- Paikallisten asioiden seuraaminen mediassa
- Kansalaisjärjestöt paikallistasolla

- Demokratia ja oikeusvaltio
- Päätöksenteko ja vallankäyttö
- Poliittinen järjestelmä
- Laki ja turvallisuus
- Ajankohtaisten teemojen seuranta ja käsittely mediassa

- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.

- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

- Talouden peruskäsitteet, kuten BKT ja inflaatio
- Talouden ilmiöt, kuten suhdannevaihtelut
- Talouden toimijat, kuten työntekijät, yrittäjät, pankit
- Eri näkökulmat talouteen ja talouspolitiikkaan
- Paikalliset yritykset ja yrittäjät

T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot	Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

- Demokratia ja oikeusvaltio
- Päätöksenteko ja vallankäyttö
- Poliittinen järjestelmä
- Laki ja turvallisuus

- Ajankohtaisten teemojen seuranta ja käsittely mediassa
- Talouden peruskäsitteet, kuten BKT ja inflaatio
- Talouden ilmiöt, kuten suhdannevaihtelut
- Talouden toimijat, kuten työntekijät, yrittäjät, pankit
- Eri näkökulmat talouteen ja talouspolitiikkaan
- Paikalliset yritykset ja yrittäjät
- Oppilaskuntatoiminta, nuorisofoorumin toiminta tai muu koulun oppilaita osallistava ryhmätoiminta
- Paikallisten asioiden seuraaminen mediassa
- Kansalaisjärjestöt paikallistasolla
- Kansalaiset oikeudet ja velvollisuudet
- Oman talouden hallinta
- Työelämän säännöt ja oppilaiden tet-harjoittelu
- Perhe, avoliitto ja avioliitto
- Hyvinvointiyhteiskunta ja Kirkkonummen palvelut

16.6.3. Musiikki

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Musiikin valinnaisaineessa kerrataan, monipuolistetaan ja syvennetään musiikin opetuksessa aiemmin opittuja asioita ja taitoja. Kurssin suunnittelussa pyritään huomioimaan ryhmän toiveet ja kokoonpano. Edellä mainitut asiat huomioiden voidaan kurssin sisältöä painottaa soittamiseen, laulamiseen tai musiikin kuuntelemiseen.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 8

Vuosiluokka 9

16.6.4. Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

-

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevilla oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Biologia](#)

Biologian opetuksessa tavoitteena on, että oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevilla oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia, johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Kaikkien taitojen perustana ovat ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1). Biologia ohjaa oppijaa tutkimaan erilaisia ekosysteemejä, ihmistä itseään ja muita eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Oppilaalle annetaan mahdollisuus kehittää luonnontieteellistä ajattelua ja oivaltamista tutkimalla oppimisella. Samalla tuetaan oppilaan vaikutusmahdollisuuksia ympäristön tilan vaalimiseen. Oppilas oppii käyttämään biologiassa tarvittavaa tutkimusvälineistöä ja kriittistä ajattelua.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Luonto on tärkeä osa suomalaista kulttuuria. Biologia innostaa oppilasta liikkumaan luonnossa ja tukee hänen luontosuhteensa kehittymistä. Oppilasta ohjataan soveltamaan biologista tietoa ja

taitoa omassa arjessaan. Monipuoliset työtavat auttavat oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan vuorovaikutustaitojaan ja biologinen tieto auttaa osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta ohjataan kantamaan vastuuta omasta ja muiden hyvinvoinnista. Tietojen ja taitojen kehittyminen auttaa myös luontosuhteen ja kestäväen kehityksen mukaisen ympäristötietoisuuden vahvistumista.

L4 Monilukutaito ja L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilasta ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan erilaisia pienimuotoisia biologisia tutkimuksia ja tekstejä esim. sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia että kinesteettisten symbolien avulla ilmaistua tietoa. Biologiassa harjoitellaan kuvan lukutaitoa sekä kuvien ja diagrammien tulkintaa.

Harjaannutetaan oppilasta käyttämään TVT-taitoja opiskelussaan. Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Ohjataan oppilasta kriittiseen ajatteluun nostamalla esiin biologian tieteenalan keskeisiä teemoja ja tilanteita.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta kannustetaan kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta omasta työstään, yrittämään pitkäjänteisesti ja kiinnittämään huomio onnistumisen kokemuksiin. Tuetaan oppilaan kiinnostusta ja myönteistä asennetta työntekoa kohtaan, toimimaan muutostilanteissa joustavasti sekä etsimään erilaisia vaihtoehtoisia ratkaisuja asioihin.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen

Biologia kannustaa oppilaita vaikuttamaan oman elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Ympäristön- ja luonnonsuojelu ovat keskeisiä teemoja. Oppilasta tuetaan vaikuttamaan ja toimimaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratorio työskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ennakkokäsitykset, aikaisemmat tiedot ja taidot. Opetuksen eriyttäminen koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn etenemistä ja oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille edetä yksilöllisesti. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä voidaan ehkäistä tuen tarpeen syntymistä. Biologiassa

käytetään mahdollisimman monipuolisia opetusmenetelmiä ja erilaisille oppijoille suunniteltuja tehtäviä. Näin kaикentasoiset oppijat saavat onnistumisen kokemuksia.

Haasteet biologiassa: käsitteet, syy-seuraussuhteet, vertailu, itsenäinen työskentely, laborointi- ja maastotyöskentely, tavoitteiden asettelu, toiminta kestävän kehityksen mukaisesti

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentamista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havainnot, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arviointi opintojen aikana on monipuolista, rakentavaa ja kannustaa oppimaan. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja sekä kannustaa oppimaan. Itsearviointi ja siitä saatu palaute auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan ja ottamaan siitä vastuun.

Oppilasta ohjataan suunnittelemaan, tarkkailemaan ja arvioimaan omaa opiskeluaan ja oppimistaan. Oppilaat harjoittelevat itsenäisesti ja yhdessä vertaisarvioinnin avulla omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista.

Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havainnot, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella mahdollisuuksien mukaan.

Opettaja voi arvioida oppilaan tietoja ja taitoja biologiassa erilaisten kokeiden avulla. Arviointiin voi vaikuttaa oppilaan harrastuneisuus biologiassa.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

Tehdään maastoretkiä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-,järvi-tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvinkokoelman tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokoelman koostaminen.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

S5 Ihminen

Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L7
T4	S1, S4, S5	L1
T6	S6	L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S6	L5, L6, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T11	S6	L2, L3, L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja

Ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa esim. vesiekosysteemi. Oppilas tunnistaa lajeja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvikoelman tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokoelman koostaminen.

Tehdään maastoretkiä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-,järvi-tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkoko.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävän käytön ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta

Auttaa oppilasta tunnistamaan, luokittelemaan ja vertailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja. Oppilas ymmärtää eliökunnan rakenteen ja sen miten se on kehittynyt aikojen kuluessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

Tehdään maastoretkiä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-,järvi-tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä

havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkoko.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvikoelmaan tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokoelman koostaminen.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

Ohjata oppilasta tutkimaan lajien esiintymistä ja lajien sopeutumista eri elinympäristöihin esim. vesiekosysteemiin. Oppilas ymmärtää erilaisten elinympäristöjen merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvikoelmaan tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokoelman koostaminen.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

Tehdään maastoretkiä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-,järvi-tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkoko.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita

Ohjata oppilasta ymmärtämään evoluution peruseriaatteita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön. Mahdollisuuksien mukaan oppilasta ohjataan tutkimaan omaa lähiympäristöä. Oppilas ymmärtää kestävänsä tulevaisuuden, ekosysteemin ja ekosysteemipalveluiden merkityksen, jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävänsä elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä

Ohjata oppilasta ymmärtämään ja käyttämään biologialle ominaisia peruskäsitteitä ja kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä. Tutustutaan ja ohjataan käyttämään mahdollisuuksien mukaan erilaisia tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmien käyttöä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

Tehdään maastoretkeä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-järvi-tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvukokeelman tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokeelman koostaminen.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa

Opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä laboratoriossa ja maastossa sekä tieto- ja viestintäteknologiaa mm. eliöiden tunnistusta tukevat verkko-oppimisympäristöt. Laborointi ja maastotyöskentely edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja sekä kaksoistunteja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

Tehdään maastoretkeä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-,järvi- tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvukokeelman tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokeelman koostaminen.

T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokeelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi

Ohjata oppilasta koostamaan perinteisen tai digitaalisen eliökokeelman esim. kasvukokeelman ja kasvattamaan kasveja mahdollisuuksien mukaan biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökokeelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvukokeelman tai muun digitaalisen eliökokeelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvukokeelman tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokeelman koostaminen.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Tehdään maastoretkeä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-,järvi-tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkoko.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella

Ohjata oppilasta tekemään ja tulkitsemaan biologisia tutkimuksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvinkokeelman tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokeelman koostaminen.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

Tehdään maastoretkeä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-,järvi-tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkoko.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa ja oppilas osallistuu lähiympäristön vaalimiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Tehdään maastoretkiä mahdollisuuksien mukaan. Maastossa tutkitaan ja havainnoidaan järveä ja muita ekosysteemejä (metsä-,järvi-tai suoekosysteemi). Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Maastotyöskentely yhden opettajan ohjaamana edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkoko.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Sisällöt painottuvat ekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Ohjeistetun kasvikoelman tai muun yhdessä sovitun digitaalisen eliökokoelman koostaminen.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan, idätetään ja tehdään kasvatuskokeita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi tarkoituksen mukaisia laborointitiloja ja niihin sopivia ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisiin tutkimusmenetelmin (esim. kasvien kasvatusta). Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan evoluution perusteisiin.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävästä tulevaisuuden rakentamiseksi

Innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävästä tulevaisuuden rakentamiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävästä tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävästä tulevaisuuden rakentamiseksi.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen merkitys ja ihmisen aiheuttamat muutokset lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ekosysteemipalveluiden periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoaa. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman koostamiseen.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

S5 Ihminen

Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologiaa, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L7
T6	S6	L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S6	L5, L6, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T11	S6	L2, L3, L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja

Ohjata oppilasta ymmärtämään metsäekosysteemin perusrakennetta ja tunnistamaan lajeja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävä käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen

vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman koostamiseen.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta

Auttaa oppilasta luokittelemaan ja kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman koostamiseen.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

Ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvukokeelman tai muun digitaalisen eliökokeelman koostamiseen.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Ohjataan oppilasta tekemään mahdollisuuksien mukaan havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävä elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä

Ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä. Ohjata oppilasta käyttämään biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvinkoelman tai muun digitaalisen eliökoelman koostamiseen.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa

Opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman koostamiseen.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi

Ohjata oppilasta koostamaan perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman koostamiseen.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella

Ohjata oppilasta tekemään mahdollisuuksien mukaan biologisia tutkimuksia ja kokeita sekä tulkitsemaan niitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman koostamiseen.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa. Oppilasta ohjataan lähiympäristön vaalimiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat tutuksi. Mahdollisuuksien mukaan laboroidaan ja tehdään kasvatuskokeita. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja.

Sisällöt painottuvat metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin siinä. Oppilasta ohjataan ensisijaisesti kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman koostamiseen.

Tehdään mahdollisuuksien mukaan tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön. Tämä edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin sekä havaintoja ihmisen vaikutuksesta niihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Sisällöissä keskitytään mahdollisuuksien mukaan tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöitä ja elinympäristöjä.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävästä käytöstä periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi.

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden säilyttämiseen ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön periaatteita. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoa ja kaksoistunteja.

S5 Ihminen

Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

Tutkitaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L7
T4	S1, S4, S5	L1
T5	S5	L3
T6	S6	L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T11	S6	L2, L3, L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoa ja kaksoistunteja.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta

Auttaa oppilasta ymmärtämään ja kuvailemaan pääasiassa ihmisen rakenteita ja elintoimintoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

Tutkitaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoa ja kaksoistunteja.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoa ja kaksoistunteja.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita

Ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Perinnöllisyyden ja evoluution peruseräpäätteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoa ja kaksoistunteja.

Tutkitaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja

Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.

Tutkitaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestäväen elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä

Ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkoko ja kaksoistunteja.

Tutkitaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa

Opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Tutkitaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian

mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja ja kaksoistunteja.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella

Ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Tämä työskentelytapa edellyttää maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja ja kaksoituntia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoja ja kaksoistunteja.

Tutkitaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa sekä ohjata oppilasta ympäristön vaalimiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiötä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Innostaa oppilasta ymmärtämään ihmistä biologisena kokonaisuutena, joka on vastuussa omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan sekä ympäristöstään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiötä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita. Biologialle tyypilliset tutkimusmenetelmät edellyttävät maksimissaan 16 oppilaan ryhmäkokoa ja kaksoistunteja.

Tutkitaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi omassa lähiympäristössään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Tutustutaan biotekniikan mahdollisuuksiin ja uhkiin.

16.6.5. VIERAAT KIELET

Ranska, B2-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Vieraan kielen B2-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten

oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Vieraskieli B2-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraisissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa

tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailta kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien peruseriaatteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailta kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystä. Lisäksi he opettelevat itsearviointin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitöillä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vierailta yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vieraillemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriytämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

Tehdään havaintoja ranskan kielelle ja ranskankieliselle kulttuurille ominaisista piirteistä vertaamalla aiemmin opittuihin kieliin ja muihin kulttuureihin. Muodostetaan käsitys ranskan lähisukukielistä ja kielen levinneisyyden historiasta.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Rohkaistaan oppilasta käyttämään hänelle sopivia opiskelumenetelmiä, asettamaan omakohtaisia tavoitteita ja kehittämään omia opiskelutaitoja. Oppilaalle painotetaan myös pitkäjänteisen työn merkitystä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä

tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

Tehdään havaintoja ranskan kielelle ja ranskankieliselle kulttuurille ominaisista piirteistä vertaamalla aiemmin opittuihin kieliin ja muihin kulttuureihin. Muodostetaan käsitys ranskan lähisukukielistä ja kielen levinneisyyden historiasta.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Rohkaistaan oppilasta käyttämään hänelle sopivia opiskelumenetelmiä, asettamaan omakohtaisia tavoitteita ja kehittämään omia opiskelutaitoja. Oppilaalle painotetaan myös pitkäjänteisen työn merkitystä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

Oppilasta ohjataan yhä kielten ja niiden edustamien kulttuurien ja elämänmuodon vertailuun, mikä auttaa oppilasta ymmärtämään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyyttä. Oppilasta kannustetaan hyödyntämään viestintätekniisiä taitoja lisätiedon hakuun. Painotetaan myös kielivertailua ja oman jo olemassa olevan kielitiedon hyödyntämistä.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Jatketaan 8. luokalla aloitettua työtä kannustamalla oppilasta edelleen käyttämään hyväksi kehittyvää kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella. Oppilasta kannustetaan löytämään itselleen sopivia tapoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan myös tulevaisuudessa. Oppilas asettaa itselleen kielenopiskelutavoitteita ja kiinnittää huomiota omiin opiskelutapoihinsa sekä arvioi niitä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia

kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsiteltyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

Oppilasta ohjataan yhä kielten ja niiden edustamien kulttuurien ja elämänmuodon vertailuun, mikä auttaa oppilasta ymmärtämään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyyttä. Oppilasta kannustetaan hyödyntämään viestintätekniisiä taitoja lisätiedon hakuun. Painotetaan myös kielivertailua ja oman jo olemassa olevan kielitiedon hyödyntämistä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta

löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Jatketaan 8. luokalla aloitettua työtä kannustamalla oppilasta edelleen käyttämään hyväksi kehittyvää kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella. Oppilasta kannustetaan löytämään itselleen sopivia tapoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan myös tulevaisuudessa. Oppilas asettaa itselleen kielenopiskelutavoitteita ja kiinnittää huomiota omiin opiskelutapoihinsa sekä arvioi niitä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsitellyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsitellyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsiteltyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsiteltyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsiteltyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin.

Saksa, B2-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Vieraan kielen B2-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyt kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa

(esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Vieraskieli B2-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraisissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päätelemällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoidaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraisissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailla kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien peruseränteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailla kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearviointin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitöillä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vierailla yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

Tehdään havaintoja saksan kielelle ja saksankieliselle kulttuurille ominaisista piirteistä vertaamalla aiemmin opittuihin kieliin ja muihin kulttuureihin. Muodostetaan käsitys saksan lähisukukielistä ja kielen levinneisyyden historiasta.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Rohkaistaan oppilasta käyttämään hänelle sopivia opiskelumenetelmiä, asettamaan omakohtaisia tavoitteita ja kehittämään omia opiskelutaitoja. Oppilaille painotetaan myös pitkäjänteisen työn merkitystä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen

Kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

Tehdään havaintoja saksan kielelle ja saksankieliselle kulttuurille ominaisista piirteistä vertaamalla aiemmin opittuihin kieliin ja muihin kulttuureihin. Muodostetaan käsitys saksan lähisukukielistä ja kielen levinneisyyden historiasta.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Rohkaistaan oppilasta käyttämään hänelle sopivia opiskelumenetelmiä, asettamaan omakohtaisia tavoitteita ja kehittämään omia opiskelutaitoja. Oppilaalle painotetaan myös pitkäjänteisen työn merkitystä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Aihepiirien näkökulmana eri kielenkäyttötilanteissa on minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat mm. esittäytyminen, minä itse, perhe, ystävät, vapaa-aika ja harrastukset. Eri aihepiireistä ja tilanteista opetellaan vähintään perussanasto, muutama tilannesidonnainen ilmaus ja peruskieliopin ainekset.

Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

Oppilasta ohjataan yhä kielten ja niiden edustamien kulttuurien ja elämänmuodon vertailuun, mikä auttaa oppilasta ymmärtämään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyyttä. Oppilasta kannustetaan hyödyntämään viestintätekniisiä taitoja lisätiedon hakuun. Painotetaan myös kielivertailua ja oman jo olemassa olevan kielitiedon hyödyntämistä.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Jatketaan 8. luokalla aloitettua työtä kannustamalla oppilasta edelleen käyttämään hyväksi kehittyvää kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella. Oppilasta kannustetaan löytämään itselleen sopivia tapoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan myös tulevaisuudessa. Oppilas asettaa itselleen kielenopiskelutavoitteita ja kiinnittää huomiota omiin opiskelutapoihinsa sekä arvioi niitä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan,

lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmisiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsitellyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin: lisää epäsäännöllisiä verbejä, sein- ja haben-verbit imperfektissä, perfekti, modaaliverbit, vaihtoprepositioita ja lisää pronomineja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

Oppilasta ohjataan yhä kielten ja niiden edustamien kulttuurien ja elämänmuodon vertailuun, mikä auttaa oppilasta ymmärtämään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyyttä. Oppilasta kannustetaan hyödyntämään viestintätekniisiä taitoja lisätiedon hakuun. Painotetaan myös kielivertailua ja oman jo olemassa olevan kielitiedon hyödyntämistä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Jatketaan 8. luokalla aloitettua työtä kannustamalla oppilasta edelleen käyttämään hyväksi kehittyvää kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella. Oppilasta kannustetaan löytämään itselleen sopivia tapoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan myös tulevaisuudessa. Oppilas asettaa itselleen kielenopiskelutavoitteita ja kiinnittää huomiota omiin opiskelutapoihinsa sekä arvioi niitä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsitellyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin: lisää epäsäännöllisiä verbejä, sein- ja haben-verbit imperfektissä, perfekti, modaaliverbit, vaihtoprepositioita ja lisää pronominejä.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsiteltyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin: lisää epäsäännöllisiä verbejä, sein- ja haben-verbit imperfektissä, perfektii, modaaliverbit, vaihtoprepositioita ja lisää pronominejä.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsiteltyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin: lisää epäsäännöllisiä verbejä, sein- ja haben-verbit imperfektissä, perfektii, modaaliverbit, vaihtoprepositioita ja lisää pronominejä.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsiteltyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin: lisää epäsäännöllisiä verbejä, sein- ja haben-verbit imperfektissä, perfektii, modaaliverbit, vaihtoprepositioita ja lisää pronominejä.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Vahvistetaan oppilaan suullista kielitaitoa ja luetun- ja kuullunymmärtämistaitoja. Lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta ja rohkaistaan näiden taitojen kehittämiseen. Tuodaan kielen opiskelu lähelle oppilaan elämää ja mielenkiinnon kohteita.

Kerrataan edellisenä vuonna käsitellyjä kielioppirakenteita ja tutustutaan uusiin: lisää epäsäännöllisiä verbejä, sein- ja haben-verbit imperfektissä, perfekti, modaaliverbit, vaihtoprosessioita ja lisää pronomineja.

Englanti, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Englannin A-oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Englanti A-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämisiksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelemällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettut tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuoliseksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa.

Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraisa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailta kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien peruseränteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailta kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearviointin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitoilla. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vierailla yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävä tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisiin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri.

Rakenteita:

"it" muodollisena subjektina

alakoulussa opiskeltujen verbin aikamuotojen kertaus (preesens ja imperfekti)

perfekti

pluskvamperfekti

futuuri

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri.

Rakenteita:

"it" muodollisena subjektina

alakoulussa opiskeltujen verbin aikamuotojen kertaus (preesens ja imperfekti)

perfekti

pluskvamperfekti

futuuri

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri.

Rakenteita:

"it" muodollisena subjektina

alakoulussa opiskeltujen verbin aikamuotojen kertaus (preesens ja imperfekti)

perfekti

pluskvamperfekti

futuuri

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso B1.1: Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri.

Rakenteita:

"it" muodollisena subjektina

alakoulussa opiskeltujen verbin aikamuotojen kertaus (preesens ja imperfekti)

perfekti

pluskvamperfekti

futuuri

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso B1.1: Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri.

Rakenteita:

"it" muodollisena subjektina

alakoulussa opiskeltujen verbin aikamuotojen kertaus (preesens ja imperfekti)

perfekti

pluskvamperfekti

futuuri

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri. Huomioidaan kielitaidon hyödyntäminen esimerkiksi asioimis- ja muissa vuorovaikutustilanteissa.

Rakenteita:

sanajärjestys

liitekysymykset

relatiivi-, refleksiivi- ja demonstratiivipronominit

adverbit

I konditionaali

verbien kestopuodot

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri. Huomioidaan kielitaidon hyödyntäminen esimerkiksi asioimis- ja muissa vuorovaikutustilanteissa.

Rakenteita:

sanajärjestys

liitekysymykset

relatiivi-, refleksiivi- ja demonstratiivipronominit

adverbit

I konditionaali

verbien kestopuodot

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri. Huomioidaan kielitaidon hyödyntäminen esimerkiksi asioimis- ja muissa vuorovaikutustilanteissa.

Rakenteita:

sanajärjestys

liitekysymykset

relatiivi-, refleksiivi- ja demonstratiivipronominit

adverbit

I konditionaali

verbien kesto- ja muoto-

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso B1.1: Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri. Huomioidaan kielitaidon hyödyntäminen esimerkiksi asioimis- ja muissa vuorovaikutustilanteissa.

Rakenteita:

sanajärjestys

liitekysymykset

relatiivi-, refleksiivi- ja demonstratiivipronominit

adverbit

I konditionaali

verbien kesto- ja muoto-

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso B1.1: Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva lähipiiri. Huomioidaan kielitaidon hyödyntäminen esimerkiksi asioimis- ja muissa vuorovaikutustilanteissa.

Rakenteita:

sanajärjestys

liitekysymykset

relatiivi-, refleksiivi- ja demonstratiivipronominit

adverbit

I konditionaali

verbien kestopuodot

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan käsittelemään muun muassa opintoja, työelämää sekä ympäristöä ja kestävästä kehitystä.

Rakenteita:

epäsuora kerronta alustavasti

sanamuodostus

fraasiverbit

II konditionaali

verbin ing-muodon ja infinitiivin käyttö

passiivi

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan käsittelemään muun muassa opintoja, työelämää sekä ympäristöä ja kestävää kehitystä.

Rakenteita:

epäsuora kerronta alustavasti

sananmuodostus

fraasiverbit

II konditionaali

verbin ing-muodon ja infinitiivin käyttö

passiivi

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan käsittelemään muun muassa opintoja, työelämää sekä ympäristöä ja kestävää kehitystä.

Rakenteita:

epäsuora kerronta alustavasti

sananmuodostus

fraasiverbit

II konditionaali

verbin ing-muodon ja infinitiivin käyttö

passiivi

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso B1.1: Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuuriin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan käsittelemään muun muassa opintoja, työelämää sekä ympäristöä ja kestäväää kehitystä.

Rakenteita:

epäsuora kerronta alustavasti

sananmuodostus

fraasiverbit

II konditionaali

verbin ing-muodon ja infinitiivin käyttö

passiivi

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso B1.1: Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan käsittelemään muun muassa opintoja, työelämää sekä ympäristöä ja kestäväää kehitystä.

Rakenteita:

epäsuora kerronta alustavasti

sananmuodostus

fraasiverbit

II konditionaali

verbin ing-muodon ja infinitiivin käyttö

passiivi

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso B1.1: Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Aihepiireinä oppilas itse ja laajeneva elinpiirinsä. Aiheita laajennetaan käsittelemään muun muassa opintoja, työelämää sekä ympäristöä ja kestävästä kehitystä.

Rakenteita:

epäsuora kerronta alustavasti

sananmuodostus

fraasiverbit

II konditionaali

verbin ing-muodon ja infinitiivin käyttö

passiivi

Saksa, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kielenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Vieraan kielen A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Muu vieras kieli A-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita

ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailta kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista

käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemusta. Tvt:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vieraila kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tietojen ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearvioinnin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitoilla. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vieraila yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vieraillemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävä tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden,

tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisiin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyi kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

Tutustutaan monipuolisesti eri saksankielisiin maihin ja kulttuureihin. Oppilasta ohjataan kielten ja niiden edustamien kulttuurien ja elämänmuodon vertailuun, mikä auttaa oppilasta ymmärtämään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyyttä. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään viestintäteknisiä taitoja lisätiedon hakuun.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välityksessä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen

opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Suulliset tehtävät, reagoitetehtävät ja erilaiset kirjoitustehtävät harjaannuttavat oppilaan valmiuksia toimia vuorovaikutustilanteissa. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.

Rakenteista kerrataan 4-6 luokilla opittua ja uusina rakenneasioina käsitellään mm. sivulauseiden muodostamista, epäsäännöllisten verbien taivuttamista preesensissä ja perfektissä sekä vaihtoprepositioita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L4
T4	S2	L1, L3
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statukseen liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Tutustutaan monipuolisesti eri saksankielisiin maihin ja kulttuureihin. Oppilasta ohjataan kielten ja niiden edustamien kulttuurien ja elämänmuodon vertailuun, mikä auttaa oppilasta ymmärtämään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyttä. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään viestintätekniisiä taitoja lisätiedon hakuun.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielisisä toimintaympäristöissä.

Tutustutaan monipuolisesti eri saksankielisiin maihin ja kulttuureihin. Oppilasta ohjataan kielten ja niiden edustamien kulttuurien ja elämänmuodon vertailuun, mikä auttaa oppilasta ymmärtämään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyyttä. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään viestintätekniisiä taitoja lisätiedon hakuun.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Tutustutaan monipuolisesti eri saksankielisiin maihin ja kulttuureihin. Oppilasta ohjataan kielten ja niiden edustamien kulttuurien ja elämänmuodon vertailuun, mikä auttaa oppilasta ymmärtämään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyyttä. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään viestintätekniisiä taitoja lisätiedon hakuun.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Jatketaan itsearviointin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittymisessä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2: Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Suulliset tehtävät, reagoitetehtävät ja erilaiset kirjoitustehtävät harjaannuttavat oppilaan valmiuksia toimia vuorovaikutustilanteissa. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.

Rakenteista kerrataan 4-6 luokilla opittua ja uusina rakenneasioina käsitellään mm. sivulauseiden muodostamista, epäsäännöllisten verbien taivuttamista preesensissä ja perfektissä sekä vaihtoprepositioita.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Suulliset tehtävät, reagoitetehtävät ja erilaiset kirjoitustehtävät harjaannuttavat oppilaan valmiuksia toimia vuorovaikutustilanteissa. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.

Rakenteista kerrataan 4-6 luokilla opittua ja uusina rakenneasioina käsitellään mm. sivulauseiden muodostamista, epäsäännöllisten verbien taivuttamista preesensissä ja perfektissä sekä vaihtoprepositioita.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2: Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Suulliset tehtävät, reagoitettavat ja erilaiset kirjoitustehtävät harjaannuttavat oppilaan valmiuksia toimia vuorovaikutustilanteissa. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.

Rakenteista kerrataan 4-6 luokilla opittua ja uusina rakenneasioina käsitellään mm. sivulauseiden muodostamista, epä säännöllisten verbien taivuttamista presensissä ja perfektissä sekä vaihtoprepositioita.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2: Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Suulliset tehtävät, reagoitettavat ja erilaiset kirjoitustehtävät harjaannuttavat oppilaan valmiuksia toimia vuorovaikutustilanteissa. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.

Rakenteista kerrataan 4-6 luokilla opittua ja uusina rakenneasioina käsitellään mm. sivulauseiden muodostamista, epä säännöllisten verbien taivuttamista presensissä ja perfektissä sekä vaihtoprepositioita.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Suulliset tehtävät, reagoitetehtävät ja erilaiset kirjoitustehtävät harjaannuttavat oppilaan valmiuksia toimia vuorovaikutustilanteissa. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.

Rakenteista kerrataan 4-6 luokilla opittua ja uusina rakenneasioina käsitellään mm. sivulauseiden muodostamista, epäsäännöllisten verbien taivuttamista preesensissä ja perfektissä sekä vaihtoprepositioita.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitietoa. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välityksessä. Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin- ja sanastojen monipuolista käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon.

Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa imperfektiä, konditionaalia, imperatiiviä, adjektiivien vertailumuotoja, järjestyslukuja ja maantieteellisiä nimiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L4
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitietoa. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielissä toimintaympäristöissä.

Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitietoa. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitietoa. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Jatketaan itsearviointin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittymisessä. Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin- ja sanastojen monipuolista käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Jatketaan itsearviointin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittymisessä. Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin- ja sanastojen monipuolista käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2: Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa imperfektiä, konditionaalia, imperatiiviä, adjektiivien vertailumuotoja, järjestyslukuja ja maantieteellisiä nimiä.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa imperfektiä, konditionaalia, imperatiiviä, adjektiivien vertailumuotoja, järjestyslukuja ja maantieteellisiä nimiä.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2: Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa imperfektiä, konditionaalia, imperatiiviä, adjektiivien vertailumuotoja, järjestyslukuja ja maantieteellisiä nimiä.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2: Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen

elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa imperfektiä, konditionaalia, imperatiiviä, adjektiivien vertailumuotoja, järjestyslukuja ja maantieteellisiä nimiä.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1:Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa imperfektiä, konditionaalia, imperatiiviä, adjektiivien vertailumuotoja, järjestyslukuja ja maantieteellisiä nimiä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitietoa. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Jatketaan 8. luokalla aloitettua työtä kannustamalla oppilasta edelleen käyttämään hyväksi kehittyvää kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella. Oppilasta kannustetaan löytämään

itselleen sopivia tapoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan myös tulevaisuudessa. Oppilas asettaa itselleen kielen opiskelutavoitteita ja kiinnittää huomiota omiin opiskelutapoihinsa sekä arvioi niitä..

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisössä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Opiskelussa hyödynnetään erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan futuurin ja passiivin muodostamisen peruseräaatteet. Viimeistään tässä vaiheessa opetellaan myös adjektiivin taivutusta, genetiiviä, relatiivilauseita ja refleksiiviverbejä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L4
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitietoa. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielissä toimintaympäristöissä.

Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitietoa. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Pyritään hyödyntämään jo olemassa olevaa kielitietoa. Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Jatketaan 8. luokalla aloitettua työtä kannustamalla oppilasta edelleen käyttämään hyväksi kehittyvää kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella. Oppilasta kannustetaan löytämään itselleen sopivia tapoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan myös tulevaisuudessa. Oppilas asettaa itselleen kielen opiskelutavoitteita ja kiinnittää huomiota omiin opiskelutapoihinsa sekä arvioi niitä..

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Jatketaan 8. luokalla aloitettua työtä kannustamalla oppilasta edelleen käyttämään hyväksi kehittyvää kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella. Oppilasta kannustetaan löytämään itselleen sopivia tapoja kehittää ja ylläpitää kielitaitoaan myös tulevaisuudessa. Oppilas asettaa itselleen kielen opiskelutavoitteita ja kiinnittää huomiota omiin opiskelutapoihinsa sekä arvioi niitä..

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2: Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisössä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Opiskelussa hyödynnetään erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan futuurin ja passiivin muodostamisen peruseräät. Viimeistään tässä vaiheessa opetellaan myös adjektiivin taivutusta, genetiiviä, relatiivilauseita ja refleksiiviverbejä.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisössä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Opiskelussa hyödynnetään erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan futuurin ja passiivin muodostamisen peruseriaatteet. Viimeistään tässä vaiheessa opetellaan myös adjektiivin taivutusta, genetiiviä, relatiivilauseita ja refleksiiviverbejä.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2: Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisössä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Opiskelussa hyödynnetään erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan futuurin ja passiivin muodostamisen peruseriaatteet. Viimeistään tässä vaiheessa opetellaan myös adjektiivin taivutusta, genetiiviä, relatiivilauseita ja refleksiiviverbejä.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2: Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisössä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Opiskelussa hyödynnetään erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan futuurin ja passiivin muodostamisen perusperiaatteet. Viimeistään tässä vaiheessa opetellaan myös adjektiivin taivutusta, genetiiviä, relatiivilauseita ja refleksiiviverbejä.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta saksaksi eri yhteisössä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon saksan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Opiskelussa hyödynnetään erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttämällä hyväksi eri tekstilajeja.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan futuurin ja passiivin muodostamisen perusperiaatteet. Viimeistään tässä vaiheessa opetellaan myös adjektiivin taivutusta, genetiiviä, relatiivilauseita ja refleksiiviverbejä.

Venäjä, B2-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus koulu yhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Vieraan kielen B2-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kielyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Vieras kieli B2-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämisiksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä

ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvu monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraisissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vieraila kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vieraila kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearvioinnin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitöillä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vieraila yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vieraillemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa

ja rakentaa kestäväää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehitty kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta venäjän kielelle ominainen lauseenmuodostus ja keskeinen kielioppi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä

ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta venäjän kielelle ominainen lauseenmuodostus ja keskeinen kielioppi.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta venäjän kielelle ominainen lauseenmuodostus ja keskeinen kielioppi.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta venäjän kielelle ominainen lauseenmuodostus ja keskeinen kielioppi.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta venäjän kielelle ominainen lauseenmuodostus ja keskeinen kielioppi.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta venäjän kielelle ominainen lauseenmuodostus ja keskeinen kielioppi.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta keskeinen kielioppi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiinimaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta keskeinen kielioppi.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta keskeinen kielioppi.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta keskeinen kielioppi.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta keskeinen kielioppi.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Rakenteiden osalta harjoitellaan viestinnän kannalta keskeinen kielioppi.

Ranska, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielen opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kielenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Vieraan kielen A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyt kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielen opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Muu vieras kieli A-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraisa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliiä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailla kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien peruseräätteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailta kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearvioinnin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammattiteitoja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitoilla. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vierailta yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävä tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisiin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyi kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

Tarkastellaan ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja hankitaan tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista.

Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja.

Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välityksessä.

Harjoitellaan kielenopiskelutaitoja sekä tiedonhakuja eri lähteistä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättämään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeitä asioista.

Rakenteista kerrataan 4-6-luokilla opittua, kuten refleksiiviverbit ja passé composé er-verbien kanssa, jatketaan adjektiivien harjoittelua, opetellaan demonstratiivipronominit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L4
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Tarkastellaan ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja hankitaan tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista.

Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielissä toimintaympäristöissä.

Tarkastellaan ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja hankitaan tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista.

Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Tarkastellaan ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja hankitaan tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista.

Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja.

Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välityksessä.

Harjoitellaan kielenopiskelutaitoja sekä tiedonhakua eri lähteistä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä.

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja.

Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välityksessä.

Harjoitellaan kielenopiskelutaitoja sekä tiedonhakua eri lähteistä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2: Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Rakenteista kerrataan 4-6-luokilla opittua, kuten refleksiiviverbit ja passé composé er-verbien kanssa, jatketaan adjektiivien harjoittelua, opetellaan demonstratiivipronominit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Rakenteista kerrataan 4-6-luokilla opittua, kuten refleksiiviverbit ja passé composé er-verbien kanssa, jatketaan adjektiivien harjoittelua, opetellaan demonstratiivipronominit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2: Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Rakenteista kerrataan 4-6-luokilla opittua, kuten refleksiiviverbit ja passé composé er-verbien kanssa, jatketaan adjektiivien harjoittelua, opetellaan demonstratiivipronomit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2: Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Rakenteista kerrataan 4-6-luokilla opittua, kuten refleksiiviverbit ja passé composé er-verbien kanssa, jatketaan adjektiivien harjoittelua, opetellaan demonstratiivipronominit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1:Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelämään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Rakenteista kerrataan 4-6-luokilla opittua, kuten refleksiiviverbit ja passé composé er-verbien kanssa, jatketaan adjektiivien harjoittelua, opetellaan demonstratiivipronominit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

Tarkastellaan ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja etsitään tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittymisessä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä ja tiedon hakemista eri lähteistä. Kannustetaan oppilasta käyttämään kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeitä asioista.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa II ja III ryhmän verbien preesens ja niiden passé composé, partitiivi, COD- ja COI-pronomininit, en- ja y-pronomininit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisii-pin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L4
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Tarkastellaan ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja etsitään tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielisisä toimintaympäristöissä.

Tarkastellaan ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja etsitään tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat

oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Tarkastellaan ranskan kielen asemaa maailman kielten joukossa. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja etsitään tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Vertaillaan ranskaa muihin kielisiin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Jatketaan itsearviointin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittämisessä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä ja tiedon hakemista eri lähteistä. Kannustetaan oppilasta käyttämään kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittymisessä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä ja tiedon hakemista eri lähteistä. Kannustetaan oppilasta käyttämään kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2: Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeitä asioista.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa II ja III ryhmän verbien preesens ja niiden passé composé, partitiivi, COD- ja COI-pronominin, en- ja y-pronominin, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipeihin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa II ja III ryhmän verbien preesens ja niiden passé composé, partitiivi, COD- ja COI-pronominit, en- ja y-pronominit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipin perfekti -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2: Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa II ja III ryhmän verbien preesens ja niiden passé composé, partitiivi, COD- ja COI-pronominin, en- ja y-pronominin, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partitiivin perfektin -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2: Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeitä asioista.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa II ja III ryhmän verbien preesens ja niiden passé composé, partitiivi, COD- ja COI-pronominin, en- ja y-pronominin, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partitiivin perfektin -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päätelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan viimeistään tässä vaiheessa II ja III ryhmän verbien preesens ja niiden passé composé, partitiivi, COD- ja COI-pronominit, en- ja y-pronominit, opetellaan lisää epäsäännöllisiä verbejä ja tutustutaan niiden partisiipin perfektin -muotoihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja etsitään tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä. Hankitaan tarvittaessa tietoa ranskan päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Jatketaan itsearviointin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittymisessä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä ja tiedon hakemista eri lähteistä. Kannustetaan oppilasta käyttämään ja pitämään yllä kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten

kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon ranskan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättämään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeitä asioista.

Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan jokapäiväisistä ja itselle tärkeitä asioista. Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan imperfektin, konditionaalnin ja futuurin muodostuksen peruseräatteen. Opetellaan adjektiivien ja adverbien vertailua. Tutustutaan alustavasti tarvittaessa imperfektin ja passé composé:n käytön eroihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L4
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja etsitään tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä. Hankitaan tarvittaessa tietoa ranskan päävarianteista.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielisissä toimintaympäristöissä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja etsitään tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä. Hankitaan tarvittaessa tietoa ranskan päävarianteista.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Jatketaan tutustumista frankofoniaan ja etsitään tietoja ranskankielisten maiden ja alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Vertaillaan ranskaa muihin kieliin ja harjoitellaan kielellistä päättelykykyä ranskan kielen säännönmukaisuuksista. Kannustetaan oppilasta käyttämään ranskaa yhä monipuolisemmissa yhteyksissä. Hankitaan tarvittaessa tietoa ranskan päävarianteista.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittymisessä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä ja tiedon hakemista eri lähteistä. Kannustetaan oppilasta käyttämään ja pitämään yllä kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Jatketaan itsearvioinnin harjoittelua asettamalla tavoitteita omalle oppimiselle ja arvioimalla omia työtapoja. Harjoitellaan antamaan kannustavaa palautetta ryhmässä. Kannustetaan oppilasta yrittämään pääpainon ollessa viestin välittymisessä. Harjoitellaan oppimateriaalin käyttöä monipuolisesti, harjoitellaan sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, sanojen ryhmittelyä ja tiedon hakemista eri lähteistä. Kannustetaan oppilasta käyttämään ja pitämään yllä kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2: Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen

nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon ranskan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättämään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan jokapäiväisistä ja itselle tärkeistä asioista. Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan imperfektin, konditionaalien ja futuurin muodostuksen perusperiaatteet. Opetellaan adjektiivien ja adverbien vertailua. Tutustutaan alustavasti tarvittaessa imperfektin ja passé composé:n käytön eroihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon ranskan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättämään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan jokapäiväisistä ja itselle tärkeistä asioista. Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan imperfektin, konditionaalien ja futuurin muodostuksen peruseräatteen. Opetellaan adjektiivien ja adverbien vertailua. Tutustutaan alustavasti tarvittaessa imperfektin ja passé composé:n käytön eroihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2: Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon ranskan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeistä asioista.

Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan jokapäiväisistä ja itselle tärkeistä asioista. Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan imperfektin, konditionaalien ja futuurin muodostuksen peruseräatteen. Opetellaan adjektiivien ja adverbien vertailua. Tutustutaan alustavasti tarvittaessa imperfektin ja passé composé:n käytön eroihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiategstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.2: Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon ranskan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päätelemään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeitä asioista.

Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan jokapäiväisistä ja itselle tärkeitä asioista. Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan imperfektin, konditionaalien ja futuurin muodostuksen peruseräkkeet. Opetellaan adjektiivien ja adverbien vertailua. Tutustutaan alustavasti tarvittaessa imperfektin ja passé composé:n käytön eroihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Oppilaat ottavat enemmän osaa sisältöjen valintaan. Niitä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ranskaksi eri yhteisöissä ja maailmassa, aiheen ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen

nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon ranskan levinneisyys, asema ja kielialueen elämänmuoto. Hyödynnetään opiskelussa erilaisia vuorovaikutustilanteita ja viestintäkanavia. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja.

Opetellaan pyytämään selvennystä tai toistoa ja tekemään itsensä ymmärretyksi käyttämällä lähikäsitteitä tai yleisempiä käsitteitä.

Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan mielipiteitä ja asenteita kohteliaasti ja toisia kunnioittaen.

Harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä eri yhteyksissä. Opetellaan sanastoa ja rakenteita käyttäen hyväksi eri tekstilajeja. Harjoitellaan päättämään tuntemattomia sanoja asiayhteydestä. Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan itselle tärkeitä asioista.

Harjoitellaan puhumaan ja kirjoittamaan jokapäiväisistä ja itselle tärkeitä asioista. Harjoitellaan erilaisia viestintätilanteita olemalla aloitteellinen käyttäen eri viestintäkanavia.

Rakenteista kerrataan aiemmin opittua ja opetellaan imperfektin, konditionaalnin ja futuurin muodostuksen peruseriaatteet. Opetellaan adjektiivien ja adverbien vertailua. Tutustutaan alustavasti tarvittaessa imperfektin ja passé composé:n käytön eroihin ja otetaan esille teksteissä esiintyneitä rakenteita.

16.6.6. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehoisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, kehoilliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Liikunta

Kasvaminen liikumaan ja liikunnan avulla kasvaminen ovat toiminnan lähtökohtana. Oppilaille mahdollistetaan oppimisen ilo, motoristen perustaitojen harjoittelu ja ohjaus turvallisiin liikuntatottumuksiin. Työtavat ohjaavat oppilaita yhteisöllisyyteen ja yhdessä tekemiseen. Reilun pelin henki ja hyvä käytös ovat taitoja, joita vahvistetaan. Kannustetaan oppilaita löytämään ilo omista ja ryhmän vahvuuksista. Koulun läheisyydessä olevia liikuntapaikkoja hyödynnetään osana opetusta. Opetus huomioi tunnekasvatuksen, kannustaa luovuuteen ja rohkaisee itseilmaisuun.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaille ei anneta valmiita ratkaisumalleja vaan kannustetaan ja haastetaan keksimiseen ohjaavien kysymysten kautta. Oppilaille annetaan mahdollisuus tunnustella myönteisiä ja kielteisiä liikuntakokemuksia ja oppia niistä. Oppilaita ohjataan tavoitteiden asettamisessa sekä autetaan havaitsemaan omaa kehittymistä. Monipuolinen liikkuminen tukee ajattelun kehittymistä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita kannustetaan yhteistyöhön ja toisten kunnioittamiseen. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan esimerkiksi eri pari- ja ryhmätehtävien avulla. Oppilas harjoittelee kaikkien kanssa toimeentulemista ja hänelle pyritään luomaan tunne, että hän saa vapaasti ilmaista itseään ja omia tuntemuksiaan. Opetus ottaa huomioon eri kulttuureista tulevat oppilaat ja mahdollisuuksien mukaan voidaan myös tutustua eri kulttuurien liikunnallisiin tapoihin. Oppilaita ohjataan arvostamaan omaa kehoaan ja olemustaan. Liikuntatunnit mahdollistavat pieniä esiintymiskokemuksia.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas huolehtii, että hänellä on omat liikuntavarusteet mukana tunnilla. Tunnin päätyttyä oppilas huolehtii tarkoituksenmukaisesta peseytymisestä. Opetus korostaa liikunnallisen ja terveellisen elämäntavan ja sen merkityksen ymmärtämistä omalle kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Oppilasta tuetaan terveen minäkäsityksen rakentamisessa kannustamalla yrittämään ja tekemään oman parhaansa. Liikuntatuntien yhteydessä harjoitellaan kulkemaan koulun lähiympäristössä turvallisesti.

L4 Monilukutaito

Oppilas oppii suhtautumaan kriittisesti eri lähteistä tulevaan tietoon. Oppilasta ohjataan löytämään oleellista ja tärkeää tietoa oman hyvinvoinnin kannalta. Opetuksessa hyödynnetään erilaisia teksti- ja kuvaohjeita.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti erilaisia tietoteknisiä sovelluksia ja hyödyntää niitä liikunnassa. Esimerkkilajeja: suunnistus, telinevoimistelu, yleisurheilu (liikkeiden omaksuminen videolta, omien liikemallien kuvaaminen/korjaaminen)

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikallisiin liikuntaseuroihin ja niiden toimintaan. Kannustetaan oman liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen ja mahdollisen liikunnallisen harrastuksen löytämiseen. Oppilaita kannustetaan löytämään omat vahvuutensa.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään läpi, mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita osallistetaan liikuntatuntien suunnitteluun ja toteutukseen. Vastuun antaminen ja siihen kasvattaminen mahdollistavat luottamuksen rakentumisen ja kehittävät itsetuntemusta sekä uskoa omaan tekemiseen. Oppilaat pohtivat liikuntatuntien tavoitteita ja toimintatapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Ohjauksen ja tuen tärkein ominaispiirre liikunnassa on sosiaalisten ja psyykkisten tekijöiden korostaminen. Eriyttämisessä tulee huomioida oppilaiden liikuntamotiivien erilaisuus. Oppilaiden erilaiset tarpeet huomioidaan käyttämällä mm. vaihtelevia opetusmenetelmiä, etenemisnopeuksia, sisältöjä, välineitä, oppimisympäristöjä, opetusviestintää ja oppilaiden ryhmittelyä. Oppilaiden yhdessä toimimista, myönteisiä asenteita ja kannustavaa ilmapiiriä tukevat muun muassa hyväksytyksi tuleminen, osallistaminen, kannustava ja vuorovaikutteinen palaute.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisen kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on

asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaslähtöisyys ja tavoitteiden asettaminen. Opettaja tukee ja ohjaa ryhmän ja yksilöiden tavoitteiden asettelua. Arvioinnin tulee olla myönteistä, kannustavaa ja totuudenmukaista. Arvioinnin tulee tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Oppituntien aikana tapahtuva välitön, jatkuva ja johdonmukainen palaute tukee oppimista. Arvioinnissa käytetään myös itse- ja vertaisarviointia. Itse- ja vertaisarvioinnissa oppijaa kannustetaan arvioimaan oppimista ja työskentelyä yksin ja osana ryhmää. Opettaja toimii vuorovaikutuksessa opetusryhmän kanssa ja osallistaa ryhmää jatkuvaan ja säännölliseen arviointiin.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyys-, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisuharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevyydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3
T13	S3	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Oppilasta kasvatetaan fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja kannustetaan läpi elämän kestävään liikunnalliseen elämäntapaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaiharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyi muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Oppilasta kannustetaan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan

harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteena on kehittää tasapaino- ja liikkumistaitoja sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa

niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tuetaan oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaiharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Kannustetaan oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysismotorisia ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä

ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Tavoitteena harjoitella uimataittoa, jotta oppilas oppii liikkumaan vedessä sekä pelastamaan ja pelastautumaan vedestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisuharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Kannustetaan oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. Opetuksessa huomioidaan ryhmän yhdessä toimimista ja harjoitellaan ryhmän sekä oman sosiaalisen toimintakyvyn arvioimista hyväksyvän ilmapiirin kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Kannustetaan oppilasta omatoimisuuteen, aloitekykyyn, vastuunottamiseen ja toimimaan reilusti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Oppilasta osallistetaan liikuntatuntien suunnitteluun ja toteutukseen oppilaan lähtökohdat huomioon ottaen. Oppilasta pyritään ohjaamaan itseohjautuvuuteen työskentelyssä sekä arvioimaan omaa ja ryhmän psyykkistä toimintakykyä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

Oppilasta ohjataan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnusteluun ja niistä oppimiseen sekä kehittämään oman kehon tuntemusta ja hyväksymistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Opetuksessa huomioidaan sosiaalisen ja psyykkisen aktiivisuuden merkitys kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. Oppilasta kannustetaan läpi elämän kestävään liikunnalliseen elämäntapaan, jossa korostuvat sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen toimintakyky.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Opetuksessa tuodaan mahdollisuuksien mukaan tietoa eri liikuntamuotojen harrastusmahdollisuuksista. Tavoitteena on kannustaa oppilasta löytämään itselleen iloa ja virkistystä tuottavia liikuntamuotoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaiharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevyydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3
T13	S3	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Oppilasta kasvatetaan fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja kannustetaan läpi elämän kestävään liikunnalliseen elämäntapaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaiharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Oppilasta kannustetaan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaiharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa,

nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteena on kehittää tasapaino- ja liikkumistaitoja sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaiharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyi muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tuetaan oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Kannustetaan oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysismotorisia ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Tavoitteena harjoitella uimataitoa, jotta oppilas oppii liikkumaan vedessä sekä pelastamaan ja pelastautumaan vedestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Kannustetaan oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. Opetuksessa huomioidaan ryhmän yhdessä toimimista ja harjoitellaan ryhmän sekä oman sosiaalisen toimintakyvyn arvioimista hyväksyvän ilmapiirin kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Kannustetaan oppilasta omatoimisuuteen, aloitekykyyn, vastuunottamiseen ja toimimaan reilusti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Oppilasta osallistetaan liikuntatuntien suunnitteluun ja toteutukseen oppilaan lähtökohdat huomioon ottaen. Oppilasta pyritään ohjaamaan itseohjautuvuuteen työskentelyssä sekä arvioimaan omaa ja ryhmän psyykkistä toimintakykyä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

Oppilasta ohjataan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnusteluun ja niistä oppimiseen sekä kehittämään oman kehon tuntemusta ja hyväksymistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Opetuksessa huomioidaan sosiaalisen ja psyykkisen aktiivisuuden merkitys kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. Oppilasta kannustetaan läpi elämän kestävään liikunnalliseen elämäntapaan, jossa korostuvat sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen toimintakyky.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset

oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Opetuksessa tuodaan mahdollisuuksien mukaan tietoa eri liikuntamuotojen harrastusmahdollisuuksista. Tavoitteena on kannustaa oppilasta löytämään itselleen iloa ja virkistystä tuottavia liikuntamuotoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja

viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasville ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3
T13	S3	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Oppilasta kasvatetaan fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja kannustetaan läpi elämän kestävään liikunnalliseen elämäntapaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyä muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa

kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Oppilasta kannustetaan harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaiharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tavoitteena on kehittää tasapaino- ja liikkumistaitoja sekä soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tuetaan oppilasta harjoittamaan ja soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina vaihtelevissa tilanteissa ja liikuntamuodoissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Kannustetaan oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysismotorisia ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaiharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Tavoitteena harjoitella uimataittoa, jotta oppilas oppii liikkumaan vedessä sekä pelastamaan ja pelastautumaan vedestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne

kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Harjoitellaan oman ja muiden turvallisuuden huomioon ottamista ja parhaansa yrittämistä liikuntatunneilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

7.-9.-luokkalaisten opetuksessa sovelletaan eri liikuntamuotoja ja -lajeja fyysismotoristen perustaitojen oppimisessa.

Motoriset perustaidot jaetaan käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osaan: tasapainotaitoihin, liikkumistaitoihin sekä välineenkäsittelytaitoihin. 7.-9.- luokkalaisilla tasapainotaitoja voidaan harjoittaa muun muassa voimistelun ja kehonhallintaharjoitteiden, luistelun ja jääpelien sekä pallopelien avulla. Liikkumistaitoja voidaan kehittää erilaisilla voimistelu- ja esteradoilla, pallo- ja viitepeleillä sekä eri tanssimuotojen avulla. Välineidenkäsittelytaitoja voidaan harjoittaa leikeissä ja peleissä. Näitä motorisia perustaitoja voidaan harjoitella yksittäisinä kykyinä tai yhdistämällä ne kokonaisharjoitteluksi. Erilaiset pelit ja leikit kehittävät myös havainnointia, päätöksentekoa ja sen mukana tuomaa nopeaa toimintaa jatkuvasti muuttuvissa tilanteissa.

Kielellinen ja kehollinen monilukutaito kehittyy muun muassa liikunnallisten roolileikkien ja improvisaatioharjoitusten avulla. Oppimiskokemuksia mahdollistetaan ympäristöä ja tehtävää muokkaamalla. Motoristen perustaitojen avulla kehitetään myös oppilaan fyysisiä perusominaisuuksia. Fyysisillä perusominaisuuksilla tarkoitetaan kestävyyttä, voimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Esimerkiksi kestävyyttä harjoitellaan aerobisella liikunnalla, voimaa kehonpainoharjoittelulla, nopeutta pallopeleillä, liikkuvuutta dynaamisella ja staattisella venyttelyharjoittelulla.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Kannustetaan oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. Opetuksessa huomioidaan ryhmän yhdessä toimimista ja harjoitellaan ryhmän sekä oman sosiaalisen toimintakyvyn arvioimista hyväksyvän ilmapiirin kautta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Kannustetaan oppilasta omatoimisuuteen, aloitekykyyn, vastuunottamiseen ja toimimaan reilusti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Kohtelias, ystävällinen ja vastuullinen käytös tasapuolisesti kaikkia kohtaan ryhmässä sekä omista että yhteisistä ryhmän asioista vastuun ottaminen kehittävät oppijan sosiaalista toimintakykyä. Lisäksi liikuntatilanteissa oppilaita ohjataan eettis-moraaliseen pohdintaan ikätason mukaisesti, kannustetaan omatoimisuuteen, vahvistetaan minäkuva ja ohjataan tunnetaidoissa. Pelit, leikit, kisailut ja pienryhmissä toimiminen opettavat myönteisten ja kielteisten tunteiden käsittelyä.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Oppilasta osallistetaan liikuntatuntien suunnitteluun ja toteutukseen oppilaan lähtökohdat huomioon ottaen. Oppilasta pyritään ohjaamaan itseohjautuvuuteen työskentelyssä sekä arvioimaan omaa ja ryhmän psyykkistä toimintakykyä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

Oppilasta ohjataan myönteisten ja kielteisten oppimiskokemusten tunnusteluun ja niistä oppimiseen sekä kehittämään oman kehon tuntemusta ja hyväksymistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Opetuksessa huomioidaan sosiaalisen ja psyykkisen aktiivisuuden merkitys kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. Oppilasta kannustetaan läpi elämän kestävään liikunnalliseen elämäntapaan, jossa korostuvat sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen toimintakyky.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Opetuksessa tuodaan mahdollisuuksien mukaan tietoa eri liikuntamuotojen harrastusmahdollisuuksista. Tavoitteena on kannustaa oppilasta löytämään itselleen iloa ja virkistystä tuottavia liikuntamuotoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta, tunne pätevydestä, tunne hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että osana ryhmää kehittävät oppijan psyykkistä

toimintakykyä. Oppilaat osallistetaan antamalla mahdollisuudet ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä saada vaikuttaa oppituntien sisältöihin. Hyvä kehonhahmotus, myönteiset ja kielteiset oppimiskokemukset tukevat oppilaan psyykkistä hyvinvointia. Opetus tarjoaa tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan, mikä mahdollistaa kullekin sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa, innostusta ja virkistystä liikunnasta.

16.6.7. Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitytään kanssaihmisistä huoltapitiviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

-

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta

ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Kotitalous](#)

Kotitalous on kaikille yhteinen oppiaine vuosiluokalla 7. Kotitaloutta voi tarjota valinnaisena oppiaineena ja monialaisissa oppiaineissa vuosiluokilla 1-9. Kotitalouden sisällöt soveltuvat useiden eri oppiaineiden kanssa monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opetettavaksi. Kotitaloudessa eheytetään luonnollisella ja elämänmakuisella tavalla monen alan tietoja ja taitoja ja liitetään ne erilaisten ihmisten ja kotien elämään. Kotitalous oppiaineena tarjoaa käytännönläheistä, toiminnallista oppimista, joka tähtää arjessa selviytymiseen, ilmiöiden ymmärtämiseen, jatkuvaan ja elinikäiseen oppimiseen. Kotitalous on hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuus, jossa tavoitteena on arkielämän hallinta ja kestävän elämäntavan kehittäminen. Arkielämässä tarvitaan monenlaista osaamista: itsenäistä ja vuorovaikutuksellista toimintakykyä, tiedon rakentamista ja luovaa ongelmanratkaisua sekä päätöksentekoa ja valintojen arviointia - niin yksilön kuin yhteisön näkökulmasta sekä myös globaalia vastuuta tuntien. Tulevaisuuden hyvinvointivalinnoissa onnistuminen edellyttää yritteliäisyyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, kriittisyyttä sekä teknologisoituvan arjen hallintaa.

Oppilaat oppivat ajanmukaisia arjen taitoja parhaiten, kun he saavat toimia turvallisessa ja kiireettömässä ympäristössä yksin tai yhdessä. Työn loppuun saattamisen ja kiireettömän ilmapiirin edellytyksenä kotitalousopetuksessa on, että opintokokonaisuudet järjestetään 7. luokalla yhtenäisinä kolmoistunteina ja valinnaisissa opinnoissa 8. ja 9. luokilla kaksoistunteina. Kotitalouden oppimisympäristöksi soveltuvat vuorovaikutukseen ja osallisuuteen aktivoivat, tilanteiden mukaan muunneltavat tilat, joissa ajanmukaiset ja turvalliset laitteet vastaavat uuden teknologian tuomiin muutoksiin. Kotitalouden monikanavaiset oppimisympäristöt edellyttävät nykyaikaisen tieto- ja viestintäteknikan käyttömahdollisuutta.

Ryhmäkoko tulee suhteuttaa luokka- ja työskentelytilan kokoon, ryhmän suositeltava maksimikoko on 16 oppilasta. Näin jokaiselle oppilaalle taataan riittävä työskentely- ja ruokailutila sekä asianmukaiset välineet. Myös käytännön työn ohjaukselle jää riittävästi aikaa ja erityishaasteita omaava oppilas saa riittävästi tukea. Oikealla ryhmäkoolla varmistetaan myös työturvallisuus ja mahdollisuus mielekkääseen oppimiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet kotitaloudessa

Kotitalouden opinnot kehittävät tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia luoden tervettä pohjaa nykyhetken ja tulevaisuuden hyvinvoinnille. Koulun kotitalouden tehtävänä on toiminnan avulla kehittää etenkin suunnittelu-, organisointi- ja työskentelytaitoja sekä voimavarojen hallintaa. Oppiminen on kotitaloudessa parhaimmillaan käytännön toimintataitoja, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tiedonhallintataitoja eheyttävää, laaja-alaista osaamista tuottavaa, todellisen arjen tehtäviä ja ongelmia ratkaisevaa toimintaa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Luova yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo sekä jaetut johtopäätökset lisäävät oppimismotivaatiota lähtötasosta riippumatta. Ajattelun kehittämisen ja elinikäisen oppimisen jatkumoa tavoiteltaessa korostuu prosessorientoituneisuus: uteliaisuus, hypoteettinen ajattelu, kokeileva, tutkiva oppiminen ja kriittisyys. Nämä edellyttävät tietoista läsnäoloa ja asioihin syventymistä ajan kanssa - pelkän kotiarjelle tyypillisen rutiinisuurittamisen sijasta. Ilmiöpohjainen, eri tieteenaloja eheyttävä syvälinen oppiminen, ohjaa ottamaan huomioon kestävän kehityksen kaikessa toiminnassa. Oikea asennoituminen tukee muuttuvassa maailmassa tarvittavia elinikäisen oppimisen avaintaitoja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ovat tärkeitä yhteiselämässä ja itsetunnon rakentamisessa. Kotitalouden tavoitteet perustuvat käsitykseen oppimisesta: oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii tietoja ja taitoja tekemällä ja osallistumalla, vuorovaikutuksessa toisten kanssa, luovuuden ja myönteisten tunnekokemuksien kautta. Kotitalouden vuorovaikutuksellinen

ryhmätyöskentely edellyttää sellaisia opetuksen järjestelyjä, joilla voidaan taata riittävästi aikaa ryhmän vuorovaikutukseen ja yksilön tukemiseen etenkin ryhmäytymisen alussa ja kasvun käännekohtissa. Välittämisen ilmapiiri syntyy, kun panostetaan erilaisuuden hyväksymiseen, sosiaalisuuden vahvistamiseen ja vuorovaikutuskanavien löytämiseen. Oppiaine tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia etsiä yksilöllisiä kiinnostuksen kohteita, eriyttää ja antaa vaihtoehtoisia oppimisen reittejä, jolloin oppimisen edellytykset kaikilla paranevat esimerkiksi näkyen työrauhan rakentumisena, luottamussuhteen rikastumisena ja yksilöllisenä edistymisenä. Tunneilla harjoitellaan yksilöiden ja ryhmien välistä kunnioitusta sekä yhdenvertaisuuden ja normikriittisyyden tiedostamista. Kotitalousopetuksella vahvistetaan nuoren kulttuuritietoisuutta ja kulttuuri-identiteettiä; tietoisuus omista juurista helpottaa hahmottamaan tulevaisuutta.

L3 Itsestä huolehtiminen, arjen taidot

Kotitalouden osaamisen ytimessä on itsestä huolehtimisen ja arjen taidot. Vaikka arkipäivän hallintaan, turvallisen ja terveellisen elämänrytmin ylläpitämiseen tarvittava osaaminen rakentuu jo lapsuusvuosista alkaen, niin kotitalouden opintojen tärkeä tehtävä on herättää tunne osallisuudesta ja mahdollisuuksista vaikuttaa omalla toiminnallaan elämään ja hyvinvointiin. Opetuksella ohjataan myös oppimaan ja käytännön esimerkeillä autetaan hahmottamaan toimivan arjen tärkeitä perusosia ja niiden tasapainoa. Esimerkiksi ravinto, lepo ja liikunta sekä työ ja vapaa-aika, arki ja juhla, yksilöllisyys ja yhteisöllisyys, lokaalisuus ja globaalisuus ovat arjen ulottuvuuksia, joihin liittyviä valintoja tarkastellaan monista eri näkökulmista.

L4 Monilukutaito

Oppilas voi harjoitella monilukutaitoa sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä kotitalouden erilaisissa oppimisympäristöissä. Tulevaisuuden muuttuvissa tilanteissa selviytyminen edellyttää kehittyneitä ongelmanratkaisutaitoja ja kykyä tehdä perusteltuja päätöksiä ja valintoja. Arkipäivän toiminnassa, valinnoissa ja niiden arvioinnissa korostuu monilukutaito ja mediakriittisyys. Informaation määrän kasvaessa median vaikuttavuuskeinojen ymmärtäminen on erityisen merkityksellistä hyödykkeitä valitsevalle kuluttajalle.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Digitaalinen teknologia avaa kotitaloudessa uusia näkökulmia ja tarjoaa monitasoisia mahdollisuuksia tehdä kotitalouden oppimisen polusta yksilöllisen ja omakohtaisen. Tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen aikaa säästyy käytännön työhön ja yhteistyötaitojen harjoitteluun. TVT mahdollistaa monimediaisen opiskelun ja konkreettisten tavoitteiden saavuttamisen mittaamisen. Tämä lisää muun muassa tavoitteellisuutta ja tervettä kilpailuhenkeä pelillisen oppimisen ja arvioinnin menetelmien muodossa. Parhaimmillaan kotitaloudessa TVT tehostaa tiedon hallintaa ja tukee oppimaan oppimista sekä tekee ajattelun kehittymisen ja opinnoissa edistymisen osoittamisesta yksinkertaisempaa ja monipuolisempaa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Kotitaloustyötä on syytä tarkastella yhä enemmän voimavaratietoisena yrittäjyytenä oman kodin jäsenten hyväksi. Koti on oppiva organisaatio ja kodin toiminnalliseen arkeen liittyy yrittäjämäiseen tapaan unelmat, rohkeus, innovointi, kokeilunhalu, ennakointi ja riskienhallinta, määrätietoisuus, realismi sekä niin onnistuminen kuin pettymystenkin sietäminen, virheistä oppiminen ja myötätunto. Kotitalousopetuksessa harjoiteltavia taitoja tarvitaan niin kotona, vapaa-ajalla kuin työelämässäkin. Näitä tärkeitä taitoja ovat yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, käytännön toimintataidot ja tiedonhallintataidot, joista konkreettisina esimerkkeinä työtehtävien organisointi, ajankäytön hallinta, ennakoiva ja vastuullinen työskentely sekä työn loppuun saattaminen. Kodin ja koulun toiminta, yhteistyö ja jäsenten välinen vuorovaikutus sisältää paljon yhteneväisyyksiä työelämätaitoihin ja yrittäjyyteen.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Kotitaloudessa arjen valintoja tarkastellaan monista eri näkökulmista. Tarkastelua tehdään myös eri tasoilla: yksilön, perheen, yhteisön, seutukunnan, maan ja maailmanlaajuisen näkökulman tuominen antaa mahdollisuudet pohtia arvomaailmaa, osallisuutta ja omien päätösten kestävyyttä. Arjessa selviytymisen tärkeitä perusosia ja niiden tasapainoa opitaan hahmottamaan käytännön työhön osallistuen ja todellisia tilanteita pohtien. Vaikuttamisen valmiudet vahvistuvat aktiivisissa yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaiset laaja-alaisen osaamisen alueet liittyvät monilta kohdilta arkielämässä menestymiseen, minkä vuoksi ne liittyvät luonnollisena osana kotitalouden sisältöihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työskentely- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden kotitaloustaitojen oppimista, suunnittelua, arviointia ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työ tavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen sekä asteittain

lisääntyvään itseohjautuvuuteen. Taitojen opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset tavat oppia, edellytykset ja tarpeet kotitalouden opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Turvallisuuden ja kiireettömyyden varmistaminen on keskeistä kotitalouden oppimisympäristöissä, joissa on koneita, laitteita, materiaaleja ja laaja-alaista lukutaitoa edellyttäviä työpisteitä. Ryhmäko, samanaikaisopetus ja avustavan henkilöstön tarve arvioidaan suhteessa opetuksen tavoitteisiin, oppimisympäristöön ja tilojen joustavuuteen. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen keskeisenä mahdollistajana kotitaloudessa on oppilaantuntemus sekä kodin ja koulun välinen yhteistyö.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen luvuuteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Kotitalous](#)

Kotitalouden arviointi perustuu oppiaineen opetussuunnitelman tavoitteisiin. Oppimista verrataan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin monipuolisesti, painottaen käytännön työskentelyn jatkuvaa näyttöä, jolloin korostuvat taidot suunnitella, ohjata ja arvioida omaa työskentelyä niin yksin kuin ryhmässä. Arvioinnin tukena voidaan käyttää itse- ja vertaisarviointia sekä kirjallisia töitä ja kokeita.

Arvioinnin kohteena on oppilaan edistyminen oppiaineessa ja arvioinnin tavoitteena on ohjata oppilasta itseohjautuvuuteen. Oppilasta ohjataan työskentelemään suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti niin yksin kuin ryhmässä. Työskentelyn arvioinnissa korostuu vastuullisuus, muiden ihmisten huomioonottaminen ja itsearviointitaitojen kehittyminen. Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista, osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Arviointi edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Tarvittaessa oppilaalle järjestetään eriytettyjä arviointitehtäviä, jotka ovat suhteessa hänen omiin valmiuksiinsa.

Harrastuneisuus voi korottaa kotitalouden arvosanaa.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävä tuntevat kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L3
T2	S1, S2	L2, L3
T3	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4	S1, S2	L1, L3, L6
T5	S1, S2, S3	L3, L5, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7	S1, S2, S3	L2, L3
T8	S1, S2	L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T10	S1, S2, S3	L1, L4
T11	S1, S2, S3	L4
T12	S1, S2, S3	L1
T13	S1, S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnin perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyskannalta.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnin perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnän perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnin perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T13 ohjata oppilasta kestäväan elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja

7. lk

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mitaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnän perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

16.6.8. Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä

todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

-

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Fysiikka](#)

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Opetuksen järjestelyissä on otettava huomioon fysiikan opiskelun erityispiirteet. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia. Opetus tapahtuu tarkoitukseen suunnitellussa tilassa, jossa on turvallista työskennellä ja josta löytyy esimerkiksi tarvittavat alkusammutusvälineet. Ryhmän suositeltava maksimikoko on 16 oppilasta, jotta kokeellinen työskentely saadaan järjestettyä turvallisesti esimerkiksi kaasupolttimia tai sähkölaitteita käytettäessä. Myös käytännön työn ohjaukselle jää riittävästi aikaa ja erityishaasteita omaava oppilas saa riittävästi tukea. Oikealla ryhmäkoolla taataan myös työturvallisuus ja mahdollisuus mielekkääseen oppimiseen.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen fysiikassa

L1Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Fysiikan oppitunneilla oppilaalla on aktiivinen rooli oppimisprosessissa. Oppilas osaa selittää kokemiaan luonnonilmiöitä luonnonlakien avulla. Oppilas osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida kokeellisia töitä sekä tutkimuksia. Oppilas osaa perustella näkemyksiään ja tarkastella

käsiteltävää tietoa kriittisesti suhteessa aiempaan kokemustietoonsa. Oppilas ymmärtää fysiikan vuorovaikutussuhteita ja asioiden välisiä yhteyksiä sekä oppiainekohtaisesti että oppiainerajat ylittävästi. Oppilas osaa ratkaista ongelmia, argumentoida ja tehdä päätelmiä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas ymmärtää, miten yhteiskunta on muokannut fysiikkaa luonnontieteenä. Lisäksi oppilas ymmärtää, miksi luonnontieteisiin on luotu kansainvälisiä sopimuksia. Oppilas osaa tulkita elinympäristöään luonnontieteellisestä näkökulmasta. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään rakentavasti ja osaa toimia esiintymis-, yhteistyö-, ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa kuunnella itsensä lisäksi myös muita ja nähdä asioita muiden silmin.

L3Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas osaa ottaa vastuuta itsestään, muista ja arkensa sujumisesta. Oppilas osaa toimia turvallisesti sekä fysiikan oppitunneilla että arjessa. Oppilas tiedostaa meluun liittyvät riskit ja osaa suojautua siltä. Oppilas ymmärtää sähköturvallisuuden merkityksen ja osaa toimia oikein onnettomuustilanteissa. Oppilas ymmärtää fysiikan merkityksen liikenneturvallisuudessa ja säteilyltä suojautumisessa. Oppilas ymmärtää teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä luonnontieteellisestä näkökulmasta.

L4 Monilukutaito

Oppilas ymmärtää ja osaa tulkita sanallista, kuvallista, auditiivista, numeerista ja symbolista tietoa fysiikan opiskelussa käyttäen eri aistialueita. Oppilas osaa luoda ja ymmärtää fysiikkaan liittyviä kuvia sekä kuvaajia tekstin tuottamisen lisäksi. Oppilas ymmärtää eri tietolähteiden luotettavuuseroja ja osaa työskennellä eri medioiden parissa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa fysiikassa esimerkiksi mittauksia, tutkimuksia ja tutkielmia tehtäessä. Oppilas ymmärtää, miten teknologiaa hyödynnetään fysiikan aloilla yleisesti. Oppilas osaa etsiä tehtävien ja ongelmien ratkaisuja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen esimerkiksi internetin hakukoneilla. Oppilas ymmärtää, millaiset tietolähteet ovat luotettavia haettaessa tieteellistä tietoa. Oppilas osaa organisoida järkevästi tekemiään töitä ja digitaalisia tuotoksiaan. Oppilas osaa toimia eettisesti ja turvallisesti tieto- ja viestintäteknologian parissa sekä osaa suojautua mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja tiedon häviämiseltä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas ymmärtää fysiikan alojen hyödyntämisen työelämässä. Oppilas tietää, miten fysiikan osaamista hyödynnetään lähialueen yrityksissä. Oppilas osaa tehdä yhteistyötä ja käyttäytyä asianmukaisesti toisten kanssa esimerkiksi fysiikan ryhmätutkimuksia tehtäessä. Oppilas osaa suunnitella prosesseja, tehdä hypoteeseja, kokeilla ja etsiä ratkaisuja sekä tehdä johtopäätöksiä tutkimuksia tehtäessä. Oppilas osaa toimia aloitteellisesti, ennakoida vaikeuksia, arvioida sekä kohdata pettymyksiä työskentelyssään. Oppilas osaa etsiä omia vahvuuksiaan fysiikassa ja tiedostaa niihin liittyviä opiskelu- tai uramahdollisuuksia.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas kykenee osallistumaan erilaisiin työskentelytapoihin, joiden kautta hän saa kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemuksia. Oppilas tietää, miten mielipiteet ja näkemykset ilmaistaan rakentavasti. Oppilas ymmärtää, miksi erilaiset työtavat ovat perusteltuja. Oppilas ymmärtää, miten ratkaista ristiriitaisia näkemyksiä ja käsitellä esimerkiksi fysiikan virhekäsityksiä asiallisesti. Oppilas ymmärtää, mitä hyötyjä ja haittoja eri energiantuotantomuodoilla on ympäristön ja kestävä kehityksen kannalta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Turvallisuuden ja kiireettömyyden varmistaminen on keskeistä, kun työskennellään fysiikan oppimisympäristöissä, joissa on sähkölaitteita, kuumennusvälineitä kuten kaasupolttimia, mittaus- ja havaintovälineitä, ja laaja-alaista lukutaitoa edellyttäviä työpisteitä. Oppimista helpotetaan tarpeen mukaan erilaisilla havainnollistamisvälineillä, tukiopetuksella tai lisäohjeilla. Ryhmäko- samaan aikaisopetus ja avustavan henkilöstön tarve arvioidaan suhteessa tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrään ryhmässä, opetuksen tavoitteisiin, oppimisympäristöön ja tilojen joustavuuteen.

Oppimisen solmukohtia:

7 lk: Mittavälineiden käyttö, havaintojen tekeminen ja kirjaaminen

8 lk: Yksiköiden käyttö ja yksikkömuunnokset

9 lk: Sähkökytkentöjen tekeminen, yksiköiden käyttö

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakuja, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan

osaamisen taso fysiikan päättöarviointin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyi yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarviointin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arviointi on onnistunutta, kun se on monipuolista, tasapuolista, rohkaisevaa, kannustavaa ja oppimista tukevaa. Arviointi on avointa; oppilas tietää, mitä arvioidaan ja mistä arviointi koostuu. Oppilasta ohjataan tarvittaessa ymmärtämään, mitä pitäisi tehdä toisin kehittyäkseen. Arviointi on jatkuvaa, luontevasti koulutyön arjessa mukana. Arviointia annetaan suullisesti sekä sitä dokumentoidaan.

Fysiikassa arvioidaan ilmiöiden ja käsitteiden hallinnan lisäksi myös kokeellista työskentelyä ja muuta ryhmätyöskentelyä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää fysiikalle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella mahdollisuuksien mukaan.

Oppilasta ohjataan suunnittelemaan, tarkkailemaan ja arvioimaan omaa opiskeluaan ja oppimistaan. Omien oppimistavoitteiden asettaminen ja itsearviointi totuttaa tarkkailemaan omaa toimintaa. Myös ohjattua vertaisarviointia voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn onnistumisen arvioimiseksi.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarviointin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyi yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarviointin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennyttään kvalitatiivisella tasolla.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Ohjataan oppilasta havaitsemaan ja tunnistamaan fysikaalisia ilmiöitä jokapäiväisessä ympäristössään. Herätetään oppilaiden uteliaisuus fysiikan ilmiöitä kohtaan toiminnallisuuden ja kokeellisuuden avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Ohjataan oppilas tunnistamaan ja havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä ympärillään. Oppilasta kannustetaan asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen. Oppilasta kannustetaan työskentelemään huolellisesti annettujen ohjeiden mukaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Ohjataan oppilasta havaitsemaan ja tunnistamaan fysikaalisia ilmiöitä jokapäiväisessä ympäristössään. Ohjataan oppilasta ymmärtämään valon ja äänen ominaisuuksien tuntemisen merkitystä omassa elämässä ja ympäristössään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävästä käytön kannalta

Ohjataan oppilasta pohtimaan omien valintojen merkitystä energiavarojen kestävästä käytön kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävä kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävästä tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävästä käytön kannalta.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Oppilasta kannustetaan muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Ohjata oppilasta työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti. Ohjataan oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

1440

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa. Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Ohjataan oppilasta kirjaamaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään yksinkertaisten teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja niiden merkitystä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen oppimisessa, esimerkiksi tiedon hankkimisessa, mittaustulosten esittämisessä ja opiskeltavan tiedon havainnollistamisessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Ohjataan oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä selittäessään fysiikan ilmiöitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia malleja valon ja äänen ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelevaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Ohjataan oppilasta perustelevaan ilmiöitä fysiikalle ominaisella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointi-aidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa. Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Ohjataan oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tutustutaan näkyvän valon aallonpituusalueeseen, valon ja äänen ominaisuuksiin ja ilmiöihin.

Perehdytään äänen voimakkuuden ja melun terveydellisiin vaikutuksiin sekä meluhaittojen vähentämiseen.

Oppilas ohjataan havaitsemaan fysikaalisia ilmiöitä omassa elinympäristössään.

Johdattelua mittaamisen käsitteeseen. Erilaisten suureiden mittaamista soveltuvia mittavälineitä käyttäen.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan valon merkitykseen maailmankaikkeuden rakenteiden ja mittasuhteiden tutkimisessa.

Tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan äänen tuottamiseen eri tavoin sekä äänen etenemiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös

tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Kannustetaan ja innostetaan oppilasta fysiikan opiskeluun käyttämällä erilaisia työskentelytapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Ohjataan ja kannustetaan oppilasta asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennyttään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään lämpöilmiöiden ja voimien vaikutusten tuntemisen merkitystä omassa elinympäristössä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennyttään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta

Ohjataan oppilasta arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestäväen kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestäväen käytön kannalta.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Kannustetaan oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Ohjataan oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennyttään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytetään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Ohjataan oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytetään ne kvalitatiivisesti energiaan.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään lämpöenergiaan ja fysikaalisiin voimiin liittyvien teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytetään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Opastetaan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi tiedon hankkimiseen, mittaustulosten esittämiseen sekä tuetaan oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Ohjataan oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti selittäessään oppimiaan lämpö- ja liikeilmiöitä sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Ohjataan oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointi-aidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Ohjataan oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Perehdytään energian säilymisen periaatteeseen.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Harjoitellaan erilaisten tutkimusten suunnittelemista ja toteuttamista sekä tutkimusten tulosten graafista esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan yksinkertaisten koneiden käyttöön teknologisissa sovelluksissa.

Tutustutaan lämpöopin ilmiöihin. Syvennytään joihinkin lämpöopin ilmiöihin.

Käsitellään liikenneturvallisuuden yhtymäkohtia massan hitauteen ja liikkeen jatkumiseen.

Käsitellään meren vaikutus säätilan vaihteluun, sekä ilmaston vaikutus lämpöaistimukseen.

Opiskellaan käsite tiheys.

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä

Ohjataan oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Tutustutaan kappaleiden vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Käsitellään mekaanista työtä ja tehoa sekä kytketään ne kvalitatiivisesti energiaan.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennyttään kvalitatiivisella tasolla.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä

energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

S6 Sähkö

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Kannustetaan ja innostetaan oppilasta fysiikan opiskeluun käyttämällä monipuolisia toimintatapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Ohjataan ja kannustetaan oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään huolellisesti ja pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Perehdytään tutkimisprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammattiteissa ja jatko-opinnoissa.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammattiteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta

Ohjataan oppilasta ymmärtämään sähköenergian merkityksen yhteiskunnassa sekä käyttämään siihen liittyvää osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Ohjataan oppilasta arvioimaan omia valintojaan ja niiden vaikutusta energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Kannustetaan oppilasta muodostamaan kysymyksiä sähköön liittyvistä ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Perehdytään tutkimisprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Ohjataan oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti, huolellisesti ja johdonmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Ohjataan oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähköön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostetaan osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Opastetaan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tuetaan oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Ohjataan oppilasta käyttämään sähköön ja hiukkasfysiikkaan liittyviä käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Perehdytään tutkimusprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkasfysiikan lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Ohjataan oppilasta käyttämään kytkentäkaavioita mallina virtapiirin ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

1468

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Perehdytään tutkimisprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuden liittyviä asioita.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Ohjataan oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointi-aidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Perehdytään tutkimisprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuden liittyviä asioita.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Ohjataan oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Perehdytään tutkimisprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä

Ohjataan oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten sähköstä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojan ja taitojan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Ohjataan oppilasta soveltamaan fysiikan tietojan ja taitojan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä pyritään tarjoamaan mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Perehdytään tutkimisprosessin eri vaiheisiin. Harjoitellaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Havainnoidaan sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus kokeellisesti.

Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin, sekä niiden vaikutukseen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Opiskellaan sähköturvallisuuteen liittyviä asioita.

Käsitellään sähkön merkitystä yhteiskunnassa ja teknologisissa sovelluksissa, sekä energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Käsitellään maailmankaikkeuden rakenteita ja mittasuhteita.

Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähköön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

16.6.9. Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveystietä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvien osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä

tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsitellyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

-

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perusteleamiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyys arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaroalähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Terveystieto](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset terveystiedossa vuosiluokilla 1.-9.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta tuetaan havainnoimaan, hakemaan ja arvioimaan tietoa sekä itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Häntä rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä sekä olemaan avoin uusille näkökulmille. Oppilasta ohjataan ongemanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilasta ohjataan erilaisten kulttuuristen merkistysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin rakentamiseen. Häntä rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteitään rakentavasti perustellen ja toimimaan erilaisissa vuorovaikutus- ja esiintymistilanteissa. Oppilasta ohjataan asettumaan toisen asemaan erilaisissa opetus- ja vuorovaikutustilanteissa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että jokainen voi vaikuttaa valinnoillaan ja toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Oppilasta ohjataan tunnistamaan omia ja toisten tunteita sekä ottamaan niitä huomioon vuorovaikutustilanteissa. Oppilasta tuetaan tunnistamaan omia arvoja ja lisäämään itsetuntemusta, joiden pohjalta he voivat kehittää omaa ajankäyttöään ja arjenhallintaa.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan löytämään oleellinen tieto informaatiotulvan keskeltä. Oppitunneilla harjoitellaan eri lähteistä peräisin olevan tiedon kriittistä arviointia, yhdistämistä ja niiden muokkaamista tarkoituksen mukaiseksi kokonaisuudeksi. Oppilasta ohjataan tunnistamaan mainonnan keinoja ja perimmäisiä tarkoituksia.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilasta ohjataan ergonomisiin työskentelytapoihin ja häntä tuetaan löytämään uusia TVT:n käyttötapoja tiedon hankinnassa ja jakamisessa. Oppilasta rohkaistamaan hyödyntämään teknologiaa oman ja muiden hyvinvoinnin seurannassa ja edistämisessä. Oppitunneilla hyödynnetään TVT- välineistöä oppimisen tukemisessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilasta ohjataan tunnistamaan omia vahvuuksia ja kehityspisteitä sekä työskentelemään itsenäisesti ja ryhmässä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilasta rohkaistaan löytämään tulevaisuuden työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen, kestävän tulevaisuuden kehittäminen

Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen seuraukset paitsi itselle, myös lähiyhteisölle, luonnolle ja yhteiskunnalle. Oppilasta rohkaistaan vaikuttamaan yhteiskunnallisesti tärkeiksi kokemiinsa asioihin ja löytämään ajanmukaisia kanavia niiden toteutukseen.

Esimerkkejä oppimisympäristöistä:

Fyysinen oppimisympäristö: luokkatilat, käytävät, aulat, liikuntasali, piha, kentät, oppilaan arkiympäristöt kuten koti, koulumatkat, kauppa, harrastusympäristöt, virtuaaliympäristöt kuten edison, helmi, sosiaalinen media, hyvinvointipelit sekä ulkopuoliset asiantuntijayhteistyötahot

Sosiaalinen oppimisympäristö

Oppilaan kohtaamat vuorovaikutustilanteet kuten välitunnit, oppitunnit, siirtymät, juhlatilanteet, perhe, ystävät, kaverit, sukulaiset, valmentaja, tuntemattomat, keskustelu erilaisissa sähköisissä ympäristöissä, tet-harjoittelu, kesätyöt, asiointi, tutustuminen erilaisiin palveluntarjoajiin.

Psyykinen oppimisympäristö

Oppilaan kohtaamaamien tunteiden käsittely epäonnistuminen, onnistuminen, riitatilanteet, kiusaaminen, perhe, koululuokka, erilaiset sähköiset ympäristöt ja ulkopuoliset asiantuntijayhteistyötahot.

Työtavat: Ipadien tai älypuhelimien hyödyntäminen opetuksessa, liikunta- ja terveysteknologian hyödyntäminen, pari- ja ryhmäkeskustelu, portfoliot, teemapäivät yhteistyössä eri aineiden ja ulkopuolisten sidosryhmien kanssa, videot, mallinnettujen vuorovaikutustilanteiden harjoittelu, väittely, pelit ja leikit, draamat ja tarinat, toiminnallisuus ja esitykset.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Ohjaus ja tuki: Oppilasta muistutetaan yksityisyyden kunnioittamisesta ja jokaisen ainutlaatuisuudesta. Oppilasta rohkaistaan ottamaan itseään askarruttavat asiat esiin luotettavan aikuisen kanssa. Oppitunneilla tehdään tarvittaessa yhteistyötä oppilashuoltohenkilökunnan jäsenten kanssa joko oppimiseen tai eri kehitysvaiheisiin liittyen.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntilannetta ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen,

seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina
- Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
- Tunnetaidot ja itsetuntemus
- Murrosiän tuomat muutokset

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveysteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmii, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveysten voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekäästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveysten vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

- Päihteet
- Arkirytmii
- Itsehoito: tapaturmat, tartuntataudit
- Kiusaaminen
- Turvallisuustaidot: ea, nuorten tyypillisimmät sairaskohtaukset

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystarkkinnoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveysten edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

- Terveysten ja hyvinvoinnin tukipalvelut koulussa ja Kirkkonummella

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T2	S1	L2, L3, L4, L7
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T4	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2	L1, L3, L6
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntilannetta, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämäntilanteen eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

- Pähitteet
  - Arkirytm
  - Itsehoito: tapaturmat, tartuntataudit
  - Kiusaaminen
  - Turvallisuustaidot: ea, nuorten tyypillisimmät sairaskohtaukset
- Terveyden ja hyvinvoinnin tukipalvelut koulussa ja Kirkkonummella
- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina
  - Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
  - Tunnetaidot ja itsetuntemus
  - Murrosiän tuomat muutokset

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina
- Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
- Tunnetaidot ja itsetuntemus
- Murrosiän tuomat muutokset

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelyä käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina
- Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
- Tunnetaidot ja itsetuntemus
- Murrosiän tuomat muutokset

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina
- Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
- Tunnetaidot ja itsetuntemus
- Murrosiän tuomat muutokset

- Terveyden ja hyvinvoinnin tukipalvelut koulussa ja Kirkkonummella

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina
- Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
- Tunnetaidot ja itsetuntemus
- Murrosiän tuomat muutokset
- Päihteet
- Arkirytm
- Itsehoito: tapaturmat, tartuntataudit
- Kiusaaminen
- Turvallisuustaidot: ea, nuorten tyypillisimmät sairaskohtaukset

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

- Terveyden ja hyvinvoinnin tukipalvelut koulussa ja Kirkkonummella
- Päihteet
- Arkirytm
- Itsehoito: tapaturmat, tartuntataudit
- Kiusaaminen
- Turvallisuustaidot: ea, nuorten tyypillisimmät sairaskohtaukset
- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina

- Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
- Tunnetaidot ja itsetuntemus
- Murrosiän tuomat muutokset

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

- Terveyden ja hyvinvoinnin tukipalvelut koulussa ja Kirkkonummella

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveystalvvelujen asianmukaista käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveystalvveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina
- Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
- Tunnetaidot ja itsetuntemus
- Murrosiän tuomat muutokset

- Päihteet
- Arkirytmii
- Itsehoito: tapaturmat, tartuntataudit
- Kiusaaminen
- Turvallisuustaidot: ea, nuorten tyypillisimmät sairaskohtaukset

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpääriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystalvvelyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

- Päihteet
  - Arkirytmä
  - Itsehoito: tapaturmat, tartuntataudit
  - Kiusaaminen
  - Turvallisuustaidot: ea, nuorten tyypillisimmät sairaskohtaukset
-
- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue ihmisen terveyden voimavaroina
  - Seksuaalisuuden portaat 1.-6.
  - Tunnetaidot ja itsetuntemus
  - Murrosiän tuomat muutokset
-
- Terveyden ja hyvinvoinnin tukipalvelut koulussa ja Kirkkonummella

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

- Terveyden ja hyvinvoinnin tukipalvelut koulussa ja Kirkkonummella

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntapojen ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetti, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään

huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
- Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
- Hyvä Minä
- Hyvä Me

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmii, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osaluokkiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

- Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
- Sairaudet: kansantaudit, uniongelmat, syömishäiriöt
- Riippuvuudet
- Toimiminen erilaisissa tapaturmatilanteissa
- Seksuaaliterveys ja ehkäisy
- Päihderiippuvuus
- Unihäiriöt
- Turvallisuustaidot: toiminta tapaturmapaikalla, minä mopoilijana, tajuttoman ensiapu ja elvytys
- Stressinhallinta ja rentoutuminen
- Unelmat

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävä elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveystalvet, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystalvetmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveystalvetvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T2	S1	L2, L3, L4, L7
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T4	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4
T	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2	L1, L3, L6
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämäntapojen eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

- Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Sairaudet: kansantaudit, uniongelmat, syömishäiriöt
  - Riippuvuudet
  - Toimiminen erilaisissa tapaturmatilanteissa
  - Seksuaaliterveys ja ehkäisy
  - Päihderiippuvuus
  - Unihäiriöt
  - Turvallisuustaidot: toiminta tapaturmapaikalla, minä mopoilijana, tajuttoman ensiapu ja elvytys
  - Stressinhallinta ja rentoutuminen
  - Unelmat
-
- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
  - Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Hyvä Minä

- Hyvä Me

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
- Terveystiedon edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
- Hyvä Minä
- Hyvä Me

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
- Terveystiedon edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
- Hyvä Minä
- Hyvä Me

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
- Terveiden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
- Hyvä Minä
- Hyvä Me

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

- Terveiden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Sairaudet: kansantaudit, uniongelmat, syömishäiriöt
  - Riippuvuudet
  - Toimiminen erilaisissa tapaturmatilanteissa
  - Seksuaaliterveys ja ehkäisy
  - Päihderiippuvuus
  - Unihäiriöt
  - Turvallisuustaidot: toiminta tapaturmapaikalla, minä mopoilijana, tajuttoman ensiapu ja elvytys
  - Stressinhallinta ja rentoutuminen
  - Unelmat
-
- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
  - Terveiden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Hyvä Minä
  - Hyvä Me

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia

tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

- Terveysteen edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
- Sairaudet: kansantaudit, uniongelmat, syömishäiriöt
- Riippuvuudet
- Toimiminen erilaisissa tapaturmatilanteissa
- Seksuaaliterveys ja ehkäisy
- Päihderiippuvuus
- Unihäiriöt
- Turvallisuustaidot: toiminta tapaturmapaikalla, minä mopoilijana, tajuttoman ensiapu ja elvytys
- Stressinhallinta ja rentoutuminen
- Unelmat

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytettävä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
- Terveysteen edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
- Hyvä Minä
- Hyvä Me

- Terveysteen edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
- Sairaudet: kansantaudit, uniongelmat, syömishäiriöt
- Riippuvuudet
- Toimiminen erilaisissa tapaturmatilanteissa
- Seksuaaliterveys ja ehkäisy
- Päihderiippuvuus
- Unihäiriöt
- Turvallisuustaidot: toiminta tapaturmapaikalla, minä mopoilijana, tajuttoman ensiapu ja elvytys
- Stressinhallinta ja rentoutuminen

- Unelmat

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystieteen ja sairauksien liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

- Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Sairaudet: kansantaudit, uniongelmat, syömishäiriöt
  - Riippuvuudet
  - Toimiminen erilaisissa tapaturmatilanteissa
  - Seksuaaliterveys ja ehkäisy
  - Päihderiippuvuus
  - Unihäiriöt
  - Turvallisuustaidot: toiminta tapaturmapaikalla, minä mopoilijana, tajuttoman ensiapu ja elvytys
  - Stressinhallinta ja rentoutuminen
  - Unelmat
-
- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
  - Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Hyvä Minä
  - Hyvä Me

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveystalvelujen asianmukaista käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveystalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

- Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Sairaudet: kansantaudit, uniongelmat, syömishäiriöt
  - Riippuvuudet
  - Toimiminen erilaisissa tapaturmatilanteissa
  - Seksuaaliterveys ja ehkäisy
  - Päihderiippuvuus
  - Unihäiriöt
  - Turvallisuustaidot: toiminta tapaturmapaikalla, minä mopoilijana, tajuttoman ensiapu ja elvytys
  - Stressinhallinta ja rentoutuminen
  - Unelmat
-
- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
  - Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Hyvä Minä
  - Hyvä Me

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntalveihin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystalveksityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystalveksitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

- Seksuaalisuuden portaat 7.-12.
  - Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Hyvä Minä
  - Hyvä Me
-
- Terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy
  - Sairaudet: kansantaudit, uniongelmat, syömishäiriöt
  - Riippuvuudet

- Toimiminen erilaisissa tapaturmatilanteissa
- Seksuaaliterveys ja ehkäisy
- Päihderiippuvuus
- Unihäiriöt
- Turvallisuuksia: toiminta tapaturmapaikalla, minä mopoilijana, tajuttoman ensiapu ja elvytys
- Stressinhallinta ja rentoutuminen
- Unelmat

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

- Minäkuva ja itsetuntemus
- Mielentasapaino ja tunnetaidot
- Seksuaalinen suuntautuminen ja identiteetti
- Kriisin eri vaiheet
- Turvaverkko

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmii, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan

toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

- Sukupuolitaudit maailmalla
- Miten terveys jakaantuu?
- Hyvinvointini ja omat valinnat
- Turvallisuustaidot: Retket luonnossa eri vuoden aikoihin ja ympäristötapaturmat

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystarkkoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

- Hyvinvointiteknologia terveyttä edistävänä tekijänä
- Media ja terveys
- Kuluttajana eri kulttuureissa ja maanosissa
- Kansalaisten yhdenvertaisuus eri elinkaaren vaiheissa
- Miten valintani vaikuttaa muihin?

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4
T	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2	L1, L3, L6
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Minäkuva ja itsetuntemus
- Mielentasapaino ja tunnetaidot
- Seksuaalinen suuntautuminen ja identiteetti
- Kriisin eri vaiheet
- Turvaverkko

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

- Minäkuva ja itsetuntemus
  - Mielentasapaino ja tunnetaidot
  - Seksuaalinen suuntautuminen ja identiteetti
  - Kriisin eri vaiheet
  - Turvaverkko
-
- Hyvinvointiteknologia terveyttä edistävänä tekijänä
  - Media ja terveys
  - Kuluttajana eri kulttuureissa ja maanosissa
  - Kansalaisten yhdenvertaisuus eri elinkaaren vaiheissa
  - Miten valintani vaikuttaa muihin?
-
- Sukupuolitaudit maailmalla
  - Miten terveys jakaantuu?
  - Hyvinvointini ja omat valinnat
  - Turvallisuustaidot: Retket luonnossa eri vuoden aikoihin ja ympäristötapaturmat

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

- Sukupuolitaudit maailmalla
- Miten terveys jakaantuu?
- Hyvinvointini ja omat valinnat
- Turvallisuustaidot: Retket luonnossa eri vuoden aikoihin ja ympäristötapaturmat

- Hyvinvointiteknologia terveyttä edistävänä tekijänä
- Media ja terveys
- Kuluttajana eri kulttuureissa ja maanosissa
- Kansalaisten yhdenvertaisuus eri elinkaaren vaiheissa
- Miten valintani vaikuttaa muihin?

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

- Minäkuva ja itsetuntemus
- Mielentasapaino ja tunnetaidot
- Seksuaalinen suuntautuminen ja identiteetti
- Kriisin eri vaiheet
- Turvaverkko

- Sukupuolitaudit maailmalla
- Miten terveys jakaantuu?
- Hyvinvointini ja omat valinnat
- Turvallisuustaidot: Retket luonnossa eri vuoden aikoihin ja ympäristötapaturmat

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystieteen ja sairauksien liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

- Minäkuva ja itsetuntemus
  - Mielentasapaino ja tunnetaidot
  - Seksuaalinen suuntautuminen ja identiteetti
  - Kriisin eri vaiheet
  - Turvaverkko
-
- Sukupuolitaudit maailmalla
  - Miten terveys jakaantuu?
  - Hyvinvointini ja omat valinnat
  - Turvallisuustaidot: Retket luonnossa eri vuoden aikoihin ja ympäristötapaturmat
-
- Hyvinvointitekniikka terveyttä edistävänä tekijänä
  - Media ja terveys
  - Kuluttajana eri kulttuureissa ja maanosissa
  - Kansalaisten yhdenvertaisuus eri elinkaaren vaiheissa
  - Miten valintani vaikuttaa muihin?

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

- Hyvinvointitekniikka terveyttä edistävänä tekijänä
- Media ja terveys

- Kuluttajana eri kulttuureissa ja maanosissa
- Kansalaisten yhdenvertaisuus eri elinkaaren vaiheissa
- Miten valintani vaikuttaa muihin?

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiseksi sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

- Minäkuva ja itsetuntemus
  - Mielentasapaino ja tunnetaidot
  - Seksuaalinen suuntautuminen ja identiteetti
  - Kriisin eri vaiheet
  - Turvaverkko
-
- Sukupuolitaudit maailmalla
  - Miten terveys jakaantuu?
  - Hyvinvointini ja omat valinnat
  - Turvallisuustaidot: Retket luonnossa eri vuoden aikoihin ja ympäristötapaturmat

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

- Sukupuolitaudit maailmalla
- Miten terveys jakaantuu?
- Hyvinvointini ja omat valinnat
- Turvallisuustaidot: Retket luonnossa eri vuoden aikoihin ja ympäristötapaturmat

- Hyvinvointitekniologia terveyttä edistävänä tekijänä
- Media ja terveys
- Kuluttajana eri kulttuureissa ja maanosissa
- Kansalaisten yhdenvertaisuus eri elinkaaren vaiheissa
- Miten valintani vaikuttaa muihin?

- Minäkuva ja itsetuntemus
- Mielentasapaino ja tunnetaidot
- Seksuaalinen suuntautuminen ja identiteetti
- Kriisin eri vaiheet
- Turvaverkko

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

- Hyvinvointitekniologia terveyttä edistävänä tekijänä
- Media ja terveys
- Kuluttajana eri kulttuureissa ja maanosissa
- Kansalaisten yhdenvertaisuus eri elinkaaren vaiheissa
- Miten valintani vaikuttaa muihin?

16.6.10. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu

ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämäkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

-

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentamista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesääätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Elämäkatsomustieto](#)

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja yhdistämään sitä jo olevaan tietoon.

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia ikäkaudelle sopivilla tavoilla.

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelevaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan.

Opetukseen sisällytetään tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Elämäkatsomustiedon opetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen. Opetus ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia.

Opetukseen kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaa ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. Oppilaat harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan. Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Opetus harjaannuttaa oppilaita kestävä elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä.

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitusajoksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä.

L5 Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (TVT) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Opetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön TVT-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat TVT:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. Oppilaita ohjataan TVT:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseräaateiden tuntemiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee opetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Opetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävästä hyvinvointia edistäviksi. Opetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävästi tulevaisuuden rakentamisessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämäkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L1, L2, L5
T4	S1, S3	L1, L3
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti

T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänneisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T4	S1, S3	L1, L3
T8	S2, S3	L5, L7
T9	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettisiä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävan elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänneisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin

kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L2, L7
T5	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8	S2, S3	L5, L7
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

16.6.11. Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn.

Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalsen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalsen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

-

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalsen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Käsityö](#)

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalsen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuihin mahdollisuuksien mukaan.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset käsityön vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

1506

Käsityötaitojen suunnittelun ja tuottamisen oppimisen pohjana on ohjata oppilasta kokeilemaan, miten erilaisia materiaaleja voidaan työstää tuotteiksi. Tavoitteena on, että oppilas oppii havainnoimaan oppimistaan kokeilemalla ja tutkimalla erilaisia materiaaleja. Oppilas oppii suunnittelemaan tuotteita annettujen rajattujen ohjeiden mukaan. Oppilas oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä työtapoja tuotteensa valmistuksessa. Oppilas oppii käyttämään ongelmanratkaisutaitojaan ja arvioimaan omaa työskentelyään kriittisesti. Käsityönopetuksessa ohjataan oppilasta kantamaan vastuuta oman työn etenemisestä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Käsityönopetuksessa hyödynnetään paikallisia kohteita, paikkoja ja yrityksiä mahdollisuuksien mukaan. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua. Opintokäyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään mahdollisuuksien mukaan monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Käsityönopetuksessa oppilas opettelee käyttämään erilaisia laitteita vastuullisesti ja turvallisesti erilaisia työturvallisuusohjeita noudattaen. Käsityönopetuksessa asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä.

Käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Oppilas opettelee soveltamaan oppimiaan asioitaan omassa arjessaan ja saa myönteisiä kokemuksia onnistuessaan.

L4 Monilukutaito

Käsityönopetuksen avulla oppilasta ohjataan etsimään tietoa useilla eri tavoilla. Oppilasta rohkaistaan hakemaan, käyttämään ja soveltamaan tietoa monipuolisesti. Näin oppilas rikastuttaa omaa ilmaisuaan. Lisäksi oppilasta ohjataan osallistumaan erilaisiin projekteihin, jotka mahdollistavat tekstityyppeihin tutustumisen (tekstiili- ja teknisissä töissä tarvittavien ohjeiden ja symboleiden ymmärtämistä) ja hallinnan. Oppilas opettelee dokumentoimaan suunnitelmiaan useilla eri tavoilla sekä kuvin, sanoin että kirjallisesti.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Käsityönopetuksessa oppilaita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa osana käsityöprosessia. Tekemisen taitoja syvennettäessä oppilas oppii tunnistamaan erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja koneita sekä niihin liittyviä käytännön ongelmia. Oppilaita kannustetaan dokumentoimaan omia suunnitelmia sekä suunnitelmista valmistettuja tuotteita kuvin ja tekstein. Oppilaiden kanssa keskustellaan laitteiden ja internetin käytön pelisäännöistä ja turvallisesta käyttämisestä.

Opetuksessa käytetään kunnan yhteistä oppimisalustaa sekä voidaan hyödyntää oppilaiden omia päätelaitteita.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Käsityönopetuksen keskeisenä tavoitteena on ohjata oppilasta yrittämään ja tuottamaan käsityöllisiä tuotteita kykyjensä mukaan. Oppilas harjoittelee työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilasta ohjataan ottamaan vastuuta omasta työstään ja oppimisestaan, sekä harjoittelemaan ryhmässä toimimista. Oppilasta kannustetaan luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa, mutta myös neuvottelemaan ja kuuntelemaan toisten ideoita. Oppilaita ohjataan sinnikkääseen työskentelyyn ja tehtävien loppuun saattamiseen. Oppilaita autetaan tunnistamaan omat vahvuutensa ja oppilaita kannustetaan hyödyntämään vahvuuksiaan.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilas tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista. Oppilas voi osallistua joko yksin tai yhdessä käsityöprojekteihin, joiden tarkoituksena on edistää kestävästä kehitystä taloudellisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti. Käsityöopetuksella tuetaan oppilaan osallisuuden tunnetta vaikuttajana ja kestävän tulevaisuuden rakentajana.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksen lähtökohtana käytetään käsityön opetukseen tarkoitettuja työtiloja, jotka tukevat käsityöllistä oppimista. Oppilaalle tarjotaan uusia ja kiinnostavia aiheita, materiaaleja, tekniikoita ja ongelmia.

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja. Työskennellään sekä itsenäisesti että yhdessä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaitojen kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen luvuuteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyä koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän

osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Innovointi

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

Oppilasta ohjataan ratkaisemaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Oppilasta ohjataan toteuttamaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia työskentelyn edetessä.

S2 Muotoilu

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen käsityöllisestä näkökulmasta. Harjoitellaan suunnittelua ja muotoilua sekä toteuttamista hyödyntäen paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

S3 Kokeilu

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja, joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen. Käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin mahdollisuuksien mukaan.

S4 Dokumentointi ja arviointi

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjataan oppilasta tutustumaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi tai osia siitä dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa tai muita ilmaisutapoja käyttäen.

S5 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas valmistaa erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Oppilasta ohjataan toteuttamaan kokonainen käsityöprosessi joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen.

S6 Työturvallisuus

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

Perehdytetään oppilaat teknisen ja tekstiilityön työturvallisuuteen työturvallisuusoppaan ja ajantasaisten ohjeiden mukaan. Oppilasta ohjataan huomioimaan ja kartoittamaan työn vaaroja sekä arvioimaan riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön. Niihin voidaan tutustua havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan eri kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S2, S3, S4, S5	L2, L3
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L6
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4
T5	S6	L3, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L5
T7	S7	L6
T8	S8	L1, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

Ohjataan oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan tavoitteellisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen käsityöllisestä näkökulmasta. Harjoitellaan suunnittelua ja muotoilua sekä toteuttamista hyödyntäen paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja, joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen. Käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin mahdollisuuksien mukaan.

Oppilas valmistaa erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja

laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Oppilasta ohjataan toteuttamaan kokonainen käsityöprosessi joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen.

Ohjataan oppilasta tutustumaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi tai osia siitä dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa tai muita ilmaisutapoja käyttäen.

T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan

Ohjataan oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Ohjataan oppilasta toteuttamaan kokonainen käsityöprosessi joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen. Oppilasta ohjataan arvioimaan oppimistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Oppilasta ohjataan ratkaisemaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Oppilasta ohjataan toteuttamaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia työskentelyn edetessä.

Ohjataan oppilasta tutustumaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi tai osia siitä dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa tai muita ilmaisutapoja käyttäen.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen käsityöllisestä näkökulmasta. Harjoitellaan suunnittelua ja muotoilua sekä toteuttamista hyödyntäen paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

Oppilas valmistaa erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Oppilasta ohjataan toteuttamaan kokonainen käsityöprosessi joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja, joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen. Käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin mahdollisuuksien mukaan.

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita

Opastetaan oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja. Oppilasta kannustetaan löytämään uusia kekseliäitä ideoita ja työtapoja toteuttaa innovaatiotaan ennakkoluulottomasti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaansa tuotteita/ teoksia.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja, joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen. Käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin mahdollisuuksien mukaan.

Oppilas valmistaa erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Oppilasta ohjataan toteuttamaan kokonainen käsityöprosessi joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen.

Ohjataan oppilasta tutustumaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi tai osia siitä dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa tai muita ilmaisutapoja käyttäen.

Oppilasta ohjataan ratkaisemaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Oppilasta ohjataan toteuttamaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia työskentelyn edetessä.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen käsityöllisestä näkökulmasta. Harjoitellaan suunnittelua ja muotoilua sekä toteuttamista hyödyntäen paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan

Ohjataan oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja. Vahvistetaan oppilaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Oppilas valmistaa erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Oppilasta ohjataan toteuttamaan kokonainen käsityöprosessi joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja, joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen. Käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin mahdollisuuksien mukaan.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen käsityöllisestä näkökulmasta. Harjoitellaan suunnittelua ja muotoilua sekä toteuttamista hyödyntäen paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

Oppilasta ohjataan ratkaisemaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Oppilasta ohjataan toteuttamaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia työskentelyn edetessä.

Ohjataan oppilasta tutustumaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi tai osia siitä dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa tai muita ilmaisutapoja käyttäen.

T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa

Ohjataan oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin. Oppilasta ohjataan toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Perehdytetään oppilaat teknisentyön ja tekstiilityön työturvallisuuteen työturvallisuusoppaan ja ajantasaisten ohjeiden mukaan. Oppilasta ohjataan huomioimaan ja kartoittamaan työn vaaroja sekä arvioimaan riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa

Oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Oppilasta ohjataan yhteisöllisen tiedon hakemisessa, tuottamisessa ja jakamisessa esimerkiksi blogien avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.

Oppilas valmistaa erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Oppilas käyttää käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Oppilasta ohjataan toteuttamaan kokonainen käsityöprosessi joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen.

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja, joko teknisen tai tekstiilityön keinoin tai molempia käyttäen. Käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin mahdollisuuksien mukaan.

Oppilasta ohjataan ratkaisemaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Oppilasta ohjataan toteuttamaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia työskentelyn edetessä.

Ohjataan oppilasta tutustumaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi tai osia siitä dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa tai muita ilmaisutapoja käyttäen.

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen käsityöllisestä näkökulmasta. Harjoitellaan suunnittelua ja muotoilua sekä toteuttamista hyödyntäen paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa.

T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä

Ohjataan oppilasta tuntemaan ja ymmärtämään käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omaan elämään ja elämänlaatuun. Ymmärretään kädentaitojen merkitys yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön. Niihin voidaan tutustua havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan eri kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa

Ohjataan oppilaita kestävä kehityksen mukaiseen ajatteluun. Ohjataan oppilasta kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät taloudellisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja ekologisesti kestävä elämäntapaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

16.6.12. Tekstiilityö

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 8

Vuosiluokka 9

16.6.13. Kotitalous

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Kotitalouden valinnaisen tavoitteena on kerrata kaikille yhteisen kotitalousopetuksen perusteita. Lisäksi aiemmin opittua laajennetaan, syvennetään ja sovelletaan. Aihealueina käsitellään esimerkiksi kotimaista ja kansainvälistä ruoka- ja tapakulttuuria ja opetuksessa huomioidaan erityisruokavaliot, kalenterivuoden juhlat ja sesonkiraaka-aineet sekä pohditaan erilaisten valintojen vaikutusta kuluttajakasvatuksen ja kestäväen kehityksen näkökulmasta.

-

8. lk

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Suomalaista ruoka- ja leivonnaiskulttuuria, perusruoanvalmistuksen ja -leivonnan kertausta, ateriasuunnittelua, kalenterivuoden ja elämänkaaren juhlia, erityisruokavaliota, ravitsemussuositusten soveltamista, ruokaturvallisuutta, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Vastuun ottamista, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vaatehuollon ja puhtaanapidon kertausta, ajankäytön suunnitelmallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen: Kotitalouden teknologiaa, harkitsevaa kuluttamista, ympäristötietoisuutta, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin, arjenhallintataitoja.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

9. lk

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Kansainvälisen ruokakulttuurin perusteita, ruoka- ja juhkakulttuuria, elintarviketuntemuksen sekä ruoanvalmistus- ja leivontataitojen syventämistä, ympäristötietoisuutta, kestäviä ja terveellisiä ruokavalintoja.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Itsenäiseen elämään valmistautumista, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, ajankäytön suunnitelmallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen: Vastuullisen talouden suunnittelua, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin, arjenhallintataitoja.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Kotitalouden oppimisympäristöksi soveltuvat vuorovaikutukseen ja osallisuuteen aktivoivat, tilanteiden mukaan muunneltavat tilat, joissa ajanmukaiset ja turvalliset laitteet vastaavat uuden teknologian tuomiin muutoksiin. Työskentelyssä käytetään yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisiä työtapoja.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Turvallisuuden ja kiireettömyyden varmistaminen on kotitalousopetuksessa keskeistä. Ryhmäkoko, samanaikaisopetus ja avustavan henkilöstön tarve arvioidaan suhteessa opetuksen tavoitteisiin, oppimisympäristöön ja tilojen joustavuuteen. Ryhmäkokojen tulee pysyä riittävän pieninä, ryhmän maksimikoko on 16 oppilasta, jotta käytännön työskentelylle jää riittävästi aikaa ja tilaa, ja tukea tarvitseva oppilas saa riittävästi ohjausta ja tukea. Oikealla ryhmäkoolla taataan myös työturvallisuus ja mahdollisuus mielekkääseen oppimiseen.

Arviointi

Oppimista arvioidaan monipuolisesti painottaen käytännön työskentelyn jatkuvaa näyttöä, jolloin korostuvat taidot suunnitella, ohjata ja arvioida omaa työskentelyä ryhmässä. Työskentelyn arvioinnissa merkittävää on vastuullisuus ja toisten ihmisten huomioonottaminen.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokka 9

16.6.14. Maantieto

Maantiedon tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvausta monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omissa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämämaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseen.

-

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisuus lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämämaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Maantieto

Maantiedon opetuksen tavoitteena on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä edellyttävät pieniä ryhmäkokoja sekä kaksoistunteja. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämämaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ohjataan oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan lähiympäristöön sekä jokapäiväiseen elämään liittyviä ilmiöitä maantieteellisen näkökulman avulla. Samalla oppilas oppii ymmärtämään maapalloa muokkaavia luonnonilmiöitä ja ihmisen vaikutusta maapallon ekosysteemeihin sekä niihin liittyviä syy- ja seuraussuhteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaalle muodostuu kyky toimia kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Tuetaan oppilaan avaran maailmankatsomuksen muodostumista sekä ymmärrystä eri kulttuureja ja tapoja kohtaan. Monipuoliset työtavat ja tehtävät kehittävät omalta osaltaan oppilaan vuorovaikutustaitoja. Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas oppii havaitsemaan lähiympäristönsä muutoksia ja saa eväitä ympäristönsä kehittämiseen sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Lisäämällä ymmärrystä ja tietoa ympäröivästä maailmasta sekä siihen vaikuttavista prosesseista maantieto vahvistaa oppilaan omaa maailmankuvaa ja edesauttaa häntä selviämään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista.

L4 ja L5 Monilukutaito ja Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilasta ohjataan tutkimuksien ja tekstin, karttojen, kuvien ja diagrammien laatimiseen ja tutkimiseen sekä tiedon etsimiseen verkosta. Oppilas oppii toimimaan verkossa asiallisesti ja turvallisesti, etsimään tietoa ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Kuvanlukutaito ja kuvien tulkinta kehittyvät. Verkon käyttämistä tiedonlähteenä kannustetaan, samoin kuin TVT-taitojen hyödyntämistä opiskelussa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita kannustetaan kehittämään yhteistyötaitojaan, kantamaan vastuuta toimistaan sekä yrittämään pitkäjänteisesti ja iloitsemaan onnistumisen kokemuksista.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppilasta kannustetaan vaikuttamaan omaan elämänsä ja elinympäristönsä kehittämiseen. Suhtautuminen luontoon ja muihin kulttuureihin avartuu ja ymmärrys näihin vaikuttavista taustatekijöistä kehittyy. Opetuksessa huomioidaan kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Oppilasta myös kannustetaan vaikuttamaan omaan ja ympäristönsä tulevaisuuteen kestävä kehityksen periaatteisiin pohjautuen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa.

Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaiden kehitysvaiheet, ennakkokäsitykset sekä aikaisemmat tiedot ja taidot otetaan huomioon. Tutkimuksellinen työskentely, ryhmässä toimiminen ja monipuoliset, erilaisille oppijoille suunnitellut tehtävät tuovat kaikille onnistumisen kokemuksia. Opetuksen eriyttäminen koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn etenemistä ja oppilaiden tapoja oppia sekä ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille edetä yksilöllisesti. Oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota tuetaan ja oppimisen rauha turvataan. Eriyttämisellä voidaan ehkäistä tuen tarpeen syntymistä.

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ennakkokäsitykset, aikaisemmat tiedot ja taidot. Opetuksen eriyttäminen koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn etenemistä ja oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille edetä yksilöllisesti. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä voidaan ehkäistä tuen tarpeen syntymistä. Maantiedossa käytetään mahdollisimman monipuolisia opetusmenetelmiä ja erilaisille oppijoille suunniteltuja tehtäviä. Näin kaiken tasoiset oppijat saavat onnistumisen kokemuksia.

Maantiedon haasteet: kartan hahmottaminen ja kartan lukutaito, mittakaava, koordinaatit, käsitteet, syy-seuraussuhteet, vertailu, itsenäinen työskentely, maastotyöskentely, tavoitteiden asettelu ja toiminta kestävän kehityksen mukaisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomeediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arviointi opintojen aikana on monipuolista, rakentavaa ja kannustaa oppimaan. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja sekä kannustaa oppimaan. Itsearviointi ja siitä saatu palaute auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan ja ottamaan siitä vastuun.

Oppilasta ohjataan suunnittelemaan, tarkkailemaan ja arvioimaan omaa opiskeluaan ja oppimistaan. Oppilaat harjoittelevat itsenäisesti ja yhdessä vertaisarvioinnin avulla omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista.

Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havainnot, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella mahdollisuuksien mukaan.

Opettaja voi arvioida oppilaan tietoja ja taitoja maantiedossa erilaisten kokeiden avulla.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoin Suomeissa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväan käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta

Tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta. Oppilas tietää keskeisten maantieteellisten kohteiden sijainnin ja nimityksen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväan käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman

hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväään käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita ja elinkeinoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväään käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys

Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävä käyttöön, ympäristönmuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Ohjata oppilasta kehittämään mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomeediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväan käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja (esimerkiksi aluetyö) ja esittää tutkimustulokset mahdollisesti suullisesti. Tämä edellyttää pieniä ryhmäkokoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja maailmalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväan käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväan käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväan käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Ohjata oppilasta arvostamaan luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Seurataan mahdollisuuksien mukaan uutisia maailman eri alueilta eri medioista. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristömuutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.

Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä. Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla. Käsitellään muun muassa vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä (asteverkko) sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan valittuun maanosaan aluetutkimusta tehden. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoin Suomeissa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden

heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta

Tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta. Oppilas tietää keskeisten maantieteellisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia maapallolla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää maapallon eri alueilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys

Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden

heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Ohjata oppilasta kehittämään mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväan käyttöön, ympäristömuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Kartojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan kartoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan kartoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomeediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja (esimerkiksi aluetyö) ja esittää tutkimustulokset mahdollisesti suullisesti. Tämä edellyttää pieniä ryhmäkokoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja maailmalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväseen käyttöön, ympäristömuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Ohjata oppilasta vaalimaan luontoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväään käyttöön, ympäristömuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestäväään kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestäväään elämäntavan mukaisesti.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestäväään käyttöön, ympäristömuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä mahdollisuuksien mukaan.

Tutustutaan kulttuureihin ja tarkastellaan muun muassa esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan globalisaatioon, luonnonvarojen kestävään käyttöön, ympäristönmuutoksiin esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tutkitaan mahdollisuuksien mukaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys maailmasta, erilaisista kartoista ja Euroopan alueellisesta nimistöstä syvenee. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Käsitellään planetaarisuutta ja sen vaikutuksia maapallolla.

Seurataan ja pohditaan kriittisesti ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta

Tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta. Oppilas tietää keskeisten maantieteellisten kohteiden sijainnin ja nimistön. Tutustutaan Suomen ja Pohjolan keskeiseen nimistöön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä yksin tai ryhmässä. Harjaannuttaa oppilasta esittämään mielipiteitä maantieteellisissä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin. Syvennetään tietoutta maan planetaarisuudesta, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelusta sekä maapallon kehistä ja vyöhykkeisyydestä. Harjoitellaan luonnonmaisemien tunnistamista, kuvailua ja vertailua Suomessa ja muualla Pohjolassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia yksin tai ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisissä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin. Oppilas ymmärtää ihmisten elämän, kulttuurien piirteiden, elinkeinojen sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon

muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestäväan käytön merkitys

Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta. Oppilas osaa kuvata mm. miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa. Ymmärtää luonnonvarojen kestäväan käytön merkityksen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa. Oppilas osaa selittää mm. sen, että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja. Oppilas hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Ohjata oppilasta kehittämään mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä. Harjaannuttaa oppilasta mittaamaan sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua kartan avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja. Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediala maantiedon opiskelussa. Oppilas osaa laatia ja tulkita karttoja ja diagrammeja sekä muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediala maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja bionalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutokseen, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja. Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilasta ohjataan havainnollistamaan tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittämään mahdollisesti tutkimustulokset suullisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan lähiympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia. Harjaannuttaa oppilasta antamaan esimerkkejä Suomessa tapahtuneista/tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilasta kannustetaan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia Suomessa ja hän osaa selittää tapahtumien taustoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoiniin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoiniin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätö- ja itsearviointitaitoja. Oppilasta ohjataan esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa ja mielipiteitä niistä. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan ja suhtautumaan rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Oppilasta ohjataan vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistetaan mahdollisuuksien mukaan oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja esim. toimimalla lähiympäristön viihtyisyyteen tai monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyvissä projekteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoiniin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoiniin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestäväan kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestäväan elämäntavan mukaisesti.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Ohjata oppilasta siinä, että hän osaisi kuvata Suomen luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään maailman ja erityisesti Suomen hahmottamiseen ja keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin etenkin Suomessa. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoiniin etenkin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoiniin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä.

Palautetaan mieleen ja syvennetään tietoutta ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä.

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään mahdollisuuksien mukaan kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Kehitetään mahdollisuuksien mukaan omaa lähiympäristöä (esim. Vihreä lippu -toiminta) ja tutkitaan esimerkkien avulla omaa lähiympäristöä tai globaalia ilmiötä.

Seurataan ajankohtaisia uutisia valitulta alueelta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

16.6.15. USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä

uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

-

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Uskonto](#)

Uskonnonopetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää. Oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä tuetaan koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Uskonnonopetuksen erityisluonne muuhun opetukseen verrattuna tulee esille katsomusopetukselle luonteenomaisten elämäntaitojen osa-alueiden kautta, joita ovat erityisesti merkityksenantotaidot, eettiset taidot ja katsomusdialogitaidot.

Eettiset taidot ovat kykyä tiedostaa ja arvioida omia ja toisten arvoja ja asenteita, jakaa ajatuksia eettisistä kysymyksistä erilaisia arvoja ja näkemyksiä kunnioittaen, sekä kyky toimia omien arvojensa mukaisesti. Eettistä taitoa on myös taito tarvittaessa kyseenalaistaa vallitsevia arvoja.

Merkityksenantotaidot ovat kykyä löytää merkityksiä asioissa ja asioiden välillä. Oppiminen on pohjimmiltaan taitoa muodostaa merkityksiä erilaisten asioiden välille. Elämän mielekkyyden löytäminen edellyttää taitoa löytää merkityksiä suhteissa toisiin ihmisiin ja ympäröivään todellisuuteen.

Katsomusdialogitaidot ovat taitoa jakaa ajatuksia katsomuksellisista ja eksistentiaalisista kysymyksistä ja elää yhdessä muiden niistä eri tavalla ajattelevien kanssa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot luovan perustan muulle osaamiselle ja kehitymiselle. Tieto rakentuu usein monella tavalla ja se voi olla luonteeltaan epäselvää tai ristiriitaista. Opettajien on tärkeää rohkaista oppilaita omaan havainnointiin, avoimuuteen, yhteistyöhön, toisten näkemysten kuunteluun, argumentointiin, johtopäätöksiin ja uuden tiedon hakemiseen.

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti sekä yhdessä muiden kanssa. Oppilaiden omilla havainnoilla ja kokemuksilla on keskeinen asema opetuksessa. Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille.

Uskonnonopetuksessa oppilaiden ajattelua ja oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ihminen

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Uskonnonopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen sekä uskonnollisten merkitysten kuten pyhän tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Opetuksessa kehitetään oppilaiden taitoa jakaa ajatuksia katsomuksellisista ja eksistentiaalisista kysymyksistä ja elää yhdessä muiden niistä eri tavalla ajattelevien kanssa. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen uskonnolliseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta ovat tärkeä osa tätä tutustumista.

Oppilaille tarjotaan mahdollisuus tutustua kulttuuriperintöön monipuolisesti ja osallistua sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan. Uskonnonopetuksessa luontevaa on liittää koulutyöhön oppilaiden oman uskonnon vuotuisia juhlia, tapahtumia ja vuorovaikutustilanteita.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien, pelien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Uskonnonopetus tukee oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kehitystä itseään ja muita kunnioittavaksi aikuiseksi. Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan ja oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta itsestään, toisistaan ja teoistaan. Omien arvojen ja eettisten kysymysten pohtimista sekä kykyä toimia omien arvojen mukaisesti tuetaan. Uskonnonopetuksessa harjoitellaan sosiaalisia taitoja ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Samoin opetuksessa käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Uskonnonopetuksessa oppilaita ohjataan monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Monilukutaitoa kehitetään perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kykyä löytää merkityksiä asioissa ja asioiden välillä ja rohkaistaan jakamaan ajatuksia eettisistä kysymyksistä erilaisia arvoja ja näkemyksiä kunnioittaen. Monilukutaitoa on myös taito tarvittaessa kyseenalaistaa vallitsevia arvoja.

Uskonnonopetuksessa luonteva ympäristö edistää monilukutaitoa ovat eri uskontojen pyhät tekstit, taide, media ja uskontoihin, eettisiin kysymyksiin tai katsomuksiin liittyvät ajankohtaiset ilmiöt.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen (TVT) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön TVT-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat TVT:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Uskonnonopetuksessa TVT:n avulla vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan TVT:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota TVT:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön. Keskeistä ovat toisen kunnioittaminen, hyvät käytöstavat, vuorovaikutus ja turvallisuus. Oppilaita opastetaan käyttämään tärkeimpiä hakupalveluita ja tiedonhankintamenetelmiä. Opetus auttaa arvioimaan löydetyn tiedon alkuperää ja pätevyyttä kriittisesti. Opetuksessa käsitellään myös tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä kuten sananvapauden, uskonnon- ja katsomustenvapauden, ihmisoikeuksien sekä yksilön oikeuksien toteutumista.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

Uskonnonopetus tarjoaa monimuotoisia tilaisuuksia työskennellä yksin ja yhdessä muiden kanssa. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Opetus kasvattaa oppilaan itsetuntemusta ja luottamusta omiin kykyihin sekä taitoihin. Työelämään liittyvät eettiset kysymykset ovat osa uskonnonopetusta. Oppilaille annetaan mahdollisuus käsitellä työn etiikkaa, kestävästä kehityksestä sekä työympäristöihin liittyvää kulttuurista ja uskonnollista vuorovaikutusta. Oppilaat oppivat havainnoimaan ja tunnistamaan työelämän eri roolimalleja, arvoja ja vuorovaikutustilanteita.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Koulu yhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla opetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Uskonnonopetus edistää ja luo edellytyksiä oppilaiden kiinnostukselle koulu yhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävästä kehityksestä, rauhaan, tasa-arvoon, uskonnonvapauteen ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyä kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Katolinen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvauksen ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa syvennetään Raamatun ja Tradition tuntemusta sekä tietämystä uskon ja kristillisen elämän perusasioista. Autetaan oppilaita saamaan kokonaiskuva sakramenteista ja uskonopin keskeisestä sisällöstä. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen, paavin erehtymättömyys sekä kirkon historian tärkeimmät tapahtumat ja viimeisimpien kirkolliskokousten merkitys kirkon elämälle. Perehdytään katolisen kirkon toimintaan Suomessa. Tutustutaan keskeisimpiin kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa keskeistä on eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen sekä niiden jäsenten kohtaaminen ekumenian hengessä. Syvennetään oppilaiden tietämystä luterilaisuuden ja ortodoksisuuden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Tutustutaan syvällisemmin Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan sekä ekumenian periaatteisiin ja päämääriin. Perehdytään suuriin maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen kulttuuriin, elämäntapoihin ja taiteisiin.

Tutustutaan muiden uskontojen suhtautumiseen kuolemaan ja tuonpuoleiseen. Perehdytään katolisen kirkon käymään dialogiin muiden uskontojen kanssa. Tutustutaan katoliseen ja muuhun uskonnolliseen kirjallisuuteen.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa pohditaan ihmisen vapautta valita elämänsä tavoitteet. Pohditaan monikulttuurisen ja -uskontoisen yhteiskunnan arvoja. Syvennetään moraaliopetuksen, käskyjen ja hyveiden tuntemista. Pohditaan kirkon opetusta synnistä ja sen olemuksesta yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta sekä seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa syvennetään Raamatun ja Tradition tuntemusta sekä tietämystä uskon ja kristillisen elämän perusasioista. Autetaan oppilaita saamaan kokonaiskuva sakramenteista ja uskonopin keskeisestä sisällöstä. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen, paavin erehtymättömyys sekä kirkon historian tärkeimmät tapahtumat ja viimeisimpien kirkolliskokousten merkitys kirkon elämälle. Perehdytään katolisen kirkon toimintaan Suomessa. Tutustutaan keskeisimpiin kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa keskeistä on eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen sekä niiden jäsenten kohtaaminen ekumenian hengessä. Syvennetään oppilaiden tietämystä luterilaisuuden ja ortodoksisuuden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Tutustutaan syvällisemmin Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan sekä ekumenian periaatteisiin ja päämääriin. Perehdytään suuriin maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen kulttuuriin, elämäntapoihin ja taiteisiin. Tutustutaan muiden uskontojen suhtautumiseen kuolemaan ja tuonpuoleiseen. Perehdytään katolisen kirkon käymään dialogiin muiden uskontojen kanssa. Tutustutaan katoliseen ja muuhun uskonnolliseen kirjallisuuteen.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa pohditaan ihmisen vapautta valita elämänsä tavoitteet. Pohditaan monikulttuurisen ja -uskontoisen yhteiskunnan arvoja. Syvennetään moraaliopetuksen, käskyjen ja hyveiden tuntemista. Pohditaan kirkon opetusta synnistä ja sen olemuksesta yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta sekä seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa syvennetään Raamatun ja Tradition tuntemusta sekä tietämystä uskon ja kristillisen elämän perusasioista. Autetaan oppilaita saamaan kokonaiskuva sakramenteista ja uskonopin keskeisestä sisällöstä. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen, paavin erehtymättömyys sekä kirkon historian tärkeimmät tapahtumat ja viimeisimpien kirkolliskokousten merkitys kirkon elämälle. Perehdytään katolisen kirkon toimintaan Suomessa. Tutustutaan keskeisimpiin kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa keskeistä on eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen sekä niiden jäsenten kohtaaminen ekumenian hengessä. Syvennetään oppilaiden tietämystä luterilaisuuden ja ortodoksisuuden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Tutustutaan syvällisemmin Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan sekä ekumenian periaatteisiin ja päämääriin. Perehdytään suuriin maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen kulttuuriin, elämäntapoihin ja taiteisiin. Tutustutaan muiden uskontojen suhtautumiseen kuolemaan ja tuonpuoleiseen. Perehdytään katolisen kirkon käymään dialogiin muiden uskontojen kanssa. Tutustutaan katoliseen ja muuhun uskonnolliseen kirjallisuuteen.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa pohditaan ihmisen vapautta valita elämänsä tavoitteet. Pohditaan monikulttuurisen ja -uskontoisen yhteiskunnan arvoja. Syvennetään moraaliopetuksen, käskyjen ja hyveiden tuntemista. Pohditaan kirkon opetusta synnistä ja sen olemuksesta yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta sekä seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Evangelisluterilainen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonottomuuteen elämäkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämäkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonottomuuteen elämänkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen

ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänskatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Islam

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänskatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänskatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen

yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvauksen ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa perehdytään Islamiin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa syvennetään osaamista islamin historiasta profeetta Muhammedin ajoista islamilaisen valtakunnan kasvuun ja islamilaisen teologian vakiintumiseen. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntauksiset, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloja. Tärkeitä sisältöjä ovat islam ja muslimit Suomessa, Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

S2 Uskontojen maailma

Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen kulttuuriin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen elämäntapomerkkinä. Perehdytään uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka sekä erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset. Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Pohditaan vastuuta ympäristöstä sekä sen merkitystä ihmisille.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa perehdytään Islamiin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa syvennetään osaamista islamin historiasta profeetta Muhammedin ajoista islamilaisen valtakunnan kasvuun ja islamilaisen teologian vakiintumiseen. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntaukset, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloja. Tärkeitä sisältöjä ovat islam ja muslimit Suomessa, Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

S2 Uskontojen maailma

Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen kulttuuriin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen elämäntattomuutena. Perehdytään uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka sekä erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset. Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Pohditaan vastuuta ympäristöstä sekä sen merkitystä ihmisille.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa perehdytään Islamiin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa syvennetään osaamista islamin historiasta profeetta Muhammedin ajoista islamilaisen valtakunnan kasvuun ja islamilaisen teologian vakiintumiseen. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntaukset, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloja. Tärkeitä sisältöjä ovat islam ja muslimit Suomessa, Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

S2 Uskontojen maailma

Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen kulttuuriin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen elämänskatsomuksena. Perehdytään uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka sekä erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset. Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Pohditaan vastuuta ympäristöstä sekä sen merkitystä ihmisille.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Ortodoksinen uskonto

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntietä. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämäntietä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntietä. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteerit, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteenä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämäntutkimuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä

kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteerit, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksinen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteinä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonottomuuteen elämäkatsomuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksinen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemaansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja 1592

kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteeriot, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteinä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

16.6.16. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuviutus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun

ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

-

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Kuvataide](#)

Oppimisympäristöjen tulee mahdollistaa monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa ja työtavoissa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Kuvataiteen luokkatilan tulee olla esteettinen, virikkeellinen, toiminnoiltaan kuvataiteen monipuoliseen opetukseen sopiva sekä ergonominen. Pyritään mahdollisuuksien mukaan työskentelemään luokan ulkopuolella sekä tekemään opintoretkeä lähiympäristössä ja pääkaupunkiseudulla. Retkikohteet voivat olla luonnonpaikkoja, rakennettuja ympäristöjä ja kulttuuriperintöön liittyviä kohteita. Taidenäyttely- ja museokäyntejä pyritään järjestämään kaikille oppilaille resurssien mukaan. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Oppilastöitä on esillä koulussa ja mahdollisuuksien mukaan muissakin ympäristöissä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle. Kestävän kehityksen periaatteet sekä turvallisuus huomioidaan oppimisympäristöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Tutkiva ja luova työtapo sekä yhdessä oppiminen ovat luontevia piirteitä kuvataiteen opiskelussa. Työskennellessä muodostetaan intuitiivista ja omaan kokemukseen perustuvaa tietoa. Taiteen kautta pyritään tarjoamaan mahdollisuus innovatiivisten ratkaisujen löytämiseen sekä mielikuvituksen käyttöön. Harjoitetaan havaintokykyä. Haetaan rohkeutta uusille ratkaisuille ja opitaan käsittelemään myös ristiriitaista tai sanallistamatonta tietoa. Harjoitellaan erilaisen tiedon muuttamista visuaaliseen muotoon.

Oppimaan oppimisen taidot karttuvat kun oppilasta ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettaman tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään erilaisia välineitä työssään ja sen esille tuomisessa.

L2Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaat saavat mahdollisuuden kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen itselleen ja ympäristölleen.

Kuvataiteen kautta oppilas kehittää visuaalisia keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään. Tarjotaan mahdollisuuksia erilaisten välineiden käyttötaidon harjoittamiseen. Oppilasta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

Kuvataidetunneilla opitaan moninaisten kulttuuristen piirteiden tunnistamista ja arvostamista. Ohjataan edistämään esteettisyyttä ja nauttimaan sen muodoista. Rakennetaan ympäristösuhdetta itse tutkien sekä siihen vaikuttaen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kuvataiteellisessa työskentelyssä oppilaat oppivat ajanhallintaa ja itsesääätelyä. Opitaan pitämään huolta omista ja yhteisistä työvälineistä. Oppilaat saavat ohjausta mainonnan kriittiseen tarkasteluun. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

L4Monilukutaito

Kuvanlukutaito ja visuaalisen ympäristön lukutaito ovat olennainen osa monilukutaitoa.

Kuvanlukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida visuaalista tietoa eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia kuvia sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Oppilaat harjoittavat kuvanlukutaitoaan sekä perinteisissä että monimediaisissa teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia kuvia sekä ohjataan ymmärtämään niiden kulttuurisia yhteyksiä. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä kuvia ja niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Oppilaita ohjataan hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tutkivassa ja luovassa työskentelyssä käytetään tieto- ja viestintäteknikkaa monipuolisesti kuvallisen työskentelyn työvälineenä, tiedonhankinnan lähteenä sekä julkaisemisen väylänä. Tavoitteena on perehtyä kuvan merkitykseen mediassa ja oppia tekemään kuvia itse. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Opitaan kuvan käyttöä vastuullisesti ja turvallisesti. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa hyviä välineitä tehdä omia ajatuksia näkyviksi ja siten myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

L6Työelämätaidot ja yrittäjyys

Harjoitellaan ryhmätoimintaa sekä projektityöskentelyä sekä työprosessien suunnittelua ja hallintaa. Opitaan ennakoimaan mahdollisia vaikeuksia sekä kohtaamaan haasteita. Kannustetaan toimimaan aloitteellisesti sekä luovasti ja uusia vaihtoehtoja etsien. Kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamisessa. Tutustutaan visuaalisen alan ammatteihin ja niiden työhön ja vaikutukseen. Opitaan huomaamaan visuaalisuuden merkitys yrityskuvan luomisessa.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita ohjataan huomaamaan mahdollisuutensa oman ympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Harjoitellaan suunnitelmien ja ehdotusten visualisointia omien ideoiden esittelemiseksi. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Rakennetaan omakohtaista luontosuhdetta taidetyöskentelyn kautta. Omassa työskentelyssä otetaan huomioon ekologisuus materiaaleihin ja suunnitteluun. Hahmotetaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden yhteyksiä kulttuuriympäristössä sekä etsitään mahdollisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Taideoppimiselle luodaan turvallinen, kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri.

Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja.

Lähtökohtana ohjauksen eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen taitojen huomiointi.

Oppilaalle annetaan tarvittaessa yksilöllistä ohjausta työn aloittamisessa, jatkamisessa ja loppuunsaattamisessa.

Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja kuten tarinallisuutta, rinnastuksia ja jäsentelyä käytetään erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa.

Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset motoriset taidot. Henkilökohtaisella ohjauksella ja materiaalivalinnoilla autetaan oppilasta työskentelyssä.

Oppilaiden lahjakkuus huomioidaan antamalla tarvittaessa haasteellisempia tehtäviä ja keskustelemalla työhön liittyvistä erityiskysymyksistä.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Oppilaan tulee tietää mistä arviointi koostuu ja mahdollisuuksien mukaan vaikuttaa itse arvioinnin tapaan ja kohteisiin. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen, osana ryhmän työskentelyä voidaan soveltaa vertaisarviointia. Oppilas dokumentoi työskentelyään mahdollisuuksien mukaan sekä kuvallisesti että kirjallisesti. Oppilas koostaa omia töitään ja niiden reflektointia esimerkiksi portfolion tapaan. Itsearviointiin keskeiset kysymykset liittyvät oppilaan omiin vahvuuksiin, oman oppimisen kehittämiseen ja näiden asioiden sanallistamiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentamaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syvenyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Visuaaliseen kulttuurin ymmärtäjäksi ja tekijäksi kasvetaan käyttämällä monipuolisia kuvan tekemisen ja tarkastelun keinoja. Kuvia tehdään perinteisillä ja uusilla kuvailmaisun välineillä. Kuvia katsomalla, niitä tulkitsemalla ja ajankohtaisista kulttuurin ilmiöistä keskustelemalla ohjataan oppilasta ymmärtämään meitä ympäröivää rikasta visuaalista kulttuuria. Oppilaita kannustetaan tuomaan opetukseen mukaan omia kiinnostuksen kohteita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse

tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään

Työskentelyn aikana oppilasta ohjataan arvioimaan omaa työskentelyä sekä keskustelemaan rakentavasti omista ja muiden töissä ilmenevistä havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään. Omaa ja muiden työskentelyä seuraamalla opitaan ryhmässä.

Oman työskentelyn tavoitteena on auttaa oppilasta luomaan henkilökohtainen suhde taiteeseen ja kuvallisesta ilmaisusta nauttimiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia

kvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Kuvallisen ilmaisun menetelmien hallitsemisella ja monipuolisilla välineillä innostetaan ja autetaan oppilasta kehittämään omaa kuvallista ilmaisua, omien ideoiden toteuttamista sekä luomaan henkilökohtainen suhde kuvataiteeseen. Pyritään työskentelemään ja esittämään tuotoksia menenlaisissa ympäristöissä .

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työkennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

Oppilasta ohjataan tunnistamaan osaamistaan sekä syventämään ja laajentamaan aiemmin omaksuttuja taitoja ja tietoja. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan löytämään omat vahvuudet. Häntä ohjataan oman työskentelyn suunnitteluun luonnoksesta lopulliseen teokseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohdana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työkennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia

ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Kuvataiteen oppitunneilla ohjataan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä. Omasta tai ryhmän työskentelystä voidaan tehdä esimerkiksi portfolio, johon on koottu työhön liittyvät luonnokset, lopullinen teos sekä prosessin ja teoksen arviointi. Tutkivaa lähestymistapaa voidaan harjoitella myös teema- tai projektityöskentelyllä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentamaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteitään ja kannustetaan soveltamaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissa. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilasta ohjataan ymmärtämään erilaisten medioiden kuvaviestintää. Ohjataan oppilasta kehittämään kuvanlukutaitoa sekä ymmärtämään kuvan tehtävä ja merkitys erilaisissa yhteyksissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentamaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvantulkinnan menetelmiä

Oppilasta ohjataan soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvantulkinnan menetelmiä sekä tutustutaan kuvallisiin merkitystasoihin. Kannustetaan oppilasta kehittämään kuvanlukutaitoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Ohjataan oppilasta ymmärtämään kulttuuriperinnön merkitys nykyajassa sekä arvostamaan omaa ja vieraita kulttuureita. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan kulttuuripalvelujen käyttämiseen mm. museo- ja näyttelykäynneillä ja tutustumalla visuaalisen alan ammattilaisen työhön.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentamaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Oppilasta innostetaan soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omassa kuvallisessa tuottamisessa. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutusta taiteeseen ja sen tulkintaan eri aikoina. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia, eri aikakausien kuvallisen ilmaisun tapoja ja taidekäsityksiä. Oppilasta ohjataan tuntemaan joitain nykytaiteen tapoja tulkita maailmaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

Auttaa oppilasta huomaamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja sekä muodostamaan ja ilmaisemaan omia näkemyksiä. Autetaan luomaan luomaan käsitys siitä millaisia tekijöitä voi vaikuttaa taiteen tuottamisen ja tulkintatapojen taustalla.

Oppilasta kannustetaan tavoitteelliseen työskentelyyn yksin tai ryhmän jäsenenä sekä kuvallisen ilmaisun materiaalien luovaan käyttöön. Autetaan oppilasta saamaan kokemusta osallistumalla projekteihin, joissa opitaan yhteisöllisyyttä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksen esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia

ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentamaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Oppilasta kannustetaan ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen rikkaus, oman kulttuuritaustan moninaisuus ja kestävä kehitys. Oppilasta rohkaistaan vaikuttamaan kuvien avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävästä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Seitsemännellä luokalla kehitetään havaintotarkkuutta tutkimalla moniaistisesti ympäristöä. Keskeisenä ovat oppilaiden omaa elinpiiriä ja globaalia maailmaa koskevat ilmiöt. Työskennellään aiheeseen soveltuen luokassa ja tekemällä mahdollisuuksien mukaan retkiä lähiympäristön kohteisiin. Lähiympäristöä tutkitaan esteettisestä, eettisestä ja ekologisesta näkökulmasta ja suunnitellaan omia ratkaisumalleja esimerkiksi ympäristön viihtyisyyden lisäämiseksi. Käsitellään ikäryhmälle soveltuen arkkitehtuuria ja muotoilua sekä visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia

ilmiöitä. Tutustutaan internetissä taidemuseoiden kokoelmiin, ympäristötaiteeseen ja taiteeseen ympäristössä.

Seitsemännellä luokalla syvennetään taiteen tuntemusta valitsemalla sopivat tutustumiskohteet vanhan taiteen, modernin taiteen ja nykytaiteen piiristä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana mahdollisimman monipuolisesti erityyppisiä tekniikoita, aihepiirejä ja lähestymistapoja käyttäen. Hyödynnetään kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä.

Tavoitteena on myös ohjata oppilasta soveltamaan joitain kuvantulkinnan menetelmiä. Työskentelyn yhteydessä kerrataan kuvasommittelun perusteita. Tulkittavaksi valitaan itse tehtyjä sekä media- ja taidekontekstissa ilmeneneviä kuvia. Käytetään sekä kuvallisia että sanallisia kuvantulkinnan menetelmiä. Pohditaan ja tulkitaan joidenkin kuvataiteen historian ja oman aikamme kuvien sisältöjä.

Seitsemännellä luokalla oppilasta ohjataan aktiivisesti kehittämään omia taitojaan ja soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Pohditaan ajankohtaisia sosiaalisen median ilmiöitä, omaa toimimista sosiaalisen median käyttäjänä ja siihen liittyviä vastuukysymyksiä. Tutkitaan miten itse tuotetuilla kuvilla voidaan vaikuttaa. Oppilaita ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen soveltuvilla kuvan tekemisen tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja: sommittelua, värioppia, pelkistämistä, rikastamista, tilan kuvaamisen keinoja, kuvakokoja ja kuvakerrontaa.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksiaan. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja

medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuva, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuva, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään

Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään. Oppitunneilla ohjataan oppilaita rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä. Oma ja muiden työskentelyä seuraamalla opitaan ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuva, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Oppilasta innostetaan ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti käyttämällä erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja. Omaa elämää ja omia kokemuksia kuvallisesti käsittelemällä opitaan ymmärtämään elämän ilmiöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuva, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

Oppilasta ohjataan soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuvaa, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Oppilasta ohjataan tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä. Omasta tai ryhmän työskentelystä voidaan tehdä esimerkiksi portfolio, johon on koottu työhön liittyvät luonnokset, lopullinen teos sekä prosessin ja teoksen arviointi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun

kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuvaa, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omassa kuvissaan

Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan omassa kuvailmaisussaan mielipiteitään ja soveltamaan tuotannossaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuvaa, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan taiteen ja visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttö kuvaa, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan taiteen ja visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia

piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuvaa, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Oppilasta innostetaan soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuvaa, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

Oppilasta ohjataan ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksen esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuvaa, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Oppilasta kannustetaan ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävästä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Kahdeksannella luokalla tutkitaan, miten erilaisia aiheita ja teemoja on käsitelty kuvataiteen traditiossa esim. ihmiskuvaa ja tilan kuvaamista sekä kuvien kautta välittyvää maailmankuvaa. Pyritään syventämään omaa kuvallista ilmaisua.

Kahdeksannella luokalla painotetaan kuvan merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Oppitunneilla ohjataan rakentavaan keskusteluun omista ja muiden töistä sekä perustelemaan omia ajatuksia. Oppilasta kannustetaan ilmaisemaan kuvallisesti omia ajatuksiaan ja ideoitaan.

Omassa työskentelyssään oppilas jatkaa edelleen opittujen taitojensa ja ilmaisunsa syventämistä. Työskentelyssä käytetään keskeisiä kuvan rakentamisen keinoja. Kuvia tehdään tarkastelun kohteena olevaan aiheeseen tai teemaan soveltuvilla tekniikoilla kuten käyttämällä erilaisia piirtimiä, maalaamisen tekniikoita, grafiikan menetelmiä, rakentelua, keramiikkaa, valokuvaa ja liikkuvaa kuvaa.

Kahdeksannella luokalla painotetaan visuaalisen ympäristön merkitystä minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentamisessa. Tutkitaan käyttökuvaa, mielikuvien ja tuotemerkkien käyttöä mainonnassa sekä opiskellaan graafisen suunnittelun keinoja. Käsitellään muotoilua eettisestä, ekologisesta ja esteettisestä näkökulmasta.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaan työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syvenyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään

kuulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykyaikaisen taiteen käsittelemisiin globaaleihin kysymyksiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Oppilasta ohjataan havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja visuaalista kulttuuria moniaistisesti sekä ohjataan käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykyaikaisen taiteen käsitteisiin globaaleihin kysymyksiin.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaan työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään

Oppilasta rohkaistaan keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään. Oppitunneilla ohjataan oppilaita rakentamaan keskusteluun. Omaan ja muiden työskentelyä seuraamalla opitaan ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaan työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa

käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykyaikaisen taiteen käsittelemisiin globaaleihin kysymyksiin.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Oppilasta innostetaan ilmaisemaan kuvallisesti havaintoja ja ajatuksiaan käyttämällä erilaisia kuvailmaisun ja tiedon tuottamisen tapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykyaikaisen taiteen käsittelemisiin globaaleihin kysymyksiin.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaan työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja.

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

Oppilasta ohjataan soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja kuvailmaisun keinoja sekä syventämään ja monipuolistamaan kuvallisen tuottamisen taitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaa työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykyaikaisen taiteen käsittelemisiin globaaleihin kysymyksiin.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Oppilasta ohjataan tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä. Omasta tai ryhmän työskentelystä voidaan tehdä esimerkiksi portfolio, johon on koottu työhön liittyvät luonnokset, lopullinen teos sekä prosessin ja teoksen arviointi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa

käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykytaiteen käsittelemiin globaaleihin kysymyksiin.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaa työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan. Käsitellään kuvan tehtävää erilaisissa ympäristöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaa työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykytaiteen käsittelemiin globaaleihin kysymyksiin.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä

Oppilasta ohjataan soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä. Tutustutetaan oppilas kuvien merkitystasoihin tekijän ja katsojan näkökulmasta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykytaiteen käsittelemiin globaaleihin kysymyksiin.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaa työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Oppilasta ohjataan tarkastelemaan taiteen ja visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Ohjataan oppilasta ymmärtämään kulttuuriperinnön merkitystä nykyajassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykyaikaisen taiteen käsitteisiin globaaleihin kysymyksiin.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaan työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Oppilasta innostetaan soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia taiteen tuottamiseen ja tulkintaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Omaan työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten

toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykytaiteen käsittelemiin globaaleihin kysymyksiin.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

Oppilasta ohjataan ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin. Voidaan käsitellä esim. visuaalisen kulttuurin marginaalisia ilmiöitä tai monikulttuurisuuden vaikutusta taiteen tuottamiseen ja tulkintaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksen esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Oma työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykytaiteen käsittelemiin globaaleihin kysymyksiin.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Oppilasta ohjataan tunnistamaan monikulttuurisuus taiteessa ja kannustetaan ottamaan kuvailmaisussa huomioon kulttuurinen moninaisuus. Tutkitaan vaikuttamista kuvataiteessa ja visuaalisessa kulttuurissa. Opetuksessa huomioidaan kestävä kehitys. Omaa identiteettiä tutkitaan tutustumalla esim. marginaalitaiteen ilmiöihin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Pohditaan ja tulkitaan kuvataiteen historian aikakausien ja oman aikamme kuvien sisältöjä. Perehdytään syventäen esimerkiksi kuvataiteen ilmiöihin eri aikakausina sekä ajankohtaisiin nykytaiteen käsittelemiin globaaleihin kysymyksiin.

Yhdeksännellä luokalla pyritään hyödyntämään oppilaiden kiinnostuksen kohteita ja kehitystarpeita. Opetuksessa voidaan huomioida esim. jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja ja tietoja. Kuvallisen työskentelyn vaiheita taltioidaan ideoinnista viimeistelyyn ja palautteeseen asti.

Yhdeksännellä luokalla kuvataiteen syventävällä kurssilla kannustetaan oppilasta tutkivaan lähestymistapaan. Oma työprosessia ja oppimista pyritään ymmärtämään ja purkamaan esim. portfolion avulla. Teemana voi olla esimerkiksi luonnon ympäristö ja rakennettu ympäristö, arkkitehtuuri, muotoilu, ympäristötaide ja taide ympäristössä. Pyritään käyttämään tiedon visualisointia ja taiteelle ominaisia lähestymistapoja .

Yhteistoiminnallinen kuvallinen työskentely voi olla videoiden ja animaatioiden tekemistä, näyttelyn rakentamista, yhteisötaiteeseen tutustumista tai yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tai eri luokka-asteiden välillä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätyöskentelyyn innostetaan ja vastuunkantoa oman työskentelyn loppuunsaattamisesta arvostetaan.

16.6.17. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen

osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset musiikissa vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Musisoidessaan oppilaat oppivat kokemuksen, toiminnan ja oivaltamisen kautta. Oppikokonaisuudet rakentuvat loogiseksi jatkumoksi oppilaiden oppiessaan ikätasollaan taitoja jo opittujen asioiden lisäksi. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erilaisissa musiikillisissa ympäristöissä, hahmottamaan itsensä muusikkoina ja persoonina sekä vuorovaikutuksessa soitin- ja laulukokoonpanoissa muiden oppilaiden kanssa. Oppilaita rohkaistaan luoviin ideoihin musiikin tekemisen ja ilmaisemisen kautta. Lisäksi oppilaita tuetaan oman musiikillisen minäkuvan kehittymisessä ja toisten näkemysten kuuntelemisessa esim. musiikkimaun suhteen. Musiikki itsessään auttaa aivojen kehittymistä ja näin edistää ajattelua ja oppimista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas oppii ymmärtämään suomalaisen musiikin olevan osa länsimaista musiikkikulttuuria. Oppilas tutustuu musiikillisten työtapojen avulla maailmanmusiikin eri lajeihin sekä muihin musiikkikulttuureihin. Musiikki on oppiaine, jossa oppilaat oppivat vuorovaikutustaitoja yhdessä musisoiden erilaisten kokoonpanojen (esim. bändi, kuoro, lauluryhmä, orkesteri)

jäsenenä. Ilmaisulliset taidot sekä tunteiden käsittely kehittyvät yhteismusisoinnissa. Oppilasta kannustetaan luovaan toimintaan sekä musiikilliseen ilmaisuun ja keksimiseen (mm. säveltäminen, sovittaminen, sanoittaminen, tulkinta ja improvisointi). Esiintyminen ja yhteinen musisointi antavat oppilaalle vuorovaikutuskokemuksia oman tekemisen ja yleisön palautteen myötävaikutuksella. Valmistamalla yhdessä esityksiä ja konsertteja oppilas pääsee myös osallistumaan koulun sekä kaupungin paikallisen musiikillisen toimintakulttuurin kehittämiseen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia omaan hyvinvointiinsa ja oppii huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristönsä turvallisuudesta. Hän ymmärtää musiikin kuuntelemisen, soittamisen ja laulamisen edistävän terveyttä ja auttavan hallitsemaan tunteita. Yhteismusisointitilanteissa hän kehittää ihmissuhdetaitojaan. Oppilas harjoittelee tervettä äänenkäyttöä ja hengitystapaa erilaisten ääniharjoitusten ja laulujen avulla. Osallistumalla yhteislauluun hän oppii ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, mikä vahvistaa yhteenkuulumisen tunnetta ja itsetuntoa.

L4 Monilukutaito

Oppilas oppii musiikin kieltä, symboleja ja merkintätapoja (esim. nuotit, tabulatuurit ja sointumerkit). Oppilas tutustuu musiikin eri viestintävälineisiin ja niillä vaikuttamiseen sekä kehittää monilukutaitoaan. Musiikin monilukutaito kehittyy aktiivisesti musisoimalla, kuuntelemalla, säveltämällä, sanoittamalla ja ohjatulla kuuntelukasvatuksella.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas oppii hyödyntämään ja käyttämään tietotekniikan mahdollisuuksia musiikin eri osa-alueilla. Oman musiikin tuottamisen lisäksi tietotekniikkaa voidaan hyödyntää esim. tiedonhaussa tai tekemällä verkossa yhteistyötä toisten musiikintekijöiden kanssa. Opitaan huomioimaan tekijänoikeudet ja niihin liittyvät haasteet. Musiikkiteknologiaan tutustaan myös luokka- ja konserttitilanteissa, kun mietitään tilankäyttöä ja akustiikkaa tai käytetään vahvistimia ja muuta äänentoistoa sekä valaistusta.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaalle esitellään musiikki ammatillisesta näkökulmasta, jonka kautta kannustetaan oppilasta musiikin tekemiseen ammattina tai musiikin käyttöön osana ammattia. Musiikin ammattilaisten vierailut ja yhteistyömenetelmät oppilaiden kanssa edesauttavat luovan työn arvostamista ja tekijänoikeuksien kunnioittamista. Samalla ohjataan oppilaita hyödyntämään musiikkia työelämätaidona. Rohkaistaan oppilaita oma-aloitteisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja ajankäytön suunnitteluun harjoitustilanteissa sekä sietämään epäonnistumisia ja jännitystä musiikin tekemisessä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas tutustuu musiikin merkitykseen yhteiskunnallisen vaikuttamisen välineenä, ja samalla huomioidaan musiikki osana yhteiskunnallista kulttuuripolitiikkaa. Omassa kouluyhteisössään oppilaita rohkaistaan kehittämään yhteistä toimintakulttuuria osallistumalla musiikkitilaisuuksien suunnitteluun ja järjestelyihin. Yhteisö- ja laulutyo-skentelyssä opetellaan lisäksi ryhmän osana toimimista sekä työskentelyssä ilmenevien ristiriitojen ja tunteiden käsittelemistä. Kestävää kehitystä tuetaan mm. opastamalla oppilaita akustisten ja teknisten musiikkilaitteiden ylläpitämiseen ja korjaamiseen.

-

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva

ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tietojen ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtapoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tietojen ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtapoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkiteknologiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaille annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa

yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Musiikin päättöarviointi annetaan 7. vuosiluokan päätteeksi, jolloin musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.

Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
- Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
- Kannustetaan oppilasta tiedostavaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
- Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
- Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
- Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

- Tutustutaan ääneen fyysisenä ilmiönä.
- Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
- Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
- Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
- Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
- Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
- Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
- Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
- Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
- Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

S4 Ohjelmisto

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
- oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
- ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
- oppilaiden omat musiikilliset ideat.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L6
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4	L4
T10	S1, S2, S3, S4	L3, L4
T11	S1, S2, S3, S4	L3
T12	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä rakentavasti ja saa onnistumisen kokemuksia. Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

- Tutustutaan ääneen fyysisenä ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.
-
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
- Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
- Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
- Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
- Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
- Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia ryhmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
- oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
- ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
- oppilaiden omat musiikilliset ideat.

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

Oppilas käyttää ääntään turvallisesti ja tarkoitukseen sopivalla tavalla ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
- Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
- Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
- Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
- Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia ryhmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
- oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
- ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
- oppilaiden omat musiikilliset ideat.

- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
  - Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
  - Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
  - Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
  - Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
  - Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).
-
- Tutustutaan ääneen fysikaalisena ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

Oppilas osallistuu yhteismusisointiin ja kehittää edelleen soittotaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimissa perehtyen mahdollisuuksien mukaan jonkin sointusoittimen soittamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

- Tutustutaan ääneen fysikaalisena ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.
-
- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
  - Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
  - Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
  - Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
  - Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
  - Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
  - oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
  - ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
  - oppilaiden omat musiikilliset ideat.
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

Oppilas hahmottaa perussykkeen ja käyttää liikettä musiikkiin eläytymisessä ja ilmaisukeinona.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessään ja sovitaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
- Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
- Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
- Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
- Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
- Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
  - oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
  - ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
  - oppilaiden omat musiikilliset ideat.
- Tutustutaan ääneen fyysisenä ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).

- Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.
-
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

Oppilas havainnoi musiikkia ja kykenee keskustelemaan kuulemastaan monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

- Tutustutaan ääneen fyysisenä ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytm, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.
-
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen

tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
  - oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
  - ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
  - oppilaiden omat musiikilliset ideat.
- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
  - Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
  - Kannustetaan oppilasta tiedostavaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
  - Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
  - Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
  - Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

Oppilas rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin kehittämällä yksin tai ryhmässä omia musiikillisia ideoita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisiä tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisiä ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

- Tutustutaan ääneen fyysisenä ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
  - oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
  - ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
  - oppilaiden omat musiikilliset ideat.
- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
  - Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
  - Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
  - Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
  - Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
  - Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin opiskelussa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
  - Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
  - Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
  - Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
  - Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
  - Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).
- Tutustutaan ääneen fyysisenä ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehityksessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
  - oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
  - ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
  - oppilaiden omat musiikilliset ideat.
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja ymmärtää, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.

- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
- Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
- Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
- Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
- Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
- oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
- ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
- oppilaiden omat musiikilliset ideat.

- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
  - Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
  - Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
  - Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
  - Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
  - Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).
-
- Tutustutaan ääneen fysikaalisena ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

Oppilas keskustelee musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.

- Tutustutaan ääneen fysikaalisena ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.
-
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
  - oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
  - ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
  - oppilaiden omat musiikilliset ideat.
- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
  - Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
  - Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
  - Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
  - Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
  - Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Oppilas ymmärtää musiikin vaikutuksista tunteisiin ja hyvinvointiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

- Tutustutaan ääneen fysikaalisena ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).

- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
- Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
- Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
- Yhdistetään musiikkia ja liikettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
- Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
- Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia ryhmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
- oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
- ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
- oppilaiden omat musiikilliset ideat.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Oppilas oppii huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuulonhuollon merkitys.
- Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
- Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
- Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
- Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).
- Tutustutaan ääneen fyysisenä ilmiönä.
- Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
- Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
- Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
- Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
- Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.

- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
- Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
- Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
- Yhdistetään musiikkia ja liikkettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
- Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
- Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
- oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
- ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
- oppilaiden omat musiikilliset ideat.

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Oppilas oppii musiikintunneilla pitkäjänteisen harjoittelun merkityksen. Oppilas oppii keskittymään erilaisiin vaativiinkin tehtäviin, sekä arvioimaan omaa osaamistaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

- Ohjataan oppilasta ymmärtämään kuolonhuollon merkitys.
  - Havainnoidaan omaa ääniympäristöä ja tutustutaan paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan.
  - Huomioidaan oppilaan oma musiikillinen tausta opetuksessa.
  - Musiikin digitalisoitumisen ajankohtainen seuraaminen (esim. tekijänoikeudet, musiikin jakamisen eettisyys).
  - Pohditaan musiikin merkityksiä (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri kulttuureissa, musiikki tunteiden käsittelyn välineenä).
-
- Syvennetään äänenkäyttöä ja laulamista. Tuetaan murroksessa olevan äänen kehittymistä erilaisia ääniharjoitteita ja äänikokeiluja apuna käyttäen.
  - Yhteismusisoinnissa harjoitetaan perustaitoja bändisoittimista ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa.
  - Kannustetaan oppilasta tiedostamaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun.
  - Yhdistetään musiikkia ja liikkettä ja käytetään kehorytmiikkaa osana musiikin oppimista.
  - Hyödynnetään musiikkiteknologiaa koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.
  - Toteutetaan oppilaiden omia luovia ideoita äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkiteknologiaa hyödyntäen).

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Tehdään monipuolisia rytmiharjoituksia. Monipuolista musisointia, jonka kappalevalinnoissa pyritään huomioimaan

- kulttuuriperinnön vaaliminen
  - oppilaita innostavat teokset ja tehtävät
  - ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa sekä
  - oppilaiden omat musiikilliset ideat.
-
- Tutustutaan ääneen fyysikaalisena ilmiönä.
  - Tutustutaan musiikin osatekijöihin (melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto).
  - Kerrataan jo opittuja musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä niiden käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit). Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa.
  - Kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun.
  - Musisoidaan tyylin ja tradition mukaisesti.
  - Käytetään musiikkiteknologiaa (vahvistimet, äänentoistolaitteet, sovellukset) osana musiikin tekemistä.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L6
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4	L4
T10	S1, S2, S3, S4	L3, L4
T11	S1, S2, S3, S4	L3
T12	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessään ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkitekniikan käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkitekniikan tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L6
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4	L4
T10	S1, S2, S3, S4	L3, L4
T11	S1, S2, S3, S4	L3
T12	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessään ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

16.6.18. Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteluihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Kemia](#)

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Opetuksen järjestelyissä on otettava huomioon kemian opiskelun erityispiirteet. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia. Opetus tapahtuu tarkoitukseen suunnitellussa tilassa, jossa on turvallista työskennellä ja josta löytyvät tarvittavat alkusammutusvälineet. Ryhmän suositeltava maksimikoko on 16 oppilasta, jotta työskentely on turvallista myös kokeellisissa töissä, joissa käsitellään esimerkiksi erilaisia kemikaaleja sekä kaasupolttimia. Myös käytännön työn ohjaukselle jää riittävästi aikaa ja erityishaasteita omaava oppilas saa riittävästi tukea. Oikealla ryhmäkoolla taataan myös työturvallisuus ja mahdollisuus mielekkääseen oppimiseen.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen kemiassa

L1Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Kemian oppitunneilla oppilaalla on aktiivinen rooli oppimisprosessissa. Oppilas osaa selittää kokemiaan luonnonilmiöitä luonnonlakien avulla. Oppilas osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida kokeellisia töitä sekä tutkimuksia. Oppilas osaa perustella näkemyksiään ja tarkastella käsiteltävää tietoa kriittisesti suhteessa aiempaan kokemustietoonsa. Oppilas ymmärtää kemian vuorovaikutussuhteita ja asioiden välisiä yhteyksiä sekä oppiainekohtaisesti että oppiainerajat ylittävästi. Oppilas osaa ratkaista ongelmia, argumentoida ja tehdä päätelmiä.

L2Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas ymmärtää, miten yhteiskunta on muokannut kemiaa luonnontieteenä. Lisäksi oppilas ymmärtää, miksi luonnontieteisiin on luotu kansainvälisiä sopimuksia. Oppilas osaa tulkita elinympäristöään luonnontieteellisestä näkökulmasta. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään rakentavasti ja osaa toimia esiintymis-, yhteistyö-, ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa kuunnella itsensä lisäksi myös muita ja nähdä asioita muiden silmin.

L3Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas osaa ottaa vastuuta itsestään, muista ja arkensa sujumisesta. Oppilas ymmärtää unen, levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon tärkeyden

ja yhteyden kemiaan. Oppilas osaa toimia turvallisesti sekä kemian oppitunneilla että arjessa. Oppilas ymmärtää kemiallisten yhdisteiden haittoja ja vaaroja ja osaa toimia oikein onnettomuustilanteissa. Oppilas ymmärtää liikkumistapojensa ja kulutustottumustensa merkityksen kestävän kehityksen kannalta. Oppilas ymmärtää teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä luonnontieteellisestä näkökulmasta.

L4 Monilukutaito

Oppilas ymmärtää ja osaa tulkita sanallista, kuvallista, auditiivista, numeerista ja symbolista tietoa kemian opiskelussa käyttäen kaikkia aistialueita. Oppilas osaa luoda ja ymmärtää kemiaan liittyviä kuvia sekä kuvaajia tekstin tuottamisen lisäksi. Oppilas ymmärtää eri tietolähteiden luotettavuuseroja ja osaa työskennellä eri medioiden parissa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kemiassa esimerkiksi tutkielmia tehtäessä. Oppilas ymmärtää, miten teknologiaa hyödynnetään kemian aloilla yleisesti. Oppilas osaa etsiä tehtävien ja ongelmien ratkaisuja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen esimerkiksi internetin hakukoneilla. Oppilas ymmärtää, millaiset tietolähteet ovat luotettavia haettaessa tieteellistä tietoa. Oppilas osaa organisoida järkevästi tekemiään töitä ja digitaalisia tuotoksiaan. Oppilas osaa toimia eettisesti ja turvallisesti tieto- ja viestintäteknologian parissa sekä osaa suojautua mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja tiedon häviämiseltä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas ymmärtää kemian alojen hyödyntämisen työelämässä. Oppilas tutustuu lähialueen kemian alan yrityksiin esimerkiksi erilaisten yritysvierailujen tai työelämään tutustumisjaksojen muodossa. Oppilas osaa tehdä yhteistyötä ja käyttäytyä asianmukaisesti toisten kanssa esimerkiksi kemian ryhmätutkimuksia tehtäessä. Oppilas osaa suunnitella prosesseja, tehdä hypoteeseja, kokeilla ja etsiä ratkaisuja sekä tehdä johtopäätöksiä tutkimuksia tehtäessä. Oppilas osaa toimia aloitteellisesti, ennakoida vaikeuksia, arvioida sekä kohdata pettymyksiä työskentelyssään. Oppilas osaa etsiä omia vahvuuksiaan kemiassa ja tiedostaa niihin liittyviä opiskelu- tai uramahdollisuuksia.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas kykenee osallistumaan erilaisiin työskentelytapoihin, joiden kautta hän saa kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemuksia. Oppilas tietää, miten mielipiteet ja näkemykset ilmaistaan rakentavasti. Oppilas ymmärtää, miksi erilaiset työtavat ovat perusteltuja. Oppilas ymmärtää, miten ratkaista ristiriitaisia näkemyksiä ja käsitellä esimerkiksi kemian virhekäsityksiä asiallisesti. Oppilas ymmärtää, miten kemian tunneilla sekä kemian alan yrityksissä huomioidaan kestävän kehityksen periaatteet ja ympäristönsuojelulliset periaatteet.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Turvallisuuden ja kiireettömyyden varmistaminen on keskeistä, kun työskennellään kemian oppimisympäristöissä, joissa on kemikaaleja, kuumennusvälineitä kuten kaasupolttimia, havaintovälineitä ja laaja-alaista lukutaitoa edellyttäviä työpisteitä. Ryhmäko, samanaikaisopetus ja avustavan henkilöstön tarve arvioidaan suhteessa erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrään ryhmässä, opetuksen tavoitteisiin, oppimisympäristöön ja tilojen joustavuuteen.

Solmukohtia:

7 lk: Turvallisen työskentelyn mahdollistava asenne, laboratoriovälineiden ja kemikaalien käyttö

8 lk: Atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä, hapettumis-pelkistymisreaktiot, happamuus

9 lk: Orgaanisten yhdisteiden nimistö ja rakentuminen

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arviointi on onnistunutta, kun se on monipuolista, tasapuolista, rohkaisevaa, kannustavaa ja oppimista tukevaa. Arviointi on avointa; oppilas tietää, mitä arvioidaan ja mistä arviointi koostuu. Oppilasta ohjataan tarvittaessa ymmärtämään, mitä pitäisi tehdä toisin kehittyäkseen. Arviointi on jatkuvaa, luontevasti koulutyön arjessa mukana. Arviointia annetaan suullisesti sekä sitä dokumentoidaan.

Kemiassa arvioidaan ilmiöiden ja käsitteiden hallinnan lisäksi myös kokeellista työskentelyä ja muuta ryhmätyöskentelyä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää kemialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella mahdollisuuksien mukaan.

Oppilasta ohjataan suunnittelemaan, tarkkailemaan ja arvioimaan omaa opiskeluaan ja oppimistaan. Omien oppimistavoitteiden asettaminen ja itsearviointi totuttaa tarkkailemaan omaa toimintaa. Myös ohjattua vertaisarviointia voidaan käyttää esimerkiksi ryhmätyöskentelyn onnistumisen arvioimiseksi.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Opetuksessa käytetään monipuolisia työskentelytapoja ja hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä. Ohjataan oppilasta havaitsemaan ja tunnistamaan kemiallisia ilmiöitä jokapäiväisessä ympäristössään. Herätetään oppilaiden uteliaisuus kemian ilmiöitä kohtaan toiminnallisuuden ja kokeellisuuden avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Tavoitteena on kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa osaamistaan ja työskentelemään huolellisesti ohjeiden mukaan.

Opetuksessa perehdytään kokeelliseen työskentelyyn ja työturvallisuuteen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta. Ohjataan oppilasta ymmärtämään aineiden ja materiaalien merkitystä arjessa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Tavoitteena on kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan työskentelyohjeiden noudattamista ja turvallista työskentelyä parin tai ryhmän kanssa. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että eri aineilla on erilaisia ominaisuuksia, joista tiedotetaan esimerkiksi varoitusmerkeillä ja käyttöturvallisuustiedoilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Oppilasta ohjataan käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia. Oppilasta ohjataan arvioimaan tutkimusprosessia ja tutkimustulosten merkitystä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Ohjataan oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa yksinkertaisten esimerkkien avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa. Kemiallisten ilmiöiden havainnollistamisessa hyödynnetään esimerkiksi simulaatioita ja videoanimaatioita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Ohjataan oppilasta käyttämään kemian käsitteitä ja kemian merkkikieltä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia reaktioita.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia tietolähteitä tiedon saamiseksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Oppilasta ohjataan ongelman tai ilmiön pohtimiseen, koejärjestelyjen toteuttamiseen, havainnointiin sekä niiden kirjaamiseen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja tai käsitellään kemikaaleja.

Tutustutaan kemikaalien vaaraominaisuuksiin ja varoitusmerkkeihin.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Käsitellään veden ja ilman merkitystä sekä keskeisiä ominaisuuksia.

Tutustutaan kemiallisiin reaktioihin ja reaktionopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Tutustutaan kemian merkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen. Havaitaan energian muutoksia reaktioissa lämmön vapautumisena ja sitoutumisena.

Tutustutaan aineen säilymiseen.

Pyritään oivallukseen, että kemialliset ilmiöt ovat mikromaailman tapahtumia, joista havaitaan seuraukset.

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Opetellaan alkuaineiden kemiallisia merkkejä. Tutustutaan alkuaineisiin ja atomin rakenteeseen sekä yhdisteisiin. Käytetään malleja molekyylien hahmottamiseen.

Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin.

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä. Opetellaan käyttämään aineita oikea määrä. Reaktiotuotteet hävitetään asianmukaisesti.

Harjoitellaan havaintojen ja päätelmien tekemistä, sekä tulosten esittämistä soveltuvasti.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä

1672

suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja

sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T14	S5, S6	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Kannustetaan ja innostetaan oppilasta kemian opiskeluun käyttämällä monipuolisia työskentelytapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Ohjataan ja kannustetaan oppilasta asettamaan tavoitteita omalle työskentelylle sekä työskentelemään pitkäjänteisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään alkuaineiden ja yhdisteiden merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta

Ohjataan oppilasta arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Kannustetaan oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja tutkimuksen kohteesta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Ohjataan oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä parin tai ryhmän kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Ohjataan oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään alkuaineiden ja yhdisteiden hyödyntämistä teknologiassa sekä kemian menetelmiä hyödyntävien teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Ohjataan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa, esimerkiksi havainnollistamaan opiskeltavia asioita simulaatioiden avulla, sekä tiedon hankkimiseen ja kokeellisen työskentelyn tulosten esittämiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkittamista.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Ohjataan oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia malleja kemiallisten ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Ohjataan oppilasta käyttämään eri tietolähteitä sekä perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Kiinnitetään huomiota lähiympäristössä olevaan kemian alan teollisuuteen.

Tutustutaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi ympäristön happamoitumiseen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan kemiaan liittyviin sovelluksiin, esimerkiksi metallien hyödyntämiseen ja merkitykseen ihmiskunnan kehityksessä.

Harjoitellaan koejärjestelyjen suunnittelua ja toteuttamista, sekä tulosten havainnointia, koontia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimistarkoituksessa.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista

Ohjataan oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Tavoitteena on kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun hyödyntämällä monipuolisia työskentelytapoja, mm. kokeellisuutta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta

Ohjataan oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Kannustetaan oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Ohjataan oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Tutustutaan hiilyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Ohjataan oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan hiilyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Ohjataan oppilasta ymmärtämään alkuaineiden ja yhdisteiden hyödyntämistä teknologisissa sovelluksissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Ohjataan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa, esimerkiksi tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tuetaan oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Tavoitteena on ohjata oppilasta käyttämään hiiliyhdisteiden kemiaan liittyviä käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään hiiliyhdisteiden rakenteita ja kemiallisia ilmiöitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Ohjataan oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Ohjataan oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Tutustutaan hiiliyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista

Ohjataan oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojan ja taitojan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Ohjataan oppilasta soveltamaan kemian tietojan ja taitojan sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojan ja taitojan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Harjoitellaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyn suunnittelua ja toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisessa.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja yhtenä tarkastelutapana on tuotteiden elinkaariajattelu.

Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan ravintoaineisiin ja yleisimpiin alkoholeihin terveyden näkökulmasta.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin.

Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Tutustutaan hiilyhdisteiden hyödyntämiseen teollisuudessa ja yhteiskunnassa, sekä joihinkin hiilestä valmistettaviin tuotteisiin, kuten öljy, muovi, kosmetiikka.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Harjoitellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

16.6.19. Liikunta

Valinnaisen tehtävä

Valinnaiset kurssit, niiden sisällöt ja tavoitteista lähtevät arviointiperusteet kuvataan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Liikunnan valinnaisaineessa kerrataan, monipuolistetaan ja syvennetään perusliikunnassa opittuja asioita ja taitoja. Kurssin suunnittelussa pyritään huomioimaan ryhmän toiveet, olosuhteet ja liikuntatilat. Edellä mainitut asiat huomioiden voidaan kurssin sisältöä painottaa esimerkiksi pallopeleihin, tanssiin, aerobiciin, kuntoliikuntaan tai uusiin lajeihin tutustumiseen. Liikunnan valinnaisaine tukee liikunnallisen elämäntavan omaksumista ja korostaa psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tärkeyttä oppilaalle.

-

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 8

Vuosiluokka 9

16.6.20. TOINEN KOTIMAINEN KIELI

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

-

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Toinen kotimainen kieli](#)

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Ruotsin kieli, B1-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraisissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä

toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itsekuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu

vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoidaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraisa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vierailta kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tvt) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tvt:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemusta. Tvt:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vierailta kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearviointin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitöillä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vierailla yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vierailemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävä tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim.

koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraisissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsitelyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisiin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Syvennetään tietoa suomenruotsin ja riikinruotsin eroista, harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi. Havainnoidaan, kuinka aiemmin opituista kielistä olisi hyötyä, kerrataan keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Pohjoismaista tutustutaan ainakin Suomeen ja Ruotsiin.

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään Kirkkonummella, rohkaistaan käyttämään kieltä ympäristössä, harrastuksissa ja tuttavapiirissä. Ohjataan harjoittelemaan tehokkaita kieltenopiskelutapoja ja käyttämään kieltä taitotasolleen sopivasti. Ohjataan etsimään ruotsinkielistä materiaalia myös itsenäisesti ja tutustumaan ruotsinkielisiin teksteihin (huom. myös videot, musiikki jne.) esim. internetissä.

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa niin, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Kehitetään itsestä kertomisen taitoa, laajennetaan sanavarastoa koskemaan myös laajempaa lähipiiriä ja harrastuksia, ohjataan huomaamaan ja käyttämään ruotsin kieltä ympäristössä, harrastuksissa sekä mahdollisten ruotsinkielisten tuttavien kanssa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kiellellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- verbin taivutus ja aikamuodot
- substantiivin taivutus
- adjektiivin taivutus
- persoonapronominien omistusmuodot

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S1, S2	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L2, L4, L6
T9	S3	L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Syvennetään tietoa suomenruotsin ja riikinruotsin eroista, harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi. Havainnoidaan, kuinka aiemmin opituista kielistä olisi hyötyä, kerrataan keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Pohjoismaista tutustutaan ainakin Suomeen ja Ruotsiin.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Syvennetään tietoa suomenruotsin ja riikinruotsin eroista, harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi. Havainnoidaan, kuinka aiemmin opituista kielistä olisi hyötyä, kerrataan keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Pohjoismaista tutustutaan ainakin Suomeen ja Ruotsiin.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Syvennetään tietoa suomenruotsin ja riikinruotsin eroista, harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi. Havainnoidaan, kuinka aiemmin opituista kielistä olisi hyötyä, kerrataan keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Pohjoismaista tutustutaan ainakin Suomeen ja Ruotsiin.

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään Kirkkonummella, rohkaistaan käyttämään kieltä ympäristössä, harrastuksissa ja tuttavapiirissä. Ohjataan harjoittelemaan tehokkaita kielenopiskelutapoja ja käyttämään kieltä taitotasolleen sopivasti. Ohjataan etsimään ruotsinkielistä materiaalia myös itsenäisesti ja tutustumaan ruotsinkielisiin teksteihin (huom. myös videot, musiikki jne.) esim. internetissä.

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa niin, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään Kirkkonummella, rohkaistaan käyttämään kieltä ympäristössä, harrastuksissa ja tuttavapiirissä. Ohjataan harjoittelemaan tehokkaita kieltenopiskelutapoja ja käyttämään kieltä taitotasolleen sopivasti. Ohjataan etsimään ruotsinkielistä materiaalia myös itsenäisesti ja tutustumaan ruotsinkielisiin teksteihin (huom. myös videot, musiikki jne.) esim. internetissä.

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa niin, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Kehitetään itsestä kertomisen taitoa, laajennetaan sanavarastoa koskemaan myös laajempaa lähipiiriä ja harrastuksia, ohjataan huomaamaan ja käyttämään ruotsin kieltä ympäristössä, harrastuksissa sekä mahdollisten ruotsinkielisten tuttavien kanssa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- verbin taivutus ja aikamuodot
- substantiivin taivutus
- adjektiivin taivutus
- persoonapronominien omistusmuodot

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Kehitetään itsestä kertomisen taitoa, laajennetaan sanavarastoa koskemaan myös laajempaa lähipiiriä ja harrastuksia, ohjataan huomaamaan ja käyttämään ruotsin kieltä ympäristössä, harrastuksissa sekä mahdollisten ruotsinkielisten tuttavien kanssa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- verbin taivutus ja aikamuodot
- substantiivin taivutus
- adjektiivin taivutus
- persoonapronominien omistusmuodot

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehitetään itsestä kertomisen taitoa, laajennetaan sanavarastoa koskemaan myös laajempaa lähipiiriä ja harrastuksia, ohjataan huomaamaan ja käyttämään ruotsin kieltä ympäristössä, harrastuksissa sekä mahdollisten ruotsinkielisten tuttavien kanssa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- verbin taivutus ja aikamuodot
- substantiivin taivutus
- adjektiivin taivutus
- persoonapronominien omistusmuodot

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Kehitetään itsestä kertomisen taitoa, laajennetaan sanavarastoa koskemaan myös laajempaa lähipiiriä ja harrastuksia, ohjataan huomaamaan ja käyttämään ruotsin kieltä ympäristössä, harrastuksissa sekä mahdollisten ruotsinkielisten tuttaviensa kanssa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- verbin taivutus ja aikamuodot
- substantiivin taivutus
- adjektiivin taivutus
- persoonapronominien omistusmuodot

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskeleemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Harjoitellaan kielitiedon käsitteiden käyttämistä rakennekokonaisuuksia hahmottaessa; esim. verbin taivutus (perusmuoto, presens jne), substantiivin taivutus

Jatketaan ruotsalaisen kulttuuriin tutustumista, verrataan tapoja ja piirteitä

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Ohjataan oppilaita tutustumaan nuorta itseään kiinnostavaan materiaaliin oppimateriaalin ulkopuolella

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella, nimistöissä ja julkisissa tiloissa sekä rohkaistaan käyttämään alkeellistakin kielitaitoa mahdollisuuksien mukaan

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa niin, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Laajennetaan sanasto koskemaan elämää myös aivan lähipiiriin ulkopuolella, opitaan kertomaan kodista ja nuoren elämään liittyvistä asioista, joista nuoret haluavat puhua.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- kerrataan adjektiivin, substantiivien ja verbien taivutukset ja käyttö
- vahvistetaan eri aikamuotojen käyttöä
- uutena verbimuotona imperatiivi
- adjektiivin vertailu

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S2	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L2, L4, L6
T9	S3	L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Harjoitellaan kielitiedon käsitteiden käyttämistä rakennekokonaisuuksia hahmottaessa; esim. verbin taivutus (perusmuoto, preesens jne), substantiivin taivutus

Jatketaan ruotsalaisen kulttuuriin tutustumista, verrataan tapoja ja piirteitä

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Harjoitellaan kielitiedon käsitteiden käyttämistä rakennekokonaisuuksia hahmottaessa; esim. verbin taivutus (perusmuoto, preesens jne), substantiivin taivutus

Jatketaan ruotsalaisen kulttuuriin tutustumista, verrataan tapoja ja piirteitä

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Ohjataan oppilaita tutustumaan nuorta itseään kiinnostavaan materiaaliin oppimateriaalin ulkopuolella

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella, nimistössä ja julkisissa tiloissa sekä rohkaistaan käyttämään alkeellistakin kielitaitoa mahdollisuuksien mukaan

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa niin, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Ohjataan oppilaita tutustumaan nuorta itseään kiinnostavaan materiaaliin oppimateriaalin ulkopuolella

Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella, nimistössä ja julkisissa tiloissa sekä rohkaistaan käyttämään alkeellistakin kielitaitoa mahdollisuuksien mukaan

Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa niin, että viesti välittyy.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Ohjataan oppilasta antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Laajennetaan sanasto koskemaan elämää myös aivan lähipiiriin ulkopuolella, opitaan kertomaan kodista ja nuoren elämään liittyvistä asioista, joista nuoret haluavat puhua.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- kerrataan adjektiivin, substantiivien ja verbien taivutukset ja käyttö

- vahvistetaan eri aikamuotojen käyttöä
- uutena verbimuotona imperatiivi
- adjektiivin vertailu

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Laajennetaan sanasto koskemaan elämää myös aivan lähipiirin ulkopuolella, opitaan kertomaan kodista ja nuoren elämään liittyvistä asioista, joista nuoret haluavat puhua.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- kerrataan adjektiivin, substantiivien ja verbien taivutukset ja käyttö
- vahvistetaan eri aikamuotojen käyttöä
- uutena verbimuotona imperatiivi
- adjektiivin vertailu

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Laajennetaan sanasto koskemaan elämää myös aivan lähipiirin ulkopuolella, opitaan kertomaan kodista ja nuoren elämään liittyvistä asioista, joista nuoret haluavat puhua.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- kerrataan adjektiivin, substantiivien ja verbien taivutukset ja käyttö
- vahvistetaan eri aikamuotojen käyttöä
- uutena verbimuotona imperatiivi
- adjektiivin vertailu

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Laajennetaan sanasto koskemaan elämää myös aivan lähipiiriin ulkopuolella, opitaan kertomaan kodista ja nuoren elämään liittyvistä asioista, joista nuoret haluavat puhua.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- kerrataan adjektiivin, substantiivien ja verbien taivutukset ja käyttö
- vahvistetaan eri aikamuotojen käyttöä
- uutena verbimuotona imperatiivi
- adjektiivin vertailu

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskeleemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Tutustutaan myös muihin pohjoismaihin.

Kerrataan keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Ohjataan harjoittelemaan erilaisia kielenopiskelustrategioita jatko-opintoja silmälläpitäen. Ohjataan itsenäiseen työhön ja vastuunottoon.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ohjataan nuorta kertomaan tulevaisuuden suunnitelmista, opiskelumahdollisuuksista ja ohjataan harjoittelemaan työelämässä tarvittavaa sanastoa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- perfekti ja pluskvamperfekti, verbin neljäs muoto
- futuuri
- adverbejä
- päälauseiden sanajärjestysten vahvistaminen ja sivulauseen sanajärjestys
- demonstratiivipronomineja

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S2	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T8	S3	L4
T9	S3	L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Tutustutaan myös muihin pohjoismaihin.

Kerrataan keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Tutustutaan myös muihin pohjoismaihin.

Kerrataan keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Ohjataan harjoittelemaan erilaisia kielenopiskelustrategioita jatko-opintoja silmälläpitäen. Ohjataan itsenäiseen työhön ja vastuunottoon.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Ohjataan harjoittelemaan erilaisia kielenopiskelustrategioita jatko-opintoja silmälläpitäen. Ohjataan itsenäiseen työhön ja vastuunottoon.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotasoa: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Ohjataan nuorta kertomaan tulevaisuuden suunnitelmista, opiskelumahdollisuuksista ja ohjataan harjoittelemaan työelämässä tarvittavaa sanastoa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- perfekti ja pluskvamperfekti, verbin neljäs muoto
- futuuri
- adverbejä
- päälauseiden sanajärjestysten vahvistaminen ja sivulauseen sanajärjestys
- demonstratiivipronomineja

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Ohjataan nuorta kertomaan tulevaisuuden suunnitelmista, opiskelumahdollisuuksista ja ohjataan harjoittelemaan työelämässä tarvittavaa sanastoa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- perfekti ja pluskvamperfekti, verbin neljäs muoto
- futuuri
- adverbejä
- päälauseiden sanajärjestysten vahvistaminen ja sivulauseen sanajärjestys
- demonstratiivipronomineja

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Ohjataan nuorta kertomaan tulevaisuuden suunnitelmista, opiskelumahdollisuuksista ja ohjataan harjoittelemaan työelämässä tarvittavaa sanastoa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- perfekti ja pluskvamperfekti, verbin neljäs muoto
- futuuri
- adverbejä
- päälauseiden sanajärjestysten vahvistaminen ja sivulauseen sanajärjestys

- demonstratiivipronomineja

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Ohjataan nuorta kertomaan tulevaisuuden suunnitelmista, opiskelumahdollisuuksista ja ohjataan harjoittelemaan työelämässä tarvittavaa sanastoa.

Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.

Harjoitellaan puhumista, kuuntelemista, lukemista ja kirjoittamista ruotsiksi. Harjoitellaan päättelytaitoja.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Keskeiset rakenteet:

- perfekti ja pluskvamperfekti, verbin neljäs muoto
- futuuri
- adverbejä
- päälauseiden sanajärjestysten vahvistaminen ja sivulauseen sanajärjestys
- demonstratiivipronomineja

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Ruotsin kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun ruotsin kielellä eri oppiaineissa.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

[Linkki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin: Ruotsin kieli, A-oppimäärä](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset vieraissa kielissä ja toisessa kotimaisessa kielessä vuosiluokilla 3-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vieraiden kielten opiskelu ja siinä edistyminen vahvistavat oppilaan edellytyksiä itsensä ja tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että kieli- ja kulttuuritieto voi rakentua monella tavalla, myös omaan kokemukseen perustuen. Oppilaiden omia tietoja ja kokemuksia eri kulttuureista opetuksen elävöittämiseksi arvostetaan.

Vieraiden kielten oppimiseen sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta vieraalla kielellä käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja esim. pelien, leikkien ja draaman avulla. Ajattelun taitoja harjoitellaan kielitaidon karttuessa esim. käyttämällä kieltä yhä monipuolisemmin, päättelämällä sanojen merkityksiä asiayhteydessään tai vertaamalla toisiin kieliin sekä toimintatavoin, jotka hyödyntävät ja edistävät uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta.

Omaksutaan vieraan kielen opiskelustrategioita. Oppilaita ohjataan oppimaan oppimisen keinoja ja vaihtelevia työtapoja. Harjoitellaan sinnikkyyttä ja itseuria, kannustetaan yrittämään jo vähäiselläkin kielitaidolla ja sietämään virheiden tekemistä opetteluvaiheessa. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan ja opastetaan oppilaita huomaamaan, miten säännöllisesti suoritettavat tehtävät vaikuttavat edistymiseen sekä millaisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita oppilaalla on.

Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla oppilaiden osallisuutta ja motivaatiota tuetaan kokeilevalla, tutkivalla ja toiminnallisella työskentelyllä, joka ylittää oppiainerajat. Pohditaan opiskelun ja sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Vertaillaan eri maiden koulujärjestelmiä ja mietitään, mitä hyötyä vieraiden kielten osaamisesta on tulevaisuudessa.

Oppilaalla on aktiivinen rooli oppijana, ja hänelle luodaan edellytyksiä saada oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvistä tavoitteista, työn suunnittelusta ja oman työskentelyn ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaita tuetaan tarkkaavaisuuden ja keskittymisen ylläpitämisessä sekä ohjataan teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämisessä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä

ja paikkaansa sukupolvien ketjussa esim. vertailemalla niitä toisiin kulttuureihin, joihin vieraita kieliä opeteltaessa tutustutaan. Kielitaidon kehittyessä oppilaat pystyvät tähän yhä paremmin opeteltavaa kieltä käyttämällä. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöään ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen esim. tutustumalla kyseisen kielialueen tapoihin ja taiteeseen sekä tekemällä mm. kirjoitelmia, pieniä näytelmiä, videoita tai sarjakuvia käyttäen vierasta kieltä ilmaisun välineenä. Opetuksessa analysoidaan yhdessä mediakulttuuria, tunnistetaan ja pohditaan median vaikutuksia.

Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen sekä arvostamaan monikulttuurisuutta. Oppilaita kannustetaan jakamaan ja opettamaan toisilleen vapaa-ajallaan esim. matkustellessa saatuja kokemuksia erilaisista kulttuureista.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja. Heitä kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan heille järjestetään tilaisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä eri kulttuureissa harjoitellaan monipuolisesti opeteltavilla kielillä. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista esim. draaman avulla. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan käyttämään myös ele- ja kehonkieltä, jos kielitaito ei riitä asioiden ilmaisemiseen sanallisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vieraiden kielten opiskelu edesauttaa itsensä tuntemusta ja arvostamista, oman identiteetin muotoutumista sekä erilaisuuden hyväksymistä. Tuntityöskentelyssä korostuu vuorovaikutus muiden kanssa. Opetellaan työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa pari- ja ryhmätyötilanteissa, joissa on tilaisuus kehittää sosiaalisia taitoja ja omia tunnetaitoja.

Opetellaan ilmaisemaan itseään kohteliaasti tavallisissa arkipäivän tilanteissa vieraalla kielellä ja vahvistetaan itseluottamusta selviytyä niissä myös vierasta kieltä käyttämällä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Näin ennakoitaan myös tilanteita, joissa ymmärretyksi tuleminen edesauttaa omaa ja muiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Harjoituksissa ja tekstien valinnoissa otetaan huomioon kestävä kuluttaminen ja tulevaisuus. Ajanhallinnan harjoittelua vahvistetaan opettelemalla ilmaisemaan aikaan liittyviä käsitteitä opeteltavalla kielellä. Kielten opiskelussa harjoitellaan myös oman ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kokeisiin valmistautuessa opiskeltavan aineksen jakamista useampaan osaan. Kieliä opiskellessa korostetaan myös jatkuvan harjoittelun ja pitkäjänteisyyden merkitystä.

Opeteltaessa ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä käytetään hyväksi myös pelejä ja leikkejä, joiden yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tiedonhaussa käytetään tietotekniikkaa, opetellaan arvioimaan eri lähteiden luotettavuutta, niiden merkitsemistä omiin kirjallisiin tuotoksiin ja kiinnitetään huomiota vastuulliseen, harkitsevaan ja kohteliaaseen kielenkäyttöön myös sosiaalisessa mediassa. Mainonnan ja median vaikutuksia pystytään hyvin käsittelemään kriittisesti myös vieraiden kielten tunneilla, kun niitä käytetään opetusaineistona.

L4 Monilukutaito

Vieraissa kielissä käsitellään monipuolisesti erilaisia tekstejä, jotka voivat olla sanallisia, kuvallisia, auditiivisia, numeerisia ja kinesteettisiä symbolijärjestelmiä sekä näiden yhdistelmiä. Oppilaita ohjataan havainnoimaan, ymmärtämään, tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan itse erilaisia tekstejä, kuten esimerkiksi dialogeja, faktaa ja fiktiota, mainoksia, kylttejä, kuulutuksia, runoja, laulunsanoja, kortteja, kirjeitä, viestejä ja mielipiteitä.

Oppilaita kannustetaan monipuolisille vieraskielisille tiedon lähteille (myös muissa kouluaineissa) kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta ja löytämään käsiteltävästä aineistosta oleellinen sisältö. Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä eri näkökulmista ja ohjaamalla oikeanlaiseen kielenkäyttöön erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä (esim. puhekieli ja kirjakieli).

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Opetellaan kertomaan, kuvaamaan, vertailemaan, selostamaan ja tekemään esityksiä sekä lukemaan ja kuuntelemaan ajatuksella, tekemään käsiteltävään asiaan liittyviä kysymyksiä ja kommentteja vieraalla kielellä. Kannustetaan oppilaita lukemaan ja tuottamaan aktiivisesti vieraila kielillä erilaisia tekstejä muussakin koulutyössä ja vapaa-ajalla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian (tv) perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Vieraisissa kielissä voidaan esimerkiksi harjoitella tekstinkäsittely- ja esitysohjelmien käyttämistä ja vieraskielisten merkkien ja kirjainten kirjoittamista. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoita yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vieraita kieliä voi harjoitella erilaisten oppimispelien avulla. Tv:tä käytetään myös tiedon etsintään ja hyödynnetään useita lähteitä sisällön tuottamisen apuna. Samalla harjoitellaan tv:n turvallista käyttöä ja hyviä käytöstapoja verkkoympäristössä sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemusta. Tv:n peruskäsitteitä opetellaan tuntemaan ja käyttämään myös vieraila kielillä.

Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista vieraiden kielten tiedoista ja taidoista sekä huomaamaan ruotsin kielen merkitys Kirkkonummen ja lähiseutujen työelämässä. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa kielitaitoa ja kulttuuritietoutta. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti, sisukkaasti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään ja arvostamaan työn tuloksia. Heitä kannustetaan myös antamaan toisilleen kannustavaa palautetta työskentelystään. Lisäksi he opettelevat itsearvioinnin ja saamansa palautteen avulla asettamaan tavoitteita omalle työlleen.

Pari- ja ryhmätöissä oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan käyttämään vapaa-ajalla opittua kielitaitoa ja kulttuuritietoutta vieraiden kielten ja mahdollisesti muiden oppiaineiden tunneilla ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Vieraiden kielten tunneilla käsitellään eri ammatteja ja niihin liittyviä taitoja, kokemuksia työstä ja toisten hyväksi toimimisesta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitöillä. Mahdollisuuksien mukaan voidaan vieraila yrityksissä tai pyytää eri ammattialojen edustajia vieraillemaan koulussa. Myös huoltajat voivat antaa oman panoksensa työelämästä oppimiseen.

Oppilaita harjoitetaan alusta lähtien kertomaan itsestään vieraalla kielellä. Varsinkin ylemmillä vuosiluokilla voidaan harjoitella esimerkiksi harjoittelu- tai työpaikan hakemista suullisesti ja kirjallisesti sekä työhaastatteluja. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilaita kannustetaan käyttämään mahdollisuuksien mukaan vieraita kieliä työtehtävissään.

Oppilaalle esitellään kyseessä oleva oppiaine ammatillisesta näkökulmasta ja käydään lävitse mitä vahvuuksia oppilaalla on oppiaineeseen liittyen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä kielitaidon ja kulttuuritietämyksen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa ja globaalissa osallistumisessa ja vaikuttamisessa. Vieraiden kielten opiskelussa käsiteltävät aihepiirit ja käytetyt työtavat tukevat oppilaiden kykyä osallistua, vaikuttaa ja rakentaa kestävää tulevaisuutta sekä koulussa ja yhteiskunnassa että koulun jälkeisessä elämässä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia kohdekielisiä tekstejä. Opettaja käyttää tarkoituksenmukaisesti kohdekieltä ja tarvittaessa suomea opetuksessaan.

Oppilaat tottuvat alusta asti työskentelemään vaihtelevasti pareittain, pienryhmissä ja itsenäisesti tehtävien luonteen mukaan. Näin oppilaat tottuvat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa.

Työtapoja käytetään monipuolisesti ja vaihtelevasti, ja niissä yhdistellään ja vaihdellaan suullista ja kirjallista ilmaisua sekä kehon kieltä. Opettaja kannustaa yrittämään, ja pääpaino on viestin välittymisellä. Harjoittelua toiminnallistetaan esim. draaman, leikin, laulun, pelillisyyden, tiedonhankinnan, omien esitysten, videoiden tai äänitysten ja erilaisten itsenäisten ja pari- ja ryhmätöiden avulla.

Kansainvälistymistä tuetaan ottamalla huomioon oppilaiden ja kunnan monikulttuurisuus ja kaksikielisyys. Yhteydenpitoa eri kielillä voidaan harjoitella mahdollisuuksien mukaan esim. koulujen tai luokkien välisillä kummi- tai yhteistyöprojekteilla sekä kansainvälisten yhteyksien avulla.

Opetus tähtää siihen, että oppilas oppii ymmärtämään kohdekieltä ja saa valmiuksia käyttää kasvavaa kielitaitoaan ja kulttuurintuntemustaan. Näitä taitoja hyödynnetään aluksi arkipäiväisissä tilanteissa ja osaamisen kehittyessä myös muodollisemmissa kielenkäyttötilanteissa ja yhteydenpidossa, tiedonhankinnassa sekä sisällön tuottamisessa. Kielitaitoa harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin toimien ja vaikuttaen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa maailmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä vuosiluokilla 3-9

Oppilaita ohjataan monipuolisesti kehittämään kielenopiskelutaitojaan sekä löytämään omia tehokkaita ja mielekkäitä tapoja oppia.

Oppilasta tuetaan, kun havaitaan puutteita käsiteltyjen asioiden hallinnassa. Oppilas voi saada tukea myös ennakoivasti uusien sisältöjen oppimiseen. Oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilasta ohjataan ottamaan tarvittavaa tukea vastaan.

Taitavien oppilaiden eriyttämiseen tarjotaan kielen rakenteiden ja sisältöjen laajentavia ja soveltavia tehtäviä sekä mahdollisuus vaihtoehtoisin työskentelytapoihin. Näin oppilaalla on mahdollisuus osoittaa syvempää osaamistaan.

Tuen ja eriyttämisen avulla pyritään luomaan kaikille oppilaille onnistumisen ja osaamisen kokemuksia.

Kielten solmukohtia

Kielissä haasteita voivat tuottaa vuosiluokkaistetut rakenteet ja sisällöt.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja se perustuu monenlaiseen, jatkuvaan näyttöön.

Arvioinnin pohjana ovat opetussuunnitelman kielikohtaiset tavoitteet. Arviointi on avointa ja läpinäkyvää.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

Ohjataan oppilasta huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella ja pohtimaan, missä ruotsin kieli näkyy omassa arjessa ja lähiympäristössä.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Pohjoismaista tutustutaan lähinnä Suomeen ja Ruotsiin

Aihepiirit:

- minä itse, koti, koulu, harrastukset ja asiointi

Keskeiset uudet rakenteet:

- uudet aikamuodot
- päälauseen sanajärjestys
- det finns -rakenne
- man -rakenne
- persoonapronominien objektimuotoja

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L4
T4	S2	L1, L3, L7
T7	S3	L4
T10	S3	L3, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään

Oppilas osaa kuvailla ruotsin kielen asemaa Kirkkonummella ja pohtia, missä ruotsin kieli näkyy omassa arjessa ja lähiympäristössä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kieli- ja kulttuuriympäristön ja kielen merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kielen asemaa Suomessa ja Pohjoismaissa ja maailman kielten joukossa ja pohtia kielen merkitystä yksilölle.

Ohjataan oppilasta huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella ja pohtimaan, missä ruotsin kieli näkyy omassa arjessa ja lähiympäristössä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Ohjataan oppilasta huomaamaan ruotsin kieli Kirkkonummella ja pohtimaan, missä ruotsin kieli näkyy omassa arjessa ja lähiympäristössä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi.

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen käyttää tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Pohjoismaista tutustutaan lähinnä Suomeen ja Ruotsiin

Aihepiirit:

- minä itse, koti, koulu, harrastukset ja asiointi

Keskeiset uudet rakenteet:

- uudet aikamuodot
- päälauseen sanajärjestys
- det finns -rakenne
- man -rakenne
- persoonapronominien objektimuotoja

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Pohjoismaista tutustutaan lähinnä Suomeen ja Ruotsiin

Aihepiirit:

- minä itse, koti, koulu, harrastukset ja asiointi

Keskeiset uudet rakenteet:

- uudet aikamuodot
- päälauseen sanajärjestys
- det finns -rakenne

- man -rakenne
- persoonapronominien objektimuotoja

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

Ohjataan oppilasta tiedostamaan, että Kirkkonummella voi käydä koulua, asioida ja harrastaa ruotsiksi

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Syvennetään aiemmin opittua

Uusia aihepiirejä:

- tutustaan tarkemmin myös muihin Pohjoismaihin
- tutustutaan pohjoismaisen kulttuurin erityispiirteisiin
- nuorten vapaa-ajan vietto nuorten lähtökohdista käsin

Keskeiset uudet rakenteet:

- imperatiivi
- konditionaali
- sivulauseen sanajärjestys
- adjektiivin vertailulauseita
- omistuspronomininit
- sin, sitt, sina

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L2, L5
T4	S2	L1, L3, L7
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4
T10	S3	L3, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Oppilas tietää, että Kirkkonummella voi asioida ja harrastaa ruotsiksi.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ruotsinkielisissä toimintaympäristöissä.

Ohjataan oppilasta tiedostamaan, että Kirkkonummella voi käydä koulua, asioida ja harrastaa ruotsiksi

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi.

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielllisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.2: Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Syvennetään aiemmin opittua

Uusia aihepiirejä:

- tutustaan tarkemmin myös muihin Pohjoismaihin
- tutustutaan pohjoismaisen kulttuurin erityispiirteisiin
- nuorten vapaa-ajan vietto nuorten lähtökohdista käsin

Keskeiset uudet rakenteet:

- imperatiivi
- konditionaali
- sivulauseen sanajärjestys
- adjektiivin vertailulauseita
- omistuspronominit
- sin, sitt, sina

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen käyttöä tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Syvennetään aiemmin opittua

Uusia aihepiirejä:

- tutustaan tarkemmin myös muihin Pohjoismaihin
- tutustutaan pohjoismaisen kulttuurin erityispiirteisiin
- nuorten vapaa-ajan vietto nuorten lähtökohdista käsin

Keskeiset uudet rakenteet:

- imperatiivi
- konditionaali
- sivulauseen sanajärjestys
- adjektiivin vertailulauseita
- omistuspronomininit
- sin, sitt, sina

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Syvennetään aiemmin opittua

Uusia aihepiirejä:

- tutustaan tarkemmin myös muihin Pohjoismaihin
- tutustutaan pohjoismaisen kulttuurin erityispiirteisiin
- nuorten vapaa-ajan vietto nuorten lähtökohdista käsin

Keskeiset uudet rakenteet:

- imperatiivi
- konditionaali
- sivulauseen sanajärjestys
- adjektiivin vertailulauseita

- omistuspronimit
- sin, sitt, sina

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi.

Ohjataan huomaamaan ruotsin kielen tarve työelämässä erityisesti Kirkkonummella.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Syvennetään aiemmin opittua.

Uusia aihepiirejä:

- jatketaan muihin Pohjoismaihin tutustumista
- monikulttuurisuus
- tunteet nuorten elämässä
- nuorten tulevaisuudensuunnitelmat
- koulutus ja opiskelu
- työelämä
- nuorten elämä
- ympäristö.

Keskeiset uudet rakenteet:

- s-passiivi
- infinitiivi
- 1. ja 2. konditionaali
- kysyvä sivulause

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L2, L5
T4	S2	L1, L3, L7
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4
T8	S3	L2, L6
T9	S3	L4
T10	S3	L3, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ruotsinkielisissä toimintaympäristöissä.

Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi.

Ohjataan huomaamaan ruotsin kielen tarve työelämässä erityisesti Kirkkonummella.

T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Ohjataan oppilasta käyttämään erilaisia apukeinoja, kuten ei-kielellisiä keinoja tai erilaisia sanastoja ja pyytämään toistamista tai hidastamista viestin ymmärtämiseksi.

Harjoitellaan kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia.

Harjoitellaan ääntämään ymmärrettävästi.

Ohjataan huomaamaan ruotsin kielen tarve työelämässä erityisesti Kirkkonummella.

T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotasoa A2.2: Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.

Syvennetään aiemmin opittua.

Uusia aihepiirejä:

- jatketaan muihin Pohjoismaihin tutustumista
- monikulttuurisuus
- tunteet nuorten elämässä
- nuorten tulevaisuudensuunnitelmat
- koulutus ja opiskelu
- työelämä
- nuorten elämä
- ympäristö.

Keskeiset uudet rakenteet:

- s-passiivi
- infinitiivi

- 1. ja 2. konditionaali
- kysyvä sivulause

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.2: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)

Syvennetään aiemmin opittua.

Uusia aihepiirejä:

- jatketaan muihin Pohjoismaihin tutustumista
- monikulttuurisuus
- tunteet nuorten elämässä
- nuorten tulevaisuudensuunnitelmat
- koulutus ja opiskelu
- työelämä
- nuorten elämä
- ympäristö.

Keskeiset uudet rakenteet:

- s-passiivi
- infinitiivi
- 1. ja 2. konditionaali
- kysyvä sivulause

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiintuomista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.2: Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Syvennetään aiemmin opittua.

1734

Uusia aihepiirejä:

- jatketaan muihin Pohjoismaihin tutustumista
- monikulttuurisuus
- tunteet nuorten elämässä
- nuorten tulevaisuudensuunnitelmat
- koulutus ja opiskelu
- työelämä
- nuorten elämä
- ympäristö.

Keskeiset uudet rakenteet:

- s-passiivi
- infinitiivi
- 1. ja 2. konditionaali
- kysyvä sivulause

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotasoa A2.2: Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Syvennetään aiemmin opittua.

Uusia aihepiirejä:

- jatketaan muihin Pohjoismaihin tutustumista
- monikulttuurisuus
- tunteet nuorten elämässä
- nuorten tulevaisuudensuunnitelmat
- koulutus ja opiskelu
- työelämä
- nuorten elämä
- ympäristö.

Keskeiset uudet rakenteet:

- s-passiivi
- infinitiivi
- 1. ja 2. konditionaali
- kysyvä sivulause

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Syvennetään aiemmin opittua.

Uusia aihepiirejä:

- jatketaan muihin Pohjoismaihin tutustumista
- monikulttuurisuus
- tunteet nuorten elämässä
- nuorten tulevaisuudensuunnitelmat
- koulutus ja opiskelu
- työelämä
- nuorten elämä
- ympäristö.

Keskeiset uudet rakenteet:

- s-passiivi
- infinitiivi
- 1. ja 2. konditionaali
- kysyvä sivulause

16.6.21. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tietoa- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matemaattikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

-

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet Matematiikka](#)

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset matematiikassa vuosiluokilla 1-9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Vahvistetaan oppilaan taitoa esittää kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten laskutapoja ja samalla pohtimaan omia ratkaisuja. Matematiikkaan sopii hyvin vertaisoppiminen eli parin tai ryhmän kanssa työskentely. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävien avulla sekä hyödyntämällä mielikuvitusta, kekseliäisyyttä, toiminnallisuutta ja leikkiä. Ohjelmointiin voi tutustua pelaamalla valmiita pelejä tai keksimällä sääntöjä omiin peleihin tai leikkeihin. Oppilasta tuetaan tunnistamaan itselleen sopivia työtapoja. Matematiikassa yksittäisen oppilaan tavoitteiden toteutumista tuetaan esimerkiksi niin, että tämä osaa valita itselleen haastavuudeltaan sopivia tehtäviä ja sopivan etenemisvauhdin.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön sekä kohdellaan arvostavasti. Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita rohkaistaan kyseenalaistamaan erilaisia ratkaisuja ja keskustelemaan niistä rakentavasti. Oppilaita ohjataan työskentelemään yhteisöllisesti, esimerkiksi auttamaan toisiaan. Perekäytetään aikavyöhykkeisiin ja eri valuttuihin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Tärkeitä arjen taitoja matematiikassa ovat esimerkiksi kello, mittaaminen, rahankäyttö ja prosenttilaskennan soveltaminen. Näiden oppimiselle annetaan riittävästi aikaa. Oppimisessa hyödynnetään pelejä ja leikkejä. Harjoitellaan pituuden, ajan ja tilavuuden mittaamista. Kelloon liittyy lisäksi ajankäytön suunnittelu ja rahankäyttöön kriittiseen kuluttajuuteen ohjaamista. Oppilaita kannustetaan ymmärtämään matematiikan yhteys perheen arkeen ja laajempaan osana kansantalouden kokonaisuutta esimerkiksi ansiotulojen, verotuksen, kulutuksen ja yksilön taloussuunnittelun yhteydessä.

L4 Monilukutaito

Oppilas ohjataan aktiiviseksi taulukoiden, diagrammien, kuvien ja kuvaajien tulkitsijaksi ja tuottajaksi. Kiinnitetään huomiota kuvaajan asteikkojen valinnan merkitykseen. Oppilaita ohjataan löytämään oleellinen tieto kaiken informaation keskeltä. Kehitetään taitoa käsitellä arkeen liittyvää numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Harjoitellaan tulkitsemaan matemaattisia merkintöjä ja tuottamaan havainnoista yksinkertaisia matemaattisia malleja. Ratkaistaan arjen ongelmia matematiikan avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:t:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita ohjataan tv:n turvalliseen käyttöön ja hyviin käytöstapoihin verkkoympäristöissä. Matemaattisia taitoja voi harjoitella erilaisten matematiikan oppimispelien avulla. Aloitetaan tutustuminen ohjelmointiin pelaamalla valmiita pelejä tai keksimällä sääntöjä omiin peleihin tai leikkeihin. Myöhemmin harjoitellaan graafista ohjelmointia, ja lopulta tavoitteena on, että oppilas osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia jollakin ohjelmointikielellä. Opetellaan hyödyntämään taulukkolaskentaa tiedon keräämisessä ja tulkitsemisessä sekä graafisia ohjelmia geometrian yhteydessä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita opastetaan tunnistamaan omia vahvuuksiaan sekä ottamaan selvää opinnoissa ja työelämässä tarvittavista matemaattisista tiedoista ja taidoista. Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan työelämässä tarvittavaa matemaattista tietopohjaa. Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti sekä ottamaan vastuuta tekemisestään. Yrittäjyyteen voidaan tutustua esim. peleillä, leikeillä ja projektitoilla. Mahdollisuuksien puitteissa myös yritysvierailuilla voidaan tutustua työelämään ja yrittäjyyteen.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Vahvistetaan oppilaan käsitystä matemaattisten taitojen tarpeellisuudesta yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja osallistumisessa. Oppilasta ohjataan soveltamaan matematiikkaa yhteiskunnasta ja lähiympäristöstä kerätyn tiedon käsittelyssä ja tulkitsemisessä. Soveltamiskohteina voivat olla esimerkiksi vaalit, ympäristön ja ilmaston muutokset, yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tunnusluvut sekä talouden muutokset.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt ja työtavat ovat seuraavanlaisia:

- opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaalle tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia
- matematiikan käsitteitä havainnollistetaan toiminnallisesti ja välineiden avulla
- opetuksessa käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja
- työskennellään sekä itsenäisesti että yhdessä
- matematiikan opiskelussa hyödynnetään taulukkolaskentaohjelmia sekä dynaamisen geometrian ohjelmistoja
- laskimen tai laskentaohjelman käyttöä harjoitellaan vuosiluokilla 3-9, mutta tärkeää on vahvistaa ja ylläpitää myös päässä laskutaitoa
- harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan matemaattisen tekstin tuottamista sekä kuvioiden piirtämistä tietokoneella
- tehtäviä ratkotaan ja kuvioita piirretään kynää ja paperia käyttäen
- opetellaan käyttämään matemaattisia välineitä kuten viivainta ja harppia

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden

ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Matematiikan solmukohtia

Oppiaineksen kohtia ja keskeisiä käsitteitä, joiden oppiminen, ymmärtäminen ja muistaminen tuottaa oppilaille ongelmia, ovat vuosiluokilla 7-9 kokonaislukujen laskutoimitukset, murtoluvut, desimaaliluvut, yksikkömuunnokset, prosenttilasku ja ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisu.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, tasapuolista, rohkaisevaa, kannustavaa ja oppimista tukevaa. Arviointi on avointa; oppilas tietää, mitä arvioidaan ja mistä arviointi koostuu. Oppilasta ohjataan tarvittaessa ymmärtämään, mitä pitäisi tehdä toisin kehittyäkseen. Arviointi on jatkuvaa, luontevasti koulutyön arjessa mukana. Arviointia annetaan suullisesti sekä sitä dokumentoidaan.

Arviointi on onnistunutta silloin, kun oppilas ja opettaja ovat samaa mieltä siitä, missä oppilas on onnistunut ja mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Matematiikassa arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua. Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan monin tavoin sekä kirjallisesti että suullisesti ja erilaisia apuvälineitä hyödyntäen.

Matematiikassa oppilaita ohjataan asettamaan itselleen tavoitteita ja seuraamaan tavoitteiden saavuttamista sekä arvioimaan omaa oppimista ja työskentelyä. Ryhmätyöskentelyssä voidaan hyödyntää myös vertaisarviointia.

Päätösarvioinnissa 8. vuosiluokan osaaminen otetaan huomioon niiden tavoitteiden osalta, jotka eivät esiinny 9. luokalla.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisia lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.
Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.
Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.
Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.
Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vauhallaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T11	S2	L1, L4
T14	S3, S4	L1, L4
T15	S3, S4	L1, L4, L5
T16	S5	L1, L4, L5
T18	S5	L1, L4
T19	S6	L3, L4, L5
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisiä lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

Kannustetaan oppilasta tunnistamaan omaa osaamistaan ja ottamaan vastuuta oppimisestaan sekä työskentelemään yksin ja ryhmässä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisia lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisiä lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisia lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisiä lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.
Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.
Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.
Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.
Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.
Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisiä lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisia lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisia lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisia lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

Ohjataan oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.

Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.

Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.

Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia varten.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi pääättelemällä tai symbolisesti.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista

Ohjataan oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite. Pohjustetaan funktion käsitettä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Tutkitaan erilaisia riippuvuutta kuvaavia diagrammeja ja opetellaan tulkitsemaan niitä. Harjoitellaan riippuvuuksien kuvaamista graafisesti.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Perehdytään muuttujan käsitteeseen. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Perehdytään lausekkeen arvon laskemiseen.

Muodostetaan ja ratkaistaan yksinkertaisia ensimmäisen asteen yhtälöitä.

Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

Kehitetään taitoja laskea monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmiihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Harjoitellaan geometrista konstruointia harppia ja viivainta käyttäen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Tarpeen mukaan määritetään tilastollisia tunnuslukuja laaja-alaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

Tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Opetellaan käyttämään täsmällistä matemaattista kieltä matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoitettaessa.

Harjoitellaan algoritmista ajattelua ja tutustutaan tekstipohjaiseen ohjelmointiympäristöön. Kirjoitetaan ohjelmakoodia, joka suorittaa yksinkertaisia toimintoja, esimerkiksi laskee aritmeettisia lausekkeita tai piirtää yksinkertaisia geometrisia kuvioita.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Laajennetaan lukualuetta reaalityyppisiin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosenttien käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirin ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T11	S2	L1, L4
T12	S2	L1, L4
T13	S2, S6	L1, L3, L6
T14	S3, S4	L1, L4
T15	S3, S4	L1, L4, L5
T16	S5	L1, L4, L5
T17	S5	L1, L4, L5
T18	S5	L1, L4
T19	S6	L3, L4, L5
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Laajennetaan lukualuetta reaalityyppisiin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosentiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Tutkitaan monikulmioon liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirin ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

Kannustetaan oppilasta työskentelemään pitkäjänteisesti matemaattisten taitojen kehittämiseksi sekä yksin että yhdessä toimien.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vailinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Laajennetaan lukualuetta reaalityöihin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosentiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Tutkitaan monikulmioon liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Tutkitaan monikulmioon liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Laajennetaan lukualuetta reaalilukuihin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomien arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Laajennetaan lukualuetta reaalilukuihin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomien arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Laajennetaan lukualuetta reaalityöihin, kun tutustutaan lukuun π . Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Laajennetaan lukualuetta reaalityyppisiin, kun tutustutaan lukuun π . Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä.

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Laajennetaan lukualuetta reaalityyppisiin, kun tutustutaan lukuun π . Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosentiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomien arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun

Ohjataan oppilasta hankkimaan itse, käsittelemään ja esittämään tilastotietoa sekä opastetaan sen kriittiseen tarkasteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Laajennetaan lukualuetta reaalityöihin, kun tutustutaan lukuun π . Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Laajennetaan lukualuetta reaalilukuihin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

Vahvistetaan oppilaan kykyä laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Laajennetaan lukualuetta reaalilukuihin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaaliluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia

Laajennetaan lukualuetta reaalilukuihin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

Laajennetaan lukualuetta reaalilukuihin, kun tutustutaan lukuun pii. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opetellaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.

Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päätelemällä tai symbolisesti.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vailinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista

Ohjataan oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite. Pohjustetaan funktion käsitettä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Tutustutaan potenssien laskusääntöihin ja harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.

Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua sekä polynomin arvon laskemista.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vailinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Kuvataan riippuvuuksia graafisesti.

Tutustutaan suoraan verrannollisuuteen ja ratkaistaan verrantomuotoisia yhtälöitä.

Pohjustetaan funktion käsitettä.

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

Tutustutaan ympyrään liittyviin ominaisuuksiin ja hyödynnetään niitä sekä Pythagoraan lausetta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

Kehitetään taitoja laskea tasokuvioiden pinta-aloja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Tutkitaan monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.

Opetellaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislausetta.

Opetellaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Syvennetään monikulmioiden piirien ja pinta-alojen osaamista. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä

Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Tarpeen mukaan määritetään tilastollisia tunnuslukuja laaja-alaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

Harjoitellaan taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Harjoitellaan ja kerrataan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.

Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella sekä kirjallisesti että suullisesti.

Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Tehdään yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä tekstipohjaisessa ohjelmointiympäristössä ja harjoitellaan samalla hyviä ohjelmointikäytäntöjä.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosenttien käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoraa ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T11	S2	L1, L4
T12	S2	L1, L4
T13	S2, S6	L1, L3, L6
T14	S3, S4	L1, L4
T15	S3, S4	L1, L4, L5
T16	S5	L1, L4, L5
T17	S5	L1, L4, L5
T18	S5	L1, L4
T19	S6	L3, L4, L5
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

Kannustetaan oppilasta opiskelemaan matematiikkaa pitkäjänteisesti sekä yksin että yhdessä toimien.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vauilinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vauilinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nolakohtia.

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vauilinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun

Ohjataan oppilasta hankkimaan itse, käsittelemään ja esittämään tilastotietoa sekä opastetaan sen kriittiseen tarkasteluun.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vailinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

Vahvistetaan oppilaan kykyä laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityyppisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaalityyppiset luvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.

Kerrataan ja syvennetään murtolukujen laskutoimituksia ja prosenttilaskentaa.

Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Arvioidaan tuloksen suuruusluokkaa ja mielekkyyttä.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi pääättelemällä tai symbolisesti.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkittamista ja tuottamista

Ohjataan oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkittamista ja tuottamista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkittaminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.

Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen sekä graafisesti että algebrallisesti.

Perehdytään funktion käsitteeseen.

Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tutustutaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Syvennetään muuttujan käsitteen ymmärtämistä. Kerrataan lausekkeen sieventäminen ja lausekkeen arvon laskeminen.

Kerrataan potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventäminen ja niiden arvon laskeminen.

Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.

Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.

Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.

Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

Syvennetään oppilaan ymmärrystä geometrian peruskäsitteiden sekä tasokuvioiden ja kappaleiden välisistä yhteyksistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

Kehitetään taitoja laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Syvennetään Pythagoraan lauseen käyttöä. Opetellaan käyttämään trigonometrisia funktioita.

Syvennetään monikulmioiden ja ympyrän piirien ja pinta-alojen laskemista.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiä arvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa erilaisia diagrammeja.

Lasketaan todennäköisyyksiä.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritmisen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.

Syvennetään algoritmista ajattelua. Opitaan käyttämään muuttujaa ohjelmoinnissa. Opetellaan jakamaan ongelma osaongelmiksi, ratkaisemaan ne ohjelmoimalla ja yhdistämään osat yhdeksi ratkaisuksi.

Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

16.6.22. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

-

[Linkki Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin Äidinkieli ja kirjallisuus](#)

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita

sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolista oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

-

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset äidinkielessä ja kirjallisuudessa

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- opiskelutekniikat, erilaiset tavat oppia
- muistiinpanotekniikat
- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen
- rakentavan vertaispalautteen antamisen taito
- saadun palautteen hyödyntäminen omien tuotosten hiomisessa
- pari- ja ryhmätyötaitojen harjoittelu
- itsearviointitaitojen harjoittelu
- opiskelumaailman tekstien laatiminen (esim. koevastaus)
- lähteiden käytön harjoittelu

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- eri tekstien ja kaunokirjallisuuden avulla toisten asemaan asettuminen, ymmärrys toisista kulttuureista
- kuuntelemisen taidot
- puheenvuorot
- ilmaisutaitojen monipuolistaminen draamaharjoitusten avulla
- kielen vaihteluun tutustuminen (puhe- ja yleiskieli, murteet)
- sukukieliin ja suomen kielen historiaan tutustuminen

- suomen kielen rakenteen tuntemuksen vahvistaminen
- erilaisiin kulttuurin osa-aleisiin tutustuminen (esim. teatteri)
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen
- median sisältöihin ja toimintatapoihin tutustuminen
- kirjallisuuden tyylilajeihin ja keskeisiin kirjailijoihin tutustuminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- asioimistaidot
- vuorovaikutustaidot
- kohteliaisuus
- vastuullinen toiminta verkossa
- kirjaston palveluihin tutustuminen

L4 Monilukutaito

- monipuoliset tekstit (esim. kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus ja mediatekstit)
- myös kuva, ääni, liike jne.
- lähdekritiikki
- erilaisten tekstilajien piirteet
- tekstien vaikuttamiskeinoihin tutustuminen
- faktan ja mielipiteen erottaminen

- lukustrategioiden harjoittelu
- kirjallisuuden analysointi- ja tulkintataidot

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- tiedonhaku
- lähdekritiikki
- tietokoneella kirjoittamisen taidot, valokuvataidot, videotaidot, muokkaustaidot
- esitysohjelmien käytön harjoittelu valmisteltujen puhe-esityksen yhteydessä
- viestintätaidot verkossa
- tekijänoikeudet

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

- työelämän tekstit (esim. TET-raportti ja työhakemus)
- vuorovaikutustaidot
- kokous- ja neuvottelutaidot
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen
- palautteen vastaanottaminen ja antaminen

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen

- vaikuttaminen ja vaikuttavuus
- median toimintatapoihin perehtyminen
- kantaaottavien tekstien harjoittelu (esim. mielipidekirjoitus ja arvostelu)
- vaikuttavien puheenvuorojen esittäminen (esim. sovittelu ja väittely)
- netinkäyttäjän vaikutuskeinojen tarkastelu
- vuorovaikutustaidot
- kokous- ja neuvottelutaidot

Oppimisympäristöt

Äidinkielen ja kirjallisuuden taitoja harjoitellaan toiminnallisesti ja kannustavasti. Oppilasta osallistetaan opiskeluun ja vahvistetaan oppilaan myönteistä suhtautumista oppimiseen ja oppiaineeseen. Draamapedagogisten menetelmien avulla vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan oppilaiden ilmaisutaitoja. Opetuksessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti digiopetusaineistoja. Lisäksi tehdään

mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä muiden oppiaineiden sekä paikallisen kirjaston ja teattereiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisissä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Opetus äidinkielessä ja kirjallisuudessa jakautuu toisiaan tukeviin osa-aleisiin: kieli, kirjallisuus, kirjoittaminen, ilmaisu- ja mediakasvatus. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppimistyyli (esim. visuaalinen, auditiivinen ja toiminnallinen) ja tarjotaan oppilaille eritasoisia tehtäviä. Tarvittaessa oppilaalle voidaan antaa tukea oppimisvaikeuksissa vaihtelemalla työtapoja, avaamalla käsitteitä, antamalla tukiovetusta tai tekemällä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Oppilasta kannustetaan kehittymään monipuolisiksi tekstien lukijaksi ja tuottajaksi sekä löytämään itselleen sopivia opiskelutapoja.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7-9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnin äidinkielessä ja kirjallisuudessa tulee olla oppimista tukevaa. Arvioinnissa painotetaan oppilaan vahvuuksia. Opettaja-, vertais- ja itsearviointien avulla oppilas saa monipuolista

palautetta äidinkielen eri osa-alueilta. Kaikki neljä tavoite- ja sisältöaluetta vaikuttavat oppilaan arviointiin. Päätösarvosanaa annettaessa otetaan huomioon valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit.

Oppilaan tulee tietää opiskelun tavoitteet ja arviointiperusteet. Oppilas osallistetaan arviointiin esimerkiksi itsearvioinnin ja arviointikeskustelujen avulla. Itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin kriteerit on neuvottava oppilaille. Oppilaita ohjataan antamaan toisilleen rakentavaa palautetta. Vertaisarvioinnin avulla oppilas harjaantuu myös saamaan palautetta. Vertaisarviointia voidaan käyttää esimerkiksi puheiden, kirjoitelmien, ryhmätöiden ja esitelmien arvioinnissa. Itsearvioinnin avulla oppilasta ohjataan konkretisoimaan omat tavoitteensa, taitojensa kehittämiskohteet ja vahvuutensa.

Opettaja seuraa oppilaan kehittymistä ja antaa hänelle jatkuvaa ja monimuotoista palautetta. Suullista palautetta opettaja voi antaa esimerkiksi tunti-ilanteissa, kirjoitusprosessin aikana ja erilaisissa arviointikeskusteluissa. Kirjallista palautetta oppilas voi saada mm. kirjoitelmien, kokeiden ja vihkotyöskentelyn yhteydessä. Arviointilomakkeilla palautetta voidaan antaa esimerkiksi esitelmien ja puheiden jälkeen tai jakson lopussa.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälmiuksia draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia tuttavuuden ja muodollisuuden ilmaisemista kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekulttuuriin.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen

ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilöt, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) • erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava • tekstin rakennetta ja ideointia • valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja • virkkeitä ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja opiskellaan sanojen taipumista (sijamuodot, persoonamuodot ja aikamuodot).</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka) ja joihinkin alalajeihin (esim. sadut ja fantasia).</p> <p>Käydään paikallisessa kirjastossa, esim. kirjastosuunnistuksessa tai kirjavinkkauksessa.</p> <p>Luetaan monipuolisesti kirjallisuutta, esim. tietotekstejä, novelleja, sarjakuvia ja nuortenkirjoja.</p> <p>Tehdään havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstien tyyliin ja sävyyn (esim. asiatyyli, arkityyli).</p> <p>Tutustutaan elokuvaan ja teatteriin ilmaisumuotoina.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutunja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin. <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen:

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			ylä- ja alakäsitteitä <ul style="list-style-type: none"> • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	--

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L3, L6, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T4	S1	L1, L2, L6, L7
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L2, L4
T8	S2	L2, L4, L5, L6
T9	S2	L1, L2, L4, L5
T10	S3	L2, L4, L5, L7
T11	S3	L2, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S3	L2, L4, L5, L6
T14	S3	L2, L4, L5, L6
T15	S4	L1, L2, L4
T16	S4	L1, L2, L4
T17	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälineitä draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia • tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista • kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista • valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekulttuuriin.</p>

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälineitä draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia tuttavuuden ja muodollisuuden ilmaisemista kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekulttuuriin.</p>

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälmiuksia draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia • tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista • kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista • valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekulttuuriin.</p>

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan

sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälmiuksia draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia • tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista • kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista • valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekulttuuriin.</p>

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilö, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilö, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksiperiä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilöt, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilö, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilö, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) • erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava • tekstin rakennetta ja ideointia • valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja • virkkeitä ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) • erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava • tekstin rakennetta ja ideointia • valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja • virkkeitä ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
<p>Tekstien tuottamisen prosessien hallinta</p>	<p>Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.</p>

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) • erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava • tekstin rakennetta ja ideointia • valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja • virkkeitä ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
<p>Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito</p>	<p>Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) • erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava • tekstin rakennetta ja ideointia • valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja • virkkeitä ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
<p>Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä</p>	<p>Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.</p>

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) • erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava • tekstin rakennetta ja ideointia • valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja • virkkeitä ja kappalejakoa • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaille mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja opiskellaan sanojen taipumista (sijamuodot, persoonamuodot ja aikamuodot).</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka) ja joihinkin alalajeihin (esim. sadut ja fantasia).</p> <p>Käydään paikallisessa kirjastossa, esim. kirjastosuunnistuksessa tai kirjavinkkauksessa.</p> <p>Luetaan monipuolisesti kirjallisuutta, esim. tietotekstejä, novelleja, sarjakuvia ja nuortenkirjoja.</p> <p>Tehdään havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstien tyyliin ja sävyyn (esim. asiatyyli, arkityyli).</p> <p>Tutustutaan elokuvaan ja teatteriin ilmaisumuotoina.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutunja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin. <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen:

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			ylä- ja alakäsitteitä <ul style="list-style-type: none"> • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	--

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälaajat ja on lukenut sovitut kirjat.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaille mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja opiskellaan sanojen taipumista (sijamuodot, persoonamuodot ja aikamuodot).</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka) ja joihinkin alalajeihin (esim. sadut ja fantasia).</p> <p>Käydään paikallisessa kirjastossa, esim. kirjastosuunnistuksessa tai kirjavinkkauksessa.</p> <p>Luetaan monipuolisesti kirjallisuutta, esim. tietotekstejä, novelleja, sarjakuvia ja nuortenkirjoja.</p> <p>Tehdään havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstien tyyliin ja sävyyn (esim. asiatyyli, arkityyli).</p> <p>Tutustutaan elokuvaan ja teatteriin ilmaisumuotoina.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutunja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin. <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen:

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			ylä- ja alakäsitteitä <ul style="list-style-type: none"> • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	--

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksensä, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaille mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemyksensä ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja opiskellaan sanojen taipumista (sijamuodot, persoonamuodot ja aikamuodot).</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka) ja joihinkin alalajeihin (esim. sadut ja fantasia).</p> <p>Käydään paikallisessa kirjastossa, esim. kirjastosuunnistuksessa tai kirjavinkkauksessa.</p> <p>Luetaan monipuolisesti kirjallisuutta, esim. tietotekstejä, novelleja, sarjakuvia ja nuortenkirjoja.</p> <p>Tehdään havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstien tyyliin ja sävyyn (esim. asiatyyli, arkityyli).</p> <p>Tutustutaan elokuvaan ja teatteriin ilmaisumuotoina.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin kirjastoon ja sen palveluihin kirjallisuuteen ja mahdollisuuksiensa mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin. <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) lauseke sanavaraston laajentaminen:

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			ylä- ja alakäsitteitä <ul style="list-style-type: none"> • suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	--

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alalajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kuuntelutaitoja tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen

ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsenennystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

Kirkkonummella vuosiluokalla 8 on neljä vuosiviikkotuntia, mikä vaikuttaa sisältöalueen 3 laajuuteen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöydän rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatiivi.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kantaottava (kriittinen, mielipide), referaatti kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> lausetyypit modukset lauseenjäsennystä sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiot).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin sekä mediateksteihin.</p> <p>Tehdään havaintoja kertoville, pohtiville ja kanta-aottaville teksteille ominaisista piirteistä.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuden alalajeihin, esim. kauhu, scifi, jännitys ja romantiikka.</p> <p>Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin nykykulttuurin muotoihin, esim. elokuva ja mediakulttuuri.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin kirjastoon ja sen palveluihin. <p>Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L3, L6, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T4	S1	L1, L2, L6, L7
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L2, L4
T8	S2	L2, L4, L5, L6
T9	S2	L1, L2, L4, L5
T10	S3	L2, L4, L5, L7
T11	S3	L2, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S3	L2, L4, L5, L6
T14	S3	L2, L4, L5, L6
T15	S4	L1, L2, L4
T16	S4	L1, L2, L4
T17	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alalajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kuuntelutaitoja tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alalajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kuuntelutaitoja tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kuuntelutaitoja tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan

sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kuuntelutaitoja tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsenäisyttä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsenystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituseriä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsenennystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsenennystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsenennystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

Kirkkonummella vuosiluokalla 8 on neljä vuosiviikkotuntia, mikä vaikuttaa sisältöalueen 3 laajuuteen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipollisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatiivi.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kantaottava (kriittikki, mielipide), referaatti • kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä • kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsennystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiot).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

Kirkkonummella vuosiluokalla 8 on neljä vuosiviikkotuntia, mikä vaikuttaa sisältöalueen 3 laajuuteen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatiivi.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kantaottava (kriittikki, mielipide), referaatti kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> lausetyypit modukset lauseenjäsennystä sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiöt).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

Kirkkonummella vuosiluokalla 8 on neljä vuosiviikkotuntia, mikä vaikuttaa sisältöalueen 3 laajuuteen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatiivi.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kantaottava (kriittikki, mielipide), referaatti kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> lausetyypit modukset lauseenjäsennystä sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiot).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Kirkkonummella vuosiluokalla 8 on neljä vuosiviikkotuntia, mikä vaikuttaa sisältöalueen 3 laajuuteen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatiivi.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kantaottava (kriittikki, mielipide), referaatti kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> lausetyypit modukset lauseenjäsennystä sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiot).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

Kirkkonummella vuosiluokalla 8 on neljä vuosiviikkotuntia, mikä vaikuttaa sisältöalueen 3 laajuuteen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kanta-aottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatiivi.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kanta-aottava (kriittikki, mielipide), referaatti kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> lausetyypit modukset lauseenjäsennystä sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiot).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin sekä mediateksteihin.</p> <p>Tehdään havaintoja kertoville, pohtiville ja kanta-aottaville teksteille ominaisista piirteistä.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuden alalajeihin, esim. kauhu, scifi, jännitys ja romantiikka.</p> <p>Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin nykykulttuurin muotoihin, esim. elokuva ja mediakulttuuri.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin kirjastoon ja sen palveluihin. <p>Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälaajat ja on lukenut sovitut kirjat.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin sekä mediateksteihin.</p> <p>Tehdään havaintoja kertoville, pohtiville ja kanta-aottaville teksteille ominaisista piirteistä.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuden alalajeihin, esim. kauhu, scifi, jännitys ja romantiikka.</p> <p>Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin nykykulttuurin muotoihin, esim. elokuva ja mediakulttuuri.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin kirjastoon ja sen palveluihin. <p>Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanaalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin sekä mediateksteihin.</p> <p>Tehdään havaintoja kertoville, pohtiville ja kanta-aottaville teksteille ominaisista piirteistä.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuden alalajeihin, esim. kauhu, scifi, jännitys ja romantiikka.</p> <p>Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin nykykulttuurin muotoihin, esim. elokuva ja mediakulttuuri.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin • kirjastoon ja sen palveluihin. <p>Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-lajien yhteydessä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiategstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja

seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päätelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyylivirtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.</p> <p>Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.</p> <p>Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.</p> <p>Käytetään omilla teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.</p> <p>Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.</p> <p>Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.</p> <p>Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva • kirjoittamisen strategioita • tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta. <p>Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaille mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanaalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan eurooppalaiseen kielikuntiin, suomen sukukieliin ja Suomen kielitilanteeseen.</p> <p>Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä, vaihtelua ja murteita.</p> <p>Käsitellään kirjakielen historiaa ja kielen ohjailun periaatteita.</p> <p>Tutustutaan Suomen kirjallisuushistoriaan ja länsimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Perehdytään kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin (romantiikka, realismi ja modernismi).</p> <p>Luetaan jokin yleisen tai suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikkoteos ja nykykirjallisuutta edustava teos.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin osa-alueisiin (esim. kansanperinne, rock-lyriikka, teatteri, elokuva ja media).</p>	<p>Tutustutaan oppilaiden omiin äidinkieliin ja vahvistetaan omakielistä identiteettiä.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin, kulttuuriin ja identiteettiin (mm. maailman kielet, suomen sukukielet, kielen historia, kielen vaihtelu).</p> <p>Ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipiillisiä rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.</p>

identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L3, L6, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T4	S1	L1, L2, L6, L7
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L2, L4
T8	S2	L2, L4, L5, L6
T9	S2	L1, L2, L4, L5
T10	S3	L2, L4, L5, L7
T11	S3	L2, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S3	L2, L4, L5, L6
T14	S3	L2, L4, L5, L6
T15	S4	L1, L2, L4
T16	S4	L1, L2, L4
T17	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-lajien yhteydessä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-lajien yhteydessä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-lajien yhteydessä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan

sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-lajien yhteydessä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päätelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyylivirtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinnassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päätelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiillisten vihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyylivirtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituseriä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päätelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viitteiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyyli- ja virtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päätelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiillisten vihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyylivirtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päätelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiillisten vihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyylivirtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian

Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen rakenteiden hallintaa

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).

Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.

Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.

Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.

Käytetään omilla teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.

Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.

Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.

Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.

Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

Harjoitellaan

- erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva
- kirjoittamisen strategioita
- tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä
- puhe- ja kirjakielen eroja
- oikeinkirjoitusta.

Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.

Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.

- nominaalimuodot
- lauseenvastikkeet
- sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä
- suomen kielen ominaispiirteitä

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.</p> <p>Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.</p> <p>Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.</p> <p>Käytetään omilla teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.</p> <p>Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.</p> <p>Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.</p> <p>Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva • kirjoittamisen strategioita • tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta. <p>Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.</p> <p>Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.</p> <p>Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.</p> <p>Käytetään omissa teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.</p> <p>Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.</p> <p>Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.</p> <p>Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva • kirjoittamisen strategioita • tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta. <p>Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.</p> <p>Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.</p> <p>Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.</p> <p>Käytetään omilla teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.</p> <p>Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.</p> <p>Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.</p> <p>Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva • kirjoittamisen strategioita • tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta. <p>Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian</p>	<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipollisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.</p> <p>Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.</p> <p>Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.</p> <p>Käytetään omissa teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.</p> <p>Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.</p> <p>Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.</p> <p>Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva • kirjoittamisen strategioita • tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä • puhe- ja kirjakielen eroja • oikeinkirjoitusta. <p>Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

<p>käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan eurooppalaiseen kielikuntiin, suomen sukukieliin ja Suomen kielitilanteeseen.</p> <p>Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä, vaihtelua ja murteita.</p> <p>Käsitellään kirjakielen historiaa ja kielen ohjailun periaatteita.</p> <p>Tutustutaan Suomen kirjallisuushistoriaan ja länsimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Perehdytään kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin (romantiikka, realismi ja modernismi).</p> <p>Luetaan jokin yleisen tai suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikkoteos ja nykykirjallisuutta edustava teos.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin osa-alueisiin (esim. kansanperinne, rock-lyriikka, teatteri, elokuva ja media).</p>	<p>Tutustutaan oppilaiden omiin äidinkieliin ja vahvistetaan omakielistä identiteettiä.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin, kulttuuriin ja identiteettiin (mm. maailman kielet, suomen sukukielet, kielen historia, kielen vaihtelu).</p> <p>Ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipiillisiä rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.</p>

identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden pääajit ja on lukenut sovitut kirjat.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan eurooppalaiseen kielikuntiin, suomen sukukieliin ja Suomen kielitilanteeseen.</p> <p>Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä, vaihtelua ja murteita.</p> <p>Käsitellään kirjakielen historiaa ja kielen ohjailun periaatteita.</p> <p>Tutustutaan Suomen kirjallisuushistoriaan ja länsimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Perehdytään kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin (romantiikka, realismi ja modernismi).</p> <p>Luetaan jokin yleisen tai suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikkoteos ja nykykirjallisuutta edustava teos.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin osa-alueisiin (esim. kansanperinne, rock-lyriikka, teatteri, elokuva ja media).</p>	<p>Tutustutaan oppilaiden omiin äidinkieliin ja vahvistetaan omakielistä identiteettiä.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin, kulttuuriin ja identiteettiin (mm. maailman kielet, suomen sukukielet, kielen historia, kielen vaihtelu).</p> <p>Ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipiillisiä rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.</p>

identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan eurooppalaiseen kielikuntiin, suomen sukukieliin ja Suomen kielitilanteeseen.</p> <p>Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä, vaihtelua ja murteita.</p> <p>Käsitellään kirjakielen historiaa ja kielen ohjailun periaatteita.</p> <p>Tutustutaan Suomen kirjallisuushistoriaan ja länsimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Perehdytään kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin (romantiikka, realismi ja modernismi).</p> <p>Luetaan jokin yleisen tai suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikkoteos ja nykykirjallisuutta edustava teos.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin osa-alueisiin (esim. kansanperinne, rock-lyriikka, teatteri, elokuva ja media).</p>	<p>Tutustutaan oppilaiden omiin äidinkieliin ja vahvistetaan omakielistä identiteettiä.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin, kulttuuriin ja identiteettiin (mm. maailman kielet, suomen sukukielet, kielen historia, kielen vaihtelu).</p> <p>Ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipillisiä rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.</p>

identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyiden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai*
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.*

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus

on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Laaja-alaiseen osaamiseen liittyvät painotukset suomi toisena kielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

- opiskelutekniikat, erilaiset tavat oppia (S1 & S2)
- muistiinpanotekniikat (S1 & S2)
- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen (S1 & S2)
- rakentavan vertaispalautteen antamisen taito (S1 & S2)
- saadun palautteen hyödyntäminen omien tuotosten hiomisessa (S1 & S2)
- pari- ja ryhmätyötaitojen harjoittelu (S1 & S2)
- itsearviointitaitojen harjoittelu (S1 & S2)
- opiskelumaailman tekstien laatiminen (esim. koevastaus) (S1 & S2)
- lähteiden käytön harjoittelu (S1 & S2)
- sana- ja käsitevarannon laajentaminen (S2)
- ilmaisuvarannon laajentaminen (S2)

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- eri tekstien ja kaunokirjallisuuden avulla toisten asemaan asettuminen, ymmärrys toisista kulttuureista (S1 & S2)
- kuuntelemisen taidot (S1 & S2)
- puheenvuorot (S1 & S2)
- ilmaisutaitojen monipuolistaminen draamaharjoitusten avulla (S1 & S2)

- kielen vaihteluun tutustuminen (puhe- ja yleiskieli, murteet) (S1 & S2)
- sukukieliin ja suomen kielen historiaan tutustuminen (S1 & S2)
- suomen kielen rakenteen tuntemuksen vahvistaminen (S1 & S2)
- erilaisiin kulttuurin osa-alueisiin tutustuminen (esim. teatteri) (S1 & S2)
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen (S1 & S2)
- median sisältöihin ja toimintatapoihin tutustuminen (S1 & S2)
- kirjallisuuden tyylilajeihin ja keskeisiin kirjallijoihin tutustuminen (S1 & S2)
- suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen (S2)
- oppilaan oman kulttuurin arvostaminen ja huomioiminen (S2)
- oppilaan monikielisen identiteetin vahvistaminen (S2)

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- asioimistaidot (S1 & S2)
- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- kohteliaisuus (S1 & S2)
- vastuullinen toiminta verkossa (S1 & S2)
- kirjaston palveluihin tutustuminen (S1 & S2)
- oppilaan käsitys itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana (S2)

L4 Monilukutaito

- monipuoliset tekstit (esim. kaunokirjallisuus, tietokirjallisuus ja mediatekstit) (S1 & S2)
- myös kuva, ääni, liike jne. (S1 & S2)
- lähdekritiikki (S1 & S2)
- erilaisten tekstilajien piirteet (S1 & S2)
- tekstien vaikuttamiskeinoihin tutustuminen (S1 & S2)
- faktan ja mielipiteen erottaminen (S1 & S2)
- lukustrategioiden harjoittelu (S1 & S2)
- kirjallisuuden analysointi- ja tulkintataidot (S1 & S2)
- hyödynnetään oppilaiden monikulttuurisia taustoja (S2)

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- tiedonhaku (S1 & S2)
- lähdekritiikki (S1 & S2)
- tietokoneella kirjoittamisen taidot, valokuvataidot, videotaidot, muokkaustaidot (S1 & S2)
- esitysohjelmien käytön harjoittelu valmisteltujen puhe-esitysten yhteydessä (S1 & S2)
- viestintätaidot verkossa (S1 & S2)
- tekijänoikeudet (S1 & S2)
- verkkopohjaisten sanakirjojen käyttö (S2)
- verkkopohjaiset ohjelmat suomen kielen opiskelussa (S2)

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

- työelämän tekstit (esim. TET-raportti ja työhakemus) (S1 & S2)
- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- kokous- ja neuvottelutaidot (S1 & S2)
- valmisteltujen puhe-esitysten pitäminen (S1 & S2)
- palautteen vastaanottaminen ja antaminen (S1 & S2)
- suomalainen työkuultuuri (S2)
- erilaiset kielen käyttötilanteet eli rekisterit (S2)

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

- mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen (S1 & S2)
- vaikuttaminen ja vaikuttavuus (S1 & S2)
- median toimintatapoihin perehtyminen (S1 & S2)
- kantaaottavien tekstien harjoittelu (esim. mielipidekirjoitus ja arvostelu) (S1 & S2)
- vaikuttavien puheenvuorojen esittäminen (esim. sovittelu ja väittely) (S1 & S2)

- netinkäyttäjän vaikutuskeinojen tarkastelu (S1 & S2)
- vuorovaikutustaidot (S1 & S2)
- kokous- ja neuvottelutaidot (S1 & S2)
- oppilaan oma kulttuuri-identiteetti (S2)

Oppimisympäristöt

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kaikissa kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään liittyviä taitoja harjoitellaan toiminnallisesti ja kannustavasti. Oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi ja oppilaita innostavaksi teksti- ja kieliympäristöksi, jossa otetaan huomioon myös oppilaiden monikielisyys. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia puhua ja tulla kuulluksi. Oppilasta osallistetaan opiskeluun ja vahvistetaan oppilaan myönteistä suhtautumista oppimiseen ja oppiaineeseen. Draamapedagogisten menetelmien avulla vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja. Opetuksessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti digiopetusaineistoja. Lisäksi tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Koulut voivat verkostoitua eri toimijoiden kesken ja hyödyntää omaa lähiyhteisöä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä jakautuu viiteen eri osa-alueeseen: vuorovaikutustilanteissa toimiminen (ilmaisuvaranto, vuorovaikutustaidot), tekstien tulkitseminen (lukutaito, puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien tulkinta ja päättely, sana- ja käsitevaranto), tekstien tuottaminen (kirjoittaminen, näppäintaidot, tekstien arviointi ja palaute), kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen (kielitietoisuus, kielen vaihtelu, kielitieto, kirjallisuus ja kulttuuri, lukuelämykset) ja kielen käyttö kaiken oppimisen tukena (käsitys itsestä kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana, eri oppiaineiden kieli, itseohjautuva työskentely ja tiedonhaku).

Monikielisten oppilaiden kaikessa opetuksessa otetaan huomioon oppilaan tausta ja lähtökohdat, aikaisempi kouluhistoria, äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika. Kirkkonummella opetusta annetaan erillisissä S2 -ryhmissä, eriytettynä suomi äidinkielenä -opetuksen yhteydessä tai siten, että oppilas opiskelee osan tunneista suomi toisena kielenä -ryhmässä ja osan suomi äidinkielenä -ryhmässä. Opetuksessa huomioidaan kielellisesti hyvin eritasoiset oppilaat sekä joustavuus eri oppimäärien välillä. Oppilaan tarpeen S2-oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta.

Oppimäärän valinta ei silti rajoita opetusjärjestelyjä: mahdollisuuksien ja oppilaan oppimistarpeen mukaan S2-oppimäärää opiskeleva voi osallistua äidinkielen tunneille (suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän) kunhan huolehditaan tarvittavasta opetuksen eriyttämisestä.

Tarvittaessa oppilaalle voidaan antaa tukea oppimisvaikeuksissa. Oppilasta tuetaan myös yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa (**ks. eriyttämistaulukko**). Kesken perusopetuksen maahan tulleiden opetuksessa huomioidaan vasta kehittyvä suomen kielen taito. Opettajan tulee valita, mitä keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä oppilaan on ensisijaisesti omaksuttava.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän osaamisen arvioinnin tulee olla oppimista tukevaa. Arviointi ei nojaa taitotasosteikkoihin, vaan hyvän osaamisen kuvaukseen ja päätösarvioinnin kriteereihin. Arvioinnissa ei ole keskeistä kielitaidon taso, vaan se miten oppilas pystyy käyttämään kieltä ja toimimaan kielellä. Arvioinnin fokus on siinä, mitä kielellä pystytään tekemään. Oppilas tietää tavoitteet ja osallistuu omien oppimistavoitteiden asettamiseen. Oppilas tietää missä on onnistunut ja missä voisi parantaa. Arvioinnissa painotetaan oppilaan vahvuuksia. Opettaja-, vertais- ja itsearviointien avulla oppilas saa monipuolista palautetta kielitaidon eri osa-alueilta. Kaikki viisi tavoite- ja sisältöaluetta vaikuttavat oppilaan arviointiin.

Oppilaan tulee tietää opiskelun tavoitteet ja arviointiperusteet. Oppilas osallistetaan arviointiin esimerkiksi itsearviointien ja arviointikeskustelujen avulla. Itsearviointien ja vertaisarviointien kriteerit on neuvottava oppilaille. Oppilaita ohjataan antamaan toisilleen rakentavaa palautetta. Vertaisarviointien avulla oppilas harjaantuu myös saamaan palautetta. Vertaisarviointia voidaan käyttää esimerkiksi kirjoitelmien, ryhmätöiden ja suullisten esitysten arvioinnissa. Vertaisarviointia voidaan tehdä esimerkiksi pareittain. Itsearviointien avulla oppilasta ohjataan konkretisoimaan omat tavoitteensa, taitojensa kehittämiskohteet ja vahvuutensa.

Opettaja seuraa oppilaan kehittymistä ja antaa hänelle jatkuvaa ja monimuotoista palautetta. Suullista palautetta opettaja voi antaa esimerkiksi tuntitilanteissa, kirjoitusprosessin aikana ja erilaisissa arviointikeskusteluissa. Kirjallista palautetta oppilas voi saada mm. kirjoitelmien ja vihkotyöskentelyn yhteydessä.

Arvioinnin tulee olla monipuolista. Oppimisen tavoitteet ja osaamisen taso tulee ilmaista selkeästi, jotta oppilas ja huoltajat saavat realistisen käsityksen siitä, mitä oppilaan on osattava ja millainen hän on kielenkäyttäjänä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvosanaa annettaessa otetaan huomioon valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälineitä draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia • tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisemista • kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista • valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekulttuuriin.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan

lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilöt, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava tekstin rakennetta ja ideointia valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja virkeitä ja kappalejakoa puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) lauseke sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja opiskellaan sanojen taipumista (sijamuodot, persoonamuodot ja aikamuodot).</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka) ja joihinkin alalajeihin (esim. sadut ja fantasia).</p> <p>Käydään paikallisessa kirjastossa, esim. kirjastosuunnistuksessa tai kirjavinkkauksessa.</p> <p>Luetaan monipuolisesti kirjallisuutta, esim. tietotekstejä, novelleja, sarjakuvia ja nuortenkirjoja.</p> <p>Tehdään havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstien tyyliin ja sävyyn (esim. asiatyyli, arkityyli).</p> <p>Tutustutaan elokuvaan ja teatteriin ilmaisumuotoina.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutunja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin. <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			<ul style="list-style-type: none"> suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	--

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.

Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.

Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, I5, L6 ja L7.	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2, L4, L5
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L2, L4
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S3	L1, L2, L4
T7	S3	L2, L3
T8	S4	L4
T9	S4	L2
T10	S4	L2
T11	S5	L1, L2, L7
T12	S5	L1, L4, L6
T13	S5	L1, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälmiuksia draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia tuttavuuden ja muodollisuuden ilmaisemista kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekulttuuriin.</p>

T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälineitä draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia tuttavuuden ja muodollisuuden ilmaisemista kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekuulttuuriin.</p>

T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Havainnoidaan erilaisille viestintätilanteille tyypillisiä kielen keinoja ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>Harjoitellaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.</p> <p>Opitaan toimimaan ryhmän jäsenenä rakentavasti, esimerkiksi luokka-, pari- ja ryhmätyötilanteissa.</p> <p>Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä (esim. esitelmä, selostus, haastattelu ja keskustelu).</p> <p>Vahvistetaan ryhmähenkeä ja monipuolistetaan omia ilmaisuvälineitä draamaharjoitusten avulla.</p> <p>Harjoitellaan tunnistamaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kiteytyneitä fraaseja ja ilmauksia tuttavuuden ja muodollisuuden ilmaisemista kuullunymmärtämistaitojen vahvistamista valmisteltujen puheesitysten pitämistä (mm. esitelmä, selostus). <p>Tutustutaan suomalaiseen puhekulttuuriin.</p>

T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti

lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilöt, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin ja suomalaiseen kirjallisuuteen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p>	<p>Harjoitellaan tiedonhakua ja arvioidaan lähteiden luotettavuutta.</p> <p>Opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion välinen ero.</p> <p>Opiskellaan kaunokirjallisuuden keskeiset käsitteet ja analysoidaan kaunokirjallisia tekstejä niiden avulla.</p> <p>Tarkastellaan erilaisia mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median teksti).</p> <p>Opitaan tunnistamaan erilaisia tekstilajeja (esim. määritelmä, tiivistelmä, kuvaus, selostus ja koevastaus).</p> <p>Laajennetaan lukuharrastusta lukemalla mm. nuortenkirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • tiedonhankintaa - kaunokirjallisuuden lajeja (esim. proosa, lyriikka) • kaunokirjallisuuden käsitteitä (mm. aihe, henkilöt, juoni, miljö, teema, kertoja). <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä.

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava tekstin rakennetta ja ideointia valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja virkeitä ja kappalejakoa puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) lauseke sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan kaunokirjallisten tekstien lisäksi erilaisia asia- ja mediatekstejä (esim. uutinen ja sosiaalisen median tekstit).</p> <p>Harjoitellaan tekstin teon vaiheita (tekstin suunnittelu, kappalejako ja otsikointi) ja tehdään kirjoitelmia.</p> <p>Opitaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>Harjoitellaan lähteiden käyttöä ja tekijänoikeuksien periaatteita (esim. tiivistelmien yhteydessä).</p> <p>Opiskellaan kielenhuollon perusasioita (esim. yleis- ja puhekielen erot, lause ja virke, pää- ja sivulauseet, välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Kirjoitetaan opiskeluun liittyviä tekstilajeja (esim. määritelmä, kuvaus, selostus, tiivistelmä, koevastaus, essee).</p> <p>Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita tekstejä tuottaessa.</p> <p>Perehdytään erityyppisten tekstien</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten opiskelutekstien kirjoittamista (esim. muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, koevastaus, käsitekartta) erilaisia tekstejä: kertova, kuvaava tekstin rakennetta ja ideointia valitsemaan tekstiin sopivia ilmaisutapoja virkeitä ja kappalejakoa puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> sanaluokat sijamuodot verbityypit verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) lauseke sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä.

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p>	
---	--	--	--

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja opiskellaan sanojen taipumista (sijamuodot, persoonamuodot ja aikamuodot).</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka) ja joihinkin alalajeihin (esim. sadut ja fantasia).</p> <p>Käydään paikallisessa kirjastossa, esim. kirjastosuunnistuksessa tai kirjavinkkauksessa.</p> <p>Luetaan monipuolisesti kirjallisuutta, esim. tietotekstejä, novelleja, sarjakuvia ja nuortenkirjoja.</p> <p>Tehdään havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstien tyyliin ja sävyyn (esim. asiatyyli, arkityyli).</p> <p>Tutustutaan elokuvaan ja teatteriin ilmaisumuotoina.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutunja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin. <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			<ul style="list-style-type: none"> suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	--

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaihteita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja opiskellaan sanojen taipumista (sijamuodot, persoonamuodot ja aikamuodot).</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka) ja joihinkin alalajeihin (esim. sadut ja fantasia).</p> <p>Käydään paikallisessa kirjastossa, esim. kirjastosuunnistuksessa tai kirjavinkkauksessa.</p> <p>Luetaan monipuolisesti kirjallisuutta, esim. tietotekstejä, novelleja, sarjakuvia ja nuortenkirjoja.</p> <p>Tehdään havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstien tyyliin ja sävyyn (esim. asiatyyli, arkityyli).</p> <p>Tutustutaan elokuvaan ja teatteriin ilmaisumuotoina.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutunja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin. <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			<ul style="list-style-type: none"> suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	--

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Kerrataan sanaluokat ja opiskellaan sanojen taipumista (sijamuodot, persoonamuodot ja aikamuodot).</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden päälajeihin (proosa, draama, lyriikka) ja joihinkin alalajeihin (esim. sadut ja fantasia).</p> <p>Käydään paikallisessa kirjastossa, esim. kirjastosuunnistuksessa tai kirjavinkkauksessa.</p> <p>Luetaan monipuolisesti kirjallisuutta, esim. tietotekstejä, novelleja, sarjakuvia ja nuortenkirjoja.</p> <p>Tehdään havaintoja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstien tyyliin ja sävyyn (esim. asiatyyli, arkityyli).</p> <p>Tutustutaan elokuvaan ja teatteriin ilmaisumuotoina.</p>	<p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin • puhutunja kirjoitetun suomen piirteisiin • kirjastoon ja sen palveluihin • kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin • taitotasolle sopiviin tietoteksteihin ja kaunokirjallisiin teksteihin. <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanaluokat • sijamuodot • verbityypit • verbintaivutus (persoonamuodot, aikamuodot) • lauseke • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			<ul style="list-style-type: none"> suomen kielen ominaispiirteitä
--	--	--	--

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.

Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.

Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, I5, L6 ja L7.	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.

Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.

Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, I5, L6 ja L7.	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja	

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.

Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.

Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, I5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja

Opetuksen sisällöt

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alalajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuuntelutaitoja • tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia • erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) • mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan

lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsenennystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatti.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kantaottava (kriittinen, mielipide), referaatti kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> lausetyypit modukset lauseenjäsennystä sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiot).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään

Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin sekä mediateksteihin.

Tehdään havaintoja kertoville, pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisista piirteistä.

Tutustutaan kirjallisuuden alalajeihin, esim. kauhu, scifi, jännitys ja romantiikka.

Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Tutustutaan erilaisiin nykykulttuurin muotoihin, esim. elokuva ja mediakulttuuri.

Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

Tutustutaan

- kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin
- kirjastoon ja sen palveluihin.

Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2, L4, L5
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L2, L4
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S3	L1, L2, L4
T7	S3	L2, L3
T8	S4	L4
T9	S4	L2
T10	S4	L2
T11	S5	L1, L2, L7
T12	S5	L1, L4, L6
T13	S5	L1, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kuuntelutaitoja tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kuuntelutaitoja tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Vahvistetaan puhumisen ja kuuntelemisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. mielipidepuheenvuoro ja keskustelu).</p> <p>Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista viestintätilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin puhumisen tekstilajeihin (esim. väittely ja sovittelu).</p> <p>Monipuolistetaan oppilaan ilmaisutaitoja draamatehtävien avulla, esimerkiksi kirjallisuuden alalajien yhteydessä.</p> <p>Opitaan havainnoimaan omien viestintätaitojen vahvuuksia ja kehittämistarpeita.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> kuuntelutaitoja tilannesidonnaisia fraaseja ja ilmauksia erilaisia vuorovaikutustilanteita (esim. ongelmanratkaisukeskustelu, väittely, argumentointi) mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista erilaisissa puheviestintätilanteissa. <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnessa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti

lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituseriä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lausejäsenennystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudentlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viihjeiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin.</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Luetaan ja tulkitaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä.</p> <p>Tutustutaan pohtiviin ja vaikuttamaan pyrkiviin tekstilajeihin ja niiden piirteisiin (esim. essee, mielipidekirjoitus, arvostelu ja mainos).</p> <p>Tarkastellaan median ja netinkäyttäjän vaikutuskeinoja ja vastuuta.</p> <p>Käsitellään sananvapautta ja sensuuria mediassa.</p> <p>Opitaan lukemaan tekstejä kriittisesti ja arvioimaan erilaisten tietolähteiden luotettavuutta.</p> <p>Tehdään havaintoja omasta lukutaidosta ja sen kehittämistarpeista.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • lähdekritiikkiä • erilaisten mediatekstien, vaikuttamaan pyrkivien tekstien ja kantaa ottavien tekstien lukemista ja tulkitsemista <p>kuvanlukua.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Tutustutaan kaunokirjallisuuden lajeihin ja alalajeihin esim. kauhu, scifi, jännitys, romantiikka.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausetyypit • modukset • lauseenjäsenennystä • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omassa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatiivi.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kantaottava (kriittinen, mielipide), referaatti kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> lausetyypit modukset lauseenjäsennystä sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiot).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen rakenteiden hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Tuotetaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Opiskellaan pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisia piirteitä ja harjoitellaan niiden käyttöä omassa teksteissä.</p> <p>Harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista kirjoitusprosessin eri vaiheissa.</p> <p>Kerrataan verbien taipuminen (persoon- ja aikamuodot) ja opiskellaan uutena asiana modukset.</p> <p>Jäsennetään lauseita: Kerrataan predikaatti, subjekti ja objekti. Opiskellaan uutena asiana adverbiaali ja predikaatti.</p> <p>Kerrataan sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi.</p> <p>Harjoitellaan tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä erilaisissa puheviestintätilanteissa ja omien tekstien kohdentamista kuhunkin tarkoitukseen sopiviksi.</p> <p>Käsitellään keskeiset puhe- ja kirjakielen</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tekstien tuottamista: esim. kertova, kuvaava, kantaottava (kriittinen, mielipide), referaatti kirjoitusprosessin eri vaiheita ja erilaisten tietolähteiden käyttöä kuva-analyysiapuhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> lausetyypit modukset lauseenjäsennystä sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>		<p>tyylierot (esim. kongruenssi, passiivi, omistusliite ja rektiot).</p> <p>Kerrataan muut keskeiset oikeinkirjoitussäännöt (esim. välimerkit, alkukirjaimet ja yhdyssanat).</p> <p>Vahvistetaan opiskelussa tarvittavia taitoja, kuten lähteiden luotettavuuden arviointia ja tekijänoikeuksien noudattamista.</p>	
---	--	---	--

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään

Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin sekä mediateksteihin.

Tehdään havaintoja kertoville, pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisista piirteistä.

Tutustutaan kirjallisuuden alalajeihin, esim. kauhu, scifi, jännitys ja romantiikka.

Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Tutustutaan erilaisiin nykykulttuurin muotoihin, esim. elokuva ja mediakulttuuri.

Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

Tutustutaan

- kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin
- kirjastoon ja sen palveluihin.

Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaihteita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteitteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään

Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteitteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin sekä mediateksteihin.

Tehdään havaintoja kertoville, pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisista piirteistä.

Tutustutaan kirjallisuuden alalajeihin, esim. kauhu, scifi, jännitys ja romantiikka.

Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Tutustutaan erilaisiin nykykulttuurin muotoihin, esim. elokuva ja mediakulttuuri.

Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

Tutustutaan

- kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin
- kirjastoon ja sen palveluihin.

Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään

Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipteireitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa

Tutustutaan monipuolisesti erilaisiin tieto- ja kaunokirjallisiin teksteihin sekä mediateksteihin.

Tehdään havaintoja kertoville, pohtiville ja kantaottaville teksteille ominaisista piirteistä.

Tutustutaan kirjallisuuden alalajeihin, esim. kauhu, scifi, jännitys ja romantiikka.

Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Tutustutaan erilaisiin nykykulttuurin muotoihin, esim. elokuva ja mediakulttuuri.

Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa

Tutustutaan

- kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin
- kirjastoon ja sen palveluihin.

Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyytlejä ja tapoja sekä oppimaan muilta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyytlejä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyytlejä ja tapoja sekä oppimaan muilta

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyytlejä ja tapoja sekä oppimaan muilta

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p>
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-lajien yhteydessä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

S2 Tekstien tulkitseminen

Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan

lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden viitteiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyylivirtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinnassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.</p> <p>Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.</p> <p>Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.</p> <p>Käytetään omissa teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.</p> <p>Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.</p> <p>Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.</p> <p>Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva kirjoittamisen strategioita tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> nominaalimuodot lauseenvastikkeet sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan eurooppalaiseen kielikuntiin, suomen sukukieliin ja Suomen kielitilanteeseen.</p> <p>Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä, vaihtelua ja murteita.</p> <p>Käsitellään kirjakielen historiaa ja kielen ohjailun periaatteita.</p> <p>Tutustutaan Suomen kirjallisuushistoriaan ja länsimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Perehdytään kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin (romantiikka, realismi ja modernismi).</p> <p>Luetaan jokin yleisen tai suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikkoteos ja nykykirjallisuutta edustava teos.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin osa-alueisiin (esim. kansanperinne, rock-lyriikka, teatteri, elokuva ja media).</p>	<p>Tutustutaan oppilaiden omiin äidinkieliin ja vahvistetaan omakielistä identiteettiä.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin, kulttuuriin ja identiteettiin (mm. maailman kielet, suomen sukukielet, kielen historia, kielen vaihtelu).</p> <p>Ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipiillisiä rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.</p>

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.	
Opetuksen tavoitteet	Opetuksen sisällöt
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2, L4, L5
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L2, L4
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S3	L1, L2, L4
T7	S3	L2, L3
T8	S4	L4
T9	S4	L2
T10	S4	L2
T11	S5	L1, L2, L7
T12	S5	L1, L4, L6
T13	S5	L1, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-ilajien yhteydessä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-lajien yhteydessä.</p>	<p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.

VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L3, L4, L5 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä</p> <p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p> <p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisaueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa</p> <p>T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana ja tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan erilaisia arjen ja työelämän puhetilanteita ja niihin sopivia ilmaisukeinoja (esim. raportointi).</p> <p>Pidetään valmisteltu puhe-esitys.</p> <p>Opetellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa vertaispalautetta puhe-esityksistä ja teksteistä.</p> <p>Arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja niiden kehittämiskohteita.</p> <p>Syvennetään ilmaisutaitoja draamaharjoitusten avulla, esimerkiksi kirjallisuuden tyyli-lajien yhteydessä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä • antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • kuuntelutaitoja • erilaisia vuorovaikutustilanteita <p>Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa.</p>

T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnessa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti

lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päätelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyylivirtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinnassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.

TEKSTIEN TULKITSEMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5 ja L6 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p> <p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p> <p>T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päätelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiirteiden perusteella</p> <p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään lukijana</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Luetaan erilaisia tieto- ja kaunokirjallisia tekstejä sekä mediatekstejä ja eritellään niiden rakenteita ja ilmaisukeinoja.</p> <p>Havainnoidaan kaunokirjallisista teksteistä keskeisten tyylivirtausten (romantiikka, realismi ja modernismi) piirteitä.</p> <p>Laajennetaan lukukokemuksia yleisen kaunokirjallisuuden klassikkoteosten ja nykykirjallisuuden suuntaan.</p> <p>Monipuolistetaan ja syvennetään kaunokirjallisuuden ja asiatekstien erittely- ja tulkintataitoja.</p> <p>Käytetään tulkinnassa kaunokirjallisuuden keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • mekaanista ja ymmärtävää lukutaitoa • yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. <p>Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja keskeisiin kirjailijoihin.</p> <p>Luetaan taitotasolle sopivia tietotekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä.</p> <p>Harjoitellaan sanaston erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet • sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä • suomen kielen ominaispiirteitä

tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista			
---	--	--	--

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.</p> <p>Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.</p> <p>Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.</p> <p>Käytetään omilla teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.</p> <p>Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.</p> <p>Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.</p> <p>Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva kirjoittamisen strategioita tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> nominaalimuodot lauseenvastikkeet sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.

TEKSTIEN TUOTTAMINEN			
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L4, L5, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.			
<p>Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p> <p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p> <p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien</p>	<p>Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa tuottaa tekstejä</p> <p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipöytäkirjojen hallintaa</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään tekstien tuottajana</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Kirjoitetaan aineistopohjaisia tekstejä (esim. analyysi, essee ja mielipidekirjoitus).</p> <p>Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä annetaan ja vastaanotetaan palautetta prosessin aikana.</p> <p>Kerrataan lause ja virke sekä opiskellaan uutena asiana lauseenvastikkeet.</p> <p>Tuotetaan tekstejä eri välineillä, esimerkiksi verkkoteksteinä ja audiovisuaalisina esityksinä.</p> <p>Käytetään omilla teksteissä lähteitä ja opetellaan oikeat lähdeviittaustekniikat.</p> <p>Opitaan valitsemaan eri tekstilajeihin sopivat ilmaisutavat.</p> <p>Tehdään työelämään liittyviä tekstejä (esim. tet-raportti ja työpaikkahakemus) mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä opinto-ohjauksen kanssa.</p> <p>Kerrataan tarvittaessa yleiskielen sääntöjä.</p>	<p>Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa</p> <p>Harjoitellaan</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisia tekstejä: kantaaottava ja pohtiva kirjoittamisen strategioita tekijänoikeuksia, lähteiden ja lähdeviittausten käyttöä puhe- ja kirjakielen eroja oikeinkirjoitusta. <p>Kerrataan tarvittaessa peruskielioppia.</p> <p>Harjoitellaan sanaston ja rakenteiden erityispiirteitä mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> nominaalimuodot lauseenvastikkeet sanavaraston laajentaminen: ylä- ja alakäsitteitä suomen kielen ominaispiirteitä

<p>tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p> <p>T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>			
---	--	--	--

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan eurooppalaisein kielikuntiin, suomen sukukieliin ja Suomen kielitilanteeseen.</p> <p>Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä, vaihtelua ja murteita.</p> <p>Käsitellään kirjakielen historiaa ja kielen ohjailun periaatteita.</p> <p>Tutustutaan Suomen kirjallisuushistoriaan ja länsimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Perehdytään kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin (romantiikka, realismi ja modernismi).</p> <p>Luetaan jokin yleisen tai suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikkoteos ja nykykirjallisuutta edustava teos.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin osa-alueisiin (esim. kansanperinne, rock-lyriikka, teatteri, elokuva ja media).</p>	<p>Tutustutaan oppilaiden omiin äidinkieliin ja vahvistetaan omakielistä identiteettiä.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin, kulttuuriin ja identiteettiin (mm. maailman kielet, suomen sukukielet, kielen historia, kielen vaihtelu).</p> <p>Ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipiillisiä rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.</p>

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaihteita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan eurooppalaiseen kielikuntiin, suomen sukukieliin ja Suomen kielitilanteeseen.</p> <p>Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä, vaihtelua ja murteita.</p> <p>Käsitellään kirjakielen historiaa ja kielen ohjailun periaatteita.</p> <p>Tutustutaan Suomen kirjallisuushistoriaan ja länsimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Perehdytään kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin (romantiikka, realismi ja modernismi).</p> <p>Luetaan jokin yleisen tai suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikkoteos ja nykykirjallisuutta edustava teos.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin osa-alueisiin (esim. kansanperinne, rock-lyriikka, teatteri, elokuva ja media).</p>	<p>Tutustutaan oppilaiden omiin äidinkieliin ja vahvistetaan omakielistä identiteettiä.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin, kulttuuriin ja identiteettiin (mm. maailman kielet, suomen sukukielet, kielen historia, kielen vaihtelu).</p> <p>Ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipiillisiä rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.</p>

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
---	--	--	--

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.

KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa L1, L2, L4, L6 ja L7 ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa L2, L3 ja L4.

Opetuksen tavoitteet äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa	Opetuksen sisällöt suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineessa
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p> <p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään</p>	<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipillisten rakenteiden hallintaa</p> <p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p> <p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanalaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>Tutustutaan eurooppalaiseen kielikuntiin, suomen sukukieliin ja Suomen kielitilanteeseen.</p> <p>Tarkastellaan suomen kielen ominaispiirteitä, vaihtelua ja murteita.</p> <p>Käsitellään kirjakielen historiaa ja kielen ohjailun periaatteita.</p> <p>Tutustutaan Suomen kirjallisuushistoriaan ja länsimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Perehdytään kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin (romantiikka, realismi ja modernismi).</p> <p>Luetaan jokin yleisen tai suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikkoteos ja nykykirjallisuutta edustava teos.</p> <p>Tutustutaan kulttuurin osa-alueisiin (esim. kansanperinne, rock-lyriikka, teatteri, elokuva ja media).</p>	<p>Tutustutaan oppilaiden omiin äidinkieliin ja vahvistetaan omakielistä identiteettiä.</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin.</p> <p>Tutustutaan eri kieliin, kulttuuriin ja identiteettiin (mm. maailman kielet, suomen sukukielet, kielen historia, kielen vaihtelu).</p> <p>Ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kielipillisiä rakenteita monipuolisesti.</p> <p>Tutustutaan kirjallisuuteen ja mahdollisuuksien mukaan elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.</p>

sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi			
--	--	--	--

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA	
Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.	
<p>Opetuksen tavoitteet</p> <p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla</p> <p>T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>Opetuksen sisällöt</p> <p>Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.</p> <p>Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.</p> <p>Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.</p> <p>Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</p>

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.

Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.

Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arviointi	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA

Laaja-alaisen osaamisen alueet ovat L1, L2, L4, L5, L6 ja L7.

Opetuksen tavoitteet

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Opetuksen sisällöt

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja.

Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.

Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

16.6.23. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskelunvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamutuoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Yleisenä tavoitteena ohjauksella on oppilaiden hyvinvoinnin ja onnistuneen opintopolun turvaaminen. Tähän liittyy oppilaiden itsetunnon vahvistuminen. Jokaisen oppilaan pitää saada koulussa ja opiskelussaan myönteisiä ja onnistumisen kokemuksia. Oppilaanohjausta toteutetaan henkilökohtaisessa ohjauksessa, pienryhmäohjauksessa ja luokkamutuoisessa ohjauksessa sekä lisäksi jokaisen oppiaineen yhteydessä oppiaineelle soveltuvilla tavoilla.

Opintojen etenemisen seuranta ja opintojen tukeminen ohjauksella

Tavoitteena on, että koulussa havaitaan oppimisvaikeudet, opiskelumotivaation lasku, oppilaan käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset ja sellaiset ulkoisten tekijöiden muutokset, jotka voivat vaikuttaa oppimistapahtumaan tai koulussa viihtymiseen. Ohjauksella on keskeinen merkitys ennaltaehkäisevänä toimintamuotona, josta yhtenä esimerkkinä on varhainen puuttuminen. Opintomenestykseen liittyvää ohjausta toteuttavat aineenopettaja, luokanvalvoja, erityisopettaja ja oppilaanohjaaja sekä oppilaan huoltaja. Oppilaan tukemiseksi järjestetään tarvittaessa yhteisiä tapaamisia ja keskusteluja, joissa tilanne kartoitetaan. Myös oppilas osallistuu omaa oppimistaan koskeviin keskusteluihin.

Opiskelutaitojen kehittyminen ja tukeminen

Opiskelutaitojen ja -valmiuksien kehittämisen tavoitteena on, että oppilaiden työskentelytaidot ja -valmiudet ovat sillä tasolla, että he pystyvät omaksumaan keskeisiä taitoja, joita oppilaat tarvitsevat jatko-opinnoissaan ja työelämässä. Jokaisessa oppiaineessa on omat menetelmät ja työtavat, joiden avulla tuetaan ja ohjataan oppilaan oppimista. Lisäksi oppilas voi tarvittaessa käydä keskustelemassa opiskelutaidoistaan ja opiskelutekniikoista laaja-alaisen erityisopettajan ja/tai oppilaanohjaajan kanssa.

Valinnaisainevalinnat

Onnistuneiden valinnaisainevalintojen tavoitteena on, että oppilaalla on mahdollisuus painottaa opintojaan omia kiinnostuksiaan ja kykyjään vastaaviin asioihin. Oppilaiden valintojen onnistumista auttaa valinnaisaineiden hyvä esittely, jossa aineenopettajat ovat oman oppiaineensa parhaita asiantuntijoita. Valintojen tekemiseen tarvittavan itsetuntemuksen pohdinnassa tarvitaan aikuisten ohjausta ja apua sekä kotona että koulussa.

Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut

Ohjauksen yksi keskeinen työmuoto on henkilökohtaiset ohjauskeskustelut. Henkilökohtaisessa keskustelussa voi olla kyse neuvonnasta. Tällöin oppilas haluaa ohjeita ja neuvoja yksiselitteiseen ongelmaan. Ammatillisen ohjauskeskustelun teemoina opinto-ohjaajan ja oppilaan välisissä tilanteissa ovat koulutus- ja ammatinvalintaan liittyvä päätöksenteko, opiskeluun tai oppilaan elämäntilanteeseen liittyvät ongelmat. Jokaisella oppilaalla tulee olla riittävästi mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun.

Pienryhmäohjaus

Pienryhmäohjauksessa työtapoina ovat keskustelu, itsearviointi, tavoitteiden asettaminen ja niiden arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen. Pienryhmäohjaustunneilla tapahtuvan ohjauksen tavoitteena on mahdollistaa oppilaan tavoitteellinen ja yksilöllinen, parin kanssa tai pienryhmässä tapahtuva työskentely ryhmäohjaustunnin aiheen parissa. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden.

Luokkamuotoinen ohjaus

Luokkamuotoisessa ohjauksessa työtapoja ovat yksilö-, pari- ja ryhmätehtävät, keskustelut, tiedonhankinta verkkomateriaaleja sekä työ- ja elinkeinotoimiston tietopalvelua hyödyntäen. Mahdollisuuksien mukaan tehdään työpaikkavierailuja ja kutsutaan oppitunneille vierailijoita.

Työelämäyhteistyö

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Omakohtaiset kokemukset ja työelämäntuntemus auttavat oppilaita tekemään tulevaan koulutukseen ja ammattiin liittyviä päätöksiä muutoinkin kuin vain mielikuvien perusteella. Koululla järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä ympäröivän työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Eri oppiaineiden opetukseen sisällytetään kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Mahdollisuuksien mukaan järjestetään yhteisiä retkiä tai vierailuja, joihin liittyviä tehtäviä hyödynnetään eri oppitunneilla.

Työelämään tutustumisjaksot (TET)

Työelämään tutustumisjaksojen (TET) tavoitteena on parantaa oppilaan työelämän tuntemusta ja arvostusta. TET-jaksoilla nuoret saavat käytännössä nähdä, kuulla ja kokea millaista on työskennellä erilaisissa ammateissa ja erilaisissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisjaksojen aikana oppilas soveltaa koulussa oppimiaan taitoja ja kokeilee selviytymistään uudessa yhteisössä ja ympäristössä. Omakohtaiset työelämän kokemukset edistävät oppilaan itsetuntemusta ja sosiaalisia taitoja, syventävät työelämäntietoutta sekä tukevat oppilaan jatko-opintoihin hakeutumista ja niihin liittyviä valintoja. Työelämään tutustumisjaksot hyödyttävät oppilasta ammatilliseen suuntautumiseen liittyvässä päätöksenteossa.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Toimiva kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on vaikuttaa myönteisesti oppilaiden koulumenestykseen ja koulutukseen asennoitumiseen ja lisätä huoltajien luottamusta kouluun sekä antaa opettajalle tarpeellisia tietoja oppilaista.

Oppilashuolto

Oppilashuollon tavoitteena on luoda mahdollisimman hyvät ja tasa-arvoiset edellytykset opiskeluun. Oppilashuoltotyöllä pyritään turvaamaan oppilaan jatko-opintomahdollisuudet erilaisista oppilaan kehityksestä, terveydestä, kotiataustasta tai elämäntilanteesta johtuvista vaikeuksista huolimatta.

Koulun ulkopuolinen ohjausyhteistyö

Ohjausyhteistyötä tehdään esim. kunnan sosiaali- ja terveystoimen eri toimijoiden, nuorisotoimen ja seurakuntien nuoriso- ja erityisnuorisotyöntekijöiden, työ- ja elinkeinotoimiston, ammatinvalintapsykologien, nuoriso- ja mielenterveysjärjestöjen sekä erilaisten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa. Ohjauksen yhteistyökumppanit ovat tarkemmin määritelty ohjaussuunnitelmassa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiä opintoja järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Eriyttämisen eri keinoja kuvaava taulukko löytyy opetussuunnitelman kohdasta 4.3.

Oppilaanohjauksessa huomioidaan oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ja suunnataan huomioimalla oppilaan henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Oppilaan tulee saada riittävä määrä ohjausta koulunkäynnin ja ammatinvalinnan tueksi. Ohjaus voi olla henkilökohtaista ohjausta, ryhmämuotoista ohjausta, yhteistyökeskusteluja ja luokkamutoista ohjausta.

Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti oppilaan opiskeluun kuuluvien siirtymä ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa. Yhteistyötahot on määritelty ohjaussuunnitelmassa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Tarvittaessa oppilaalle järjestetään koulutuskokeiluja ja tutustumisia toisen asteen koulutukseen.

Henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat

Joskus ohjauksen tavoitteet edellyttävät opiskelijoiden yksilöllistä ohjaamista. Oppilaanohjaaja voi olla mukana tekemässä yhdessä luokanvalvojan, aineenopettajien, erityisopettajien ja huoltajien kanssa oppilaille henkilökohtaisia oppimissuunnitelmia. Lisäksi oppilaanohjaaja voi olla mukana erilaisissa kolmiportaisen tuen prosesseissa oppilaanohjauksen osajana. Henkilökohtaisessa oppimissuunnitelmassa tulee huolehtia, että opiskelun välittömien tavoitteiden rinnalla oppimissuunnitelman toimivuutta tarkastellaan myös opiskelijan tulevaisuudensuunnitelmien näkökulmasta. Lähtökohdina ovat opiskelijan vahvuudet, tarpeet ja tavoitteet sekä osaamisen taso, elämäntilanne sekä aiemmat oppimiskokemukset. Oppimissuunnitelman tarkoituksena on

ohjata opiskelijan tiedollista ja taidollista sekä elämänhallintaan liittyvää kehittymistä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yleisen tuen oppimissuunnitelma

Yleisen tuen oppimissuunnitelmalla voidaan tukea oppilasta erilaisten lievempien pedagogisten tai muiden tukitarpeiden ja elämäntilanne muutosten aikana, jos oppilaan tuen tarve sitä edellyttää.

Tehostetun tuen oppimissuunnitelma

Tehostettua tukea tarvitsevalle oppilaalle laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma. Päävastuu suunnitelman laatimisesta on luokanvalvojalla ja laaja-alaiset erityisopettajat auttavat tehostetun tuen tarpeiden ja toimenpiteiden määrittelyssä. Kun tuen tarve kasvaa, oppilaanohjauksen merkitys lisääntyy. Tarvittaessa oppilaanohjaaja auttaa tehostetun tuen oppilasta harkintaan perustuvaan valinnan tekemistä ja lausuntojen pyytämisessä.

Erityisen tuen oppimissuunnitelma

Erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS. HOJKSiin kirjataan oppilaanohjauksen tavoitteet ja oppilaan näkemykset tulevaisuuden suunnitelmista sekä lisätuen tarve, jotta oppilas voi suunnata opintopolkuaan kohti oppilaalle sopivia tavoitteitaan. Erityisen tuen päätös on hallinnollinen päätös, jonka tekee johtava koulupsykologi. Tarvittaessa oppilaanohjaaja auttaa erityisentuen oppilasta harkintaan perustuvaan valinnan tekemistä ja lausuntojen pyytämisessä sekä kuntoutusrahan hakemisessa niiden oppilaiden kohdalla, joille se on mahdollista.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arvioidaan oppilaan osallistumista luokkamuotoiseen ohjaukseen ja muihin ohjauksen toimintatapoihin. Arviointi annetaan oppilaalle suoran palautteen muodossa, jolla vahvistetaan oppilaan käsitystä itsestä toimijana ja oppijana. Erilaisia tehtäviä voidaan arvioida kirjallisen palautteen muodossa. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Hyväksytyn oppilaanohjauksen edellytyksenä on, että oppilas osallistuu ohjauksen eri työmuotoihin ja tekee erilaisia oppilaanohjaajan antamia tehtäviä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, 2020

uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintätekniiikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaat oppivat ymmärtämään tekemiensä itsearviointien merkityksen oppimisen kannalta.

Laajemmissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa oppimista oppilaat arvioivat itsearvioinnin avulla. Itsearvioinnin lisäksi työelämään tutustumisjaksoilta oppilaat pyytävät työssäoppimistodistuksen, jolla arvoidaan oppilaan osallistumista työssäoppimiseen. Työssäoppimisjaksojen toteutumista oppimisen kannalta arvioidaan yhdessä myös koulussa. Työelämäkokemuksia käsitellään oppilaiden taitojen laaja-alaisen osaamisen vahvistamisen kautta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Oppiminen ja opiskelu

Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

- Oppimista ja opiskelua käsitellään elinikäisen, sosiokonstruktivistisen oppimisen perspektiivistä tavoitteena muodostaa käsitys itsestä oppijana.
- Tutustutaan erilaisiin oppimistyyliin ja -tekniikoihin ja pyritään tunnistamaan ja soveltamaan itselle sopivia oppimistyyliä.
- Kehitetään itseä oppijana, käyttäen monipuolisia opiskelumenetelmiä muistiinpanojen tekemisessä, läksyjen lukemisessa ja kokeisiin valmistautumisessa.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

- Kehitetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Harjoitellaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Mietitään omia kiinnostuksen kohteita.
- Tutustaan koulun valinnaisainetarjotaan ja pohditaan valinnaisaineiden merkitystä tulevaisuudessa.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot

Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen.

Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

- Oppilas perehdytetään koulussa järjestettäviin oppimisen tukitoimiin, opetusjärjestelyihin, arviointiin ja arvosanojen muodostamiseen.
- Ohjausta toteutetaan erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntäen.
- Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.
- Opetetaan oppilaita arvioimaan erilaisten opinto-ohjauksessa käytettävien tietolähteiden luotettavuutta.

S4 Työelämään tutustuminen

Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämä tietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämä taitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

- Oppilas voi aloittaa työelämään tutustumisen koulun ja lähipiirin ammatteista ja osallistua työelämään tutustumiseen (TET) koululla tai huoltajan työpaikalla.
- TET-jakson kokemuksia voidaan käsitellä koululla eri tavoin (esimerkiksi raportti, päiväkirja, mindmap, kokemusten jakaminen pienryhmässä) ja eri oppiaineissa.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

- Harjoitellaan ymmärtämään perusopetuksen viimeisten luokkien (7-9) merkitys koulutuspolulla.
- Pohditaan valinnaisainevalintojen merkitystä arvioinnin ja jatko-opintovalintojen kannalta.
- Käydään läpi yleisellä tasolla toisen asteen koulutusvaihtoehdot.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L3, L7
T2	S1	L1
T3	S1, S2	L1
T4	S2	L3
T5	S2, S5	L1, L3
T6	S2, S3, S5	L6, L7
T7	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista

- Oppilas oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen.
- Oppilas saa taitoja, jotka auttavat häntä huolehtimaan itsestä, ja joita hän pystyy hyödyntämään arjessa
- Oppilas oppii osallisuuteen, aktiivisena toimijana toimimiseen, vuorovaikutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä taitoja.

- Oppimista ja opiskelua käsitellään elinikäisen, sosiokonstruktivistisen oppimisen perspektiivistä tavoitteena muodostaa käsitys itsestä oppijana.
- Tutustutaan erilaisiin oppimistyyliin ja -tekniikoihin ja pyritään tunnistamaan ja soveltamaan itselle sopivia oppimistyyliä.
- Kehitetään itseä oppijana, käyttäen monipuolisia opiskelumenetelmiä muistiinpanojen tekemisessä, läksyjen lukemisessa ja kokeisiin valmistautumisessa.

- Kehitetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Harjoitellaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Mietitään omia kiinnostuksen kohteita.
- Tutustaan koulun valinnaisainetarjontaan ja pohditaan valinnaisaineiden merkitystä tulevaisuudessa.

T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan

- Oppilas oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja opiskelutaitojaan.
- Oppilas tutustuu erilaisiin oppimistyyliin ja -tekniikoihin.
- Oppilas oppii kehittämään oman toiminnan arviointitaitojaan.
- Oppilas oppii tunnistamaan oppimisen solmukohtia ja hakemaan niiden tukea ongelmatilanteissa.

- Oppimista ja opiskelua käsitellään elinikäisen, sosiokonstruktivistisen oppimisen perspektiivistä tavoitteena muodostaa käsitys itsestä oppijana.
- Tutustutaan erilaisiin oppimistyyliin ja -tekniikoihin ja pyritään tunnistamaan ja soveltamaan itselle sopivia oppimistyyliä.
- Kehitetään itseä oppijana, käyttäen monipuolisia opiskelumenetelmiä muistiinpanojen tekemisessä, läksyjen lukemisessa ja kokeisiin valmistautumisessa.

T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan

- Oppilas harjoittelee suunnittelemaan opintojaan ja tulevaisuuttaan muuttuvissa olosuhteissa.
- Oppilas oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan.
- Oppilas oppii toteuttamaan ja arvioimaan suunnitelmiaan.

- Oppilas harjoittelee valmiuksia muuttaa toimintaansa suunnitelmien ja tavoitteiden mukaiseksi.
- Kehitetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Harjoitellaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Mietitään omia kiinnostuksen kohteita.
- Tutustaan koulun valinnaisainetarjotaan ja pohditaan valinnaisaineiden merkitystä tulevaisuudessa.
- Oppimista ja opiskelua käsitellään elinikäisen, sosiokonstruktivistisen oppimisen perspektiivistä tavoitteena muodostaa käsitys itsestä oppijana.
- Tutustutaan erilaisiin oppimistyyleihin ja -tekniikoihin ja pyritään tunnistamaan ja soveltamaan itselle sopivia oppimistyylejä.
- Kehitetään itseä oppijana, käyttäen monipuolisia opiskelumenetelmiä muistiinpanojen tekemisessä, läksyjen lukemisessa ja kokeisiin valmistautumisessa.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti

- Oppilas oppii havainnoimaan, tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan.
- Oppilas oppii havainnoimaan oman oppimisensa vaikutuksia tulevaisuuteen.
- Kehitetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Harjoitellaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Mietitään omia kiinnostuksen kohteita.
- Tutustaan koulun valinnaisainetarjotaan ja pohditaan valinnaisaineiden merkitystä tulevaisuudessa.

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

- Oppilas harjoittelee suunnittelemaan tulevaisuuttaan muuttuvissa olosuhteissa.
- Oppilas oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan.
- Oppilas oppii toteuttamaan ja arvioimaan suunnitelmiaan.
- Oppilas oppii havainnoimaan, tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan.
- Kehitetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Harjoitellaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Mietitään omia kiinnostuksen kohteita.
- Tutustaan koulun valinnaisainetarjotaan ja pohditaan valinnaisaineiden merkitystä tulevaisuudessa.
- Harjoitellaan ymmärtämään perusopetuksen viimeisten luokkien (7-9) merkitys koulutuspolulla.
- Pohditaan valinnaisainevalintojen merkitystä arvioinnin ja jatko-opintovalintojen kannalta.
- Käydään läpi yleisellä tasolla toisen asteen koulutusvaihtoehdot.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa

opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

- Oppilas hankkii tietoja yhteiskunnasta, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä.
- Oppilas oppii ymmärtämään koulussa opiskeltavien oppiaineiden merkityksen oman koulutuspolkunsu kannalta.
- Oppilasta kasvatetaan monikulttuuriseen ja kansainväliseen yhteiskuntaan.

- Kehitetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Harjoitellaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Mietitään omia kiinnostuksen kohteita.
- Tutustaan koulun valinnaisainetarjotaan ja pohditaan valinnaisaineiden merkitystä tulevaisuudessa.

- Harjoitellaan ymmärtämään perusopetuksen viimeisten luokkien (7-9) merkitys koulutuspolulla.
- Pohditaan valinnaisainevalintojen merkitystä arvioinnin ja jatko-opintovalintojen kannalta.
- Käydään läpi yleisellä tasolla toisen asteen koulutusvaihtoehdot.

- Oppilas perehdytetään koulussa järjestettäviin oppimisen tukitoimiin, opetusjärjestelyihin, arviointiin ja arvosanojen muodostamiseen.
- Ohjausta toteutetaan erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntäen.
- Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.
- Opetetaan oppilaita arvioimaan erilaisten opinto-ohjauksessa käytettävien tietolähteiden luotettavuutta.

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen

- Oppilas etsii tietoa ja hankkii taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
- Oppilas harjoittelee arvoimaan eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista.
- Oppilas harjoittelee vuorovaikutus- ja viestintätaitoja, joita tarvitaan opinnoissa ja työelämässä.

- Harjoitellaan ymmärtämään perusopetuksen viimeisten luokkien (7-9) merkitys koulutuspolulla.
- Pohditaan valinnaisainevalintojen merkitystä arvioinnin ja jatko-opintovalintojen kannalta.
- Käydään läpi yleisellä tasolla toisen asteen koulutusvaihtoehdot.

- Kehitetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Harjoitellaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Mietitään omia kiinnostuksen kohteita.
- Tutustaan koulun valinnaisainetarjotaan ja pohditaan valinnaisaineiden merkitystä tulevaisuudessa.

- Oppilas perehdytetään koulussa järjestettäviin oppimisen tukitoimiin, opetusjärjestelyihin, arviointiin ja arvosanojen muodostamiseen.
- Ohjausta toteutetaan erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntäen.
- Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

- Opetetaan oppilaita arvioimaan erilaisten opinto-ohjauksessa käytettävien tietolähteiden luotettavuutta.
- Oppilas voi aloittaa työelämään tutustumisen koulun ja lähipiirin ammatteista ja osallistua työelämään tutustumiseen (TET) koululla tai huoltajan työpaikalla.
- TET-jakson kokemuksia voidaan käsitellä koululla eri tavoin (esimerkiksi raportti, päiväkirja, mindmap, kokemusten jakaminen pienryhmässä) ja eri oppiaineissa.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Oppiminen ja opiskelu

Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

- Asetetaan tavoitteet opiskelun suhteen kahdeksannelle luokalle.
- Oppilaat arvioivat lukuvuoden kuluessa tavoitteitaan ja toimintaansa ja tarvittaessa tuetaan oppilasta ottamaan vastuuta omasta oppimisesta.
- Jatketaan omien oppimistaitojen ja -tekniikoiden syventämistä.
- Tarvittaessa oppilas voi hakeutua henkilökohtaiseen ohjaukseen oppimistaitojaan vahvistaakseen.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

- Syvennetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Jatketaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Peilataan omia kiinnostuksen kohteita tutustuessa eri ammattialoihin ja koulutusvaihtoehtoihin.
- Tehdään ammatinvalintaa ja työelämän kiinnostuksen kohteita selkeyttäviä saatavilla olevia testejä.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot

Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

- Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja erilaisten käytännön tilanteiden kautta sekä koulussa että koulun lähiympäristössä (TET-jakso)
- Työelämään ja ammattialoihin tutustutaan myös eri oppiaineissa niihin liittyvien ammattien ja koulutusalojen kautta.
- Koululle vierailemaan järjestetään mahdollisuuksien mukaan työelämäneustajia ja yrittäjävieraita, jotka kertovat työelämästä, yrittäjyydestä ja omasta urapolustaan.
- Tutustutaan erilaisiin opiskeluun ja työelämään liittyviin tietolähteisiin.

S4 Työelämään tutustuminen

Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämä-tietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämä-taitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

- Oppilaat tutustuvat työelämään omien valmiuksiensa mukaisesti 8. luokalla (3-5 päivää)
- Työelämään tutustumisen tehtävänä on antaa oppilaille omakohtaista kokemusta työnteosta ja antaa aineksia opiskelu- ja uranvalinnan ratkaisuja varten.
- Oppilaat hankkivat pääsääntöisesti TET-paikkansa itse, näin he saavat omakohtaista kokemusta työhausta.
- TET- jakson kokemuksia käsitellään koulussa erilaisilla tavoilla ja eri oppiaineissa.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

- Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään, työ- ja elinkeinorakenteeseen sekä ammattialoihin.
- Käydään monipuolisesti läpi koulutusrakennetta ja erilaisia koulutuspolkuvaihtoehtoja hyödytäen erilaisia lähdemateriaaleja ja sähköisiä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.
- Pohditaan koulutusvalintojen merkitystä oman koulutuspolun kohdalla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T3	S1, S2	L1
T5	S2, S5	L1, L3
T6	S2, S3, S5	L6, L7
T7	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
T8	S4, S5	L4, L5
T9	S2, S3, S5	L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan

- Vahvistetaan oppilaan halua oppia.
- Oppilas oppii asettamaan opiskeluun liittyviä tavoitteita eri oppiaineissa ja omassa elämässään.
- Oppilas oppii refleктоimaan omia vahvuuksiaan, oppimistaitojaan ja -tekniikoitaan.
- Oppilasta ohjataan tunnistamaan tuen tarve ja hakemaan tukea erilaisissa oppimisen solmukohdissa.

- Asetetaan tavoitteet opiskelun suhteen kahdeksannelle luokalle.
- Oppilaat arvioivat lukuvuoden kuluessa tavoitteitaan ja toimintaansa ja tarvittaessa tuetaan oppilasta ottamaan vastuuta omasta oppimisesta.
- Jatketaan omien oppimistaitojen ja -tekniikoiden syventämistä.
- Tarvittaessa oppilas voi hakeutua henkilökohtaiseen ohjaukseen oppimistaitojaan vahvistaakseen.

- Syvennetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Jatketaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Peilataan omia kiinnostuksen kohteita tutustuessa eri ammattialoihin ja koulutusvaihtoehtoihin.
- Tehdään ammatinvalintaa ja työelämän kiinnostuksen kohteita selkeyttäviä saatavilla olevia testejä.

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

- Oppilas oppii asettamaan opiskeluun liittyviä lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita eri oppiaineissa ja omassa elämässään.
- Oppilas seuraa omien oppimiseen tavoitteiden toteutumista ja tarvittaessa muuttaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi.

- Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään, työ- ja elinkeinorakenteeseen sekä ammattialoihin.
- Käydään monipuolisesti läpi koulutusrakennetta ja erilaisia koulutuspolkuvaihtoehtoja hyödytäen erilaisia lähdemateriaaleja ja sähköisiä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.
- Pohditaan koulutusvalintojen merkitystä oman koulutuspolun kohdalla.

- Syvennetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Jatketaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Peilataan omia kiinnostuksen kohteita tutustuessa eri ammattialoihin ja koulutusvaihtoehtoihin.
- Tehdään ammatinvalintaa ja työelämän kiinnostuksen kohteita selkeyttäviä saatavilla olevia testejä.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

- Oppilas tutustuu eri oppiaineissa ammatteihin, joissa oppiaineita tarvitsee.
- Oppilas ymmärtää Suomen elinkeinorakenteen ja koulutusjärjestelmän.
- Oppilas tutustuu ja saa perustiedot nuoria koskevasta lainsäädännöstä.
- Oppilas saa työelämään tutustumisen kautta kokemusta työelämästä ja pääsee harjoittelemaan työelämässä tarvittavia taitoja.
- Oppilas oppii pohtimaan omiin koulutusvalintoihin liittyviä ratkaisuja eri näkökulmista.

- Syvennetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Jatketaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Peilataan omia kiinnostuksen kohteita tutustuessa eri ammattialoihin ja koulutusvaihtoehtoihin.
- Tehdään ammatinvalintaa ja työelämän kiinnostuksen kohteita selkeyttäviä saatavilla olevia testejä.

- Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään, työ- ja elinkeinorakenteeseen sekä ammattialoihin.
- Käydään monipuolisesti läpi koulutusrakennetta ja erilaisia koulutuspolkuvaihtoehtoja hyödyttäen erilaisia lähdemateriaaleja ja sähköisiä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.
- Pohditaan koulutusvalintojen merkitystä oman koulutuspolun kohdalla.

- Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja erilaisten käytännön tilanteiden kautta sekä koulussa että koulun lähiympäristössä (TET-jakso)
- Työelämään ja ammattialoihin tutustutaan myös eri oppiaineissa niihin liittyvien ammattien ja koulutusalojen kautta.
- Koululle vierailemaan järjestetään mahdollisuuksien mukaan työelämänedustajia ja yrittäjävieraita, jotka kertovat työelämästä, yrittäjyydestä ja omasta urapolustaan.
- Tutustutaan erilaisiin opiskeluun ja työelämään liittyviin tietolähteisiin.

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen

- Oppilas oppii arvioimaan mitä osaamista eri työtehtävissä tarvitaan.
- Oppilas pääsee kehittämään vuorovaikutus- ja viestintätaitojaan sekä koulussa ja työelämään tutustumispaikoissa.
- Oppilas tunnistaa erilaiset ammattialat ja tietää niiden perustehtävät sekä koulutuspolut.

- Oppilaat tutustuvat työelämään omien valmiuksiensa mukaisesti 8. luokalla (3-5 päivää)
- Työelämään tutustumisen tehtävänä on antaa oppilaille omakohtaista kokemusta työnteosta ja antaa aineksia opiskelu- ja uranvalinnan ratkaisuja varten.
- Oppilaat hankkivat pääsääntöisesti TET-paikkansa itse, näin he saavat omakohtaista kokemusta työhausta.
- TET- jakson kokemuksia käsitellään koulussa erilaisilla tavoilla ja eri oppiaineissa.

- Syvennetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.

- Jatketaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Peilataan omia kiinnostuksen kohteita tutustessa eri ammattialoihin ja koulutusvaihtoehtoihin.
- Tehdään ammatinvalintaa ja työelämän kiinnostuksen kohteita selkeyttäviä saatavilla olevia testejä.
- Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään, työ- ja elinkeinorakenteeseen sekä ammattialoihin.
- Käydään monipuolisesti läpi koulutusrakennetta ja erilaisia koulutuspolkuvaihtoehtoja hyödytäen erilaisia lähdemateriaaleja ja sähköisiä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.
- Pohditaan koulutusvalintojen merkitystä oman koulutuspolun kohdalla.
- Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja erilaisten käytännön tilanteiden kautta sekä koulussa että koulun lähiympäristössä (TET-jakso)
- Työelämään ja ammattialoihin tutustutaan myös eri oppiaineissa niihin liittyvien ammattien ja koulutusalojen kautta.
- Koululle vieraillemaan järjestetään mahdollisuuksien mukaan työelämänedustajia ja yrittäjävieraita, jotka kertovat työelämästä, yrittäjyydestä ja omasta urapolustaan.
- Tutustutaan erilaisiin opiskeluun ja työelämään liittyviin tietolähteisiin.

T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta

- Oppilas tutustuu peruskoulun jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin niin, että oppilas osaa hakeutua peruskoulun päättövaiheessa valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksen ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
- Oppilas tutustuu kattavasti erilaisiin ammattialoihin ja niiden toisen asteen ja korkea-asteen tutkintoihin.
- Ohjaatan oppilaita osallistumaan toisen asteen kahdeksasluokkalaisille tarkoitettuihin tutustumiskäynteihin.
- Oppilas perehtyy erilaisiin koulutus- ja työelämä tietoa tarjoaviin lähteisiin.
- Oppilaat tutustuvat työelämään omien valmiuksiensa mukaisesti 8. luokalla (3-5 päivää)
- Työelämään tutustumisen tehtävänä on antaa oppilaille omakohtaista kokemusta työnteosta ja antaa aineksia opiskelu- ja uranvalinnan ratkaisuja varten.
- Oppilaat hankkivat pääsääntöisesti TET-paikkansa itse, näin he saavat omakohtaista kokemusta työhausta.
- TET- jakson kokemuksia käsitellään koulussa erilaisilla tavoilla ja eri oppiaineissa.
- Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään, työ- ja elinkeinorakenteeseen sekä ammattialoihin.
- Käydään monipuolisesti läpi koulutusrakennetta ja erilaisia koulutuspolkuvaihtoehtoja hyödytäen erilaisia lähdemateriaaleja ja sähköisiä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.
- Pohditaan koulutusvalintojen merkitystä oman koulutuspolun kohdalla.

T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta

- Oppilas etsii tietoa ja hankkii taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

- Oppilas harjoittelee arvoimaan eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista.
- Oppilas harjoittelee vuorovaikutus- ja viestintätaitoja, joita tarvitaan opinnoissa ja työelämässä.
- Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja erilaisten käytännön tilanteiden kautta sekä koulussa että koulun lähiympäristössä (TET-jakso)
- Työelämään ja ammattialoihin tutustutaan myös eri oppiaineissa niihin liittyvien ammattien ja koulutusalojen kautta.
- Koululle vierailemaan järjestetään mahdollisuuksien mukaan työelämänedustajia ja yrittäjävieraita, jotka kertovat työelämästä, yrittäjyydestä ja omasta urapolustaan.
- Tutustutaan erilaisiin opiskeluun ja työelämään liittyviin tietolähteisiin.
- Tutustutaan Suomen koulutusjärjestelmään, työ- ja elinkeinorakenteeseen sekä ammattialoihin.
- Käydään monipuolisesti läpi koulutusrakennetta ja erilaisia koulutuspolkuvaihtoehtoja hyödytäen erilaisia lähdemateriaaleja ja sähköisiä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.
- Pohditaan koulutusvalintojen merkitystä oman koulutuspolun kohdalla.
- Syvennetään oppilaan itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja ja kykyä työskennellä ryhmässä.
- Jatketaan omien vahvuuksien, arvojen ja asenteiden tunnistamista.
- Peilataan omia kiinnostuksen kohteita tutustuessa eri ammattialoihin ja koulutusvaihtoehtoihin.
- Tehdään ammatinvalintaa ja työelämän kiinnostuksen kohteita selkeyttäviä saatavilla olevia testejä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

- Tuetaan oppilaan vahvuuksia ohjauksessa erilaisilla työtavoilla (yksilö-, pari- ja ryhmätehtävät, keskustelut, haastattelut)
- Käydään läpi ammatinvalintaan liittyviä sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä.
- Asetetaan tavoitteet päättövuoden opiskelulle ja arvioidaan opintomenestyksen merkitystä suhteessa tavoitteisiin.
- Harjoitellaan valintojen tekemiseen liittyviä taitoja.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot

Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

- Perehdytään ajankohtaisiin työelämään liittyviin kysymyksiin.
- Käydään läpi nuoria koskeva työlainsäädäntö
- Tutustutaan läpi työnhakuprosessin vaiheita
- Harjoitellaan vuorovaikutusta ja työelämän toimintatapoja erilaisten tehtävien avulla.
- Tutustutaan työelämän kannalta keskeisiin viestintä- ja tietolähteisiin.
- Tarkastellaan ajankohtaisia työelämään liittyviä kysymyksiä.

S4 Työelämään tutustuminen

Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämä-tietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämä-taitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

- Päätöluokalla työelämään tutustutaan (TET) kaksi viikkoa.
- Oppilas tutustuu oman kunnan ja sen lähialueen työelämään, elinkeinorakenteeseen ja yrityksiin.
- TET-jaksoja voidaan toteuttaa myös lähialueen toisen asteen ammatillisen koulutuksen kanssa (oppilas voi olla enintään viikon ammatillisen koulutuksen TET:ssä)
- TET-jakson kokemuksia käsitellään koulussa eri tavoin ja samalla kehitetään oppilaan taitoja arvoida erilaisissa työtehtävissä tarvittavaa osaamista ja koulutusta.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

- Tutustutaan peruskoulun jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin niin, että oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksen ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
- Oppilaitaohjataan ja kannustetaan osallistumaan toisen asteen tutustumiskäynteihin.
- Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan valtakunnallisen yhteishaun peruseräpäätteistä.
- Toisen asteen koulutuksen järjestäjiä kutsutaan koululle esittäytymään.
- Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisista jatko-opintovalinnoista opinto-ohjaajan kanssa.
- Tuetaan oppilasta yhteishakuprosessin aikana.
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen yhteishakuun koululla opinto-ohjaajan opastuksella.
- Ohjauksessa huomioidaan nivelvaiheeseen liittyvä prosessi

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T5	S2, S5	L1, L3
T6	S2, S3, S5	L6, L7
T7	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
T8	S4, S5	L4, L5
T9	S2, S3, S5	L4, L5, L6
T10	S4, S5	L2

Vuosiluokan tavoitteet

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

- Oppilas oppii asettamaan lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita koskien omaa elämäänsä ja koulutuspolkuaan.
- Oppilas oppii arvioimaan asettamiensa tavoitteiden saavuttamista ja muuttamaan tarvittaessa toimintaansa arvioinnin perusteella.
- Tuetaan oppilaan vahvuuksia ohjauksessa erilaisilla työtavoilla (yksilö-, pari- ja ryhmätehtävät, keskustelut, haastattelut)
- Käydään läpi ammatinvalintaan liittyviä sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä.
- Asetetaan tavoitteet päättövuoden opiskelulle ja arvioidaan opintomenestyksen merkitystä suhteessa tavoitteisiin.
- Harjoitellaan valintojen tekemiseen liittyviä taitoja.
- Tutustutaan peruskoulun jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin niin, että oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksen ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
- Oppilaitaohajataan ja kannustetaan osallistumaan toisen asteen tutustumiskäynteihin.
- Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan valtakunnallisen yhteishaun peruseräaikoista.
- Toisen asteen koulutuksen järjestäjiä kutsutaan koululle esittäytymään.
- Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisista jatko-opintovalinnoista opinto-ohjaajan kanssa.
- Tuetaan oppilasta yhteishakuprosessin aikana.
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen yhteishakuun koululla opinto-ohjaajan opastuksella.
- Ohjauksessa huomioidaan nivelvaiheeseen liittyvä prosessi

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

- Oppilas tuntee nuoria koskevan työlainsäädännön ja nuorten työntekijöiden oikeudet ja velvollisuudet
- Oppilas ymmärtää koulussa opiskeltavien oppiaineiden ja sisältöjen merkityksen työnteon kannalta.
- Oppilas osaa hakea töitä ja tuntee työelämän kannalta keskeiset viestintä- ja tietolähteet.

- Oppilas tuntee Suomen koulutusjärjestelmän ja osaa hakeutua sen kautta urapolulla eteenpäin.
- Tutustutaan peruskoulun jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin niin, että oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksen ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
- Oppilaitaohjataan ja kannustetaan osallistumaan toisen asteen tutustumiskäynteihin.
- Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan valtakunnallisen yhteishaun peruseriaa-asteista.
- Toisen asteen koulutuksen järjestäjiä kutsutaan koululle esittäytymään.
- Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisista jatko-opintovalinnoista opinto-ohjaajan kanssa.
- Tuetaan oppilasta yhteishakuprosessin aikana.
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen yhteishakuun koululla opinto-ohjaajan opastuksella.
- Ohjauksessa huomioidaan nivelvaiheeseen liittyvä prosessi
- Tuetaan oppilaan vahvuuksia ohjauksessa erilaisilla työtavoilla (yksilö-, pari- ja ryhmätehtävät, keskustelut, haastattelut)
- Käydään läpi ammatinvalintaan liittyviä sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä.
- Asetetaan tavoitteet päättövuo- den opiskelulle ja arvioidaan opintomenestyksen merkitystä suhteessa tavoitteisiin.
- Harjoitellaan valintojen tekemiseen liittyviä taitoja.
- Perehdytään ajankohtaisiin työelämään liittyviin kysymyksiin.
- Käydään läpi nuoria koskeva työlainsäädäntö
- Tutustutaan läpi työnhakuprosessin vaiheita
- Harjoitellaan vuorovaikutusta ja työelämän toimintatapoja erilaisten tehtävien avulla.
- Tutustutaan työelämän kannalta keskisiin viestintä- ja tietolähteisiin.
- Tarkastellaan ajankohtaisia työelämään liittyviä kysymyksiä.

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen

- Oppilas ymmärtää koulussa opiskeltavien oppiaineiden ja sisältöjen merkityksen työnteon kannalta.
- Oppilas pääsee eri oppiaineissa harjoittelemaan työelämässä tarvittavaa osaamista sekä vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.
- Oppilas kehittää taitojaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista ja koulutusta.
- Oppilas osaa hakea tietoa työelämän kannalta keskeisistä viestintä- ja tietolähteistä.
- Tuetaan oppilaan vahvuuksia ohjauksessa erilaisilla työtavoilla (yksilö-, pari- ja ryhmätehtävät, keskustelut, haastattelut)
- Käydään läpi ammatinvalintaan liittyviä sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä.
- Asetetaan tavoitteet päättövuo- den opiskelulle ja arvioidaan opintomenestyksen merkitystä suhteessa tavoitteisiin.
- Harjoitellaan valintojen tekemiseen liittyviä taitoja.
- Perehdytään ajankohtaisiin työelämään liittyviin kysymyksiin.
- Käydään läpi nuoria koskeva työlainsäädäntö
- Tutustutaan läpi työnhakuprosessin vaiheita

- Harjoitellaan vuorovaikutusta ja työelämän toimintatapoja erilaisten tehtävien avulla.
- Tutustutaan työelämän kannalta keskeisiin viestintä- ja tietolähteisiin.
- Tarkastellaan ajankohtaisia työelämään liittyviä kysymyksiä.
- Päätöluokalla työelämään tutustutaan (TET) kaksi viikkoa.
- Oppilas tutustuu oman kunnan ja sen lähialueen työelämään, elinkeinorakenteeseen ja yrityksiin.
- TET-jaksoja voidaan toteuttaa myös lähialueen toisen asteen ammatillisen koulutuksen kanssa (oppilas voi olla enintään viikon ammatillisen koulutuksen TET:ssä)
- TET-jakson kokemuksia käsitellään koulussa eri tavoin ja samalla kehitetään oppilaan taitoja arvoida erilaisissa työtehtävissä tarvittavaa osaamista ja koulutusta.
- Tutustutaan peruskoulun jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin niin, että oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksen ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
- Oppilaitaohajataan ja kannustetaan osallistumaan toisen asteen tutustumiskäynteihin.
- Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan valtakunnallisen yhteishaun peruseriaatteista.
- Toisen asteen koulutuksen järjestäjiä kutsutaan koululle esittäytymään.
- Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisista jatko-opintovalinnoista opinto-ohjaajan kanssa.
- Tuetaan oppilasta yhteishakuprosessin aikana.
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen yhteishakuun koululla opinto-ohjaajan opastuksella.
- Ohjauksessa huomioidaan nivelvaiheeseen liittyvä prosessi

T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta

- Oppilas tuntee peruskoulun jälkeiset koulutusvaihtoehdot.
- Oppilas osaa etsiä ja arvioida koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta.
- Oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksensa ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
- Tutustutaan peruskoulun jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin niin, että oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksen ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
- Oppilaitaohajataan ja kannustetaan osallistumaan toisen asteen tutustumiskäynteihin.
- Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan valtakunnallisen yhteishaun peruseriaatteista.
- Toisen asteen koulutuksen järjestäjiä kutsutaan koululle esittäytymään.
- Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisista jatko-opintovalinnoista opinto-ohjaajan kanssa.
- Tuetaan oppilasta yhteishakuprosessin aikana.
- Oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen yhteishakuun koululla opinto-ohjaajan opastuksella.
- Ohjauksessa huomioidaan nivelvaiheeseen liittyvä prosessi
- Päätöluokalla työelämään tutustutaan (TET) kaksi viikkoa.
- Oppilas tutustuu oman kunnan ja sen lähialueen työelämään, elinkeinorakenteeseen ja yrityksiin.
- TET-jaksoja voidaan toteuttaa myös lähialueen toisen asteen ammatillisen koulutuksen kanssa (oppilas voi olla enintään viikon ammatillisen koulutuksen TET:ssä)

- TET-jakson kokemuksia käsitellään koulussa eri tavoin ja samalla kehitetään oppilaan taitoja arvoida erilaisissa työtehtävissä tarvittavaa osaamista ja koulutusta.

T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta

- Oppilas osaa hakea tietoa työelämän ja jatko-opintojen kannalta keskeisistä tieto- ja viestintälähteistä.
  - Oppilas tuntee peruskoulun jälkeiset koulutusvaihtoehdot.
  - Oppilas osaa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta.
  - Oppilas osaa arvioida etsimänsä tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta oman koulutuspolkunsa näkökulmasta.
  - Oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksensa ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
-
- Tuetaan oppilaan vahvuuksia ohjauksessa erilaisilla työtavoilla (yksilö-, pari- ja ryhmätehtävät, keskustelut, haastattelut)
  - Käydään läpi ammatinvalintaan liittyviä sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä.
  - Asetetaan tavoitteet päättövuoden opiskelulle ja arvioidaan opintomenestyksen merkitystä suhteessa tavoitteisiin.
  - Harjoitellaan valintojen tekemiseen liittyviä taitoja.
-
- Tutustutaan peruskoulun jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin niin, että oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksen ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
  - Oppilaitaohjataan ja kannustetaan osallistumaan toisen asteen tutustumiskäynteihin.
  - Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan valtakunnallisen yhteishaun peruseriaateista.
  - Toisen asteen koulutuksen järjestäjiä kutsutaan koululle esittäytymään.
  - Oppilalle tarjotaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisista jatko-opintovalinnoista opinto-ohjaajan kanssa.
  - Tuetaan oppilasta yhteishakuprosessin aikana.
  - Oppilalle tarjotaan mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen yhteishakuun koululla opinto-ohjaajan opastuksella.
  - Ohjauksessa huomioidaan nivelvaiheeseen liittyvä prosessi
-
- Perehdytään ajankohtaisiin työelämään liittyviin kysymyksiin.
  - Käydään läpi nuoria koskeva työlainsäädäntö
  - Tutustutaan läpi työnhakuprosessin vaiheita
  - Harjoitellaan vuorovaikutusta ja työelämän toimintatapoja erilaisten tehtävien avulla.
  - Tutustutaan työelämän kannalta keskeisiin viestintä- ja tietolähteisiin.
  - Tarkastellaan ajankohtaisia työelämään liittyviä kysymyksiä.

T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla

- Oppilas saa eri oppiaineissa valmiuksia toimia erilaisissa kulttuurien välisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa.

- Oppilas saa valmiuksia hakea ohjausta ja tietoa erilaisista opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista sekä monikansallisissa työympäristöissä että ulkomailla
- Tutustutaan peruskoulun jälkeisiin koulutusvaihtoehtoihin niin, että oppilas osaa hakeutua valtakunnallisessa yhteishaussa kiinnostuksen ja kykyjensä mukaiseen jatko-opiskelupaikkaan.
- Oppilaitaohajataan ja kannustetaan osallistumaan toisen asteen tutustumiskäynteihin.
- Oppilaille ja huoltajille tiedotetaan valtakunnallisen yhteishaun peruseräaateista.
- Toisen asteen koulutuksen järjestäjä kutsutaan koululle esittäytymään.
- Oppilalle tarjotaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisista jatko-opintovalinnoista opinto-ohjaajan kanssa.
- Tuetaan oppilasta yhteishakuprosessin aikana.
- Oppilalle tarjotaan mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen yhteishakuun koululla opinto-ohjaajan opastuksella.
- Ohjauksessa huomioidaan nivelvaiheeseen liittyvä prosessi
- Päätöluokalla työelämään tutustutaan (TET) kaksi viikkoa.
- Oppilas tutustuu oman kunnan ja sen lähialueen työelämään, elinkeinorakenteeseen ja yrityksiin.
- TET-jaksoja voidaan toteuttaa myös lähialueen toisen asteen ammatillisen koulutuksen kanssa (oppilas voi olla enintään viikon ammatillisen koulutuksen TET:ssä)
- TET-jakson kokemuksia käsitellään koulussa eri tavoin ja samalla kehitetään oppilaan taitoja arvoida erilaisissa työtehtävissä tarvittavaa osaamista ja koulutusta.